

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ, ДІАЛОГ, ДИНАМІКА

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

20-24 лютого 2017 року

**Полтава
2017**

Державна установа
"Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення
діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"
Аграрний коледж управління і права
Полтавської державної аграрної академії

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
**«РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ
НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ,
ДІАЛОГ, ДИНАМІКА»**

м. Полтава, АКУП ПДАА,

20-24 лютого 2017 року

Полтава – 2017

УДК 378.026.016:004

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава: АКУП ПДАА, 2017. – 324 с.

Укладачі:

Кононець Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, викладач АКУП ПДАА

Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, викладач АКУП ПДАА

Програмний комітет

Гуржій Андрій Миколайович, дійсний член (академік) НАПН України, доктор технічних наук, професор, віце-президент НАПН України

Гриньова Марина Вікторівна, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Карташова Любов Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту ПТО НАПН України

Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Лапінський Віталій Васильович, кандидат фізико-математичних наук, завідувач лабораторії навчання інформатики Інституту педагогіки НАПН України

Кононець Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, викладач дисциплін комп'ютерного циклу, викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії АКУП ПДАА

Організаційний комітет

Іщенко Тетяна Дем'янівна, в.о. директора Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"

Дудник Тетяна Павлівна, заступник директора з методичної роботи Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"

Хоменко Микола Павлович, заступник директора з навчально-методичної роботи Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"

Лихогод Ніна Григорівна, керівник навчально-методичного кабінету педагогічних інновацій Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"

Канівець Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики, логіки та фізики Полтавської державної аграрної академії

Муковіз Олексій Павлович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Ольховик Тетяна Олександрівна, методист вищої категорії навчально-методичного кабінету педагогічних інновацій Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта"

Козаченко Олена Михайлівна, директор АКУП ПДАА

Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, викладач дисциплін комп'ютерного циклу АКУП ПДАА

Текст доповідей розміщено на веб-сайті АКУП ПДАА за адресою: http://acup.poltava.ua/?page_id=1942 на форумі Інтернет-конференції <http://rbl3d.forumotion.me/f1-forum>

1. Матеріали подані в оригіналі.
2. Відповідальність за зміст матеріалів несе автор.
3. Автор гарантує, що стаття є оригінальною, не містить запозиченої інформації без відповідного посилання чи попереднього узгодження.
4. Авторські права на всі матеріали належать їх авторам.

Рекомендовано до друку методичною радою АКУП ПДАА
(протокол № 4 від 24.02.2017 року)

ЗМІСТ

Секція 1. Євроінтеграційні процеси в українській освіті	9
Кононець Н. В., Гриньова М. В. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	9
Гриньова М. В. ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	12
Boichevska I. THE MAIN APPROACHES TO FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN EUROPE	15
Іванчук Г. МИСЛЕННЯ ВИЩОГО ПОРЯДКУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ	17
Коберник Г. І. АДАПТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ	19
Пастушенко Д. І. СУЧАСНА МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ	22
Чуєнко Б. В. МОВНІ РЕФОРМИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОСОЮЗУ	25
Секція 2. Сучасні навчальні ресурси та інформаційні технології	28
Єкименкова О. В., Трифонова О. М. ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС МОДЕЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ПАКЕТУ BLENDER	28
Рудик О. Ю., Парацій О. В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РОЗРАХУНКУ ВОДОМАСЛЯНОГО ТЕПЛООБМІННИКА СИСТЕМИ ЗМАЩЕННЯ ДИЗЕЛЬНОГО ДВИГУНА СМД-31	32
Рудик О. Ю., Дудник С. А. ЗАСТОСУВАННЯ SOLIDWORKS SIMULATION ДЛЯ РОЗРАХУНКУ МЕХАНІЗМУ ПОВОРОТУ ЕКСКАВАТОРА	37
Рудик О. Ю., Рибачук Ю. М. SOLIDWORKS SIMULATION У ВИЗНАЧЕННІ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ЕНЕРГОАКУМУЛЯТОРА	42
Варданян А. О. ІНТЕРАКТИВНИЙ САЙТ ЯК ЗАСІБ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	47
Вишневецька Л. Є. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	49
Дронь В. В. САЙТ ВИКЛАДАЧА – ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	53
Качановський О. І. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «АВТОМАТИЗОВАНА ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА» В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ	58
Кононенко І. В. ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВИЗНАВСТВО» В КОЛЕДЖАХ ПРИ ВИКОРИСТАННІ НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНОГО РЕСУРСУ	63
Оленець С. Ю. ОГЛЯД ПРОГРАМНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ	69

АНІМОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ВІДЕО-ПРЕЗЕНТАЦІЙ	
Петровський В. Г. ІНТЕРНЕТ-НАВЧАННЯ ЯК РІЗНОВИД СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	72
Сасенко М. С. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	76
Стегній Т. М. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	80
Фурсов І. С. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ, ЇХ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	83
Худолій І. І. ОСВІТНІЙ РЕСУРС «СОНЯЧНА СИСТЕМА – НАШ РІДНИЙ ДІМ»	87
Шевченко Т. С., Трофименко О. Л., Чирук О. Г., Мельник В. І. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	92
Секція 3. Педагогічні технології ресурсно-орієнтовного навчання	97
Беляєва Н. В. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЯК ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО РЕСУРСУ	97
Лоюк О. В. СФОРМОВАНІСТЬ РІВНІВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ	100
Павлюченко Л. С. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	105
Солошич І. О., Почтовюк С. І. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ	108
Балюк В. О. ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ GROUPS.GOOGLE.COM	112
Галашевська В. М. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE	114
Грубська Ю. В. ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	118
Гук І. П. ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТРЕНІНГІВ НА ПРАГНЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	121
Гусарова О. В. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖАХ	124
Клименкова С. В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАКОЛОГІЯ ТА МЕДИЧНА РЕЦЕПТУРА»	127
Комісаренко Т. М. 3D ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	129
Кривошайка Е. А. ЛАБОРАТОРІЯ З ВІДДАЛЕНИМ ДОСТУПОМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ МЕТОДАМ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ	131
Куцевол О. П. СУЧАСНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ	138

ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ «СМАРТФОННОГО» ПОКОЛІННЯ	
Лютко М. Г., Шандрук Ю. О., Джурківський Р. О., Гуч О. В. ДІЯЛЬНІСТЬ РОБОТИ КЛУБУ «КАРТОГРАФИ GOOGLE» М. РІВНЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ	141
Совтус І. М. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСНОВ МЕДСЕСТРИНСТВА В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ	146
Шитикова Т. В., Єгорова К. І. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ЦИКЛОВОЇ МЕТОДИЧНОЇ КОМІСІЇ ТЕРАПІЇ ТА ХІРУРГІЇ КАМ'ЯНСЬКОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ)	151
Шуляк І. В. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	155
Секція 4 . Методика викладання спеціальних дисциплін	158
Канівець І. М. МЕТОДИ ВХІДНОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	158
Онищенко І. В. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	160
Шевчук Л. М. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКО-ЛІДЕРСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ: СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ТЕКСТОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	163
Беркут К. В. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	167
Білик О. В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ	169
Бровко Л. В., Єременко Н. С. БІНАРНЕ ЗАНЯТТЯ – РЕЗУЛЬТАТ СПІВПРАЦІ ДВОХ ПЕДАГОГІВ	172
Горда Т. М. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ФІЗИКИ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ	177
Грибок Є. О. ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО НАПРЯМУ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	179
Давиденко І. В., Шитикова Т. В. «ПОРТРЕТНА» ДІАГНОСТИКА В ФОРМАТІ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У КОМПЕТЕНТІСНОМУ ПІДХОДІ ДО ОСВІТИ У МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	182
Дяченко В. Б. НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННЮ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	186
Кальник О. І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДБОРУ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	189
Кобеляцький Д. В. ТЕРМІНОЛОГІЯ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	192

Комар О. С. СИТУАТИВНІ ВПРАВИ ТА ЇХ РОЛЬ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У МЕЖАХ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ	194
Лавецька О. В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ	197
Мартиненко Т. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФРЕЙМОВИХ СТРУКТУР ПРИ ВИВЧЕННІ ЗУБОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	200
Мартинова І. М. ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КОМЕРЦІЙНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО»	202
Петріщева С. А. СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З УРАХУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	206
Palaguta I. V. PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ENGLISH TEACHERS IN GREAT BRITAIN	209
Сліпенко В. О. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ	212
Стрижак Ю. О. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ	215
Сухорукова Л. А. МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	217
Токаленко З. В. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»	221
Фурсов І. С. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ	224
Циганок В. О. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	229
Чайка Ю. О. УКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ	234
Шерстньов Ю. В. ДОСКОНАЛЕ ВОЛОДІННЯ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИМ, НАУКОВИМ ТА РОЗМОВНИМ СТИЛЕМ – ЗАПОРУКА ОПАНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОВОЮ	237
Секція 5. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу	240
Кононець Н. В. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	240
Муковіз О. П. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ	243
Новописьменний С. А. ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ВИПУСКАЮЧОЇ КАФЕДРИ ПО ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ОСНОВ ЗДОРОВ'Я	246
Береза І. С. ЕТИЧНІ, ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ	249

Пилипенко Л. О., Шестопад О. В. ДИСТАНЦІЙНІ КУРСИ З МАТЕМАТИКИ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ	252
Секція 6. Ресурсний підхід до виховного процесу у вищій школі	256
Попович Л. М. ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА ЯК АКТИВНА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА	256
Бабанов Л. О. КУЛЬТУРА ТА ЕТИКА УСНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ	261
Бабич В. В. ПОШИРЕННЯ ВЖИВАННЯ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ СЕРЕД МОЛОДІ	262
Баранська А. С. МОВА – ОДНА З ІСТОТНИХ ОЗНАК НАЦІЇ	265
Барило А. С. МОВНИЙ ЕТИКЕТ І МОВНА ЕТИКЕТНА ПОВЕДІНКА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ	267
Бойко Ю. В. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО – ВАГОМИХ МОТИВІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ – МЕДИКІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	269
Бондаренко Д. О. ЯВИЩЕ СУРЖИКУ В ТЕХНІЧНОМУ МОВЛЕННІ	273
Варава А. Ю. СУРЖИК – СКАЛПЧЕНА МОВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	275
Долінська М. О. РОЗВИТОК ІНІЦІАТИВИ І ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	277
Кононенко І. В. ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПІДХОДУ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В КОЛЕДЖАХ	282
Кононенко Ю. С. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІЗ МОЛОДИМИ ВИКЛАДАЧАМИ В СИСТЕМІ ВНЗ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ	286
Ланова І. В. КУЛЬТУРА МОВИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	288
Савко Г. С. СЛЕНГ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ	290
Черненко В. О., Беляєва Н. В. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТВОРЧОГО СПАДКУ ЛІТЕРАТУРНИХ ДІЯЧІВ ЯК ВИХОВНИЙ РЕСУРС	292
Чиж І. П. ВНУТРІШНЬОШКІЛЬНІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	295
Харченко О. В. РОЗРОБКА ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ	297
Сідоров В. І. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ У СИСТЕМІ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ	304
Янченко П. В. ПРИНЦИП ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	305
Нестуля С. І. ДІЛОВІ ІГРИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ	306
Тітова А. В. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ	308

Карманенко В. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	310
Шарлай Н. М. ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕКСАНДРА БОГОМОЛЬЦЯ В НАУКОВИХ ЗАКЛАДАХ	313
Бородай Е. М. САМОСТІЙНА РОБОТА СТАРШОКЛАСНИКІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У ШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	314

Секція 1. Євроінтеграційні процеси в українській освіті

Наталія Кононец

кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

Марина Гриньова

член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, grinovamv@gmail.com

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сучасна парадигма розвитку вітчизняної освіти повинна мати випереджувальний характер і сприяти впровадженню інноваційних тенденцій в освітню сферу. За прогнозами вчених-футурологів, наголошує О. Дубасенюк, ХХІ ст. характеризуватиметься такими основними проявами: розвитком інформаційних технологій, загальною комп'ютеризацією та системним програмуванням усіх сфер виробництва, застосуванням телекомунікацій зі зворотним зв'язком тощо [3]. Нині зміни ритму і стилю суспільного й індивідуального життя людей відбуваються у напрямі їх інтенсифікації, зростання індивідуальної відповідальності, мобільності й креативності. Докорінні зміни в освіті потребують інтелектуально розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, самовдосконалення, адаптації до змін, що мають ґрунтуватися на нових теоретико-методологічних засадах та фундаментальних знаннях, уміннях використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), орієнтуватися в інформаційно насиченому освітньому просторі, будувати знання. Це зумовлює необхідність формування сучасних вимог до освіти.

Євроінтеграційні освітні процеси ставлять нові вимоги перед вищою освітою України: індивідуалізація навчання, використання нових ІКТ, педагогічні інновації, дистанційні форми та методи, посилення органічної єдності навчання і самонавчання, трансформація ролі викладача, нова роль бібліотеки та бібліотекаря, створення передумов для організації навчання упродовж усього життя – завдання, розв'язання яких має забезпечити якісну освіту, постійне фахове вдосконалення та конкурентоспроможність випускників ВНЗ України. Ці завдання можна вирішити, використовуючи сучасні дидактичні моделі організації навчального процесу, що уже давно впроваджуються у системі вищої освіти таких країн світу, як Австрія, Австралія, Великобританія, Канада, Китай, Німеччина, Норвегія, Ірландія, США, Швеція, Фінляндія та ін. Зважаючи на сучасні тенденції зростання ролі й обсягів інформації, електронної педагогіки, доцільним є перехід до *ресурсно-орієнтованого навчання* (РОН, англ. *resource-based learning* або *RBL*) студентів, націленого на всебічне використання у навчальному процесі різноманітних

ресурсів: кадрових, техніко-технологічних, навчально-методичних, інформаційних тощо [4].

Зарубіжний педагогічний досвід, висвітлений у працях Д. Доміці (*Denise P. Domizi*), Дж. Гілл (*Janette R. Hill*), М. Ганнафіна (*Michael J. Hannafin*) свідчить, що в епоху стрімкого розвитку цифрових технологій у ХХІ ст., відбувається перехід до електронної педагогіки, що обумовлено величезною кількістю цифрових ресурсів, які швидко створюються і поповнюються електронні сховища даних. Розвиток інформаційних систем і телекомунікаційних мереж, сервісів Інтернету уможливають доступ до цих ресурсів не лише у навчальних аудиторіях навчальних закладів, але й у бібліотеках, музеях, офісах, будинках. Особливо багатими на навчальні ресурси виявляються наукові установи, бібліотеки, ВНЗ. Ці зміни відкривають перспективи та захоплюючі можливості для отримання освіти усіх, хто бажає навчатися. Тому РОН дослідники визначають як навчання, що сприяє створенню інформаційно-освітнього середовища навчального закладу із залученням ресурсів бібліотек, наукових центрів, інших освітніх установ регіону, країни, світової освітянської спільноти [5].

РОН – це навчання, засноване на використанні та застосуванні різноманітних ресурсів та вільних коштів для підтримки різноманітних навчальних потреб залежно від контексту. Зміст кожного ресурсу варіюється залежно від епістемологічних, психологічних, педагогічних і контекстних особливостей та потреб його використання. Фактично РОН – це створення своєрідного контексту для навчання, поєднання інструментів пошуку й інтерпретації інформації з різних ресурсів, це гід у процесі навчальної діяльності, яка узгоджується з епістемологією (процесом дослідження знань) та різними моделями навчання [4].

Запорукою успішного впровадження РОН у вітчизняних ВНЗ є ефективний освітній менеджмент. Із соціально-психологічної точки зору менеджмент в освіті – це усвідомлена взаємодія керівника з іншими людьми (підлеглими, партнерами, своїми керівниками, студентами, батьками тощо), спрямована на забезпечення їх активної та скоординованої участі в досягненні поставленої мети. Освітній менеджмент трактується як управління освітнім процесом, у результаті якого у людей з'являються (або актуалізуються) психічні стани, якості, властивості, що стають психологічним підґрунтям для їхньої ефективної діяльності щодо досягнення поставленої управлінської мети. Менеджер освіти – це людина, яка здійснює цю роботу як керівник-професіонал. Ринкова економіка, суб'єктом якої є менеджер, побудована на механізмах саморегуляції і повністю заперечує авторитарні методи управління [2]. Основним принципом такої діяльності є *принцип свободи вибору*, який полягає у свідомому виборі необхідної і бажаної мети як відображення можливостей у свідомості керівника навчального закладу, передбачення тенденцій майбутнього, їхнє оцінювання з позицій інтересів студентів та педагогічного колективу, висунення однієї з можливостей як ідеального образу – мети. Цей принцип базується на тому, що свобода є необхідною умовою самореалізації особистості керівника, формування його позитивної мотивації до впровадження ефективних змін в освітньому процесі, спрямованих на

досягнення високих результатів у навчально-виховній роботі, досягнення стратегічної мети менеджменту в освіті – створення найсприятливіших умов для саморозвитку, самоактуалізації особистості. Думка про свободу вибору породжує у керівника почуття відповідальності, примушує його зважати на наслідки своїх вчинків, дивитися на себе очима інших, брати відповідальність за свою діяльність та її результати.

Освітня політика як діяльність держави та її інститутів, органів місцевого самоврядування із законодавчого, фінансового, організаційного забезпечення функціонування і розвитку освітньої галузі, має бути спрямована, на нашу думку, на всебічну підтримку впровадження концепції РОН, оскільки одним із пріоритетних напрямів сучасної науково-методичної та навчально-методичної діяльності української вищої школи на її шляху до євроінтеграції та гармонізації національних і міжнародних освітніх стандартів є розроблення, впровадження й удосконалення інноваційних методик підготовки випускників ВНЗ України на основі передового зарубіжного і вітчизняного досвіду. Інноваційні підходи до навчання, реалізовані у концепції РОН, у свою чергу, покликані стимулювати подальший пошук нових, ще більш ефективних і досконалих дидактичних моделей, педагогічних технологій, засобів, методів і форм роботи сучасних викладачів ВНЗ [1].

Головними напрямками розвитку проєвропейської системи освіти мають стати: розробка, вдосконалення та провадження концепції РОН студентів у вітчизняних ВНЗ; створення та розвиток інформаційно-освітніх середовищ ВНЗ, які дозволяють використовувати мультимедійні засоби, системи гіпермедіа, електронні бібліотеки тощо; освоєння засобів комунікації (комп'ютерної мережі, телефонного, телевізійного, супутникового зв'язку для обміну інформацією); навчання правил і навичок "навігації" в інформаційному просторі; розвиток дистанційної та мобільної форми навчання; розробка електронних освітніх ресурсів; розширене використання електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі; активне залучення бібліотекарів до навчального процесу та трансформація бібліотеки в конструкцію «бібліотека + лабораторія»; мережеве співробітництво ВНЗ; втілення через РОН парадигми «освіта упродовж усього життя» (*Lifelong learning*).

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. В. Освітні інновації у контексті євроінтеграційних процесів / Н. В. Артикуца. // Вища освіта України. Темат. вип. : Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти / АПН України, Ін-т вищої освіти ; [відп. ред. вип. Маноха І. П.]. – К. : Гнозис, 2007. – Дод. 3, (т. 5). – С. 15–23.
2. Гриньова М. В. Саморегуляція менеджера освіти / М. В. Гриньова // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, I(6), Issue: 10, Oct. 2013. www.seanewdim.com
3. Дубасенюк О. А. Модернізація системи освіти в Україні в умовах сучасних глобалізаційних процесів / О. А. Дубасенюк // Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огневюка, Світлани Сисоєвої. – К. : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2013. – С. 253–262.

4. Кононець Н. В. Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів): монографія / Н. В. Кононець. – Полтава: ПУЕТ, 2016. – 506 с.

5. Janette R. Hill (University of Georgia, USA), Michael J. Hannafin Resource-Based Learning and Informal Learning Environments: Prospects and Challenges (University of Georgia, USA) and Denise P. Domizi (University of Georgia, USA). 2005. – 17 p.

Марина Гриньова

член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, grinovamv@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Вітчизняні учені наголошують, що науковий потенціал є визначальним елементом продуктивних сил суспільства. Наука у вищому педагогічному навчальному закладі, яка є ключовим елементом наукового потенціалу країни, значною мірою визначає якість підготовки висококваліфікованих фахівців, майбутніх педагогів, у системі вищої школи [2].

Педагогічні науки не можуть розвиватися поза певних структурних форм, однією з яких є *наукові школи*. Наукові школи грають у ній організуючу і направляючу роль. Успіхи в науці безперервно пов'язані саме з досягненнями наукових шкіл, створених та очолюваних чудовими вченими.

Так, у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка під керівництвом члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, декана природничого факультету Гриньової Марини Вікторівни діє наукова школа **«Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності»**. Під керівництвом проф. Гриньової М.В. захищено 47 кандидатських та докторських дисертацій. Лише у 2015-2016 роках захистили кандидатські дисертації:

1. Беляєва Н. В. Виховання професійно-етичних якостей майбутніх менеджерів.

2. Кривошопка І. В. Виховання толерантності майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури.

3. Боловацька Ю. І. Особистісно орієнтоване виховання студентів у культурно-дозвілєвій діяльності вищого педагогічного навчального закладу.

4. Гончарова Є. Є. Диференціація навчання фахових дисциплін майбутніх учителів іноземної мови у вищих педагогічних закладах.

5. Корягіна Н. В. Підготовка майбутніх учителів до експериментальних досліджень з галузі природознавства.

6. Росенко Н. О. Виховання толерантних взаємин старших підлітків у процесі занять спортивними бальними танцями.

7. Попович Г. Л. Методика формування краєзнавчо-туристичних знань у майбутніх вчителів географії.

8. Іваниця А. В. Педагогічні засади сімейного виховання студентської молоді.
9. Рендюк С. П. Розвиток пізнавальної діяльності студентів технічних університетів у процесі вивчення математичних дисциплін.
10. Кундій Ж. П. Розвиток ідей жіночої медичної освіти у науково-педагогічній спадщині М. В. Скліфосовського (1836-1904 рр.).
11. Веневцева Є. В. Виховання білінгвальної культури спілкування студентів вищих педагогічних навчальних закладів.
12. Новописьменний С. А. Формування базових компетентностей майбутніх учителів з основ здоров'я у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.
13. Воскобойников С. О. Педагогічні умови формування професійної готовності фахівців інформаційної безпеки до захисту інформації з обмеженим доступом.
14. Гурська О. В. Дидактичні умови реалізації інноваційних форм навчальної діяльності студентів коледжів у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін.

Завершено фундаментальне дослідження: секція № 19. Педагогіка, психологія, соціологія, українознавство, проблеми освіти і науки, молоді та спорту. Назва проекту: «Виховний потенціал системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України». Нині виконується прикладне дослідження: секція № 19. Педагогіка, психологія, соціологія, українознавство, проблеми освіти і науки, молоді та спорту. Назва проекту: «Адаптація внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища засобами студентського самоврядування», метою якого є розробка методології адаптації внутрішньо переміщених осіб до університетського середовища арсеналом засобів студентського самоврядування.

Залучення студентів-майбутніх педагогів до участі у конкурсах наукових робіт активно сприятиме формуванню наукового потенціалу вітчизняної педагогічної спільноти. Результати участі студентів у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт: Арканова А. А. (науковий керівник проф. Гриньова М.В.) отримала диплом I ступеня II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за напрямом «Інтелектуальна власність» за наукову роботу «Авторський екскурсійний маршрут територією ботанічної пам'ятки природи «Кочубеївські дуби» (на основі досвіду іноземних країн)» 18.03.2016 р. (рис. 1).

Рис. 1. II тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт

На природничому факультеті Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка активно працює студентське наукове товариство (щомісяця проводяться тематичні засідання). Уже традиційною стала інтелектуальна гра «Дебати». Змагання проходили між командами першокурсників на кубок декана природничого факультету професора Марини Вікторівни Гриньової (рис. 2).

Рис. 2. Інтелектуальна гра «Дебати»

У процесі формування наукового потенціалу майбутніх педагогів сприятимуть сучасні інформаційно-комунікаційні технології, особливо *персональні веб-сайти* провідних зарубіжних та вітчизняних науковців. Пропонуємо ознайомитися з персональним сайтом Марини Гриньової <http://grinyovamv.webnode.com.ua/> (рис. 3), контент якого стане гідом для кожного майбутнього педагога у наукових пошуках, дослідженнях, науковій творчості.

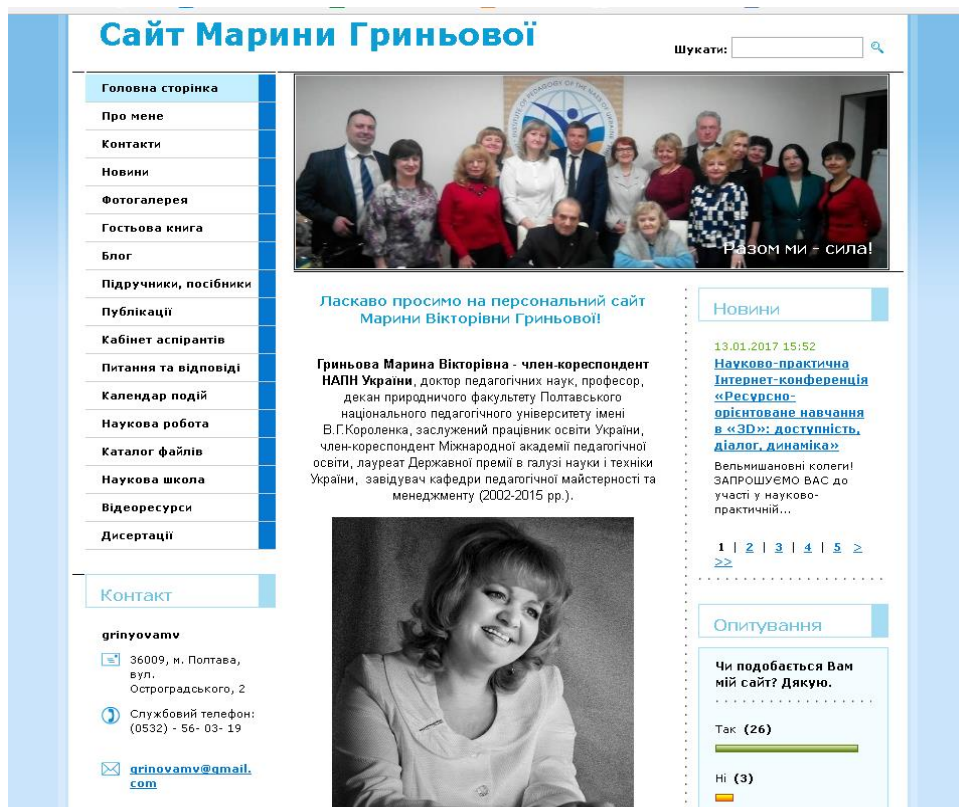

Рис. 3. Головна сторінка сайту Марини Гриньової

Наголосимо, що такі освітні веб-ресурси є складовою частиною освітнього процесу у ВНЗ, мають науково-методичне призначення і використовуються для забезпечення наукової діяльності студентів, аспірантів, докторантів і вважаються одним із головних елементів інформаційно-освітнього середовища сучасного ВНЗ [1].

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Веб-сайт як інформаційний ресурс навчального закладу – крок до якісної освіти / Кононец Наталія Василівна // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2016. – № 1(129). – С. 21–26.
2. Морозов В. Збільшення наукового потенціалу педагогічного процесу як соціальна потреба періоду інформаційної революції / В. Морозов // Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. – 2013. – Вип. 28. – С. 40-45.

Ilona Boichevska

The candidate of pedagogical sciences, associate professor Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, boy_ilona@mail.ru

THE MAIN APPROACHES TO FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN EUROPE

Everybody is aware that it is very difficult to live in a modern world without the knowledge of the foreign language. That is why the main question is which methodology should be chosen for foreign language learning. Modern teachers have worked out different interesting and effective methodologies, which help the students to acquire the knowledge of the foreign language. One of them is the methodology of the implementation of the information technologies into the education process. This methodology is widely used in various educational establishments all over the world and is considered to be one of the most effective.

The analysis of the fundamentals of the information technologies in the process of the foreign languages study at the higher educational establishments shows that the level of the students' knowledge and practical skills, their willingness to the further self-education don't correspond the modern demands. That's why the main task is to find and develop the system of educational process organization, which is based on the peculiarities of the personal development. It has been investigated by the scientists that the implementation of information and technological innovations (such as hypertext, multimedia layout, hypermedia, virtual reality) allow to realize individual oriented approach to the foreign language learning at the higher educational establishment [1].

There are a lot of educational establishments in Europe which propose foreign language learning with the help of different other methodologies. As a rule there are several most popular approaches to the foreign language teaching. One of them is a linguo and sociocultural approach. It is peculiar with mostly all of the foreign language schools. The main principle of this approach is that while learning the language, you get to know the culture of the country, the language of which you study. And vice versa – while learning cultural phenomena you acquire the language.

Great attention is paid to traditions, cultural codes and ethnical peculiarities at the lessons. Another approach is the communicative approach. Such British and American language schools as Bell International, OISE, St. Giles International, Rennert Bilingual, NESE widely use this approach. The main task of it is first to teach the student speaking and understand oral speech and only then to teach writing. This approach is oriented first of all on those people, who have the desire to get a quick adaptation in the language environment. Intensive approach is meant for business people, who need to acquire certain language skills in a short period of time. The teachers of the schools OISE and Centre Linguista Canada form expressive language behavior by the students. The students manage to remember a number of set expressions and then they learn to use them, making a little improvisation and adding some other conversational phrases. Often the intensive course is enough to use the language in the professional sphere: in the business correspondence, during presentations and phone negotiations, commercial proposals arrangement.

Direct approach is widely known as the method of Berlitz. Its main principle lies in the complete exclusion of the student's native language out of the learning process. Its aim is to teach the student thinking in foreign language. In this context even the students, who possess the low level of the language knowledge, have to perceive foreign language. The translation of the words and expressions into the native language is completely absent. The absence of translation allows fighting the illusion that every word and expression of the native language immediately has the exact equivalent in foreign language. It also gives the ability to find the "direct" approach to the language constructions. This method is actively used by the The Berlitz School of Languages [1]. Business or activity approach supposes foreign language study in the combination with the practice of communication in the professional sphere. Such ability is suggested by the language schools of New York, London, San Francisco, Toronto and other world business centres. The program, which got the name "Internship" consists of two parts – the first one is the increase of the language level during the lessons at school, another one is the internship in the foreign company abroad. This method is very intensive, as the acquiring of the language takes place by means of the quick solution of business questions, tasks and projects realization. The teachers of the school Rennert Bilingual state, that this approach can be determined as the direct use of the language in action. It is the very case, when practice is more important than theory. The language experience can be achieved in different spheres, such as: marketing and advertisement, sales, law, fashion industry, building, finances, banking, media, tourism, art, catering. This approach can be rather efficient and may be proposed for people, who are aimed at the professional and creative development, business practice and principles of job organization abroad. Taking into consideration all above mentioned, we may state that the diversity of methods for foreign language study is really great. Depending on your aim, you should choose the method and teaching principles, which appeal to you most of all and which will allow you to have success during the study.

Literature

1. Основні підходи до вивчення іноземної мови за кордоном [Electronic resource] – The way of access: <http://osvita.ua/abroad/language/articles/7370/>. – The title from the main screen.

Галина Іванчук

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Ivanchuck@meta.ua

МИСЛЕННЯ ВИЩОГО ПОРЯДКУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Педагогічний інтерес до філософії визначається двома основними завданнями, що постають у контексті морального виховання особистості та навчання її мистецтва мислити. При цьому мається на увазі не вивчення правил мислення, а оволодіння ними в процесі розумової практики.

Мислення вищого порядку. Під цим типом мислення зазвичай розуміється понятійно багате, послідовне, організоване, орієнтоване на пояснення мислення. Таке тлумачення цього феномену детермінує і методи його навчання: оскільки ціле можна проаналізувати частинами, то аналіз частин має передувати конструкції цілого. Звідси випливає, що прищеплення учням пізнавальних навичок вищого порядку виходить з їхнього мислення вищого порядку. Учнів слід безпосередньо навчати мисленню вищого порядку. Інструмент розв'язання такого завдання вбачається ним у філософствуванні (to do philosophy), завдяки якому клас перетворюється на спільноту дослідників, котра розглядається як засіб стимулювання, обговорення і рефлексії” про предмет тієї чи іншої навчальної дисципліни. Можливості для цього створюються завдяки впровадженню критичного мислення, прийоми якого обумовлюють рамки для провадження дискусії відповідного змісту.

Водночас, не можна зводити мислення вищого порядку тільки до критичного мислення. У загальному вимірі це єдність критичного й творчого мислення, що виявляється тоді, коли критичний і творчий аспекти підтримують і підкріплюють один одного і коли критичний мислитель упроваджує нові засади і критерії. Мислення вищого порядку є плідним і гнучким. Плідність виявляється у відчутті джерел, необхідних для живлення, гнучкість – у здатності вільно і з максимальною ефективністю використовувати ці джерела.

У простих формах мислення може бути або винятково процедурним, або винятково предметним. Мислення про логіку чи математику – логічне й математичне мислення – є прикладами суто процедурного чи методологічного мислення. Змістовне мислення, що цілком проймає процедуру, є предметним. Унаслідок змішування й перетинання цих двох простих форм утворюється комплексне мислення. Воно включає рекурсивні, метакогнітивні, саморегулюючі й інші форми мислення, що припускають методологічну саморефлексію з одночасним аналізом предметного змісту” [4, с.4].

Стаючи в процесі навчання суб'єктом пізнання, спілкування і діяльності, індивід усвідомлює своє суспільне становище, вибирає свою власну систему цінностей, визначає життєві цілі та ідеали, знаходить способи їх реалізації. Цей процес не є усталеним і незмінним. Якщо на початкових етапах свого розвитку дитина просто засвоює запропоновані їй у готовому варіанті визначення, норми й правила, то поступово, мірою утворення більш складних форм

самосвідомості, з розвитком інтелекту, здатності категоризувати явища, самовизначення стає все більш активним і вибіркоким, багатоваріантним – на відміну від простої ідентифікації на перших етапах життя” [3, с.258]. Це сприяє тому, що особистість визначається стосовно конкретних явищ, сфер діяльності, окремих людей і соціальних груп, норм та правил, цінностей тощо аж до світу загалом.

Підсумовуючи свої міркування щодо сутності мислення вищого порядку, можна зробити такі висновки:

1. Мислення вищого порядку відбувається під егідою двох регулятивних ідей – істини й значення.

2. Мислення вищого порядку містить у собі як критичне, так і творче мислення.

3. Критичне мислення містить у собі розумно обґрунтоване міркування й критичне судження.

4. Творче мислення містить у собі майстерність, артистичність і критичне судження.

5. Критичному мисленню притаманні елементи творчого судження.

6. Творчому мисленню властиві елементи критичного судження.

7. Евристичні засоби – це підходи, спрямовані на задоволення потреб творчого мислення в критичному судженні. Однак необхідно зважати на те, що однакове застосування засобів може дати різні результати; поряд з успішними наслідками можуть бути й негативні.

8. Критерії – це надійні засади, до яких апелює спільнота дослідників, визначаючи їх провідними у виробленні судження.

9. Цінності – найважливіша складова мислення вищого порядку. Люди зазвичай дуже чутливі до ціннісного середовища, тому саме афективні елементи втручаються в процес мислення. Оскільки те, що для людини має важливе значення, завжди поєднується з переживаннями, її мислення несе сильне емоційне навантаження [1, с.14].

Список використаних джерел

1. Липман М. Рефлексивна модель практики освіти / М. Липман // Шлях освіти. – 2005. – № 8. – С.7 –15.

2. Липман М. Становление мыслительных навыков с помощью философии для детей // Режим доступа: home.microsoft.com/intl/ru

3. Пилипенко Л. Соціальна рефлексія як складова життєвого самовизначення сучасної молоді // Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні [за ред. С.Д.Максименка, В.Т.Циби, Ю.Ж.Шайгородського та ін.] / Пилипенко Л. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. – С.258-269.

4. Lipman M., Sharp A.M. (Eds.) Growing Up With Philosophy / Lipman M., Sharp A.M. – Philadelphia, 1978. – 187 p.

Галина Коберник

кандидат педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, kaf.tpn@gmail.com

АДАПТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Перебудова системи вищої освіти передбачає виведення її на світовий рівень, а тому стосується багатьох проблем, серед яких чільне місце належить професійній підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів, зокрема майбутніх учителів початкової школи. Практика доводить, що особистісно-розвивальна спрямованість освіти неможлива без індивідуалізації навчання.

Адже на початку навчання вчитель зустрічається з тим, що діти, які прийшли в школу, відрізняються одне від одного розвитком, готовністю до засвоєння знань, темпом роботи, швидкістю запам'ятовування, спостережливістю, зосередженістю. І вчитель має це враховувати, він повинен пам'ятати, що кожна дитина неповторна, має свій індивідуальний темп росту і розвитку, свій індивідуальний спосіб навчання. Тому важливо створити такі умови, які б сприяли ефективному навчанню відповідно до рівня розвитку учнів, забезпечували б у процесі навчання подальший розвиток здібностей та інтересів школяра [3].

Великі потенційні можливості для розв'язування цих проблем має індивідуалізація на всіх етапах навчання.

Проблемі індивідуалізації навчально-виховного процесу відводили значне місце такі видатні педагоги як Я.А. Коменський, Д.Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, А. Дістерверг, К.Д. Ушинський, П.Ф.Каптеров, Б.Д. Грінченко.

Активно досліджуються питання індивідуалізації з середини ХХ століття, що знайшло своє відображення в працях Ш.О. Амонашвілі, Д. М. Богоявленського, Н. А. Менчинської, А. А. Бударного, Ю. З. Гільбуха, С.П. Логачевської, Л. С. Славіної, В.О.Сухомлинського, О.Я.Савченко, І. М. Чередова, І. Унт та ін.

За останні роки з'явилося багато нових технологій навчання. Але завжди в класі є учні з різними рівнями навчальних компетенцій з конкретного предмета, враховуючи які, педагог має спрямовувати свої дії на позитивну динаміку «зони найближчого розвитку» кожного учня класу. Отже, основне призначення вчителя у тому, щоб, знаючи і враховуючи індивідуальні відмінності у навчальних можливостях школярів, забезпечити для кожного з них оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі навчальної роботи.

Проте, недостатнє володіння вчителями теоретичними знаннями та вміннями здійснювати індивідуальний підхід до навчання учнів, стають перешкодою у засвоєнні кожним учнем програмового матеріалу та у подальшому їх розвитку.

Підготувати вчителя, здатного ефективно здійснювати індивідуалізацію навчання – одне з важливих завдань вищого навчального педагогічного закладу. Неможливо уявити готовність до педагогічної діяльності без розвитку

індивідуальності вчителя, потреби в самореалізації через іншу людину. Індивідуальність в цьому випадку – поєднання автономії і відповідальності, самостійності і необхідності ціннісного вибору, орієнтації і прийняття рішення. Новому типу педагогічної індивідуальності відповідає і нова педагогічна соціальність, тобто повний тип групової ідентифікації в педагогічному колективі. Індивідуальність учителя є вищим проявом людської духовності, як максимальної незалежності від зовнішніх умов, здібності до збереження життєвих цінностей та ідеалів в будь-яких умовах [3, с. 245].

Аналіз вітчизняної та зарубіжної педагогічної й методичної літератури показав, що вчені приділяють значну увагу питанню індивідуалізації навчання. Проте недостатньо праць практичного характеру, зокрема з підготовки майбутніх кадрів для школи, які готові розв'язати дану проблему. Сучасний вищий педагогічний навчальний заклад має підготувати вчителя, який би виключив примус з навчання, вчителя, який би своїми діями сприяв би включенню внутрішніх активізаторів діяльності учнів. «Завдання полягає в необхідності змінити умови навчання так, щоб більшість учнів вчилися на рівні пізнавальних інтересів, які зростають, і лише по відношенню до меншої частини з них, і то як виняток, були б використані засоби спонукання» [1, с. 224.].

На психологічному рівні виключення жорстоких зовнішніх вимог досягається шляхом забезпечення свободи у виборі засобів, форм і методів навчання як з боку педагога, так і з боку дітей, а також за допомогою створення атмосфери довіри, співробітництва, взаємоповаги за рахунок зміни оцінної діяльності вчителів і учнів. Розв'язати ці завдання вчитель зможе, якщо навчиться:

- адаптовувати навчальні завдання до індивідуальних особливостей учнів;
- активно включати самого учня в навчально-пізнавальну діяльність, організовану на основі внутрішньої мотивації;
- організовувати спільну діяльність, забезпечувати партнерські стосунки;
- забезпечувати діалогічне спілкування між учнями у процесі засвоєння нових знань.

Аналіз педагогічного досвіду освітян свідчить, що при адаптуванні навчальних завдань доцільно відштовхуватися від рівня навчальних компетенцій учнів. Це забезпечить для кожного з них оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі навчальної роботи. Про ефективність такого підходу свідчить 50-річний досвід роботи у початковій школі Заслуженої вчительки України, кандидата педагогічних наук, доцента С. П. Логачевської [2].

Адаптування завдань до рівня навчальної компетентності учнів запобігає труднощам, що можуть виникнути на уроці, та не допускає відставання дітей з низьким рівнем навчальних компетенцій, з іншого – не стримує темпу зростання учнів з високим їх рівнем. Цим педагог створює умови для активізації «зони найближчого розвитку» всіх дітей класу, тобто кожен учень дістає таке навантаження, яке відповідає його рівню навчальних компетенцій.

У ході практичних занять майбутні вчителі усвідомлюють, що основним принципом такої індивідуалізації навчання є не диференціація змісту навчання, а диференціація допомоги або ускладнення завдання кожній групі дітей без зниження складності його змісту. Дозуючи допомогу, вчитель полегшує процес виконання завдання, не знижуючи програмових вимог, на рівні навчальних компетенцій учня, але не нижче середнього рівня.

На всіх етапах навчання особлива увага звертається на учнів з низьким рівнем навчальних компетенцій. Звичайно, організація роботи на виконання адаптованих завдань потребує відповідного педагогічного такту.

Загальновідомо, що діти швидко і якісно опановують знання тоді, коли вони ґрунтуються на раніше засвоєних чи власному практичному досвіді. Тому учнів обов'язково треба готувати до сприймання нового матеріалу. Адже легше не допустити неточності в сприйманні учнями того чи іншого поняття або правила, ніж потім її виправляти. Особливо це важливо в початкових класах, коли школярі ще не звикли до активного пояснення і не володіють багатьма загально навчальними вміннями й навичками. Тому студенти, як майбутні вчителі, мають усвідомити, що починати тут слід з матеріалу, який вивчається, а потім на його основі окреслити коло питань, які необхідно відновити в пам'яті учнів. Після цього вчитель має розробити систему діагностичних завдань, яка дасть змогу з'ясувати рівень знань, на яких будуть базуватися нові. Доцільно, щоб такі завдання учні виконували на планшетах. Це дає змогу швидко їх перевірити і встановити, рівень готовності до сприймання нового матеріалу. А потім, використовуючи адаптовані завдання, організувати роботу цих груп на ліквідацію прогалин у знаннях, які були виявлені з допомогою діагностичної роботи.

Учителі мають усвідомити, що за таких умов створюється ситуація, під час якої кожна дитина готова сприймати матеріал, який вивчатиметься. Вона відчуватиме себе рівною серед товаришів, бо зможе брати активну участь у виведенні правил, висновків. Дитина відчуватиме впевненість у собі, до неї, хоча і маленький, прийде успіх, який окрилить її й надихне на нові справи.

А в непередбаченої до сприймання матеріалу дитини, уже на першому етапі знайомства з новим навчальним матеріалом, породжуються "білі плями" в її знаннях. Адаптувати навчальні завдання до предметних актуальних компетентностей учнів доцільно на будь-якому етапі уроку та на будь-якому етапі сприймання навчального матеріалу.

Адаптуючи завдання, вчитель обов'язково зіставляє їх мету і зміст із рівнем навчальних компетенцій учнів, шукає те спільне в змісті й характері завдань, без чого не можна правильно визначити ступінь їх складності для кожної групи, і на цій основі визначає необхідний і посильний зміст та обсяг роботи. Особливістю такої роботи є різного виду її організація, яка сприяє подоланню труднощів кожним учнем під час засвоєння матеріалу і поглибленому його вивченню учнями з середніми і високими рівнями предметних компетенцій.

Особливо важливо знати ступінь засвоєння матеріалу на кожному уроці кожним учнем, а це можна досягнути при постійній діагностиці рівня навчальних компетенцій.

Подальшого висвітлення потребує підготовка майбутніх учителів до індивідуалізації навчання під час організації виконання домашніх завдань у початковій школі. Тому що, як би успішно не проводилися уроки, лише вони не можуть забезпечити формування навичок самостійної роботи. Ці навички формуються і при правильній організації роботи з виконання домашнього завдання, і при досконалому контролі за його виконанням.

Список використаних джерел

1. Ксензова Г. Ю. Перспективні шкільні технології / Г. Ю. Ксензова. Навчально-методичний посібник. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – 224 с.
2. Логачевська С. П. Методика диференційованого навчання. 150 фрагментів уроків мови і математики у 1–4 класах з елементами диференціації / Логачевська Світлана Панасівна – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. – 240 с.
3. Ткаченко Л. Впровадження принципу індивідуалізації в навчально-виховний процес початкової школи / Любов Ткаченко // Початкова школа. – №11. – 2003. – С. 13–15.

Дмитро Пастушенко

студент, ДВНЗ "Криворізький національний університет",

11f8d209b@vkmessenger.com

СУЧАСНА МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Сьогодні неможливо применшити актуальність визначення мовної ситуації в нашій державі. Її можна характеризувати як дуже складну у зв'язку з особливостями історичного розвитку, надскладною соціальною та політичною ситуацією в країні, ставленням до мовної політики уряду з боку суспільства тощо. Це питання розглядали такі науковці, як М.С. Кармазіна, В.Л. Штефан, Є.А. Мацаєва та багато інших. Метою нашого дослідження є висвітлення проблем сучасної мовної ситуації в Україні та пошук рекомендацій щодо їх розв'язання.

Мовною ситуацією називають сукупність усіх мов, територіальних та соціальних діалектів, функціональних стилів, які забезпечують у країні комунікації на всіх рівнях суспільства [2, с. 7]. Якщо на території країни використовуються дві або більше мов, необхідно визначити ступінь їх поширеності та кількість сфер, які охоплює кожна з них.

Унікальність ситуації полягає в тому, що мова по суті національної меншості (російська) набула такого ж поширення, що й державна (українська). При тому, що на певних територіях України (насамперед це південні та східні області) державна мова є мовою етнічної меншості населення. Жодна європейська країна не має таких прикладів. Причина цього полягає в тому, що від середини 17-го сторіччя більшість територій сучасної України, що входили до складу Російської імперії, зазнали насильницької русифікації. Історичні архіви містять десятки офіційних актів, націлених на обмеження,

переслідування, заборону української мови та культури. Реакцією на репресії є виникнення позацензурного нелегального видання (так званий «самвидав»). Одним із літературних символів боротьби за українську мову стала праця Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація», у якій автор розвінчував політику держави, що намагалася під терміном «інтернаціоналізм» приховати жорстку експансію російської мови [4]. Як наслідок незавершених процесів асиміляції радянського періоду – незбалансованість двомовності. Зараз серед етнічних росіян двомовними є лише 13%, у той час як серед українців цей показник складає 34,4%, при тому, що 19% українців взагалі спілкуються тільки російською [5].

За часи незалежності спостерігалось як звуження, так і розширення сфери застосування державної мови. Негативною склалася ситуація в книговидавництві та друкованих засобах масової інформації, це стосується й більшості інформаційного простору, який надає Інтернет. Трохи кращою виявилася картина у сфері кінопрокату та ефірного радіомовлення. З 2006-го року майже весь асортимент закордонного кіноматеріалу надається за допомогою українського дубляжу. Нещодавно були внесені зміни в роботу радіомовлення. Так кожную комерційну радіостанцію зобов'язали враховувати у виборі контенту не менше ніж на чверть україномовного матеріалу. Найкраща ситуація досі залишається у сфері освіти. Іспит з державної мови є обов'язковим для зовнішнього незалежного тестування школярів. У вишах 90 відсотків лекцій викладається українською. На жаль, державна мова не стала поки що робочою для більшості можновладців та політиків найвищого державного рівня. Про це свідчить рівень володіння державною мовою депутатами Парламенту, який до певної міри є зразком та адекватним віддзеркаленням національного складу населення.

Вплив мови на формування національної свідомості обумовлює тенденцію до зростання престижу державної мови, що тісно пов'язаний з політичними процесами всередині країни. Так віднедавна, у зв'язку зі зростанням темпів нацбудівництва на фоні загострення питання збереження державності, спровоковане активним рухом певних шарів суспільства за підтримки всебічної пропаганди сусідньої держави для роз'єднання суспільства України, постало питання перегляду мовної політики, яку певні еліти використовують насамперед для зростання власного іміджу. А зважаючи на те, що однією з головних причин такої гострої конфронтації в суспільстві називають саме мовне питання, терміновість розв'язання цього протиріччя закликає до рішучих та невідкладних заходів.

Перший підхід щодо розв'язання мовних проблем є політика, яка виходить з прийняття реальної ситуації. Тобто за цим варіантом пропонується проаналізувати структуру та обсяги поширення мов для подальшого фіксування та санкціонування на законодавчому рівні. Простіше кажучи, законодавчо закріпити статус двомовності, надаючи українській та російській мовам рівних прав. Цей суто прагматичний підхід відповідає нормам міжнародного права, але на практиці лише ускладнює розвиток мови української нації, яка і так зазнала тиску й не мала можливості вільно розвиватися протягом століть, а тому не може бути на цей час достатньо конкурентоспроможною. До того ж

такий підхід суперечить самій ідеї української держави, тому що зникнення мовно-культурної ідентичності – це зникнення самої нації.

Другий шлях до розв'язання є цілковито протилежним за способом дій. Використовуючи на повну потугу всі інструменти державного впливу захистити державну мову для подальшої зміни її становища до домінуючого у всіх сферах суспільного життя через широку підтримку державою української культури, освіти та слова. Та попри високу мету засоби її досягнення далекі від бездоганності через малопродуктивність та сумнівну моральність, нагадуючи зворотний до цієї мети процес колишньої насильницької русифікації, що неодмінно призведе до подальшого загострення й без того гострої конфронтації у суспільстві.

Існує третій підхід, який полягає у розгляді мовного питання безпосередньо у зв'язку з політичною, культурною та соціально-економічною ситуацією у країні, поєднуючи усі точки зору шляхом обговорення кожного окремого заходу мовної політики, що повинна бути не тільки рішучою та цілеспрямованою, але й розсудливою, моральною і тактовною. Це можливо через поступове створення обставин, що призведуть до підвищення престижу української мови. Є два способи забезпечення престижу своєї мови. Перший, менш продуктивний, – шляхом утиску інших мов політичними, економічними і навіть військовими засобами. Необхідно відмовитися від нього, надаючи перевагу іншому – через всебічний розвиток суспільства на шляху прогресу. Не варто розраховувати на те, що проблеми зійдуть нанівець, або послідовність необхідних дій буде знайдена випадково. Треба цілеспрямовано шукати найбільш перспективні шляхи до порозуміння у суспільстві, не забуваючи про основну функцію мови – комунікативну, тобто об'єднуючу.

Серед рекомендацій щодо розв'язання мовного питання необхідно приділити увагу міжнародному досвіду, але з урахуванням загального характеру українського суспільства й держави. Найближчими до нашого менталітету є західноєвропейські країни. Також дуже важливим є підконтрольність з боку суспільства дій органів влади, що займаються мовною політикою. Однак ефективність заходів цілком залежить від ефективного законодавства в цій сфері. Проте його стан вже давно не відповідає нинішній ситуації й потребує негайної зміни. Спрямування законодавства на розвиток усіх мов та гарантування прав усіх мовних груп населення є безперечним. Надання ж статусу другої державної мови можливо лише на підставі всеукраїнського референдуму. Загалом дискусійна форма пошуку шляхів удосконалення мовної політики повинна захистити суспільство від усіляких спекуляцій на тему двомовності, а всебічне інформування дозволить уникнути жодних політичних спекуляцій. Також для здобуття Україною статусу високоосвіченої та культурної держави, потрібно забезпечити контроль за рівнем володіння державною мовою держслужбовців та працівників державних установ. При цьому пропонується гарантія вільного вибору мови освіти, який відповідає потребам окремих мовних груп, що ніяким чином не повинно звільняти від обов'язкового знання ними державної української мови.

Отже, рівень розвитку національної мови як однієї з головних ознак нації відображає рівень розвитку самої нації. Без збереження державної мови неможливе існування самої держави.

Список використаних джерел

1. Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом. – К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2008.
2. Штефан В.Л. Деякі аспекти мовної ситуації в Україні / В.Л. Штефан // Наукові праці історичного факультету ЗНУ. – 2010.
3. Мацаєва М.А. Проблема мовної біполярності в Україні: підходи до вирішення. – Донецьк: ДНУ, 2014.
4. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація / Дзюба І. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005.
5. Електронний ресурс – Режим доступу http://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-mov_syt.htm.

Борис Чусько

*студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
boris22245@gmail.com*

МОВНІ РЕФОРМИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Що означає для будь-якого народу мова? Це першооснова існування нації. Це те, без чого жоден народ не міг би утвердити своє незалежне становище, надати доказ того, що він вільний чи заслуговує на свободу. І вільний не обов'язково в політичному аспекті, а більше в духовному. Нація без мови – не нація. Протягом тисячоліть досвід людства переконливо доводить, що мова об'єднує народи в нації та зміцнює державу. Мова є основним фактором культурної ідентичності.

Сучасна молодь – майбутнє нашої держави – повинна пам'ятати, що збереження рідної мови, як говорив О. Гончар: «...справа честі всіх нас: і старших, і молодших. Це природний обов'язок перед незалежною, вільною Україною». Тому проблема культури мовлення в сучасний період розвитку нашої країни є актуальною й суттєвою. Аби поважати себе та свою державу, яка невпинно крокує до ЄС, ми – молоде покоління – повинні вдосконалювати особисту культуру мовлення, виробляти стійкі навички мовленнєвого самоконтролю.

У 1999 році Верховна Рада прийняла Закон «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», метою якого був захист і розвиток історичних регіональних мов і мов національних меншин. Більшість експертів вважають, що до прийняття зазначеного акта не було проведено ґрунтовного аналізу ситуації мовної політики в Україні та обґрунтування доцільності захисту тієї чи іншої мови. Оскільки в Україні не ведеться кадастр мов, то достеменно не відомо, скільки мов функціонує на її території, і на які з них мав би реально поширюватися захист Хартії.

Інакше кажучи, правлячі верстви населення України своїми діями знищують мову, спотворюють її, не прагнуть удосконалювати. Загальний

низький рівень мовної культури в багатьох публічних людей, особливо в політиків, свідчить про те, що вони неосвічені в мовному плані; не читають ні художньої, ні наукової літератури, зокрема історичних чи філософських монографій. Проводити наукові конференції задля закликів «Любіть та розвивайте українську мову!» – марно втрачати час.

Протягом останніх років представники державного керівництва активно прагнуть вступити до Європейського Союзу. Та чи все так добре з культурою мовлення в Європі? У європейських країнах молодь також ламає рідну мову. Сленг, лайка, слова-паразити – це все присутнє і в їхньому спілкуванні. Вільне пересування по території «шенгену» приносить в мови етнічних груп – іншомовні, чужі для них слова, що також спотворює спілкування. Ураховуючи все це, Парламентська асамблея видала рекомендацію щодо культурного виміру мовлення в Європі, тобто заходи для поліпшення мовлення на території союзу. Одними з основних пунктів рекомендації є застосування ЗМІ. На відміну від України, на території ЄС, ЗМІ надають велике значення в плані впливу на культуру мови народу.

Крім того, ЄС проводить безліч заходів. Мовна політика Європейського Союзу свідчить про надзвичайну важливість вивчення мов в інтеграційних процесах. Зростання ваги мовної політики позначилося й на структурі Єврокомісії. Якщо раніше вона перебувала у сфері відповідальності комісара ЄС із освіти, тренінгів, культури та мультимедіуму, то 1 січня 2007 року створено окрему посаду комісара ЄС з мультимедіуму. Зараз її обіймає Леонар Орбан з Румунії. Він очолює генеральний директорат Єврокомісії з письмових перекладів, генеральний директорат з усних перекладів та офіційних публікацій Європейських спільнот.

Декларується, що мета мовної політики ЄС – збереження мовної різноманітності спільноти та сприяння оволодінню громадянами ЄС іноземними мовами.

Тож чому, якщо Україна прагне вступити до ЄС, не можна використати дії для поліпшення мовлення, за прикладом західної сусідки?

Європейський Союз заснований на принципах різноманітності культур, звичаїв та вірувань, що включає також мови. На континенті, де спілкуються такою великою кількістю мов, це природно. Тому не дивно, що девіз ЄС – «єдність в різноманітності». Проте в епоху глобалізації лінгвістична різноманітність стала більш очевидною через зростання контактів з іноземцями: люди змушені розмовляти нерідними мовами, тому й постає проблема сприйняття та певним чином регулювання взаємодії в мультимедіальному та мультикультурному середовищі.

Очевидно, в Україні мовна політика має проводитися саме з огляду на перспективу євроінтеграції. Адже стати повноправним членом Об'єднаної Європи наша держава зможе за двох умов. По-перше, коли в українських громадян буде доступ до документації та інформації про ЄС. Тому, як і в Європейському Союзі, у нашій державі має реалізовуватися відповідна політика у сфері перекладів. Уже давно назріла потреба у створенні потужного центру перекладів європейської документації. По-друге, має реалізовуватися ідентична європейській політика навчання іноземних мов, оскільки важко

уявити себе членом спільноти, з якою не можеш розмовляти однією мовою. Інтеграції України в Європейський Союз сприятимуть шляхи реалізації мовної політики ЄС.

Якщо Україна має брати приклад з мовної політики ЄС – вводити інші мови, відкрито агітувати до вивчення й запровадження в громадянське життя мов меншин, вона автоматично знищує державну українську мову. Інакше кажучи, уступивши до ЄС, Україна послабить позицію державної мови, але в нашій країні економічне становище все ж важливіше за мовну культуру.

Україна, ставши незалежною державою та прагнучи до вступу в ЄС, мусить турбуватися не лише про економіку, виробничу галузь, політичну сферу, а й, насамперед, про культуру мови своїх громадян. Оскільки мова – це показник мислення, інструмент розв’язання економічних і виробничих питань. Саме від чистоти мови залежить, наскільки точно вашу думку зрозуміє опонент. Вироблення культури мови починається ще з дитинства. З раннього дитинства й до глибокої старості людина невіддільно пов’язана з мовою. Це єдине знаряддя, що вивисує людину над світом, робить її нездоланною в пошуках істини. Кожен день дає нам урок пізнання. І завжди і скрізь наш учитель – мова!

Список використаних джерел

1. <http://www.forumn.kiev.ua>.
2. Макаренко Є.А. Європейська інформаційна політика : монографія / Є. А. Макаренко – К.: Наша культура і наука, 2000. – 368 с.
3. <http://www.shevchenko.org>.

Секція 2. Сучасні навчальні ресурси та інформаційні технології

Ольга Єкіменко

*студентка фізико-математичного факультету, Кіровоградський
державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,
olya.ekimenkova@gmail.com*

Олена Трифонова

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики та методики її
викладання, Кіровоградський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка, olena.trifonova@mail.ru*

ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС МОДЕЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ПАКЕТУ BLENDER

На сучасному етапі розвитку школи бурхливо обговорюється питання удосконалення традиційної методики навчання дисциплін і використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній галузі. При цьому ІКТ є ефективним засобом удосконалення навчально-виховного процесу.

Проблемою удосконалення теорії та методики навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій займалися В. Ю. Биков, А. М. Гуржій, В. В. Гапон, Ю. В. Єчкало, М. Я. Плескач, М. І. Садовий, М. В. Хомутенко та інші [1]. Не дивлячись на різноплановість проведених у окресленому напрямку досліджень, залишається ряд питань, які потребують подальшого вивчення. На нашу думку, в сучасній школі, коли ІКТ проникли у всі галузі життя людей, просте нагромадження комп'ютерних програм та ресурсів не дасть належного результату в навчально-виховному процесі. Тому варто створювати відповідне навчальне середовище, яке б забезпечило наявність оптимальних умов для опанування навчальних дисциплін як в школі, так і за її межами під час самостійної навчальної роботи учнів.

Стрімкий розвиток техніки і технологій визначає необхідність створення комп'ютерно-орієнтованого середовища особливо під час вивчення учнями фізики. Це в першу чергу пов'язано з тим, що фізика є основою науково-технічного прогресу та найбільшою мірою (серед інших природничих наук) визначає становлення та розвиток сучасної наукової картини світу. Застосування комп'ютерно-орієнтованих систем під час навчання фізики сприяє формуванню необхідних компетентностей та підвищує науково-технічну культуру учнів.

Отже, метою даної статті є розробка компонентів комп'ютерно-орієнтованого середовища під час навчання фізики.

Подаючи навчальний матеріал мультимедійними засобами користувач (вчитель) має змогу керувати способом і формою подання інформації, адже, безпосередньо можна налаштовувати відтворення мультимедійного фрагменту.

Як показали проведенні нами дослідження [2] застосування комп'ютерних технологій під час навчання фізики сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів та забезпечує створення комп'ютерно-орієнтованого середовища (рис. 1), невід'ємними компонентами якого є комп'ютерні технології. Саме ці засоби навчання допомагають учителю спрямовувати навчально-пізнавальну діяльність учнів, а школярам забезпечують пізнання оточуючого світу на сучасній основі.

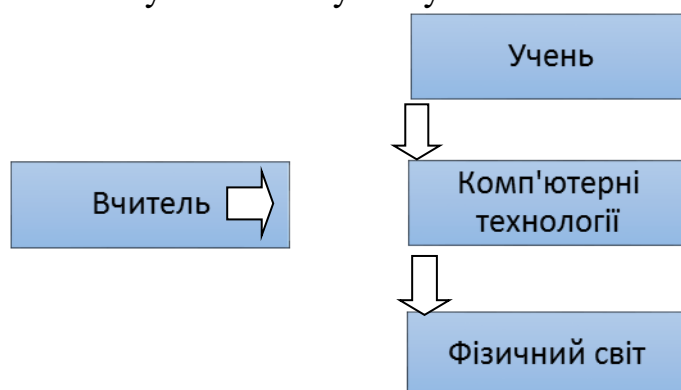

Рис. 1. Модель комп'ютерно-орієнтованого середовища на уроці фізики

Одним з головних інструментів пізнання навколишнього світу є комп'ютерне моделювання. Фізика оперує багатьма абстрактними поняттями: фізичні поля, відносність простору і часу, атомна будова речовин, електромагнітні хвилі, механічні хвилі та коливання, релятивістські явища. Ці поняття є складними для розуміння учнів і потребують особливої уваги з боку вчителя. Як показує досвід [5], учні легше сприймають матеріал, яким мають змогу спостерігати. Саме під час опанування учнями зазначеними поняттями ми пропонуємо використовувати комп'ютерні моделі. Це означає звільнення від існуючих дотепер обмежень і зміну структури шкільного курсу фізики. Моделювання формує світогляд, наукову картину світу не тільки учня, а й вчителя [4]. Саме таке середовище, центральною складовою якого є моделювання, якомога повніше зможе реалізувати принципи особистісно-орієнтованого навчання і підвищити предметну компетентність учнів. Адже комп'ютерно-орієнтоване середовище:

- забезпечує, виходячи з індивідуальних особливостей і потреб кожного учня, рівня їх підготовки і знань з фізики, моделювання фізичного експерименту дозволяє показати всі процеси детальніше: в збільшеному/зменшеному вигляді, з різних сторін, сповільнюючи чи прискорюючи процес;
- розвиває комунікативну компетентність через використання інформаційних мереж;
- забезпечує варіативність через вибір найбільш ефективного механізму розв'язання педагогічних задач;
- організовує учнів як активних учасників процесу пізнання та навчання;
- підвищує рівень мобільності в сучасному інформаційному світі.

Одним з інструментів моделювання фізичних явищ і об'єктів є Blender. Blender (<https://wiki.blender.org/>) – пакет для створення тривимірної комп'ютерної графіки, що включає засоби моделювання, анімації, вимальовування, після-обробки відео, а також створення відеоігор (рис. 2). Рухаючи осі x, y, z і лінію часу, що виникає в процесі анімації об'єктів, матеріалів та захвату руху в кадрах – створюється світ в чотиривимірній графіці.

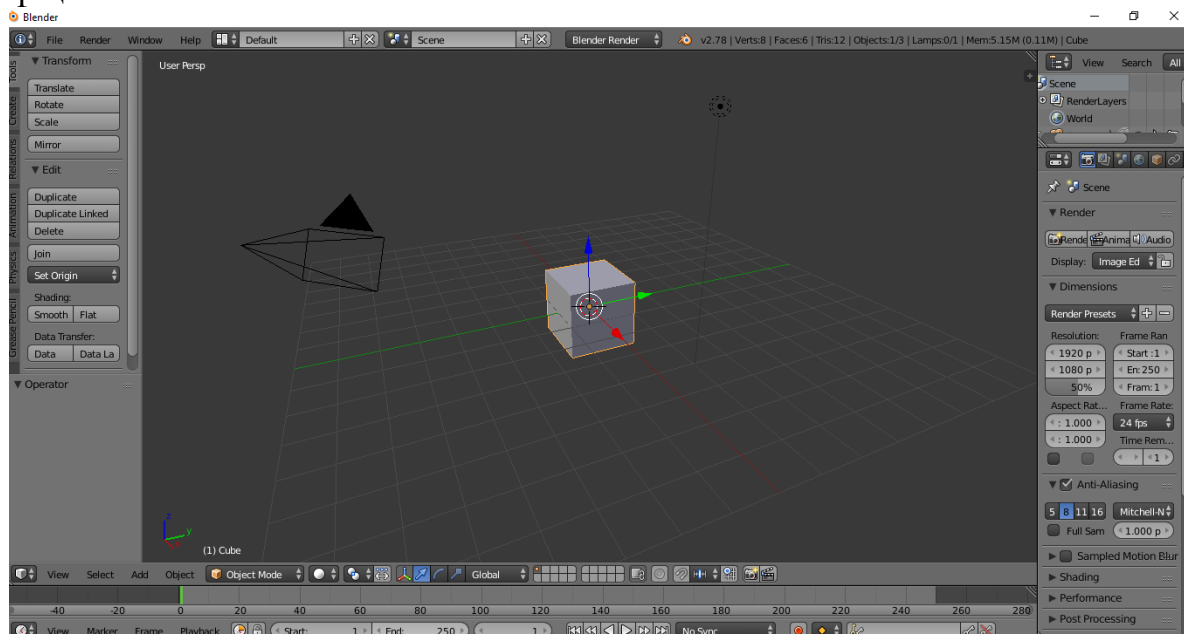

Рис. 2. Початкова сторінка в Blender (<https://wiki.blender.org/>)

Цей пакет має ефективні інструменти для побудови реального фізичного світу – інструменти анімації, серед яких інверсна кінематика (*inverse kinematics*), скелетна анімація і сіткова деформація (*armature*), ключові кадри, нелінійна анімація (*non-linear animation*), редагування вагових коефіцієнтів вершин (*vertex weighting*), обмежувачі (*constraints*), динаміка м'яких тіл (*hook, curve and lattice-based deformations*), динаміка твердих тіл на основі фізичного двигунця *Bullet* (*simulation tools for body dynamics*) і система волосся на основі частинок (*support for particle-based hair*).

Більшість параметрів для імітації фізичних явищ знаходяться в закладці *Properties* (Властивості), секція *Physics* (Фізика) (рис. 3). В цьому вікні можна обрати інструменти для побудови силового поля, зіткнення, тканини, динамічної фарби, м'якого тіла, рідини, диму, твердого тіла, зчеплених твердих тіл.

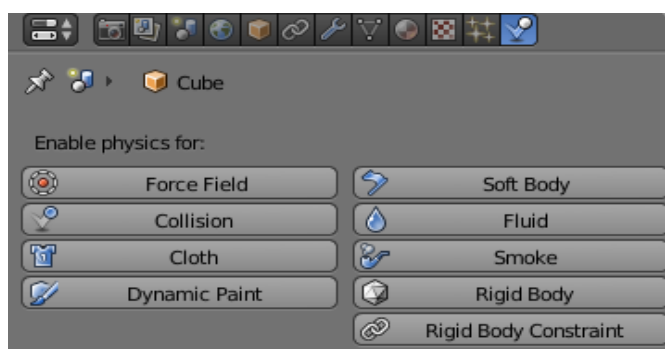

Рис. 3. Закладка Properties, секція Physics

Гравітація у Blender – це глобальний параметр, що застосовується однаково для всіх систем імітації фізики. Для нього відведена секція *Gravity* (Гравітація) у контекстному меню *Scene* (Сцена) вікна *Properties* (Властивості). Стандартне значення гравітації у Blender «-9.810» по Z-осі є по суті фактичним значенням сили тяжіння (гравітації) у реальному світі. Зміна цього значення дасть змогу представити зменшення або збільшення гравітації.

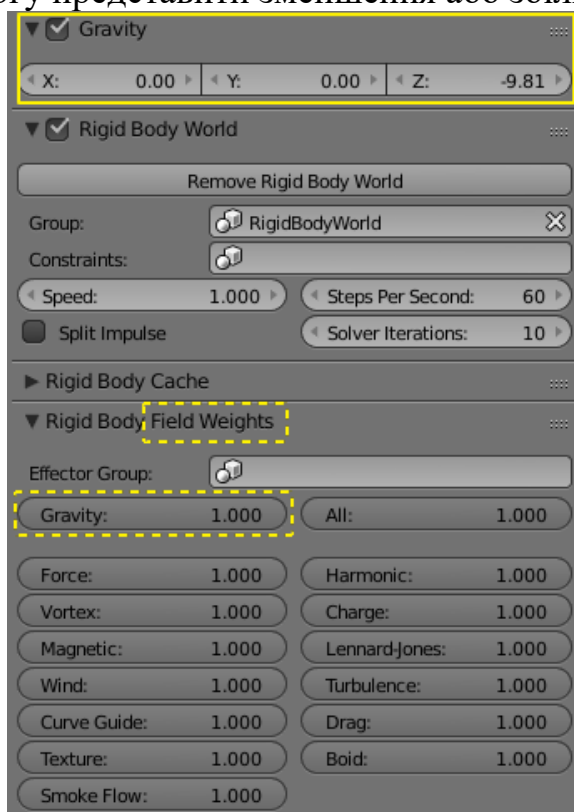

Рис. 3. Секція Гравітація

Створення одиничного окремого об'єкта *Силове Поле* обраного типу здійснюється у режимі *Об'єкт* через меню *Add – Force Field* (Додати – Силове Поле), що викликається швидкою клавішею *Shift+A* у 3D-вигляді або через однойменне підменю у заголовку 3D-вигляду. При цьому створюється об'єкт *Порожній* (*Empty*), до якого прикріплюється обраний тип поля. Є можливість побудувати такі типи полів: *Сила*, *Вітер*, *Вихор*, *Магніт*, *Гармоніка*, *Заряд*, *Леннард-Джонс*, *Текстура*, *Провідна Крива*, *Рій*, *Турбулентність*, *Перетяг*, *Потік Диму*.

Таким чином, моделювання фізичних явищ і процесів забезпечує постановку фізичного експерименту, виходячи з індивідуальних потреб учня, залучає учнів до процесу активного навчання, забезпечує варіативність інструментів для розв'язання педагогічних задач, підвищує рівень мобільності в сучасному інформаційному світі. Це в свою чергу сприяє формуванню компонентів комп'ютерно-орієнтованого середовища під час навчання фізики. Організований в таких умовах навчальний процес сприятиме поліпшенню якості фізичної освіти за рахунок залучення засобів моделювання фізичних процесів та об'єктів. Діяльність із формування такого середовища забезпечить зростання як предметної, так і інформаційно-комунікаційної компетентності за

рахунок підключення до навчального процесу засобів візуалізації та керування фізичними явищами.

Список використаних джерел

1. Єкименкова О. В. Використання системи Office 365 в розробці навчальних проектів з фізики / О. В. Єкименкова, О. М. Трифонова // Наукова молодь – 2015: [зб. матер. III Всеукр. наук.-практ. конф., 10 грудня 2015 р., м. Київ; за ред. проф. Бикова В. Ю. та Спіріна О. М.] – К.: ПТЗН НАПН України, 2015. – С. 66-68.
2. Єкименкова О. В. Інформаційно-комунікаційні технології при формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізики / О. В. Єкименкова, М. І. Садовий // Наукові записки. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти / За заг. ред. М. І. Садового. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – Вип. 10, Ч. 3. – С. 51-56.
3. Лапінський В. Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище та вимоги до його реалізації / В. Лапінський, М. Шут // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – Вип. 77, Ч. 1. – С. 79-85.
4. Олефір Л. Комп'ютерне моделювання в шкільному лабораторному практикумі з фізики / Л. Олефір // Наукова діяльність студентів як шлях формування їх професійних компетентностей: [зб. матер. наук.-практ. конф., 9 грудня 2010 р, Суми] – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2010. – С. 149.
5. Садовий М. І. Вибрані питання загальної методики навчання фізики: [навч. посібн. для студ. ф.-м. фак. вищ. пед. навч. закл.] / Садовий М. І., Вовкотруб В. П., Трифонова О. М. – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – 252 с.

Олександр Рудик

*кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин,
Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru*

Олександр Парацій

магістрант, Хмельницький національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РОЗРАХУНКУ ВОДОМАСЛЯНОГО ТЕПЛООБМІННИКА СИСТЕМИ ЗМАЩЕННЯ ДИЗЕЛЬНОГО ДВИГУНА СМД-31

В області розвитку й удосконалювання автомобільних і тракторних двигунів основними завданнями на сучасному етапі є розширення використання дизелів, зниження паливної економічності й питомої маси двигунів, вартості їх виробництва й експлуатації. Велика увага приділяється використанню комп'ютерних технологій при розрахунках як вузлів, так й окремих їх деталей.

Науково-дослідницькими й конструкторськими організаціями галузі накопичений великий досвід розробки освоєння й доведення форсованих

тракторних двигунів. Установлені специфічні методи розрахунків основних агрегатів і систем тракторних дизелів, методи вибору основних конструктивних співвідношень, принципів компоновальних схем як дизеля в цілому, так і його основних елементів.

Системи змащення двигунів повинні бути обладнані пристроями для зберігання й охолодження мастила, підведення його до тертьових поверхонь й очищення від забруднення, контролю процесів змащення й стану мастила. Сукупність усіх цих пристроїв утворюють систему змащення двигуна.

Виходячи з умов роботи дизелів, їх типів, призначень, ступінь задоволення цим вимогам може бути різною, що визначає складність, вартість, компактність мастильної системи та її елементів. Слід зазначити чітку тенденцію конструктивного ускладнення мастильних систем усіх типів двигунів не тільки внаслідок розширення функцій мастила в силових установках, але й для підвищення надійності роботи елементів двигунів мастильних систем, спрощення й автоматизації обслуговування, підвищення терміну служби мастила, зниження його витрат.

Відсутність пристроїв, які підтримують оптимальний температурний режим системи змащення, призводить до того, що в зимових умовах експлуатації двигуни тривалий час працюють зі зниженою температурою моторного мастила (нижче 45...50 °С). Через підвищену в'язкість і внаслідок цього недостатньої витрати мастила на привод центрифуги на цих режимах знижується частота обертання ротора відцентрового фільтра, різко погіршується якість очищення мастила від абразивних часток і зростає зношування деталей двигуна. Встановлено, що близько 70 % загального зношування колінчатого вала відноситься до періоду неефективної роботи центрифуги при зниженій температурі системи змащення.

Відзначені недоліки системи в значній мірі усуваються застосуванням водомасляних радіаторів, які скорочують тривалість прогріву після пуску й підтримують оптимальний температурний режим змащення.

При постійному включенні теплообмінника в систему охолодження паралельно блоку циліндрів він виконує не тільки передпусковий підігрів, але й скорочує тривалість прогріву після пуску, а також сприяє підтримці оптимальної робочої температури мастила.

Функціональна можливість водомасляного теплообмінника найповніше використовується при послідовному його включенні у систему охолодження. У цьому випадку, щоб уникнути значного зростання гідравлічного опору при русі охолоджуючої рідини через теплообмінник, необхідно збільшити його прохідний перетин, застосовуючи для виготовлення труби більшого діаметра. Збільшення діаметра труб, об'єму й поверхні теплообміну, а також велика кількість рідини, яка інтенсивно циркулює через теплообмінник, можуть забезпечити не тільки ефективний передпусковий розігрів і прогрів мастила після пуску, але й оптимальний температурний режим у процесі експлуатації.

В останні роки в якості охолоджувачів мастила на багатьох двигунах знайшли застосування компактні рідкомасляні теплообмінники, які використовують у якості холодної теплоносія рідину, що циркулює у системі охолодження двигуна.

Рідкісно-масляні охолоджувачі дизелів СМД-31 є теплообмінниками кожухотрубчастого типу. Вибір типу ґрунтується на тому, що серцевини таких теплообмінників, поряд з хорошими теплогідравлічними характеристиками, порівняно прості у виготовленні, ремонтпридатні, надають можливість проводити у процесі експлуатації періодичне очищення масляної й водяних порожнин.

Однією з основних деталей теплообмінника є вісь ротора, від якої залежить працездатність як самого теплообмінника, так й системи змащення двигуна в цілому. Тому за допомогою SolidWorks Simulation проводився її статичний аналіз та дослідження втрати стійкості.

SolidWorks Simulation відноситься до CAE-систем (англ. computer-aided engineering – загальна назва для програм, призначених для інженерних розрахунків конструкцій та аналізу фізичних процесів, пов'язаних з ними). За допомогою CAE-систем можна вирішувати два типи задач: розробляти нові конструкції й перевіряти існуючу [1].

CAE-системи можуть застосовуватись разом з CAD-системами (англ. – computer-aided design – комп'ютерна підтримка проектування). Однією з таких CAD-систем є SolidWorks з вбудованими CAE-модулями. SolidWorks Simulation – CAE-модуль, заснований на методі скінченних елементів (МСЕ) і призначений для проведення міцнісного аналізу. МСЕ – чисельний метод аналізу технічних конструкцій. МСЕ прийнятий як стандартний метод аналізу завдяки його універсальності й придатності для роботи на комп'ютерах.

МСЕ ділить модель на багато малих частин простих форм (елементів), які ефективно замінюють складну задачу декількома простими, що необхідно вирішити спільно. Елементи мають загальні точки (вузли). Процес поділу моделі на малі частини називається створенням сітки. Реакція в будь-якій точці елемента інтерполюється з реакції вузлів елементів. Кожен вузол повністю описується рядом параметрів, залежних від типу аналізу й використовуваного елемента.

Програмне забезпечення розробляє рівняння, яке управляє поведінкою кожного елемента, враховуючи його сполучення з іншими елементами. Ці рівняння пов'язують реакцію з відомими властивостями матеріалу, обмеженнями та навантаженнями.

Далі програма упорядковує рівняння у велику систему спільних алгебраїчних рівнянь і знаходить невідомі. Наприклад, для розрахунку напружень вирішальна програма знаходить переміщення в кожному вузлі, а потім обчислює деформації та кінцеве напруження [2].

Отже, проведемо статичний аналіз осі ротора, матеріалом якої є сталь 10. З бібліотеки SolidWorks виберемо сталь DIN 1.1121 (C10E) з границею міцності на розтяг 430 МПа (аналог сталі 10).

Параметри сітки (рис. 1): якість висока, 4 точки Якобіана, розмір елемента 3.6752 мм, допуск 0.18376 мм, всього вузлів 18404, всього елементів 10750, максимальне співвідношення сторін 26.449. При шкалі деформації 1370.01:

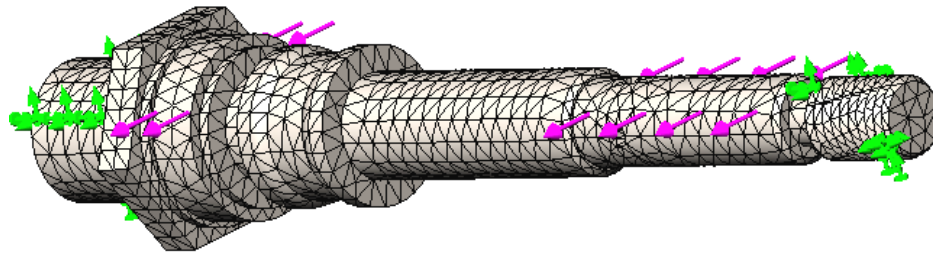

Рис. 1. Сітка на твердому тілі

– максимальне напруження $\sigma = 53.665$ МПа (вузол 16002 – рис. 2);

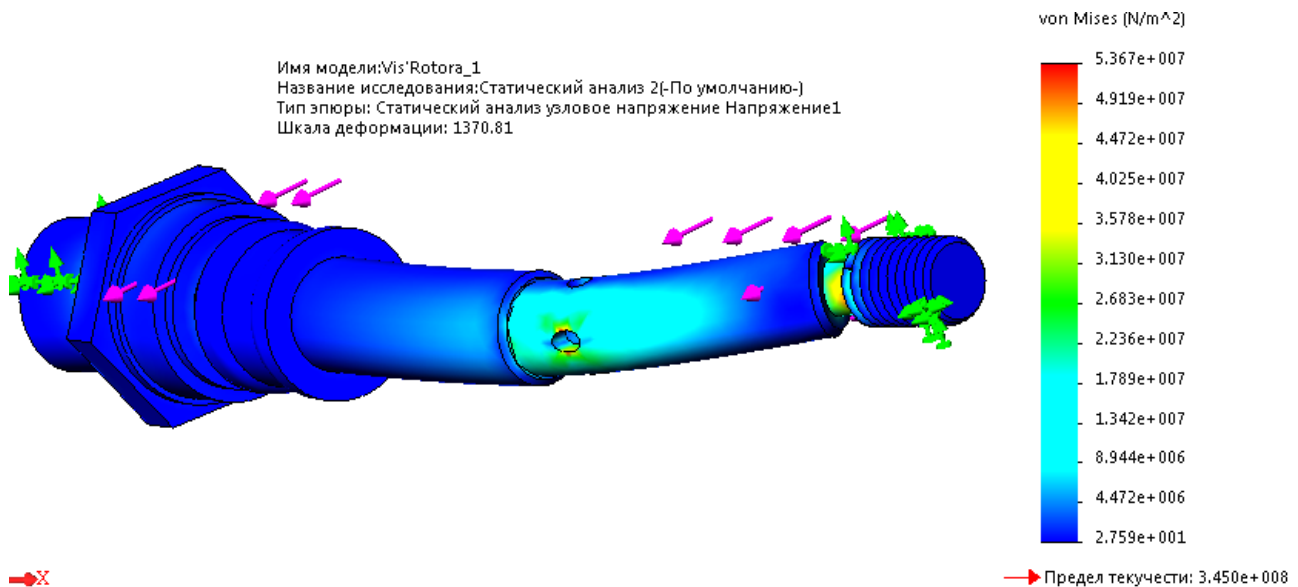

Рис. 2. Вузові напруження von Mises

– максимальне результуюче переміщення $h = 0.0144075$ мм (вузол 13349 – рис. 3);

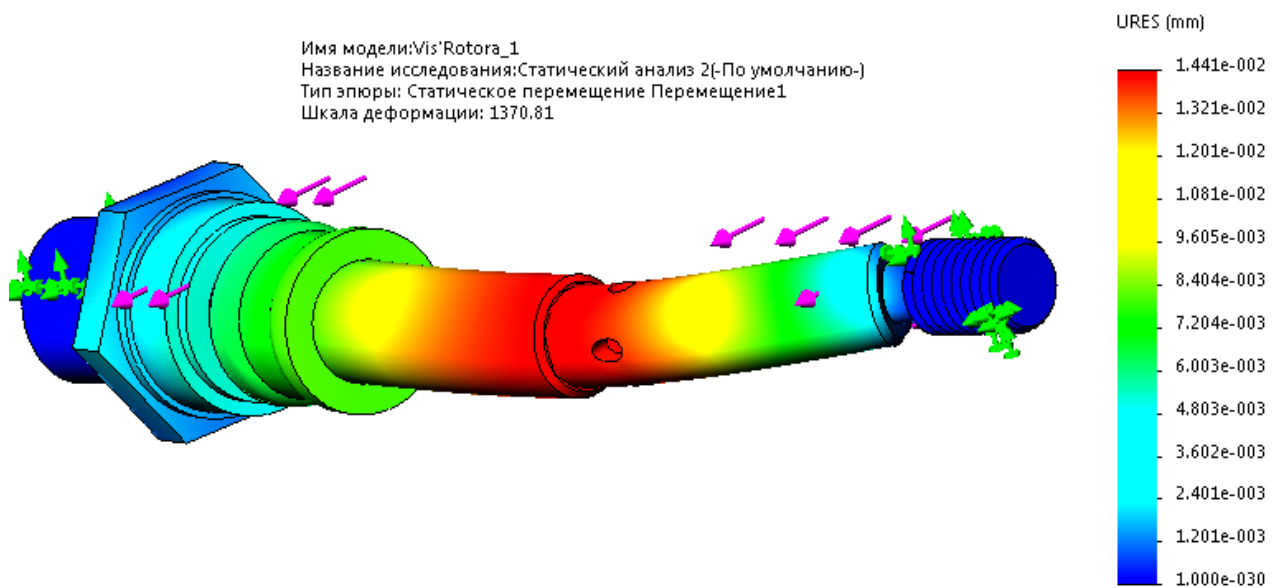

Рис. 3. Переміщення URES

– максимальна еквівалентна деформація $\delta = 0.000168583$ (елемент 3175), мінімальний запас міцності $k = 6.42877$ (вузол 16002).

Наступне дослідження – втрата стійкості осі ротора, яка визначається як раптова деформація, що відбувається, коли збережена осьова енергія перетвориться в енергію згину без зміни прикладених зовнішніх навантажень. Математично, коли відбувається втрата стійкості, жорсткість стає виродженою. Лінеаризований метод втрати стійкості, використовуваний у SolidWorks Simulation, вирішує задачу про власні значення, щоб оцінити критичні коефіцієнти втрати стійкості й відповідні форми режиму втрати стійкості [3].

Модель може згинатися в різних формах під навантаженнями різного рівня. Форма, яку модель приймає під час втрати стійкості, називають “формою режиму втрати стійкості”, а навантаження – “критичним”.

Втрата стійкості може з'явитися при різних режимах під впливом різних рівнів навантаження. Дослідженням втрати стійкості може допомогти запобігти руйнуванню внаслідок втрати стійкості.

Однак, вісь ротора не сприймає осьові навантаження. Крім цього, вона з обох сторін затиснута у корпусі – тобто про чисто теоретичну втрату стійкості мова не йде. Але, на нашу думку, втрата стійкості можлива у момент запуску ротора. Тому було змінено (на відміну від статичного аналізу) прикладення навантажень (рис. 4).

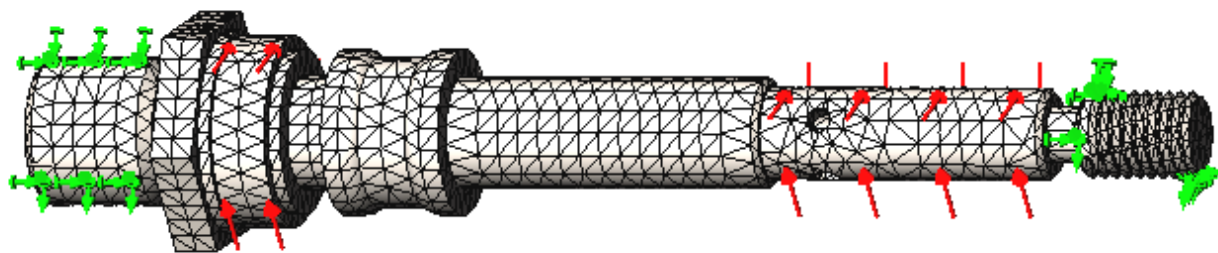

Рис. 4. Прикладення навантажень при дослідженні втрати стійкості

Встановлено, що максимальна амплітуда коливань $a = 0.106102$ (вузол 16112) – рис. 5, а запас міцності при можливій втраті стійкості складає $3.4729e+006$, тобто, як й очікувалось, втрата стійкості осі ротора не очікується.

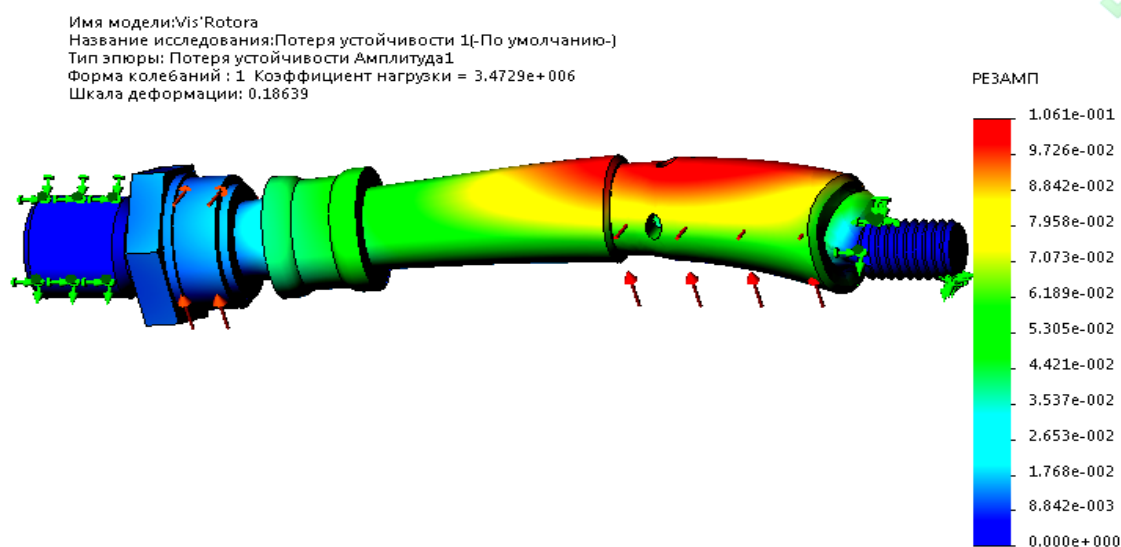

Рис. 5. Результирующая амплитуда

Список використаних джерел

1. Инженерный анализ в САПР SolidWorks (базовый курс) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kalexeev.ru/Specialists/Prochnost_urok.pdf
2. Справка по SolidWorks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://help.solidworks.com/2012/Russian/SolidWorks/cworks/Basic_Concepts_of_Analysis.htm?id=abc813c7aa134c2bba42e4fdbdea8c58#Pg0&ProductType=&Product Name
3. Справка по SolidWorks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://help.solidworks.com/2012/Russian/SolidWorks/cworks/IDH_Analysis_Background_What_is_Linearized_Buckling_Analysis.htm

Олександр Рудик

кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Сергій Дудник

студент, Хмельницький національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ SOLIDWORKS SIMULATION ДЛЯ РОЗРАХУНКУ МЕХАНІЗМУ ПОВОРОТУ ЕКСКАВАТОРА

Серед різних видів спецтехніки до особливої категорії надважких машин відноситься крокуючий екскаватор. Свою назву такі екскаватори одержали через особливу конструкцію їх самохідного шасі, принципово відмінного від традиційних колісних і гусеничних двигунів, які використовуються на даному виді спецтехніки. Такий двигун є спеціальною опорною плитою (основа), на якій закріплена поворотна платформа з екскаваторним устаткуванням різного типу і дві-чотири опорні лижі (черевика), керовані гідроциліндрами (залежить від конкретних моделей). У нерухомому (робочому) стані опорна плита обпирається на ґрунт, забезпечуючи стійку основу для машини. Для початку руху опорні лижі підіймаються вгору, переміщуються вперед і упираються в ґрунт. При цьому вага екскаватора переноситься на них, внаслідок чого він разом з опорною плитою підводиться над поверхнею землі, зміщується вперед на певну відстань та опускається, знову упираючись опорною плитою в ґрунт. Таким чином, екскаватор якби робить один крок. Потім весь цикл повторюється необхідну кількість разів, забезпечуючи поступальну ходу машини вперед на необхідну відстань.

Використання крокуючого гідравлічного двигуна дає можливість зменшити тиск на ґрунт (вага машин може досягати тисяч тонн) і додати машині ще більше надійності.

Крокуючий екскаватор ЕК–5/45М є повноповоротною електричною машиною з робочим устаткуванням драглайна. Він призначений, головним чином, для вилучення ґрунтів міцністю до IV категорії включно при виробництві розкривних робіт по безтранспортній системі з укладанням породи у вироблений простір або на борт кар'єру.

Екскаватори з робочим устаткуванням драглайна застосовують для розробки ґрунтів, які знаходяться нижче рівня стоянки. Завдяки подовженій

порівняно з іншими видами робочого устаткування стріли, драглайни працюють на більшому радіусі копання, тому їх використовують переважно на копанні великих котлованів і траншей, а також для вантаження і розвантаження сипких будівельних матеріалів.

Екскаватор може застосовуватися на відкритих розрізах у вугільній промисловості, чорній й кольоровій металургії, виробництві будівельних матеріалів, а також на будівництві каналів, іригаційних систем і різних гідротехнічних споруджень. Невисоке значення питомих тисків на ґрунт при пересуванні й роботі в комбінації з високою маневреністю дозволяють використовувати екскаватор для робіт на слабких ґрунтах і в обмежених умовах.

В результаті аналізу технічних характеристик драглайнів, які впливають на умови їх експлуатації, виявлений стрибкоподібний характер зміни середньої величини тиску на ґрунт при загальній тенденції до збільшення, а також несинхронне підвищення й наступне пониження кутів нахилу бази, які допускаються при роботі й пересуванні екскаватора.

На деталі робочого обладнання впливають великі динамічні навантаження, які виникають в періоди розгону і гальмування механізмів підйому, напору та повороту. Оскільки розгін і гальмування цих механізмів відбувається по декілька разів за робочий цикл, дія динамічних навантажень на деталі робочого обладнання має місце практично увесь час: при добре організованій роботі та кваліфікованому обслуговуванні екскаватора число включень підйомного двигуна доходить до 200-300 в год., а напірного і поворотного – до 600-700 в год. Піки навантаження цих механізмів часто у 2-3 рази більше середнього навантаження й інколи можуть повторюватися по декілька разів протягом 10-20 с. Крім того, великі динамічні навантаження виникають при раптових стопоріннях ковша, неминучих при розробці неоднорідних ґрунтів.

Під час роботи крокуючого екскаватора періодично змінюється як величина, так і положення рівнодійної сили. Максимальних значень величина сили досягає при повному завантаженні ковша, а її ексцентриситет – при винесенні навантаженого ковша до голови стріли. Виникаючий при цьому на кромці бази тиск, за даними Р.Ю. Подерні (1985), перевищує середній тиск в 2-3,6 рази, а за даними М.Е. Певзнера (1978) в 2,7-6,3 рази [1].

З механізмів крокуючого екскаватора в найважчому режимі працює поворотний механізм, який призначений для здійснення повороту на вивантаження і в забій, а також для допоміжних поворотів екскаватора. Його деталі, які зазнають ударні навантаження, більше 40% часу працюють в режимі перевантаження. До порушення працездатності драглайна (відмові поворотного механізму) призводять наступні причини: порушення режиму змащування; недотримання термінів зупинки на поточний ремонт; недотримання умов експлуатації екскаватора. Остання причина обумовлена відривом бази від основи при значному крені. На частку простоїв крокуючих екскаваторів, пов'язаних з усуненням такого роду відмов, припадає 2-2,5% календарного фонду часу [2].

Виходу з ладу механізму повороту також сприяють: наявність некерованого циклічного навантаження на кінематичній парі «вінець поворотного круга – приводна шестерня», виникаючого у момент розгону і гальмування; наявність динамічних навантажень при гальмуванні, які виникають за рахунок моментів інерції, пульсації потоку робочої рідини й різкого уповільнення; великий розкид швидкості та прискорень поворотної платформи в процесі такту; неможливість максимального використання кінетичної енергії об'єкту, що обертається; висока енергоємність на одиницю виконаної роботи; наявність великих значень величини реактивних сил у механізмі; необхідність високого тиску в гідроприводі повороту платформи; відсутність можливості миттєвого реагування на навантаження, що змінюються, в процесі часу розгону і гальмування; відсутність можливості автоматичного розподілу сили в поворотному механізмі.

Основною вимогою до електроприводу механізму повороту є забезпечення протікання перехідних процесів у мінімально можливий час з обмеженим прискоренням або уповільненням, особливо при гальмуванні. Така вимога викликана тим, що механізм повороту працює виключно у перехідних процесах пуску, реверсування і гальмування, оскільки він має значну масу, яка у декілька разів перевищує махову масу двигуна. Крім того, через наявність крупномодульного зацеплення й великих передаточних відношень поворотний механізм має найбільший зведений зазор. Відсутність пружних муфт призводить до того, що при роботі двох електродвигунів поворотного механізму на один зубчастий вінець за рахунок неоднаковості номінальних ковзань кожного з них утворюється деформаційний момент, який призводить до неоднакових амплітуд і фаз коливань моментів у часі, тобто до значних за величиною динамічних навантажень.

Під дією внутрішніх збурень пружна механічна система механізму повороту залучається до коливального процесу. У міру зміни швидкості платформи під час пуску або гальмування, коли частота збурень стає рівній частоті вільних коливань системи, настає резонанс, при якому амплітуди коливань пружного моменту та швидкості істотно зростають. За відсутності демпфування ці коливання розвиваються безперервно до повного руйнування механізму [3].

Одним із способів підвищення надійності екскаваторів є пошук рішень зі зниження впливу експлуатаційних навантажень на вузли машини, зокрема, на елементи опорно-поворотного пристрою.

Сучасний етап розвитку систем моделювання технологічних процесів характеризується підвищенням їх функціональної насиченості. Моделювання процесів роботи вузлів екскаватора є складною системною задачею, оскільки дана система є ієрархічною і має широкий діапазон властивостей, які динамічно змінюються у часі.

Однією з основних деталей механізму повороту екскаватора ЕК-5/45М є вал-шестерня, тому у програмі SolidWorks Simulation за допомогою методу скінченних елементів побудована модель її напружено-деформованого стану. Вибір базової програми обґрунтовується тим, що в її основному багатofункціональному модулі містяться функції проектування деталей в

тривимірному просторі. Є можливість оформлення конструкторської документації відповідно до вимог стандартів, а також для вирішення ряду інших задач.

Матеріалом вал-шестерні є сталь 34X2H2M, тому з бібліотеки SolidWorks вибрано сталь AISI 4340 з границею міцності на розтяг 1110 МПа та границею текучості 710 МПа.

Параметри сітки на твердому тілі відображені на рис. 1.

Сетка Детализация	
Имя исследования	Статический анализ 2 (
Тип сетки	Сетка на твердом теле
Используемое разбиение	Стандартная сетка
Автоматическое уплотнение сетки	Выкл
Включить автоциклы сетки	Выкл
Точки Якобиана	4 точек
Размер элемента	2.63314 mm
Допуск	0.131657 mm
Качество сетки	Высокая
Всего узлов	95151
Всего элементов	64604
Максимальное соотношение сторон	17.967
Процент элементов с соотношением сторон < 3	99.3
Процент элементов с соотношением сторон > 10	0.00929
% искаженных элементов (якобиан)	0
Время для завершения сетки (hh:mm:ss)	00:00:09

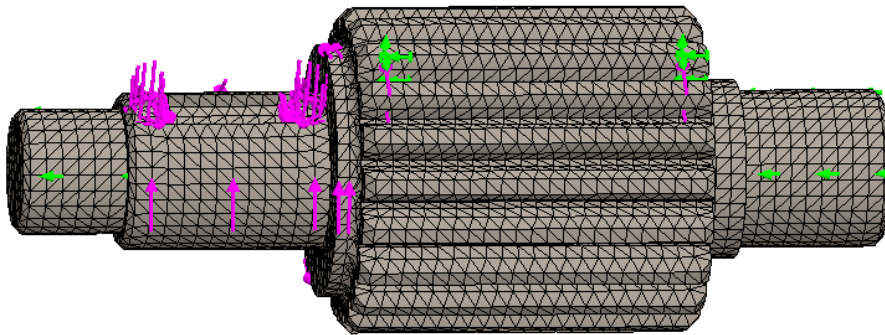

Рис. 1. Сітка на твердому тілі

Миттєво зростаюча величина сили й моменту інерції викликає різке збільшення контактних та згинаючих напружень у парі зачеплення. Крім того, концентрація даних напружень відбувається на малій площі контакту зубів шестерні і колеса. При цьому основне навантаження сприймає один зуб шестерні і посадочне місце колеса, а зуби, що стоять поруч, – по дотичній ділильного діаметра.

Розрахунками встановлено: максимальне напруження, яке виникає у зубі вал-шестерні $\sigma = 1.21908e+008$ МПа (вузол 87275 – рис. 2);

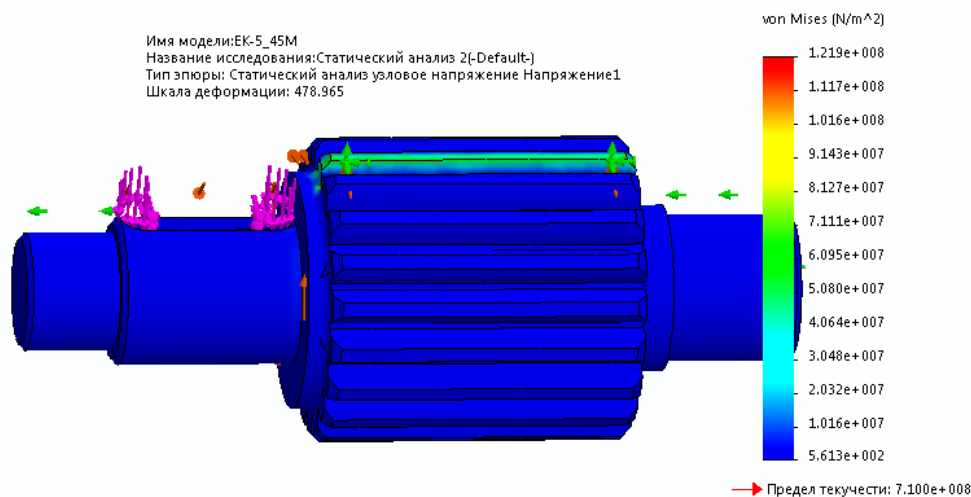

Рис. 2. Вузлові напруження von Mises

- максимальне результуюче переміщення $h = 0.0294427$ мм (вузол 1539);
- максимальна еквівалентна деформація $\delta = 0.000380373$ (елемент 7576);
- мінімальний запас міцності $k = 5.82405$ (вузол 87275).

На рис. 3 наведено розподіл навантаження по контактній поверхні зуба. Колірна гамма спектральної діаграми характеризує контактну ділянку вал-шестерні (червоний колір вказує ділянки зачеплення, які працюють з критичними напруженнями). Так як червоний колір на рис. 3 відсутній, то даний режим навантаження протікає у допустимих межах за умови міцності $\sigma_m < [\sigma_m]$.

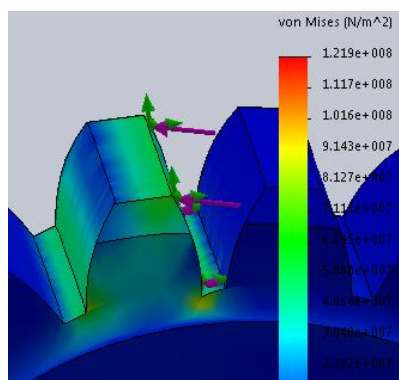

Рис. 3. Розподіл навантаження по контактній поверхні зуба

Список використаних джерел

1. Федорова Е.А. Оценка приспособленности шагающих экскаваторов к работе на свежесыпанных песчано-глинистых отвалах / Е.А. Федорова – М.: Горный информационно-аналитический бюллетень (научно-технический журнал) – Выпуск № 12, том 3, 2009. – с. 270-278.
2. Бубновский Б.И. Ремонт шагающих экскаваторов / Б.И. Бубновский, В.Н. Ефимов, В. И. Морозов. – М.: Недра, 1991. – 347 с.
3. Соловьев С.В. Привод механизма поворота мощного экскаватора-драглайна / С.В. Соловьев, М.Р. Хромой. - Научный вестник МГГУ, №1 (1). – М.: 2010. С. 31 – 34.

Олександр Рудик

кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Юрій Рибачук

студент, Хмельницький національний університет

SOLIDWORKS SIMULATION У ВИЗНАЧЕННІ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ЕНЕРГОАКУМУЛЯТОРА

Енергоаккумулятор – вузол пневматичного привода гальмівної системи вантажних автомобілів та автобусів. Цей елемент накопичує енергію стислої пружини й при необхідності звільняє її. Енергоаккумулятор працює за рахунок стисненого повітря в системі й прикладає сили до гальмівних колодок, які, притискаючись до гальмівного диска або барабана, гальмують автомобіль [1].

Пружинні енергоаккумулятори прийшли на зміну центральному трансмісійному гальму, нездатному втримувати на ухилах автотранспортні засоби. Застосування нових гальмівних приладів дозволило в декілька разів підвищити надійність і безпеку транспортних засобів, але це також відбилося на ускладненні конструкції гальмівного пневмоприводу (зросли вимоги до його експлуатації, якості проведення ТО й ремонту).

Автомобілі та автопоїзди КамАЗ обладнано чотирма автономними гальмівними системами: робочою (пневматичний гальмівний привод), допоміжною (моторне гальмо-сповільнювач), запасною та стоянковою з пружинними енергоаккумуляторами, які кріпляться до гальмівних камер середнього й заднього ведучих мостів та утворюють загальний гальмівний пристрій. Аварійний система розгальмовування призначена для розгальмовування пружинних енергоаккумуляторів при їх автоматичному спрацьовуванні й зупинці автомобіля внаслідок витoku стисненого повітря в приводі. Хоча ці системи мають загальні елементи, працюють вони незалежно й забезпечують високу ефективність гальмування у будь-яких умовах експлуатації.

Енергоаккумулятори:

- утримують автомобіль на стоянці в загальмованому стані;
- автоматично загальмовують рухомий автомобіль у випадку ушкодження трубопроводів пневматичного гальмівного привода або відмови в роботі компресора;
- виконують функції запасної гальмівної системи (колеса розгальмовуються й автомобіль може рухатися).

Привод системи аварійного розгальмовування дубльований: окрім пневматичного привода є гвинти аварійного розгальмовування в кожному із чотирьох пружинних енергоаккумуляторів, що дозволяє розгальмувати останні механічним шляхом.

Так як енергоаккумулятори спрацьовують дуже швидко, то автомобіль може зупинитися безпосередньо на проїзній частині дороги, перекривши рух іншого транспорту. Тому передбачена аварійна система розгальмовування, яка

наповнює циліндри енергоаккумуляторів стисненим повітрям зі спеціального балона.

Ознаки несправності пружинного енергоаккумулятора:

- гальмування автомобіля неефективне або воно відсутнє;
- погане утримання автомобіля на місці (неспрацьовування стоянкового гальма);
- при знятті стоянкового гальма вантажівка відмовляється розгальмовуватися;
- витік повітря через прискорювальний клапан відбувається при включеному стоянковому гальмі й одночасно натиснутої гальмівної педалі;
- підгальмування проміжного й заднього мостів під час руху.

Основні елементи енергоаккумулятора: корпус, силова пружина, штовхач, поршень, гвинт-вісь.

У процесі експлуатації в енергоаккумуляторах зношуються й виходять з ладу ущільнення поршня в циліндрі й труби штовхача в корпусі, що веде до пригальмовування автомобіля та, як наслідок, до збільшення витрати палива й зношування гальмівного механізму. При обриві пневмопроводів, які підводять стиснене повітря в енергоаккумулятори для розгальмовування автомобіля, відбувається спрацьовування стоянкового гальма під час руху, що може привести до виникнення аварійної ситуації й дорожньо-транспортної пригоди. Необхідність постійно при русі автомобіля подавати в енергоаккумулятори стиснене повітря призводить до того, що компресор перебуває в робочому стані значний час, здійснюючи підживлення стоянкового контуру. При цьому відбувається зношування навантажених деталей компресора.

Ремонт енергоаккумулятора – трудомісткий і небезпечний процес, який неможливо зробити без спеціального устаткування й без професійного втручання. Для виконання ремонту пружинного енергоаккумулятора в автوماйстернях застосовують стенди, що дозволяють виконати розбирання й складання вузла, перевірити й відрегулювати його роботу.

Серед різних конструкцій і типів енергоаккумуляторів є одна особливість – практично в усіх джерелом, що накопичують механічну енергію, є пружний елемент, виконаний у вигляді витої пружини. У робочому стані (розгальмованому) пружина стиснута й утримується у такому положенні за допомогою тиску поршня (під дією на нього стисненого повітря). Заклинювання або поломка поршня призводять до неможливості здійснення гальмування транспортного засобу в робочому режимі й утримання автомобіля у режимі стоянки. Тому задача даного дослідження – перевірка працездатності поршня енергоаккумулятора.

Порушення міцності поршня або його окремого елемента може відбуватися в результаті надмірної (пружної або пластичної) деформації, втрати стійкості, руйнування. Одним із методів, яким можна скористуватись для комплексного розв'язування поставленої задачі, – метод скінченних елементів (МСЕ).

МСЕ — числова техніка знаходження розв'язків інтегральних та диференціальних рівнянь у частинних похідних (ДРЧП). Процес розв'язання побудований або на повному усуненні диференціального рівняння для

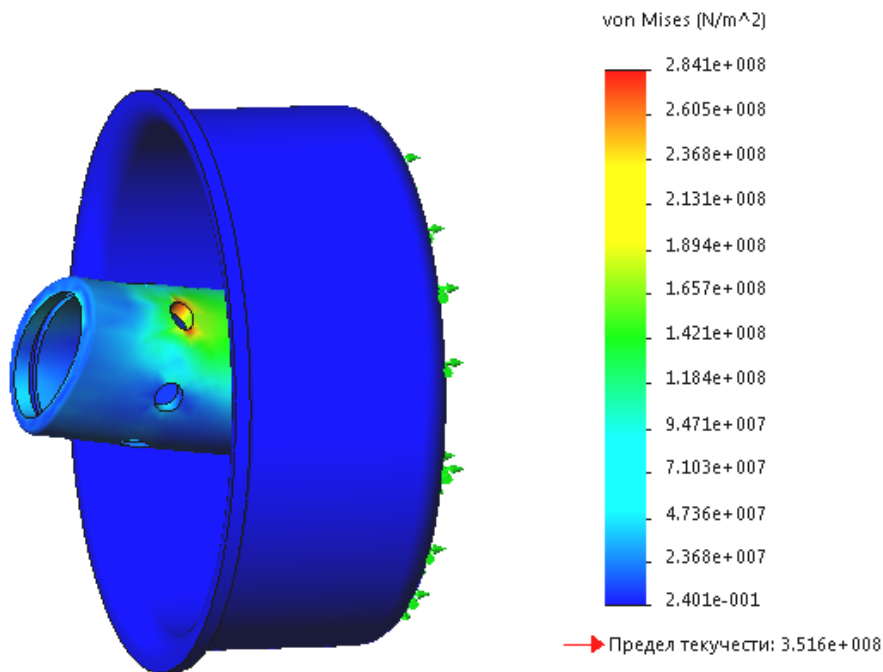
стаціонарних задач, або на розкладі ДРЧП в апроксимуючу систему звичайних диференціальних рівнянь, які потім розв'язуються використанням якої-небудь стандартної техніки, такої як метод Ейлера, Рунге-Кутта тощо [2].

При розв'язанні часткових диференціальних рівнянь головною метою є створення рівності, яка апроксимує досліджувану рівність і є чисельно стабільною, тобто помилки у вхідних даних і проміжних обчисленнях не акумулюються і не спричиняють беззмислових результатів. Для реалізації цього є багато способів, кожен зі своїми плюсами і мінусами. Але МСЕ-програми забезпечують широкий спектр моделювальних можливостей контролю складності як модельовальної, так й аналітичної систем. За потреби у більшості інженерних програм можна змінювати бажаний рівень точності та час, потрібний для необхідних та асоційованих обчислень.

Однією із таких програм є 3D система твердотілого параметричного моделювання SolidWorks, а, точніше, її додаток SolidWorks Simulation. Цей програмний продукт використовує геометричну модель деталі SolidWorks для формування розрахункової моделі. Інтеграція з SolidWorks дає можливість мінімізувати операції, зв'язані зі специфічними особливостями кінцево-елементної апроксимації.

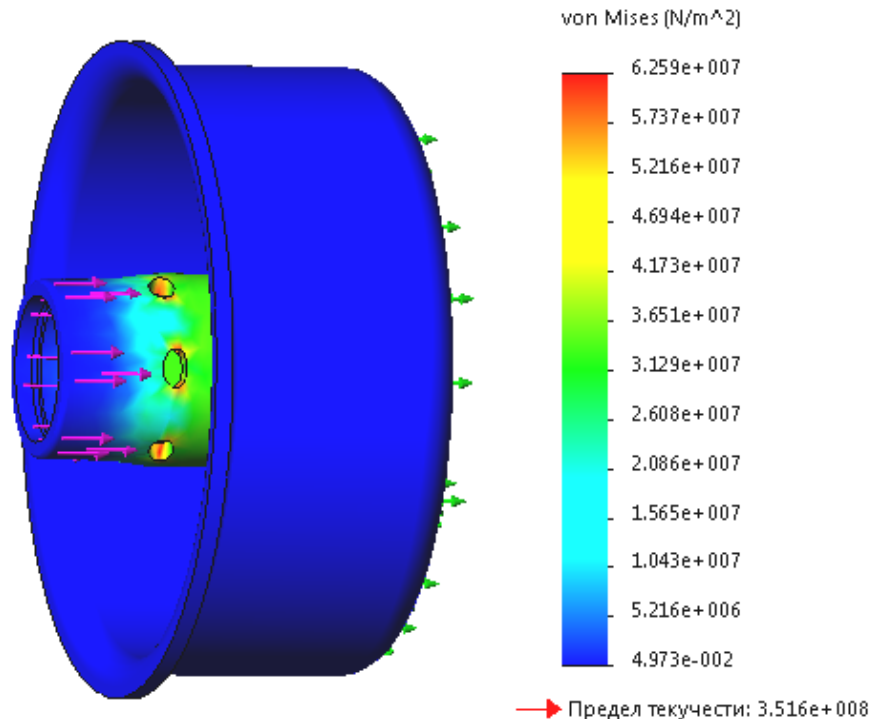
Розрахунок міцності поршня починали з вибору матеріалу, з якого він виготовлений – сталь 20; тому з бібліотеки SolidWorks вибрано сталь AISI 1020 з границею міцності на розтяг 420,507 МПа та границею текучості 351,571 МПа.

Досліджувались два випадки прикладення навантаження: на початку спрацювання енергоакумулятора (рис. 1, а) й у випадку його рівномірного розподілу на поршень після відповідних деформацій (рис. 1, б).

а

Имя модели: Stal20
 Название исследования: Статический анализ 2(-По умолчанию-)
 Тип зпюры: Статический анализ узловое напряжение Напряжение1
 Шкала деформации: 1212.08

б

Рис. 1. Вузлові напруження von Mises

У першому випадку (рис. 1, а) мінімальний запас міцності $k = 1.2$, у другому (рис. 1, б) – $k = 5.6$, тобто поршень в обох випадках працездатний (час спрацювання мізерний і не чинить визначальної дії на його довговічність).

Але часто причиною руйнування конструкції є не порушення міцності, а втрата стійкості рівноваги окремих її елементів. Тому наступне дослідження поршня, яке може запобігти його руйнуванню – втрата стійкості (розрахунки лінійної статyki за допомогою скінченно-елементної техніки).

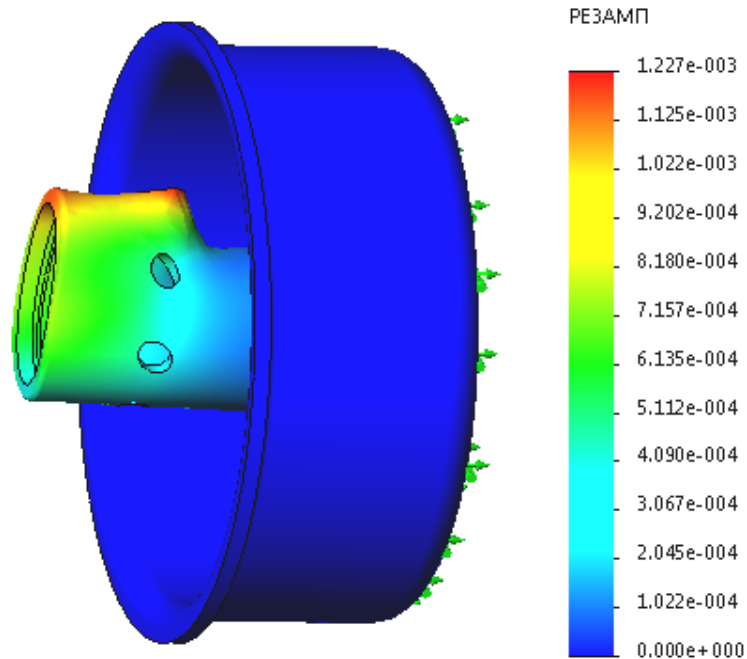
Втрата стійкості первинної форми рівноваги для більшості елементів конструкцій є причиною вичерпання їх працездатності, а це може призвести до катастрофи всієї конструкції. Такі випадки не поодинокі. При цьому втрата стійкості навіть, здавалося б, другорядним елементом конструкції може виявитися фатальною для всієї конструкції в цілому [3].

Втрата стійкості означає практично повну втрату несучої здатності конструктивного елемента і з цим явищем при проектуванні необхідно рахуватися. Перш за все, слід по можливості уникати такого типу навантажень, при яких можлива втрата стійкості.

Деталі з тонкими компонентами, які навантажуються в осьовому напрямку, згинаються під відносно малими осьовими навантаженнями. Такі конструкції можуть вийти з ладу внаслідок втрати стійкості, незважаючи на те, що напруження набагато нижчі критичних рівнів. Для таких конструкцій критичне поздовжнє навантаження стає критичним конструктивним фактором (аналіз втрати стійкості не потрібні для об'ємистих конструкцій, так як руйнування відбувається раніше внаслідок великих напружень).

За допомогою SolidWorks Simulation встановлено, що максимальна амплітуда коливань $a = 0,00122695$, вузол 52 (рис. 2, а); запас міцності при можливій втраті стійкості складає 141,51 (рис. 2, б), тобто втрата стійкості поршня не відбувається (у випадку рівномірного розподілу навантаження на поршень запас міцності складає 374,46).

Имя модели: PorshenStahl20_Stijkist
 Название исследования: Потеря устойчивости 1(-По умолчанию-)
 Тип эйюры: Потеря устойчивости Амплитуда1
 Форма колебаний : 1 Коэффициент нагрузки = 141.51
 Шкала деформации: 9.68599

а

Тип	Мин	Макс
РЕЗАМП:	0	0.00122695
результатирующая амплитуда	Узел: 1453	Узел: 52
Эпюра - для формы колебаний:		
1(Коэффициент нагрузки = 141.511)		

б

Рис. 2. Результирующая амплитуда (а) та запас міцності при втраті стійкості (б)

Список використаних джерел

1. Ремонт энергоаккумулятора автомобиля КамАЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://star-avto.com/2016/03/09/remont_yenergoakkumulyatorov_avtomobileiy_kamaz.html
2. Метод скінченних елементів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Метод_скінченних_елементів
3. Потеря устойчивости элементов конструкций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mash-xxl.info/info/339747/>

Анаїт Варданян

викладач іноземної мови, ВДНЗ України «Українська медична
стоматологічна академія», anaitvardanian@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНИЙ САЙТ ЯК ЗАСІБ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Однією з педагогічних умов формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів є розробка і впровадження спецкурсу «Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів» на основі інтерпрофесійної та інтрапрофесійної комунікації. Наш спецкурс складається із двох змістових модулів: модуль перший – «Інтерпрофесійна комунікація майбутнього лікаря», модуль другий – «Інтрапрофесійна комунікація майбутнього лікаря».

Для більш ефективного вивчення спецкурсу був розроблений Інтерактивний сайт «Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів» <http://formuvannya-profesijno-movlennjevoji-kompetentnosti.webnode.com.ua/>, який дав змогу поєднати традиційне та дистанційне навчання.

Погоджуючись з Н. Кононец та О. Муковозом, ми на практиці переконалися, що дистанційне навчання за допомогою інтерактивного сайту при вивченні спецкурсу забезпечило пошук, збереження, передачу, аналіз та застосування навчальної інформації на практиці; здійснення значного кроку до неперервної освіти студентів-майбутніх лікарів; сприяло розвитку особистісно орієнтованого, додаткового та випереджувального навчання; розширенню та вдосконаленню навчально-методичного забезпечення процесу формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів; підвищення мотивації та індивідуальної траєкторії навчання; підвищення освітньої активності студентів; розвиток єдиного інформаційно-освітнього середовища медичного ВНЗ [2; 3].

Більше того, у результаті проходження спецкурсу студенти-майбутні лікарі мали можливість отримати: «знання-уміння», які дозволяють впевнено і творчо застосувати їх у будь-яких умовах, це знання справжнього лікаря-фахівця, спроможного успішно розв'язувати складні задачі у процесі професійно-мовленнєвої діяльності; «знання-трансформації», які дозволять студентові у майбутній професійній діяльності лікаря не лише при необхідності їх творчо застосовувати, але й за їх допомогою відтворювати, відкривати нові знання, а також удосконалювати професійно-мовленнєву компетентність.

Загалом, слід зазначити, розробку та впровадження спецкурсу було здійснено з урахуванням принципів ресурсно-орієнтованого навчання студентів (універсальності, самостійності та керованості, свободи вибору, саморегуляції, неперервності, індивідуалізації, інтернаціоналізації), які теж сприяли формуванню професійно-мовленнєвої компетентності студентів. Враховуючи думку Н. Кононец, процес навчання спецкурсу базувався на використанні засобів, методів і форм навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, зорієнтований не лише на засвоєння знань та набуття

Зазначимо, що інтерактив сайту «Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів» складається з таких сторінок: «Чат», «Інтерактивне виконання завдань», «Гостьова книга», «Питання-відповіді», «Англійський кінозал». Наприклад, інтерактивне виконання завдань передбачає виконання певних письмових завдань (українською чи англійською мовами) прямо зі сторінки сайту, а також автоматичне надсилання результатів його виконання на електронну адресу викладача. Так, студентам ЕГ було запропоновано до виконання таке завдання: *імпровізація* англійською мовою «Рідне слово від лікаря». Спеціально розміщена з цією метою на сторінці сайту форма забезпечує оперативний зворотній зв'язок між викладачем та студентами.

Розміщений окремою сторінкою чат дозволяє організовувати чат-дискусії у процесі впровадження спецкурсу, що збільшує освітній простір для усіх учасників дистанційного вивчення спецкурсу, дозволяє обмінюватися миттєвими повідомленнями з учасниками дискусії (що зручно для організації бліц-опитувань), представити їм свої здобутки, отримані знання для більш широкого кола користувачів, задати запитання та почути варіативність думок і суджень, вступити в освітню комунікацію зі студентами, викладачами, лікарями на відстані, а це сприяє формуванню навичок усного та писемного мовлення у студентів.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів) : Монографія / Н. В. Кононец. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 506 с.
2. Кононец Н. В. Створення дистанційних курсів для ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі [Електронний ресурс] / Кононец Наталія // Матеріали Міжнар. Інтернет-конференції [«Неперервна освіта в педагогічних ВНЗ: стан, проблеми, перспективи»], (Умань, 24 квітня 2015 р.). – Умань, 2015. – С. 55–58. – Режим доступу: http://sno.udpu.org.ua/forum/viewthread.php?thread_id=216
3. Муковіз О. П. Загальні ознаки технології дистанційного навчання в системі неперервної освіти вчителів початкової школи / О. П. Муковіз // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 4. – С. 98-107.

Лариса Вишневецька

викладач математики, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету», vishneveckaja.07@rambler.ru

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності.

Посилення ролі самостійної роботи студентів означає принциповий перегляд організації навчально-виховного процесу у ВНЗ, який має будуватися так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати у студента здатності до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, способів адаптації до професійної діяльності у сучасному світі.

Самостійна робота, її планування, організаційні форми і методи, система відстеження результатів є одним з найбільш слабких місць в практиці вузівської освіти.

Підвищення активності студентів при роботі в поза-аудиторний час пов'язаний з рядом труднощів. У першу чергу це неготовність до нього як більшості студентів, так і викладачів, причому і в професійному і в психологічному аспектах. Крім того, існуюче інформаційне забезпечення навчального процесу недостатньо для ефективної організації самостійної роботи.

У широкому сенсі під самостійною роботою слід розуміти сукупність усієї самостійної діяльності студентів як в навчальній аудиторії, так і поза нею, в контакті з викладачем і в його відсутності. Тому студент повинен мати згрупований матеріал, що допоможе йому зрозуміти логіку побудови курсу, структуру, зміст дисципліни. І якщо студент пропустив заняття(чи то лекція, чи то практичне заняття), то міг самостійно чітко орієнтуватися, який матеріал він має відпрацювати, що і як йому треба виконати, мати на це методичні вказівки і рекомендації.

Розробка комплексу методичного забезпечення навчального процесу є найважливішою умовою ефективності самостійної роботи студентів.

Сучасні технології дозволяють не лише підвищити ефективність традиційних форм навчання, але й спрямовані на активізацію самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни, об'єктивності процесу контролю та оцінки знань студентів.

Одним із інноваційних напрямків у підготовці методичних матеріалів для навчання майбутніх фахівців є створення електронних навчально-методичних комплексів(ЕНМК). ЕНМК представляє собою реалізацію навчально-методичного комплексу в електронному вигляді.

Електронний навчально-методичний комплекс – це система матеріалів, яка відображає модель навчального процесу і призначається для практичного використання студентами і викладачами.

ЕНМК дозволяє: надавати допомогу студентам у вивченні та систематизації теоретичних знань; формувати практичні вміння та навички; раціонально поєднувати різні форми навчання.

Перевагою електронного навчально-методичного комплексу є наявність згрупованого матеріалу, який включає в себе робочу програму, календарно – тематичний план дисципліни, плани і конспекти лекцій, практичних занять, самостійної роботи, а також методичні рекомендації студентам з освоєння навчальної дисципліни, списки рекомендованої літератури

За допомогою ЕНМК студент стає активним учасником і може сам контролювати освітній процес.

Поряд з вищезгаданими перевагами можна виділити ще одну перевагу – електронні методичні комплекси можуть бути розміщені в локальній коледжанській мережі, в мережі Інтернет, на електронних носіях, що дозволяє в повній мірі забезпечити студентів необхідною інформацією з дисципліни і в зручній формі користуватись нею.

Як приклад, наведу електронний навчально-методичний комплекс самостійної роботи студента складений відповідно Програми нормативної навчальної дисципліни “Вища математика” для підготовки молодших спеціалістів напряму 6.090101 “Агрономія” спеціальностей 5.09010103 “Виробництво та переробка продукції рослинництва”, 5.09010102 “Організація і технологія ведення фермерського господарства” з загальною кількістю годин – 54 і охоплює всі теми навчальної дисципліни.

Цей ЕНМК розроблено в оболонці Natata eBook Compiler Gold v. 2.2.1 і розміщено в Інтернеті за адресою <https://yadi.sk/d/Y0nbyuXB33iZXn>. Його легко скачати на комп’ютер і працювати з ним.

Головне вікно ЕНМК “Вища математика” зображено на рисунку 1.

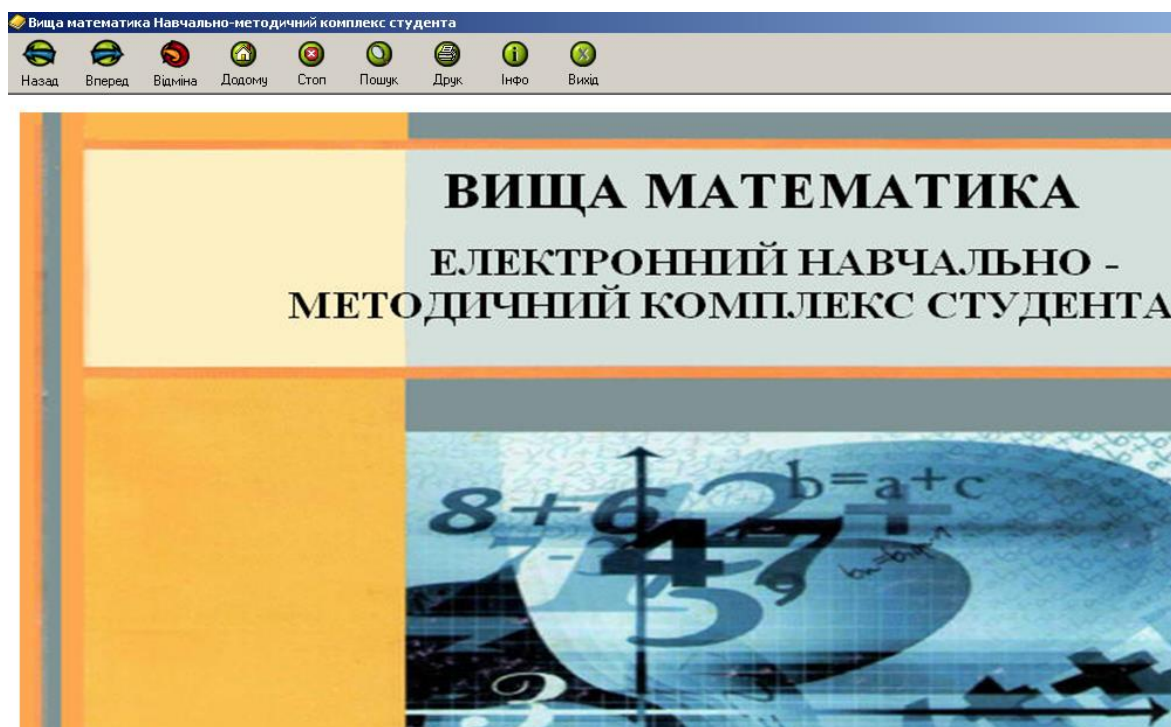

Рис. 1. ЕНМК “Вища математика”

В електронному навчально-методичному комплексі викладено всі необхідні матеріали для студентів в організації їх самостійної роботи по оволодінню системою знань, вмінь та навичок в об’ємі діючої програми з дисципліни “Вища математика”. Містить витяг з навчального плану, робочу програму дисципліни, календарно – тематичний план та навчально – методичне забезпечення дисципліни (плани та конспекти лекцій, практичних занять; методичні рекомендації з виконання та оформлення практичних занять; методичні вказівки та рекомендації для самостійної роботи студентів, опорні конспекти самостійних тем, питання для самоконтролю,

засоби діагностики, рекомендована література). Сторінка «Зміст» подана на рисунку 2.

ЗМІСТ

[Вступ](#)

[1 Витяг з навчального плану](#)

[2 Робоча програма дисципліни](#)

[3 Календарно – тематичний план та навчально – методичне забезпечення дисципліни](#)

[3.1 Тригонометричні функції](#)

[Лекція 1.](#)

[Самостійна робота 1.](#)

[Опорний конспект самостійної теми №1.](#)

[3.2 Комплексні числа](#)

[Лекція 2.](#)

[Самостійна робота 2.](#)

[Опорний конспект самостійної теми №2.](#)

[3.3 Елементи лінійної алгебри](#)

[Лекція 3.](#)

[Практичне заняття 1.](#)

[Методичні рекомендації з виконання та оформлення практичного заняття №1.](#)

[3.4 Елементи векторної алгебри](#)

[Лекція 4.](#)

[Практичне заняття 2.](#)

[Методичні рекомендації з виконання та оформлення практичного заняття №2.](#)

[3.5 Аналітична геометрія](#)

[Лекція 5.](#)

[Лекція 6.](#)

[Самостійна робота 3.](#)

[Опорний конспект самостійної теми №3.](#)

[Практичне заняття 3.](#)

[Методичні рекомендації з виконання та оформлення практичного заняття №3.](#)

Рис. 2. Сторінка «Зміст»

Слід зазначити відповідність матеріалу ЕНМК навчальній програмі щодо структури, обсягу і змісту. В методичному матеріалі наводиться велика кількість розв'язаних прикладів і задач, що сприяє кращому розумінню і засвоєнню навчального матеріалу.

ЕНМК складається зі сторінок, однак його структура нелінійна. За допомогою гіпертексту користувач може виконати перехід на іншу сторінку і отримати в такий спосіб пояснення.

Електронний комплекс має більшу інформативність, дозволяє більш легко орієнтуватись в матеріалі комплексу порівняно з друкованими варіантами, значно різноманітніть види навчальної діяльності студентів.

Отже, використання ЕНМК дозволяє значно посилити мотивацію студентів до вивчення дисципліни, індивідуалізувати і диференціювати процес навчання, надавати студентам можливість самостійного вибору режиму навчальної діяльності. Також електронні засоби навчання забезпечують умови для професійного саморозвитку, самореалізації студентів і є засобами для здійснення індивідуально-орієнтованого навчання.

Список використаних джерел

1. Положення про електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tneu.edu.ua/study/bologna-process/the-provisions-of-enmkd/1320-polozhennya-pro-elektronniy-navchalno-metodichniy-kompleks-z-disciplni.html>
2. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. у 2-х част. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2000. – Ч. I – С. 391-395, 486

Вікторія Дронь

голова циклової комісії математичної та природничо-наукової підготовки, викладач природничих дисциплін, Прилуцький агротехнічний коледж, viktoriya.dron13@gmail.com

САЙТ ВИКЛАДАЧА – ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформаційно-комунікаційні технології, увійшовши в наше життя, все активніше проникають в освіту. Сучасний студент живе в світі Інтернету, соціальних мереж, блогів, цифрового аудіо та відео контенту, що дає йому можливість з одного боку мати необмежений доступ до кращих світових навчальних ресурсів, а з іншого дозволяє підтримувати комунікацію з викладачем в будь-який час, в будь-якому місці [1].

Для ефективної роботи в сучасних умовах необхідно використовувати технології, які дозволяють нам швидше й зручніше працювати з інформацією, планувати свою роботу, розширюють можливості навчальної та наукової діяльності. Можливості Інтернету сьогодні допомагають педагогу знайти актуальну інформацію, заочно познайомитися й спілкуватися з колегами, використовувати готові розробки й ділитися своїми методичними надбаннями, заявити про себе, створити власний веб-ресурс.

Для початку варто визначитися з термінологічним навантаженням поняття «веб-сайт». «Веб-сайт» або просто «сайт» (англ. website, від web — павутина і site — «місце») — це одна або сукупність веб-сторінок, доступних в Інтернеті. У віртуальному просторі веб-сайт — це місце, яке має свою адресу та власника й сприймається як єдине ціле.

У нових умовах інформаційного суспільства викладач змушений освоювати нові телекомунікаційні технології, за допомогою яких він професійно і особисто впливає в інформаційний простір. «Присутність» педагога в мережі Інтернет, наявність у нього особистих освітніх інтернет-ресурсів вже само по собі є свідченням його інноваційної діяльності, оскільки:

- створення персональних інтернет-ресурсів - справа в педагогічному середовищі досить нова;
- за допомогою персональних інтернет-ресурсів викладач може представити результати своєї діяльності широкому колу людей, а значить, він

володіє сміливістю, впевненістю у власній професійній компетентності - якостями, дуже важливими для творчого вчителя;

- наповнення персональних інтернет-ресурсів передбачає наявність у нього оригінальних розробок, інноваційний досвід їх створення і реалізації, готовність поділитися ними з колегами;
- поповнення, оновлення, розвиток персональних інтернет-ресурсів, особливо ведення особистого сайту або блогу, вимагає значних витрат часу і сил, а отже, викладач, який веде власний освітній інтернет-ресурс - ентузіаст своєї справи, що також характерно для творчо працюючого педагога.

Сучасні системи управління контентом (Content Management System, CMS), загальнодоступність безкоштовного хостингу і безкоштовних конструкторів сайтів дають можливість викладачам створювати і розвивати власні сайти.

Веб-сайт сьогодні - це не тільки джерело корисної інформації, він багатофункціональний. На сторінках сайту користувачі можуть додавати, редагувати і коментувати матеріали, вирішувати тестові завдання, обговорювати різні питання, оцінювати, знайомитися, тощо [5].

Персональний сайт викладача: з одного боку, є новим інструментом у педагогічній діяльності; з іншого боку, інтегрує викладача в єдиний освітній простір. Сайт сьогодні, мабуть, найбільш зручний інструмент для представлення будь-яких продуктів діяльності. У порівнянні з паперовим носієм, який може представити лише текст і зображення, сайт має можливість донести інформацію в мультимедійних формах. І чим би не займалась людина, презентувати свою творчість або себе саму в численних електронних форматах виявляється досить нескладною справою. Тому сьогодні в Мережі можна виявити численні персональні сайти.

Ключові критерії персонального сайту, що відображають інноваційну діяльність педагога:

1. Актуальність. Будь-яка інновація - це відповідь на вимоги часу, шлях вирішення актуальних проблем. Актуальність інформації на персональному сайті свідчить про те, що педагог працює над вирішенням реально існуючих, а не надуманих проблем освіти. Для відповідності цьому критерію сайт повинен постійно оновлюватися, орієнтуючись на питання, які хвилюють викладача, студентів, батьків. Актуальність контенту - важлива умова гарної відвідуваності сайту з пошукових систем. Якщо тема матеріалу неактуальна, її просто не будуть шукати в Інтернеті, а значить, не потраплять на відповідну сторінку сайту.

2. Унікальність. До достоїнств інновацій відноситься створення унікального в своєму роді продукту, можливість реалізувати з його допомогою індивідуальний підхід, націленість на особистість конкретного споживача. У коледжі педагогічні інновації приходять на допомогу там, де традиційні засоби навчання і виховання не приносять бажаних результатів.

Унікальність інноваційного досвіду викладача знаходить відображення і в унікальності контенту. Унікальність контенту є фактором інтересу до персонального сайту з боку людей і пошукових систем, а це значить, що, чим

більше на сайті унікальних матеріалів, тим більше людей перегляне їх і дізнається про інноваційний досвід даного педагога.

3. Якість. Кінцева мета будь-якої інновації - підвищення якості, в нашому випадку - якості освіти, що забезпечується завдяки сайту. Якість персонального сайту переконує відвідувача в тому, що викладач дійсно здійснює інноваційний процес, адже сайт - це продукт його інноваційної діяльності, що являє конкретного фахівця на ринку освітніх послуг.

Якісний сайт - це сайт, який створений і розвивається для людей, але це здатні оцінити й сучасні пошукові системи. Google і Яндекс постійно вдосконалюють алгоритми пошуку, щоб знаходити саме те, що потрібно людині, поставивши конкретне питання. У фахівців в області пошуку в Інтернеті, створення та просування інтернет-ресурсів є навіть такий термін: сайт для людей.

Які можливості отримує викладач, створюючи персональний сайт?

- презентація свого професійного рівня (через презентацію викладача - презентація навчального закладу);
- організація інтерактивного взаємодії з колегами, батьками та адміністративними працівниками наприклад консультації (поради педагога і психолога, правова освіта (нормативні акти) тощо;
- використання дистанційних форм навчання студентів;
- підвищення рівня ІКТ (інформаційно-комунікативні технології) компетенцій;
- здійснення дисемінації власного досвіду на широку аудиторію;
- створення систематизованого архіву власних матеріалів, що зберігаються на сервері;
- здійснення участі в професійних конкурсах Web-сайтів педагогів;
- створення мотивації і умов для власного професійного зростання і творчого розвитку (процес пошуку нових ресурсів для сайту супроводжується відкриттями і для самого викладача);
- отримання балів за сайт та участь у конкурсах для атестації;
- персональний сайт може використовуватися як періодичне видання, що дає можливість педагогу та його студентам публікувати свої роботи.

Робота над персональним сайтом повинна починатися з проектування. Тобто, повинна бути врахована специфіка освітнього закладу і предмету, що викладається. Добре спроектований сайт відображає професійні якості педагога-предметника, має чітку і зрозумілу для користувачів інформаційну структуру, яку можна змінювати і доповнювати в міру наповнення сайту новими матеріалами.

Кожному викладачеві, хочеться бути креативним викладачем, близьким та дружнім для студентів. З одного боку це вимога часу, а з іншого боку й внутрішня потреба. При нових вимогах, що ставить перед викладачами освітня галузь, потрібно вчитися по-новому ставитися до організації власної педагогічної діяльності. Це прагнення викладачів ставати активним суб'єктом вдосконалення. Така діяльність стимулює професійний розвиток, сприяє самореалізації, вирішенню професійних і особистих завдань, дозволяє отримати більше задоволення від роботи. Створюючи сайт, необхідно, щоб відвідувач,

знаходячи потрібний для себе матеріал, бачив за ним автора, виділяючи даний ресурс з багатьох подібних.

Пропонуємо вам ознайомитися з веб-ресурсом «Сайт Вікторії Дронь» <https://sites.google.com/site/sajtviktoriiedron/home> (рис. 1). Створений нами сайт за допомогою ресурсу Google. Зупинили свій вибір на ньому, бо цей Інтернет-додаток дає великі можливості. Ви маєте свій Google - диск на якому можете зберігати всі свої матеріали, й непотрібно носити з собою флешки, диски та інші накопичувачі. Потрібна лише Мережа щоб мати до нього доступ. За допомогою Google – ресурсу викладач має великі можливості: створення або завантаження, документів, презентацій, опитувальників, фотографій, колажів, відео. Google – ресурс досить добре ладнає з іншими потрібними для викладача програмами, що розміщені в Мережі.

Рис. 1. Сайт Вікторії Дронь

Працюючи над структурою сайту визначили основні розділи в яких висвітлюються необхідні матеріали. Деякі з них мають розгорнуту структуру.

Як і кожний веб-сайт перша сторінка це «Головна». Вона містить інформацію про автора та його основні напрямки діяльності та інформаційні повідомлення.

Розділ «Kahoot!» містить завдання для інтерактивного опитування студентів. Kahoot! – дозволяє подавати в форматі опитувань і тестів мало не весь навчальний матеріал. Налагодження зворотного зв'язку зі студентами, дає можливість обіграти нові теми у формі простих запитань і відповідей, а закріпити знання за допомогою більш докладного тестування. Kahoot! розрахований на застосування в класі – викладач показує матеріал на головному екрані, а в цей час студенти відповідають на питання й обговорюють інформацію. Для того щоб увійти у віртуальну класну кімнату, студенти

повинні ввести спеціальний код, який надішле викладач. Сервіс дозволяє дізнатися, як відповідав на запитання кожен студент, або будувати діаграми успішності всього класу.

В розділі «Біографії відомих людей» можна ознайомитися з біографіями вчених, продивитися коротке відео, що зберігається на моїй сторінці в YouTube. Це одна з переваг ресурсу Google.

Розділ «Вправи» містить різні завдання для інтерактивного опитування за допомогою додатку LearningApps.org – сервіс Web 2.0 для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть використовуватись безпосередньо як навчальні ресурси або для самостійної роботи. Вправи розроблені в даній програмі не включені в жодні конкретні сценарії чи програми, тому вони не розглядаються як цілісні заняття чи завдання, натомість їх можна використати у будь-якому доречному методичному сценарії. Всі вправи поділено на категорії, які відповідають виду завдання, яке потрібно буде виконати студентам. У кожній групі доступно кілька шаблонів вправ, опис та зразки яких можна попередньо переглядати перед тим, як створити власний навчальний ресурс.

В «Портфоліо викладача» розміщена вся інформація про професійну діяльність. Це важливий та зручний розділ сайту. Серед викладачів портфоліо завойовує все більшу популярність, стає ефективним інструментом накопичення та презентації індивідуальних освітніх, професійних, творчих і особистих досягнень його власника. На підставі портфоліо можна дати оцінку професіоналізму та результативності роботи педагога. Робота з портфоліо дає можливість самооцінки своєї педагогічної діяльності і виявлення шляхів самовдосконалення. Представлення своїх основних індивідуальних досягнень у вигляді веб-портфоліо в соціальній мережі дозволить сформулювати персональний віртуальний простір для створення віртуального «Я», забезпечить спілкування, обмін досвідом, самооцінку (рефлексію), особистісний ріст, навчальну інформаційну взаємодію з студентами, друзями і колегами.

Розділ «Конспекти занять» містить п'ять підпунктів згідно навчальних дисциплін. Така структура дозволяє студентам швидко знайти свій матеріал.

В розділі «Корисні посилання» розміщена добірка посилань на корисні сайти. З їх допомогою можна зробити кросворд, пазли, ребус, інтерактивні опитування та багато іншого за декілька хвилин. це дає змогу заняття зробити цікавими та корисними.

Найцікавішим для студентів є розділи «Цікаві матеріали», «Квести», «Проекти» та «Ребуси». Веб-квести це новий напрям діяльності в організації дистанційного спілкування студентів з викладачем.

На створеному персональному сайті викладач намагається робити свою добірку освітніх матеріалів у якомога різних видах. Будь-то звичайні файли WORD, PowerPoint з конспектами занять. Власні публікації викладач подає в розділі «Методичні матеріали», які виражають погляди на ті чи інші питання, на виховний та освітній процес.

Перспективи розвитку сайту: зростання цільової аудиторії, постійне наповнення ресурсу потрібним контентом, розширення функцій дистанційного навчання, розширення інтерактивних зв'язків з колегами, студентами та їхніми

батьками, створення на базі сайту постійно діючого конкурсного майданчика з метою реалізації творчих здібностей не тільки студентів, але й педагогів.

Таким чином ми бачимо, що єдиний інформаційний простір надає безліч можливостей для створення і використання свого освітнього продукту в мережі Інтернет. Від викладача потрібно лише бажання й рішучість. І ще усвідомлення того, що для створення добротного по дизайну та змісту освітнього сайту, викладач повинен спочатку продумати структуру свого сайту (які розділи й підрозділи він планує), зміст (які ресурси і в якій розділ він планує помістити), заздалегідь підібрати ілюстрації тощо, і тільки потім переходити до практичного втілення свого ресурсу.

На якому б етапі життєвого й професійного шляху не знаходився викладач, він ніколи не може вважати свою освіту завершеною, а свою професійну концепцію остаточно сформованою. Участь у роботі по створенню власного педагогічного сайту - це не просто веління часу, а необхідність для плідної роботи будь-якого викладача, що працює по впровадженню нових освітніх стандартів у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 3.
2. Акопянц А. Что такое портал? [Електронный ресурс] / А. Акопянц // Сайт "Лучшие Веб-решения для профессионалов". – Режим доступа <http://www.wmast.com.ua/article.php?clause=104>.
3. Бондар О.А. Інформаційна культура як складова професіоналізму методичного працівника / О.А.Бондар, О.Є.Кравчина, Л.М.Олефіра // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. – 2008. – Випуск 4(8).
4. Клокар Н.І. Розвиток інформаційно-навчального середовища освітньої системи регіону в контексті забезпечення рівного доступу до якісної освіти / Н.І.Клокар // Народна освіта. – 2008. – Випуск 3(6).
5. Федорчук О.С. Використання можливостей мережі Інтернет у діяльності закладів освіти / О.С.Федорчук, Ю.О.Дорошенко // Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи : навчально-методичний посібник. – К. : Педагогічна думка, 2003.

Олег Качановський

*заступник директора з виробничої роботи, ВСП «Рівненський коледж
НУБіП України», myzvk2014@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «АВТОМАТИЗОВАНА ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА» В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних

дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Сучасні інформаційні технології відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання.

Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні, як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну вищу освіту або підвищувати кваліфікацію і має такі переваги, як гнучкість, актуальність, зручність, модульність, економічна ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів для здобуття освіти.

Дистанційний курс з дисципліни «Автоматизована земельно-кадастрова інформаційна система» розроблений з метою інтерактивної взаємодії студентів та викладача у процесі навчання; надання студентам можливості самостійної роботи із засвоєнням навчального матеріалу; а також оцінювання їхніх знань та умінь у процесі навчання.

Для створення даного курсу було використано сервіси Google.

Аналіз інформаційно-комунікаційних технологій, якими користуються викладачі, вказує на широке застосування «хмарно» орієнтованих технологій у освітній діяльності навчального закладу, а саме служб Google, що обґрунтовується доступністю мережі Інтернет, стрімким розвитком фірми Google та її сервісів, безкоштовністю і зручністю використання цих сервісів для спільної роботи вдома або у навчальному закладі.

Зручним інструментом є сервіс GoogleSites (Google Сайти), який призначений для створення web-сайтів. Доступність, безкоштовність, простота у використанні сервісу Google Сайти дозволяє викладачу, узгоджуючи навігаційну роботу з іншими Інтернет-сервісами, розміщуючи свої матеріали на сторінках власного сайту, використовувати їх у навчальній роботі зі студентами, а також ознайомлюватися з перспективним педагогічним досвідом своїх колег. Щоб мати можливість використовувати служби Google, у тому числі і «Сайти» необхідно, насамперед, зареєструватися на google.com.ua, тобто створити свій акаунт (обліковий запис, у якому зберігаються персональні відомості користувача).

Гнучкість дистанційного навчання полягає у можливості викладання матеріалу курсу з урахуванням підготовки та здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації із складних тем, або низки питань-підказок. Актуальність дистанційного навчання проявляється у можливості упровадження новітніх педагогічних, психологічних і методологічних розробок з розбиттям матеріалу на окремі функціонально завершені модулі (теми), які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом.

Для того, щоб дистанційне навчання було максимально ефективним, його потрібно правильно організувати за допомогою системи організаційних, технічних, програмних та методичних заходів.

Дистанційні курси, на яких побудовано дистанційне навчання мають цілу низку позитивних динамічних характеристик:

- ✓ гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань-підказок тощо;

- ✓ актуальність – можливість упровадження інноваційних педагогічних, психологічних, методичних розробок;

- ✓ зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;

- ✓ модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;

- ✓ економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультимедіа до них;

- ✓ раціональність – можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;

- ✓ інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- ✓ діагностичність – більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- ✓ географічна необмеженість – відсутність географічних кордонів для здобуття освіти, різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу.

Отже, дистанційний курс являє собою особливим чином сконструйований веб-сайт, що складається з набору розділів (рис. 1).

1. Головна сторінка. На головній сторінці представлена загальна інформація про процес навчання, графік навчального процесу, календар подій та нагадувань, оголошення та новини. З цієї ж сторінки здійснюються переходи в інші частини курсу і, зокрема, на сторінку зв'язку з модератором.

2. Автоматизована земельно-кадастрова інформаційна система. Перед початком навчання студент повинен знати, яка мета вивчення дисципліни, її завдання та основні види робіт, які необхідно виконати. В даному розділі розміщений організаційний та теоретичний матеріали, відеосупроводи занять, інструкційні картки до виконання практичних робіт.

Вся інформація розміщена на Google диску, адміністратор сайту має змогу відкривати та закривати доступ до цих матеріалів.

Користувачі сайту мають змогу переглядати матеріали online або їх завантажувати.

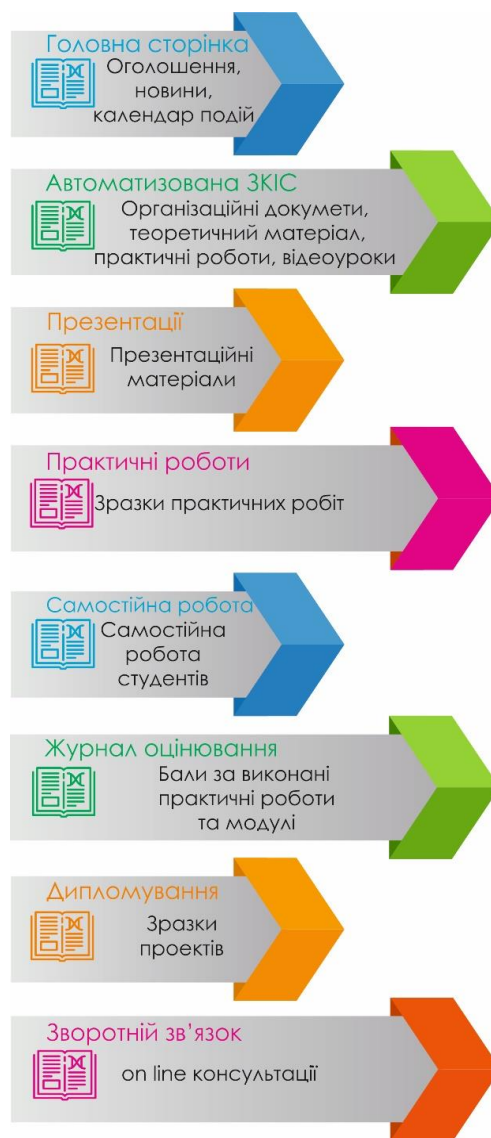

Рис. 1 Структура сайту

3. Презентаційні матеріали. Презентації розроблені до всіх теоретичних занять. Користувачі сайту мають можливість в online режимі переглядати та ознайомлюватись з презентаціями по відповідній темі.

Адміністратор сайту (викладач) має змогу в online режимі демонструвати презентації студентам під час викладання матеріалу.

4. Практичні роботи. Тут розміщені зразки практичних робіт з дисципліни, що дає змогу користувачам (студентам) переглядати еталони практичних робіт та порівнювати зі своїми роботами, а також отримувати необхідну інформацію для їх виконання.

5. Самостійна робота. Дана сторінка (розділ) містить завдання для самостійної роботи студентів відповідно до теми заняття. Студенти мають змогу в online режимі виконати завдання для самостійної роботи, а саме заповнити анкету, пройти тестування, дати відповіді на запитання та ін. Після виконання роботи в базі даних ставиться відповідна відмітка.

6. Журнал оцінювання. Всі дії студента фіксуються в так званій базі даних, тобто викладач має можливість відслідковувати кожен дію студента (наприклад: які матеріали були завантажені, стан виконання самостійної

роботи, участь в опитуванні (тестуванні), кількість отриманих консультацій). В даному розділі фіксуються дані та проставляються бали успішності.

7. Дипломне проектування. В розділі розташовані матеріали дипломного проектування по темах, а саме, завдання на виконання дипломного проекту, пояснювальна записка, хід виконання проекту та картографічний матеріал.

До кожного з ресурсів на Google диску кожен учасник має свої правила доступу. Скажімо, до вище перерахованих сервісів має доступ студент, а інший користувач може тільки користуватися демо-версією курсу.

Студент, що відвідав всі лекції, виконав лабораторні роботи, відвідав усі практичні заняття, допускається до різних видів контролю.

Класичним видом контролю є тестування. Самоконтроль передбачає наявність спеціально розроблених програм або збірки відповідей на питання, що були пропущені чи мали неправильну відповідь.

Результати проходження усіх етапів контролю фіксуються у базах даних, де зберігаються такі дані: ПІБ студента, бал успішності, кількість не правильних відповідей і які з відповідей є не правильними. Дану інформацію кожен студент отримує на свою електронну пошту.

Структура дистанційного курсу (рис. 2) повинна бути чітко сформована і продумана до етапу реалізації проекту. Найменші неясності, вирішені на етапі проектування, збережуть час та кошти для вдосконалення дистанційного курсу в цілому.

Рис. 2 Структура дистанційного курсу

Безперечно, що в умовах інформатизації сучасного суспільства метою використання інформаційних технологій навчання є реалізація соціального замовлення – підготовка фахівців в галузі інформаційних технологій; підготовка студентів засобами цих технологій до самостійної пізнавальної діяльності. Власне метою запровадження інформаційних технологій навчання є: підвищення ефективності і якості процесу навчання за рахунок реалізації

можливостей інформаційних технологій навчання; виявлення і використання стимулів активізації пізнавальної діяльності студентів; поглиблення міжпредметних зв'язків за рахунок використання сучасних засобів обробки інформації при рішенні завдань різних предметних галузей [1].

Список використаних джерел

1. Аман І.С. Інтернет-сервіси в освітньому просторі [методичний посібник]. / І.С. Аман, О.В. Литвиненко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2016. – 88 с.

2. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.

Іван Кононенко

викладач-методист, голова циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін, методист, Аграрно-економічний коледж Полтавської державної аграрної академії, kiv2007p@mail.ru

ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВИЗНАВСТВО» В КОЛЕДЖАХ ПРИ ВИКОРИСТАННІ НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНОГО РЕСУРСУ

Входження України до європейського простору вищої освіти ставить аграрні вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації перед необхідністю реформування системи освіти, її удосконалення та підвищення якості і конкурентоспроможності випускників на європейському ринку праці. На особливу увагу заслуговує проблема модернізації вищої аграрної освіти, забезпечення науково обґрунтованих змін у стратегіях і структурі освітньої галузі в цілому, пошук нового змісту, методів, форм навчання і технологій реалізації цих змін при підготовці майбутніх фахівців аграрного сектору. Система освіти в контексті інформатизації за останні роки зазнає істотних змін у зв'язку з розвитком і практичним використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ): практика електронного навчання (E-learning), ресурсно-орієнтованого навчання (Resource Based Learning) широко використовується в системі освіти у зарубіжних та почасти вітчизняних вищих навчальних закладах України[1]. Технологія — це сукупність методів, засобів і реалізації людьми конкретного складного процесу шляхом поділу його на систему послідовних взаємопов'язаних процедур і операцій, які виконуються більш або менш однозначно і мають на меті досягнення високої ефективності певного виду діяльності.

Ресурсний підхід — це підхід до стратегічного аналізу діяльності навчального закладу, в рамках якого приділяється велика увага специфічним для закладу ресурсів і компетенцій в контексті її конкурентного оточення.

Основний акцент при ресурсно-орієнтованому навчанні дослідник здійснював на автономне навчання — здатність студента взяти на себе

відповідальність за своє власне навчання. Причини для впровадження ресурсно-орієнтованого навчання Н. Бесвік сформулював наступним чином:

збільшення інтересу до навчання;

активне, незалежне ставлення до процесу навчання та незалежне виконання навчальних завдань є більш вигідним для навчання, персональне втручання в прийняття рішень призводить до більш ефективного навчання;

плануючи та вибудовуючи власну траєкторію навчання, студент стає більш сконцентрованим та цілеспрямованим, а отже, навчання буде більш ефективним як сьогодні, так і в довгостроковій перспективі;

коли відповідальність за процес навчання лежить на студентові, то будуть долатися бар'єри, які часто існують при традиційних формах навчання під керівництвом викладача;

трансфер автономності поведінки студентів при навчанні в інші сфери життя зробить студента більш корисним членом суспільства, готовим до успішної професійної та суспільної діяльності [1; 3].

Одним з таких стимулів до навчального процесу є сайт викладача, зокрема <https://kiv-pravo.jimdo.com>, який спрямований на нагромадження в студентів знань і вмінь:

Метою даного сайту є збір та розміщення в мережі Інтернет інноваційних матеріалів, надання допомоги студентам в підготовці до лекційних, семінарських та самостійних занять. На сайті є посилання на сайт коледжу, Міністерства освіти і науки України, Національну юридичну бібліотеку, Українського центру оцінювання якості знань, Державна установа «Науково-методичний центр інноваційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»», Полтавська державна аграрна академія.

Для студентів подані дисципліни, що викладає викладач мають переходи по дисциплінах, кожна з яких включає: лекції, що мають свій перехід безпосередньо до тексту; семінарські завдання, які мають поділ відповідно до годин та спеціальностей; самостійні завдання, що сформовані відповідно до

основних вимог та мають поділ за спеціальностями; екзаменаційні (залікові) питання. Впровадження сайту спрямоване на підвищення якості навчання та мотивації студентів до систематичної активної роботи впродовж навчального року, переорієнтацію їх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок.

Структура сайту

Основне меню:

- I. Головна;
- II. Абітурієнтам;
- III. Цікаве правознавство;
- IV. Для студента;
- V. Мої праці та досягнення;
- VI. Контакти;

Головна сторінка:

- Корисні сайти;
- Читай, пізнавай,

досліджуй;

- Гімн України;
- Цікаві запитання;
- Он-лайн радіо;
- Крилаті вислови;
- Годинник;
- Погода ;

Абітурієнтам:

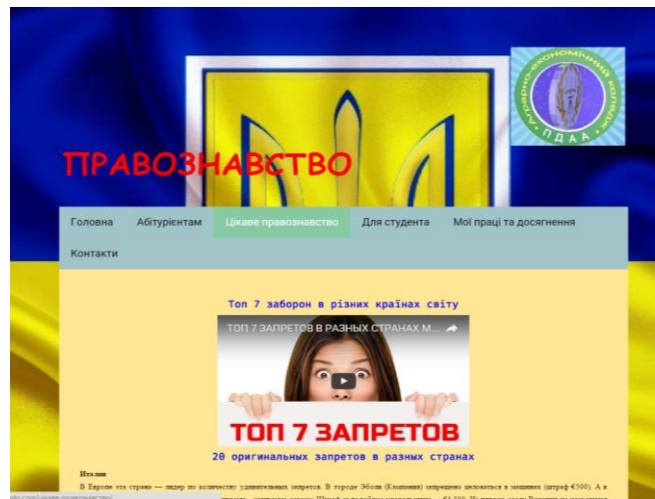
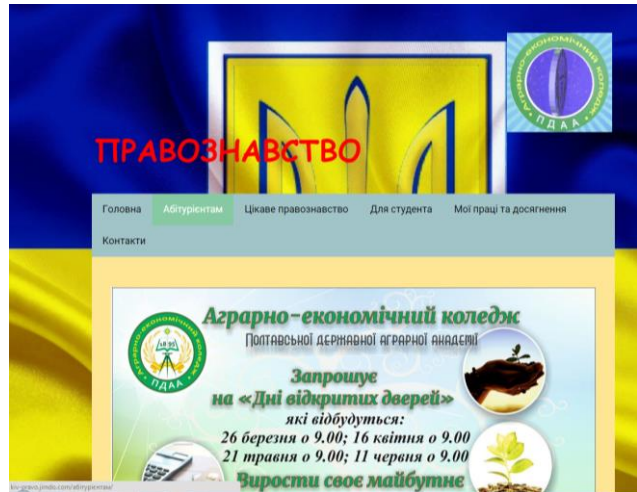
- ❖ Запрошення на день відкритих дверей
- ❖ Перелік спеціальностей
- ❖ Наше життя
- ❖ Вступні випробування
- ❖ Документи необхідні для

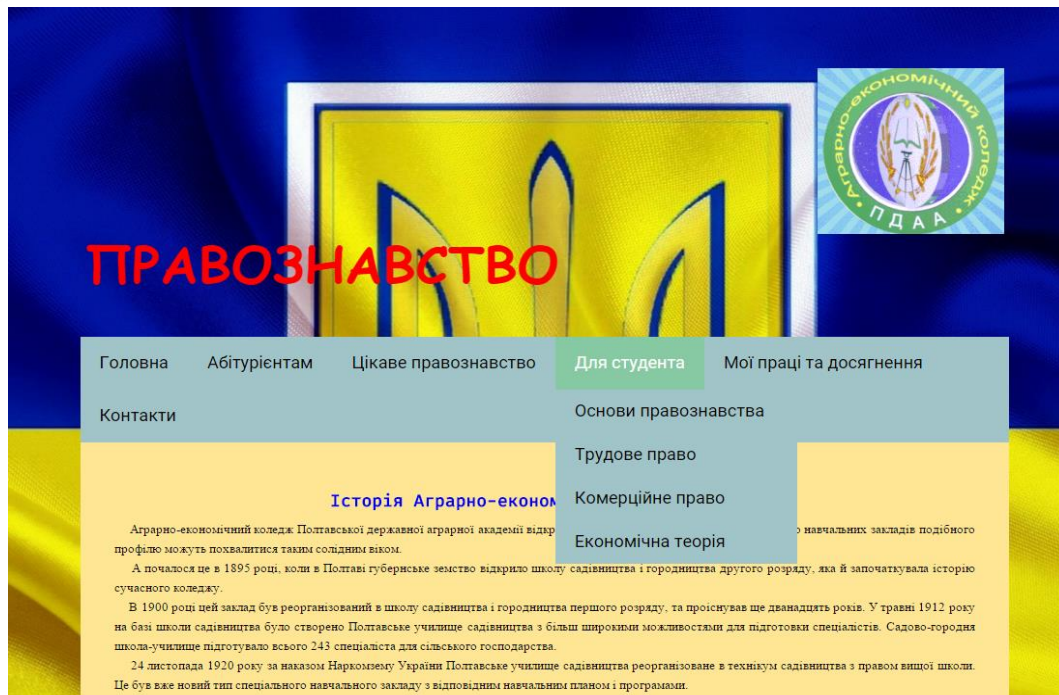
вступу

- ❖ Запрошення на навчання
- ❖ Адреса

Цікаве правознавство:

- ❖ Топ 7 заборон в різних країнах світу
- ❖ 20 оригінальних заборон в різних країнах
- ❖ Заборони в різних країнах та містах
- ❖ Самі різні заборони із самих різних країн
- ❖ 28 незвичайних заборон в різних країнах світу

Для студента:

- ❖ Основи правознавства
 - ✓ Лекції
 - ✓ Семінарські
 - ✓ Самостійні завдання
 - ✓ Екзаменаційні (залікові) питання
- ❖ Трудове право
 - ✓ Лекції
 - ✓ Семінарські
 - ✓ Самостійні завдання
 - ✓ Екзаменаційні (залікові) питання
- ❖ Комерційне право
 - ✓ Лекції
 - ✓ Семінарські
 - ✓ Самостійні завдання
 - ✓ Екзаменаційні (залікові) питання
- ❖ Економічна теорія
 - ✓ Лекції
 - ✓ Семінарські
 - ✓ Самостійні завдання
 - ✓ Екзаменаційні (залікові) питання
- ❖ Політична економія
 - ✓ Лекції
 - ✓ Семінарські
 - ✓ Самостійні завдання
 - ✓ Екзаменаційні (залікові) питання

ПРАВОЗНАВСТВО

Головна |
 Абітурієнтам |
 Цікаве правознавство |
 Для студента |
 Мої праці та досягнення

Контакти

Для студента: Основи правознавства: Лекції

Для спеціальності:

5.09010103 «Виробництво і переробка продуктів рослинництва»,
5.03060101 «Організація виробництва», 5.09010303 «Зелене
будівництво і садово-паркове господарство», 5.03050901
«Бухгалтерський облік 5.03050801 «Фінанси і кредит»;

Для спеціальності:

5.08010102 «Землепорядкування»;

ЛЕКЦІЇ

ЛЕКЦІЇ Лекція 1. Основи теорії права Лекція 2. Конституційне право України Лекція 3. Адміністративне право України Лекція 4. Земельне право України	ЛЕКЦІЇ Лекція 1. Основи теорії права Лекція 2. Основи теорії держави Лекція 3. Конституційне право України Лекція 4. Адміністративне право України Лекція 5. Предмет трудового права

Лекції мають перехід

ПРАВОВИЗНАВСТВО

Головна	Абітурієнтам	Цікаве правознавство	Для студента	Мої праці та досягнення
Контакти				

Для студента: [Основи правознавства](#); [Семінарські заняття](#)

Для спеціальності:

[5.09010103 «Виробництво і переробка продукції рослинництва»;](#)
[5.03050101 «Організація виробництва»; 5.09010303 «Земельне будівництво і садово-паркове господарство»; 5.03050901 «Бухгалтерський облік»; 5.03050801 «Фінанси і кредит».](#)

Для спеціальностей:

[5.08010102 «Землезнавство та землеустрій»;](#)

Семінарське заняття № 1.
(2 години)

Основи теорії держави і права

План:

- Історичні типи та форми держави Історичні типи держав, що існують на території України.
- Права та соціальна держава.
- Громадянське суспільство.
- Правопорушення та юридична відповідальність.
- Норми права.

Семінарське заняття № 2.
(2 години)

Основи конституційного права України.

План:

- Загальні засади демократичного конституційного ладу України.
- Народовладдя в Україні та форми його здійснення.
- Види референдумів, виборче право та виборча система в Україні.
- Підпис, влада (законодавча, виконавча, судовою).

Семінарське заняття № 1.
(2 години)

Основи теорії держави і права

План:

- Історичні типи та форми держави.
- Історичні типи держав, що існують на території України
- Права та соціальна держава.
- Громадянське суспільство.
- Правопорушення та юридична відповідальність.
- Норми права.

Семінарське заняття № 2.
(2 години)

Конституційне право України.

План:

- Загальні засади демократичного конституційного ладу України.
- Народовладдя в Україні та форми його здійснення.
- Види референдумів, виборче право та виборча система в Україні.
- Підпис, влада (законодавча, виконавча, судовою).

ПРАВознавство

Головна Абітурієнтам Цікаве правознавство

Для студента

Мої праці та досягнення

Контакти

[Для студента - Основи правознавства - Самостійні завдання](#)

Для спеціальності:

[5.09010103 «Виробництво і переробка продукції рослинництва»,](#)
[5.03050101 «Організація виробництва», 5.09010103 «Зелене](#)
[будівництво і садово-паркове господарство», 5.03050901](#)
[«Бухгалтерський облік», 5.03050801 «Фінанси і кредити»](#)

Для спеціальності:

[5.09010102 «Зелене садівництво»](#)

ТЕМА № 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ. (2 години)

План:

1. Поняття держави, її ознаки та функції, форми.
2. Правова та соціальна держава, громадське суспільство і злочини держави.

Методичні рекомендації.

Поняття держави, різні аспекти держави. Основні ознаки держави, поняття функцій держави: внутрішні та зовнішні. Поняття форми держави, форми правління: монархія, республіка. Форми державного устрою: прості та складні. Політичний режим: демократичні і антидемократичні. Їх характеристики.

Питання для самоконтролю.

1. Що та держава?
2. Які є ознаки держави?
3. У чому суть функцій держави?
4. Охарактеризуйте форми правління?
5. Проаналізуйте форми державного устрою.

ТЕМА № 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ. (2 години)

План:

1. Поняття держави, її ознаки та функції, форми.
2. Правова та соціальна держава, громадське суспільство і механізми держави.

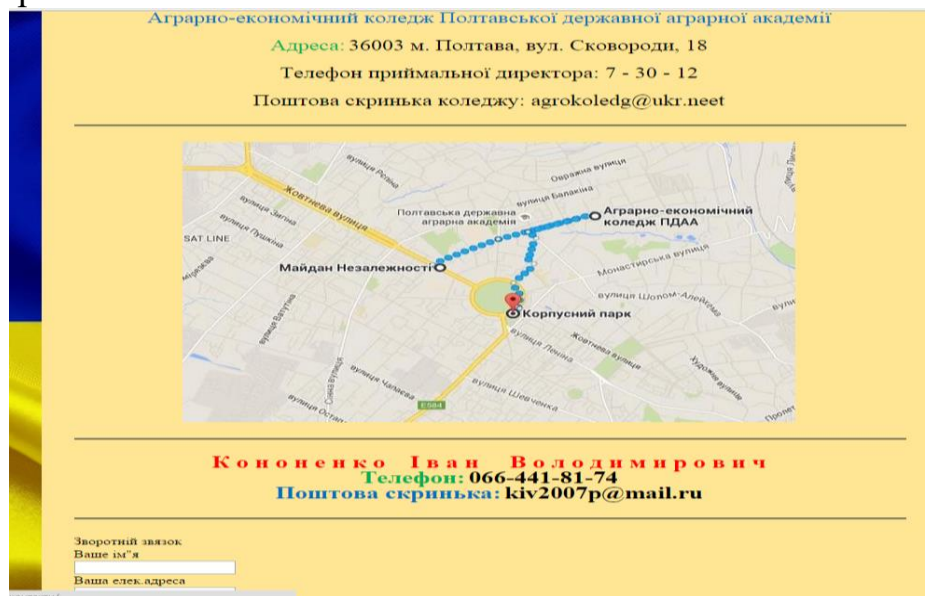
Методичні рекомендації.

Поняття держави, різні аспекти держави. Основні ознаки держави, поняття функцій держави: внутрішні та зовнішні. Поняття форми держави, форми правління: монархія, республіка. Форми державного устрою: прості та складні. Політичний режим: демократичні і антидемократичні. Їх характеристики.

Питання для самоконтролю.

1. Що та держава?
2. Які є ознаки держави?
3. У чому суть функцій держави?
4. Охарактеризуйте форми правління?
5. Проаналізуйте форми державного устрою.
6. Що та політичний режим?
7. Зробіть порівняльний аналіз демократичних і антидемократичних політичних режимів.

➤ Електронна бібліотека

Контакти:

- Коледжу
- Маршрут до коледжу
- Викладач
- Зворотній зв'язок

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Поняття ресурсно-орієнтованого навчання у зарубіжній педагогічній практиці / Наталія Кононець // Наукові записки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – Випуск 140. – С. 68–73.
2. Кононець Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання – крок до якісної освіти в аграрному коледжі / Н. В. Кононець // Збірник матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. [“Людина, природа, техніка у XXI столітті”], (Полтава, 21-22 листопада 2013 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2013.
3. Barbara A. Greene and Susan M. Land, A Qualitative Analysis of Scaffolding Use in a Resource-based Learning Environment Involving the World Wide Web, 23 J. Educational Computing Research 151, 152 (2000).

Світлана Оленець

*викладач кафедри медичної інформатики, медичної та біологічної фізики, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»,
aira20aira@gmail.com*

**ОГЛЯД ПРОГРАМНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ
АНІМОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ВІДЕО-ПРЕЗЕНТАЦІЙ**

У численних дослідженнях підтверджено, що найсильнішим ефектом впливу на свідомість володіє саме відео. Створення якісного навчального відео до недавнього часу було доступно тільки відомим компаніям, однак із появою нового напрямку у відеовиробництві, якісні ролики стали доступними і широкому загалу. Згаданий вище напрям називається графічне (анімаційне) відео. Анімаційне відео є проміжним продуктом між презентацією та

мультфільмом. Основна відмінність такого відео від презентації полягає у тому, що замість статичної картинки, як це буває у презентаціях, у кадрі постійно відбувається якийсь рух. В анімованому відео елементи графіки можуть з'являтися у кадрі та можуть зникати. Також, як правило, є один або кілька персонажів, які мають змогу ходити, говорити, сідати, бігти. Таку анімацію можна створити за допомогою спеціальних додатків, таких як:

- Explaindio
- GoAnimate
- Sparkol VideoScribe
- PowToon

Розглянемо особливості кожного із наведених сервісів:

SparkolVideoScribe – проста у використанні програма, з великою вбудованою бібліотекою зображень та музичних файлів. Ідеально підходить для користувачів, які починають освоювати мистецтво створення анімаційного відео.

Унікальність програми Sparkol VideoScribe полягає в тому, що вона здатна автоматизувати складний процес створення відео до дуже простого заняття так, що воно стає захоплюючим, гарантуючи при цьому професійні результати.

Програма Sparkol VideoScribe дозволяє створювати анімовані відеоролики професійної якості. Для цього не обов'язково володіти спеціальними навичками відеомонтажу та мати будь-які інші редактори. У додаток вбудовані всі необхідні функції, а наявність великої кількості інструментів, робить її незамінним помічником для тих, кому потрібно створювати красиві та якісні відеоролики.

Можна додавати текст і малюнки із вбудованої бібліотеки з сотнями зображень або власні малюнки з комп'ютера на полотно, вибирати переходи і додавати музичний або голосовий супровід.

Додаток має широкі можливості експорту готових відеороликів. Можна також виробляти рендерінг (візуалізацію) із будь-якою частотою кадрів і зберігати фотознімки з роздільною здатністю Full HD (1080) в форматі Flash FLV (Lossless) або ж в Quicktime MOV™. Готові відеоролики можна зберігати на комп'ютері та завантажувати на YouTube, Facebook або зберігати в Dropbox.

У комплект програми входить вбудована бібліотека музичних файлів, та велика добірка картинок різних тематик. Це дає можливість створювати відеоролики, не вдаючись до пошуку відповідних за тематикою зображень і музики в інших місцях.

Крім того, що програма має велику бібліотеку медіа файлів, можна також завантажувати власні звукові або музичні файли та необхідні зображення із комп'ютера. Вони також будуть промальовуватися за допомогою чарівної руки. Все це, дає можливість користувачу реалізовувати свої творчі та навчальні ідеї без будь-яких обмежень.

У Pro аккаунті вбудована ліцензія повного комерційного використання всіх зображень, включаючи Pro бібліотеки, так само повне комерційне використання всіх музичних файлів та бібліотеки шрифтів, що входять у комплект. Маючи ліцензійну версію, можна використовувати цю програму на

будь-якому комп'ютері, при цьому усі створені проекти будуть зберігатися в необмеженому он-лайн сховищі цього сервісу і постійно синхронізуватися між комп'ютерами, що використовували її.

Проект постійно вдосконалюється, додаються нові функції і можливості. На рисунку 1 наведено скрін анімованого відео, виконаного з допомогою програмного додатку Sparkol VideoScribe.

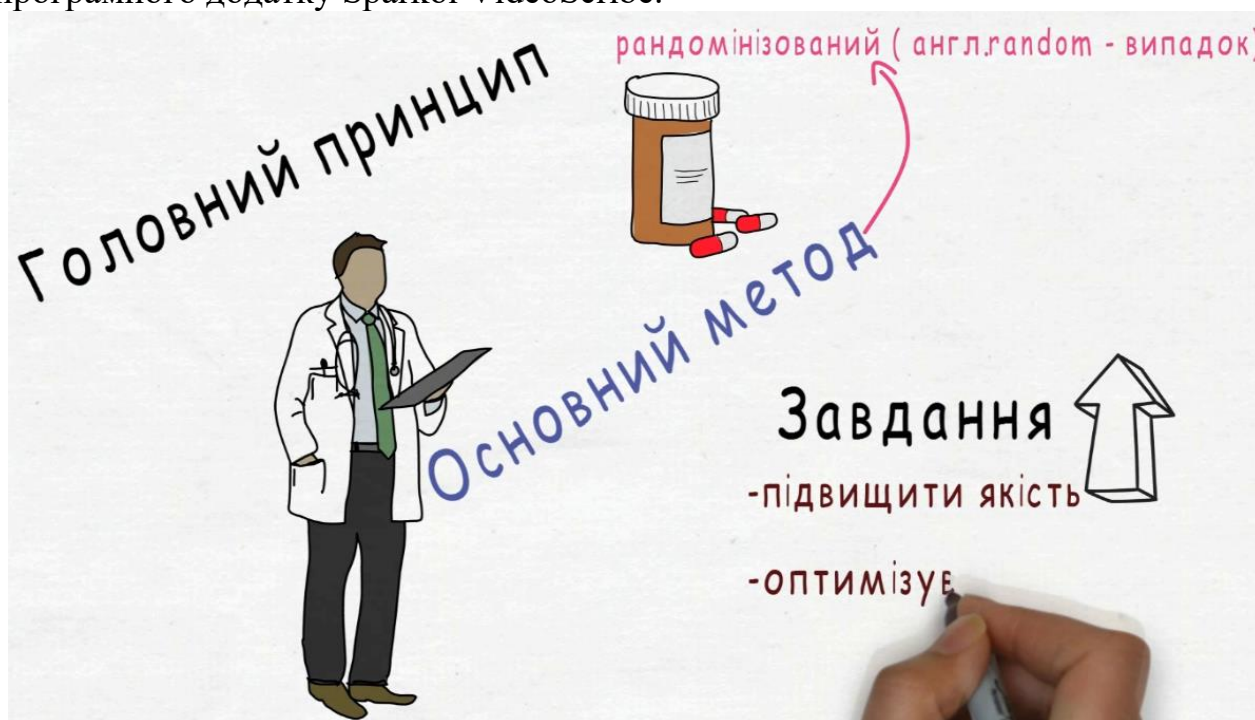

Рис. 1. Принципи доказової медицини

Explaindio – більш просунута програма для створення графічного відео. Дозволяє проектувати складні відеоролики, підтримує вставку в проект інших відео-сюжетів, gif анімації та 3D об'єктів. У додатку є велика бібліотека анімованих слайдів, що дозволяє створювати якісну графіку для власних фотографій.

Explaindio Video Creator – може також створювати грифонаж (техніка створення малюнку) і рухомі відео. Працює додаток на технології Adobe Air. Для створення проекту можна використовувати вбудовані елементи, субтитри, аудіо доріжки, є можливість скористатися повністю своїми напрацюваннями у цій галузі. Після того як проект готовий, його можна завантажити до соціальної мережі, а інтерактивні елементи дозволять значно спростити роботу.

Explaindio складний інструмент, адже він оснащений великою кількістю різних налаштувань, тому новачкам додаток не підійде, а ось більш просунуті користувачі зможуть оцінити всі його тонкощі. Готовий проект можна експортувати в формат MP4, що дозволить у подальшому використовувати його в багатьох інших відео-редакторах.

GoAnimate – лідер у галузі створення анімаційного відео. У його арсеналі великий архів персонажів, стилів і сцен. Ви можете проектувати свої власні сцени з величезної бібліотеки об'єктів, девайсів і предметів інтер'єру. Можна також анімувати ефект розмови між персонажами, перетворюючи ролик у захоплюючий мультфільм, або першокласну презентацію.

Щоб створити анімацію в GoAnimate, потрібно вигадати сценарій, потім, використовуючи готові шаблони, фони, сцени, візуалізувати його і накласти музику або закадровий голос. Місця для творчості вистачає, так як в GoAnimate можна використовувати не тільки наявні у програмі картинки, але і завантажувати свої.

Сервіс платний і абонентська плата складає близько 80 доларів. Тому безкоштовно використовувати GoAnimate можна протягом 14 днів, після чого потрібно чітко визначатися з тим, чи використовувати цей сервіс.

PowToon – онлайн сервіс створення відео у стилі інфографіки та анімаційного відео. Завдяки великій бібліотеці дизайнерських слайдів і переходів для елементів, PowToon дозволяє створити чудовий відеоролик для проекту за лічені хвилини.

PowToon має простий інтерфейс з підтримкою Drag and Drop, готові шаблони і різні бібліотеки стилів. Кожен «слайд» являє собою сцену в сюжетній лінії презентації або відео. Плюс є кнопка експорту, так що можна створювати презентації, щоб поділитися ними на Youtube і Facebook, завантажити на свій ПК або відтворювати за допомогою програвача PowToon. Готовий контент експортується у вигляді файлу MP4, його можна додавати до веб-сайту. Крім того, PowToon інтегрували з Google Drive для поліпшення функціональності; також є розширення для Chrome.

Однак варто зазначити, що якісне створення графічних роликів навчального призначення з будь-яким із перелічених додатків вимагає від користувача не тільки професійних навичок у самій анімації, але і сценарних, режисерських і операторських умінь. Для того, щоб створити дійсно гарний ролик, потрібно зібрати команду професіоналів, здатних підійти до завдання творчо, цікаво, зрозуміло.

Віталій Петровський

*викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст першої категорії,
Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної
академії, vitaliy.petrovskiy.2012@mail.ru*

ІНТЕРНЕТ-НАВЧАННЯ ЯК РІЗНОВИД СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Політично-економічні та соціальні кризові явища, що виникли у сучасному світі, неминуче позначаються на системі освіти, загострюють протиріччя і труднощі формування молодого покоління. Традиційна система виховання і організація навчального процесу не справляється з поставленими перед нею задачами і з кожним роком відходить у минуле. Через невідповідність темпів і характеру соціальних та педагогічних процесів виникають кризові явища в педагогіці. Це проявляється у нездатності освітньо-виховних закладів у повній мірі впливати на дитину для формування цілісної, всебічно розвинутої особистості. Тому у сучасному швидкозмінному світі рівень освіти, її вплив на особистісний розвиток дитини, значною мірою

залежатиме від результативності запровадження нових інформаційних технологій, які розвивають діяльнісний підхід до навчання.

У контексті сучасності серед освітян повинні поширюватись нові інформаційні технології, які б відповідали вимогам сучасного навчально-виховного процесу. Головними вимогами до студентів, крім професійних знань, вмінь та навичок, стають компетентність і мобільність. У зв'язку з цим акценти при викладанні навчальних дисциплін переносяться не тільки на формування знань і вмінь та навичок, з боку викладача, а й сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента.

Педагогіка визначає сучасні інформаційні технології навчання як методологію і технологію навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів навчання, й у першу чергу комп'ютерів. Навчальний заклад як соціальний інститут не може не відчувати на собі змін, що відбуваються в суспільстві. Процес інформатизації суспільства неминуче тягне за собою процес інформатизації освіти [1, с. 114].

Основна соціальна функція роботи викладача – підготовка студента до повноцінної життєдіяльності в умовах сучасного суспільства. Аби випускник освітнього закладу знайшов своє місце в інформаційному суспільстві, він повинен опанувати сучасні інформаційні технології, оволодіти навичками використовувати комп'ютер як інструмент повсякденної діяльності. Технології повинні бути наповнені предметним змістом: вони мають стати для студента засобом, який полегшує процес здобуття нових знань і вмінь.

Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології [2, с. 80]. Важливим елементом такої системи навчання є не лише теоретична підготовка з певної галузі знань, а також і практичні уміння викладача організувати і провести навчальне заняття за допомогою комп'ютерних засобів і технологій. Для кожного викладача головна мета – забезпечення високого рівня якості освіти, до чого в більшій мірі може спонукати використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Активність студентів, їх бажання працювати та зацікавленість в завданнях, викликані новизною нового типу навчання, а саме інтернет-навчання. Поява Інтернету багато в чому змінило життя кожного з нас. У всіх є вдома комп'ютери з виходом у мережу, і кожен використовує цю можливість по-своєму. Хтось грає в онлайн-ігри, хтось викачує музику, а хтось використовує час для більш корисного заняття, наприклад, шукає якісь цікавинки для себе, вивчає програмування або певну дисципліну. Ми розглянемо, чи можливо взагалі інтернет-навчання [2, с. 94]. Саме такий вид навчання дозволяє реалізувати принципи відкритого навчання: свободу складання індивідуальної програми навчання шляхом вибору з системи курсів; свободу вибору часу і темпу навчання, свободу вибору місця навчання,

студенти фізично відсутні в навчальних аудиторіях більшу частину навчального часу і мають можливість самотійно вибрати, де навчатися. Це така організаційна форма навчання, за якої суб'єкт навчання і викладач віддалені один від одного у просторі, а для роботи над навчальним матеріалом використовують ресурси Інтернету. Мережа Інтернет задовольняє основні вимоги, які висуває дидактика до технічних засобів навчання, і володіє такими дидактичними властивостями: публікація навчально-методичної літератури у гіпертекстовому вигляді; обмін інформацією між учасниками навчального процесу в режимі реального часу; дистанційний доступ до віддалених бібліотечних каталогів, електронних бібліотек, файлових архівів та ін.

Доступ до мережі Інтернет є необхідною умовою для безпосереднього спілкування викладача і студента та проходження визначених контрольних заходів на дистанційних курсах. Використання Інтернету як навчального середовища потребує змін у свідомості та ставленні до навчання як викладачів, так і учасників навчального процесу. Інформація у даному виді навчання сприймається візуально. Таким чином, особливого значення набувають психофізіологічні особливості сприймання людиною інформації у візуальній формі, основну частину навчального матеріалу слухач отримує не від викладача, а з інших джерел (підручники, електронні лекції, відео та аудіо матеріали тощо).

Основна форма спілкування у дистанційному курсі – письмова, це повідомлення у чатах, форумах, електронні листи, яка нечасто використовується під час навчання і потребує вміння чітко формулювати запитання або відповіді у письмовому вигляді. Досвід роботи, показує, що сучасна молодь має слабо розвинені навички ділового спілкування з дорослими людьми. Студенти просто не знають в яких ситуаціях і в якій формі звертатися до мережного викладача.

У своїй практиці я використовую комбіновану форму навчання, за якої студентам навчальний матеріал надається на сайті коледжу, де мною наповнена сторінка відповідної дисципліни, а робота відбувається в онлайновому режимі. На навчальній сторінці я розміщую інформацію про навчальні програми, розклад занять, електронні бібліотеки та книжкові магазини, поєднуючи форми традиційного навчання та дистанційного, студенти мають можливість проходження онлайн-тестів, результати за якими довго очікувати не доводиться. Забезпечення зворотного зв'язку – обов'язкова умова ефективності його здійснення. Такий вид навчання забезпечує подолання бар'єрів у просторі і часі, одержання актуальної «свіжої» інформації, швидкий зворотній зв'язок; студенти мають змогу оперативно взаємодіяти один з одним за допомогою електронних мереж.

Хочу запропонувати певний алгоритм розробки дистанційного навчання.

1. Необхідно ретельно опрацювати зміст дистанційного курсу, який викладається. Важливо забезпечити доступне і яскраве зорове подання матеріалу. Розставте цілі, сформулюйте модулі подачі матеріалу, проблемні завдання, зробіть висновки з кожного модуля. Після кожного модуля подайте запитання для самоконтролю та запропонуйте онлайн-тестування. Забезпечте чергування теорії з практикою. Текст складайте так, щоб він був викладений

лаконічно, зрозуміло, структура його була логічною, розташування було адекватно зоровому сприйняттю.

2. Продумайте, яка буде організація спільної діяльності викладача і студента. Це питання найбільш важливе, оскільки поняття вивчення та «електронне» навчання включають, в першу чергу, спільну діяльність вчителя і студента, нехай і віддалено один від одного. Спрямована ця діяльність на освоєння нової інформації, тобто на зміст навчання, і види її можуть бути різними: вебінари, коментарі до постів чи подій, особисті повідомлення та ін. Крім того, дистанційне навчання орієнтоване на навчання дорослих, потрібно враховувати і цю специфіку.

3. Зверніть увагу на систему, за допомогою якої буде здійснюватися навчання. Її можна порівняти з віртуальним класом, в якому є умови для завантаження курсу, інтерактивного спілкування з студентами, управління їх навчанням. Тут ви можете використовувати безкоштовні системи дистанційного навчання, і налаштовувати їх під свої потреби. В системі за допомогою наповнення змістом створюється середовище навчання: ви завантажуєте свої презентації, документи, а також створюєте форуми, блоги, тести, посилання на додаткові джерела.

4. Прорекламуйте свій дистанційний курс. Зацікавте студентів та приверніть їхню увагу.

5. Укомплектуйте групи. Якщо ви організуєте ваше особисте дистанційне навчання, то оптимальна кількість людей в першій групі не більше 10

Варто зазначити, що роль викладача у інтернет-навчанні змінюється, він перестає бути транслятором готових знань, що передбачає репродуктивне сприйняття студентською аудиторією. Викладач стає співавтором індивідуальних навчальних програм і творчих робіт студентів, радником, експертом. Найважливіше для мене спонукати дитину до творчості, самостійності, ініціативи, до нестандартного, евристичного мислення і розвитку волі, без чого ці можливості марнуються. [3, с. 195].

Віртуальне навчання дійсно надає унікальні переваги, а саме: доступне у будь-якому місці і в будь-який час у зручному індивідуальному темпі; дає можливість підвищити рівень значної кількості учасників навчального процесу за досить короткий період; дозволяє використати найрізноманітніші та найсучасніші засоби та методи навчання в необмеженому обсязі (текст, відео, тести тощо); знижує витрати на дорогу й проживання, усуває потребу покидати робоче місце на час навчання тощо.

З власного досвіду хочу поділитися певними роздумами, що цей вид навчання підходить далеко не всім. Така форма буде ефективна лише для цілеспрямованих студентів, які чітко знають, чого прагнуть, і заощаджують час. Адже більшість учорашніх школярів звикли, що їх постійно підганяє реальний учитель. Для них освіта по Інтернету навряд чи стане вдалим рішенням. За різними дослідженнями коефіцієнт утримання знань при навчанні без наставника, що сидить поруч, - в 3-4 рази нижче, ніж при контактному навчанні. Не варто забувати і про відсутність «живого» спілкування викладача зі студентами, що нібито знижує якість навчання. У віртуальному навчанні

гостро постає питання контролю знань студентів, оскільки велика ймовірність участі у виконанні контрольних робіт сторонніх осіб.

Взаємодія викладача і студентів за посередництвом комп'ютера, у віртуальному просторі Інтернет, – одне з нововведень, до якого потрібно пристосовуватися всім учасникам навчального процесу. Важливою умовою ефективності навчання у віртуальному навчальному середовищі є створення сприятливого психологічного клімату. Розробляючи курс, викладач повинен приділити цій проблемі значну увагу, адже часто студентів турбує відсутність практичної складової занять, яка повинна підкріплювати отримані теоретичні знання. Тому найоптимальнішим варіантом навчання буде поєднання різних форм навчання. Гарна освіта сьогодні - це синтез різних форм одержання знань і сучасних технологій, оптимальну комбінацію яких може визначити для себе тільки сам студент. А сам процес навчання повинен виступати - як співробітництво вчителя і студента. Весь час винаходити, вимагати, удосконалюватися – це вимоги сучасних реалій.

З усього вище сказаного, потрібно зробити висновок, що для викладача сьогодні важливо постійно вдосконалювати власні знання про сучасні освітні технології та прийоми навчання і виховання, впроваджувати у власну викладацьку практику новітні освітні концепції, йти в ногу з часом. Упровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій є об'єктивним процесом розвитку освіти. Однак вони не повинні використовуватися педагогами бездумно, оскільки жодну з технологій не можна вважати універсальною: кожна з них в різних ситуаціях дає різні результати, і це необхідно враховувати при їх виборі.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 229с.
2. Мархель І.І. Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України. / І.І. Мархель. – Одеса : Друк, 2001. – 242с.
3. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Машбиць Ю.І., Гокуль О.О., Жалдак М.І. та ін./ за ред. Машбица Ю.І./Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. К. : ІЗМН, 1997. – 264с.

Марина Сасенко

старший лаборант кафедри медичної інформатики, медичної та біологічної фізики, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», Saenko_marina@rambler.ru

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Сьогодні розвиток суспільства характеризується переходом від індустріального етапу розвитку до інформаційного, тому головним напрямком сучасної науково-технічної революції є *інформатизація*. Інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-

економічних, науково-технічних, виробничих процесів, спрямованих на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, що ґрунтуються на застосуванні сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [2].

Інформатизація освіти забезпечує формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування. Це дає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог. До цих проблем відносять: індивідуалізація навчання, організація систематичного контролю знань, можливість враховування психофізіологічних особливостей тощо. Результатами інформатизації освіти мають бути:

- розвиток інформаційної культури людини (комп'ютерної освіченості);
- розвиток змісту, методів і засобів навчання до рівня світових стандартів;
- скорочення терміну навчання і тренування на всіх рівнях підготовки кадрів та підвищення якості такого навчання і тренування;
- інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльності;
- удосконалення управління освітою;
- кадрове забезпечення усіх напрямів інформатизації України шляхом спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців [2].

Навчання у вищому навчальному закладі має свої особливості, проблеми та способи їх вирішення всіма відомими методами навчання. Кожного року обсяги інформації, яку повинні засвоїти студенти, значно зростають, що призводить до зростання обсягів інформації, яку повинен представити та подати у певному вигляді викладач. Тому важливим питанням постає пошук сучасних та досконалих способів організації навчальної діяльності. Їх реалізують шляхом запровадження нових педагогічних технологій навчання. Але ж коли ми говоримо про будь-яку педагогічну технологію, ми маємо на увазі інформаційну технологію, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації. Тому маючи на увазі технології навчання, які використовують комп'ютер, ми користуємося терміном «комп'ютерні технології».

Комп'ютерні технології навчання – це процеси збору, переробки, зберігання і передачі інформації за допомогою комп'ютера тому, хто навчається. Комп'ютерна технологія навчання (КТН) або інформаційна технологія навчання спрямована на досягнення цілей інформатизації навчання на основі застосування комплексу функціонально залежних педагогічних, інформаційних, методологічних, психофізіологічних і ергономічних засобів і методик, створених і організованих на базі технічного й програмного забезпечення ЕОМ.

Всі учасники навчального процесу у вищих навчальних закладах на сучасному етапі соціальних і технологічних перетворень тим чи іншим чином стикаються із використанням нових технологій навчання. Це стосується як викладачів, які керують навчальним процесом, так і студентів, які навчаються в

таких умовах, коли застосування нових методів навчання є неминучим. Однією з вимог до всіх учасників навчального процесу є готовність майбутнього фахівця до використання інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютеризованих систем загалом у навчанні та професійній діяльності.

Козлакова Г.О. виокремлює три рівні такої готовності: власний рівень володіння комп'ютеризованими технологіями, уміння безпосередньо використовувати їх у професійній діяльності, уміння підвищувати свій фаховий рівень за допомогою засобів Internet [1].

Кожному викладачу важливо задля ефективного використання в навчальному процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій володіти певними специфічними вміннями (М. Жалдак):

- застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в підготовці, аналізі, коригуванні навчального процесу, управлінні навчальним процесом і навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- добирати найраціональніші методи і засоби навчання, враховувати індивідуальні особливості студентів, їх нахили і здібності;
- ефективно поєднувати традиційні методичні системи навчання із новими інформаційно-комунікаційними технологіями.

Сьогодні педагогічні працівники, які організовують навчальний процес у вищій освіті, мають змогу засобами комп'ютерних технологій вирішувати безліч питань, які виникають на різних етапах цього процесу. Комп'ютерні технології навчання є інструментом, який дає змогу викладачу якісно змінити методи, а також організаційні форми своєї роботи. На цій основі виникає можливість розвивати індивідуальні здібності студентів, спонукати кожного гармонізувати притаманні йому особистісні якості; концентрувати основну увагу на формуванні пізнавальних здібностей, на ефективній навчальній діяльності; підтримувати і розвивати прагнення до самовдосконалення; посилювати міждисциплінарні зв'язки у навчанні, комплексність вивчення явищ дійсності, *забезпечувати* нерозривні взаємозв'язки між природознавством і технікою, гуманітарними науками і мистецтвом; здійснювати постійне динамічне оновлення навчального процесу, його форм і методів, забезпечувати постійну адаптацію навчальних закладів до змінних зовнішніх умов і контингенту студентів тощо.

У процесі організації навчального процесу важливу роль займає використання презентацій для подачі та викладу нового матеріалу. *Презентація* (лат. praesentatio – показувати, представляти) – представлення перед аудиторією чогось нового, раніше невідомого або маловідомого. Важливо відмітити, що поряд із текстом, який використовується у презентації, можливе застосування зображення, яке може бути статистичним (графіки, таблиці, схеми, малюнки, фотографії) або динамічним (відеоматеріали). Це дає змогу в більш наочній, зрозумілішій для сприймання та запам'ятовування формі подати матеріал.

Навчальна презентація має на меті ознайомити студентів, слухачів з курсом, сформулювати в них позитивну мотивацію, зацікавити, переконати, показавши важливість навчальної програми в опануванні спеціальності та для успішної практичної діяльності.

Логіка викладу змісту презентації може бути побудована за декількома методами:

- індуктивний (послідовне викладення матеріалу шляхом від конкретних фактів та прикладів до абстрагування та узагальнення);
- дедуктивний (кроковий, ступеневий рух думки від загальної тези до виведення наслідків, конкретизації на прикладах);
- метод спірального викладення (увага зосереджується на одній центральній проблемі, або ідеї, викладач постійно повертається до неї, але вже на більш високому рівні, щоб збагатити основну ідею новими фактами);
- метод контрасту (полягає у протиставленні різних підходів, позицій, концепцій щодо однієї і тієї самої проблеми);
- асоціативний (логічне викладення доповнюється розгортанням ідеї у формі уявного ланцюга поєднаних образів);
- хронологічний (показ послідовності подій або процесів, їх розгортання у просторі й часі) [4].

На думку Т. Савчук, застосування презентацій у навчальному процесі має ряд переваг. Вони дають змогу викладачеві зацікавити студентську аудиторію предметом, тому заняття стають більш емоційними; презентації можуть створюватися для показу на великому екрані для студентської групи в аудиторії (наприклад, на лекційному занятті) та можуть використовуватися для індивідуального перегляду на комп'ютері (на практичних заняттях); можуть використовуватися як для занять із безпосередньою участю викладача, так і без його участі (під час виконання самостійної роботи, передбаченої навчальною програмою дисципліни); до того ж, презентації легко тиражуються та розповсюджуються [3].

Впровадження в навчальний процес інформаційних технологій супроводжується збільшенням обсягів самостійної роботи студентів, тому завданням викладача є постійна підтримка навчального процесу. Організація самостійної роботи студентів включає роботу з навчальними програмами, тестуючими системами, інформаційними базами знань. Такі форми роботи мають безліч переваг, серед яких виділяють забезпечення оптимальної для кожного студента швидкості сприйняття матеріалу, можливість самостійної організації вивчення теоретичного матеріалу, методів розв'язання типових задач, формування навичок дослідницької діяльності, забезпечення самоконтролю якості здобутих знань та навичок.

У процесі організації навчального процесу на основі спеціально розроблених комп'ютерних програм є можливість реалізації різних видів контролю. Такий вид роботи знімає частину навантаження з викладача, дозволяє зменшити час, відведений на оцінювання знань та вмінь студентів, підсилює ефективність і своєчасність контролю. До того ж, студенти відмічають, що такий вид роботи для них більш зручний та цікавий. Тестування можна використовувати на різних етапах навчального процесу. Такий вид контролю успішно використовується як для оцінки вхідного, так і для вихідного рівня знань, комп'ютерні технології навчання дають можливість використовувати тестування на підсумкових модульних контролях, що також

дає змогу скоротити час на оцінювання знань і можливість його подальшого ефективного використання.

Використання нових інформаційних технологій є об'єктивним процесом розвитку вищої освіти, без яких неможливе існування сучасного суспільства. В майбутньому нас чекає їх подальший розвиток, вдосконалення та створення нових технологій, що будуть застосовуватися в освіті. Тому важливим є питання розумного та правильного використання педагогами комп'ютерних технологій, оскільки жодну з них не можна вважати універсальною. Варто пам'ятати, що кожна з них в різних ситуаціях дає різні результати, і тому потрібно їх вміло та правильно використовувати у своїй практиці.

Список використаних джерел

1. Козлакова Г.О. Інформаційні технології: інтелектуалізація навчання у вищій школі / Г.О. Козлакова // Вища освіта України. – 2002. – №1. – С.48–52.
2. Основи інформаційного права України: навч. посіб. / Цимбалюк В.С., Гавловський В.Д., Гриценко В.В. [та ін.] ; за ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калужного та П.В. Мельника. – К.: Знання, 2004. – 274 с.
3. Савчук Т. С. Використання інформаційних та комп'ютерних технологій в навчальному процесі / Т. С. Савчук // Збірник матеріалів Республіканської науково-практичної Інтернет-конференції «Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ» Вінниця, 12–18 квітня 2010 р. – К. : Видавництво «Кондор», 2010. – С. 261.
4. Шевчук С. П. Інтерактивні технології підготовки менеджерів. Навчальний посібник / С. П. Шевчук, В. А. Скороходов, О. С. Шевчук. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2009. – 232 с

Тетяна Стегній

викладач технологічних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії,
tanuta82@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасному світі важко уявити людину яка б не користувалася персональним комп'ютером та всесвітньою мережею Інтернет. Однією із найістотніших складових інформатизації вищих навчальних закладів є інформатизація навчального процесу – створення, впровадження та розвиток комп'ютерне орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій. Головною її метою є підготовка фахівця до повноцінного життя і діяльності в умовах інформаційного суспільства, комплексна перебудова педагогічного процесу, підвищення його якості та ефективності.

Впровадження в навчальний процес інформаційних технологій супроводжується збільшенням обсягів самостійної роботи студентів, що потребує постійної підтримки навчального процесу з боку викладачів. Важлива

роль належить консультаціям, які ускладнюються з погляду дидактичних цілей: вони зберігаються як самостійні форми організації навчального процесу і водночас є елементами інших форм навчальної діяльності (лекції, практики, семінари, лабораторні практикуми).

З використанням інформаційних технологій можливості організації самостійної роботи студентів розширюються. Самостійна робота з дослідницькою і навчальною літературою на паперових носіях зберігається як важлива ланка самостійної роботи студентів загалом, але її основу тепер становить самостійна робота з навчальними програмами, тестуючими системами, інформаційними базами даних.

Ефективність використання засобів інформаційних технологій у навчальному процесі залежить від успішності розв'язання завдань методичного характеру, пов'язаних з інформаційним змістом і способом використання автоматизованих систем навчання. Тому автоматизовані системи навчання доцільно розглядати як програмно-методичні комплекси (сукупність програмно-технічних засобів і реалізованих з їхнім використанням методів (методик) навчання, призначених для розв'язання конкретних завдань навчального процесу).

Організація самостійної роботи з допомогою інформаційних технологій має низку переваг:

- забезпечує оптимальну для кожного конкретного студента послідовність, швидкість сприйняття матеріалу, можливість самостійної організації чергування вивчення теорії, розбору прикладів, методів розв'язання типових задач тощо;
- формує навички аналітичної і дослідницької діяльності;
- забезпечує можливість самоконтролю якості здобутих знань і навичок;
- заощаджує час студента, необхідний для вивчення курсу.

Крім того, за допомогою електронних видань, на основі спеціально розроблених комп'ютерних програм можуть бути реалізовані всі види контролю. Це знімає частину навантаження з викладача і підсилює ефективність і своєчасність контролю.

Саме для забезпечення самостійного та дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Технології в галузях тваринництва» студентами Аграрного коледжу управління і права Полтавської ДАА, що навчаються за спеціальністю 201 «Агрономія» Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство» було створено дистанційний курс на базі платформи Google за адресою: <https://sites.google.com/site/tehgaltvarin/> було створено дистанційний курс «Технології в галузях тваринництва» (рис. 1).

Інформаційний ресурс містить корисні посилання, матеріали пізнавального характеру, теоретичні відомості, методичні рекомендації для самостійної роботи та завдання до виконання лабораторно-практичних робіт з навчальної дисципліни «Технології в галузях тваринництва».

Дистанційний курс може бути корисний для всіх, хто цікавиться дисциплінами технологічного напрямку аграрного сектору. На його сторінках Ви знайдете корисну інформацію, яка допоможе у навчанні та викладанні технологічних дисциплін.

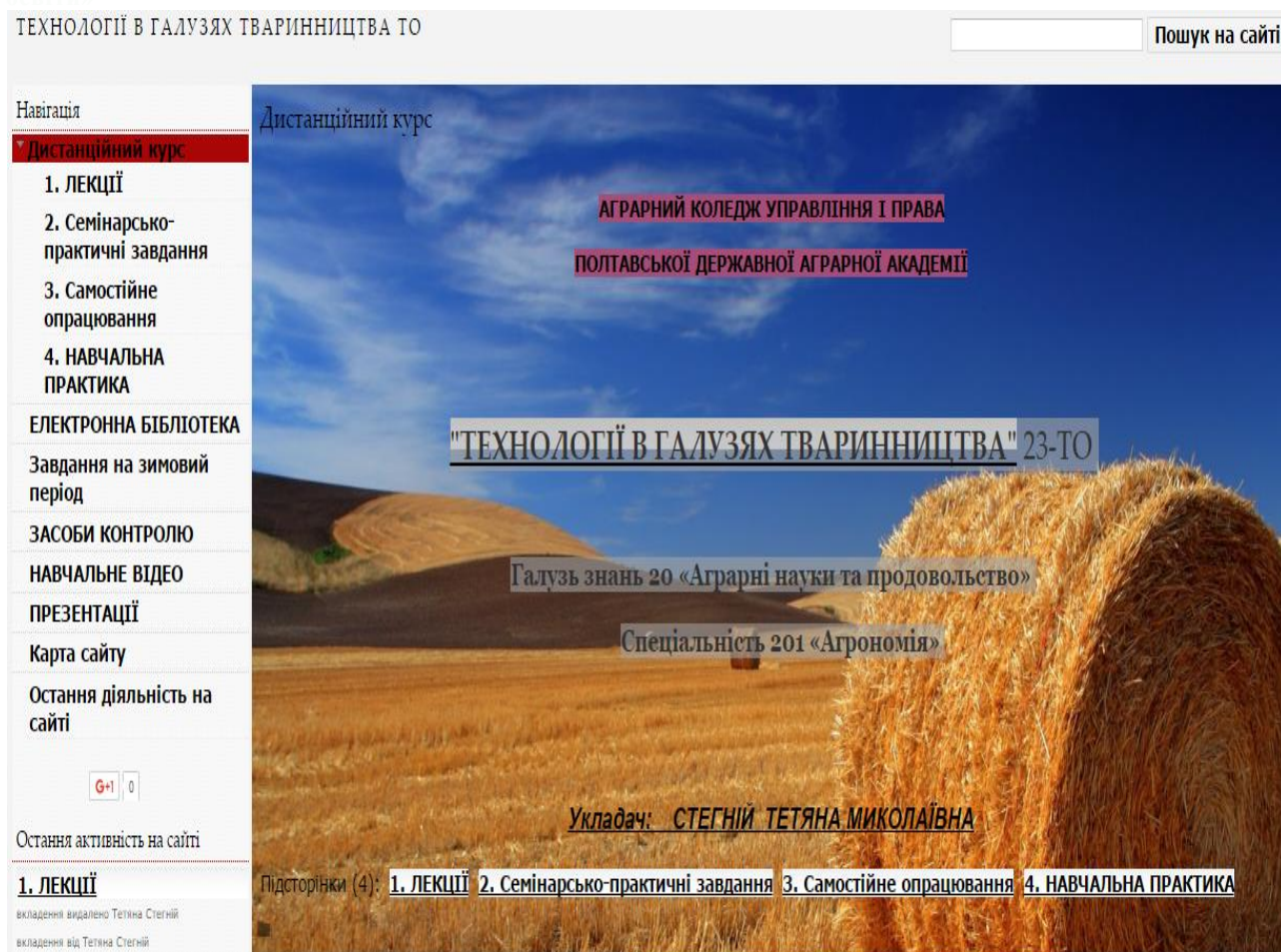

Рис. 1. Дистанційний курс: «Технології в галузях тваринництва»

Оформлення дистанційного курсу досить сучасне. Ресурс забезпечений необхідною навігацією, а саме, вкладками: 1. Лекції; 2. Семінарсько-практичні завдання; 3. Самостійне опрацювання; 4. Навчальна практика; Електронна бібліотека; Навчальне відео і т.д. (рис. 2).

Рис. 2. Навігація дистанційного курсу

Вкладки містять лекційні матеріали, методичні рекомендації для самостійної роботи та завдання до виконання лабораторно-практичних робіт. Необхідно відмітити і наявність навчальних відеоматеріалів (рис. 3). Перегляд яких істотно підвищує наочність і виразність пред'явлення навчального

матеріалу, сприяє його більш повному та міцному засвоєнню, позитивно впливає на процеси запам'ятовування. Робота з відеоматеріалами практично завжди сприяє розвитку допитливості студентів, зростання їх інтересу до вивчення предмета. Під час використання цього засобу навчання істотно зростає інтенсивність процесу навчання.

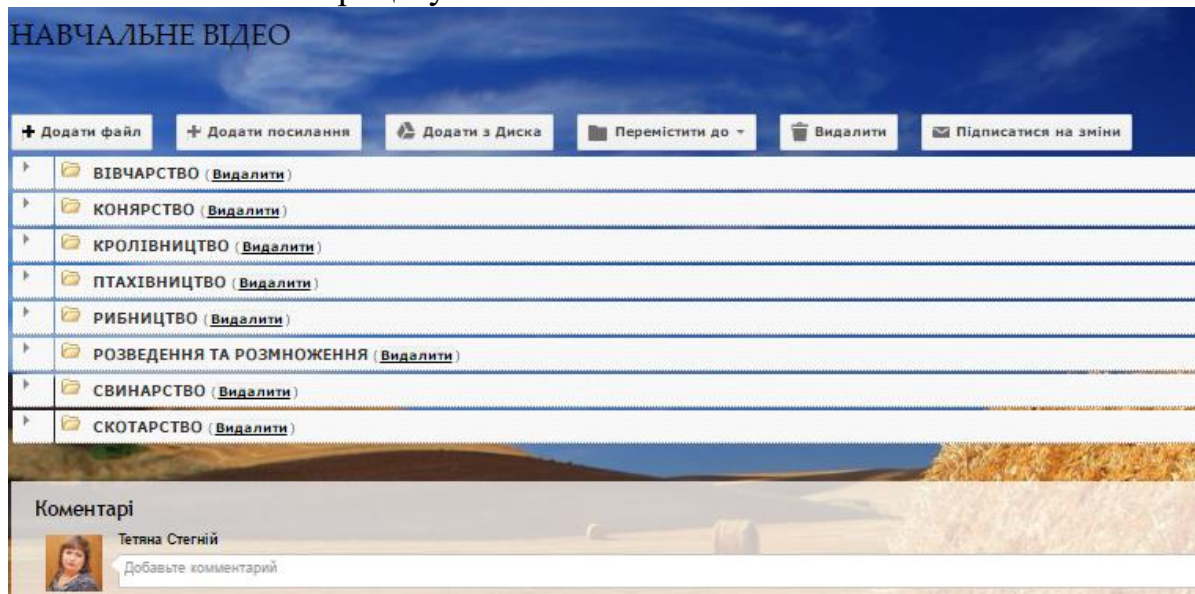

Рис. 3. Сторінка «Навчальне відео»

Орієнтація на новаторські педагогічні технології, постійне оновлення їх не повинно бути бездумним та одноманітним в діяльності педагога. У цій справі важливі глибокі знання викладачем дисципліни чи предмета, своїх можливостей, усвідомлення мети діяльності й результатів на кожному етапі її досягнення. Засвоєння знань студентами залежить не лише від методів і прийомів навчання, а й від форм організації навчальної роботи.

Підсумовуючи, можна сказати, що використання інформаційних технологій – життєва необхідність сьогодення. Віддаючи перевагу сучасним технологіям навчання, можна зазначити, що це: ефективний, цікавий спосіб навчання, активна участь у роботі, а не стандартне зазубрювання відповідей на питання, можливість досягти більшого результату з найменшою затратою часу.

Ігор Фурсов

*викладач природничих дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж
Полтавської державної аграрної академії, ic-24@mail.ru*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ, ЇХ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Інформатизація суспільства – це перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку. Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог [1].

Одним із важливих напрямків розвитку інформатизації освіти є нові комп'ютерні технології. Інтерактивність, інтенсифікація процесу навчання, зворотний зв'язок – помітні переваги цих технологій, котрі зумовили необхідність їх застосування у різних галузях людської діяльності, насамперед у тих, які пов'язані з освітою та професійною підготовкою. Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як В. Ю. Биков, Я. В. Булахова, О. М. Бондаренко, В. Ф. Заболотний, Г. О. Козлакова, Н. В. Кононец, О. А. Міщенко, О. П. Пінчук, О. В. Шестопад та інші [2].

Інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, нагромадження, продукування, оброблення, зберігання, передавання та використання інформації.

Прикладом успішної реалізації ІКТ стала поява Інтернету – глобальної комп'ютерної мережі з її практично необмеженими можливостями збирання та збереження інформації, передавання її індивідуально кожному користувачеві.

Інтернет швидко знайшов застосування в науці, освіті, зв'язку, засобах масової інформації, включаючи телебачення, в рекламі, торгівлі, а також в інших галузях людської діяльності. Перші кроки із впровадження Інтернету в систему освіти показали його величезні можливості для її розвитку. Разом з тим, вони виявили труднощі, котрі необхідно подолати для повсякденного застосування мережі в навчальних закладах. Проте необхідно враховувати, що це потребує значних затрат на організацію навчання порівняно з традиційними технологіями, що пов'язане з необхідністю використання значної кількості технічних (комп'ютери, модеми тощо), програмних (підтримка технологій навчання) засобів, а також з підготовкою додаткової організаційно-методичної допомоги (спеціальні інструкції для тих, хто навчається, та для викладачів), нових підручників і навчальних посібників. Нині відбувається накопичення досвіду, пошук шляхів підвищення якості навчання і нових форм використання ІКТ у різних навчальних процесах. Певні труднощі використання ІКТ в освіті виникають у зв'язку з відсутністю не тільки методичної бази їх використання, а й методології розробки ІКТ для освіти, що примушує педагога на практиці орієнтуватися лише на власний досвід і вміння емпірично шукати шляхи ефективного застосування інформаційних технологій.

ІКТ здійснюють активний вплив на процес навчання і виховання студентів, оскільки змінюють схему передавання знань і методи навчання.

Розглядаючи елементи складної системи інформаційних технологій навчання (ІТН), слід наголосити, що в освіті важливою умовою успішної інтеграції технологій є професійна підготовка викладачів і фахівців, які здійснюють експлуатацію систем і засобів нової інтегрованої технології навчання. Кожний учасник навчання на основі ІТН, включаючи адміністрацію установ освіти, має володіти необхідною інформаційною грамотністю і розумінням у використанні технологій. У деяких країнах для цього необхідно навіть мати відповідний сертифікат. Наприклад, така вимога є у Великобританії. Введення сертифікатів для учасників процесу навчання дає

змогу спростити впровадження ІТН і підвищити адекватність оцінок ефективності технологій.

Мультимедійні засоби навчання займають важливе місце у розвитку інформаційного суспільства. Мультимедійні засоби навчання, за С. У. Гончаренком, є комплексом апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи різноманітні, природні для себе середовища: графіку, гіпертексти, звук, анімацію, відео. Мультимедійні системи надають користувачеві персонального комп'ютера такі види інформації: текст; зображення; анімаційні картинки; аудіо коментарі; цифрове відео. Технології, які дозволяють з допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну інформацією, називаються мультимедійними [3].

Існують різноманітні способи застосування засобів мультимедіа в навчальному процесі, серед яких [4]:

використання електронних лекторів, тренажерів, підручників, енциклопедій;

розробка ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту;

моделювання процесів і явищ;

забезпечення дистанційної форми навчання;

проведення інтерактивних освітніх телеконференцій;

побудова систем контролю й перевірки знань і умінь студентів (використання контролюючих програм-тестів);

створення і підтримка сайтів навчальних закладів;

створення презентацій навчального матеріалу;

здійснення проєктивної і дослідницької діяльності студентів тощо.

Потрібно підкреслити, що використання засобів мультимедіа в освітньому процесі сприяє:

- підвищенню мотивації студентів до навчання;
- реалізації соціальної мети, а саме – інформатизації суспільства;
- інтенсифікації процесу навчання;
- розвитку особистості студента;
- розвитку навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом;
- підвищенню ефективності навчання за рахунок його індивідуалізації.
- індивідуалізації навчання;
- інтенсифікації самостійної роботи студентів;
- зростанню обсягу виконаних за урок завдань;

Інтегрування звичайного уроку з комп'ютером дозволяє викладачеві перекласти частину своєї роботи на ПК, роблячи при цьому процес навчання більш цікавим, різноманітним, інтенсивним. Зокрема, стає більш швидким процес запису визначень, теорем та інших важливих частин матеріалу, тому що вчителю не доводиться повторювати текст кілька разів (він вивів його на екран), студенту не доводиться чекати, поки вчитель повторить саме потрібний йому фрагмент.

Цей метод навчання дуже привабливий і для викладачів: допомагає їм краще оцінити здібності і знання дитини, зрозуміти його, спонукає шукати нові, нетрадиційні форми і методи навчання, стимулює його професійний ріст і все подальше освоєння комп'ютера[5].

Застосування на занятті комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дозволить викладачу за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається у всіх студентів і своєчасно його скоректувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного студента.

Для студента важливо те, що відразу після виконання тесту (коли ця інформація ще не втратила свою актуальність) він отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, при усному опитуванні.

Освоєння студентами сучасних інформаційних технологій. На заняттях, інтегрованих з інформатикою, вони оволодівають комп'ютерною грамотністю і вчаться використовувати в роботі з матеріалом різних предметів один з найбільш потужних сучасних універсальних інструментів - комп'ютер, з його допомогою вони вирішують рівняння, будують графіки, креслення, готують тексти, малюнки для своїх робіт. Це - можливість для студентів проявити свої творчі здібності.

Але, поряд з плюсами, виникають різні проблеми як при підготовці до таких занять, так і під час їх проведення.

Існують і недоліки та проблеми застосування ІКТ [5]:

- Немає комп'ютера в домашньому користуванні багатьох студентів і викладачів, час самостійних занять у комп'ютерних класах відведено далеко не у всіх навчальних закладах;
- У викладачів недостатньо часу для підготовки до заняття, на якому використовуються комп'ютери;
- Недостатня комп'ютерна грамотність викладача;
- Відсутність контакту з викладачем інформатики;
- У робочому графіку не відведено час для дослідження можливостей Інтернет;
- Складно інтегрувати комп'ютер у поурочну структуру занять;
- Не вистачає комп'ютерного часу на всіх;
- При недостатній мотивації до роботи студенти часто відволікаються на ігри, музику, перевірку характеристик ПК і т.п.

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Інформатизація істотно вплинула на процес набуття знань. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Таким чином, використання інтерактивних та інформаційно-комунікативних методів навчання дає чудову можливість для гармонійного розвитку особистості, розширення її світогляду, ґрунтовного засвоєння знань, умінь і навичок, а також дає змогу розвиватися вчителю, змушує його кожного

разу придумувати щось нове, зацікавлювати студентів та розвивати їхні здібності різноманітними вправами і завданнями.

На сьогоднішньому етапі розвитку освітньої реформи, коли майже кожен кабінет хімії відчуває брак реактивів та лабораторного посуду, нестачу навіть самих елементарних речей: пробірок, спиртівок, мірних циліндрів, досить доцільним є використання ІКТ в плані показу відео запису дослідів, відео добування різних речовин в промислових масштабах. Також завдяки інтернету є можливість показати фото різних речовин, мінералів, сполук та і взагалі розширити кругозір учнів та студентів. А ще є спеціальні комп'ютерні програми "міні-лабораторії", де наче у грі можна робити досліди, де є усі можливі речовини, а не так як насправді. Шкода, що більшість цих програм не безкоштовні, але є безкоштовні аналоги і пробні версії, які також можна використати.

Список використаних джерел

1. Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога: збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський: Абетка–НОВА, 2003. – 208 с.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-уклад. : О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.
3. Мартинець А.М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання / А.М. Мартинець // Відкритий урок. – 2003. – №№7-8. – С. 28–31.
4. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко // Відкритий урок. – 2003. – №3–4. – С. 19–31.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. / Г.К. Селевко. – Т.1. – М.: НИИ Школьных технологий, 2006. – 816 с.; Т. 2. – 816 с.

Іван Худолій

викладач фізики, астрономії, інформаційних систем, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, hudoliy.ivan@gmail.com

ОСВІТНІЙ РЕСУРС «СОНЯЧНА СИСТЕМА – НАШ РІДНИЙ ДІМ»

Той, хто хоче щось робити - шукає засоби.

Той, хто не хоче робити - шукає причини!

С.П. Корольов

Позааудиторна робота студентів – це процес, в якому домінує елемент самореалізації. Вона дає змогу студентам гармонізувати внутрішні та зовнішні фактори формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не задовольняються. Позааудиторна робота має бути орієнтована на особистість студента.

Зростання ролі позааудиторної та самостійної роботи є однією з провідних ланок перебудови навчально-виховного процесу у вищій школі.

Самостійна позааудиторна робота – це не лише засіб зростання інтелектуального потенціалу, професійної культури, а й платформа формування відповідальності, оволодіння засобами самоактуалізації, самовиховання, самоосвіти.

Розвитку творчості студентів сприяють різні форми та види позааудиторної навчально-виховної роботи (організація дискусійних студентських клубів, клубів за інтересами, індивідуальні консультації та ін.).

У сучасній педагогічній літературі майже не узагальнено нові підходи до організації самостійної роботи студентів, різноманітних форм і видів позааудиторної роботи. Без самостійної роботи фахівець сформуватися не може.

Дуже важливо, щоб у ВНЗ на кожній кафедрі функціонували гуртки, проводилися додаткові диспути, семінари, консультації, створювалися електронні інформаційні ресурси з предметів. Добре, коли ці процеси мають усталений, організований характер, а студентське самоврядування значною мірою намагається вирішувати організаційно важливі питання.

На нашу думку, до основних форм позааудиторної роботи студентів належать виконання домашніх завдань, науково-дослідна робота, безпосередня участь у конференціях, змаганнях, іграх, участь у роботі гуртків, допомога викладачеві у створенні та наповненні електронного інформаційного ресурсу, організація змагань, диспутів, круглих столів, страхування в державних закладах тощо.

Чи потрібні якісь додаткові засоби контролю за самостійною позааудиторною роботою студентів? Лише частково.

Контроль за самостійною та позааудиторною роботою студентів може бути опосередкованим або органічно вписаним у навчальний процес. До основних форм та засобів контролю можна віднести передсемінарські консультації, семінарські заняття, колоквіуми, індивідуально-теоретичні співбесіди, письмові контрольні роботи, передекзаменаційні опитування студентів за допомогою комп'ютера, державні іспити, вивчення основних інтересів, вад, настроїв студентів.

Ресурс (resource) – все, що має ідентифікатор. Прикладами можуть бути документи, електронні об'яви, колекції ресурсів. Не всі ресурси можуть бути досягнуті в комп'ютерній мережі (наприклад, людські ресурси, зв'язка книг в бібліотеці), але їх опис теж може розглядатися як ресурс.

Інформаційний ресурс (information resource) – будь-яка сутність (електронна чи інша), яка спроможна передавати чи підтримувати (зберігати) інтелектуальну інформацію або знання; наприклад, книга, лист, картина, скульптура, база даних. Інформаційний ресурс – це одиниця інформації, яка є унікально іменованою сукупністю даних, структурованих у вигляді іменованих атрибутів.

Електронний інформаційний ресурс (electronic information resource) – інформаційний ресурс, що зберігається в електронному чи комп'ютеризованому форматі і може бути досягнутий, знайдений та перетворений засобами електронної мережі або іншої електронної технології обробки даних (наприклад, CD-ROM) [1].

Кожному інформаційному ресурсу відповідає певна множина сервісів, що забезпечують доступ до ресурсу та його опрацювання в інтересах користувача ресурсу.

Сервіс (service) – система, що реалізує (забезпечує) одну або декілька функцій, які мають цінність для кінцевого користувача

Для підвищення ефективності проведення позааудиторної роботи студентів коледжу з астрономії та контролю над нею було створено інформаційний ресурс «Сонячна система – наш рідний дім».

Мета створення ресурсу: допомога студентам у організації самостійної роботи з предмета, популяризація астрономії - науки, що вивчає й описує макросвіт в якому ми живемо.

На даний сайт можна потрапити декількома способами:

- ✓ пряме введення адреси <http://solarsyst.jimdo.com/> в адресний рядок браузера;
- ✓ через посилання на сайт зі сторінки автора у соціальній мережі Вконтакте;
- ✓ З офіційного сайту коледжу на якому створено посилання на навчальний ресурс у розділі Студенту – Електронна бібліотека;
- ✓ Сайт <http://solarsyst.jimdo.com/> зареєстрований на міжнародному ресурсі астрономічних наукових та навчальних сайтів «Астролаб» <http://www.astrolab.ru/cgi-bin/top.cgi?click=72> і займає двадцяту позицію зі ста ТОП-сайтів присвячених астрономії.

Рис. 1. Сайт <http://solarsyst.jimdo.com>

Сайт <http://solarsyst.jimdo.com/> зареєстрований на міжнародному ресурсі «Банк Інтернет-портфоліо вчителів» <http://www.bankportfolio.ru/>, що підтверджено сертифікатом №20140613-1 (рис. 2).

Рис. 2. Сертифікат сайту з Банку Інтернет-портфоліо вчителів

Інформаційний ресурс «Сонячна система – наш рідний дім» – динамічний, постійно змінюється, але на даний момент містить такі сторінки:

1. **ГОЛОВНА** – знайомить відвідувачів з метою створення сайту, основними історичними фактами про вивчення Сонячної системи, містить відео, навігаційну панель, календар, кнопки для рекламування сайту відвідувачами, поле для коментарів і спілкування з автором ресурсу та ін..

2. **СОНЦЕ** – сторінка, що містить наукові факти, цікаве відео, вплив сонячної радіації на живі організми та легенди про нашу Зорю.

3. Далі, на сторінках «Меркурій», «Венера», «Земля», «Марс» висвітлюється інформація про планети земної групи. Дані сторінки містять відео, історію утворення, основні фізичні та астрономічні властивості та легенди про планети.

4. Слідуючі чотири сторінки «Юпітер», «Сатурн», «Уран» і «Нептун» розповідають про групу планет, що називають «Зовнішніми планетами» або «Газовими гігантами».

5. Наступні сторінки «Комети», «Метеорні тіла. Астероїди», «Карликові планети» містять навчальні матеріали, наукове та науково-популярне відео, історичні факти про малі тіла Сонячної системи. Студенти можуть ознайомитись з історії відкриття Плутона та причини його «виключення» зі складу планет.

6. «Ненаукова сторінка» створена з метою висвітлення цікавих, не доведених, спірних питань, що стосуються інопланетних істот, контактів з ними. Дана сторінка дає можливість студентам переглянути відео та фотофакти, проаналізувати їх, посперечатись із друзями (рис. 3).

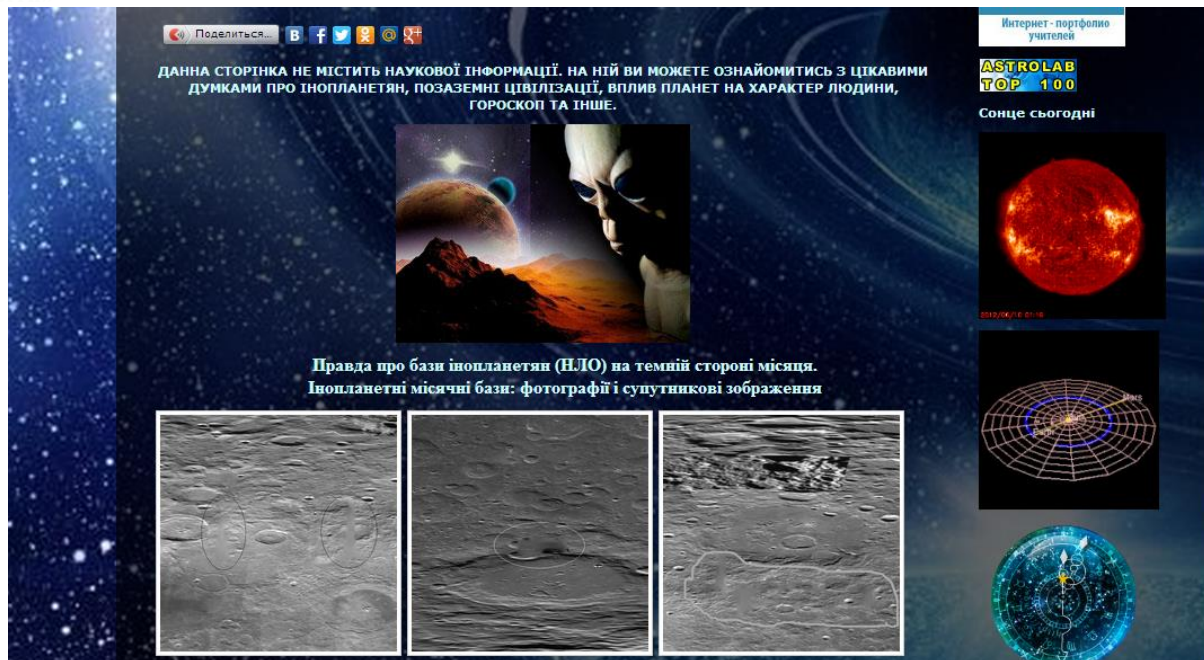

Рис. 3. «Ненаукова сторінка» сайту

Нагадаємо, що сайт <http://solarsyst.jimdo.com/> зареєстрований на міжнародному ресурсі астрономічних наукових та навчальних сайтів «Астролаб» <http://www.astrolab.ru/cgi-bin/top.cgi?click=72> і знаходиться на двадцятій позиції зі ста ТОП-сайтів, присвячених астрономії (рис. 4).

• ASTROLAB.ru ► Рейтинг		
■ Регистрация ■ Информеры фаз Луны		
Добавить ресурс		
Рейтинг на 08:59:00 - 27.04.2016.		
Позиция	Описание	Хитов
1	Новости космоса	3397
2	Последние новости астрономии i in-space.ru	447
3	Астропортал Харьковского планетария	191
4	Магазин космических товаров ASTROZONA	130
5	Видео НЛО для коллекционеров.UFO	108
6	Знания-сила - Астрономия и физика. Освоение космос	102
7	Все о космосе и неизведанном	91
8	Небо над Братском	85
9	Наша Вселенная	71
10	ASTRO SPACE - Новости астрономии и космонавтики	71
11	Умный сайт - для умных людей	58
12	Добрая физика	58
13	Интересный космос	53
14	Новости космоса и астрономии, все о космосе - iSpaceman.ru	52
15	Спросите науку	37
16	"HORROR13" - сайт о непознанном: НЛО, мистика, ...	32
17	Темная материя и темная энергия	27
18	Галактические новости	27
19	Справочник астронома-любителя	25
20	Солнечная система - наш родной дом	13
21	Энциклопедии В.Черноброва	8

Рис. 4. Позиція сайту на «Астролаб»

Сайт популярний, як серед студентів коледжу, так і серед звичайних любителів астрономії з України та інших країн світу.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Засоби розробки електронних освітніх ресурсів для ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу / Кононец Наталія Василівна // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2016. – № 2(130). – С. 15–20.

Тетяна Шевченко

викладач внутрішньої медицини другої категорії, завідувач практикою, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», tania08021970@gmail.com

Ольга Трофименко

викладач внутрішньої медицини вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», tr.yur51@gmail.com

Олена Чирук

викладач догляду за хворими та основ медсестринства, викладач-спеціаліст, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», Chiruk.olena@mail.ru

Віктор Мельник

викладач медсестринства у внутрішній медицині вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», doc.art@ukr.net

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів, згідно зі статтею 50 «Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять» Закону України «Про вищу освіту», прийнятого Верховною Радою України 01.07.2014 р. за № 1556-VII, є однією із форм освітнього процесу, що здійснюється у вищих навчальних закладах. Стосовно сучасних аспектів реформи вищої освіти самостійна робота як навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення й оволодіння матеріалом навчального предмета на заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі, є не просто важливою формою освітнього процесу, а повинна стати його основою [3]. Саме тому програми дисциплін та робочі навчальні плани для всіх спеціальностей вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації, в тому числі медичних коледжів, уже тепер відводять на самостійну роботу студентів під керівництвом викладача від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу. Так, наприклад, у навчальній програмі з дисципліни «Внутрішня медицина» для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 «Лікувальна справа» із загального обсягу 324 години на самостійну роботу студентів виділено 109 годин.

Самостійну роботу студентів класифікують за різними критеріями:

1. З урахуванням місця і часу проведення, характеру керівництва нею з боку викладача і способу здійснення контролю за її результатами: а) самостійна робота студентів на аудиторних заняттях; б) позааудиторна самостійна робота; в) самостійна робота під контролем викладача - індивідуальні заняття з викладачем.

2. За рівнем обов'язковості: а) обов'язкова – передбачена навчальними планами і робочими програмами (виконання домашніх завдань, підготовка до лекцій, практичних занять та різновиди завдань, які виконуються під час навчальної, виробничої, переддипломної практики); б) бажана – наукова й

дослідницька робота студентів, участь у роботі наукового студентського товариства (предметні гуртки, конференції, підготовка доповідей, тез, статей); в) добровільна – робота в позааудиторний час (участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах; виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання) [3].

3. З огляду на рівень прояву творчості студентів: а) репродуктивна самостійна робота, що здійснюється за певним зразком (розв'язування типових задач, заповнення схем, таблиць, просте відтворення раніше засвоєних практичних навичок); б) реконструктивна самостійна робота, яка передбачає доповнення лекцій викладача, складання планів, схем, конспектів, тез та інше; в) евристична самостійна робота, спрямована на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування і використання в нових ситуаціях; г) дослідницька самостійна робота, яка орієнтована на проведення наукових досліджень (теоретичні дослідження, проектування муляжів та ін.) [2]. У свою чергу, позааудиторна самостійна робота студентів передбачає:

а) вивчення частини теоретичного матеріалу, менш складного за змістом;

б) вивчення тем, що розглядаються на практичних заняттях;

в) вивчення тем, що не розглядаються на практичних заняттях, але винесені для контролю на підсумкових заняттях, семестрових заліках та іспитах.

У Ковельському медичному коледжі при вивченні дисциплін терапевтичного циклу система згаданих різноманітних форм і методів самостійної роботи студентів є невід'ємною частиною навчального процесу. Її зміст визначають робочі програми навчальних дисциплін, у яких конкретизовано завдання для самостійної та індивідуальної роботи, вказано кількість годин на їх виконання; рекомендовано індивідуальні навчально-дослідні завдання та висвітлено вимоги до їх виконання, а також міститься інформація про систему контролю знань і виконання СРС.

Організація самостійної роботи студентів вимагає від викладача ретельної підготовки. Одна із суттєвих умов її успішного проведення – наявність сучасних навчальних ресурсів, зокрема комплексу методичного забезпечення, до якого ми відносимо методичні розробки для організації самостійної роботи студентів згідно орієнтовної схеми, тексти лекцій, навчальні та методичні посібники, практикуми, банки тестових завдань і клінічних задач, сформульованих на основі реальних ситуацій, тренажерні програми і програми для самоконтролю, автоматизовані навчальні та контролюючі системи. Для самостійної роботи студентам рекомендуємо відповідну наукову та фахову монографічну і періодичну літературу.

Методична розробка для організації самостійної роботи передбачає можливість проведення самоконтролю з боку студента завдяки питанням, тестам, задачам для самоконтролю: типовим - II, нетиповим - III рівня. Використовуючи орієнтовну карту як складник методичної розробки з конкретної теми клінічної дисципліни, студенти в процесі самопідготовки в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, оволодівають навчальним матеріалом.

Враховуючи вітчизняний досвід, студентам пропонуємо різні методи

самостійної діяльності: конспектування першоджерел медичної літератури, запропонованих викладачем і підібраних самостійно, підготовку і написання рефератів, доповідей та інших письмових робіт на задані або вибрані студентами теми; для закріплення теоретичних знань і практичних навичок пропонуємо виконання домашніх завдань різноманітного характеру: вирішування клінічних задач, тестових завдань, складання плану обстеження та лікування хворого при певній нозологічній одиниці, написання рецептів, розробку та складання структурно-логічних схем [1]. Такі пізнавальні і проблемні завдання надзвичайно необхідні, тому що саме наявність завдання обумовлює весь процес самостійної роботи.

Студенти нашого коледжу мають змогу займатись самопідготовкою у читальному залі бібліотеки, де в розпорядженні студентів є найновіші підручники, навчальні та методичні посібники, у кабінетах і лабораторіях доклінічної практики, комп'ютерному класі та Інтернет-клубі. Тут розміщено на електронних носіях розроблені нами сучасні навчальні ресурси для самопідготовки за матеріалами лекцій, практичних занять та позааудиторної самостійної роботи. Навчальні матеріали надано у текстовому форматі, у вигляді тестових контролюючих завдань, електронних підручників, електронних методичних вказівок, у формі електронної аудіовізуальної наочності: презентацій, слайдів, відеофільмів та відеоматеріалів з відображенням різних нозологій та клінічних ситуацій. Завдяки картотеці кожний студент має змогу підшукати і використати необхідні навчальні матеріали у зручний час. Все створено для того, щоб студенти краще засвоїли, сприйняли та зрозуміли тематичний матеріал. Адже електронні носії інформації під час самостійного навчання мають такі переваги: полісенсорність, тобто вплив на різноманітні почуття людини; мультимедіальність, або можливість апаратного та програмного поєднання чи злиття в одному пристрої багатьох функцій і засобів інформації (медій); інтерактивність, або здатність до машинного діалогу в системі «людина - комп'ютер», що забезпечує студенту суб'єктивне відчуття успішності; симуляційність, або можливість імітації дійсних явищ, процесів чи дії пристроїв; комунікативність, або здатність до забезпечення за допомогою мережі візуального, звукового чи символічного зв'язку з іншою особою (з іншим комп'ютером або устаткуванням); віртуалізація, або здатність до творення уявного світу, який називають віртуальною або кіберпросторовою дійсністю [2].

Завдяки функціонуючій програмі комп'ютерного тестового контролю кожний студент у процесі самостійної роботи має можливість пройти тестування з певної теми, самостійно перевірити свої знання, після завершення тестування побачити власну оцінку та відсоток правильних відповідей. Таким чином, студент повніше засвоює навчальний матеріал.

Практична самоосвітня діяльність, що сприяє закріпленню практичних навичок, здійснюється під час самостійної роботи студентів у кабінетах і лабораторіях доклінічної практики, у тренажерному кабінеті. Вона забезпечена всіма необхідними навчальними ресурсами: регламентуючою та медичною документацією (інструкції з техніки безпеки та охорони праці при роботі в кабінеті доклінічної практики або тренажерному кабінеті, інструкції,

алгоритми та протоколи виконання практичних навичок), відеозаписами основних навичок, а також обов'язковим набором сучасного інструментарію та обладнання. Відеозаписи виконання складних практичних навичок студенти можуть переглянути стільки разів, скільки це необхідно для їх повного засвоєння і відтворення. Коли необхідно використати для цього складне обладнання, високовартісні муляжі і прилади, передбачена можливість отримання необхідної консультації або допомоги з боку чергового викладача або лаборанта. Це стосується, наприклад, електрокардіографів, автоматизованого дозатора, пульсоксиметра, фантома торса для освоєння навичок аускультативної серця і легенів тощо.

Науково-дослідна робота студентів є однією з найважливіших форм навчального процесу, в якій найбільше вдало сполучаються навчання і практика. Але більш глибока наукова праця, займатися якою студента не зобов'язує навчальний план, охоплює лише деяких з них. Згідно досвіду більшості педагогів, науковою роботою займаються студенти, які мають здібності до аналітичної, творчої роботи. Вони працюють у наукових гуртках, беруть участь у наукових конференціях і семінарах, виконують завдання в межах наукових досліджень циклових (предметних) комісій. Їхня творча самостійна робота регулюється рекомендаціями, порадами педагогів – наукових керівників, конкретними завданнями щодо виконання окремих видів діяльності [1]. Щорічно результати своєї роботи у вигляді створених ними презентацій гуртківці доповідають на студентських науково-практичних конференціях – внутрішньоколеджових і регіональних. Так, за останні роки гуртківці доповідали про свою діяльність на регіональних науково-практичних конференціях з наступних тем: «Вплив алкоголю на організм людини», «Вивчення чинників розвитку затяжної пневмонії», «Дослідження факторів серцево-судинного ризику», «Поширеність гельмінтозів серед дітей Ковеля та району», «Оцінка результатів добового моніторингу ЕКГ та АТ», «Поширеність артеріальної гіпертензії серед населення Ковельщини» та ін.

Органічною частиною самостійної роботи є контроль і оцінювання її результатів. Вони можуть здійснюватись як на аудиторних навчальних заняттях, так і в позааудиторний час з оцінюванням усних відповідей і письмових робіт студентів [2]. Контроль самостійної роботи є формою зворотного зв'язку, джерелом інформації для викладачів про хід оволодіння студентами навчальним матеріалом, про повноту і якість його засвоєння. Контроль допомагає студентам критично оцінити свої досягнення й помилки, правильно організувати свою подальшу роботу, забезпечити її системність та регулярність. Ефективність самостійної роботи безпосередньо залежить від поєднання контролюючої діяльності викладача із самоуправлінням та самоконтролем студента [1]. Саме наявність активних методів контролю багато в чому визначає результативність самостійної роботи студентів. Використовуємо наступні форми контролю СРС: усне опитування; тестування письмове та з використанням комп'ютера; проведення контрольних робіт на практичному занятті; письмове фронтальне опитування (або графологічні диктанти) з теорії в кінці лекції; перевірку домашніх завдань; прослуховування доповідей із самостійно вивчених тем; захист рефератів; захист історій хвороб;

підсумковий контроль – диференційований залік, іспит: включаємо поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять, питання з тем дисципліни, винесених для самостійної роботи.

Крім того, результати позааудиторної самостійної роботи студенти подають на перевірку викладачу у вигляді мультимедійних презентацій, рефератів, санбюлетенів, кросвордів, структурно-логічних схем, ситуаційних задач, тестів, світлин на професійну тематику тощо. Завдяки цьому студенти долучаються до поповнення навчальних ресурсів коледжу, адже створені ними дидактичні матеріали в подальшому з успіхом використовуються в навчальному процесі.

Таким чином, забезпечення сучасними навчальними ресурсами позааудиторної самостійної роботи студентів дає їм змогу осмислено і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, а потім і з науковою інформацією, формує навички самостійного планування й організації власного навчального процесу, прищеплює вміння після завершення навчання у коледжі, в процесі майбутньої практичної діяльності безперервно і систематично підвищувати свою кваліфікацію завдяки самостійному вибору часу та способів роботи і джерел інформації [3].

Список використаних джерел

1. Поєдинцева Л.Л. Самостійна робота у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / Л.Л. Поєдинцева. – [Цит. 2017, 6 лютого]. – Режим доступу: <http://library.uipa.edu.ua/images/data/zbirnik/Poedincheva.pdf>

2. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи. Психолого - педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів [Електронний ресурс] / Т.І. Туркот // Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website). – [Цит. 2017, 6 лютого]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/14560419/pedagogika/kompyuterna_pidtrimka_samostiynoyi_roboti_studentiv#394

3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів [Електронний ресурс] / М.М. Фіцула // Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website). – [Цит. 2017, 5 лютого]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/70154/pedagogika/samostiyna_navchalno-piznavalna_diyalnist_studentiv#927

Секція 3. Педагогічні технології ресурсно-орієнтовного навчання

Наталія Бєляєва

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, yanatalochka@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЯК ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО РЕСУРСУ

Глибинні зміни в політичному та соціально-економічному житті України, утвердження гуманістичних тенденцій та вектору на децентралізацію управління у різноманітних галузях вимагає змін у підготовці управлінських кадрів, зокрема майбутніх менеджерів. Переорієнтація такого характеру ставить опору на розвиток особистісної, морально-духовної сфери майбутнього керівника, на формування його іміджу як професійного ресурсу для успішного здійснення управлінської діяльності.

У контексті нашого дослідження звертають увагу праці провідних вітчизняних і зарубіжних теоретиків та практиків із питань менеджменту, особистості менеджера: Пітера Ф. Друкера, Дж. Кейнса, Е. Мейо, Лі Якокки, М. Бесєдіна, Є. Ходаківського, Ф. Хміля та ін.

Ефективність управлінської діяльності доцільно розглядати через призму ресурсного підходу, оскільки методологічні засади ресурсного підходу вперше були сформульовані саме у класичних роботах з економічної теорії прибутку та конкуренції Д. Рикардо, Й. Шумпетера, Е. Пенроуз, М. Портера.

У 1990 рр. ресурсний підхід сформувався як новий науковий напрям теорії стратегічного управління й отримав теоретичне обґрунтування у фундаментальних працях Б. Вернерфельта, Р. Гранта, В. Катькала, Д. Колліза, Г. Пізано, Д. Тіса, Г. Хамела, Е. Шуена та інших.

У політичних та соціологічних науках засади ресурсного підходу розробляли Т. Заславська, В. Ледаєв, В. Радаєв, Н. Тихонова, О. Третяк та інші науковців, які розкрили сутність ключових понять «ресурси» і «здатність».

Питання особистісних та професійних ресурсів менеджера частково підіймалися у роботах Дж. Гіббсона, М. Дафта, Л. Джуєлл, Дж. Нюстром, а також Л. Карамушки, Л. Кочеткової, Є. Уткіна.

С. Микитюк влучно конкретизує, що ресурсний підхід вимагає не тільки сформованості певної якості індивіда, знань його особливостей, а й розглядати людину як особистість, яка має певні потенційні можливості, котрі можуть бути реалізовані за певних умов, бачити особистість у майбутньому в плані перспективи реалізації потенційного з метою позитивних нових якісних змін. Такий контекст розгляду є особливо актуальним для професії менеджера [4].

Л. Нечаюк і Н. Телеш зазначають, що кожен менеджер повинен уміти володіти собою, оцінюючи це як унікальний ресурс, що таким чином підтримує продуктивність управлінської діяльності [6].

У межах нашого дослідження розглядаємо імідж керівника як його професійний ресурс, необхідний для професійної управлінської діяльності.

Сутність іміджу як категорії вивчається на стику наук. Активно вивчають природу, структуру та фактори формування іміджу фахівці з менеджменту та маркетингу (А. Андерсон, Б. Джи, П. Друкер, Т. Бурцева, В. Шкардун, Р. Фішер), соціологи та політологи (С. Ананьєва, А. Бінецький, С. Лісовський), психологи (В. Лозниця, О. Перелигіна, Г. Почепцов, В. Шепель). Зокрема, теоретичні засади аналізу іміджу як соціального явища розробили К. Брянцева й Д. Гавра. Соціологи займаються дослідженням іміджу як системи соціального програмування духовного життя й поведінки суб'єктів (І. Федоров), механізму соціального управління (Т. Клімова), розглядають імідж з позиції теорії соціальних статусів і ролей (О. Козлова, М. Буланова) та розробляють алгоритм його формування (М. Широкова).

Відповідність ділового іміджу професійній діяльності фахівця – це довгостроковий внесок у професійний і особистий успіх.

Слово «імідж» (англ. image, від лат. imago – «образ, вигляд») – цілеспрямоване формування образу (обличчя, предмета, явища) з метою емоційно-психологічного впливу. Імідж – це «візитна картка», створювана нами для інших, враження, яке ми розраховуємо викликати у оточення [3, с. 89].

Нині імідж визначається у міжгалузевому контексті як ефективна форма свідомої чи позасвідомої передачі та сприйняття інформації про найрізноманітніші об'єкти: осіб і колективи, речі й організації, що спрощує та при правильному застосуванні можливостей категорії іміджу гармонізує сферу соціальної комунікації. Імідж має здатність концентровано передавати та формувати враження про його носія, акцентуючи бажані для нього якості й характеристики.

Так, Д. Ольшанський, який стверджує, що «імідж – не просто психічний образ свідомості як відображення реальності. Це спеціально змодельоване цілеспрямоване “відображення відображення”, тобто відображення образу, який вже створений професіоналами на основі деякої реальності» [7, с. 287].

Дослідженню специфіки іміджу вчителя присвячені роботи Л. Мітіної, яка виділила у його структурі зовнішні, процесуальні і внутрішні компоненти. До зовнішньої складової нею були віднесені: міміка, жести, тембр і сила голосу, одяг, хода, манери. Ми погоджуємось з її думкою про те, що зовнішній вигляд викладача може створити робочий, або неробочий настрій в учнів, допомагати чи заважати в роботі, полегшувати чи утруднювати спілкування [5].

Процесуальна складова іміджу простежується в процесі спілкування і визначається такими показниками як: професіоналізм, емоційність, виразність та пластичність мовлення. Внутрішній компонент характеризує внутрішній світ людини, його духовний та інтелектуальний розвиток, цінності та інтереси.

Фахівець-культуролог Н. Барна пропонує структуру особистісного іміджу, у якій провідні компоненти розташовані в напрямі від зовнішніх мінливих проявів до внутрішніх стабільних якостей:

1. Зовнішній вигляд (портретні характеристики): фізичні дані (зріст, вага, фігура), костюм (одяг, взуття, аксесуари), зачіска, манера поведінки і мова, жести, погляд і міміка, особливості голосу, запах.

2. Іміджеві символи: ім'я, особисті символи (колір, числа, герб, логотип, марка), особиста атрибутика (деталі й ознаки зовнішнього вигляду, що повторюються), символи соціального престижу (гроші, статусу суспільстві, професія, посада тощо).

3. Соціально-ролеві характеристики: репутація (громадська думка про людину, що ґрунтується на особистих досягненнях), амплуа (соціальна роль, яку виконує людина), легенда (історія життя людини, представлена в іміджі).

4. Індивідуально-особистісні властивості: професійно-важливі якості, домінуючі індивідуальні характеристики, стиль взаємостосунків з людьми, пропаговані ідеї, базові цінності [1, с. 132-133].

О. Голік усі якості, що визначають образ керівника в його сприйнятті, розділяє на п'ять характерних груп:

- від природи (здатність легко сходитися з людьми, здатність до співпереживання й розуміння іншої людини);
- від виховання (ввічливість, поважність, скромність і чесність, чуйність і чутливість, такт і терпимість);
- від освіти (логічність, переконливість і грамотність мови з відповідним словниковим запасом і здатністю викладати думки);
- від життєвого досвіду (витриманість, проникливість та інтуїція, що дозволяють вловлювати настання передконфліктних ситуацій і вгадувати подальший хід думок співрозмовника);
- від професійної діяльності (специфічна спостережливість й особливе бачення суті справи з відповідним розумінням і професійною оцінкою) [2, с. 14-15].

Формування іміджу керівника може йти двома шляхами: стихійно (спонтанно) або цілеспрямовано. У першому випадку це природний процес, що проходить без зовнішнього тиску, одним з результатів якого є становлення людини як індивідуальності. Керівник виступає тією особистістю, якої він є насправді (або тим, ким йому найлегше бути). Імідж такого роду не вимагає змін у тому випадку, якщо він гармонійно поєднується з особливостями організаційної культури та займаної посади. Другий шлях передбачає активне формування та систему дій, спрямованих на гармонізацію вимог до особистості на керівній посаді та запитів конкретного професійного середовища. На розгляд способів і методів активного іміджетворення керівника будуть спрямовані наші подальші дослідження.

Список використаних джерел

1. Барна Н. В. Іміджелогія : навч. посібник для дистанційного навчання / Н.В. Барна ; за наук. ред. В. М. Бобика. – К. : Університет "Україна", 2007. – 217 с.

2. Голік О.Б. Імідж керівника навчального закладу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.irbis-nbuv%2Fcgiirbis_64.exe_016_2013_19_5.pdf

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Микитюк С.О. Роль ресурсного підходу в психологічному супроводі навчально-виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe? ...
5. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя / Л.М. Митина. – М.: Флинта, 1998. – 276 с.
6. Нечаюк Л.І., Телеш Н.О. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент // Все про туризм. Туристична бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/nechauk113.htm
7. Ольшанский Д. В. Политический PR / Д. В. Ольшанский. – СПб. : Питер, 2003. – 544 с. – (Маркетинг для профессионалов)

Оксана Лоюк

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, lov1207@ukr.net

СФОРМОВАНІСТЬ РІВНІВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Надзвичайно важливого значення на сучасному етапі розвитку соціуму має проблема розвитку творчого мислення. На особливу увагу в контексті нашого дослідження заслуговує молодший шкільний вік, оскільки в цьому віці особливо активно формуються розумові дії, ціннісні орієнтації, активізуються мотиваційно-почуттєва та комунікативно-мовленнєва сфера. Тому найголовнішим завданням вчителя початкової школи є правильний, доцільний добір дидактично-виховних форм та методів, які б сприяли розвитку мислительної діяльності учнів. Ґрунтуючись на означеному, нами проведений формувальний експеримент, представлення результатів якого є метою статті.

У кінці проведення формувального експерименту нами було зроблено підсумкові контрольні зрізи. Завдяки зіставленню результатів констатувального та формувального етапів експерименту отримано можливість порівняти вихідні та кінцеві характеристики процесу розвитку творчого мислення молодших школярів. Порівняння проводилося на основі отриманих даних відповідно до виділених раніше критеріїв (мотиваційно-ціннісного, інтелектуально-діяльнісного та комунікативно-креативного) та рівнів розвитку творчого мислення учнів початкової школи (репродуктивно-пасивного, репродуктивно-активного, самостійно-творчого).

Прикінцевий порівняльний зріз був проведений за методиками, аналогічними використовуваним під час констатувальної частини експериментальної роботи: 1) за мотиваційно-ціннісним критерієм – методика діагностики усвідомлених мотивів навчання за І. Дичківською, методика «Незакінчені речення» М. Матюхіної, методика «Сходінки» за О. Родіною;

2) за інтелектуально-діяльнісним критерієм – стандартизована методика Е. Замбацявічене для визначення рівня розумового розвитку молодших школярів, методики «Таємний лист», «Логічні задачі» за А. Реаном, методика «Пошук невідомого предмета» за М. Матюхіною, методика «Піктограма» за О. Антошак; 3) за комунікативно-креативним критерієм – тести Вільямса (тест дивергентного мислення), творче завдання «Закінчити текст» А. Рахімова.

Характеризуючи якісні зміни за мотиваційно-ціннісним критерієм, слід відзначити значні зрушення у спрямованості учнів на самостійне виконання творчої діяльності – усвідомлення себе як здатного вирішувати проблеми життєдіяльності, що ґрунтується на отриманні задоволення від процесу та результату творчості. Це 13,7 % учнів ЕГ1 та 15,6 % учнів ЕГ2. У контрольних групах – це 10,5 % дітей КГ1 та 12,4 % дітей КГ2. Аналіз результатів діагностування усвідомлених мотивів показує, що у великій кількості дітей пізнавальні мотиви стали не лише засобами удосконалення діяльності, а й проявами природних потенційних можливостей, що вказує на належність до репродуктивно-активного рівня: 65,3 % учнів ЕГ1, 66,7 % учнів ЕГ2 (для порівняння: 50,6 % учнів КГ1 та 51,5% учнів КГ2).

У ході аналізу завдання «Незакінчені речення» виявлено зростання кількості дітей експериментальних груп, що вміють встановлювати зв'язки між відомим та тим, що ще потрібно засвоїти (постановка мети майбутньої діяльності), уміють проектувати свою діяльність, висловлюють власні потреби та прагнення, визначають віддалені цілі, мають бажання дізнатися щось нове, оволодіти новими способами дій: 12,6 % дітей ЕГ1 та 14,6 % дітей ЕГ2 (самостійно-творчий рівень), 62,1 % дітей ЕГ1 та 63,5 % дітей ЕГ2 (репродуктивно-активний рівень). У контрольних групах результати значно нижчі – 9,5 % учнів КГ1, 11,3 % учнів КГ2 (самостійно-творчий рівень), 48,4 % учнів КГ1 та 49,5 % учнів КГ2 (репродуктивно-активний рівень). На жаль, доводиться констатувати, що не всі досліджувані змогли завершити запропоновані речення, висловити власні домагання – 42,1 % представників КГ1, 39,2 % представників КГ2, і лише 25,3 % представників ЕГ1, 21,9 % представників ЕГ2.

Аналіз завдання «Сходинки» засвідчує помітне підвищення в учнів експериментальних груп здатності до адекватної самооцінки: оцінювати власний рівень розуміння та засвоєння нового знання шляхом звернення до минулого досвіду; вербальне оформлення переживань, які супроводжували процес творчості. Самостійно-творчого рівня досягли 17,9 % учнів ЕГ1, 19,8 % учнів ЕГ2 та 14,7 % учнів КГ1 і відповідно, 16,5 % учнів КГ2. До репродуктивно-активного віднесли 65,3 % дітей ЕГ1, 66,7 % дітей ЕГ2, 52,6 % дітей КГ1 та 53,6 % дітей КГ2. Однак зазначимо, що 16,8 % респондентів ЕГ1 та 32,7% респондентів КГ1 притаманна завищена самооцінка, тоді як занижена самооцінка спостерігається у 13,5 % представників ЕГ2 та 29,9% представників КГ2. У вихованців контрольних груп отримані результати значно нижчі.

Якісні зрушення розвитку мотиваційно-ціннісної складової забезпечувалися завдяки впровадженню в навчально-виховний процес початкової школи таких вправ: «Добре – погано», «Незакінчені речення», «Абетковий суп», «Коло вражень», «Вершина успіху», «Машина часу»,

«Озвучування», «Переказ», «Передай думку іншими словами», «Що було, що буде?», «Алгоритм дії», «Переказ, опираючись на ... », «Скороти», «Скринька скарг», «Кути», «П'ять слів – три слова», «Мікрофон», «Продовж речення», «Так – ні», «Кубування», «Переплутанка», «Припущення», «Що далі?», у ході таких виховних заходів: родинне свято «Відчувати – найважливіше», екологічний експрес «Шануй, люби, оберігай», цикл годин спілкування «Духовне «Я»: як його виховати?», дискусія «Секрети вихованості», дискусія «Для чого людині здатність творити?», театралізоване дійство «Незвичайні бажання», дитячий ранок «Сьогодні іменини в моєї Вінниччини», цикл бесід «Якщо трапилась біда ... », ситуації для роздумів «Я – людина», «Я приймаю рішення», «Моє майбутнє», проект «Плекаймо рідне село», екопроекти «Брати наші менші», «Віконечко у природу», фотовиставка «Сторінками спостережень», театралізоване свято «Подорож краплинки по планеті», обмін думками «Якими є мої бажання?», уявна мандрівка до зірок, пізнавальна вікторина «Світ навколо нас», екскурсія у природу «Дерева, кущі, трав'янисті рослини», година спілкування «Яким має бути твій режим дня?», цикл бесід-роздумів «Навіщо ... ?», «Звідки ... ?», пізнавальна розминка «На планеті Чомусиків?».

Стосовно якісних змін показників за інтелектуально-діяльнісним критерієм, ми дійшли таких висновків. Результати аналізу методики Е. Замбацявічене для визначення рівня розумового розвитку молодших школярів дозволяють стверджувати про покращення здатності учнів експериментальних груп виділяти суттєві ознаки предметів та явищ, встановлювати логічні зв'язки та відношення між поняттями, робити висновки. Також результати означеної методики засвідчили підвищення рівня володіння мисленнєвими операціями аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, абстрагування; здатності отримувати нові знання та способи дій; здатність бачити аналогії. Самостійно-творчого рівня досягли 21,0 % учнів ЕГ1, 14,7 % учнів КГ1, 21,9 % учнів ЕГ2 та 16,5 % учнів КГ2. Репродуктивно-активного рівня досягли 53,7 % дітей ЕГ1, 27,4 % дітей КГ1 та 55,2 % дітей ЕГ2 і 27,8 % дітей КГ2, оскільки кожна дитина набрала від 40 до 80 балів. Менше 40 балів набрано кожним із 25,3 % учнів ЕГ1 (для порівняння – 57,9 % учнів КГ1), 22,9 % учнів ЕГ2 (для порівняння – 55,7 % учнів КГ2).

Спостерігається позитивна динаміка прояву пізнавальної активності. Результати методики «Таємний лист» засвідчують факт збільшення кількості учнів експериментальних груп, які належать до репродуктивно-активного (71,6 % учнів ЕГ1, 72,9 % учнів ЕГ2) та самостійно-творчого (16,8 % учнів ЕГ1 та 17,7 % учнів ЕГ2) рівнів розвитку означеного показника. Діти активно здійснювали розшифровку листа, велика кількість із них її завершила. Лише окремі діти не виявили бажання виконувати запропоноване завдання. Це 11,6 % учнів ЕГ1 та 9,4 % учнів ЕГ2. Що стосується вихованців контрольних груп, то до репродуктивно-пасивного рівня відносимо 32,6 % учня КГ1 та 30,9 % учнів КГ2.

Аналізуючи результати виконання завдання «Логічні задачі», встановили, що у значної кількості учнів ЕГ2 підвищився рівень здатності до розмірковування: можливість бачити проблему, аналізувати умови завдання,

здійснювати внутрішній план дій (8,3% учнів самостійно-творчого рівня (на констатувальному етапі – 3,1 % учнів), 31,3 % учнів репродуктивно-активного рівня (на констатувальному етапі – 8,4 %). За результатами методики «Пошук невідомого предмета» дійшли висновку про збільшення кількості учнів ЕГ1, які ставлять запитання про призначення задуманого об'єкта (самостійно-творчого рівня досягли 7,4 % учнів (на констатувальному етапі – 2,1 %), репродуктивно-активного – 29,5 % (під час констатувального діагностування – 6,3 %), у той час, як запитання про його тілесні властивості ставила значно менша кількість учнів (63,1 %) у порівнянні з констатувальним експериментом (91,5 %).

Кращу здатність до встановлення асоціативних зв'язків, відтворення слів у співвідношенні до загальної кількості слів, включення в роботу мислення творчої уяви за умови дефіциту інформації виявили вихованці ЕГ1 та ЕГ2 під час виконання завдання «Піктограма». Самостійно-творчого рівня досягли 9,5 % учнів ЕГ1 та 10,4 % учнів ЕГ2 (на констатувальному етапі – 3,1 % і 4,2 % учнів, відповідно). 34,7 % учнів ЕГ1 та 36,5 % учнів ЕГ2 змогли відтворити 5-6 слів у співвідношенні до загальної кількості слів. Суттєво зменшилася кількість респондентів, які відтворили не більше 4 слів – 55,8 % учнів ЕГ1 та 53,1% учнів ЕГ2 (під час констатувального експерименту – 85,3 % та 82,3 % учнів, відповідно). Що стосується контрольних груп, можемо констатувати такі результати: самостійно-творчого рівня досягли 4,2 % дітей КГ1, 6,2 % дітей КГ2, репродуктивно-активного – 13,7 % дітей КГ1, 14,4 % дітей КГ2, репродуктивно-пасивного – 82,1 % учнів КГ1 та 79,4 % учнів КГ2, що суттєво не відрізняється від результатів констатувального експерименту.

Динаміка позитивних якісно-кількісних змін за показниками інтелектуально-діяльнісного критерію уможливилася завдяки використанню в навчально-виховному процесі початкової школи таких виховних заходів, серед яких: виставки дитячих робіт «Світле свято Великодня», «У майстерні юного художника», дитячий ранок «Прекрасне поряд – умій його відчуття», ігрова програма «Галерея фантазій», математичні вікторини, виготовлення колажів на тему «Умій побачити в звичайному незвичне», «Новорічні дива», творчий конкурс у малих групах «Пантоміма з казки», година творчості «У світі прекрасного», засідання предметних гуртків, інтелектуальний марафон, а також у їх ході таких вправ, як «Класифікація предметів», «Перелік можливих причин», «Порівняй», «Порівняй вчинки дійових осіб», «Світлофор», «Каталог асоціацій», «Уяви собі...», «Придумати бажання», «Гронування», метод «Синектика», «Пошуки сполучних ланок», «Фантастичні ситуації», «Комбінатор», метод фокальних об'єктів.

Результати проведеного тесту Вільямса засвідчують, що завдяки формуальному експерименту в учнів ЕГ1 та ЕГ2 активізувалися прояви самостійної творчої думки, спостерігалася незалежність мислення від стереотипів минулого досвіду, генерація значної кількості думок, оригінальні варіанти їх вирішення, точність думки в мовних проявах. Так, орієнтуючись на показники, подані в таблиці 2.1, ми дійшли таких висновків: самостійно-творчого рівня досягли 12,6 % респондентів ЕГ1, 12,5 % респондентів ЕГ2, 7,4 % респондентів КГ1 та 9,3 % респондентів КГ2; репродуктивно-активного – 36,8 % учнів ЕГ1, 38,5 % учнів ЕГ2, 13,7 % учнів КГ1, 13,4 % КГ2;

репродуктивно-пасивного – 50,6 % учнів ЕГ1, 49,0 % учнів ЕГ2, 78,9 % учнів КГ1, 77,3 % учнів КГ2. Отримані дані засвідчують прогресивні зміни в експериментальних групах у порівнянні з контрольними.

Значно вищий рівень розвитку словесної креативності засвідчили вихованці ЕГ1 та ЕГ2 під час проведення завдання на закінчення тексту. Суттєво збільшилася кількість учнів, що здатні до вербального текстотворення, вміють зв'язно та чітко висловлювати свої думки (вказує на здатність словесно відтворювати процес отримання нового знання): самостійно-творчого рівня досягли по 6,3 % учнів ЕГ1, ЕГ2; репродуктивно-активного – 39,0 % та 40,6 % учнів, відповідно. Варто констатувати, що зменшилася кількість учнів експериментальних груп, які не змогли закінчити текст або його обсяг дуже незначний: 54,7 % респондентів ЕГ1 та 53,1 % респондентів ЕГ2 (на констатувальному етапі 86,3 % респондентів ЕГ1 та 83,4 % респондентів ЕГ2). Здатністю самостійно й швидко здійснювати вибір кінцівки твору та його обґрунтовувати (альтернативність мислення) володіють учні самостійно-творчого рівня (18,9 % учнів ЕГ1, 18,8 % учнів ЕГ2, репродуктивно-активного – 53,7 % учнів ЕГ1, 55,2 % учнів ЕГ2). До репродуктивно-пасивного відносимо 27,4 % дітей ЕГ1 та 26,0 % дітей ЕГ2, 50,6 % дітей КГ1, 49,5 % дітей КГ2.

Означених позитивних зрушень вдалося досягти за допомогою організації таких виховних вправ: дитячих ранків «Прекрасні звертання», «Поетична скринька», засідань гуртка «Риторика» «Як товаришують думка і слово», «Слово – перлина думки», випуску стінгазети «Творче перо у школяра», дискусії «Чи треба вміти сперечатися?», засідань круглого столу «Конфлікт. Як його уникнути?», конкурсів творчого пера, творчої гри «Придумай назву», конкурсів-виставок виробів з природного матеріалу, динамічних виставок дитячих робіт «Морські фантазії», «Пори року очима художника», творчого конкурсу «Школа очима дітей», казкового ералашу «У світі казки чарівної», уявної подорожі в майбутнє, фестивалів «Калейдоскоп творчих думок», «Казкова феєрія», тижня винахідника «Веселий потяг», циклу виховних годин «Ситуація в ... », панорами творчих ідей, КВК «Кошик з ідеями», а також використання таких вправ: «Фантастичні ситуації», «Домалюй мою думку», «Незвичайне використання речей», «Доповни речення», «Формулювання визначень», «Пошук спільного», «Безперервна шкала думок», «Пошук альтернативного способу дії», метод ПРЕС, «Дерево рішень», «Скомбінуй казку», «Склади речення».

Проаналізувавши отримані дані, слід підкреслити суттєві відмінності у рівнях розвитку творчого мислення учнів експериментальних груп після формувального етапу експерименту. Більша частина представників експериментальних груп належать до репродуктивно-активного (52, 4 %) та самостійно-творчого (14,1%) рівнів, репродуктивно-пасивний рівень складає 33,5 %. Що стосується учнів контрольних груп, то репродуктивно-активний рівень складає 32,8 %, самостійно-творчий – 10,4 %, на репродуктивно-пасивний припадає 56,8 %.

Одержані результати дають підстави стверджувати, що в експериментальній групі, де були впроваджені та реалізовані модель і психолого-педагогічні умови розвитку творчого мислення молодших школярів,

значно підвищилася здатність учнів до вирішення проблем життєдіяльності, до реального оцінювання себе та свого творчого потенціалу, до ціннісно-сміислової регуляції своєї поведінки.

Список використаних джерел

1. Лоюк О. В. Теорія і практика розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи : монографія / О. В. Лоюк. – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2016. – 216 с.
2. Румшинский Л.З. Математическая обработка результатов эксперимента / Л.З. Румшинский. – М.: Наука, 1971. – 192 с.

Лариса Павлюченко

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри освіти дорослих факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації, Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова, laura2@bigmir.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Підготовка та професійне вдосконалення педагогічних і науково-педагогічних працівників є важливою умовою модернізації освіти. Стрімким упровадженням комп'ютерних технологій у навчальний процес зумовлює його структурні, функціональні і змістові зрушення у проведенні контрольно-оцінювальної діяльності учнів, корегуючи процес дидактичних методів і змісту.

На сьогодні набуває актуальності складові професійної підготовки вчителів інформатики, які мають вирішувати завдання впровадження в освіту сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі відкривають унікальні можливості активізації процесу пізнання завдяки використанню новітніх програмних засобів навчання, контролю якості підготовки майбутнього вчителя інформатики.

На базі факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації розроблено дистанційні курси для перепідготовки та підготовки учителів із різних спеціальностей та факультету інформатики НПУ імені М.П. Драгоманова розроблено навчальний план та галузевий стандарт бакалаврської та магістерської підготовки за напрямом «6.040302 Інформатика» з додатковою спеціалізацією «Освітні вимірювання». Однією із дисциплін, що входять до циклу «Освітні вимірювання» є «Конструювання тестів», що є невід'ємною складовою навчального процесу дистанційної освіти. Вивчення цієї дисципліни сприяє підготовці майбутніх вчителів в галузі теорії та практики педагогічних вимірювань з використанням тестів. Майбутні вчителі учаться розрізняти контрольний матеріал за поставленими цілями використання результатів тестування, розуміти основні характеристики якості тестового матеріалу і можливості використання комп'ютерних технологій при створенні тестів, проведенні і опрацюванні результатів тестування [2]. В курсі «Конструювання тестів» розглядаються такі питання:

- наука «Тестологія»;
- переваги тестування перед іншими формами контрольно-оцінювальної діяльності;
- вимоги до завдань в тестовій формі;
- тести як інструмент педагогічних вимірювань;
- виникнення проблем на всіх етапах роботи пов'язаних зі складанням тестових завдань та їх апробацією;
- стандартизація тесту;
- критерії тесту;
- опрацювання, шкалювання, оцінювання і подання результатів тестування [2, с.163].

З урахуванням сучасних тенденцій необхідна якісно-нова підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності. Зокрема, це дозволить сформувати готовність майбутнього вчителя до здійснення контрольно-оцінювальної діяльності. Готовність до такого виду діяльності формується в процесі професійного навчання на основі психолого - діагностичної мотивації. На сучасному етапі розвитку освіти тестовий контроль посідає особливе місце у розробленні та впровадженні у навчальний процес ефективних методів оцінювання досягнень учнів. Тестовий контроль має ряд переваг перед іншими методами контролю забезпечує:

- прозорість і гласність результатів контролю;
- об'єктивність і справедливість оцінки знань;
- стандартизованість тестових завдань;
- відсутність психометричного, емоційного впливу на учня;
- розвиток індивідуального підходу до навчання та самостійної роботи учнів;
- можливість контролю усього, а не вибірково пройденого матеріалу, та одночасного контролю багатьох учнів за короткий проміжок часу.

У сучасних технологій навчання важливим елементом є інструмент виміру навчання і його обов'язковим результатом. В умовах сучасної школи технологічним та об'єктивним інструментом виміру педагогічного процесу вважається тест, який забезпечує мобільний, загальний та систематичний контроль за перебігом навчання взагалі, та індивідуальний підхід до кожного учня.

За допомогою контрольно-оцінювальної діяльності визначають досягнення поставлених цілей, включаючи: контроль, оцінювання, перевірку, облік, накопичення статистичних даних та їх аналіз, виявлення динаміки освітніх змін, визначення цілей, уточнення освітніх програм, коригування процесу навчання, прогнозування подальшого розвитку подій, функцію діагностики засвоєння знань. В освіті використовують та вдосконалюють переважно традиційні форми контролю: усне опитування та письмову перевірку знань, які вже стали класичними. Той факт, що ці форми контролю знань використовуються тривалий час, безперечно, говорить про їх дієвість та результативність. Все разом із перевагами ці форми контролю мають і окремі недоліки. Ряд досліджень переконливо вказує на недостатній рівень надійності,

валідності, репрезентативності, об'єктивності вимірювання та оцінювання знань при використанні лише класичних форм контролю, на відміну від тестів, які вимірюють певні якості із заданими параметрами.

Для вирішення цих завдань використовуємо для роботи навчальну платформу Moodle (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – це система управління навчанням, створення банку тестових завдань орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та студентами, підходить і для навчання, організації традиційних дистанційних курсів. Платформу Moodle можна встановити на будь-яку операційну систему (MS Windows, Unix, Linux). Використовуючи Moodle майбутній учитель може створити курс із свого навчального предмету, наповнюючи його вмістом у вигляді текстів, допоміжних файлів, презентацій, опитувальників. Дає додаткові можливості для створення тестових завдань, копіювати з інших систем, в яких раніше створювалися тести, вносити поправки, виставляти оцінки, також є можливість перегляду виставлених оцінок за пройдений тест і багато іншого.

За допомогою платформи Moodle можна створити нові тестові завдання, які складаються із:

- завдань;
- правил їхнього застосування;
- оцінок за виконання кожного завдання;
- рекомендацій з інтерпретації результатів тестування [1].

За результатами виконання учнями завдань, вчитель може здійснювати оцінювання та давати коментарі. Таким чином, Moodle є і центром створення навчального матеріалу і забезпечення інтерактивної взаємодії між учасниками навчального процесу. У професійній діяльності майбутнього вчителя інформатики необхідно забезпечити професійну спрямованість контрольно-оцінювальної діяльності усього навчального процесу в загальноосвітній середній школі, необхідно використовувати інформаційно-комунікаційні технології для ефективної професійної діяльності, зокрема, контрольно-оцінювальної з використанням тестових технологій.

Сучасній школі потрібний учитель, який би міг оновлювати, удосконалювати зміст своєї діяльності. Зокрема, враховувати особливості змісту нових навчальних програм та дидактико-методичних вимог до організації контрольно-оцінювальної діяльності учителів. Для удосконалення ефективності контролю, під час якого виявляють якість засвоєння знань, вимірюють її величину, присвоюють оцінку – є головною умовою підвищення якості навчально-виховного процесу, а значить і професійній підготовці, перепідготовці та підвищення кваліфікації вчителів.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації зі створення тестових завдань та тестів у системі управління навчальними матеріалами MOODLE /В.П. Сергієнко, В.М.Франчук – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – 58 с.
2. Підготовка фахівців з освітніх вимірювань в Україні: [навчально-методичний комплекс] / О.В.Авраменко, Ю.О.Ковальчук, В.П.Сергієнко та ін.; за ред. О.В. Авраменко. - Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – Частина 2 - 400 с.

Ірина Солошич

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри екологічної безпеки та організації природокористування, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, solo_ira@mail.ru

Світлана Почтовюк

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та вищої математики, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, vsegda22@yandex.ru

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ

Увага до проблеми стратегічних напрямів розвитку вищої школи викликана реаліями життєдіяльності сучасного суспільства, тенденціями його подальшого розвитку.

Україна інтегрує в світовий освітній простір, за умов постійного оновлення інформаційних потоків, виробничих технологій.

У сучасний період розвитку суспільства гостро постають проблеми раціонального природокористування та забезпечення комфортного існування майбутніх поколінь. Тому в індустріально-інформаційному суспільстві зростає потреба у підготовці майбутніх фахівців-екологів, які не тільки володіють професійними знаннями, уміннями і навичками, а й здатні самостійно їх вдосконалювати з метою впровадження у виробництво наукоємних природоохоронних технологій [1].

Постає необхідність у впровадженні сучасних інформаційних технологій у навчальний процес фахівців-екологів для формування у них знань і навичок інформаційних систем, їх практичного використання при вирішенні професійних завдань.

Питанням інформатизації навчального процесу приділяли увагу В. Ю. Биков, М. І. Жалдак, В. Ф. Заболотний та ін. Але наукові дослідження щодо впровадження сучасних інформаційних технологій у навчальний процес фахівців-екологів залишається маловивченим.

Проблема використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі майбутніх фахівців-екологів є одним з центральних завдань системи бакалаврської підготовки студентів екологів, які навчаються за напрямом підготовки 6.040106 — «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». Згідно з навчальним планом студенти вивчають дисципліни інформаційного спрямування: «Інформатика (за професійним спрямуванням)» (1 курс, 2 семестр), «Обчислювальна техніка та основи програмування» (2 курс, 1 семестр).

Програма даних дисциплін передбачає вивчення студентами:

- сучасних інструментів щодо обробки текстової, табличної, графічної інформації;
- опанування приймів та основних підходів щодо роботи з базами даних;
- принципи та практичні прийоми обробки погано структурованої інформації гібридного типу;

- інформаційні системи щодо підготовки презентацій;
- принципи організацій систем для прийняття рішень та експертний систем;
- підходи щодо оцінки ефективності та принципи аудиту інформаційних систем та ін.

Проведені нами дослідження [2], дозволяють стверджувати, що використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі при викладанні професійних дисциплін сприяє:

- удосконаленню інформаційної культури;
- розкриттю творчого потенціалу;
- підвищенню ефективності студентських наукових розробок;
- підвищенню мотивації до навчання;
- розвитку креативного мислення;
- економії навчального часу;
- кращому представленню і засвоєнню інформації.

Використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі майбутніх фахівців-екологів відбувається при вивченні дисциплін: «Основи наукових досліджень в галузі екологічної безпеки» (2 курс, 2 семестр), «Урбоекологія» (3 курс, 1 та 2 семестри), «Управління природоохоронною діяльністю» (4 к., 2 семестр) та ін.

На другому курсі, при вивченні дисципліни «Основи наукових досліджень в галузі екологічної безпеки», студенти використовуючи інформаційні технології та методи регресійного та кореляційного аналізу, виконують обробку результатів.

На третьому курсі при вивченні двох семестрової дисципліни «Урбоекологія», студенти у першому семестрі вивчають методику оцінки еколого-економічного стану регіонів [3].

У другому семестрі студентам видаються самостійні творчо-пошукові завдання, метою яких є визначення природно-ресурсного потенціалу регіону дослідження: показників стану атмосферного повітря, ґрунту, використання водних ресурсів, поводження з відходами.

Задля впровадження сучасних інформаційних технологій у навчальний процес майбутніх фахівців-екологів нами розроблено програмне забезпечення для автоматизованого розрахунку інтегрального індексу екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку регіону.

Підтримка даних еколого-економічного та соціального розвитку регіонів (ЕЕСР) реалізується за допомогою комп'ютерних інтелектуальних систем, що складаються з чотирьох компонент-блоків:

- нормативно-довідкова база;
- бази даних ЕЕСР;
- засоби просторової візуалізації;
- бібліотека методів математичної обробки.

Завдання для оцінки ЕЕСР полягає у формуванні, виборі та обґрунтуванні системи показників, розрахунку індексу ЕЕСР території та визначенні пріоритетних напрямків вирішення екологічних, економічних та соціальних проблем.

Основними можливостями і перевагами Програми є:

- інтеграція карт і баз даних в один «Проект»;
- робота з базами даних (огляд, вибір моніторингу, пошук об'єктів, вибір параметрів, обробка даних, візуалізація);
- пошук і огляд усієї інформації з ЕЕЄСР;
- візуалізація географічних характеристик об'єктів дослідження (рельєфи місцевості, водна мережа тощо);
- візуалізація зон техногенного впливу підприємств;
- оцінка забруднення атмосфери від стаціонарних джерел);
- побудова еколого-економічних карт і карт забруднення, просторово-розподілених коефіцієнтів кореляції, карт ризику проживання на забруднених територіях; підтримка ухвалення управлінських рішень.

Програма надає можливість вводити необхідні дані, обирати показник для розрахунку та отримувати результати, у вигляді стану економіко-екологічної системи обраного регіону дослідження (рис. 1, 2, 3).

Розроблена Програма надає можливість вводити необхідні дані, обирати показник для розрахунку та отримувати результати, у вигляді стану економіко-екологічної системи обраного регіону дослідження (рис. 2, 3).

Рис. 1. Приклад введення даних

Рис. 2. Приклад розрахунку агрегованих показників

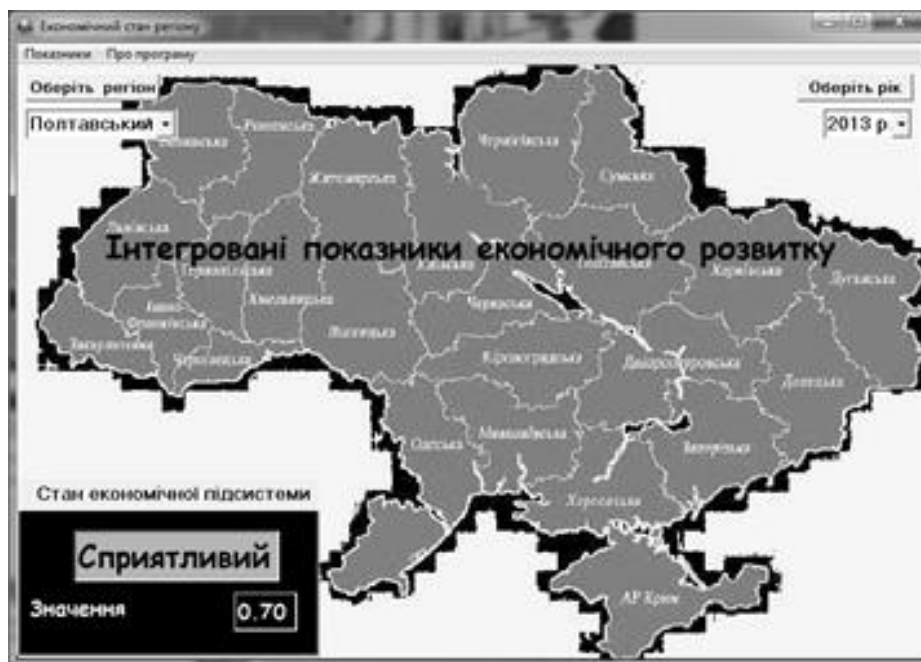

Рис. 3. Приклад отримання результату

На четвертому курсі навчання, при вивченні дисципліни «Управління природоохоронною діяльністю» майбутні екологи використовуючи та доповнюючи базу даних Програми надають характеристику виробничо-господарського комплексу та управлінню природоохоронною діяльністю регіонів.

Результати найкращих досліджень заносяться до бази даних, що дає можливість поглибленню екологічних та професійних знань за умови використання попередніх досліджень для подальшого написання рефератів, курсових робіт та дипломних проектів.

Впровадження сучасних інформаційних технологій у навчальний процес фахівців-екологів дозволяє підвищити якість навчання за допомогою реалістичності відтворення екологічної ситуації, імітаційного моделювання «поведінки» навколишнього середовища з урахуванням стохастичних факторів.

Список використаних джерел

1. Солошич І. О. Забезпечення інформаційно-комп'ютерного супроводу викладання дисциплін екологічного спрямування / І. О. Солошич, С. І. Почтовюк // Науковий журнал Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Людина та довкілля. Проблеми неоекології». № 3-4 (26). – Харків, 2016, С. 141-145.

2. Солошич І. О. Комплексний підхід у використанні інформаційно-комунікаційних технологій у процесі наукової діяльності майбутніх екологів / І. О. Солошич, С. І. Почтовюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. – Т. 52, вип. 2. – С. 81-92. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_52_2_10.

3. Шапар А. Г. Методичні підходи до вибору та обґрунтування критеріїв і показників сталого розвитку різних ландшафтних регіонів України // А. Г. Шапар, В. Б. Хазан, М. В. Мажаров, М. В. Кушинов, Я. Я. Сердюк, М. А. Ємець. – Дніпропетровськ : ІПPE НАН України, 2001. – 98 с.

Вікторія Балюк

*магістр економічної кібернетики, викладач другої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії,
baliuk.vika@gmail.com*

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: ВИКОРИСТАННЯ SERVICE GROUPS.GOOGLE.COM

Однією із сучасних універсальних форм ресурсно-орієнтованого навчання студентів є дистанційне навчання, зорієнтоване на індивідуальні запити студентів, їх спеціалізацію та подальшу професійну освіту [1]. Для ефективної організації такого навчання, зручного та оперативного зворотнього зв'язку зі студентами є використання сервісу groups.google.com.

Пропонуємо практичні рекомендації щодо використання цього сервісу.

РЕЄСТРАЦІЯ ГРУПИ

1. До адресного рядка Вашого браузера введіть groups.google.com та виконайте перехід за цим посиланням. В результаті відкриється початкова Головна сторінка для роботи з сервісом, до якої необхідно здійснити вхід, натиснувши відповідне посилання у правому верхньому куті даної сторінки. Ввівши до відповідних полів сторінки входу адресу

Вашої електронної пошти та пароль (використовуємо вже створений акаунт gmail), натисніть **Войти**.

2. На сторінці сервісу натиснути кнопку «Створити групу». Заповнити форму налаштувань. А саме:

3. Ввести назву групи. У даному випадку вона дублюється з назвою дисципліни.

4. Ввести адресу групи (використовуючи англійську клавіатуру). Розширення @googlegroups.com додається автоматично. Під формою для введення даних буде наведено приклад майбутньої адреси.

Адреса електронної пошти групи

ek-acup

@googlegroups.com

<https://groups.google.com/d/forum/ek-acup>

5. На наступному етапі обирається мова інтерфейсу.

6. Для того, щоб мати можливість двостороннього зв'язку, слід обрати тип групи **Веб-форум**.

7. Налаштування дозволу залишаємо без змін.

8. Після заповнення всіх полів форми необхідно натиснути кнопку **«СТВОРИТИ»**.

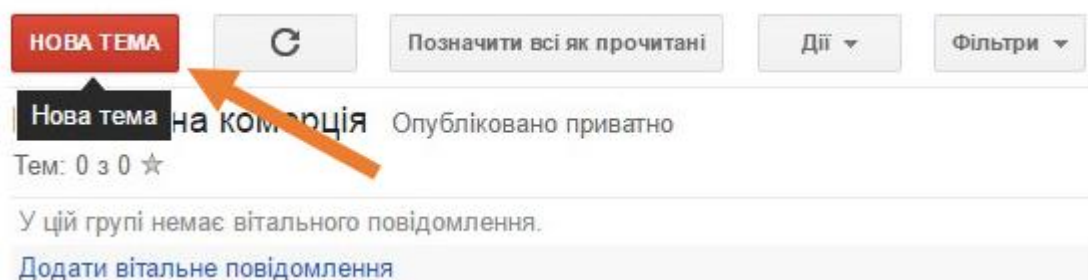
9. Для завершення процесу створення групи, потрібно підтвердити, що ви не Робот!!!!

10. В результаті маємо сповіщення про створення групи. У цьому вікні можна додати користувачів групи або ж зробити зміни у налаштуванні. Але ці пункти залишаються доступні і надалі.

11. Після завершення процесу створення, відкриється вікно з налаштуваннями відображення Ваших даних у групі. Їх можна залишити без змін!!!! Після чого натиснути кнопку **ЗБЕРЕГТИ ЗМІНИ**.

ДОДАВАННЯ ТЕМ ОБГОВОРЕНЬ

1. Обговорення в групі можна розділити. Для створення нової теми необхідно натиснути співзвучно кнопку:

2. Заповнити форму відповідними даними. Темою може бути сама тема заняття, або ж обговорення можна розділити за навчальними групами. Створивши для кожної групи нову тему (наприклад 21-ОД, 11-ІД, 36-ЮП). Натиснути кнопку **ПУБЛІКУВАТИ**.

4. Для того, щоб додати учасників, необхідно відкрити налаштування групи.

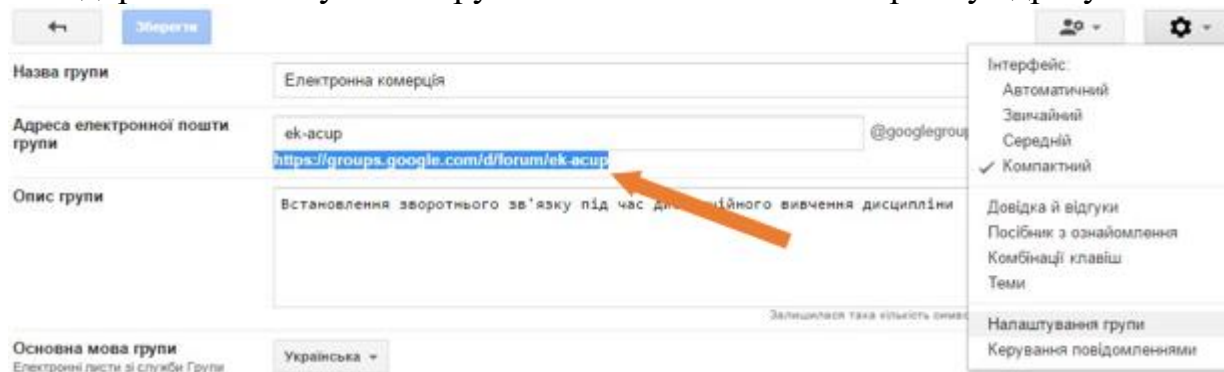
5. Перейти до вкладки «Додати учасників безпосередньо».

6. До відповідного поля додати електронні адреси учасників (при одночасному додаванні декількох користувачів, адреси розділяються комою).

7. Підтвердити, що ви не робот! Та натиснути кнопку **ГОТОВО**.

ДОДАВАННЯ ГРУПИ ДО САЙТУ GOOGLE

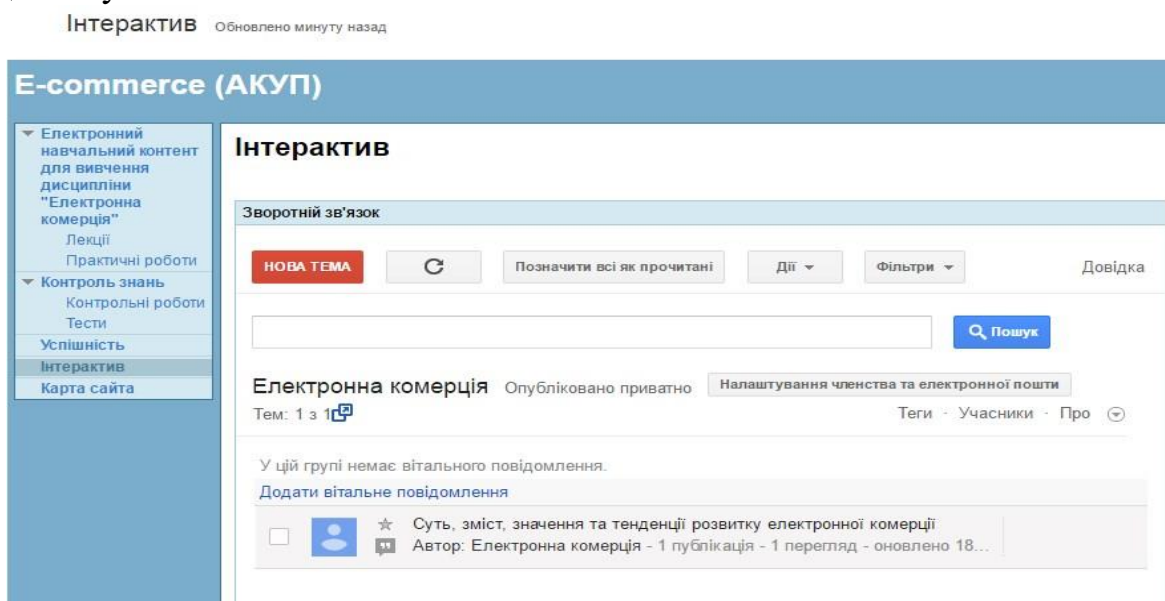
1. Відкрити налаштування групи та скопіювати її електронну адресу:

Перейти до сайту відповідної дисципліни та відкрити в режимі редактора сторінку на якій буде розміщене вікно групи. Перейти на вкладку *Вставка* та обрати додаток *Група*. Відкриється вікно, до якого необхідно ввести електронну адресу групи (яка була скопійована з налаштувань групи). Також за

бажанням можна змінити розміри вікна додатку, його назву. Далі зберігаємо зміни на сторінці сайту.

У результаті отримаємо групу, яка відкривається безпосередньо на сторінці сайту

Таким чином, дистанційні курси, розроблені за допомогою Сайту Google у поєднанні з Групами Google, забезпечать студентам доставку основного об'єму навчального матеріалу та інтерактивну взаємодію студентів і викладачів у процесі ресурсно-орієнтованого навчання.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів): монографія / Н. В. Кононец. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 506 с.

Вікторія Галашевська

викладач інформатики, Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж»,
Galashevskaya@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE

Найбільше значення має не те, що учень використовує нові інформаційні технології, а те як використання сприяє підвищенню його освіти.

С.Ерманн

Одним із пріоритетних напрямків державної політики в Україні є інформатизація суспільства. Даний напрям безпосередньо стосується

реформування освіти і в Україні, зокрема, запровадження дистанційної освіти передбачено Національною програмою інформатизації.

Дистанційна освіта стала справжньою новацією XXI сторіччя. З упровадженням в освітній простір комп'ютерних інформаційних технологій виникло питання їх ефективного застосування. Сучасні інформаційні технології дозволяють перейти на новий рівень існуючої системи освіти від традиційних книжок та навчально-методичних матеріалів до електронного підручника, комп'ютерних тренажерів, тестів різних типів, від звичайної аудиторії до мультимедійної та віртуальної. Широка інформатизація навчального процесу створює умови переходу від формування, в основному, репродуктивних знань традиційного навчання до розвитку креативних навичок та вмінь, аналізу, синтезу задач та процесів при вивченні різних дисциплін [1, с. 5].

Сучасні умови освіти вимагають посилення самостійної роботи студентів. Саме дистанційні технології навчання дають можливість забезпечити студентів електронними навчальними ресурсами для самостійного опрацювання, завданнями для самостійного виконання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента.

Дистанційні технології навчання можна розглядати в якості:

- освітньої технології у вищій професійній освіті;
- осередку саморозвитку особистості, самоосвіти студентів;
- оптимальної моделі безперервної освіти фахівців, засіб розвитку

регіональної системи освіти [2].

Безумовно, ефективність дистанційного навчання базується на справжньому бажанні студентів навчатися, наявності мотивації до успішного та продуктивного навчання, на відчутті необхідності набуття знань, підвищенні своєї кваліфікації працівника. Така форма освіти дає можливість роботи з навчальними матеріалами в тому режимі та обсязі, який підходить кожному студенту індивідуально. Крім того, якість навчання залежить від регулярної роботи студента над навчальними матеріалами. Віртуальний курс лекцій дозволяє на власний розсуд студента розтягти або скоротити навчання, за бажанням можна зробити паузу в роботі, доповнити матеріал лекції інформацією з інших Інтернет-ресурсів або звернутися до викладача за консультацією.

Для ведення такого типу навчання використовуються спеціальні інструментальні засоби дистанційного навчання - системи управління курсами (CMS), також відомі як системи управління навчанням (LMS) або віртуальні навчальні середовища (VLE). Такі системи призначені для збереження навчальних матеріалів, автоматичного тестування студентів, віддаленого спілкування суб'єктів навчання, збереження інформації про студентів і їх досягнення у курсі, ведення звітів щодо роботи студентів за дистанційним курсом [3, 39].

Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) — навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища.

Moodle має широкий набір функціональності притаманний платформам електронних систем навчання, системам управління курсами (CMS), системам управління навчанням (LMS) або віртуальним навчальним середовищем (VLE). Moodle надає можливість викладачам створювати ефективні сайти для онлайн-навчання. Moodle можна використовувати як в навчанні школярів, студентів, так і при підвищенні кваліфікації, бізнес-навчанні.

Типова функціональність Moodle:

- Здачу завдань
- Дискусійні форуми
- Завантаження файлів
- Оцінювання
- Обмін повідомленнями
- Календар подій
- Новини та анонси подій (для різних рівнів: сайт, курс, навчальна група)
- Онлайн - тестування
- Вікі

Розробники можуть створювати додаткові модулі з новою додатковою функціональністю. Moodle підтримує різні типи модулів:

- Типи діяльностей (включаючи можливі навчальні ігри)
- Типи ресурсів
- Типи тестових питань
- Типи полів для бази даних (мається на увазі діяльність база даних)
- Теми для оформлення
- Різні методи аутентифікації
- Різні методи зарахування на курс
- Фільтри для контенту

Стандартно Moodle включає в себе бібліотеку TCPDF, яка дозволяє генерувати зі сторінок PDF документи.

Можливості для студентів:

1) доступність навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування «24 на 7»;

2) наявність засобів для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар);

3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом;

4) можливість перегляд результатів проходження тесту;

5) спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;

6) завантаження файлів з виконаними завданнями;

7) використання нагадувань про події у курсі.

Можливості для викладачів:

1) надання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів;

2) розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги,

довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах та через додаткові плагіни;

- 3) можливість додавання різноманітних елементів курсу;
- 4) швидка модифікація навчальних матеріалів;
- 5) можливість використання різних типів тестів;
- 6) автоматичне формування тестів;
- 7) автоматизація процесу перевірки знань, звітів щодо проходження студентами курсу та звітів щодо проходження студентами тестів;
- 8) можливість додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання. [4].

Незважаючи на досить об'ємний перелік позитивних якостей дистанційного навчання, як і в будь-якій іншій формі навчання, в ній можна виділити кілька недоліків.

Серед значних недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто виділити недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем (тьютором) та дистанційним студентом. На жаль складається ситуація - бажаючих навчатися дистанційно або з використанням сучасних навчальних платформ у нас багато, а досвідчених викладачів, які володіють новітніми технологіями дистанційного спілкування, обмаль або ж дається в знаки нестача часу та безініціативність у вітчизняних педагогів. Низький рівень освоєння навчальними закладами мережних інформаційних технологій, несформованість національного освітнього простору в Web-середовищі та ін. не дають змоги в даний час реалізувати значні потенційні можливості дистанційного навчання.

Для того щоб система дистанційного навчання зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібно, передовсім, створити глобальну комп'ютерну мережу освіти й науки, оскільки саме комп'ютер дає змогу отримувати навчальний матеріал, є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, і комунікативним центром, що робить його одним з учасників реалізації програми безперервної освіти в Україні. Саме це стримує розвиток вітчизняної освіти, уповільнює темпи її входження в світовий освітній простір як рівноправного партнера.

Список використаних джерел

1. Ибрагимов И.М. Информационные технологии и средства дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. зав./ В.М. Ибрагимов.- [2-е изд., стер.].- М.: Академия, 2007.-336 с.
2. Аванесов В. Дистанционное образование [Электронный ресурс]/ Аванесов Вадим // Педагогическая диагностика.-2007. Режим доступа: <http://testolog.narod.ru/Theory19.html>
3. Осадча К.П. Технології дистанційного навчання. Робота з Moodle 2.4. : навчальний посібник / К.П. Осадча, В.В. Осадчий. – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 396 с.
4. Moodle [Електронний ресурс] [http://](http://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle) Режим доступа: uk.wikipedia.org/wiki/Moodle.

Юлія Грубська

викладач української мови та літератури, Вищий державний навчальний заклад І рівня акредитації «Бердичівський коледж промисловості, економіки та права», grubskaya.yulya@mail.ru

ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Проблема особистісно зорієнтованого підходу в навчанні є однією з головних проблем у сучасній системі освіти. Авторитарний стиль викладання, що переважав у навчальних закладах протягом багатьох десятиріч, знеособлює суб'єкта навчання, робить його несамостійним та безініціативним, тобто знищує ті якості, якими повинна володіти кожна освічена і вихована людина. Зважаючи на це, все більше уваги сьогодні приділяється створенню в закладах освіти такого освітнього середовища, що сприяє соціалізації та розвитку студента, забезпечує умови для творчості та самоактуалізації особистості.

В останні роки особистісно зорієнтований підхід стрімко завойовує освітній простір України внаслідок численних суспільно-політичних, економічних, соціальних перетворень, проголошення принципів гуманізації та демократизації суспільства, змін ціннісних орієнтацій, завдяки чому фокус уваги переноситься на людину. У нових соціально-економічних умовах надзвичайно актуальною стає проблема формування активної особистості, здатної самостійно здійснювати свій вибір, ставити і реалізовувати цілі, що виходять за межі запропонованих стандартами вимог, усвідомлено і адекватно оцінювати свою діяльність. Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття) [1] і Законом України «Про освіту» [2] освітніми пріоритетами проголошуються забезпечення гармонійного та всебічного розвитку особистості як найбільшої цінності суспільства, формування у неї цілісної картини світу, розвитку талантів, інтелектуальних і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей. Успішне вирішення такого завдання досягається за особистісно зорієнтованого підходу до освіти і виховання, коли враховуються потреби, можливості й схильності студента, який сам виступає поряд із викладачем у якості активного суб'єкта навчальної діяльності.

Вирішення протиріччя між новими цілями, визначеними суспільством, і науково-методичним забезпеченням їх реалізації у навчальних закладах вимагає розробки нових технологій, спрямованих на особистісно зорієнтований підхід в освіті. Проектування нового освітнього середовища припускає розширення академічних свобод навчальних закладів та студентів. Це спричинює розвиток багатьох видів освітньої діяльності, створення умов для вибору кожною особистістю власної траєкторії з усіх можливих шляхів засвоєння нових знань. Однак ці умови не вирішують повністю питання розвитку освітніх потреб особистості, а лише створюють можливості для задоволення уже сформованих потреб. Тому актуальним предметом досліджень є не тільки умови формування особистості в навчальному процесі, а й

особистісно зорієнтовані технології навчання. Відповідно, метою даної статті є висвітлення теоретичних засад особистісно зорієнтованого навчання у вищій школі, визначення його сутності, принципів та форм у контексті професійної підготовки студентів.

Питання необхідності впровадження особистісно зорієнтованого підходу до навчального процесу неодноразово порушувались у працях І. Беха, І.Кона, А. Петровського, В. Сухомлинького та інших відомих психологів і педагогів. Теорія особистісно зорієнтованої освіти спирається на фундаментальні дидактичні дослідження І. Беха. В. Рибалки, В. Серикова, І. Якиманської, присвячені особистісно розвивальним функціям навчання та виховання [3].

Особистісно зорієнтований підхід — це методологічна орієнтація педагогічній діяльності, що дозволяє за допомогою опори на систему взаємопов'язаних понять, ідей і способів дій забезпечувати і підтримувати процеси самопізнання, саморозвитку та самореалізації особистості учня [5].

Даний підхід характеризується певними особливостями. По-перше особистісно зорієнтоване навчання спрямоване на задоволення потреб та інтересів переважно студента, ніж державних і громадських інститутів, які взаємодіють із ним. По-друге, при застосуванні даного підходу педагог докладає основні зусилля не для формування у студентів соціально типових властивостей, а для розвитку в кожному з них унікальних особистісних якостей. По-третє, такий підхід передбачає перерозподіл суб'єктних повноважень у навчально-виховному процесі, що сприяє виникненню суб'єктно-суб'єктних відносин між педагогами та їх вихованцями [6].

Мета особистісно орієнтованого навчання полягає у психолого-педагогічній допомозі особистості студента у становленні власної суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвого самовизначення.

Серед основних завдань особистісно зорієнтованої технології навчання у вищих навчальних закладах можна виокремити такі [4]: створення суб'єктивно-суб'єктних стосунків між студентом та викладачем; запровадження педагогіки співробітництва та діалогу; розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей кожного студента; виявлення й ініціювання індивідуального досвіду студента; сприяння самопізнанню, самовизначенню, самореалізації студента.

Основні компоненти особистісно зорієнтованого підходу, за Е.Н.Степановим [5], наведені у таблиці:

Таблиця 1

Компоненти особистісно зорієнтованого підходу

Основні поняття	Принципи	Методи
- Індивідуальність - Особистість - Самоактуалізована особистість - Самовираження - Суб'єкт - Суб'єктність - Я-концепція - Вибір - Педагогічна підтримка	- Самоактуалізація - Індивідуальність - Суб'єктності - Вибору - Творчості й успіху - Довіри й підтримки	- Діалогу - Гри - Рефлексивні - Педагогічної підтримки - Діагностичні - Створення ситуації вибору й успіху

Порівняльна характеристика традиційного та особистісно зорієнтованого підходів до навчання подана у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика традиційного та особистісно зорієнтованого підходів

Критерії для порівняння	Традиційний підхід	Особистісно зорієнтований підхід
1. Теоретико-методологічна основа	Ідеї традиційної педагогічної парадигми	Ідеї гуманістичної педагогіки і психології, філософської й педагогічної антропології
2. Мета застосування	На основі врахування індивідуальних особливостей студентів сприяти формуванню знань, умінь, навичок та соціально цінних якостей	На основі виявлення індивідуальних особливостей студентів сприяти розвитку його особистості
3. Змістові аспекти застосування	Когнітивний, практико-операційний, аксіологічний компоненти змісту освіти	Суб'єктивний досвід учня, шляхи і способи його аналізу та самоаналізу, актуалізації та само актуалізації, збагачення та саморозвитку
4. Організаційно-діяльнісні аспекти застосування	Прийоми і методи педагогіки формування, переживання суб'єктивно-об'єктних відносин	Прийоми і методи педагогічної підтримки і взаємодопомоги, домінування суб'єктно-суб'єктних відносин
5. Критерії аналізу й оцінки ефективності застосування	Навченість студентів як рівень сформованості знань, умінь, навичок і вихованість як засвоєння соціально схвальних норм і цінностей	Розвиненість індивідуальності студента, прояв його унікальних рис

Особливості проектування особистісно зорієнтованого заняття у ВНЗ включають [5]:

- розробку дидактичного матеріалу різного типу, виду та форми визначення мети, місця і часу його використання на занятті;
- продумування викладачем можливостей для самовиявлення студентів;
- проведення спостережень за студентами;

- надання студентам можливості задавати питання, не стримуючи їх активності та ініціативи;
- заохочення висловлених студентами оригінальних ідей і гіпотез;
- організація обміну думками, ідеями, оцінками;
- стимулювання студентів до активних дій із засвоєння знань;
- прагнення до створення ситуації успіху для кожного студента;
- залучення студентів до використання альтернативних шляхів пошуку інформації при підготовці до заняття;
- використання суб'єктного досвіду й опора на інтуїцію кожного студента;
- продумане чергування видів активності, типів завдань для зниження стомлюваності та стимулювання пізнаваного інтересу студентів.

Таким чином, особистісно зорієнтований підхід впливає на всі компоненти системи освіти (освітні та виховні цілі навчання, зміст навчання, методи і прийоми, технології навчання), сприяючи створення сприятливого для студента навчального середовища.

Список використаних джерел

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга. 1994. – 61 с.
2. Закон України «Про Освіту» від 23.05.1991 № 1060-ХІІ; зі змінами та доповненнями станом на 20.11.2012 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
3. Пехота О.М. Освітні технології / О.М.Пехота , А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
4. Стротенко Т. Дидактичні особливості оволодіння студентами технологією навчання на заняттях з курсу «методика навчання технологій» у таблицях і схемах / Т. Сиротенко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2010. – Ч.3. – 186 с.
5. Степанов Е. П. Педагогу о современных подходах и концепциях воспитания /Е.Н. Степанов, Л. М. Лузина. – М. : ТЦ Сфера, 2002. – 160 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої ніколи / М. М. Фіцула. – К., 2006. – 495 с.

Інна Гук

*викладач іноземної мови, викладач-методист, Медичний коледж
Харківського національного медичного університету, hukinna@ukr.net*

ВПЛИВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТРЕНІНГІВ НА ПРАГНЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО- ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У процесі самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студент усвідомлює й формує внутрішню мету, ураховує та виробляє ставлення до зовнішніх цілей і впливів, у результаті чого вони набувають для нього внутрішньої значущості.

Навчально-пізнавальна діяльність активується, спрямовується мотивацією, яка є її найважливішою складовою. Ефективною формою роботи у вказаному напрямі є психолого-педагогічні *тренінги*. Не випадково тренінг як форму активного навчання та засвоєння нових умінь, навичок та знань сучасні науковці розглядають як шлях формування мотивації досягнення, що зумовлюється тим, що тренінг – це «одночасно цікавий процес пізнання себе та інших; спілкування; ефективна форма опанування знань; інструмент для формування умінь та навичок; форма розширення досвіду» [3].

Під час проведення тренінгів, спрямованих на розвиток мотивів студентів щодо самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, ураховували досвід науковців з цього питання. Так, у процесі проведення тренінгів ураховували те, що на рівень мотивації особистості впливають такі фактори [1]:

а) сила мотиву досягнення успіхів як особистісної диспозиції: рівень орієнтації особи на досягнення успіху;

б) суб'єктивно оцінювана ймовірність досягнення поставленої мети: оцінювання особистістю власних сил для досягнення поставленої мети;

в) значення досягнення даної мети для людини: рівень необхідності поставленої цілі для конкретної особи (поставлена мета (результат) має бути внутрішнім прагненням самого студента, а не нав'язана викладачем чи батьками).

Особливу увагу під час проведення тренінгів, приділяли розвитку мотивації досягнення, яку психологи розглядають як спробу збільшити або зберегти максимально високими здібності людини до всіх видів діяльності, до яких можуть бути застосовані критерії успішності і де виконання подібної діяльності може призвести або до успіху, або до невдачі.

Д. Мак-Клелланд, аналізуючи умови формування мотивації досягнення, об'єднав основні формуючі впливи у чотири групи, кожна з яких складається із сукупності більш конкретних впливів [2]:

- формування синдрому досягнення (переваги у людини прагнення до успіху над прагненням уникати неуспіху);

- самоаналіз;

- формування прагнення та навичок ставити перед собою високі, але адекватні цілі;

- міжособистісна підтримка.

При розробці тренінгу розвитку мотивації досягнення було враховано особливості мотиваційної сфери особистості, основні аспекти розвитку мотивації досягнення. При цьому дотримувалися алгоритму актуалізації і засвоєння певного мотиву досягнення, який включає шість послідовних етапів [2]:

- 1) привернення уваги до змісту курсу;

- 2) одержання студентами під час різноманітних ігор і при виконанні спеціальних вправ досвіду мислення, поведінки, емоційного реагування, характерного для цього мотиву;

- 3) засвоєння студентами спеціальних термінів, які означають різні компоненти мотиву досягнення;

4) співвіднесення цього мотиву кожним студентом зі своїм ідеалом, зі своїми основними духовними цінностями та особисте прийняття мотиву;

5) практичне використання студентами набутих знань у реальних життєвих ситуаціях;

6) самостійна поведінка студентів відповідно до засвоєного мотиву.

Згідно з рекомендаціями дослідників, проведення тренінгу відбувалося за чітко визначеною структурою. Типова структура, мета та завдання тренінгу разом слугували основою для складання плану його проведення.

Важливим аспектом побудови тренінгу мотивації досягнення був підбір ігор, вправ та використання інтерактивних методів навчання. При підборі завдань тренінгу обов'язково враховувались такі аспекти: вікові особливості студентів; очікування та побажання учасників.

Тренінг мотивації досягнення спрямовувався на формування так званого «синдрому досягнень», який виявляється в переважанні у студента прагнення до успіху над прагнення до уникнення невдач. Такий тренінг передбачав:

1) привчання студентів зіставляти свої досягнення зі своїми попередніми досягненнями, розвиток умінь самоаналізу;

2) закріплення орієнтації на успіх, а не на уникнення невдач;

3) засвоєння способів поведінки, типових для особистості з високорозвиненою мотивацією досягнень, вивчення конкретних прикладів, як поведуться такі люди в тих чи інших ситуаціях;

4) формування вмінь відпрацьовувати оптимальну тактику цілепокладання в конкретних видах навчальної діяльності;

5) надання міжособистісної підтримки.

Застосування вказаного тренінгу дозволяло студентам набувати досвіду такого стилю мислення, поведінки та емоційного реагування, які притаманні людям, які спрямовані на успіх, учитися співвідносити власні наявні мотиви із визначеним ідеалом та поставленими на майбутнє планами, визначати свої майбутні дії з орієнтацією на успіх.

У процесі дослідження з'ясовано, що високий рівень мотивації досягнення спонукає студентів до пошуку нової інформації, розвитку власних умінь та навичок, досягнення поставлених цілей як у навчанні, так і в саморозвитку. Відповідно розвиток мотивації досягнення сприяє активності, впевненості у власних можливостях та знаннях, формує високу загальну самооцінку та впевненість у собі.

Запровадження тренінгів мотивації показало, що вони забезпечують усвідомлення студентами особистісної значимості, орієнтацію їх на сприйняття себе як активного суб'єкта навчання, і як наслідок, справляють стимулювальний вплив на прагнення студентів до самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Габрилевич О. Розвиток мотивації досягнення у слухачів МАН засобами тренінгових методик / О. Габрилевич – Луцьк, 2013 – 33с.

2. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: Кн. для учителя / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.

3. Технологія проведення тренінгів з формування здорового способу життя молоді / Г. М. Бевз, О. П. Главник – К. : Укр. ін-т соц. дослід, 2005. – Кн.1. – 176 с.

Оксана Гусарова

викладач, Кременчуцький льотний коледж Національного авіаційного університету, o_gusarova@inbox.ru

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖАХ

Майже 50% навчального часу, який виділений на вивчення дисципліни приходить на самостійну роботу. Широке застосування самостійної роботи студентів дає можливість успішно розв'язувати багато навчально-виховних завдань: підвищити свідомість та засвоєння знань, виробити та відтворити уміння та навички, яких вимагає навчальна програма, навчити користуватися набутими знаннями та вміннями в житті, розвивати пізнавальні здібності тощо.

Як же організувати цей процес, щоб залучити до активної роботи студента? Щоб опрацювання матеріалу або виконання завдання не було «формальним», а дало можливість засвоїти матеріал найефективніше, для пошуку нестандартних рішень поставлених задач, для розвитку творчого сприйняття інформації, вміння самостійно мислити, для виховання студента, як особистості, здатної досягти успіху в професійній діяльності, нам на допомогу прийдуть можливості ресурсно-орієнтованого навчання.

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів. Основною характеристикою РОН є те, що навчання здійснюється у тандемі «викладач-бібліотекар» на основі сучасних інноваційних технологій навчання, зорієнтоване на самостійну пошуково-дослідницьку роботу студента та на освіту упродовж усього життя (lifelong learning) [2].

Ресурсно-орієнтоване навчання формує освітнє середовище, у якому забезпечено три основні режими — асинхронного спільного навчання, синхронного спільного навчання і самоосвіти. Викладачі, бібліотекарі та студенти вже сьогодні забезпечені повним набором засобів для вивчення дисциплін на всіх рівнях організації процесу навчання у вищій школі, варто лише мати бажання вчитися та цілеспрямовано шукати інформацію. Ресурсно-орієнтоване навчання – це фактично навчання на основі міжпредметних зв'язків, пізнавальних, соціальних, навичкоформуючих і практичних цілей, яке передбачає використання сил групової взаємодії, дослідження проблем у складі невеликих груп, критичні обговорення, мозкові штурми й інші інноваційні методи навчання [1]. Це крок до освіти протягом усього життя, оскільки неперервна професійна освіта – світова тенденція, основним принципом якої є навчитися здобувати знання [2].

З розвитком Інтернету та цифрових технологій розпочався новий етап відродження ресурсно-орієнтованого навчання як головного напрямку оптимізації навчального процесу, який формує уміння самостійної пізнавальної діяльності студентів з використанням новітніх інформаційних технологій і цифрових інформаційних систем. Цифрове середовище дозволяє викладачам і студентам користуватися електронними освітніми ресурсами, розширюючи можливості поліпшення процесу викладання і навчання.

Розглянемо засоби організації ресурсно-орієнтованого навчання студентів.

1. Технологія кайдзен.

Система кайдзен (від японських слів: *kai* – зміна і *zen* – хороший) передбачає постійне прагнення до вдосконалення на кожному робочому місці. Згідно філософії кайдзен, перешкоди для того й існують, щоб їх долати. В Японії «кайдзен» – технологія постійного вдосконалення виробничого процесу.

Суть кайдзен-технології як педагогічної технології РОН полягає у безперервному вдосконаленні форм, методів і засобів навчання, а також у простоті кроків, які приводять до результатів від виконання кожного з поставлених завдань перед студентом. Ключові компоненти кайдзен-технології як педагогічної технології РОН:

Постійне вдосконалення форм, методів і засобів навчання;

Постійне скорочення всіх видів витрат на засоби навчання, спрямоване на безперервне підвищення ефективності роботи ВНЗ з розробки електронних засобів навчання;

Раціональна організація робочих місць викладача і студентів на основі *методу 5S* (*Seiri* – акуратність, *Seiton* – порядок, *Seiso* – чистота, *Seiketsu* – стандартизація, *Shitsuke* – дисципліна), що дозволяє досягти максимально можливого порядку, ефективності і продуктивності [2];

Контроль якості навчання у масштабі навчального закладу, причому поняття якості включає не лише якість знань студентів, але й якість роботи педагогічного колективу у цілому.

Стандартизація – діяльність по стабілізації і підтримці досягнутих результатів покращення навчально-виховного процесу за рахунок викладання, навчання і дисципліни, забезпеченню стабільно високих результатів роботи. Під роботою мається на увазі для викладачів – викладання, для студентів – навчання. Як зазначає Імаї Масаакі, стандарт – це найкращий спосіб робити свою роботу [4]. Девіз кайдзен-технології – *робіть це зразу, робіть це прямо зараз*.

2. Технологія – веб-квест.

Веб-квест – це приклад організації інтерактивного освітнього середовища. Освітній веб-квест - це сайт в Інтернеті, з яким працюють студенти, виконуючи ту чи іншу навчальну задачу. Веб-квест (*webquest*) – це проблемне завдання з елементами рольової гри. Мета роботи в даній освітньому середовищі: організувати грамотну роботу студентів в Інтернеті. Веб-квест – це продукт спільної діяльності викладача і студентів. Результатом роботи з веб-квестом є публікація мініпроектів у вигляді презентацій, проектів, веб-сторінок і веб-сайтів (локально або в Інтернет). Використовуючи

технологію веб-квест студенти вчаться самоорганізації, роботі в команді, вміння знаходити необхідну інформація і робити правильні висновки [3].

3. Технологія Smart-освіти.

Електронне навчання поклало початок смарт-навчанню (Smart-education). Це нова філософія навчання, котру називають розумним навчанням.

Завдяки цій технології можна об'єднати навчальні заклади, викладацький склад для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі спільних стандартів, узгоджень і технологій. Мова йде щодо здійснення спільного навчання та використання контенту.

Смарт-навчання – це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі. Отже, знання стають широко доступні.

Мета розумного навчання полягає в тому, щоб робити процес навчання ефективним використовуючи електронне середовище, а це, в свою чергу, надає можливість доступу кожному, розширення кількості бажаючих навчатися з будь-якого місця і у будь-який час, значно зацікавлює студентів, які зараз дуже мобільні, швидше розкривається творчий потенціал кожного з них.

Перед сучасними викладачами стоїть завдання для пошуку нових форм та видів навчальної діяльності, «йдучи у ногу» з сучасним студентом. Багато викладачів вже давно використовують інформаційні технології, але мережа Інтернет як допомагає студентам навчатися, але в той же час і ускладнює цей процес. Використання засобів ресурсно-орієнтованого навчання, а саме кайдзен-технології, технології веб-квесту вчать студентів працювати з великими обсягами даних, знаходити необхідну інформацію, розвивають самостійність, вміння знаходити відповіді на поставленні питання. Використання РОН доцільно при підготовці сучасного спеціаліста, який буде успішним у своїй професії, завдяки тим навикам, які він набув в процесі навчання.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Аспекти ресурсно-орієнтованого навчання в аграрному коледжі / Кононец Наталія Василівна // Zbiór raportów naukowych „Współczesna nauka. Nowe perspektywy”. (30.01.2014 – 31.01.2014) – Warszawa : Wydawca : Sp.z.o.o. „Diamond trading tour”, 2014. – р. 69–74.
2. Кононец Н. В. Кайдзен-технологія як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання / Кононец Н. В. // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди». Додаток 1 до Вип.35, Том IX(60): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 147–154.
3. Кононец Н. В. Технологія веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів / Н. Кононец // Витоки пед. майстерності: зб. наук. праць. – Вип. 10. – Полтава, 2012. – С. 138–143.
4. Масааки И. Гемба кайдзен: путь к снижению затрат и повышение качества / Имаи Масааки. – М., 2005. – 346 с.
5. Масааки И. Кайдзен: ключ к успеху японских компаний / Имаи Масааки. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 274 с.

Світлана Клименкова

викладач фармакології та медичної рецептури, Кам'янський медичний коледж, klimsv@gmail.com

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАКОЛОГІЯ ТА МЕДИЧНА РЕЦЕПТУРА»

При вивченні фармакології студенти-медики стикаються із труднощами повноцінно засвоїти навчальний матеріал через безліч наукових понять, клінічних термінів, а головне – постійного оновлення та зміни інформації про лікарські засоби.

Впровадження інтерактивних методів навчання, новітніх технологій, в тому числі ігрових форм організації навчальної діяльності допомагають сьогодишньому студенту сміливіше, впевненіше опанувати дисципліну, отримати необхідний рівень теоретичної та практичної підготовки з фармакології. Введення у навчальний процес ігрових технологій дозволяє задовольняти пізнавальні, комунікативні, естетичні і творчі потреби студентів, зробити сам процес навчання радісним, емоційно наповненим.

Інтелектуальні ігри є дієвим інструментом засвоєння теоретичних знань, наукових понять, термінів; крім того, вони розвивають увагу, пам'ять, мову, мислення, вміння порівнювати, зіставляти, знаходити аналоги та сприяють формуванню у студентів навичок співпраці.

Змагання між учасниками, зміна видів занять у формі гри оживлюють сприйняття, сприяють більш міцному запам'ятовуванню навчального матеріалу, допомагають викладачеві урізноманітнити напружену роботу з невимушеними ігровими паузами, змінювати темп діяльності, попереджати перевтому студентів.

Інтелектуальні ігри можуть знайти застосування на різних етапах навчального заняття: перевірки засвоєння навчального матеріалу, вивчення нової теми, повторення й узагальнення, закріплення отриманих знань, умінь і навичок.

Наприклад, гра «ОПТИМУМ» (в перекладі з латинської мови – *найкращий*). Правила гри полягають у тому, що гравцям пропонують 20 питань з фармакології на вивчену тему, які оцінюються відповідно 20 балами в залежності від складності питань. Після оголошення питання гравець, який першим підняв руку, має право першим відповісти на запитання. За правильну відповідь з першої спроби гравець отримує відповідний бал - від 1 до 20, за другу і третю спроб - по 1 балу. Той, хто набере найбільшу кількість балів, і стане кращим гравцем (рис. 1).

Для проведення гри знадобляться: екран для проектування, проектор, комп'ютер, набір мультимедійних слайдів, що містять ілюстровані питання, фішки з балами.

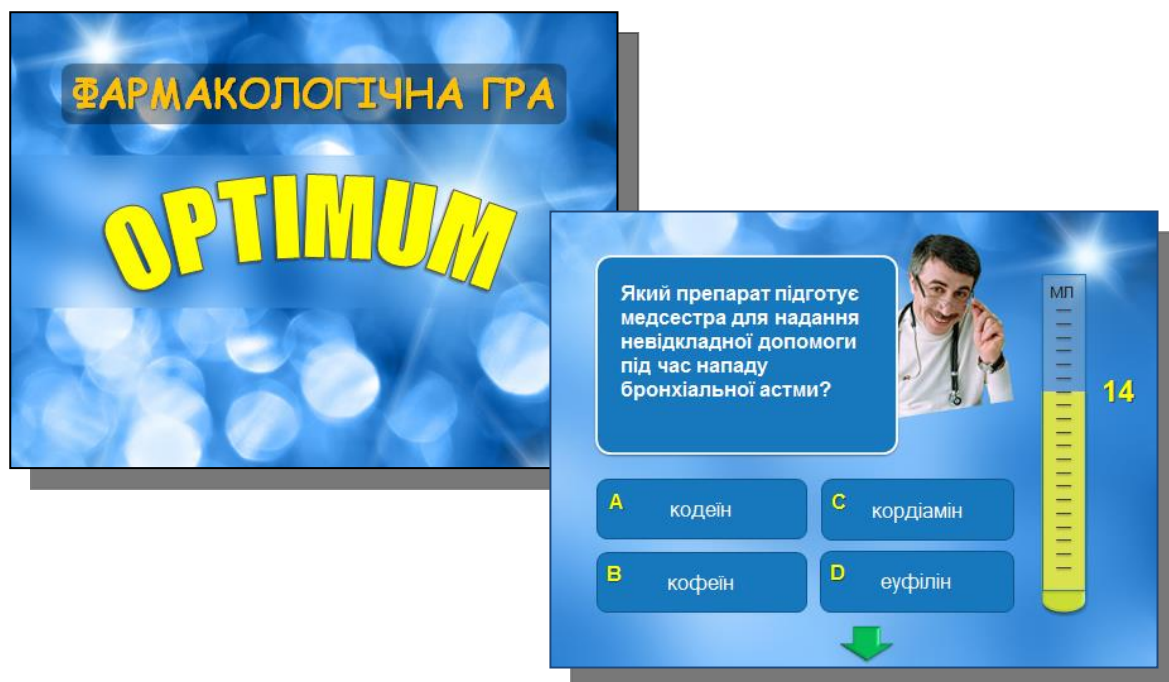

Рис. 1. Фармакологічна гра «ОПТИМУМ»

Щоб ефективно засвоїти практичні навички та вміння з фармакології можна застосувати елементи рольової гри.

При проведенні рольової гри кожному студенту відводиться відповідна роль в даній клінічній ситуації. Один студент призначає медикаментозне лікування, інший проводить коригуючі заходи. Інші студенти беруть участь у дискусії, обговорюючи принципи фармакотерапії, механізми дії препаратів, проводять корекцію побічних ефектів, виписують рецепти на ліки в конкретній ситуації. Після закінчення гри викладач оцінює кожного студента, здійснює корекцію в плані їх висловлювань з обговорюваних питань. Головним завданням викладача у рольовій грі є не тільки поповнення знань студентів сучасною інформацією, а й організація діяльності студентів у вирішенні конкретної задачі, тобто викладач у рольовій грі виступає як консультант і як арбітр.

Позитивний момент цього інтерактивного методу навчання у тому, що, колективно виконуючи відповідні завдання, студенти навчаються аналітично й клінічно мислити та вести соціальний діалог, розвивають вміння спостерігати й аналізувати проблеми, вдосконалюють знання та навички, направлені на своєчасну діагностику захворювання і застосування сучасної фармакотерапії.

А ще учасники гри по-справжньому «розкріпаються» і проявляють себе часом з іншого боку. Найчастіше ті студенти, які на звичайному занятті не справлялися з тестами, не могли правильно і грамотно відповісти на питання, погано писали контрольні роботи, разом зі своєю емоційною грою демонстрували непогані знання, так як на цей раз із задоволенням готувалися до заняття. На такому занятті, як правило, панує доброзичлива і весела атмосфера, а розбір помилок в кінці гри не виглядає як нудне повчання і сприймається усіма учасниками набагато позитивніше, ніж звичайна незадовільна оцінка у журналі.

Впровадження інтерактивних методів навчання, а саме ігрових технологій, дозволяє підвищити зацікавленість сучасних студентів до навчання, сприяє оволодінню базовими знаннями та вміннями при опануванні такої дисципліни як фармакологія.

Список використаних джерел

1. Пида В.П. Використання віртуальних програм для викладання фармакології у студентів фармацевтичного факультету / В.П. Пида // Медична освіта. – 2014.- №1. – С. 86-88.
2. Мінцер О.П. Роль інформаційних технологій на етапах реформування медичної освіти / О.П. Мінцер // Медична освіта. – 2010. – № 2. – С. 128–130.

Тетяна Комісаренко

викладач, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, komisarenko.tanya@yandex.ru

3D ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Новітні технології з кожним роком набувають своєї популярності в освітній галузі. Сучасні «гаджети»: комп'ютери, планшети, мобільні телефони з цілодобовим доступом до інтернету не є чимось незвичним у повсякденному житті. Освіта не змогла залишатись осторонь цих процесів. В навчальному процесі на даний момент використовується мультимедійне оснащення та телекомунікаційні технології. Разом з тим, швидкий розвиток технологій кидає виклик системі освіти у боротьбі за увагу студентів. Сучасним трендом в освітніх технологіях, які відповідають всім вимогам є 3D технології (3 dimensions – трьохвимірність).

Існує такий метод, як анагліф, який дозволяє отримати стереоефект (3D) для стереопари звичайних зображень з допомогою кольорового кодування зображення, призначених для лівого та правого ока. Для отримання ефекту необхідно використовувати спеціальні окуляри, в яких замість діоптрійних скелець встановлено спеціальні світло фільтри: для лівого ока – червоний, для правого – блакитний, або синій. Стереозображення є комбінацією зображення стереопари, в якому в червоному каналі – зображення для лівого ока, а в синьому – для правого. Червоно-сині анагліфічні окуляри дозволяють «обманути» мозок, і створять ілюзію трьохвимірності зображення за рахунок кольорового кодування.

3D технології в освіті дозволяють урізноманітнити уроки та лекції, зробити освітній процес ефективним та візуально-об'ємним. Застосування 3D-контента в аудиторії надає можливість наочно пояснити студентам матеріал, сприяє «зануренню» в тему предмета, дозволяє мобільно переходити від цілої структури до окремих її елементів, від складного до простого і навпаки. Навчальний освітній інтерактивний контент вміщує в собі тести, 3D-відео, моделювання, віртуальні лабораторії, інтерактивні завдання, ігри, а також тексти, зображення та гіперсилки.

Переваги 3D-технологій:

- озброює вчителя високоякісними навчальними матеріалами, які економлять час на пояснення складних понять
- візуалізація «складних» тем програми допомагає краще засвоїти матеріал
- включення 3D (трьохвимірних моделей) процесів та об'єктів в традиційні засоби навчання вносить інновацію в процес навчання, підвищує мотивацію.
- полегшує систематизацію знань
- сприяє засвоєнню більшого об'єму інформації, що позитивно впливає на результати тестів та екзаменів.

Прикладом 3D технологій є мультимедійний цифровий глобус **Magic Planet**, який використовується для викладання та вивчення науки про Землю. Такий глобус дозволяє відображати в динаміці будь-які явища та процеси, які вивчаються в рамках університетської програми. Глобус нагадує комп'ютер, в якому знаходиться більше ніж 150 програм, підключений до проектора з випуклою лінзою, на яку одягається куля. Проектор світить всередину кулі, а імітація обертів зображення навколо вісі цієї кулі здійснюється завдяки спеціальним програмам. В залежності від запущеної програми на глобусі може з'явитись як статичне зображення (наприклад, щільність населення Землі за поточний рік), так і послідовність анімаційних кадрів. Є програми для імітації зображення планет на небі з управлінням швидкості їх обертів, швидкістю анімації, навіть зміною кута нахилу тієї чи іншої планети, включаючи інверсію полюсів тощо. Причому цифровий глобус функціонує в реальному часі, так як ПК підключений до Інтернету і вчені та студенти мають можливість спостерігати зародження урагану в певній точці Землі. В навчальний процес впроваджена також технологія панорамного зображення, яка дозволяє отримати 3D-модель об'єкта в різних кольорах. Створена навіть спеціальна аудиторія – візіонаріум, де проводяться практичні та лабораторні роботи із гуманітарних та природничо-наукових дисциплін. Технологія «живі 3D-мітки» мають більші перспективи для використання в сучасному освітньому процесі – для створення демонстрації та ілюстрації.

Використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях іноземної мови розкриває великі можливості комп'ютера як ефективного засобу навчання. Застосування різноманітних on-line сервісів для розробки дидактичних матеріалів сприяє не тільки тренуванню різних видів мовленнєвої діяльності, але і забезпечують реалізацію індивідуального підходу та інтенсифікацію самостійної роботи студентів.

Zooburst – це сервіс для створення 3D книг. Багаточисельні опції сервіса дають можливість автору втілити свої задуми зі створення власного простору з ілюстрованими творами, тестами та звуками. 3D книгу не можна скачати на комп'ютер, користуватись можна лише в Інтернеті. Якщо є веб-камера, можна побачити себе, як в дзеркалі, у віртуальному просторі книги. Цей режим надає можливість взаємодіяти з книгою з допомогою жестів. Наприклад, достатньо змахнути рукою перед книгою, щоб гортати її сторінки.

Віртуальний тур – це мультимедійний спосіб представлення простору навколо вас. В основі віртуального туру лежать панорами, які відрізняються від звичайних фотографій своїм інтерактивним характером перегляду. Це означає,

що при перегляді панорамної фотографії користувач може побачити тільки ту частину зображення, яка його цікавить в даний момент, і що при бажанні він може наблизити зображення, щоб розгледіти деталі. Під час віртуальної подорожі розповідаємо англійською про кімнату: її призначення, про предмети, які знаходяться в ній. Ми з легкістю можемо опинитись в будь-якому місці, виконуючи ряд комунікативних вправ.

Викладачам іноземної мови необхідно розуміти, що використання комп'ютерних технологій призначене для того, щоб удосконалювати процес навчання іноземної мови, але при цьому, ні в якому разі не замінити вчителя. Використовуючи комп'ютерні технології на уроках іноземної мови, вчитель може більше часу приділяти виконанню вправ, стимулюючи реальне спілкування, що є метою комунікативного підходу до вивчення іноземних мов.

Таким чином, прогрес в розвитку 3D-технологій, який можна спостерігати вже сьогодні, в майбутньому відкриє для людства великі можливості та дозволить нам зробити крок в нову технологічну еру.

Список використаних джерел

1. Технологии в образовании [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pcweek.ru/infrastructure/article/detail.php?ID=132212>.
2. Информационно-коммуникационные технологии в педагогическом образовании [Електронний ресурс]. – Режим доступу : journal.kuzspa.ru.
3. 3D технологии в образовании [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/3d-tehnologii-v-obrazovanii>.
4. Использование виртуальных туров на уроках английского языка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : festival.1september.ru.

Едуард Кривошапка

*викладач електротехнічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії,
eak65@mail.ru*

ЛАБОРАТОРІЯ З ВІДДАЛЕНИМ ДОСТУПОМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ МЕТОДАМ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Інноваційні методи навчання, які ґрунтуються на використанні останніх досягнень науково-технічної думки, на даному етапі розвитку сучасної освіти є вагомим чинником на шляху удосконалення сучасних методів навчання.

Подальший розвиток комп'ютеризації навчальних закладів та їх технічне оснащення, а також доступ до Інтернету дає можливість викладачу використовувати в повному обсязі його ресурси.

Одним із прикладів використання Інтернету є можливість проводити лабораторні заняття з дисципліни «Основи електроніки і мікросхемотехніки» за допомогою лабораторії з віддаленим доступом, які вже створені в навчальних закладах нашого північного сусіда – Росії. Прикладом є лабораторія віддаленого доступу Сибірського державного університету телекомунікації і інформатики, основним завданням якої є розробка лабораторних робіт з електротехнічних дисциплін для потреб дистанційної освіти, яка на даному

етапі є актуальною для нашої країни. Крім того, можливість проведення лабораторних робіт можна використовувати і в звичайному навчальному процесі при наявності комп'ютерних класів з доступом до ресурсів Інтернету, відсутності або застарілому обладнанні лабораторій з даній дисципліні.

На поточний момент у вищевказаному навчальному закладі в освітній процес впроваджено два комплекси лабораторного практикуму з курсів «Електроніка» і «Мікросхемотехніка». Студент, який навчається за програмою дистанційної освіти, може, перебуваючи в будь-якій точці планети, через глобальну мережу Інтернет, отримати доступ до реального обладнання та виконати лабораторну роботу. Необхідність створення таких лабораторій обумовлена тим, що інженерна освіта передбачає підготовку фахівців-практиків, які мають навички роботи з приладами, а також для експериментального закріплення пройденого матеріалу. Лабораторії з віддаленим доступом покликані не тільки дублювати лабораторний практикум очного навчання, але і дозволити працювати з унікальним дорогим обладнанням, ставити реальні експерименти з будь-якої точки земної кулі.

На жаль, думки багатьох викладачів зводяться до того, що в системі освіти доцільно скрізь, де це можливо, переходити в лабораторних практикумах від використання реального фізичного обладнання до математичного моделювання, тобто до використання віртуальних лабораторій, оснащених відповідним прикладним програмним забезпеченням. Викликано це тим, що економічно більш ефективно оснастити аудиторію комп'ютерами, ніж специфічним, як правило, дорогим обладнанням. З цим складно посперечатися, але парадокс ситуації полягає в тому, що метод використання лабораторій з віддаленим доступом дозволяє відразу декільком студентом працювати за однією установкою. У цьому випадку робочим місцем є ЕОМ з мережевим підключенням, на яке працює відповідне програмне забезпечення. На екрані студент бачить різні індикатори, стрілки приладів, органи управління і навіть зображення досліджуваної системи, отримане з веб-камери. Тут виникає дилема: чи можна вважати зображення на дисплеї комп'ютера «реальним» обладнанням і чим воно відрізняється від імітації? Чи важливий для інженерної освіти експеримент з цим обладнанням, або чи достатньо дослідження систем, змодельованих програмно? Адже деколи модель надає набагато більші можливості маневрування параметрами системи, ніж реальне обладнання, що важливо для комплексного вивчення дисципліни.

Як зазвичай відбувається робота в лабораторії? У звичайній лабораторії перед нами перебуває сам об'єкт, що вивчається, забезпечений різними вимірювальними приладами. По ходу експерименту ми можемо змінювати параметри системи, що вивчається: крутити ручки, робити налаштування вимірювальних приладів, встановлювати певний режим роботи і т.д. У результаті роботи у викладачів і студентів виникають специфічні відчуття певного таїнства присутності в лабораторії, можливості безпосередньо впливати на хід роботи, у свідомості закріплюється образ реального фізичного експерименту. Однак подібна вистава експериментальної практики є скоріше стереотипом і має місце лише в не багатьох випадках. Справа в тому, що існують науки, і їх більшість, у яких близький контакт людини і системи, який

вивчається, неможливий. Так, при роботі з шкідливими для здоров'я людини речовинами, при вивченні віддалених об'єктів або, наприклад, дослідженнями Землі з близького космосу, присутність дослідника поруч з об'єктами і вимірювальними приладами утруднено. Для вирішення подібних завдань, а вони вирішувалися ще й у докомп'ютерну епоху, створювалося спеціальне обладнання для дистанційного керування та збору експериментальних даних. Команди у вигляді електричних сигналів по дротах прямували з пультів керування на відповідні виконуючі пристрої (маніпулятори), а дані з вимірювальних приладів виводилися на пульти контролю, згодом замінені комп'ютерами. Радіозв'язок використовувався для передачі команд і отримання даних з устаткування, встановленого на висотних аеростатах, штучних супутниках Землі.

Ситуація різко змінилася з бурхливим розвитком мережі Інтернет. Канали зв'язку між комп'ютерами стали доступні, надійні і дешеві. І, як наслідок, віддалений доступ до досліджуваного об'єкта став застосовуватися в педагогічній практиці у вигляді лабораторій з віддаленим доступом для інженерної освіти. Тепер досліджуваний стенд може перебувати в стінах навчального закладу, а студент за допомогою ручок, важелів і індикаторів на екрані персонального комп'ютера може повною мірою виконувати експериментальні завдання.

Утруднення викликає нібито відсутнє відчуття фізичного експерименту, і більшість викладачів знаходять таку роботу дуже схожою до імітації. В результаті виникає менш ресурсномістка альтернатива – вивчення предмета за допомогою моделюючих програм. Імітаційне моделювання дозволяє з мінімальними витратами на обладнання змодельовати практично будь-який лабораторний експеримент. Може навіть виявитися, що комп'ютерна реалізація досліджуваного на лабораторному стенді процесу в методичному сенсі буде найбільш вдалою і повною. Але не можна забувати, що мова йде про підготовку молодших спеціалістів, адже сутність інженерної кваліфікації полягає не тільки і навіть не стільки у володінні формалізованими методами вирішення інженерних завдань, скільки в розвиненій інтуїції, так званому інженерному чутті, спирається на знання фундаментальних фізичних властивостей технічних об'єктів і процесів та вміння глибоко аналізувати ці властивості.

Що являє собою модель?

Модель – це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібний досліджуваного об'єкта (або явища), відображає і відтворює в більш простішому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки і відносини між елементами цього об'єкта. Таким чином, модель апроксимує вже відомі правила і закони, тоді як у реальній системі завжди залишається база для виявлення нових залежностей і якостей системи. При виконанні лабораторної роботи на «живому» обладнанні студент не завжди отримує повне підтвердження теоретичним висновкам, іноді мають місце якісь непередбачуваності. Зосереджуючи увагу на цьому, якому-небудь відхиленні від теоретичної основи, яке могло б залишитися не поміченим іншими дослідниками, формуються нові знання. Але модель як плід роботи іншого спеціаліста, по

суті, позбавлена можливості мати цю ключову непередбачуваність, а будь-які відхилення від теорії викликані неточністю моделі. Таким чином, модель у своїй основі не несе нового знання, а лише розширює його і конкретизує. Як сказав Ян Хакінг: «Моделі-посередники, які покривають деякі аспекти реальних явищ, поєднуючи їх з допомогою спрощення математичного апарату в теорії, управляючі явищами».

Вивчення матеріалу за допомогою моделюючої програми можливо, але при цьому відбувається просте «натаскування» студента. Інша справа якщо в процесі навчання студент після засвоєння теоретичного матеріалу самостійно будує свою власну модель, тоді йому буде доступно міняти не тільки параметри, але й основні принципи і закони. Але ж щоб будувати адекватні математичні моделі, необхідно глибоко розуміти фізичну природу об'єктів моделювання. Щоб вибрати технічно грамотні рішення при роботі з системами автоматичного проектування (САПР) або іншими людино-комп'ютерними комплексами, необхідно вміти правильно сприймати і осмислювати результати обчислень, враховувати важко формалізовані фактори, завжди наявні в інженерній діяльності. Таким чином, осмислена робота з моделями вимагає певної інженерної кваліфікації і не припустима на початковому рівні інженерної освіти.

У педагогічній практиці експеримент ставиться в основному для перевірки теорії. Лабораторні практики для студентів покликані проілюструвати теоретичний матеріал, викладений на лекціях, довести його на практиці. Але модель не може служити критерієм істини. Експеримент над моделлю ілюструє лише те, що її автор добре розібрався в теоретичному матеріалі і вміє проілюструвати це у віртуальному середовищі, але вміння пояснити не дає гарантії точного результату. Інакше справа йде з лабораторіями з віддаленим доступом: незважаючи на те, що при виконанні лабораторних робіт дистанційно нібито присутнє відчуття нереальності того, що відбувається, результат роботи може бути критерієм істини, тому що він є об'єктивним.

На користь використання моделюючих програм у лабораторному практикумі можна віднести те, що студент паралельно освоєння основного курсу отримує навички використання спеціалізованого програмного забезпечення, що особливо важливо в умовах невинного зростання комп'ютеризації виробництва. Перевагою таких програм, а зокрема САПР, є звільнення студента від складних обчислень, заміна повсякденної роботи творчою.

Студенти інколи не отримують у повному обсязі навіть тих знань властивостей технічних пристроїв, які їм давало традиційне «докомп'ютерне» навчання. До того ж відносна легкість отримання результату із застосуванням ЕОМ знижує інтерес до самого результату. Так, пошук шляхом ряду проб оптимального та раціонального рішення в проектних завданнях набагато цікавий і повчальний для майбутнього інженера, ніж отримання тільки одного оптимального проекту, який не можна поліпшити і нема з чим порівняти. Погану послугу інженерної підготовки спеціалістів іноді робить і прихованість обчислювальних процесів, виконуваних на ЕОМ. Багато обчислення, які ми нерідко оголошуємо повсякденною роботою, володіють великим навчальним

ефектом, тому що дозволяють простежити і зрозуміти зв'язок значень варійованих змінних технічного об'єкта з його характеристиками.

Фізичний експеримент дозволяє органічно зв'язати практичні та теоретичні проблеми технічних курсів в єдине ціле. Складне економічне становище в країні змусило перевести багато навчальні лабораторії на комп'ютерне моделювання, але сьогодні з'явилася альтернатива - лабораторії з віддаленим доступом.

Розглянемо взаємодії елементів лабораторії на прикладі виміру характеристик напівпровідникового діода. Студент повинен запустити на своєму комп'ютері вільно розповсюджену програму LabView Run-Time 7.1 і клієнтську програму El_client.exe, яку можна безкоштовно скачати. У результаті на екрані з'явиться меню (рис. 1):

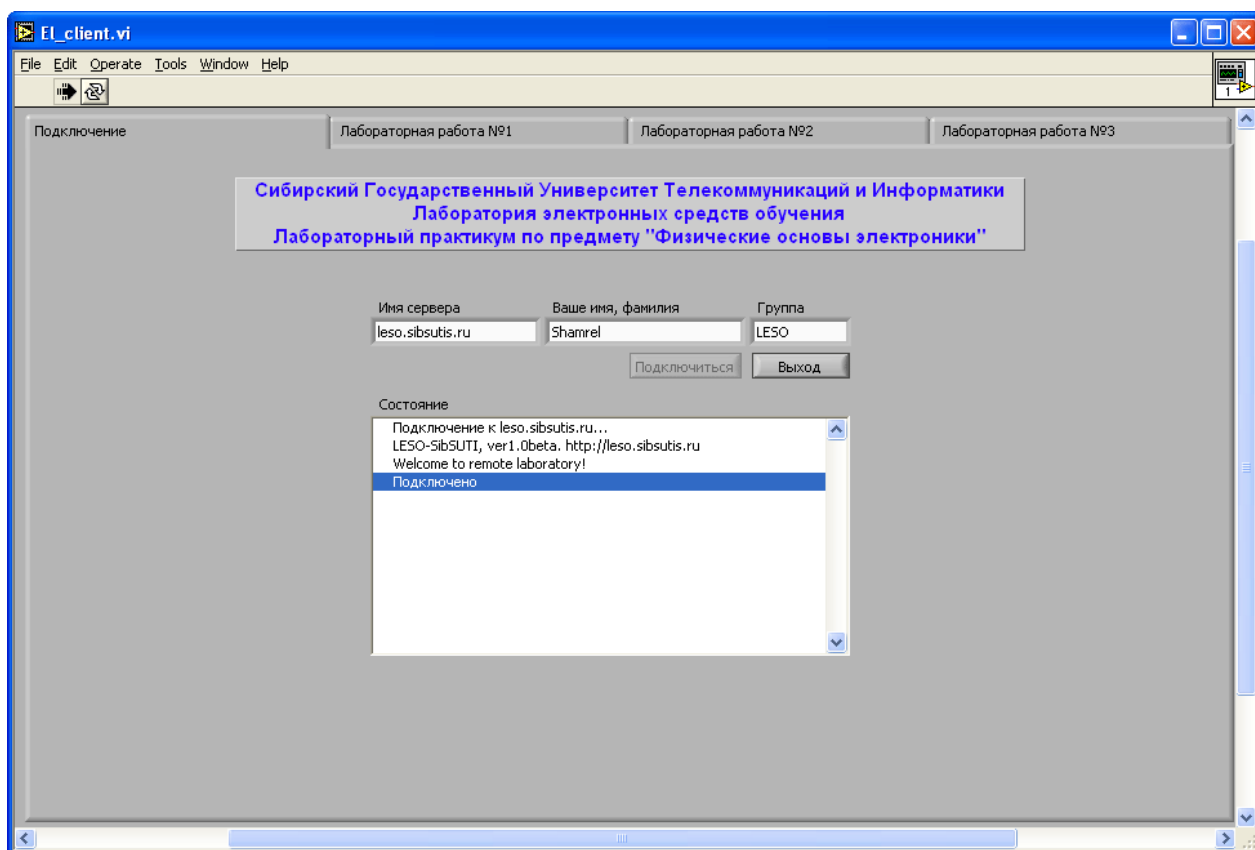

Рис. 1. Програма El_client.exe

У цьому меню студент вводить ім'я сервера (www.leso.sibsutis.ru), до якого підключена віддалена лабораторія, прізвище та ім'я, номер навчальної групи. Далі вибирається лабораторна робота № 1. У результаті з'явиться вікно зі схемою дослідження діода (рис. 2).

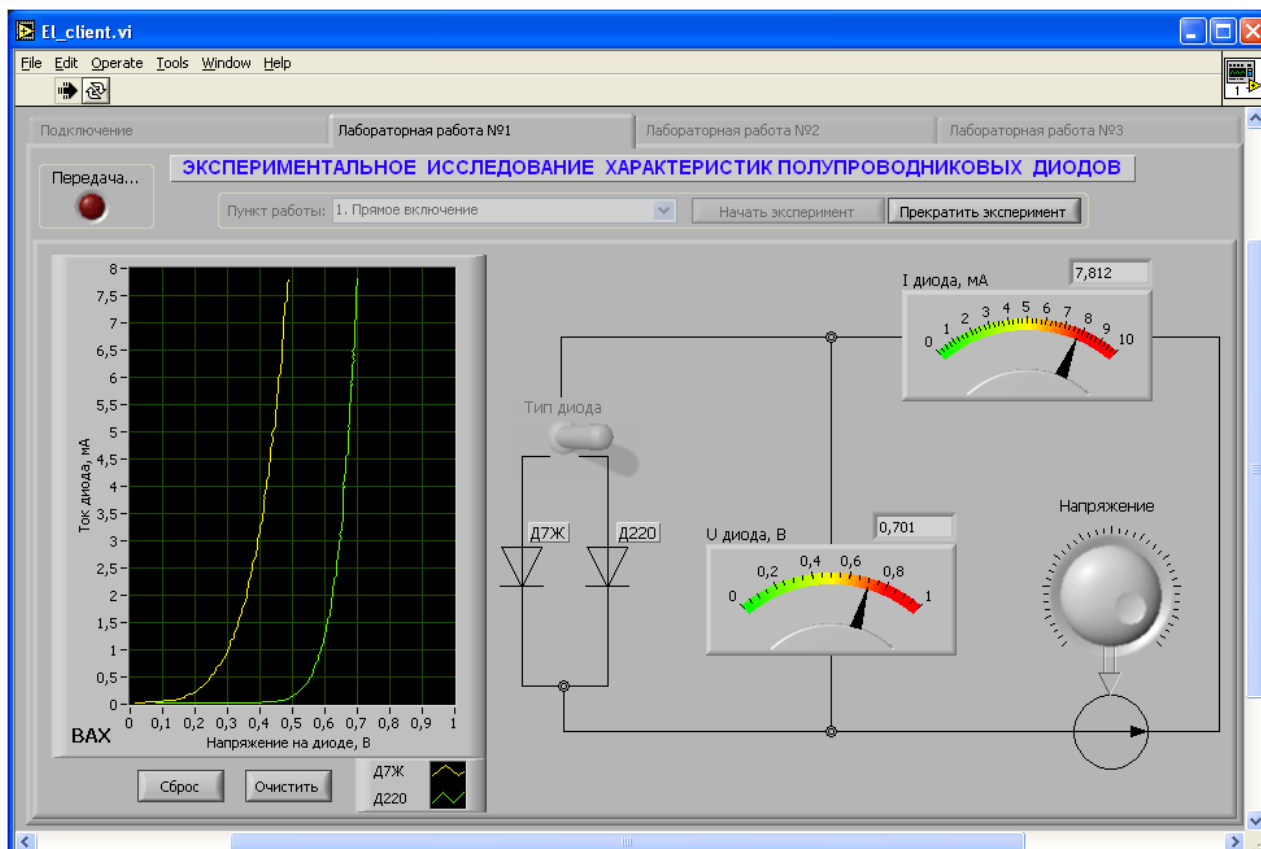

Рис. 2. Схема дослідження діода

За допомогою тумблера до схеми вимірювання підключається один з діодів (кремнієвий або германієвий). У цьому випадку на віддаленому стенді відбудеться підключення відповідного реального діода. Далі за допомогою миші повертаючи ручку регулятора напруги, студент спостерігає за показаннями вольтметра і міліамперметра. При цьому в реальному масштабі часу (в режимі online) будується графік вольтамперної характеристики діода. Для порівняння характеристик різних діодів їх графіки можна побудувати на одному екрані. Результати експерименту студент копіює у свій звіт про виконану роботу.

На наступному малюнку зображено вікно лабораторної роботи з дослідження біполярного транзистора (рис. 3). У цій схемі використовується два регульованих джерела напруги. Джерело E_b служить для завдання фіксованого струму бази. При зміні джерела E_k відбувається побудова однієї характеристики. Для вимірювання сімейства характеристик слід послідовно задати декілька фіксованих значень струмів бази.

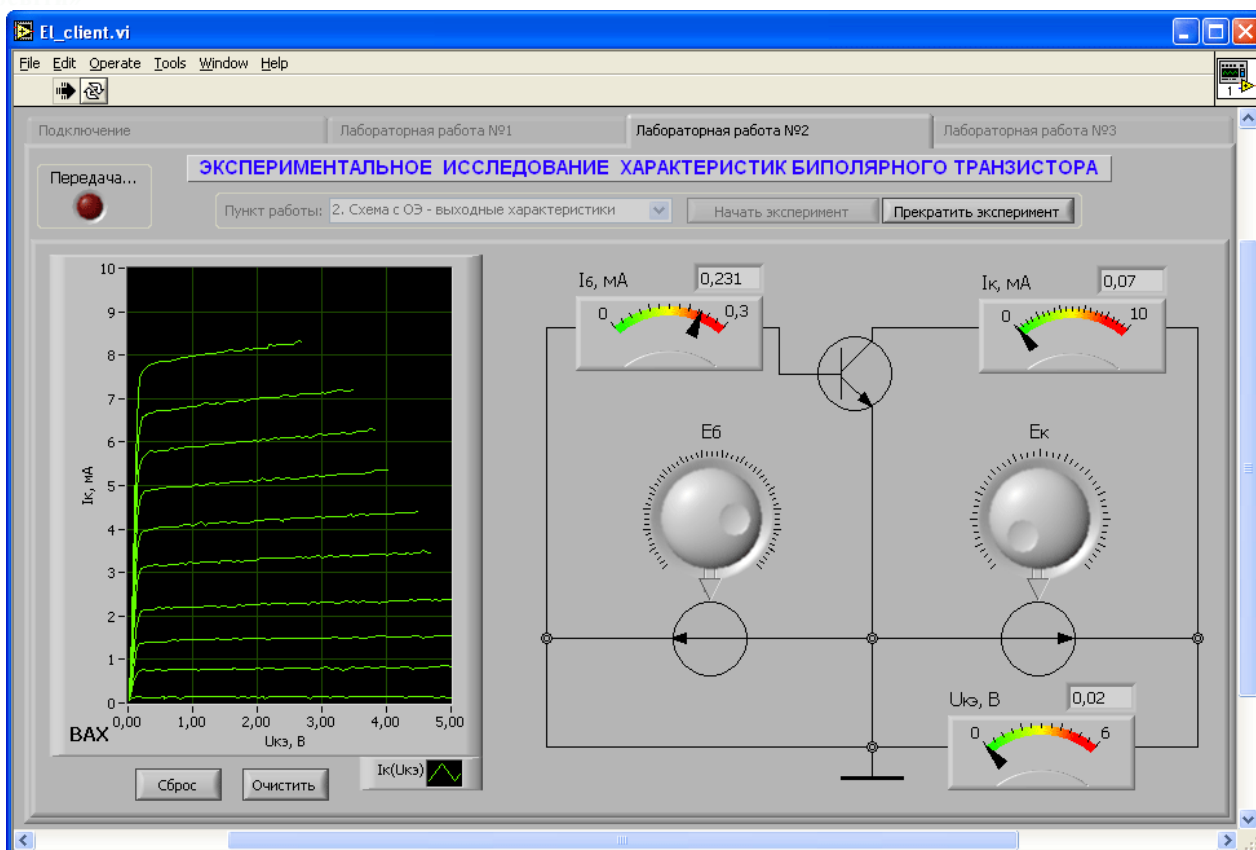

Рис. 3. Вікно лабораторної роботи з дослідження біполярного транзистора

Згідно з розробленим протоколом передачі клієнт-сервер, клієнт спочатку посилає будь-яку команду, потім очікує, у цей час сервер обробляє команду і посилає відповідь (включаючи, якщо того вимагав запит, виміряні дані). Прийняті дані відображаються на екрані користувача. При розробці протоколу особливу увагу приділено мінімізації трафіку через Інтернет, так як багато студентів до цих пір працюють на повільних модемних лініях. Для зменшення затримок між прийомом команди і відправкою даних вимірювань алгоритм Нагла протоколу TCP / IP був відключений на стороні сервера.

Одним із завдань, поставлених перед лабораторією, була реалізація можливості паралельної роботи декількох студентів над різними пунктами лабораторних робіт. Рішення полягає в розподілі запитів від клієнтів за часом, наприклад, за рахунок використання неблокуючого сокета, у такому випадку черга запитів створюється засобами операційної системи. Завдяки цьому забезпечується загальна кількість одночасно працюючих за стендом студентів, але не менше десяти осіб. Для зручності контролю якості виконання лабораторної роботи студентом, сервер зберігає в спеціальну базу даних інформацію про те, хто, коли і які пункти лабораторних робіт виконав і скільки у нього пішло на це часу. Викладачеві ця інформація доступна через web-інтерфейс.

Результати тестів показали, що навіть при самому інтенсивному використанні каналу Internet клієнтською програмою (наприклад, при виконанні пункту «Випрямляч»), його завантаженість не перевищує 3 кб / сек, а затримки між відправленням вихідних даних і отриманням результатів вимірювань практично повністю визначаються затримками самого каналу. Це

дозволяє ефективно виконувати лабораторні роботи через низькошвидкісні модемні з'єднання і навіть отримати якісну роботу при використанні мобільної інтернет-технології GPRS .

Отже, на мою думку, мережа Інтернет, якою постійно користується велика кількість наших студентів, може служити не тільки джерелом теоретичних відомостей, але й могутнім помічником викладачеві при проведенні лабораторних занять, а також для самостійної дослідницької діяльності студентів.

Список використаних джерел

1.Borisov A.A., Popov N.V., and Shauerman A.A., "Foundations of making virtual laboratories in engineering education," International Workshops and Tutorials on Electron Devices and Materials EDM, 2006.

2.A.V. Borisov, Member, B.I. Krouk, Member, N.V. Popov, A.A. Shauerman. Remote Access Laboratory for Electronic Course.THE IEEE REGION 8 SIBIRCON 2008 International Conference on "Computational Technologies in Electrical and Electronics Engineering" Novosibirsk Scientific Centre, Novosibirsk.

3.Жариков М.С.,Шауэрман А.А.,Попов Н.В. "Комплекс лабораторных стендов для дистанционного обучения" // Сборник тезисов докладов Всероссийской студенческой научно-практической конференции "Информационные технологии в мире коммуникаций"-М.:МТУСИ,2007.

4.Журавлева О.Б., Крук Б.И. Соломина Е.Г. Управление Интернет-обучением в высшей школе// под ред. Б.И. Крука. – Новосибирск: «Веди», 2005.

5.Соловов Александр Васильевич. Виртуальные учебные лаборатории в инженерном образовании. Статья опубликована в сборнике статей "Индустрия образования". Выпуск 2. - М.: МГИУ, 2002.

6.Ян Хакинг. Представление и вмешательство. Cambridge University Press. 1983 (web)

Оксана Куцевол

викладач, Кам'янський медичний коледж, oxana.kutsevol@ukr.net

СУЧАСНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ «СМАРТФОННОГО» ПОКОЛІННЯ

Сьогодення потребує від студентів уміння застосовувати в конкретному спілкуванні знання мови, навички роботи у групі, способи взаємодії з сучасними людьми та подіями, вправність у виконанні різних соціальних ролей. Людину, здатну легко адаптуватися в нових інформаційних умовах, слід творити нам.

Погодимося, підручник, дошка і крейда уже не можуть задовольнити потреби сучасного студента на занятті. Так, навчити, пишучи крейдою на дошці можна. А зацікавити?

Запитання: «Чи цікаво студентові на заняттях ? Чи хоче він відмовитися від спілкування в соцмережах і зануритися у світ української літератури? І взагалі чи не вважає, що література користі практичної не принесе і без неї

можна обійтися?». Ці запитання не риторичні і мають невтішні відповіді.

Факт (прикрий, але факт): сучасний студент не хоче читати. Чому? Сам же й пояснює: нудно і бракує часу (крім «вашої» літератури і мови, є ще англійська, історія, фізика, алгебра... а ще потрібно мати і вільний час). Проте частина студентів намагається осмислити суть літературного процесу. Частина. А як навчити учня, який не бажає вчитися?

Нині студенти активно послуговуються новими пристроями, телефонами з доступом до інтернету. Зазвичай гаджети не сприяють активному навчанню, а, навпаки, відволікають від нього якщо викладач не контролює їх використання. За таких умов формувати комунікативну компетентність тільки на основі традиційних методів неможливо, тому у своїй роботі використовую інноваційні технології.

1. Сучасного студента зацікавити непросто. Спосіб розв'язання цієї проблеми я вбачаю у створенні на занятті *ситуації подиву інтелектуального або емоційного шоку, у застосуванні провокації як прийомів, спрямованих на збудження активності студента*, спонукання його висловити власну позицію (в усній чи письмовій формі), наприклад, „ПЕДАГОГІЧНА ПРОВОКАЦІЯ”.

Подаю групі категоричне твердження, що спонукає до дискусії.

Роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

- Чіпка – жертва, його треба пожаліти.....

(А насправді Чіпка був злочинцем. Студенти починають мислити. І говорити про причини зовнішнього характеру, що ускладнювали шлях Чіпки. То його доля викликає неоднозначні думки)

Або актуалізація чуттєвого досвіду студентів:

Коли засумував за рідними, напиши листа. Коли на душі радісно, поділися з друзями. А коли захотілося додому, зателефонуй, відвідай рідну оселю. (Так розпочинаю заняття вивчення драми-феєрії «Лісова пісня», яку на чужині засумувавши за рідним Поліссям написала Леся)

Ці прийоми допомагають перебороти байдужість студента, вивести його на креативне сприймання навчального матеріалу.

2. ЛІТЕРАТУРНО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ГРУПИ

Студенти об'єднуються у групи: «художники» та «аналітики». «Перші» вдома готують ілюстрації – образи-персонажі літературного твору, другі добирають цитати для їх характеристики. На занятті перегруповуються, щоб у кожній групі були й «художники» й «аналітики», що працювали вдома з однаковими образами. Кожна новоутворена група створює «епізод фільму»: під час аналізу студенти поступово склеюють ілюстрації, відповідні цитати, захищають роботу, представляють її. Таким чином вони краще засвоюють матеріал, глибше розуміють та аналізують текст, розвивають творчі й аналітичні навички. Водночас ця форма роботи уможливлює встановлення міжпредметних зв'язків.

3. Звичайно, «паперові ігри» теж можуть конкурувати з комп'ютерними в різних трансформаціях. Наприклад: „КУБУВАННЯ”.

Використовуючи методики „Кубування», пропоную студентам відповісти на шість запитань різних типів, що стосуються теми. На кожному боці куба написано: „списати», „порівняти», „навести приклади», „проаналізувати»,

„довести”, „визначити своє ставлення до персонажа”. Кидаючи кубик, студент отримує своє завдання.

4. Ми усвідомлюємо, що сучасні діти звикли до яскравої візуалізації та комп'ютерних ігор. Йдеться не про те, щоб перетворити заняття не на комп'ютерну гру, а про запозичення деяких моментів, тим паче, що існує **LearningApps.org**. На сайті *LearningApps.org* викладач може скористатися вже готовою вправою/тестом онлайн (реєстрація не обов'язкова) чи за аналогією створити свою версію (потрібно зареєструватися).

5. Сучасний студент «озброєний» телефоном, планшетом тощо. Будь-який із цих гаджетів оснащений камерою, яка **читає QR-код** (англ. quick response – швидкий відгук) – матричний код (двовимірний штрих-код). Основна перевага QR-коду – легке розпізнавання сканувальним обладнанням (а також фотокамерою мобільного телефона), що дає можливість переглядати матеріали в інтернеті, не набираючи на клавіатурі відповідного тексту, адреси.

Використовувати в навчально-виховному процесі, особливоті QR-коди, які містять винятки з правил, додатковий матеріал, екскурсії тощо. До речі, у закордонних підручниках і деяких українських поряд із навчальним матеріалом є такі коди, за допомогою яких можна, наприклад, здійснити віртуальну екскурсію до літературно-меморіального музею Лесі Українки в селі Колодяжне з метою урізноманітнення роботи на занятті.

Ті ж сучасні гаджети стають засобом впливу й зацікавлення. Та хоч би яким модерним був пристрій, він лише дасть знання, але не виховає. Поміркуймо: в Інтернеті є інформація, до прикладу, про історію України, про її велич і трагедію. Та чи навчить вона патріотизму, духовності? Тож викладач своїм Словом – добрим, емоційним, піднесеним – робить усе для того, щоб її студенти були носіями високих моральних цінностей.

Мабуть, виникає питання: «Чому я обрала саме такий вид діяльності на заняттях української літератури?» Відповідь дуже легка.

По-перше, в наш час дуже важливо «розмовляти зі студентами однією мовою».

По-друге, підвищується рівень самоконтролю з боку студента, координація навчального процесу викладачем, налагоджується якісний контроль за діяльністю студентів.

По-третє, за браком періодики, таким чином (мережею Інтернет) можна підвищувати свій професійний рівень... Але все це при бажанні, що студенти хочуть вчитись.

Список використаних джерел

1. Бандура О. Шкільний підручник з української літератури / Олександра Бандура. – К.: Пед. думка, 2001. – 76 с.
2. Пасічник Є.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / Євген Андрійович Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.
3. Сидоренко В.В. Педагогічна майстерність учителя української мови і літератури в системі післядипломної освіти : акме-синергетичний аспект : термінологічний словник- довідник / автор-укладач В.В. Сидоренко. – Донецьк: Каштан, 2013. – 100 с.

Микола Лютко

викладач циклової комісії землевпорядних дисциплін, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», kolya_lyutko@mail.ru

Юлія Шандрук

студентка 41-3 групи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», rnpcz@ukr.net

Роман Джурківський

студент 41-3 групи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

Оксана Гуч

студентка 42-3 групи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

ДІЯЛЬНІСТЬ РОБОТИ КЛУБУ «КАРТОГРАФИ GOOGLE» М. РІВНЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні - одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Нові технології навчання, на основі інформаційних і комунікаційних, дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

На сьогоднішній день нові технології супроводжують людину протягом усього життя та застосовуються у всіх сферах діяльності. Викладачі циклової комісії землевпорядних дисциплін ВСП «Рівненський коледж НУБіП України» постійно перебувають в пошуку нових ідей, сучасних навчальних та інформаційно-комунікаційних технологій. Тому на технічному відділенні за підтримки директора ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», Заслуженого працівника освіти України Ярослава Петровича Корсуна, було створено Клуб «Картографи Google» м. Рівне.

Клуб картографів створений з метою картографічного розвитку сільських територій Рівненської області. В основі роботи клубу став онлайн інструмент картографування Google Map Maker.

Сьогодні завдяки комп'ютерній мережі інтернет та іншим сервісам стали доступні супутникові та топографічні карти міських та сільських територій, завдяки яким користувачі мережі можуть відслідковувати місцезнаходження, знаходити необхідні населені пункти, конкретні установи, підприємства, організації тощо.

Google Map Maker – картографічний сервіс від Google, створений в червні 2008 року, мета якого – дати можливість користувачам самим додавати картографічну інформацію, відсутню, або наявну в неточному вигляді, на картах різних країн [1].

За допомогою Google Map Maker можна додавати і оновлювати інформацію, яку побачать мільйони користувачів Карт Google і Google Планета Земля.

Коли користувачі вносять інформацію про знайомі їм місця, такі як підприємства, організації в їхньому місті чи будівлі шкіл в їхньому районі,

карта наповнюється корисним для всіх змістом. Усі зміни розглядаються і після затвердження стають доступними для перегляду користувачам у всьому світі.

Google Map Maker доступний більш як в 200 країнах світу.

Google Map Maker дозволяє наступне:

- додавати об'єкти інфраструктури, такі як місцеві школи, ФАПи, ресторани, кафе, та багато іншого;
- змінювати і оновлювати інформацію про існуючі місця;
- допомагати туристам, вказуючи їм шляхи прогулянок та подорожей;
- прокладати маршрути руху, а також допомагати робити їх більш точними;
- дивитися, як доповнюють карти користувачі з інших регіонів [2].

Користувачі мають можливість редагувати безпосередньо на карті, уже створені об'єкти. На перший погляд сайт є ідентичним Google Maps, де доступні три режими перегляду картографічної інформації це карти, супутникові і гібридні знімки; та два види інструментів редагування: мітки (точка на карті), лінії (для редагування доріг, залізничних шляхів, річок і т. п.) [1].

Внесенні дані «новими» користувачами модеруються більш досвідченими картографами або рецензентами Google, щоб гарантувати якість і запобігти внесенню неправильних та некоректних змін. Коли користувачі роблять більше успішних змін, їх редагування контролюється менш ретельно і може бути опубліковано на карті відразу. Результати редагування відображаються на картах Google Maps.

Google Maps (карти Google) – набір додатків, побудованих на основі безкоштовного картографічного сервісу і технологій, які надає компанія Google. Сервіс являє собою карту та супутникові знімки всього світу [3].

Керівниками клубу «Картографи Google» м. Рівне стали завідувач технічним відділенням Качановський О.І. та викладач землевпорядних дисциплін Кушнірук О.М. Також до роботи клубу залучили регіонального експерта карт Google Костюкевича О., викладачів технічного відділення та студентів IV курсів спеціальності «Землевпорядкування».

Обов'язковим етапом розвитку клубу стала розробка статуту та логотипу (рис.1).

Рис. 1. Логотип Клубу «Картографи Google» м. Рівне

Керівниками клубу на платформі Google було розроблено веб сайт. Головна сторінка сайту розміщена за web-адресою <https://sites.google.com/site/clubcg2016>. Структура сайту представлена на рис. 2.

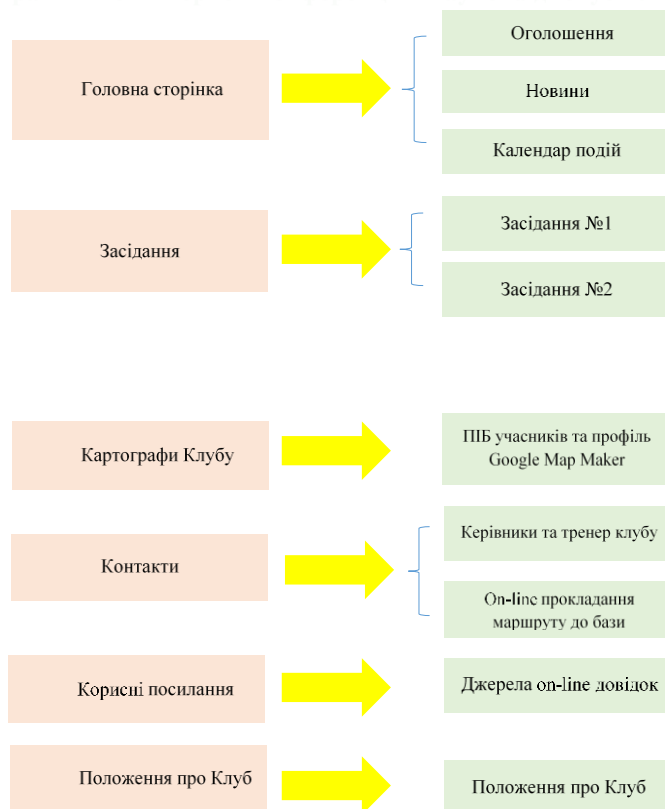

Рис. 2. Структура сайту «Клуб «Картографи Google» м. Рівне»

На головній сторінці сайту Клубу "Картографи Google" м. Рівне, розміщуються останні новини, графічна кнопка реєстрації бажаючих долучитися до клубу та оголошення.

Важливим моментом сайту є календар подій, на якому вказані події, які відбуваються в середині клубу. За допомогою цього сервісу відбувається повідомлення всіх членів клубу про різноманітні події, заходи та плани. Учасникам надходить електронний лист, де вони відмічають чи бажають приймати участь в заходах.

Керівниками регулярно проводяться планові та позапланові засідання клубу, на яких учасники звітують про виконану роботу над редагуванням карт в сервісі Google Map Maker.

На сайті у вкладці «Засідання» відображається інформація та фотозвіт з кожного засідання клубу, де детально розповідається про напрямки розвитку клубу, звіти виконаних робіт, нових учасників клубу. Важливим моментом є висвітлення теоретичних та практичних семінарів Олега Костюкевича – картографа, регіонального рецензента карт Google, ведучого учасника форумів підтримки Google.

На даному етапі налічується 35 учасників клубу, з якими можна ознайомитися на сайті клубу у розділі «Картографи клубу». Навпроти кожного учасника клубу відображається посилання на особисту сторінку статистики програми Google Map Maker.

Сторінка статистики містить наступну інформацію:

- кількість днів, скільки зареєстрований учасник клубу;
- загальна кількість змін яких зроблено користувачем;
- кількість затверджених картографічних об'єктів та змін;

- відгуки, які були залишені іншим користувачам (картографам);
- довжина накреслених доріг, км;
- пам'ятки;
- зміни об'єкта.

За допомогою форми «Зворотній зв'язок», є можливість для учасників клубу та гостей сайту надсилати запитання, пропозиції або скарги. Форма зворотного зв'язку або контактна форма - це Google Forms, яка має кілька полів: ПІБ, e-mail, тема повідомлення, сам текст повідомлення і кнопку «Відправити». Після того, як форму заповнює відвідувач сайту і натискає кнопку «Відправити», всі дані з форми відправляються на e-mail власника сайту. При цьому відвідувачеві сайту не доведеться відкривати ніяких додаткових поштових програм. Крім того, використовуючи форму зворотного зв'язку, ми не розкриваємо свою e-mail адресу спамерам. На листи, які будуть надходити адміністраторам та модераторам клубу, в найкоротший термін будуть надані змістовні та обґрунтовані відповіді, що є дуже зручно.

Одним із важливих векторів роботи клубу є застосування навичок та знань набутих учасниками клубу, а саме студентами випускних груп спеціальності 5.08010102 «Землепорядкування», у дипломному проектуванні. Четверо студентів виконували комплексні дипломні роботи на тему: «Проект онлайн картографування в Google Map Maker частини території Гоцанського та Сарненського районів Рівненської області». Робота над дипломними проектами складалася з двох частин, а саме польових та камеральних робіт. До польових робіт (рис. 5) віднесено збір інформації про об'єкти які відсутні на Google картах, або об'єкти з невірною інформацією.

Рис. 3. Блок-схема структури виконання дипломного проекту. Польові роботи

До камеральних робіт (рис.4) віднесено безпосередньо роботу у сервісі Google Map Maker: створення нових точкових і лінійних об'єктів та редагування існуючих.

Під час дипломного проектування, за 5 тижнів роботи, було нанесено понад 2000 об'єктів та редагувань. Протягом цього часу студенти-дипломники обстежували місцевості частин території Сарненського та Гоцанського районів

Рівненської області, спілкувалися з місцевою владою, а саме з спеціалістами-землевпорядниками та місцевими жителями, які забезпечили достовірною інформацією, яку потім студенти використовували в on-line режимі редагування.

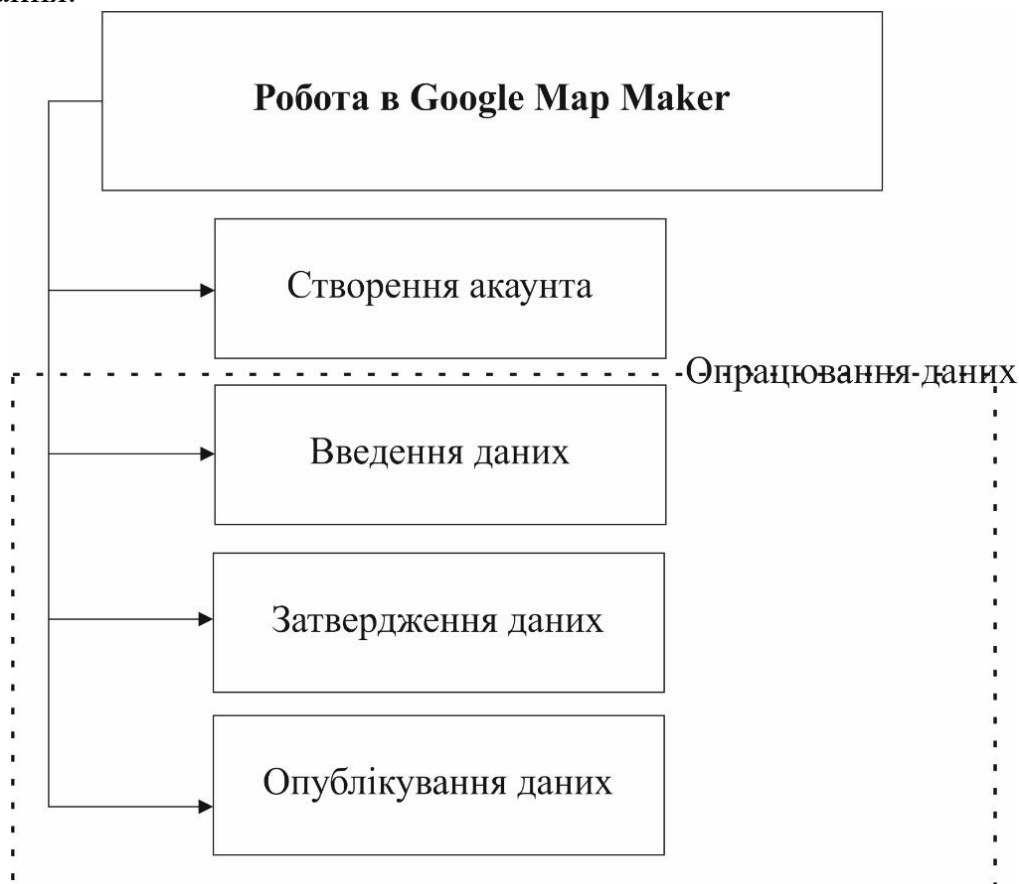

Рис. 4 Блок схема структури виконання дипломного проекту. Камеральні роботи

На карти було нанесено більше 20 км раніше не позначених доріг та позначено різноманітні за своєю сферою діяльності громадські місця (магазини, лікарні, державні установи, навчальні заклади та інше). Результати були відразу затвердженні та опубліковані на Google Maps.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес забезпечить поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень, що дозволить підвищити якість навчального матеріалу й підсилити освітні ефекти від застосування інноваційних педагогічних програм і методик, оскільки дає викладачам додаткові можливості для побудови індивідуальних освітніх траєкторій студентів.

Список використаних джерел

1. http://www.znaimo.com.ua/Google_Map_Maker
2. <https://sites.google.com/site/mapmakerpedia/regional-hubs/map-ukraine/started-guide/prepare-for-take-off/what-is-google-map-maker>
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Maps
4. Спільнота картографів Google MapMaker в Україні
5. Сайт Картограф Google в Україні MapMaker
6. Посібник Google Map Maker

Ірина Совтус

викладач терапевтичних дисциплін, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», sovtus_iryna_kmk@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСНОВ МЕДСЕСТРИНСТВА В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Сьогодення характеризується надвеликим обсягом інформаційних потоків, стрімкими темпами впровадження новітніх технологій, інтеграційними тенденціями у світовому суспільстві. Зазначені процеси мають великий вплив на вищу освіту, значно підвищуючи вимоги до випускників. Важливим кроком на шляху до створення у медичному коледжі умов підготовки конкурентоздатного фахівця стає впровадження інтерактивного навчання, оскільки воно дозволяє відійти від стандартів мислення, стереотипу дій, сприяє становленню характеру, зумовлює розвиток усіх трьох сфер особистості: когнітивної, емоційної, вольової.

Для викладача сьогодні важливо вдосконалювати власні знання про методи навчання, впроваджувати у власну викладацьку практику новітні освітні концепції, йти в ногу з часом. Медичні сестри, фельдшери, акушерки повинні окрім знань і здібностей вміти самостійно мислити для того, щоб правильно вирішити проблему, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки. Моніторингові дослідження показують, що в студентських групах, де впроваджується інновація, посилюється мотивація до навчання, підвищується якість навчального процесу [13].

Зростання культурних обмінів, інтеграція в європейський освітній простір, долучення до світових цінностей, процес глобалізації вимагають від викладача медичного коледжу постійного розширення свого світогляду, підвищення рівня педагогічної майстерності, тобто постійної самоосвіти.

Бурхливий розвиток медичної науки вказує на важливість і фундаментальне значення основ медсестринства у підготовці медичних працівників. Загальною метою вивчення цього предмета є засвоєння студентами теоретичних знань та практичних умінь при здійсненні медсестринського процесу. Програма містить чотири розділи, послідовне вивчення яких формує у майбутніх медичних сестер холістичне бачення своєї майбутньої професії.

Слово «інновація» має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу [12]. Інтерактивне навчання відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студенті викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами [2].

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі

аналізу обставин та відповідної ситуації. Інтерактивні методи дозволяють створити комфортні умови, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати виважені рішення [2, 11].

Інтерактивне навчання сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь студентів, допомагає створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером студентського колективу [14].

Основними принципами інтерактивного навчання є: особистісне включення студентів у навчальну діяльність; моделювання в навчальній діяльності студентів цілісного змісту, форм і умов професійної діяльності фахівців; проблемність змісту навчання в освітньому процесі; адекватність форм навчальної діяльності студентів цілям і змісту освіти; міжособистісна взаємодія та діалогічне спілкування суб'єктів освітнього процесу (викладача і студентів, студентів між собою); педагогічно обґрунтоване поєднання нових і традиційних методів навчання; єдність навчання і виховання особистості фахівця [9].

На основі ознайомлення з науково-педагогічною літературою з'ясовано, що сутність поняття «інтерактивне навчання» є предметом дослідження багатьох науковців (І. Луцик, Д. Біда, Л. Богданова, І. Зязюн, О. Пометун, Г. Коберник, Н. Коломієць, О. Комар, Т. Кравченко, Г. Кривчикова, В. Мартинюк, О. Єльнікова, Н. Павленко, Л. Пироженко, Є. Полат, Т. Чепель і ін.). Під інтерактивним навчанням дослідниками розуміється пізнавальний розвиток особистості шляхом організованої, цілеспрямованої навчальної взаємодії суб'єкта з навчальним середовищем.

Узагальнення результатів наукових джерел (Г. Селевко, А. Балаєв, В. Беспалько, О. Єльнікова, О. Пометун,), власне бачення проблеми уможливило характеристику інтерактивного навчання як такої організації навчального процесу, що має проблемно-пошукову природу, здійснюється за допомогою засобів комунікації та базується на спільній діяльності, у процесі якої педагог перебуває в позиції фасилітатора, а студенти активно взаємодіють між собою та викладачем.

Під методами інтерактивного навчання розуміємо такі методи, які зумовлюють процес активної взаємодії суб'єкта навчання з навчальним середовищем з метою досягнення визначених дидактичних результатів.

Аналізуючи інтерактивне навчання враховуємо множинність не лише трактувань цього поняття, але й класифікації методів інтерактивного навчання. Огляд бібліографії, присвяченої інтерактивному навчанню, дав можливість зробити висновок, що на сьогодні науковцями (В. Платов, А. Смолкін, А. Алексюк, Е. Литвиненко, П. Підкасистий,) найчастіше використовується така класифікація методів інтерактивного навчання: імітаційні та неімітаційні [9].

У науковій літературі поряд із поняттям «активне навчання» [6] можна натрапити на такі поняття як «розвивальне» [3], «проблемне» [4], «групове» [7], «інтерактивне» [1], «особистісно орієнтоване» навчання [8], «ресурсно-

орієнтоване навчання» [5]. З одного боку, відмінності у вживанні цих термінів пов'язані із контекстом розгляду самого поняття «активне навчання», яке розглядається нами як «розвивальне» на протигагу традиційному «формульовальному», передусім, за критерієм педагогічного результату, а також може репрезентуватися і як «проблемне», і як «групове» залежно від задіяних у ньому провідних психологічних механізмів активізації (механізмів мислення або ж механізмів функціонування групи). Термін «особистісно орієнтоване навчання» підкреслює первинне існування особистості і суб'єктної активності педагога стосовно спеціально організованої педагогічної дії [10]. Отже, особистісно орієнтоване навчання створює оптимальні умови для інтелектуального розвитку й самореалізації особистості й вирішує одне з головних завдань – забезпечення всебічного розвитку особистості, здатної до самоосвіти з урахуванням задатків, здібностей і нахилів студентів.

Результати дослідження Н. В. Кононець показали, що перехід до РОН (ресурсно-орієнтованого навчання) відображає тенденцію зміщення акцентів від трансмісійних моделей освіти (передача інформації) до більш особистісно орієнтованих, при яких студент сам несе відповідальність за пошук, обробку. «Ресурсний підхід» до навчання – сукупність умов і засобів, необхідних для реалізації потенційних можливостей кожного студента [5, с. 361].

Ресурсно-орієнтоване навчання – цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, який передбачає оптимальне використання тандемом «студент-викладач» консолідованих кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів [5, с. 41-42].

РОН сприяє активному пошуку інформації з різних ресурсів (книги, журнали, газети, мультимедіа, веб-сайти, спільноти, люди), при якому умотивований студент, вивчаючи певну тему, намагається знайти інформацію багатьма способами та у різних можливих місцях. Цінним є заохочення студентів до збору, аналізу та інтерпретації інформації для досягнення навчальної мети. РОН є особистісно орієнтованим навчанням і обумовлюється тим, що студенти самостійно вчаться на практиці, розвиваючи власну особистість. Цей досвід навчання імітує реальне життя, перетворює студента на мисливця за інформацією, який будує знання та вміє вирішувати проблеми інформаційними інструментами [5, с. 25].

Особистісно-орієнтована освіта базується на таких засадах: студент коледжу – повноцінна особистість; метою освіти є становлення особистості; педагогічні відносини базуються на принципах гуманізації і демократизації; студент є суб'єктом навчальної діяльності; талановитим є кожен студент; в основі навчання лежить позитивна Я-концепція особистості; навчання на основі успіху, відмова від примушування. Ключовими ознаками особистісно-орієнтованого навчання є: опора викладача на суб'єктний досвід студента (на відміну від «суб'єктивний», який передбачає, що десь існує ще й об'єктивний, тобто правильний досвід), не несе в собі негативної оцінки. Поняття вживається на означення обумовленого процесом соціалізації емоційно-ціннісного ставлення особистості до певного факту, явища); суб'єкт-суб'єктні відносини

учасників навчального пронесу (студент стає суб'єктом діяльності тільки тоді, коли реально може впливати на неї на всіх етапах: цілевизначення, планування, організації, рефлексії, оцінювання); діяльнісна основа (студенти вчаться самостійно здобувати і застосовувати знання) [12].

Специфіка навчання за допомогою інтерактивних методів полягає: по-перше – мислення і поведінка студентів активізуються; по-друге – спілкування студентів з викладачем і один з одним відбувається на високому рівні мотивації, емоційності і творчості; по-третє – формування у студентів педагогічних умінь відбувається в обмежені строки. Відповідно, інтерактивні методи підтримують у студентів зацікавленість, позитивне збудження, емоційність, творче напруження, діловий азарт. Таке навчання підвищує культуру спілкування, поглиблює потяг до взаємодії з людьми в різних ситуаціях, інтенсивно формує організаційні навички, взагалі, ніхто не залишається байдужим [11].

Практика показує, що кожен, хто навчається, має проходити індивідуальну траєкторію професійного зростання, а процес навчання має бути максимально умотивований і глибоко самостійний. У такому випадку він «є керованим через модульну структуру, тобто через точне визначення цілей, встановлення вихідного рівня знань, побудову і пред'явлення індивідуальних, мотивованих навчальних програм, що передбачає диференціацію знань та їх корекцію, забезпечення систематичного зворотного зв'язку, встановлення кінцевого рівня знань, визначення ефективності, процесу навчання через досягнення результату, заданого метою навчання» [10].

Основними чинниками, які спонукають та підвищують активність студентів медичного коледжу та які необхідно враховувати в процесі впровадження інтерактивного навчання, є професійний інтерес, творчий характер навчально-пізнавальної діяльності, ігровий характер проведення занять, емоційний вплив, а реалізація особистісно орієнтованого підходу забезпечує індивідуальний підхід з урахуванням особливостей підготовки майбутнього молодшого спеціаліста, сприяє формуванню професійних знань, сприяє конкурентоспроможності випускників медичного коледжу.

Для активізації творчої діяльності студентів використовую такі форми інтерактивного навчання: ситуативне моделювання (імітаційні ігри, рольова гра та ін.); опрацювання дискусійних питань («дискусія», метод «Прес»); кооперативне навчання (робота в малих групах, в парах, в трійках, «карусель», «акваріум»); колективно-групове навчання («мозковий штурм», «відкритий мікрофон» тощо). Вони не є універсальними, мають чітко обмежену галузь свого застосування, в якій грамотне використання їх дійсно дає можливість отримати більш високий результат.

Вважаю, що реалізація ідей інтерактивного навчання при підготовці фахівців сприяє набуттю студентами навичок майбутньої професійної діяльності, дозволяє підтримувати діалог між усіма учасниками навчального процесу, що сприяє накопиченню досвіду роботи студентів із великим обсягом інформації, представленій у різних формах, формуванню комунікативної компетентності, розвитку пізнавальної активності. Зазначені якості конче необхідні сучасному фахівцю-медику для ефективної професійної діяльності,

самореалізації у професії, саме тому перспективною є розробка сценаріїв занять, побудованих на засадах інтерактивної взаємодії.

Таким чином, інтерактивне навчання розв'язує безліч завдань підготовки студентів коледжу. По-перше, воно розвиває комунікативні вміння і навички, допомагає встановити контакти між студентами і викладачами. По-друге, забезпечує розв'язання виховного завдання, оскільки привчає працювати в команді, прислухатися до думки одногрупників. Використання інтерактиву в навчальному процесі, як показує практика, знімає нервову напругу учасників у процесі занять, дає можливість змінювати форми їхньої діяльності, переключати увагу на ключові питання теми заняття, переходити від предметно орієнтованої моделі навчання до особистісно орієнтованої, що так важливо сьогодні.

Усе зазначене вище привело до висновку про необхідність наукового обґрунтування й експериментальної перевірки дидактичних умов інтерактивного навчання, розробки й наукового обґрунтування структурно-функціональної моделі інтерактивного навчання при викладанні основ медсестринства в медичних коледжах.

Список використаних джерел

1. Вашуленко М. С. Удосконалення змісту і методів навчання української мови в 1-4 класах. Науково-теоретичні засади та методичні рекомендації / М. С. Вашуленко. – К.: Рад. школа, 1991. – 110 с.
2. Губар Д. Є. Інтерактивне навчання як основа підготовки майбутнього фахівця до ефективної професійної діяльності [Електронний ресурс] / Д. Є. Губар, Т. В. Непомняща. // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2011_4_6.pdf
3. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения. Опыт теоретического и экспериментального психологического исследования / В. В. Давыдов. – М.: Педагогика, 1986. – 240 с.
4. Запрудский Н. И. Моделирование и проектирование авторских дидактических систем: [пособие для учителя] / Н. И. Запрудский. – Минск, 2008. – 336 с.
5. Кононец Н.В. Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів) : монографія / Н. В. Кононец. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 506 с.
6. Копусь О. А. Застосування активних методів навчання у формуванні фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів філології [Електронний ресурс] / О. А. Копусь // Науковий вісник Донбасу: [електронне наукове видання]. – 2012. – № 1 (17). – Режим доступу: http://almamater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN17/12koammf.pdf.
7. Кремень В. Г. Освіта і наука України – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 304 с.
8. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі : теорія і практика : монографія / О. А. Кучерук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 420 с.
9. Луцик І. Г. Дидактичні умови інтерактивного навчання предметів суспільно-гуманітарного циклу в педагогічних коледжах: автореф. дис. ... канд.

пед. наук : 13.00.09 / Луцик Ірина Геннадіївна; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2011. – 20 с.

10. Методика навчання української мови в початковій школі : [навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ] / [за наук. ред. М. С. Вашуленка]. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364 с.

11. Падун Н. О. Інтерактивне навчання як засіб ефективної підготовки спеціалістів [Електронний ресурс] / Н. О. Падун, А. О. Падун // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 2. – С. 195-198. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzspp_2014_2_36.pdf

12. Сідельнікова В. К. Інтерактивне навчання як важливий чинник формування професійної компетентності майбутнього фахівця [Електронний ресурс] / В. К. Сідельнікова, І. В. Ремзі // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2014. – Вип. 37. – С. 315-319. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzkr_2014_37_40.pdf

13. Совтус І. М. Підвищення ефективності навчання та розвитку творчої пізнавальної активності студентів шляхом застосування інформаційних технологій / І. М. Совтус, Н. М. Корнісік // Матеріали навч.-метод. конф. «Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми, інновації та сучасні технології» (18 квітня 2012 року). – Чернівці, 2012. – С. 160-161.

14. Як стати майстерним педагогом: навчально-методичний посібник / [Ковальчук В. І., Сергеева Л. М. та ін.]; за заг. ред. Л. І. Даниленко. – К.: ТОВ «Етіс плюс», 2007. – 184 с.

Тетяна Шитикова

викладач клінічних дисциплін вищої категорії, Кам'янський медичний коледж, shitikova9@gmail.com

Катерина Єгорова

викладач клінічних дисциплін, Кам'янський медичний коледж, superliv.no@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ЦИКЛОВОЇ МЕТОДИЧНОЇ КОМІСІЇ ТЕРАПІЇ ТА ХІРУРГІЇ КАМ'ЯНСЬКОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ)

*Освіта-річ пречудова, але добре
було б інколи пам'ятати: нічому з того, що
потрібно знати, ніколи примусом не навчиш.
Оскар Уальд*

Інтеграція вітчизняної системи освіти у підготовці кваліфікованих фахівців до європейської та світової потребує реформи за суттю: з переходом від парадигми навчання до парадигми освіти.

Сучасна система медичного освітньо-професійного простору, сприймаючи виклики часу, обирає метод негайного реагування через впровадження компетентнісного підходу, що надасть змогу вирішити нагальні проблеми через формування в процесі навчання активного, самостійного, творчо мислячого студента та конкурентоспроможного фахівця, який на «виході» стане готовим до дії практиком, який осмислює та усвідомлює. Адже у самому слові "студент" (лат. *studens* – той, хто вчиться) закладена потреба наполегливої самостійної роботи над оволодінням глибокими знаннями.

Тому однією з реперних точок навчального процесу є збільшення організаційного, дидактичного та методичного ресурсу самостійної роботи студентів, яка є не просто важливою формою, а й повинна стати основою та ефективним інструментом в здобутті прихованого скарбу знань.

Проблема якісної професійної підготовки через оновлення змісту та форм самостійного навчання є провідною для циклової методичної комісії терапії та хірургії Кам'янського медичного коледжу. У форматі постійного творчого пошуку виправданих методів удосконалення самостійної діяльності студентів розглянемо змінену модель комунікативної взаємодії викладача і студента, де зменшується організуюча, плануюча та контролююча доля участі педагога та зростають його рекомендаційні та орієнтуючі функції. З іншого боку, студент, керований девізом – «Я навчуся!», замість – «Мене повинні навчити!», стає більш активним і виступає не об'єктом, а суб'єктом навчальної діяльності.

З метою впровадження специфіки самостійної позааудиторної роботи студентів у площині якісної підготовки медичних спеціалістів циклова комісія широко використовує кейс-технології інтерактивного навчання:

- студентські науково-практичні конференції,
- гурткові аналітично - дослідницькі проектування,
- тематичні круглі столи,
- дискусії,
- тренінги тощо.

Так для проведення навчально-виховного заходу: «Аборт: «за» та «проти»» в межах тижня циклової комісії було обрано проектно-дослідницьке навчання у формі дебатов.

❖ **За мету проведення заходу поставлено:**

сприяти формуванню розуміння складних медичних, етичних, суспільно-політичних проблем шляхом активного дискусійного обговорення, заснованого на глибокій самостійній підготовці проблемного питання.

❖ **Запланований кінцевий результат** – формування фахових компетентностей шляхом самостійного позааудиторного опрацювання наступних завдань:

- ✓ дослідити статистику абортів як медико-соціальної проблеми, порівняти показники в світі, в Європі, в Україні, регіоні;
- ✓ ознайомитись з методами проведення абортів та передбачати ризики ускладнень; профілакувати їх методами проведення санітарно-просвітницької роботи;
- ✓ продемонструвати проведення санітарно-просвітницької бесіди у формі ділової гри.

– **формування загальних компетентностей:**

- ✓ сприяти розвитку у майбутніх медичних працівників критичного мислення, здатності до пошуку протиріч та прийняття альтернативних рішень актуальних медико-соціальних питань;
- ✓ розвивати навички аналізу та оцінювання інформації з позиції компетентного підходу до навчання фельдшера, акушерки, медичної сестри;
- ✓ застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності загальної практики сімейної медицини;
- ✓ комунікативна готовність співпрацювати у складі мультидисциплінарної команди;
- ✓ уміти спілкуватись з пацієнтами з етико-деонтологічних міркувань;
- ✓ уміти обґрунтувати власну позицію, використовуючи діюче законодавство, нормативно-правові акти;
- ✓ толерантність у здійсненні стратегії вербальних протиборств з опонентами.

Організація самостійної позааудиторної роботи студентів проводилась за алгоритмом психолого-педагогічного супроводу в декілька етапів.

У період початкової організації педагог виступає в ролі організатора, лідера, фасилітатора з елементами безпосередньої участі:

- у обговоренні стратегії та тактики проведення навчально-виховного заходу, програмуванні подорожньої карти підготовки студентів;
- у наданні рекомендацій з кандидатур капітанів команд;
- організації проведення анкетування та волонтерської акції - флешмобу «За життя!» серед студентів початкових курсів;
- створенні інформаційного кейсу «Життєві пріоритети» з проблемних ситуаційних завдань з професійним спрямуванням з нетиповими рішеннями та чітких інструкцій з технологій їх реалізації;
- з розробки пакету вимог до написання сценарію ділової гри;
- створення пам'ятки з етичних норм та правил проведення дебатів.

Наступні етапи (основні) – студентський старт та реалізація завдань відбуваються за умов самоорганізації з елементами делегування повноважень викладача капітанам – модераторам:

- з формування складу команд–мікрогруп із 6 студентів усіх клінічних спеціальностей коледжу та груп підтримки;
- ідентифікації команд: визначення назв, девізу, емблем;
- виготовлення інформаційних буклетів «Молодь проти абортів!»; творчих поробок з символіки-логотипу заходу;
- з розробки електронних презентацій-візитівок команд.

Викладач-керівник проекту контролює групову рефлексію перевіркою створених фреймових структур з аргументів «за» та «проти» абортів, підсумків проведення анкетування;

- виявляє помилки та консультує з їх виправлення: спонукає до опрацювання культурно-історичних аналогів сімейних цінностей, звернення до чинної бази законодавчо-правових першоджерел, сучасних соціально-економічних та демографічних тенденцій суспільства.

І нарешті, проведення відкритого навчально-виховного заходу як довгоочікуваного результату спільних зусиль викладачів та самостійно сформованих ціннісних орієнтацій студентів.

Представлене портфоліо засвідчує якісні характеристики створеного інформаційного простору навчально-виховного заходу – «Молодь – за життя!».

Обговорення дискусійного питання: «Аборт – вбивство чи право на вибір?» об'єднало творчий запал молоді та професійний потенціал досвіду викладачів у бажанні зцілити навколишній світ, досягло апогею інтерактивну: сягнуло за рамки діалогу між опонентами команд в площину полілогу; жваве, запальне дебатування кейсових проблемних завдань захопило всіх небайдужих присутніх у залі студентів, викладачів, і, навіть, шановне неупереджене журі; дотепна аргументація «за» логічно відхилялась обґрунтованим баченням абортів як медико-соціальної проблеми; позиція «проти» конкурувала із зваженими опозиційними поглядами «за» згідно діючого законодавства, нормативно-правових актів та переліку медичних показань.

І як результат – справдилися очікувані психологічні новоутворення особистості, про що йдеться в словах народної мудрості: «Вчора я був розумний – хотів змінити світ, сьогодні я – мудрий, бо сам змінився!»

Отже, для успішного досягнення кінцевої мети самостійної роботи студентів необхідні такі умови:

- 1) володіння студентами вміннями та навичками самостійної навчальної діяльності;
- 2) формування у студентів мотивації до самостійної роботи;
- 3) урахування індивідуальних особливостей студентів під час визначення завдань для самостійної роботи;
- 4) урахування групових особливостей студентів (рівень інтелектуального розвитку, провідний тип темпераменту, мотив навчальної діяльності та ін.);
- 5) розробка індивідуальних творчих завдань для самостійної роботи студентів над проблемними темами курсу і грамотне керівництво нею з боку викладача з метою надання вчасної допомоги для усунення недоліків;
- 6) створення викладачем-модератором кейсу необхідного методичного матеріалу для організації самостійної роботи студентів.

Список використаних джерел

1. Абелль Д. Що необхідно для гарного кейсу? / Д. Абелль// ЕССН AUTUMN FALL, 1997. – No 4. – С. 18-19
2. Багиев Г. Л. Руководство к практическим занятиям по маркетингу с использованием кейс-метода/Г.Л. Багиев, В.Н.Наумов // Энциклопедия маркетинга. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru/read/m21/>
3. Галузяк В.М. Педагогика / В.М. Галузяк. – Винница, 2003. – 413 с.
4. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vshu.ru/>
5. Еремин А. С. Обеспечение учебной работы с использованием кейс-метода / А. С. Еремин // Инновации в образовании. – 2010. – No 4. – С. 77–90.

6. Лях Т. Л. Використання інтерактивних методів у програмах з формування здорового способу життя / Т. Л. Лях, Т. В. Журавель // Основи громадського здоров'я: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [Т. П. Авельцева, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ед.] ; за заг. ред. О. В. Безпалько. – Ужгород : ВАТ «Патент», 2008. – С. 152–216.

7. Сидоренко О. Ситуаційна методика навчання: Теорія та практика/ О. Сидоренко, В. Чуба. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2011. – 256с.

8. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс метода / [Ю.П.Сурмин, А.И.Сидоренко, В.Лобода и др.]. – Киев: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

9. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. - 628 с.

10. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців./ В.В.Ягоднікова// Педагогіка. – 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm

Ірина Шуляк

викладач правових дисциплін, викладач-методист, Коледж Сумського національного аграрного університету

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Педагогічна освіта України зазнала суттєвих соціально-політичних й економічних змін, в освіті спостерігається орієнтація на особистісно-професійний розвиток майбутніх фахівців, що характеризує освіту найбільш розвинених країн світу. В освітній системі спостерігається поступовий перехід від авторитарного стилю до раціоналізму й активності, від сприйняття навчання як уміння запам'ятовувати матеріал до трактування процесу пізнання як засобу відкриття нового.

Важливою складовою навчальної діяльності була і залишається система контролю і оцінювання, діагностика навчальних досягнень студентів. Формальні, спрощені методи діагностики знань змінюються інтенсивними комплексними системами, які водночас забезпечують й об'єктивність оцінювання навчальних досягнень студентів, і їх мотивацію до плідної роботи упродовж усього періоду навчання. Традиційна система контролю недостатньо враховує індивідуально-психологічні особливості студентів, не відповідає сучасним вимогам, не задовольняє потреб систематичного діагностування успішності студентів.

Методи контролю – це способи діяльності викладача і студентів, в ході яких виявляються засвоєння учбового матеріалу та оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками. Загальне значення методів полягає в тому, щоб найліпшим чином забезпечити своєчасний і всебічний зворотний зв'язок між студентами і викладачами, на підставі якого встановлюється, як студенти сприймають та засвоюють матеріал.

Усне опитування – найбільш поширений метод контролю знань студентів. При усному контролі встановлюється безпосередній контакт між викладачем та студентом, в процесі якого викладач отримує широкі можливості для вивчення індивідуальних особливостей засвоєння студентами матеріалу. Усне опитування вимагає від викладача великої попередньої підготовки: ретельного відбору змісту, всебічного осмислення питань, задач та прикладів, які будуть запропоновані, шляхів активації діяльності усіх студентів групи в процесі перевірки, створення на занятті ділової та доброзичливої обстановки.

Розрізняють фронтальне, індивідуальне та комбіноване опитування [1].

Письмова перевірка наряду з усною є важливим методом контролю знань, умінь та навичок студентів. Застосування цього методу дає можливість в найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння матеріалу всіма студентами групи, визначити напрямки для індивідуальної роботи з кожним.

Письмова перевірка використовується у всіх видах контролю і здійснюється як в аудиторній, так і поза-аудиторній роботі (виконання домашніх завдань).

Письмові роботи за змістом і формою в залежності від дисципліни можуть бути самими різноманітними: диктанти (технічні, математичні, креслярські та ін.), твори, відповіді на питання, розв'язок задач та прикладів, виконання різних креслень та схем, підготовка різних звітів, рефератів.

За тривалістю, письмові контрольні роботи можуть бути короточасними (7-15 хв), коли перевіряється засвоєння незначного об'єму навчального матеріалу, і більш тривалими, але не більше одного академічної години.

Для забезпечення більшої самостійності у виконанні контрольних робіт рекомендується пропонувати групі декілька варіантів завдань (бажано взагалі кожному студентові індивідуальне завдання). При цьому складність контрольних питань і задач для усіх варіантів повинна бути однаковою.

Практична перевірка займає особливе місце в системі контролю і дає можливість виявити, як студенти вміють застосовувати отримані знання на практиці, наскільки вони оволоділи необхідними вміннями, головними компонентами діяльності. В процесі виконання професійних завдань студент обґрунтовує прийняті рішення, що дає можливість встановити рівень засвоєння теоретичних положень, тобто одночасно з перевіркою умінь здійснюється перевірка знань.

Цей метод застосовують при вивченні загальноосвітніх і загально технічних дисциплін, але найбільш широко – спеціальних дисциплін, на семінарських і практичних заняттях, при виконанні курсових і дипломних проектів, при проходженні виробничої практики.

Широке застосування для контролю знаходять професійні задачі, ділові ігри, підібрані відповідно з вимогами кваліфікаційної характеристики молодшого спеціаліста. Вони дають можливість більш об'єктивно визначати рівень готовності студента до практичної діяльності, сформованість таких важливих інтелектуальних умінь, як аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, використання знань у нестандартних умовах [2].

Практична перевірка – це ведучий метод контролю в період виробничої практики. Контроль знань, умінь, навичок здійснюється як у ході виконання студентами конкретної виробничої діяльності, так і за її результатами.

Останнім часом у вищій школі став широко застосовуватись стандартизований контроль знань протягом усього періоду вивчення навчальних курсів. У стандартизованому контролі знайшла широке застосування тестова методика з альтернативним вибором відповідей. Метод альтернативного вибору відповідей полягає у тому, що ставляться запитання і одночасно пропонуються варіанти відповідей, правильність яких потрібно оцінити. При цьому студенту пропонуються не тільки самі відповіді, але і їх цифрові коди (як правило, номер варіанта відповіді).

Перевага цього методу полягає у тому, що за допомогою найпростіших засобів (бланків, матриць) можна отримати відповідь практично на будь-яке запитання, а недоліком є можливість вгадування правильної відповіді. За допомогою альтернативного методу доцільно перевіряти вміння самостійно обмірковувати отримані дані.

Контроль знань студентів – це невід’ємна і важлива частина процесу навчання, відповідальний етап на шляху від незнання до знання, від неповного знання до більш точного і більш повного.

Кожному викладачеві необхідно напрацювати таку систему контролю знань, щоб у цілому вона найкращим чином слугувала виконанню всіх його функцій.

Керуючи процесом навчання, викладач повинен не тільки повідомляти студентам певну інформацію або організовувати сприйняття цієї інформації з інших джерел, але і повинен одночасно мати вичерпні відомості про те, як виконується ця робота, яка кількість і якість засвоєваних знань. І чим повніше будуть ці відомості, тим більше студентів буде охоплено ними, чим достатніший і своєчасний контроль, тим кваліфікованіше викладач зможе керувати процесом засвоєння, тим більше буде можливостей зробити навчання керованим.

Список використаних джерел

1. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К.: Академвидав, 2014. – 456 с. (Серія "Альма-матер").
2. Янченко О. В. Форми і методи контролю знань в умовах сучасних навчальних технологій [Електронний ресурс] / О. В. Янченко // Інгулецький технікум Криворізького технічного університету. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://yancholga5.narod.ru/kontrol.pdf>.

Секція 4 . Методика викладання спеціальних дисциплін

Ірина Канівець

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вищої
математики, логіки та фізики, Полтавська державна аграрна академія,
ira.gorda@rambler.ru*

МЕТОДИ ВХІДНОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ефективне навчання вищої математики у ВНЗ передбачає належний контроль результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, тому актуальним є питання розробки системи контролю на кожному із етапів навчання, яка відповідала б діяльнісному підходу та вибору методів контролю якості математичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Так, зокрема на освітньому порталі «www.osvita.org.ua» зазначено про те, що пошук досконалих методів вимірювання рівня знань учнів на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій набуває надзвичайної актуальності, оскільки об'єктивізація процесу вимірювання, забезпечуючи зворотний зв'язок, дає можливість координувати цей розвиток. Отже, об'єктивні та точні методи вимірювання та оцінювання знань стають однією з рушійних сил наукового прогресу [1].

Питання контролю знань, вмінь та навичок студентів висвітлюють у своїх дослідженнях Ю. Бабанський, І. Булах, І. Лернер, Л. Русанова, З. Слєпкань, В. Швець та інші.

Під час викладання дисципліни «Вища математика» ми проводимо наступні види контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти: вхідний, поточний, проміжний, підсумковий та залишкових знань.

Зокрема, вхідний контроль (діагностика вхідного рівня знань студентів) застосовуємо як передумову для успішного планування і керівництва навчальним процесом, проводимо його серед першокурсників на першому практичному занятті з дисципліни «Вища математика». Мета вхідного контролю – визначення наявного рівня математичної підготовки здобувачів вищої освіти з вузлових питань шкільного курсу математики та визначення рівня їх готовності до подальшого вивчення вищої математики у ВНЗ.

Анкетування студентів вищих аграрних навчальних закладів показало, що на питання: «Які форми вхідного контролю Вам найбільше імпонують при вивченні математичних дисциплін?» відповіді розподілилися таким чином: 19,8 % – тестування в письмовій формі; 16,6 % – короткочасна контрольна робота; 15,5 % – групове опитування; 13,2 % – математичний диктант; 12,3 % – комп'ютерне тестування; 10,5 % – довготривала контрольна робота; 6,5 % –

усне опитування; 4,6 % – фронтальне опитування. І лише 1 % студентів вибрали варіант відповіді – не подобається жодна з форм контролю.

Дані результати були враховані нами під час організації вхідного контролю. Для його проведення нами використовуються такі методи як тестування та контрольна робота. Зокрема, вхідне тестування дає цілком об'єктивні результати, які надалі завжди знаходять підтвердження в навчальному процесі. Розроблений нами вхідний тест включає в себе завдання, диференційовані за змістом, закритого типу на вибір правильної відповіді, які охоплюють усі змістовні лінії курсу математики старшої школи і забезпечують перевірку першокурсників володіння уміньми з таких тем: числа й обчислення; вирази і перетворення; функції; логарифми; рівняння, системи рівнянь, нерівності; геометричні фігури та їх властивості; визначені інтеграли.

Для кожного завдання запропоновано чотири варіанта відповідей, з яких правильною є тільки одна. До комплекту тесту входять: критерії оцінювання знань студентів, система нарахування балів за правильно виконане завдання тесту, відповідність кількості набраних балів студентом оцінці за 100-бальною шкалою оцінювання, варіант вхідного тесту, диференційованого за змістом, бланк відповідей тесту.

Не дивлячись на переваги використання тестування, даний метод має і недоліки, адже він не дає змоги проаналізувати помилки, допущені студентами під час розв'язування завдань, прослідкувати за логікою їх мислення.

Доцільним у використанні є письмова нульова контрольна робота, яка слугує засобом для контролю засвоєних знань, сформованих умінь студентів зі шкільного курсу математики та їх застосування під час розв'язування задач. Зміст письмової контрольної роботи містить завдання на розв'язування дій зі звичайними та десятковими дробами, алгебраїчні дії з числами різних знаків, алгебраїчних, показникових, логарифмічних, тригонометричних рівнянь та нерівностей, алгебраїчних та геометричних задач, елементів векторної алгебри та аналітичної геометрії, функції однієї змінної тощо.

Під час проведення нульової контрольної роботи ми використовуємо завдання трьох рівнів складності. Для першого рівня складності студентам пропонуються завдання, що потребують тільки основних теоретичних знань і практичних навиків та розуміння конкретних математичних понять. Завдання другого рівня складності використовуються для застосування вивчених тверджень, правил, закріплення алгоритмів. Вони не повинні потребувати спеціальної діяльності студентів для пошуку методів їх розв'язування і результат має бути одержаним через два-три логічних кроки. Завдання третього рівня передбачають аналіз умови, складання плану розв'язання задачі, критичного осмислення одержаних результатів, доведення певних тверджень, отримання висновків і наявних фактів [2].

Опрацьовані, проаналізовані та узагальнені результати вхідного контролю надають можливість виявити прогалини у знаннях студентів з тем шкільного курсу математики та розробити на цій основі програму реабілітаційного навчання, метою якого є усунення прогалин у знаннях, вміннях та навичках здобувачів вищої освіти та доведення їх до рівня, достатнього для подальшого успішного вивчення вищої математики у ВНЗ.

Студентам, які мають низький рівень математичної підготовки з певних тем шкільного курсу математики пропонується література для їх самостійного повторення, після чого проводиться повторна контрольна робота.

Проведення вхідного контролю, на нашу думку, має бути обов'язковим для всіх першокурсників ВНЗ аграрного профілю, адже отримані результати необхідні для конкретизації, оптимізації та більш цілеспрямованого визначення змістовного компонента навчального процесу, обґрунтування послідовності викладання змістовних розділів дисципліни.

Список використаних джерел

1. Ковальчук А. М. Тестові технології як один із засобів контролю [Електронний ресурс] / А. М. Ковальчук // Освіта. ua : веб-сайт. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/2724>. – Назва з титул. екрана.

2. Горда І. М. Система вимірників при здійсненні моніторингу навчальних з математики студентів-аграріїв / І. М. Горда // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 3. Фізика і математика у вищій школі і середній школі. – 2011 . – № 8. – С. 29–35.

Ірина Онищенко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти, доцент, Державний вищий навчальний заклад «Криворізький державний педагогічний університет», irina_onischenko@ukr.net

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з головних умов виконання людиною своєї професійної діяльності є готовність. Дослідження готовності до професійної діяльності проводилися у двох теоретико-методологічних площинах: функціональній, де готовність вивчалася як психічний стан між особистісними властивостями та психічними процесами, і розглядалася як необхідна умова успішності виконання професійних обов'язків, та особистісній, де готовність досліджувалася як характеристика особистості, яка містить спеціальні та загальні здібності, потребу у професійному самовдосконаленні, комунікативні, професійні, проєктивні та інші вміння.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що в різних підходах та концепціях поняття «готовність» розкривається по-різному, а саме: як якість особистості (А. Ліненко, Н. Кузьміна, К. Платонов, В. Сластьонін), цілеспрямований прояв особистості (С. Максименко, О. Пелех), система властивостей (М. Смульсон, В. Моляко), налаштування на виконання діяльності (М. Дьяченко, Л. Кандилович, А. Капська) та ін. Проте, не дивлячись на різноманіття підходів до розуміння поняття «готовність», більшість учених визначають його як складне, комплексне утворення з багатокомпонентною структурою, важливими ознаками якого виступають позитивне ставлення, спрямованість на діяльність та усвідомлення мотивів діяльності.

Питання готовності вчителя початкових класів до професійної діяльності досліджували О. Демченко, Л. Костюченко, О. Івлєва, С. Мартиненко,

О. Савченко, Л. Хомич, О. Хижна, І. Шапошнікова та ін. Дослідники переконують, що готовність до професійної діяльності є багатоаспектним утворенням, усталеною структурою якостей та здібностей особистості, що дає можливість вчителю початкових класів швидко адаптуватися до мінливих умов праці, творчо підходити до вирішення професійних завдань, забезпечує високі результати педагогічної роботи, допомагає успішно здійснювати свої обов'язки, сприяє подальшому професійному вдосконаленню.

У нашому дослідженні поняття «готовність учителя початкових класів до професійної діяльності» розглядається як складне, динамічне, цілісне особистісне утворення, яке є фундаментальною умовою ефективної організації навчання та виховання молодших школярів, успішного виконання педагогом професійних функцій.

Важливим структурним компонентом готовності до професійної діяльності вчителя початкових класів є *мотиваційна готовність*. Аналіз праць учених (М. Дьяченко, Л. Захарова, Л. Кандилович, Н. Кузьміна, І. Кучерявевнко, О. Мешко, Л. Мітіна, В. Моляко, Г. Сухобська, А. Яблонський та ін.) показує, що мотиваційна готовність до професійної діяльності є визначальним конструктом у виборі професії, ступенем реалізації в ній, важливим фактором, що впливає на успішність та ефективність професійної діяльності.

Мотиваційна готовність до професійної діяльності – це усвідомлений та активно-діяльнісний стан, який забезпечує особистісну й професійну самореалізацію та самоактуалізацію під час вирішення професійних проблем на основі психолого-педагогічної компетентності, особистісного та професійного досвіду, творчого використання індивідуально-психічних особливостей та інтелектуального потенціалу в процесі професійної діяльності [1, с. 133]. Отже, мотиваційний компонент готовності виражає позитивне ставлення майбутнього фахівця до професійної діяльності, яке засноване на системі ставлень, переконань, мотивів особистості, професійній самосвідомості. Мотиваційна готовність до професійної діяльності є основою, фундаментом, стрижнем, навколо якого конструюються основні якості професіонала.

За результатами експериментальних досліджень домінантними факторами вибору професії вчителя початкових класів виступили такі:

- потреба у спілкуванні з дітьми молодшого шкільного віку;
- стійкий інтерес до педагогічної роботи з молодшими школярами;
- мотиви комунікативного характеру;
- творчий характер професії вчителя початкової школи;
- можливість досягти в даній професії соціального визнання;
- домінування гуманістичних професійних цінностей та ідеалів;
- суспільна цінність педагогічної спеціальності.

Формування мотиваційної готовності майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності є динамічним процесом, який залежить від зовнішніх і внутрішніх умов. Щодо зовнішніх умов, то слід наголосити, що в період професійної підготовки змінюються вимоги до фахівця в галузі початкової освіти, структура основних мотивів її придбання, професійний менталітет, духовні цінності, операційно-технічна сфера у зв'язку з появою інноваційних технологій та ін. Становлення майбутнього фахівця залежить і від

внутрішніх умов: змінюються уявлення про професію вчителя початкових класів, критерії її оцінки і способи самореалізації в ній.

Нами виділено основні показники сформованості мотиваційної готовності майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності, зокрема, такі:

- стійкий інтерес до професії вчителя початкових класів;
- прагнення стати висококваліфікованим фахівцем в галузі початкової освіти;
- переважання внутрішніх мотивів у структурі мотивів педагогічної діяльності;
- успішне оволодіння професійними знаннями в галузі початкової освіти;
- високий рівень мотивації досягнення успіху;
- спрямованість на професійний саморозвиток і самовдосконалення;
- прагнення до самореалізації в педагогічній діяльності.

А. Яблонський підкреслює, що мотиваційна готовність майбутніх учителів до професійної діяльності є складним індивідуально-психологічним утворенням, яке поєднує усвідомлення особистістю значущості майбутньої професійної діяльності вчителя, що інтегрується з розвитком професійно значущих якостей і цінностей та наявністю образу своєї професії, власної професійної поведінки, і супроводжується прагненням займатися цією діяльністю після закінчення вищого навчального закладу [2, с. 135]. Отже, мотиваційна готовність майбутніх учителів до професійної діяльності визначається професійно-педагогічною спрямованістю, професійними установками, інтересами та прагненням займатися педагогічною роботою.

Аналіз різних підходів до вивчення проблеми мотиваційної готовності вчителя початкових класів до професійної діяльності засвідчив її складність та багатогранність. Мотиваційна готовність до професійної діяльності є складним процесом взаємодії потреб, інтересів, стимулів, настанов, ціннісних орієнтацій і мотивів, які спонукають і спрямовують особистість до опанування майбутньою професійною діяльністю. Формування мотиваційної готовності майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності є важливою складовою фахової підготовки майбутнього фахівця в галузі початкової освіти. У процесі формування мотиваційної готовності майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності відбуваються зміни в значущості окремих мотивів, а також у переході від неврегульованої до чітко організованої структури мотивації професійної діяльності, де значущі взаємозв'язки між її елементами визначають характер професійної спрямованості майбутнього педагога. Сформована мотиваційна готовність до професійної діяльності допомагає успішно виконувати професійні обов'язки та функції, швидко адаптуватися до мінливих умов праці.

Список використаних джерел

1. Клімова Д. В. Проблема мотиваційної готовності до професійної діяльності у психології / Д. В. Клімова // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : збірник наукових праць звітної наукової конференції викладачів університету за 2013 рік, 4-6 лютого 2014 року

/ укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 133-135.

2. Яблонський А. І. Мотиваційний компонент в структурі мотиваційної готовності студентів до педагогічної діяльності / А. І. Яблонський // Вісник Харківського університету. Серія «Психологія», 1997. – № 395. – С. 134-138.

Лариса Шевчук

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, sh_l_m@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКО-ЛІДЕРСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ: СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ТЕКСТОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Для сучасного українського суспільства та економіки характерна яскраво виражена потреба у харизматичних лідерах і талановитих управлінцях. Разом з тим, на їх діяльність і підготовку суттєво впливає тотальна інформатизація, що потребує врахування під час розроблення теоретичних засад розвитку управлінсько-лідерських здібностей школярів.

Л. Калініна зазначає, що за своєю суттю, «управління є специфічною формою накопичення та використання корисної інформації» [3, с. 21]. Аналогічно, важливою та актуальною є робота із різноманітною інформацією для лідерів.

Водночас, ми поділяємо погляди Н.Віннера, який вважає, що все діє відповідно до отриманої інформації. Інформацію містять будь-які повідомлення, що стимулюють до дії.

Слово «інформація» походить від латинського слова «information», – роз'яснення, повідомлення, пояснення факту, явища, події.

У довідковій та науковій літературі вміщено різноманітні тлумачення інформації. Зокрема, поняття інформації вивчали такі вчені як О. Гаврилов, В. Копилов, В. Котенко, Ф. Махлуп, А. Моль, С. Сурменко, О. Співаковський, К. Шеннон та ін. У результаті аналізу праць перелічених вище вітчизняних та зарубіжних науковців виявлено такі аспекти у трактуванні поняття «інформація»:

- відображення світу у вигляді знаків або сигналів;
- відомості або повідомлення про щось, про когось, про якусь діяльність тощо;
- дані, які придатні для передачі та обробки;
- знання про якусь особу подію, випадок тощо;
- частина знань, що використовується для активної дії;
- повідомлення, які є об'єктом збереження, передачі, перетворення, та сприяють вирішенню поставленого завдання.

На основі аналізу феномену «інформація» на засадах атрибутивної, функціональної, тезаурусної концепцій інформації, концепції значення знака,

теоретичних моделей інформації Л. Калініна визначає поняття «інформація» «як загальнонаукове, яке характеризує матеріальні об'єкти і їх взаємодію на всіх рівнях організації матерії та лежить в основі процесів управління, самоорганізації й саморегулювання в живій природі і суспільстві», водночас, перелічуючи такі три основні параметри як зміст, кількість та якість [1, с.18].

Однією із форм подання інформації є текстова інформація, яка за способом сприйняття є візуальною, за суспільним призначенням може бути особистою або масовою, спеціальною, з обмеженим доступом або загальнодоступною.

Для текстової інформації характерні такі властивості інформації як достовірність, повнота, своєчасність, корисність, зрозумілість.

Водночас, ґрунтовний підхід до розгляду текстової інформації потребує врахування сутності тексту (з лат. *textus* – зв'язок, поєднання, сплетіння, побудова). У таких довідкових виданнях як «Тлумачний словник української мови» (за редакцією А. Івченко), «Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах» (укладач В. Яременко), «Словарь иностранных слов и выражений» (автор-укладач Є. Зенович), «Словарь иностранных слов» (за редакцією Л. Комарової) потягтя «текст» – це авторська праця, документ, пам'ятка тощо, яка відтворена письмово або в друкованому вигляді; висловлювання, твір або документ, зафіксований за допомогою письма або надрукований; послідовність мовних або інших знаків, яка утворює єдине ціле і є об'єктом вивчення і обробки сукупність записаних слів, що складають логічну або мистецьку цілість; твір (уривок) для читання, аналізу та ін.

М. Пентилюк зазначає: «Текст являє собою сукупність речень, що пов'язані і змістом, і мовними засобами. У кожному наступному реченні використана попередня інформація, що й становить змістовий зв'язок між його частинами (реченнями, абзацами). Кожен текст, висвітлюючи якусь тему, містить певний обсяг фактів, певну інформацію. Текст і створюється заради передачі інформації.» [2, с. 18-19] Думку, що текст є носієм інформації, висловлює і Л. Мацько. За Т. Дрідзе, І. Гудзик, певна інформація властива кожному елементові, більше того, інтегруючись у текст, він її змінює.

Багатоаспектне поняття тексту досліджували такі лінгвісти, психологи, дидакти, методисти як А. Брудний, М. Вашуленко, Р. Гальперін, Г. Гранік, І.Гудзик, Л. Доблаєв, Н. Жинкін, В. Кухаренко, Т. Ладиженська, Л. С. Рубінштейн, Н. Чепелева та ін.

У працях М. Бахтіна, О. Боговарової, А.Лурії, Л. Корніяки, Л. Мацько, Л. Романовської, Н. Чепелевої, Г. Чистякової, Б. Ходоса описано такі характеристики тексту: інформативність, зв'язність, цілісність, завершеність, структурованість, діалогічність.

Б.Ходос визначає інформативність тексту як здатність нести певне повідомлення.

Науковці по-різному класифікують інформацію, вміщену у тексті. Ми вважаємо доцільним акцентувати увагу класифікаціях, запропонованими О.Леонтьєвим, І. Неволіним та Н. Чепелевою.

Так, О. Леонтьєв виокремлює у тексті корисну, нову інформацію, І. Неволін поділяє інформацію на фактологічну, теоретичну і рефлексивну (по-

перше – це факти, події та ін., по-друге – теоретичні положення, по-третє – аналіз, оцінювання, узагальнення текстових елементів). За Н. Чепелевою, у тексті наявні три плани інформації, які уособлюють власне текст, автора та читача [4]:

- 1) когнітивна інформація (факти, події, теоретичні компоненти);
- 2) рефлексивна інформація (відображає авторське ставлення до фактологічної і теоретичної інформації, її оцінку);
- 3) регулятивна інформація (здійснює управління процесом сприймання та розуміння тексту реципієнтом).

Слід зазначити, що саме регулятивна інформація сприяє встановленню зв'язків між окремими фрагментами тексту, породженню гіпотез та здогадок відносно подальшого розвитку його змісту, викликає та підтримує у читачів інтерес до тексту, допомагає структурувати текст, допомагає викликає інтерес до тексту та підтримує його на певному рівні.

Зв'язність тексту забезпечується логікою викладу, композиційною структурою, логікою викладу тощо; цілісність – наявністю загального смислу, глибинного рівня (що підпорядковує собі всі елементи зовнішньої структури), єдністю ідеї, теми, змісту, комунікативної мети, структури та ін.; завершеність – (за М. Бахтіним) предметно-сисловою вичерпаністю, задумом автора, типовими композиційно-жанровими формами; структурність тексту – (за Б. Ходосом) – єдністю зовнішньої (формальної) та внутрішньої (сислової) структур.

Розглядаючи детальніше структуру тексту, зауважимо, що поняття «зовнішня структура тексту» науковці трактують як порядок речень у тексті, послідовність надфразових єдностей або висловлювань (І. Неволін), послідовність фактів (Т. Дрідзе). За Н. Чепелевою, зовнішня структура тексту має кілька рівнів, кожен з яких підпорядковує попередній (слова, речення, абзаци). Основна одиниця зовнішньої структури – текстовий елемент, для якого властива завершена думка (речення, частина речення, кілька речень, надфразова єдність).

Внутрішня структура тексту – це основний концепт, головний смисл, смислові відношення смисловими фрагментами, думки, які автор хоче донести до реципієнта.

Смислову структуру тексту автор передає у зовнішній за допомогою різноманітних прийомів. Більше того, одну й ту ж смислову структуру можна представити різними зовнішніми структурами.

Для побудови зовнішньої структури тексту доцільним є визначення зовнішніх характеристик та зв'язків між ними. Визначення внутрішньої структури тексту потребує здійснення смислового аналізу, поетапний процес якого передбачає виконання таких когнітивних операцій [4]:

- структурування;
- переструктурування текстового матеріалу;
- операція стиснення – узагальнення інформації кожного текстового елементу;
- розгортання тексту за схемою смислової структури його змісту.

Тобто, під час структурування текст розбивається на текстові елементи, кожен із яких отримує номер відповідно до порядку появи у тексті; переструктурування – відбувається перехід до внутрішньої структури тексту, що супроводжується зміною його вихідної структури (реципієнт після оцінювання текстових елементів виділяє головні і другорядні, розміщує їх у певному порядку); стиснення тексту – потребує добору заголовків до кожної теми та підтеми; розгортання тексту призводить до укрупнення одиниць інформації.

Зі структурністю тексту пов'язана його подільність, завдяки якій (за А. Брудним, Р. Кириченко, Є. Пассовим, В. Сатиною) у реципієнта є можливість встановлювати смислові зв'язки між окремими текстовими елементами, порівнювати, трансформувати уривки тексту, комбінувати їх, тобто будувати власний текст.

Діалогічність тексту зумовлює активність автора та читача. Зокрема, (за М. Бахтіним, Н. Чепелевою, Р. Шенком) у тексті, як цілісному мовленнєвому висловлюванні, автор транслює не лише інформацію, а й власне ставлення до неї. І. Скрипник та Р. Кириченко уточнюють, що автор має заволодіти увагою читача, апелювати до нього, – запитувати, переконувати, заперечувати, висловлювати критичні зауваження та ін., провокуючи на відповідь.

Н. Чепелева пише, що реалізуючи діалогічність тексту, автор прагне залучити читача до спільного пошуку істини, розв'язання певних проблем, залучити до співтворчості. Діалогічний текст потребує міркувань реципієнта, розумової, емоційної активності та ін., стимулюючи його розвиток. Тому важливим є адресованість тексту – створення його із врахуванням специфіки адресата.

На нашу думку, цікавим прийомом для забезпечення діалогічності тексту є наявність у ньому шпарин (лакун) – пропусків у викладі інформації. Водночас, ми погоджуємося із Н. Чепелевою, що створення такого тексту потребує неабиякої майстерності від автора (за невдалої спроби текст стане фрагментарним або не зрозумілим).

Таким чином, ми вважаємо за необхідне підсумувати, що окреслення теоретичних засад розвитку управлінсько-лідерських здібностей школярів потребує врахування описаної вище сутності та специфіки текстової інформації: сутності понять інформації та «текст», характеристик тексту. Водночас потребують спеціального розгляду питання про види і типи текстів, вікову специфіку роботи учнів із текстовою інформацією, інші теоретичні засади розвитку управлінсько-лідерських здібностей учнів.

Список використаних джерел

1. Калініна Л.М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. педагогічних наук: спец. 13.00.06 – теорія та методика управління освітою / Л.М. Калініна. – Київ, 2008. – 44 с.

2.Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика: Пробний підруч. для гімназій гуманіт. профілю. / М.І. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.

3. Теоретико-прикладні аспекти управління закладами освіти: Науково-методичний посібник / Л. М. Калініна, Н. М. Островерхова, А. Ф. Остапенко. – К. : «Актуал. освіта», 2002. – 310 с.

4. Чепелєва Н. В. Технології читання / Н. В. Чепелєва. – К. : Главник, 2004. – 96 с.

Карина Беркут

викладач іноземної мови, Кам'янський медичний коледж,

berkut_karina@mail.ru

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На сучасному етапі розвитку суспільства інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) охоплюють різні сфери діяльності людини. Модернізація освітньої галузі передбачає перехід від використання традиційних засобів передачі та отримання інформації до персонального комп'ютера, комп'ютерних класів з інтерактивними методами та засобами навчання та інформаційного поля діяльності всесвітньої інформаційної мережі-Інтернет. Це не тільки нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання.

Ми живемо в часи, коли англійська мова набула глобального спілкування. Людина, що входить на рівень міжнародного і міжнаціонального спілкування, повинна повною мірою володіти уміннями і навичками виразу своїх думок англійською мовою. Комунікація, таким чином, виходить на найважливіше місце. Але вільне спілкування, у свою чергу, потребує зацікавленості. Ця тема завжди була, є і буде актуальною, тому що мотивація є рушійною силою, що спонукає студентів до вивчення найскладніших завдань з іноземної мови.

Інформаційно-комунікаційні технології (Information and Communication Technologies, ICT) – це сукупність методів, виробничих процесів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує виконання інформаційних процесів з метою підвищення їхньої надійності та оперативності і зниження трудомісткості ходу використання інформаційного ресурсу.

Останнім часом помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання ІКТ у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як В. Ю. Бикова, Я. В. Булахова, В. Ф. Заболотного, Г. О. Козлакова. Розробкою і впровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники як, Полат Е. С., Новиков С. У., Цветкова Л. А. та багато інших.

Сьогодні увагу дослідників привертають різні аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес. Так, проблемам використання ІКТ з метою підвищення ефективності самостійної роботи студентів присвячено дослідження Н. Бойко та А. Байраківського, які

зазначають, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес сприяє повнішому оволодінню студентами системою знань та вмінь, розвиває творчу спрямованість пізнавальної діяльності студентів, допомагає формуванню відповідних професійних і особистісних якостей [1; 1].

Мультимедійні засоби навчання займають важливе місце у розвитку інформаційного суспільства. Мультимедійні засоби навчання за Гончаренко С.У. – це комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи різноманітні, природні для себе середовища: графіку, гіпертексти, звук, анімацію, відео. Мультимедійні системи надають користувачеві персонального комп'ютера такі види інформації: текст; зображення; анімаційні картинки; аудіо коментарі; цифрове відео [2, 298].

Застосування комп'ютерів на заняттях англійської мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу. При комп'ютерному навчанні засвоюється набагато більша кількість матеріалу, чим це робилося за той самий час в умовах традиційного навчання. Крім того, матеріал при використанні комп'ютера краще засвоюється. Комп'ютер забезпечує і всебічний (поточний, рубіжний, підсумковий) контроль навчального процесу. Контроль, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу і виконує функцію зворотного зв'язку між студентом і викладачем. Комп'ютерний контроль дозволяє значно заощадити навчальний час, тому що здійснюється одночасна перевірка знань всіх студентів. Це дає можливість викладачу приділити більше уваги творчим аспектам роботи зі студентами.

Однак не варто забувати, що при роботі з сучасними ІКТ змінюється і роль викладача, основними задачами якого стає підтримка та розвиток особистості студентів. Стосунки у такій ситуації повинні будуватися на принципах співпраці та спільної творчості. Перевага віддається роботі в невеликих групах, без жорсткого контролю з боку викладача. Найкращі результати досягаються за рахунок можливості студентів самим обрати тему для обговорення, а не беззаперечно слідувати вказівкам викладача. Необхідне збільшення обсягу творчих робіт пошукового та дослідницького характеру, що підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови і сприяє розвитку комунікативної культури [4, 156].

Отже, використання нових сучасних інформаційних технологій при викладанні іноземних мов розширює рамки освітнього процесу, підвищує його практичну спрямованість, сприяє підвищенню мотивації, розвитку інтелектуальних, творчих здібностей студентів. На думку багатьох фахівців, нові інформаційні освітні технології на основі комп'ютерних засобів дають можливість значно підвищити ефективність навчання.

Таким чином, використання ІКТ у процесі викладання іноземних мов:

- зацікавлює студентів, розвиває їх пізнавальну активність;
- підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови;
- встановлює активну взаємодію між студентами і викладачем;
- значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов у ВНЗ;

- надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів (комп'ютерне подання мовного матеріалу на основі художньої літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів; робота зі словником та ін.);
- залучає студентів до самостійного пошуку шляхів та варіантів дії у різноманітних ситуаціях, що потребують використання комунікативних компетентностей;
- формує навички пошуку та розуміння професійно-спрямованої інформації, що надається іноземною мовою.

Список використаних джерел

1. Авер'янова Н. Інформаційний простір в системі освіти // Рідна школа. – 2001. – №2. – С. 33.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене і виправлене – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 522 с.
3. Заболотний В.Ф. Дидактичні засади застосування мультимедіа у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія та методика навчання (фізика)”/В.Ф. Заболотний . – Київ. – 2010. – 38 с.
4. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. – К. : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.
5. Чередніченко Г.А. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни «Іноземна мова» у вищих технічних навчальних закладах / Г.А.Чередніченко, Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця // Наукові записки. Серія: Педагогіка. - Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка – 2011. - №4. – С. 134 – 138.

Олександр Білик

*викладач, Кременчуцький коледж Національного університету імені
Михайла Остроградського, aleck.bilik@mail.ru*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ

Сьогодні компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців розглядається як найважливіше концептуальне положення оновлення змісту освіти, який покладено в основі розроблення нового покоління стандартів вищої школи через формування нової системи діагностичних засобів із переходом від оцінки знань до оцінки компетенцій та визначення рівня компетентності в цілому [1; 2].

При визначенні основних компонентів самоосвітньої компетентності, які потрібно цілеспрямовано формувати і розвивати у процесі навчання електротехнічних дисциплін у майбутніх техніків-електриків необхідно враховувати основні вимоги до підготовки молодших спеціалістів з електропобутової техніки, предметну сферу та вікові особливості студентів.

Терміни «компетенція» і «компетентність» останнім часом широко розглядається та використовуються в дослідженнях з проблем теорії навчання та виховання. Аналіз психолого-педагогічної та наукової літератури свідчить, що різними вченими та методистами ці поняття трактуються по-різному.

Компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності. Тобто компетенцію слід розуміти як задану вимогу, норму освітньої підготовки особистості, а компетентність – як реально сформовані особистісні якості та мінімальний досвід діяльності; як володіння людиною відповідною компетенцією, включаючи її особистісне ставлення до неї та предмета діяльності [3].

Спільним, на нашу думку, у всіх визначеннях є розуміння компетентності у навчанні як набутої характеристики особистості, що сприяє успішному входженню молодшої людини в життя сучасного суспільства.

У процесі нашого дослідження компетентність будемо розглядати як особистісно-професійну системну характеристику якостей людини, яка забезпечує її успішну діяльність у професійній та соціальній сферах, сприяє саморозвитку і самовдосконаленню в умовах постійних змін.

Формування самоосвітньої компетентності має велике значення в будь-якому вигляді професійної діяльності, особливо, коли цей вид діяльності лише формується.

Узагальнюючи сказане, а також враховуючи основні вимоги до підготовки молодших спеціалістів з електропобутової техніки, предметну сферу, вікові особливості студентів, необхідно визначити основні компоненти самоосвітньої компетентності, які потрібно цілеспрямовано формувати і розвивати у процесі навчання електротехнічних дисциплін у майбутніх техніків-електриків.

Внаслідок вивчення цих дисциплін студенти повинні засвоїти закони електротехніки, сучасні методи розрахунку електромагнітних процесів у колах та електротехнічних пристроях, методи аналізу і синтезу кіл з різними параметрами джерел електричної енергії та властивостями елементів кіл. Крім цього, повинні вміти: пояснювати фізичний зміст законів електротехніки, самостійно проводити дослідження електромагнітних процесів в електротехнічних пристроях та режимів роботи електричних кіл, виконувати розрахунки режимів роботи електричних кіл, розв'язувати задачі синтезу кіл із заданими характеристиками.

За програмою електротехнічних дисциплін, студенти повинні знати:

- основні закони електротехніки для електричних і магнітних кіл;
- методи вимірювання електричних і магнітних величин, принципи роботи основних електричних машин та апаратів, їхні робочі і пускові характеристики;
- параметри сучасних напівпровідникових пристроїв: підсилювачів, генераторів, вторинних джерел живлення, цифрових перетворювачів;
- основні типи і області застосування електронних приладів і пристроїв;
- принципи роботи сучасних електротехнічних і електронних пристроїв.

Компетентність має три складові: знаннєву (когнітивну), емоційно-ціннісну та діяльнісну. Знання – запам'ятовування та відтворення вивченого

матеріалу від конкретних фактів до цілісних теорій, пригадування відповідних відомостей можна вважати знанням компонентом, що буде визначатися як вміння отримувати знання в своїй предметній галузі засобами інформаційно-комунікаційних технологій. З точки зору самоосвітньої компетентності знаннявий компонент необхідний для накопичення знань із відповідної предметної галузі, здійснення певної пошукової та дослідницької діяльності, впровадження інновацій, здійснення організаторської роботи в своїй професійній діяльності тощо.

Формування самоосвітньої компетентності можливо в процесі розвитку такого компоненту, як рефлексивність. З точки зору формування самоосвітньої компетентності рефлексивність – це усвідомлення студентом основ системи власних знань і мислення, власної індивідуальності та призначення, які виявляються в аналізі його предметної діяльності та її продуктів.

За допомогою рефлексивності у студентів можна формувати наступні уміння:

- здійснювати контроль своєї діяльності – як розумової, так і практичної;
- визначати послідовність та ієрархію етапів своєї діяльності;
- бачити та виявляти протиріччя;
- перетворювати пояснення аналізованої проблеми залежно від мети та умов.

Рефлексія в освіті – процес усвідомлення суб'єктом формування власної діяльності, мета якого є згадати, виявити, усвідомити основні компоненти діяльності – її зміст, способи, проблеми, отримані результати, ставлення студентів один до одного та педагога, ставлення до діяльності.

Отже, рефлексивність як компонент самоосвітньої компетентності є визначення особистістю окремих елементів власної діяльності за ступенем їх значущості для досягнення певної мети.

Відбиття отриманих знань в практичній діяльності у вигляді умінь і навичок визначає діяльнісну функцію компетентності в структурі особистості.

Діяльність – це специфічний вид активності людини, спрямований на пізнання і творче перетворення навколишнього світу, включаючи самого себе і умови свого існування. Діяльність людини носить продуктивний, а не тільки споживчий характер.

З метою формування самоосвітньої компетентності процес навчання необхідно організовувати як дослідження студентами певних процесів і явищ, що виконується у взаємодії між ними, використовуючи при цьому засоби ІКТ та надаючи навчальній діяльності творчого дослідницького характеру, а результатом навчання повинно бути не тільки отримання знань, умінь та навичок, а й вироблення власних суджень.

В процесі нашого дослідження, під дослідницьким компонентом самоосвітньої компетентності будемо розуміти характеристику особистості, яка проявляється в готовності зайняти активну позицію по відношенню до своєї професійної діяльності і себе як її суб'єкту, здатний переносити дослідницький підхід на різні сфери діяльності і застосовувати в різних ситуаціях. Майбутній фахівець з електропобутової техніки повинен ставити перед собою мету –

якнайкраще підготуватися до майбутньої професійної діяльності. Варто врахувати, що найважливішими внутрішніми передумовами, що визначають ефективність формування самоосвітньої компетентності, є:

- сформовані на достатньому рівні потреби та мотиви працювати над собою;
- розвинута самосвідомість та самокритичність;
- високий рівень розвитку вольових якостей, самоконтролю та самооцінки;
- оволодіння теоретико-методологічними основами роботи над собою;
- психологічна готовність до постійної роботи із самовиховання.

Таким чином, при організації навчально-виховного процесу з метою формування самоосвітньої компетентності майбутнього фахівця з електропобутової техніки необхідно передбачити:

- створення освітньо-виховного середовища, що має сприяти формуванню та розвитку необхідних компонентів майбутнього фахівця;
- сприяння активізації мотивації до самоосвіти та самовиховання студентів;
- розробку навчально-методичне забезпечення процесу формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців;
- здійснення педагогічного керівництва процесом формування та розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців, враховуючи особистісні потреби та побажання самих студентів;
- розробку навчально-методичне забезпечення процесу формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Шинкарук В. Д., Болюбаш Я. Я., Левківський К. М. Комплекс нормативних стандартів вищої освіти / В. Д. Шинкарука, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський. – К.: МОН України ПТіЗО, 2008. – 24 С.
2. Шинкарук В. Д. Лист Міністерства освіти і науки України щодо нормативно-методичного забезпечення розроблення галузевих стандартів вищої освіти / В. Д. Шинкарук. – К., 2008. – 484 с.
3. Хуторской А. В. Современная дидактика / А. В. Хуторской. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.

Лариса Бровко

викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії,
brovko-larisa@ukr.net

Наталія Єременко

викладач природничих дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії

БІНАРНЕ ЗАНЯТТЯ – РЕЗУЛЬТАТ СПІВПРАЦІ ДВОХ ПЕДАГОГІВ

Методика викладання переживає складний період: відбувається перебудова загальноосвітньої підготовки студентів у ВНЗ I-II рівнів

акредитації, створюються нові концепції освіти, стандарти. Гостро постає питання методичної майстерності викладача, здатного творчо підходити до організації навчального процесу, здійснювати перехід від методів запам'ятовування до методів розвитку мислення і творчості.

З усіх завдань, що стоять перед навчальним закладом, основним є активізація навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. Тому дуже важливо викликати у студентів інтерес до навчальної дисципліни, перетворити аудиторію із пасивних спостерігачів в активних учасників заняття. Вирішити це важливе завдання можна лише у тому випадку, якщо викладач у своїй роботі використовує активні форми та методи навчання, формуючи навички та інтерес до самостійної роботи у студентів. Одним із шляхів активізації навчальної діяльності є проведення інтегрованих занять за інноваційними технологіями. Це дає можливість забезпечити взаємопроникнення наук, синтезувати їх в цілісну систему; об'єднати знання й уміння з різних галузей наук у єдину наукову картину світу; використати нові методи та прийоми активізації діяльності, залучаючи студентів не тільки до участі у проведенні, але й у підготовці заняття.

Сьогодні змінюється роль викладача: від інформативної ролі до ролі керуючої та стимулюючої. Завдання педагога – навчити студентів вчитися. Метою педагога на сучасному етапі є формування нового інтерактивного способу мислення у майбутніх молодших спеціалістів.

Одним із зразків інтеграції двох галузей знань є бінарне заняття. Бінарне заняття – це заняття, яке побудоване на тісних міждисциплінарних зв'язках, яке проводиться спільно двома викладачами відповідних дисциплін [1].

Бінарне заняття – результат співпраці двох педагогів, яка переростає у творчий процес студентів та формує в них креативну компетентність, оскільки вивчення деякої проблеми на межі двох дисциплін є завжди цікавим та пізнавальним. Метою проведення бінарного заняття є створення умов практичного застосування знань, умінь та навичок з обраних дисциплін.

Бінарне заняття побудоване на тісних міжпредметних зв'язках, яке проводиться спільно двома викладачами відповідних дисциплін, кожен із яких повинен досягнути своєї дидактичної мети. Бінарне заняття передбачає ретельної підготовки. Тому, ще на початку семестру при складанні робочої навчальної програми викладачі з'ясовують можливості для інтегрування, аналізуючи структуру та зміст навчальних дисциплін, визначають розділи, теми, питання з програми, які близькі за змістом або метою використання, враховують рівень підготовки студентів, щоб передбачити можливі види і способи їх участі у підготовці та проведенні бінарного заняття. Плануються основні методи та засоби навчальної діяльності, розробляється комплекс навчально-методичного забезпечення заняття. З досвіду проведення бінарного заняття бачимо, що надзвичайно ефективним є проведення презентації з теми заняття, використання опорних конспектів, опорних схем, таблиць, карток, навчальних відеофільмів. Якщо для проведення традиційного заняття переважає в основному підготовка викладачів, то до підготовки бінарного заняття залучаються студенти.

Для проведення бінарного заняття готуються два викладачі, при складанні конспекту заняття слід чітко розподілити кількість часу, яка відводиться кожному педагогу і строго дотримуватися даного регламенту. Слід звернути особливу увагу на організацію інтегрованого заняття: ретельно продумати розташування необхідного обладнання, щоб не відволікатися на його пошуки або розвішування під час заняття; продумати форми організації практичної роботи студентів і розставити відповідно столи; заздалегідь розкласти на столах необхідний роздатковий і робочий матеріал. Все це потрібно для більш раціонального використання часу, відведеного на заняття.

В той же час маємо пам'ятати, що не потрібно об'єднувати всі дисципліни в одне ціле, так як вони втрачають свою індивідуальність. Тому бінарні заняття слід проводити періодично, щоб студенти побачили взаємозв'язок між навчальними дисциплінами і зрозуміли, що знання в одній дисципліні полегшує розуміння процесів, що вивчаються в інших областях. Використання бінарних занять здійснюється для систематизації знань, а також для того, щоб показати цілісність світу та паралельність дисциплін, що є важливим етапом формування студентського мислення.

Серед основних переваг бінарних занять над традиційними варто відмітити наступні:

1. Професійні знання майбутніх фахівців формуються в комплексі, тоді як розрізнене вивчення дисциплін не дає уявлення про цілісне явище, розбиваючи його на розрізнені фрагменти.

2. Форма проведення бінарного заняття цікава і нестандартна. Використання різних видів діяльності на практичному занятті дає можливість викладачам підтримувати увагу студентів на високому рівні, що дозволяє говорити про розвиваючий ефект навчання.

3. Бінарні заняття підвищують потенціал студентів, ведуть до осмислення і знаходження причинно-наслідкових зв'язків, до розвитку логіки, мислення, комунікативних здібностей.

4. Бінарні заняття дають можливість самореалізовуватися у творчому процесі як викладачам, так і студентам, сприяють формуванню їх професійних компетентностей.

Використання у своїй професійній діяльності занять такого типу дозволяє краще застосовувати програмний матеріал, сприяє систематизації та інтенсифікації начально-виховної діяльності.

Наведемо приклад планування лекційного заняття з дисципліни «Економіка підприємства» та «Технологія виробництва продукції рослинництва» для студентів II курсу спеціальності «Організація виробництва», проведеного у коледжі.

Тема заняття: Інтенсивна технологія вирощування картоплі та економіка картоплярства в Україні.

Вид заняття: Інтегрована лекція з елементами бесіди, показу.

Мета заняття:

Навчальна – сформулювати поняття про технологію вирощування картоплі та охарактеризувати її економічні показники.

Розвиваюча – розвивати діловитість, старанність, любов до природи та землі. Мотивувати необхідність і важливість знань. Розвивати вміння виділяти головне в економічній інформації.

Виховна – виховувати зацікавленість до теми, показати її зв'язок із життям і діяльністю людини, промисловістю та сільським господарством. Виховувати повагу до обраної професії.

Мета відкритого заняття: показати методику проведення бінарного заняття за допомогою впровадження нових технологій подачі навчального матеріалу. Розкрити позитивні якості випереджаючого навчання та інтерактивних технологій.

Тип заняття: повідомлення і засвоєння нових знань.

Методи заняття: Поточний контроль знань (бліц-вікторина, тестовий контроль), словесний (бесіда, розповідь), самостійна робота пізнавального типу, мультимедійний, випереджаюче навчання.

Міжпредметні зв'язки: Землеробство, ботаніка, агрохімія, екологія, статистика.

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, екран, комп'ютер, презентація, відеофільм, зразки картоплі, муляж квітки картоплі.

СТРУКТУРА І ХІД ЗАНЯТТЯ:

1. Організаційний момент (1-2хв)

- Взаємне привітання викладачів і студентів
- Інформація про відсутніх, запис в журналі
- Перевірка підготовки студентів і аудиторії до заняття
- Психоемоційний настрій

Зібрати разом – це початок,

Тримати разом – це прогрес.

Працювати разом – це успіх

(Генрі Форд)

Бажаємо гарного успіху і творчого натхнення.

2.Актуалізація опорних знань і вмінь студентів (5-7хв)

- Бліц-вікторина

Тестовий контроль (5 варіантів з дисципліни «Технологія виробництва продукції рослинництва» і 5 варіантів з дисципліни «Економіка підприємства»)

3.Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності (5 хв)

Щоб отримати чітку уяву про тему заняття, важливість і значення культури, яка вивчається, пропонується гра-загадка:

Мене варять, мене труть,

Пироги з мене печуть.

Відгадайте хто ж я є,

Скажіть ім'я ви моє ? (картопля).

Студенти отримали випереджувальне завдання: провести дослідження з питання походження та поширення культури.

Повідомлення студента – історична довідка.

Демонстрація страв з картоплі та читання власного вірша студентки про картоплю.

2. Вивчення нового матеріалу (60хв)

Повідомлення теми і мети заняття.

1. Народногосподарське значення, розвиток і розміщення картоплі *(супроводжується показом ілюстративного матеріалу у вигляді схем, діаграм)*.

2. Морфологічна і біологічна характеристика культури. Сорти картоплі *(супроводжується показом зразків картоплі різних сортів, муляжа квітки картоплі)*.

3. Технологія вирощування картоплі *(супроводжується демонстрацією фрагменту відеофільму «Технологія вирощування картоплі»)*.

4. Економічна ефективність виробництва картоплі та напрями її підвищення.

5. Узагальнення та систематизація знань (3хв.)

• Випереджаюче навчання «Усна народна творчість про картоплю» *(підготували студенти заздалегідь)*.

• Вікторина

- Де батьківщина картоплі? *(В Чилі у Південній Америці)*

- Коли картопля потрапила в Росію? *(У 1698 р.)*

- В якій країні, і в якому році картоплі поставлений пам'ятник? *(У Румунії, у 1769 році)*

- Які сорти картоплі ви знаєте?

- Як називали картоплю в Росії? *(«Чортове яблуко»)*

- Які речовини виробляють з картоплі? *(Крохмаль, патоку, спирт)*

6. Рефлексивно-оцінювальний етап (2хв.)

Прес-реліз:

- *Що було найцікавішого на занятті?*

- *Де можна застосувати здобуті сьогодні знання?*

- *Як ви гадаєте, чи розкрита суть проблеми, поставленої на занятті?*

Аналіз і оцінка результатів діяльності.

7. Домашнє завдання (1хв)

8. Підсумок заняття.

Спостереження та власний педагогічний досвід дозволяють стверджувати, що інтегроване заняття, що об'єднує діяльність викладачів різних дисциплін, значною мірою активізує навчальний процес, сприяє встановленню дієвих міжпредметних зв'язків. Головна перевага інтеграції в навчанні – це створення передумов для формування не вузько інформованого фахівця, а творчої особистості, яка цілісно сприймає світ і здатна активно діяти в соціальній та професійній сфері.

Список використаних джерел

1. Акуліна О. Інтегроване заняття – одна з форм нових інформаційних технологій / О. Акуліна // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2002. – №1. – с. 3-7.

2. Кононец Н. Бінарне заняття як форма ресурсно-орієнтованого навчання студентів / Н. Кононец // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 9 – Ч. 1. – с. 80-86.

3. Подозьорова А.В. Інтегровані та бінарні заняття – дієвий засіб формування професійної компетенції майбутніх молодших спеціалістів під час природничої підготовки у ВНЗ I-II рівня акредитації / А.В. Подозьорова, Т.О. Литвиненко // Інформаційні технології в освіті та виробництві. – 2013. – Вип. 3. – с. 212-218.

Тетяна Горда

викладач фізики, викладач вищої кваліфікаційної категорії, Полтавський політехнічний коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», tanya_gtm@mail.ru

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ФІЗИКИ У ВНЗ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Зміст навчальної програми з фізики **рівня стандарту** спрямовано на вивчення фізики як елементу загальнолюдської культури і на **формування світоглядних уявлень про картину світу.**

Програму обов'язкових результатів навчання фізики (рівень стандарту) орієнтовано головним чином на *світоглядне сприйняття фізичної реальності, розуміння основних закономірностей перебігу фізичних явищ і процесів, загального уявлення про фізичний світ, його основні теоретичні засади й методи пізнання, усвідомлення ролі фізичного знання у житті людини й суспільному розвитку.*

Але ключовою ознакою фізичної, як і загальної середньої освіти загалом є **компетентнісний підхід до навчання.**

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість у навчальному процесі, яка передбачає постійне включення студентів у різні види активної навчально-пізнавальної діяльності з метою здобуття нових знань, а також практична її спрямованість на їх використання.

Яким же чином це реалізується на заняттях фізики у Полтавському політехнічному коледжі НТУ «ХПІ»?

1) Ефективним засобом формування предметної компетентності студентів у процесі навчання фізики є **навчальні проекти**, які вже тривалий час впроваджуються в практику в нашому коледжі.

До речі, цей вид діяльності вперше увійшов до програми з фізики як обов'язковий саме на 2016-2017 н.р.

2) Досвідом практичної діяльності в галузі здобуття фактів та їхнього попереднього узагальнення на рівні емпіричних уявлень, понять і законів студенти оволодівають завдяки **навчальному фізичному експерименту**. Саме через навчальний фізичний експеримент найефективніше здійснюється діяльнісний підхід до навчання фізики, оскільки він забезпечує формування в студентів необхідних практичних умінь, дослідницьких навичок та особистісного досвіду експериментальної діяльності, завдяки яким вони стають спроможними у межах набутих знань розв'язувати пізнавальні завдання засобами фізичного експерименту.

У навчанні він реалізується у формі демонстраційного й фронтального експерименту, лабораторних робіт.

Однією з найважливіших ділянок роботи в системі навчання фізики є **розв'язування фізичних задач.**

Задачі різних типів можна ефективно використовувати на всіх етапах засвоєння фізичного знання: для розвитку інтересу, творчих здібностей і мотивації студентів до навчання фізики, під час постановки проблеми, що потребує розв'язання, у процесі формування нових знань студентів, вироблення практичних умінь учнів, з метою повторення, закріплення, систематизації та узагальнення засвоєного матеріалу, з метою контролю якості засвоєння навчального матеріалу чи діагностування навчальних досягнень студентів тощо.

Для розв'язування задачі студент повинен бачити її умову (на слух сприймати важко). А це означає, що для кожної навчальної групи повинна бути необхідна кількість підручників, а краще – збірників задач. Тому постає потреба у створенні навчальних посібників, які б задовольняли всі вимоги навчання фізики.

Мною розроблено по кожній темі навчальні посібники, але я звертаю вашу увагу на посібник «Методичні рекомендації та індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації»

Складовими частинами посібника є: методичні вказівки до розв'язування задач з різних тем та індивідуальні завдання для кожного студента різного рівня складності.

Треба відмітити, що в умовах особистісно орієнтованого навчання важливо здійснювати відповідний добір фізичних задач, який враховував би пізнавальні можливості й нахили студентів, рівень їхньої готовності до такої діяльності, розвивав би їхні здібності відповідно до освітніх потреб.

За вимогами компетентнісного підходу підібрані задачі наближені до реальних умов життєдіяльності людини, щоб студенти розв'язуючи їх, могли добирати факти й знання із різних розділів фізики і суміжних наук для пояснення явищ. Уміння та навички, набуті при розв'язуванні фізичних задач, обов'язково стануть у пригоді при вивченні технічних дисциплін на старших курсах, подальшій практичній роботі, навіть, якщо вона не буде пов'язана з фізикою.

Таким чином, компетентнісний метод на заняттях фізики передбачає вміння студентів будувати фізичну модель та інтерпретувати отримані результати, вміння застосовувати одержані знання в реальному житті, а також проводити експерименти з фізичними явищами та процесами.

Список використаних джерел

1. Фізика. Навчальна програма для вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти (Рекомендовано Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти як навчальну програму для студентів вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації від 16.08.10. № 1.4/18 – 3268).-с.43

Євген Грибок

студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,

greebok19901@mail.ru

ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО НАПРЯМУ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Будь-яке досягнення в науково-технічному прогресі в одній країні в сучасних умовах незабаром стає досягненням всієї людської цивілізації. Це, по-перше, потребує впровадження нових термінів у мову, носії якої зробили відповідне наукове відкриття. А по-друге, ставить питання перед носіями інших мов – як саме передати ці терміни засобами їхньої мови.

Що ж таке термін та які його основні характеристики?

У термінознавстві поки ще немає загальноприйнятого визначення поняття «термін», хоча існує чимало спроб це зробити. Складнощі полягають у тому, що термін є об'єктом дослідження кількох наук (логіки, лінгвістики, термінознавства тощо), і кожна з них намагається побачити ті ознаки в терміні, що є суттєвими саме з її погляду.

Деякі дослідники вважають, що термін – це іменник або іменникове сполучення, що позначає професійне поняття й призначене для задоволення специфічних потреб спілкування у сфері певної професії. Але погодитися з такою думкою важко через те, що, наприклад, у музичній термінології термінами є й прислівники (*легато, анданте* тощо). Відомий термінолог В.М. Лейчик сформулював визначення терміна як лексичної одиниці певної мови для спеціальних потреб, що позначає спільне поняття наукової теорії певної галузі знання або діяльності. У цьому визначенні підкреслюється, що термін це виключно лексика мови для спеціальних потреб. Наведемо ще одну дефініцію терміна. «Термін – це мовний знак, що позначає спеціальне поняття у відповідній системі понять». Автор цього визначення – В.Д. Табанакова – уважає, по-перше, що будь-яка частина мови, будь-який символ, цифра, літера можуть бути термінами, по-друге, вказує на суттєву ознаку терміна – системність, що відрізняє термін від не терміна. Сучасна мова науки й техніки висуває до термінів такі вимоги :

1. Системність. Термін називає поняття й займає конкретне місце в певній системі понять, яка є відбиттям або наукової теорії, або технічної класифікації, або узагальненої ідеї в певній галузі знання.

2. Однозначність. Термін має називати тільки одне наукове або технічне поняття, а поняттю має відповідати тільки один термін. У своєму термінополі термін є однозначним, тому що поле відіграє для терміна таку ж роль, що контекст для загальноживаної лексики.

3. Мотивованість. Це така мовна форма терміна, яка допомагає зрозуміти поняття, яке він позначає, без звертання до тлумачного термінологічного словника. Ця вимога не відіграє головну роль, проте сприяє кращому усвідомленню та запам'ятовуванню терміна. За мовною формою термін може бути повністю мотивованим (*кружалко, трикутник, провідник, обмежувач*),

частково мотивованим (*мандрівна хвиля, електролітний хвилювання, перемикач, гіротрон, розвилкуватий*) і немотивованим (*клема, патрон, вапа, іскра, отвір*).

1.Точність. Терміни мають бути точними. Але у термінознавстві існує поняття «хибно мотивований термін». Такі терміни створюються з різних причин: хибне знання; зміна ознак поняття; перенесення назви предмета на інший предмет, що має подібні, але інші ознаки; свідоме прагнення притаїти знання дійсних ознак предмета.

2.Відсутність синонімів. Терміни-синоніми в одній терміносистемі можуть заважати взаєморозумінню фахівців.

За формальною структурою терміни розподіляються на такі групи:

а)терміни – кореневі слова: *вал, блок, рух, струм, дріт*;

б)терміни – похідні слова: *переобладнання, кручення, уземлювання, тисковий, перенапруга, ізометричний, сприймання, постачання, опоровність*;

в)терміни – складні слова: *самонагрів, вогнестійкість, тепловидатність, позаполіусовий, високовольтний*;

д)терміни – словосполучення: *амплітуда коливання, відтискний вал, змінний струм, автоматичне блокування, струменеве вимірювання*;

е)терміни – аббревіатури: МГД генератор (*магнітогідродинамічний*) [4].

Коли вчений хоче позначити нове поняття, він починає шукати відповідне слово. Проблема пошуку є досить серйозною, бо кожний новий термін, запроваджений у ту чи іншу галузеву терміносистему, має бути вдалим і гармонійним. Уважається за краще обирати такий термін, який годен створювати похідні слова. Якщо відповідний еквівалент не знайшли, тоді запозичують відповідне слово з іншої мови. Отже, нові терміни утворюють або шляхом використання внутрішніх ресурсів мови, або шляхом запозичення.

Л.А. Васенко вказує на два основні способи, що створюють науково-технічні терміни за допомогою внутрішніх ресурсів мови:

1.Заміна значення. Вона може відбуватися: а) шляхом зміни значень слів літературної мови. Наприклад, звичайне слово *хвиля* означає водяний вал, що утворюється від коливання водної поверхні; фізичний термін *хвиля* – коливальний рух у фізичному середовищі; б) шляхом заміни значень термінів, запозичених з інших галузей науки й техніки; наприклад: біологічний термін *кліщі* означає кінцівки тварин; в електротехніці цей термін має інше значення – прилад для закріплення та роз'єднання.

2.Зміна структури:

- утворення похідних термінів за допомогою префіксів та суфіксів: *скручування, намагніченість, випростувач, жильниковий, заплумбування, випромінювання, перенапруження, променевий, обмежувач, іонізація*;

- утворення складних термінів, наприклад: *двофазний, малопотужність, тепловидатність, коротко-ланковий, ізометричний*;

- утворення термінологічних сполучень: *силова лінія, електричний градус, відтискний вал, закон віддає, коливний рух, автоматичне блокування*;

- утворення термінів-аббревіатур: *КХ* – короткі хвилі, *ПК* – персональний комп'ютер.

Наукова термінологія має досить високу здатність сприймати іншомовні запозичення. Вони формують спільний лексичний фонд у різних мовах, що сприяє взаєморозумінню фахівців, які розмовляють різними мовами.

Під час запозичень нових термінів з мови джерела завжди постає питання: просто запозичити термін, переписавши його за правилами орфографії рідної мови чи зберігши його оригінальне написання; чи перекласти цей термін рідною мовою буквально чи описово.

Запозичення може бути повним або частковим: при повному запозичується як внутрішня, так і зовнішня форма терміна. Потім іншомовне слово адаптують до фонетичних та морфологічних особливостей мови-реципієнта: *регулятор, канал, кіловат, контакт*.

Основним способом часткового запозичення є калька, тобто буквальний переклад елементів слова з однієї мови іншою. Калька буває повною або частковою. Повна калька – це послідовний переклад усіх елементів слова; наприклад, переклад з латинської мови російського слова *hydrogenium* – *водовод* (корінь *hydr-* відповідає *-вод-*, корінь *-gen-* – кореню *-pod-*). Часткова калька – це переклад не всіх елементів слова; наприклад, переклад цього латинського слова українською: *hydrogenium* – *водень* (корінь *-hydr-* як і в російській відповідає кореню *-вод-*, а відповідника латинському кореню *-gen-* в українській мові немає, проте є свій суфікс *-ень-*).

Формування мовно-професійної обізнаності фахівців будь-якого профілю становить одну з важливих проблем сучасної професійної освіти. Це зумовлене кількома чинниками (підвищені вимоги до якісної підготовки спеціалістів у наш час, фахівців нової генерації – висококваліфікованих, мовнокомпетентних у своїй професійній діяльності, із глибокими знаннями української мови, призначеної для задоволення професійних потреб і досконале володіння своєю професійною термінологією).

Мовно-професійна компетентність безпосередньо пов'язана з проблемою становлення, нормалізації та кодифікації української національної термінології, яка вступила в новий етап свого розвитку. У процесі роботи з термінологією певної галузі необхідно ознайомитися з тими процесами й змінами, котрі відбуваються в національній термінології під впливом мовних і позамовних чинників.

Отже, науково-технічні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття соціальної, професійної галузі науки та техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів.

Список використаних джерел

1. Васенко Л.А. Фахова українська мова: навчальний посібник / Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Кринець О.М. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
2. Дьяков А.С. Основи термінотворення / Дьяков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. – К.: Академія, 2000. – 208 с.
3. Наконечна Г.В. Українська науково-технічна термінологія / Наконечна Г.В. – Львів: Кальварія, 1999. – 110 с.
4. Шелудько І. Російсько-український словник технічної термінології / І. Шелудько, Т. Садовський. – К., 2010. – 422 с.

Інна Давиденко

*викладач іноземної мови, Дніпропетровський медичний інститут
традиційної та нетрадиційної медицини, innashilo@gmail.com*

Тетяна Шитикова

*викладач клінічних дисциплін вищої категорії, Кам'янський медичний
коледж, shitikova9@gmail.com*

«ПОРТРЕТНА» ДІАГНОСТИКА В ФОРМАТІ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У КОМПЕТЕНТІСНОМУ ПІДХОДІ ДО ОСВІТИ У МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку суспільства, стрімкість оновлення спеціальних знань вносять корективи в концептуальні напрямки розвитку медичної галузі, що певним чином змінює інфраструктуру, потреби та вимоги ринку праці. Існуюча система медичного освітнього професійного простору, сприймаючи виклики часу, обирає метод негайного реагування через впровадження компетентнісного підходу, що надасть змогу вирішити нагальні проблеми через формування в процесі навчання активного, самостійного, творчо мислячого студента та конкурентоспроможного фахівця, який на «виході» освіти стає особистістю, здатною до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Окрім цього інтеграція вітчизняної системи підготовки кваліфікованих фахівців до європейської та світової потребує реформи за суттю з переходом від парадигми навчання до парадигми освіти.

Як відомо, самостійність є якістю індивідуума як особистості та суб'єкта діяльності. Тому основний принцип особистісно орієнтованого навчального процесу - знання не підкріплені самостійною діяльністю не стануть справжнім надбанням людини або її прихованим скарбом. Адже у самому слові "студент" (лат. *studens* – той, хто вчиться) уже закладена потреба в самостійній роботі над оволодінням глибокими знаннями.

Отже, однією з реперних точок сучасної медичної освіти є збільшення організаційного, дидактичного та методичного ресурсу самостійної роботи студентів, яка є не просто важливою формою, а й повинна стати основою та виправданим інструментом освітнього процесу. Тому парадигма навчання зумовлює актуальність перегляду сучасних методів освітніх технологій в організації самостійної роботи студентів.

З огляду компетентнісного підходу роль викладача у спільній діяльності зі студентом зменшується. Від організуючої, плануючої та контролюючої вона стає більш рекомендуючою й орієнтуючою, а мотивований студент виступає не суб'єктом, а самокерованим об'єктом навчальної діяльності здатним до самонавчання протягом життя за думкою А.Молибога.

Розглянемо основні підходи до визначення сутності поняття самостійної роботи як основи навчальної діяльності, де всі інші форми є допоміжними. За аналізом сучасної наукової літератури – це:

1) різноманітні види індивідуальної та групової пізнавальної діяльності студентів, які здійснюються ними на аудиторних заняттях і в позааудиторний час (Р.Нізамов, Н.Сагіна та ін.);

2) різноманітні типи навчальних завдань, які виконуються під керівництвом викладача (П.Підласистий, М.Гарунов, Н.Нікандров, Л.Зоріна, М.Скаткін та організації роботи, при якій управління навчальною діяльністю студентів відбувається за відсутності викладача і без його безпосередньої допомоги (В.Граф, І.Ільясов, В.Ляудіс, Н.Сагіна, О.Чиж);

3) робота студентів, яка проводиться за спеціальним індивідуальним навчальним планом, складеним на основі врахування індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів (С.Архангельський, Л.Деркач, І.Шайдур, Н.Сагіна та ін.);

4) це складне багатомірне педагогічне явище, яке включає систему взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, що утворюють цілісну єдність, підпорядковану цілям виховання, освіти і розвитку в умовах її опосередкованого управління та самоуправління;

5) це діяльність, що обумовлена самостійним пошуком майбутнього фахівця з метою досягнення результатів, які мають об'єктивну чи суб'єктивну новизну та оригінальність, а також прогресивність, за умов володіння засобами організації цієї діяльності на тлі позитивного ставлення до пізнання.

Отже, відсутність єдиної думки стосовно самостійної роботи як таксономічної одиниці зумовлює складність вивчення зазначеної проблеми. Так, з одного боку, якщо самостійна робота – метод навчання, то її можна вважати формою закріплення та тренування вмінь та навичок. А якщо самостійна робота – форма організації навчальної діяльності студентів, то, з іншого боку, вона виступає засобом реалізації компетентнісного підходу на шляху розвитку творчих здібностей та формування професійного мислення. У той же час зазначимо, що неоднозначність у визначенні сутності, завдань, методів, форм і засобів організації самостійної роботи не тільки несприятливо позначається на теоретичному аспекті дослідження проблеми, а й має негативний вплив на інтеграційні процеси вітчизняного та європейського освітнього простору.

Відомо, що організацію навчання методично поділяють на аудиторну та позааудиторну форму, які містять самостійний елемент.

Інтерактивна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу стає важливим джерелом отримання знань. На необхідність урахування індивідуальних особливостей пізнавальних можливостей студентів указують такі вчені, як С.Архангельський, Л.Деркач, І.Шайдур, Н.Сагіна та ін. Адже індивідуальний підхід до кожного суб'єкта взаємодії робить навчальний процес більш ефективним. Отже власним досвідом доведено доцільність “портретної” педагогіки для всієї групи та кожного студента з урахуванням рівня інтелектуального розвитку, провідного типу темпераменту, рівня загальних компетентностей (мотиву, здатності до самооцінки тощо). На основі цього подальше навчання ведеться за індивідуальним пакетом завдань. Наприклад, викладач знає психологічний портрет групи студентів (загальний рівень розвитку інтелекту – вище середнього і високий, мотив навчання – позитивний,

пізнавальний інтерес – стійкий, провідний тип темпераменту – холерики, загальна самооцінка – адекватна, провідна модальність – візуальна). Виходячи з цього, доцільна тактика викладача: більше уваги приділяти теоретично-пошуковому та корекційно-рефлексивному етапам; використанню нетрадиційних форм групових та індивідуальних занять з метою активізації творчості студентів у навчально-аналітичній та науково-дослідницькій роботі; використання проблемних творчих завдань; темп діяльності на заняттях швидкий, з використанням різних форм роботи, візуальної інформації; створення умов для спілкування, ініціативності, самостійності та творчості. На занятті можливі техніки навчання самостійного вирішення проблеми та прийняття командного рішення з проблемних завдань та ситуацій методом «мозкового штурму», пошуку інформації з різних джерел малими групами.

Другий варіант - група студентів з іншим психологічним “портретом”: загальний рівень інтелекту нижче середнього й низький, слабка або негативна мотивація та пізнавальний інтерес, провідний тип темпераменту – меланхолічний, самооцінка – низька, то і модель робіт буде іншою. Доцільно більше уваги приділяти соціально-адаптивному етапу, різним формам фронтальної та диференційованої допомоги, організації занять у малих групах на основі діалогу, рольових ігор, тренінгів. У ході навчання більше уваги приділяти завданням, що будуть сприяти розвитку розумової діяльності через вміння виділяти головне, класифікувати, аналізувати, синтезувати. Уся навчальна робота зорієнтована на “зону найближчого розвитку”. Темп діяльності на заняттях повільний, постійна рефлексія навчальної діяльності на розвиток самооцінки знань, створення ситуації успіху.

Отже, знання індивідуальних особливостей кожного студента дозволяє викладачеві створювати індивідуальні програми саморозвитку студента, враховуючи особливості його інтелектуального рівня, темпераменту, самооцінки та мотиву діяльності. Такі індивідуальні програми сприяють не тільки більш глибокому оволодінню знаннями (фахові компетентності), а й коригують особистісні якості студента (загальні компетентності). Таким чином на вістрі успішного навчання - використання не стільки індивідуальних, скільки групових форм як аудиторної, так і позааудиторної самостійної роботи студентів.

Цікава форма організації самостійної роботи студентів – індивідуальні завдання, розраховані на поглиблену та розширену розробку теоретичних та практичних аспектів дисциплін. Такі практичні завдання з професійним спрямуванням реалізуються у форматі гурткової роботи. Позитивним у цьому є те, що в процесі самостійного навчання студенти вчаться працювати з різними джерелами інформації, що сприяє підвищенню рівня професійної підготовки та самостійного мислення. Для успішного формування у студентів навички самостійної роботи як в аудиторії, так і поза нею, за результати навчання необхідно взяти наступні вихідні компетентності:

- 1) уміння самостійно формулювати й утримувати мету до моменту її реалізації;
- 2) здатність до особистої саморегуляції; моделювання власної діяльності для реалізації мети;

- 3) уміння оцінювати проміжні та кінцеві результати своїх дій;
- 4) подальший розвиток уваги, пам'яті, процесів мислення,
- 5) сформованість вольових якостей, самосвідомості, адекватної самооцінки, рефлексії, організованості, самостійності.

Однак матеріали багатьох досліджень свідчать про те, що більшість студентів не вміють самостійно працювати. Так, за результатами наших досліджень, тільки 30,6% студентів мають високий рівень розвитку уваги на заняттях, уміють слухати лектора – 24%, а конспектувати почуте та прочитане – 27,1%. Отже, тільки 25-30% студентів володіють навичками самостійної роботи, необхідними для успішного навчання. Крім того, лише 0,97% студентів першого курсу прагнуть досягнення успіху і прямують на подолання труднощів, а більшість (99,03%) – на уникнення невдач, тобто на пристосування. Тому формування здібностей до самостійної діяльності – це ще й позитивна навчальна мотивація до навчання.

Таким чином, з огляду на проблему компетентнісного підходу до навчання у вищих медичних навчальних закладах, вважаємо, що «портретна» діагностика у форматі сучасних методів організації самостійної роботи студентів сприяє формуванню їх здібностей до самостійної роботи; це необхідна умова для розвитку позитивної навчальної мотивації до успішного, цілеспрямованого навчання; сприяє формуванню індивідуальних прийомів моделювання учбової когнітивної діяльності, усвідомленню раціональних прийомів роботи зі студентським загалом.

Список використаних джерел

1. Абелль Д. Що необхідно для гарного кейсу? / Д. Абелль// ЕССН AUTUMN FALL, 1997. –№ 4. –С. 18-19
2. Багиев Г. Л. Руководство к практическим занятиям по маркетингу с использованием кейс-метода/Г.Л. Багиев, В.Н.Наумов // Энциклопедия маркетинга. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru/read/m21/>
3. Галузяк В.М. Педагогика / В.М. Галузяк. – Винница, 2003. – 413 с.
4. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vshu.ru/>
5. Еремин А. С. Обеспечение учебной работы с использованием кейс-метода / А. С. Еремин // Инновации в образовании. – 2010. – № 4. – С. 77–90.
6. Лях Т. Л. Використання інтерактивних методів у програмах з формування здорового способу життя / Т. Л. Лях, Т. В. Журавель // Основи громадського здоров'я: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [Т. П. Авельцева, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ед.] ; за заг. ред. О. В. Безпалько. – Ужгород : ВАТ «Патент», 2008. – С. 152–216.
7. Сидоренко О. Ситуаційна методика навчання: Теорія та практика/ О. Сидоренко, В. Чуба. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2011. – 256с.
8. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс метода / [Ю.П.Сурмин, А.И.Сидоренко, В.Лобода и др.]. – Киев: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

9. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011. - 628 с.

10. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців./ В.В.Ягоднікова// Педагогіка - 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm

Валентина Дяченко

викладач німецької мови, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії,
valentynadiachenko@gmail.com

НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННЮ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Програма з іноземної мови для вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації передбачає удосконалення вмінь та навичок студентів у всіх видах мовленнєвої діяльності, в тому числі і монологічному мовленні. Надзвичайна увага приділяється розвитку комунікативних умінь та оволодіння навичками підготовленого чи не підготовленого усного мовлення німецькою мовою. В результаті вивчення дисципліни “ Німецька мова ” *студент повинен знати:* розмовні штампи і моделі спілкування; лінгвокраїнознавчі реалії Німеччини; граматику і лексику в межах граматичного і лексичного мінімуму. *Студент повинен вміти:* читати, розуміти та перекладати оригінальні тексти ; вести бесіди; правильно вибирати мовні засоби під час спілкування в залежності від ситуації та особистості співрозмовника.

Я хотіла б зупинитися , зокрема, на монологічному мовленні. Одним з основних завдань навчання монологічного мовлення є розвиток навичок усної мови. Уміння розуміти усну мову та висловлювати нею свої думки є необхідним для багатьох людей; це зумовлюється дедалі ширшими політичними, економічними, культурними зв'язками між нашою країною та багатьма країнами світу.

Монологічному мовленню властиві такі риси:

- 1.Однонаправленість.
- 2.Зв'язність.
- 3.Тематичність
- 4.Контекстуальність.
- 5.Відносно безперервний спосіб мовлення.
- 6.Послідовність і логічність.

Монолог — це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. Монологічне мовлення - це мова однієї особи, яка висловлює свої думки, наміри, тощо. Метою навчання монологічному мовленню є формування умінь для комунікативно-мотивованого, логічного і послідовного викладення своїх думок в усній формі. За допомогою монологічного мовлення

будь-яка особа доводить свої думки до слухача, самотійно обираючи структуру і мовні зразки.

Як відомо, монологічне мовлення має чимало комунікативних функцій. На мою думку, для студентів найбільш прийнятною є інформативна функція монологічного мовлення. Вона вимагає від студента вміння логічно і послідовно викладати свої думки, висловлювати їх в ясній і виразній формі. При оволодінні монологічним мовленням іноземною мовою ці труднощі значно ускладнюються тим, що студенти не володіють вільно мовними засобами, які необхідні для вираження думки. Як правило, використовується текст або інші опори. Виходячи з комунікативної мети, базовий рівень навчання іноземної мови передбачає оволодіння студентами такими типами монологу: 1) коротке повідомлення, 2) розповідь, 3) опис, 4) розмірковування/переконання.

На практичних заняттях з німецької мови студенти найчастіше використовують монолог-повідомлення. Зупинюсь на такій темі, як «Навчальні заклади Німеччини». Згідно методики навчання іноземних мов виділяють три етапи формування монологічних умінь. *Завдання першого етапу* зводяться до того, щоб міцно засвоїти й закріпити мовний матеріал до теми; навчитися висловлювати на його основі одну завершену думку; об'єднувати 2-3 фрази. *Завдання другого етапу* полягає у тому, щоб навчити студентів переходити від одного мовленнєвого зразка до іншого, дотримуючись при цьому логічного зв'язку речень згідно з вивченою темою. Кожне наступне речення повинно доповнювати, розкривати або уточнювати думку, висловлену у першій фразі. *Головне завдання третього етапу* - навчити студентів створювати монологічні висловлювання текстового рівня. До опрацювання розгорнутих висловлювань студенти приступають тільки тоді, коли засвоять у вправах мовний матеріал в обсязі, потрібному для організації монологічних висловлювань, побудованих на різних граматичних структурах. Монологічні висловлювання, більші за обсягом, студенти засвоюють на просунутому етапі, коли для цього вже нагромаджено значний мовний матеріал і вони уміють вільно користуватися ним в усній формі. Це дозволяє приділити всю увагу логічній послідовності фраз під час висловлювання своєї думки англійською мовою.

Надзвичайно важливим під час навчання усного монологічного мовлення є відбір мовленнєвого матеріалу для вправ, спрямованих на формування і розвиток навичок та умінь мовлення. Як додатковий матеріал я використовую тексти із журналу «Deutschland», бо саме текст слугує основою усного монологічного мовленнєвого висловлювання, а саме монологу-повідомлення. Монолог-повідомлення має на меті виділити головну інформацію з тексту і коротко викласти зміст. Базовим текстом для навчання монологічному мовленню з даної теми є текст «Universität Heidelberg».

HEIDELBERG

Ruprecht-Karls-Universität

Heidelberg

Keine deutsche Hochschule ist weltweit so bekannt wie die Ruprecht-Karls-Universität in Heidelberg. Mit ihrer herausragenden Forschung und Lehre spielt sie in der internationalen Champions League der Universitäten auf den vordersten Plätzen. Traditionell stark in den Geisteswissenschaften steht die Universität zum Beispiel

beim Hochschulranking des Centrums für Hochschulentwicklung heute auch in naturwissenschaftlichen Fächern wie Physik an der Spitze. Vor allem aber in der Humanmedizin genießt Heidelberg einen ausgezeichneten Ruf. Hier liegen auch viele Forschungsschwerpunkte der Universitäten wie die Molekularbiologie und die Krebsforschung. Gleichzeitig ist der Name Heidelberg seit Jahrhunderten ein Synonym für Studentenleben, Romantik und Lebensart. Dieses Flair zieht nicht nur über 26 000 Studierende an den Neckar, sondern auch Spitzenforscher aus aller Welt. Bisher gingen sieben Nobelpreise an die mit 618 Jahren älteste deutsche Universität. Die Auszeichnungen erhielten unter anderem Georg Wittig, Bert Sakmann, Walter Bothe und Hans Jensen. Viele Namen der deutschen Geistes- und Forschungselite sind mit der traditionsreichen Hochschule verbunden: Max Weber, Robert Bunsen, Georg Friedrich Hegel - sie alle lehrten in Heidelberg. Dass die Universität in Sachen Forschung auch in Zukunft mit an der Spitze liegt, garantieren 16 Graduiertenkollegs – so viele wie an keiner anderen deutschen Hochschule.

Fakten: Studierende: 26 742 Fakultäten : 12
Professoren: 403 Gründungsjahr: 1386
Ausländische Studierende: 5578

1. Wie heißt und wo befindet sich eine Hochschule?
2. Wessen Namen trägt diese Hochschule?
3. Wann wurde diese Hochschule gegründet?
4. Wie viele Fakultäten hat sie?
5. Wie groß ist die Zahl der Studierenden?
6. Welche Fächer studieren hier die Studenten?
7. Welche berühmten Menschen lehrten oder studierten hier?

Студенти читають і самостійно перекладають цей текст. Одночасно вони здійснюють пошук необхідної інформації, тобто конкретні відповіді на запитання, які знаходяться після тексту. Таким чином, монологічне мовлення розвивається за допомогою вправи з опорою на читання. Відповіді на запитання є основою для монологу -повідомлення. Дану вправу на практичному заняття виконуємо фронтально. Після виконання даної вправи кожний студент отримує текст про певний навчальний заклад Німеччини із журналу «Deutschland» і самостійно готує монолог-повідомлення за аналогією. Наприклад, тексти із журналів «Deutschland»:

Text 1. FernUniversität Hagen

Die etwas andere Hochschule: Studieren ohne Seminare und Vorlesungen – die FernUniversität Hagen macht's möglich. 1974 startete die einzige Fernuniversität im deutschsprachigen Raum ihr Angebot, Fachwissen in Form von Studienbriefen, Übungsaufgaben, CD-Roms oder per Internet alle zwei Wochen nach Hause zu liefern. 55000 Studierende nehmen die Möglichkeit wahr, höchst flexibel unter anderem Elektrotechnik, Mathematik oder Wirtschaftswissenschaften zu studieren. Die Studienabschlüsse – Diplom und Bachelor – entsprechen denen regulärer Unis. Die Studierenden sind aber nicht auf sich allein gestellt. Neben Kursbetreuern in Hagen sind Mentoren in europaweit 70 von der Hochschule eingerichteten Studienzentren für die Fernstudierenden da.

FAKTEN

Studierende: 55000 Fachbereiche: 6

Ausländische Studierende: 4170
Professoren: 100

Gründungsjahr: 1974
Studienzentren: 70

Text 2. Universität Göttingen

Die Georg-August-Universität im niedersächsischen Göttingen wurde im Jahre 1737 gegründet. Heute studieren in der kleinen Studentenstadt 24000 Studierende, darunter elf Prozent ausländische Jungakademiker, in 124 Fächern. Zum Angebot zählen auch junge Disziplinen wie Bioinformatik, molekulare Bio- und Neurowissenschaften. Seit der Hochschulgründung arbeiteten mehr als 40 Nobelpreisträger in Göttingen. Mit ihrem Zukunftskonzept „Göttingen. Tradition – Innovation – Autonomie“ setzt die Hochschule auf ihre Stärken als Forschungsuniversität mit Fächervielfalt, ihre Autonomie als Stiftungsuniversität und außeruniversitäre Forschungs Kooperationen – etwa mit fünf Max-Planck-Instituten, der Göttinger Akademie der Wissenschaften, dem Deutsche Primatenzentrum und der Außenstelle des Deutschen Zentrums für Luft- und Raumfahrt.

Wichtige Fakten auf einen Blick

Studenten:	24000	Studiengänge:	124
Professoren:	400	Fakultäten:	13
Gegründet:	1737		

Таким чином, слід зазначити, що навчання монологічному іншомовному мовленню є складним процесом, який поряд із засвоєнням граматичного та лексичного матеріалу потребує також розвитку ситуативного та творчого мислення студентів.

Список використаних джерел

1. Беспалова, Г.В. Особливості навчання монологічного мовлення на початковому етапі [Текст] / Г.В. Беспалова // Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі : збірка наукових праць / [упор. В. Б. Звагельський]. – Суми, 2014. – Вип. I. – С. 12–16.
2. Гальскова Н.Д. Сучасна методика навчання іноземних мов. Посібник для вчителя. – М.: Аркто, 2000. – С. 143–149.
3. Журнал «Deutschland» №1, 2005. – С. 50–57
4. Журнал «Deutschland» №1, 2008. – С. 40–45
5. Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов / С. Ю. Ніколаєва, О.М. Шерстюк // Іноземні мови. – 2002. – № 1. – С. 39–46.

Олександра Кальник

викладач англійської мови, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, 9kalnik9@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДБОРУ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Знання іноземної мови стає необхідністю для професійного росту молодого фахівця, професія якого пов'язана з економікою або сервісним обслуговуванням. Студенти всіх факультетів усвідомлюють необхідність вивчення іноземної мови. Реалії життя зумовлюють сплеск інтересу до вивчення іноземних мов.

Революційними є зміни не тільки в ставленні суспільства до вивчення іноземних мов, зокрема англійської, але і в методах їх викладання. Раніше всі пріоритети віддавалися вивченню граматики, читанню та перекладу текстів. Класична методика прийнята при фундаментальній підготовці, яка займе не менше трьох років. Наряду з плюсами, ефективність класичної методики під час навчання навичкам спілкування низька, заняття одноманітні, студент розглядається як об'єкт навчання. Але можливо ефективно використовувати елементи класичного методу навчання в поєднанні з новітніми технологіями, які відрізняються перш за все тим, що розглядають студента як суб'єкта активної дії.

У сьогоденній методиці викладання функціонують дві основні парадигми – традиційна і нова освітня парадигма (гуманістична).

Сучасна концепція навчання іноземних мов розвивається в гуманістичному напрямі пов'язаному з новими підходами до визначення змісту, стратегій, засобів, а також реалій навчального процесу. Оновлення педагогічної й методичної норм треба розпочинати насамперед з переосмислення міри свободи студента у виборі змісту, стратегій, засобів навчання.

Викладач – головна фігура в процесі викладання іноземної мови: він визначає мету й зміст навчання, вибирає засоби навчання (серед них і підручники), способи і методи пред'явлення матеріалу, типи її види вправ, їх кількість. Він був і є основним комунікантом для студентів. Особливе значення має майстерність викладача при створенні атмосфери доброзичливості, довіри, взаємодопомоги й творчості.

Центральною фігурою в організації навчального процесу є студент, а викладач покликаний забезпечити умови для успішного навчання, створювати атмосферу взаємної довіри і живого спілкування, сприяти самореалізації особистості в процесі навчання.

Мета і ідея гуманістичної технології – забезпечити перехід від пояснення до розуміння, від монологу до діалогу, від контролю до розвитку, від управління до самоуправління. Головне завдання викладача – спілкування, взаєморозуміння із студентами, їх вивільнення для творчості.

Забезпечити вагомий поступ вперед ми можемо тільки через високі параметри якості навчання і успішної діяльності вищих навчальних закладів.

Викладач є посередником між студентами і навчальним матеріалом у процесі навчання. Для корективного виконання такої ролі тому слід бути готовим до виконання функцій радника, помічника, консультанта, комунікатора, в суспільному вирішенні навчальних проблем і завдань.

Дуже важливо мати чіткі цілі. Одна з них – допомагати студентам стати ефективними та самостійними у навчанні та житті.

Навчання мови повинне переростати в освіту особистості. Для цього необхідно навчити вчитися. Тільки за таких умов забезпечується досягнення високих результатів у здобутті іншомовних знань, навичок та умінь.

Особистісно орієнтований підхід в освіті дає змогу викладачу відібрати оптимальні методи роботи з групою, розширити поле для творчості в виборі найефективнішої методики.

Беручи за основу класичний підхід, а саме те, що мова є цілим і всі мовні компоненти треба розвивати планомірно і гармонійно, необхідно доповнювати

його елементами новітніх методів. Саме в правильному підборі методів і полягає роль викладача. Вчитель повинен забезпечити свободу вивчення такої матерії, як іноземна мова, створити комфортну психологічну атмосферу на заняттях. Саме цьому сприяє використання новітніх методик навчання.

Головна ціль навчання іноземної мови – надати необхідні навички спілкування, навчити заповнювати документи іноземною мовою, працювати з текстами різної складності. Крім того, в процесі навчання студенти розширюють світогляд, дізнаються багато цікавого про традиції, культуру, економіку англomовних країн. У такому аспекті є елементи соціокультурного методу. Лінгвосоціокультурний метод розглядає мову як “ потужну соціальну зброю, формуючу людей в етнос, формуючу націю через збереження культури, традиції, самоусвідомлення даного мовного комплексу ”.

Так, як в основі навчання – усне мовлення, найбільш популярна методика – комунікативний підхід до викладання іноземної мови. На практичних заняттях я використовую такі методи як: робота в різноманітних мікрогрупах, ділові ігри, вікторини, конференції. Звичайно “ плюсом ” такого підходу є швидке формування навичок спілкування, легке подолання психологічного бар’єру, підвищення інтересу до навчання. Але недоліком комунікативного методу є небагатий лексикон і граматичні помилки. Тому є сенс використовувати дану методику в комплексі з класичною.

Елементи інтенсивної методики доречні на заняттях з мовного етикету. Хоча цей метод і є нетрадиційним, але він урізноманітнює навчання, дає змогу за короткий час навчити ситуативному спілкуванню, формує мовні навички.

Таким чином, якщо підвести підсумки, під час викладання іноземної мови в навчальних закладах I – II рівнів акредитації не є доречним використання тільки однієї методики. Найкращі результати дає поєднання різноманітних інновацій з уже випробуваними методами. Завдання викладачів в цій ситуації – вмілий підбір методів організації роботи та забезпечення диференційованого підходу, що дає змогу розвитку окремої особистості, використання автентичного матеріалу, намагання викладати мову на життєвих прикладах.

На своїх заняттях я намагаюся використовувати різноманітні методи організації практичної роботи такі як:

- 1.переклад (граматико – перекладацький, лексико – перекладацький);
- 2.прямий і натуральний метод;
- 3.змішані методи;
- 4.свідомо – порівняльний метод;
- 5.комунікативний.

На практичних заняттях використовую такі форми роботи як: конференція, ділова гра, ділові зустрічі, висловлювання своєї думки, обґрунтування, різні види самостійної роботи (робота з газетою, підготовка і захист рефератів, додаткове читання, тестування, контрольні завдання).

Список використаних джерел:

- 1.Кандибур Г.Р.Школа, яка змінить Світ:монографія/ Г.Р.Кандибур.- Д.:Пороги,2008.-68с.
- 2.Словник-довідник з професійної педагогіки/ ред.-упоряд.А.В.Семенова.-Одеса:Пальміра,2006.-272с.

3. Психологічний підхід до вивчення англійської мови. А.О.Слезенко
.www.nbuv.gov.ua/old.../psuxologichuu%20pidxid.pdf.

Даниїл Кобеляцький

студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
gbughagha@mail.ru

ТЕРМІНОЛОГІЯ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Термін (від латин. *terminus* – межа, кінець) – це слово або словосполучення, яке позначає поняття певної галузі знань чи діяльності людини. Кожна галузь науки, техніки, виробництва, мистецтва має свою термінологію. Виокремлюють такі основні групи термінологічної лексики: математичну (*ділене, дільник, косинус, логарифм, частка*), фізичну (*молекула, коливання, статика, індукція*), мовознавчу (*фонема, афікс, парадигма, синтаксис, метатеза*), літературознавчу (*лейтмотив, верлібр, хорей, сюїсет, фабула, анапест*), філософську (*діалектика, гносеологія, абсолют, апіорі, інтенція*), фінансову (*банк, кредит, лізинг, баланс*), хімічну (*кисень, іонізація, оксиди, хімічна реакція*), біологічну (*рецептор, клітина, гомеостаз, мезодерма*), музичну (*октава, квінтет, акорд, гармоніка*), спортивну (*ферзевий гамбіт, гросмейстер, аут, тайм, сет, раунд*) тощо. Серед системи термінів кожної галузі вирізняють дві складові – термінологію й терміносистему.

Термінологія – 1) розділ мовознавства, що вивчає терміни (у цьому значенні все частіше використовують слово *термінознавство*), 2) сукупність термінів певної мови або певної галузі. Наприклад, можемо говорити про англійську, польську, російську, українську та інші термінологію, а також про термінологію математичну, юридичну, хімічну, технічну тощо.

Галузеві термінології, тобто сукупність термінів конкретних галузей, називають терміносистемами, або термінологічними системами.

Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають сукупності термінів системного характеру:

- логічними (якщо між поняттями певної галузі науки існують системні логічні зв'язки – а вони є в кожній науці, – та терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними);
- мовними (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а відповідно їм властиві всі ті зв'язки, які характерні для загальноновживаних слів – синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні тощо).

Термінологія – це не хаотична сукупність слів, а організована на логічному й мовному рівнях система спеціальних назв.

Науку, що вивчає термінологію, називають термінознавством. Біля витоків творення української термінології стояли науковці: І. Верхатський, В. Левицький, О. Курило, О. Огоновський, І. Пулюй та інші. Вони доклали багато зусиль до вироблення фахової термінології з різних наукових і технічних ділянок, прагнули до того, щоб термінологія була «всеукраїнська і поєднувала елементи власне національного і міжнародного».

Нижче наведено декілька термінів, які відповідають електротехнічному спрямуванню .

Ампер – сила постійного струму, що проходячи паралельними прямолінійними провідниками нескінченної довжини, утворює силу взаємодії між ними.

Асинхронний двигун – це електрична машина, яка перетворює електричну енергію трифазного струму в механічну енергію.

Генератор стабільного струму – це джерело фіксованого та стабільного струму, значення якого не залежить (або мало залежить) від напруги на навантаження.

Герметизація – це комплекс заходів і технологічних операцій, які забезпечують захист інтегрованої мікросхеми від механічних та кліматичних впливів і надійність при виготовленні, зберіганні та експлуатації.

Граф – це сукупність вузлів і гілок, що характеризує геометричну структуру електричного кола.

Джерелами електричного струму називають сторонні джерела енергії, які пов'язані з процесами перетворення інших видів енергії в електричну.

Джерелами електричної енергії є пристрої, у яких механічна, теплова, хімічна, ядерна та інші види енергії перетворюються на електричну.

Джерело електричного струму – це пристрій, у якому енергія якого-небудь виду протягом усього часу перетворювалася б в енергію електричного поля.

Діелектрики – це речовини, у яких за нормальних умов (без дії зовнішніх агентів і при невисокій температурі) немає вільних електричних заряджених частинок.

Докірні домішки – це домішки, що забезпечують домінуючу електронну провідність напівпровідників і створюють концентрацію вільних електронів у зоні провідності.

Електричний диполь – система двох точкових тіл, заряди яких однакові за величиною, але протилежні за знаком.

Електричний розряд – сукупність явищ, яка відбувається в газі при проходженні крізь нього електричного струму.

Електричний струм – це упорядкований потік заряджених частинок.

Електровакуумним приладом називають електронний прилад, у якому провідність здійснюється за допомогою електронів або іонів, що рухаються між електродами крізь вакуум або газ.

Електроліти – це провідники, у яких проходження струму спричинює електроліз.

Електрорушійна сила – характеристика джерела струму, що чисельно дорівнює роботі, яку виконують сторонні сили щодо переміщення носіїв струму.

Електростатика – це розділ фізики, у якому вивчається взаємодія нерухомих у заданій системі відліку електрично заряджених тіл і властивостей, пов'язаних з ними полів.

Отже, вивчення фахової термінології як системи, що слугує основою для опанування майбутньою професією, знайти інформативні тексти за фахом, із

великої кількості термінів відібрати найбільш уживані в певній сфері виробництва студентові доволі складно. Перспективи виходу з цієї ситуації ми вбачаємо в тісній співпраці викладачів української мови (за професійним спрямуванням) із викладачами профілюючих фахових дисциплін, у створенні інтегрованих методичних посібників з української мови, наповнених текстами, що несуть у собі базові знання для майбутніх спеціалістів, насичених найуживанішою фаховою термінологією, у створенні перекладних словників-мінімумів фахових термінів та професійних сполук, в укладанні тезаурусів, які б описували фахову термінологію в терміносистемі, тобто з урахуванням усіх родовидових та логіко-понятійних зв'язків. Бажаним було б викладання й самих професійно зорієнтованих дисциплін державною мовою, збільшення кількості україномовних підручників та галузевих перекладних і тлумачних словників. Лише зацікавивши, нас, студентів, їх майбутньою спеціальністю, можна прищепити любов до української мови та отримати національно свідомих, мовленнєво компетентних фахівців, які зможуть досягти особистісного й професійного самовизначення й домогтися самореалізації.

Список використаних джерел

1. <http://westudents.com.ua/glavy/11309-tema-31-ukranska-termnologya-u-profesyonomu-splkuvann.html>
2. http://udhtu.edu.ua/public/userfiles/file/MB_2542.pdf
3. <http://www.studfiles.ru/preview/4509829/>
4. http://pidruchniki.com/1004062848786/dokumentoznavstvo/mova_profesi
5. <http://mir.zavantag.com/kultura/11409/index.html?page=14>

Ольга Комар

*викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, zelenkoolga87@ukr.net*

СИТУАТИВНІ ВПРАВИ ТА ЇХ РОЛЬ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У МЕЖАХ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ.

У останні декілька десятиліть в нашій країні та поза її межами широко поширилася комунікативно-функціональна лінгвістика, основні положення якої визначаються, в основному, наступним:

- комунікативний процес, як особливий вид діяльності, спрямований на встановлення та підтримку зв'язку та передачі інформації між людьми, де можна виділити дві взаємопов'язані сторони – лінгвістичну і соціальну, так як будь-яка комунікативна активність визначається конкретною ситуацією спілкування і відбувається на фоні умов, які безпосередньо впливають на її організацію та направленість;
- використання мови відбувається в рамках ситуації спілкування, тобто, виключається можливість появи будь-яких ізольованих висловлювань поза межами контексту;
- в ролі комунікативної одиниці представлені мовленнєві акти(слова, словосполучення, речення): заперечення, пояснення, прохання, питання, вдячність тощо. Значення елементів мовленнєвого акту в межах комунікативної

активності визначається зв'язним текстом, де представлені їх функції та взаємозв'язки.

- мовленнєві наміри учасника комунікації передбачають виникнення акту спілкування, де враховуються дані про учасників спілкування, цілі, тему, місце, умови тощо;
- усне спілкування постає найбільш природньою формою діяльності, що проявляється у вигляді діалогу, тому, в процесі дослідження та навчання мови більш доречним буде будувати роботу від умов та функцій спілкування до систематизуючих елементів, а не навпаки [2; 60].

Ці умови визначають сутність компетентності в реалізації мовленнєвих намірів(комунікацій), тобто вміння співвідносити засоби мови із завданнями і умовами спілкування, брати до уваги рівень відносин між учасниками спілкування, враховувати соціальні норми поведінки в процесі організації та веденні бесіди, визначати доречність та доцільність висловлювань.

Один з найбільших впливів на викладання іноземних мов зробила комунікативна лінгвістика, підкресливши такі аспекти викладання як ситуативно-орієнтоване навчання під час розвитку усного мовлення, класифікація текстів та ситуацій, розробка та впровадження комунікативних вправ, використання рольових ігор тощо.

Структура функції вправ, яка є однією з основних їх характеристик, значно мірою змінювалась в процесі їх уточнення та вдосконалення. Деякі з цих вправ формуються на прикладі мовленнєвого зразка чи речення, інші будуються на основі понад фразової єдності і на рівні тексту, об'єднані в тематичні блоки в межах однієї теми. Структура системи вправ для навчання іноземної мови складається в основному з трьох систем, що сприяє володінню відповідними аспектами мови.

1. *Вправи на засвоєння лексичного матеріалу.*

Ці вправи складаються з речень та інструкцій, які пропонують вирішення різних завдань зі словами та формами, наприклад, вставте відповідну форму дієслова — доповніть пропуски потрібним прийменником — замініть синонімами виділені слова тощо. Такі вправи, в основному, виконуються письмово, тому не забезпечують розвиток комунікативних навичок. Вони слугують для осмислення та засвоєння лінгвістичного матеріалу, що створює передумови для вивчення мови на початковому етапі. Більше того, ці вправи доступні та прості з методичної точки зору, тому широко використовуються в посібниках та підручниках для вивчення іноземної мови[1; 88].

2. *Вправи для формування мовленнєвих умінь та навичок.*

Система цих вправ сформувалась в методиці навчання іноземних мов впродовж останніх десятиліть і займає передові позиції. Ці вправи дозволяють викладачеві стимулювати у студентів здатність оперувати матеріалом. Тому, саму систему можна розглядати у вигляді набору послідовно побудованих мовленнєвих дій, які повторюються, починаючи з ознайомлення з дією, і завершуючи її використанням в акті спілкування(тобто вправи на повторення, трансформацію та підстановку).

Як правило, їх можна розділити на два рівні. Перший рівень становлять підготовчі, тренувальні вправи, що використовуються для формування та

розвитку лексичних, фонетичних та граматичних умінь і навичок. Часто, вони носять і аспектний характер. Ці вправи мають в основі мовленнєвий зразок, чим і забезпечують багаторазове повторення аналогічної структури і застосовуються для оволодіння лінгвістичним матеріалом. Другий рівень визначає вправи на розвиток умінь. Їх часто називають мовленнєвими, синтетичними або ситуативними. Вироблені вміння, як частина цих вправ, використовуються для оперування словниковим та формотворчим компонентами. Прикладом таких вправ може бути переказ тексту чи опис якоїсь події [4; 125].

Елементи репродуктивності, коли того, хто навчається направляють, корегують та мотивують до комунікації, притаманні вправам саме цього рівня. В межах проблеми підготовленого та не підготовленого спілкування ці вправи розглядаються як навчально-комунікативні і протиставляються — комунікативним.

3. *Комунікативні вправи.*

Якщо розглядати вправу як повторення однієї і тієї ж дії, то в межах комунікативної форми роботи цей термін ми можемо вживати лише умовно, адже мається на увазі ряд реальних життєвих ситуацій, завдань-стимулів до реалізації дії відповідно до потреб не мовленнєвої діяльності. Фактично їх функція, в основному, полягає у тому, аби перевести мотив з мовленнєвої діяльності на загальну, таким чином, виробляє у студента вміння перетворювати мовленнєву діяльність на мовленнєву дію. Вправи комунікативного типу зазвичай будуються на понад фразовому та текстовому рівні. Одна із основних ознак цих вправ проявляється в тому, що виконуючи їх, студент має повну свободу вибору засобів, змісту висловлювання. По суті, всі ці дії визначаються предметом та метою спілкування та поза мовленнєвої діяльності, персональними інтересами тих, хто навчається. Тому, слід зауважити, що подібні вправи повинні будуватися без урахування системи та послідовності оволодіння лінгвістичним матеріалом. Його семантизація здійснюється з опорою на інформацію, отриману в процесі її сприйняття в умовах, коли студент проявляє ініціативу до комунікації. Схожий психологічний фон здатний створити необхідні умови для закріплення матеріалу, що вивчається [3; 74]. Вище означені три системи вправ безперечно є необхідними та ефективними в методиці викладання іноземної мови. Важливість кожної із них визначається домінуючим підходом у її використанні до навчання мови викладачем. Одночасно слід враховувати, що усі три системи в навчальному процесі взаємодіють між собою і доповнюють одна одну.

Отже, можемо зробити висновок, що сучасна методика і практика навчання іноземної мови пов'язана з апаратом вправ, що складається з трьох систем і кожна з них відповідає за вивчення одного з аспектів мови. За всеохоплюючої тенденції до комунікативного підходу, в процесі навчання переплітаються усі три системи, котрі доповнюють одна одну і знаходять свою реалізацію в різних пропорціях.

Список використаних джерел

1. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Longman handbook for language teachers. Longman: London. 1983. – 252p.

2. Morrow, Keith. Principles of communicative methodology. Communication in the Classroom. Ed. by Johnson, Keith, Morrow. Longman: Essex. 1981. – P. 59–66.
3. Littlewood W. Communicative Language Teaching. Cambridge University Press: Cambridge. 1981. – P. 30–96.
4. Swan M. Practical English Usage. Oxford University Press, 1980. – 658p.

Олена Лавецька

викладач історії, спеціаліст першої категорії, Кам'янський медичний коледж, elenalaveckaya@mail.ru

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ

Соціально-економічні зміни в суспільстві, реформування освіти на гуманістичних та демократичних засадах, перехід на особистісно орієнтоване навчання та виховання в різних системах освіти потребують упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес. Усі сучасні педагогічні концепції (педагогіка співробітництва, гуманістична педагогіка, особистісно орієнтована педагогіка) ґрунтуються на демократичному, рівноправному і гуманному спілкуванні та формуванні суб'єкт-суб'єктних взаємин у педагогічному процесі, тому гостро зростає актуальність використання інтерактивних технологій, що впроваджуються викладачами у навчально-виховний процес.

Найбільш потребує таких технологій історична дисципліна. Українському суспільству, як ніколи раніше, необхідні нові історична наука і освіта, які б ефективніше виконували функцію соціальної пам'яті, сприяли національній самоідентифікації українського народу. Аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження сучасних технологій навчання (М. Гриньова, Н. Кононец, О. Пехота, Г. Селевко, М. Кларин, І. Зязюн, М. Хайрулдинов та інші) свідчить, що серед різноманіття педагогічних (освітніх) технологій мало хто з науковців окремо визначає інтерактивні технології. Як правило, дослідники розглядають їх у контексті особистісно орієнтованих технологій. Разом з тим, ознаки інтерактивного навчання помітні в інших описаних у науковій літературі технологіях (імітаційній (ігровій), груповій, діалоговій, технології колективної розумової діяльності (КРД)). Існує навіть думка, що сама назва інтерактивне навчання є некоректною, оскільки навчання саме по собі в більшій чи меншій мірі є активним процесом. Однак інтерактивне навчання, як і інші технології, відрізняється стійкістю, системністю, здатністю відтворюватися, ефективністю і стабільністю кінцевих результатів.

Загальновідомо, що слово «інтерактив» запозичене з англійської мови й походить від слова «interact» (inter – взаємний та act – діяти), тобто інтерактивний – це здатний до взаємодії, діалогу. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови

постійної активної взаємодії всіх студентів. Тому це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, й рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню у студентів комплексу навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню на заняттях атмосфери співробітництва й взаємодії. Важливе значення мають інтерактивні методи навчання і в розвитку творчих здібностей.

У психолого-педагогічній літературі творча особистість розглядається як індивід, який володіє високим рівнем знань, має потяг до нового, оригінального. Для творчої особистості творча діяльність є життєвою потребою, а творчий стиль поведінки є найбільш характерним. Головним показником творчої особистості, її головною ознакою вважають наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності та є умовою її успішного виконання.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, формує інтелектуальний потенціал; сприяння розвитку природних задатків студентів, їхніх моральних якостей; налаштування на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає їхнім духовним потребам, задовольняє їхні прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Усе це є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якому провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання.

Головним завданням у діяльності викладача історії має стати формування стратегії й тактики дій, спрямованих на сприяння всебічного розвитку творчих здібностей студентів на заняттях з історії на основі оптимального застосування інтерактивних методів навчання і форм роботи; формування особистості, яка володітиме навичками історичного мислення, здатностями давати оцінку реальним життєвим ситуаціям, вмітиме самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, культури й моралі та реалізувати свій творчий потенціал.

Розвиваючи творчі здібності студентів на заняттях з історії, потрібно дотримуватися певних принципів в організації навчання, а саме: принципу зв'язку з практикою життя, саморозвитку, оптимального поєднання індивідуальної та колективної форм навчально-творчої діяльності, інформативності, принципу віри в можливості дитини. Основним способом розвитку творчих здібностей студентів вважаємо діалог – «викладач-студент», діалог «студент-студент», діалог «студент-викладач».

Кредо інтерактивного навчання можна сформулювати, дещо змінивши слова великого китайського філософа Конфуція: "Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю, я починаю

розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром".

Проведення інтерактивного заняття з історії дозволяє бути впевненим, що студенти зможуть пояснити зміст опрацьованого матеріалу, встановити зв'язки між попереднім матеріалом і тим, що вивчається в даний момент, продемонструвати певний рівень умінь і навичок, висловити своє ставлення до матеріалу вивченої теми. Особливостями організації та проведення інтерактивного заняття є те, що вона вимагає значної підготовчої роботи для викладача та студентів, а також активної та ефективної позиції педагога під час проведення заняття. Пропоную декілька видів робіт на інтерактивному занятті:

Дебати – це обговорення, побудоване на основі заздалегідь підготовлених і зафіксованих виступів представників двох протилежних за позицією груп. Завдання учасників – висунути свої аргументи «за» і «проти» і в такий спосіб переконати решту учасників. Наприклад: «С. Бендера: зрадник чи національний герой?»

Круглий стіл – вид дискусії, під час якої відбувається бесіда невеликої групи (не більше 5 чоловік), які на рівних обговорюють визначене питання, спілкуються як один з одним, так і з рештою студентів, що складають аудиторію круглого столу. Наприклад: «Чи актуальною є громадянська непокоря в сучасному суспільстві?»

Концентричні кола – дискусія невеликої групи студентів, котру залучають до спілкування інші учасники. Група обговорює дану тему, інші слухають, потім здійснюється обмін позиціями. Концентричні кола рекомендується використовувати в роботі з великими групами (15-30 чоловік). Така дискусія проводиться два рази по п'ятнадцять хвилин.

Дискусія з елементами ігрового моделювання (заняття – судове засідання, дискусія у стилі телевізійного ток-шоу) – різновид дискусії, суть якої полягає у тому, щоб розглянути проблему не тільки з власної позиції, а й з позиції «учасників подій». Елемент гри дає можливість моделювати взаємодію людей у процесі досягнення різних цілей – навчальних, виховних, політичних, оскільки групові справи у виробленні рішень в штучно створених умовах імітують реальну ситуацію. Так, наприклад, моделювання ситуації «Якби я був...», «Якби мене обрали...», «Якби я був радником...»

Отже, сучасне заняття – це продуктивний процес, у ході якого студент відтворює знання, здобуті у процесі засвоєння нового матеріалу. Застосовуючи інтерактивні методи навчання, викладач на занятті має моделювати реальні життєві ситуації, організовувати опрацювання студентами документів (наприклад, історичних джерел чи нормативно-правових актів) у парах, малих групах, використовувати рольові й ділові ігри, організовувати опрацювання проблемних і дискусійних питань у групах чи загальному колі тощо. Це сприяє формуванню у студентів умінь і навичок, системи цінностей, створенню атмосфери співробітництва, творчої взаємодії в навчанні.

Список використаних джерел

1. Крамаренко, С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С. Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С. 7-11.

2. Курилів В. Методика викладання історії: Навчальний посібник. – Львів, Світ. – 2009.

3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.метод.посібник. – К.: А.С.К., 2012.

Тетяна Мартиненко

викладач, Кам'янський медичний коледж,

tanaj1983@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФРЕЙМОВИХ СТРУКТУР ПРИ ВИВЧЕННІ ЗУБОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Інтенсивний розвиток стоматології, призводить до збільшення потоку науково-технічної інформації, зростання обсягу знань з усіх зуботехнічних дисциплін – все це вимагає від викладачів та студентів відділення «Стоматологія ортопедична» Кам'янського медичного коледжу аналітико-синтетичної обробки навчально-наукового матеріалу з метою компактного представлення інформації, яка в ньому міститься.

Ресурсно-орієнтовне навчання, наголошує Н. Кононець, – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів.

Особистісно-орієнтоване навчання полягає в тому, щоб підтримувати та розвивати природні якості студента, його здоров'я, індивідуальні здібності, допомагати в становленні його суб'єктивності, соціальності, творчої самореалізації особистості.

Інноваційний процес поширення ресурсно-орієнтованого навчання - фреймових методів - у педагогіці закономірний. Про використання фреймових опор та їх ефективність зазначають А.А. Остапенко, Т.М. Колодочка (великоблочні опори фреймового типу), В.Е. Штейнберг (логіко-сміслові моделі та семантичні фрактали), Н.Д. Колетвінова (конструювання та використання тест-фреймів). Значний внесок у теорію фреймів зробили вчені Дж. Лакофф, М. Мінський, Ч. Філлмор, В.Ф. Шаталов.

Згорнути та компактно представити навчальний матеріал можна шляхом використання фреймового способу подання знань.

Цей досвід впроваджується мною останні 4 роки.

Хочу зазначити, під час вивчення зуботехнічних дисциплін на лекційних та практичних заняттях найліпше використовувати такі фрейми, як тематичні схеми-фрейми, фрейм-образ, фрейм алгоритм-образ.

Головні цілі навчання зуботехнічним дисциплінам за допомогою фреймового підходу такі:

1) якісне навчання всіх студентів: навчання з максимальним використанням розумових можливостей, знань, умінь і особистих якостей усіх учасників процесу навчання;

2) опанування змісту навчального матеріалу в обмежені терміни, забезпечення якості навчання;

3) інтелектуальний розвиток особистості: формування системного мислення;

4) формування специфічних умінь.

В підручниках з зуботехнічних дисциплін, один і той же матеріал викладається по-різному, деякі теми мають обсяг від 30 (тридцяти) до 80 (вісімдесяти) сторінок підручника – а в лекційному варіанті лише 2 (дві) години.

Для кращого запам'ятовування на заняттях використовую тематичні схеми-фрейми. Студент отримує незаповнений або частково заповнений фрейм, за яким необхідно визначити види зуботехнічних матеріалів, послідовність виконання технологічного процесу виготовлення протезів, типи процесів тощо.

Заповнений фрейм використовується при оцінюванні, дає можливість студенту самостійно визначити свої помилки.

На теоретичних заняттях для швидкого запам'ятовування великого обсягу цифр та значень, застосовую фрейми з незаповненими слотами, які студент повинен заповнити самостійно, користуючись спеціальною додатковою літературою.

З досвіду хочу зазначити, що під час проведення практичних занять складні технологічні процеси студенти найкраще засвоюють, використовуючи фрейм алгоритм-образ.

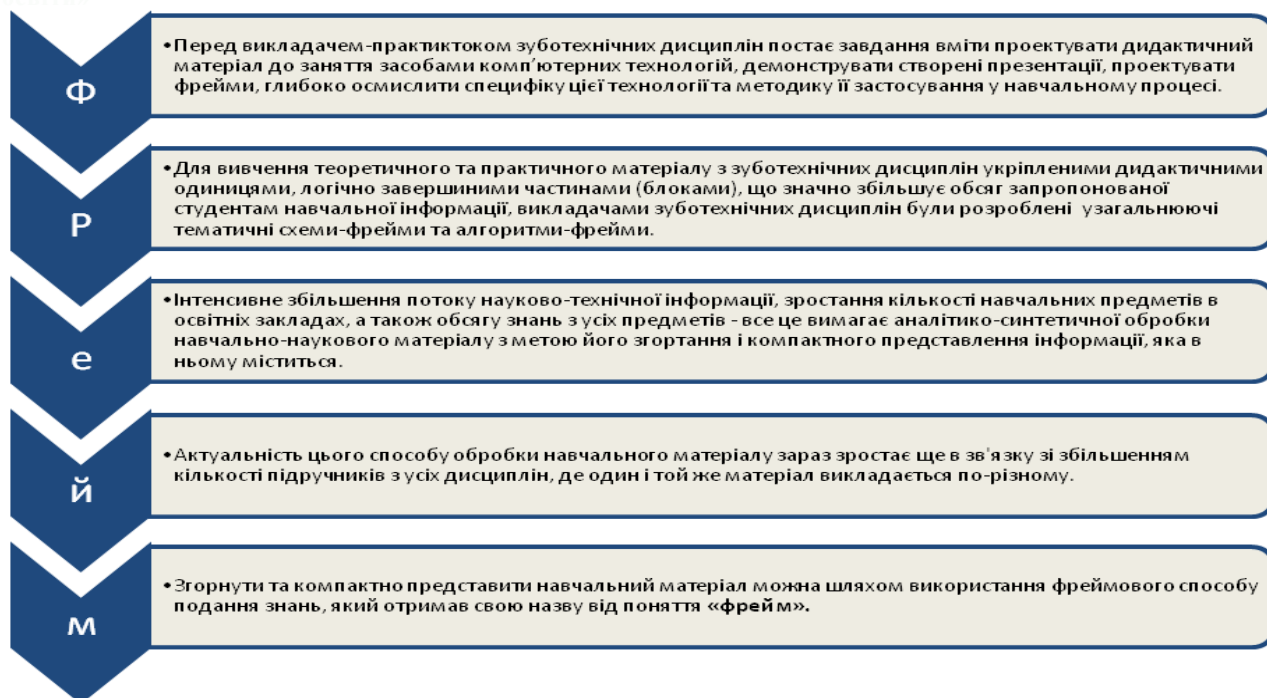
Майбутній зубний технік без вагань повторює багаторазово процес, набуваючи специфічних професійних умінь.

Постійний контроль викладачем виконання завдань поставлених перед студентом з застосуванням фреймових структур, надає можливість вчасно відкоригувати процес запам'ятовування образів студентом на певному етапі.

Отже, у майбутнього зубного техніка формується скрипт професійних умінь та навичок, що базується на 80,0% наочно-образного мислення, це і є особливістю підготовки студентів відділення «Стоматологія ортопедична» Кам'янського медичного коледжу.

Впровадження фреймових структур навчання надає здатність студенту самостійно здобувати, структурувати і використовувати інформацію для забезпечення росту професійних умінь.

ФРЕЙМОВИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ЗУБОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. Посібник / І. Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. 204с.
2. Гурина Р.В., Соколова Е.Е. Фреймовое представление знаний: Монография. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 176 с.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти // Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392.
4. Колодочка Т.Н. Дидактические возможности фреймовой технологии // Школьные технологии. – 2003. – №3. – С. 27-30.
5. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононец // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012. – Вип. 54.– С. 76–80.
6. Минский М. Фреймы для представления знаний: Пер. с англ. – М.: Энергия, 1979. – 151 с.
7. Чербаева Н. А. Фреймовое представление знаний на уроках биологии как способ интенсификации учебного процесса [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sinncom.ru/content/rip/index_dial.htm

Ірина Мартинова

завідувач економічним відділенням, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», martynova0903@yandex.ru

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КОМЕРЦІЙНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО»

Цілями окремої методики є обґрунтування та оптимізація змісту дисципліни узгоджено з встановленими вимогами до підготовки конкретного спеціаліста, місце дисципліни у системі підготовки, обґрунтування та побудова оптимальної для даної дисципліни системи навчання.

Методика викладання спецдисципліни «Комерційне товарознавство» – це якісна практична підготовка студентів навчитися в майбутньому належним чином донести до споживачів інформацію про товар, одне із завдань, що стоять перед сучасним фахівцем торговельної справи.

У щоденній практичній діяльності доводиться вирішувати величезний комплекс питань, пов'язаних з вивченням показників якості, вивченням сортності товарів і їх збереження. За останній час асортимент суттєво обновився як за рахунок імпорتنих товарів, так і за рахунок сучасної продукції українського виробника.

З метою формування знань, умінь і навичок та методично правильного вирішення фахових завдань, перед молодшими спеціалістами програмою передбачено проведення лабораторних та семінарських занять, що допомагає застосовувати та систематизувати теоретичні знання, розвивати професійні якості. Сучасні форми і методи навчального процесу у ВНЗ постійно удосконалюються з метою активізації студентів розвитку їх фахового інноваційного мислення, використання наданих знань, умінь і практичних навичок.

Ефективність засвоєння студентами знань, залежить не лише від вдалого підбору методів і прийомів навчання, але й від форм організації навчальної роботи, однією з яких є заняття на виробництві.

Лекція-екскурсія досить нетрадиційний вид лекції, оскільки проводиться не у звичній для всіх аудиторії, а передбачає виїзд безпосередньо до підприємств виробників товарів споживання. Сама обстановка стає своєрідною наочною, яку неможливо відтворити в умовах навчального закладу. Навчальна екскурсія – це проведення навчального заняття в умовах виробництва з метою спостереження і вивчення студентами різних об'єктів, технологій виготовлення, їх взаємозв'язків і взаємозалежностей. Характерною ознакою екскурсії є те, що вивчення конкретної теми здійснюється через “живе” спостереження і вивчення в реальних умовах.

Перед екскурсією постають такі завдання: збагатити знання студентів; встановити зв'язки теорії з практикою, активізувати пізнавальну і практичну діяльність.

По відношенню до навчальних програм екскурсії поділяють на: 1) програмні (рекомендовані навчальними програмами); 2) позапрограмні (виходять за межі програми).

За змістом навчальні екскурсії є тематичні і комплексні (оглядові). Тематичні екскурсії проводять у зв'язку з вивченням одної чи декількох взаємопов'язаних тем. Комплексні – охоплюють взаємопов'язані теми двох чи декількох навчальних дисциплін («Комерційне товарознавство» «Інфраструктура товарного ринку»).

За часом проведення екскурсії поділяють на вступні, поточні, підсумкові. Вступні екскурсії передують вивченню нового матеріалу (студенти засвоюють опорні поняття, отримують наочні уявлення і практичний досвід, знайомляться з фактами).

Поточні екскурсії проводять паралельно з вивченням теоретичного матеріалу з метою забезпечення більш глибокого його розуміння, доповнення новими уявленнями.

Підсумкові екскурсії проводять після вивчення розділу програми з метою узагальнення і систематизації теоретичних знань, поглиблення і закріплення навичок та вмінь. Важливе завдання цього виду екскурсії – сприяти виявленню зв'язку вивченого на заняттях матеріалу з реальними процесами.

Структура екскурсії-повідомлення теми, мети, завдань екскурсії; мотивація навчальної діяльності; актуалізація чуттєвого досвіду і опорних знань; сприйняття форм і зовнішніх особливостей об'єктів; узагальнення і систематизація знань; підведення підсумків екскурсії і повідомлення індивідуальних завдань; оформлення результатів роботи.

Екскурсія не повинна бути простим повторенням вивченого матеріалу, вона повинна дати студентам щось нове, поглибити та розширити їх знання.

Впродовж навчального року у ВСП «Рівненському коледжі НУБіП України» під час вивчення таких дисциплін, як «Комерційне товарознавство», «Інфраструктура товарного ринку», проводяться заняття-екскурсії.

Навчальне значення заняття-екскурсії полягає в тому, що під час його проведення здійснюється реалізація дидактичних принципів зв'язку з життям, виробництвом. Основні завдання екскурсії полягають у збагаченні знань студентів, встановленні зв'язків теорії з практикою, життям, спостережливості, пам'яті, мислення студентів, їх самостійності; формуванні активізації пізнавальної і практичної діяльності. Під час екскурсії студенти знайомляться з структурою підприємства, різними відділами роботи кожної структурної групи, ознайомлюються з процесом виробництва товарів, поєднують теоретичні знання з практикою, спостерігають об'єкти і слухають пояснення спеціаліста; ведуть записи в ході розповіді і спостереження; ведуть збір ілюстративних матеріалів для оформлення звітності.

Вибір теми і об'єкта екскурсії здійснюється комплексно, взаємопов'язано. В умовах обмеженості часу, що відводиться програмою на проведення екскурсій, викладач повинен вибрати таку тему, яка має практичне значення і втілення в даних умовах. Визначена тема обумовлює час проведення екскурсії, який регламентується навчальним планом і розкладом занять.

За останні роки були проведені заняття на виробництві:

- підприємство “ОДЕК” є найбільшим виробником фанери в Україні та входить до двадцятки найбільших виробників березової фанери в Європі. Основним видом продукції підприємства є березова фанера, у тому числі ламінована, призначена як для внутрішнього, так і для зовнішнього використання;

- Бабинський цукровий завод – виробництво цукру;

- фабрика нетканих матеріалів- єдине в Україні підприємство по виготовленню нетканих матеріалів різними способами виробництва. На підприємстві встановлено обладнання провідних фірм Німеччини, Італії, Голландії, Росії. Технологія дозволяє використовувати натуральні та хімічні волокна, відходи та вторинну сировину текстильних виробництв. Продукція-- полотна прокладочні, голкопробивні, утеплювачі об'ємні для швейної та

меблевої промисловості, для будівельної промисловості, неткані матеріали технічного призначення;

- Костопільський склозавод - випускає парфумерну, медичну тару та тару для напоїв. Всього асортимент налічує більше 120 видів скляної тари. На сьогодні на ринку України завод посідає 5 місце і утримує 9% ринку. Серед споживачів відомі торгові марки Немирів, Хортиця, Carsberg (пиво), Пепсі. Постійно ведеться технічне переоснащення підприємства сучасним обладнанням;

- ПРАТ «Рівнеборошно» – виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах, оптова торгівля зерном, насінням та кормами для тварин, роздрібна торгівля;

-Льонокомбінат – сфера діяльності – текстильна промисловість, на підприємстві реорганізовано та відремонтовано значну частину цехів, в яких здійснюється виробництво трикотажного полотна на найсучаснішому високопродуктивному обладнанні від найкращих світових виробників, а також на підприємстві шують одяг;

-ПП «Фірма «МІС» є одним з найбільших українських виробників галантерейних виробів з натуральних і синтетичних матеріалів. Створена в 1992 році фірма швидко і динамічно розвивається, щороку розширюючи асортимент продукції, збільшуючи її об'єм на ринку. Сьогодні продукцію торгової марки "МІС" знають не лише в Україні, але і за кордоном.

Асортимент продукції дійсно широкий - більше шестисот найменувань жіночих сумок, рюкзаків, косметичок, портфелів, папок, барсеток з різноманітних матеріалів. Власна виробнича база, сучасне обладнання, досвід і кваліфікація персоналу, багатолітня співпраця з українськими і європейськими виробниками натуральної і синтетичної шкіри, галантерейної фурнітури дають можливість випускати недорого, якісну і конкурентоспроможну продукцію;

-виробниче підприємство «Одягайко» - виробник практичного та модного одягу для дітей віком від 1 до 14 років;

-хлібозавод «Хлібодар» (ТМ «Рум'янець») від перших днів своєї роботи завод пропонує більше 30 найменувань продукції, серед яких хліб пшеничний, житній, житньо-пшеничний, батони, здоба з родзинками, курагою, чорносливом, кунжутом, маком та багато ін. Спеціалісти хлібозаводу постійно працюють над оновленням та розширенням асортименту, поліпшенням якості продукції. тому жорстко контролюють якість сировини, використовують лише перевірені інгредієнти, а воду – мінімум двічі очищають на новітньому фільтрувальному обладнанні. Для випікання продукції застосовують сучасні ротаційні та секційні печі. Підприємство оснащено «за останнім словом техніки», увесь процес виробництва автоматизований.

- молочний комплекс "Імені Воловікова" є унікальним у Західній Україні, а схожих за масштабістю у всій державі лише кілька. найсучасніший потужний комплекс із виробництва молока. В основі комплексу лежить технологія безприв'язного утримання худоби та необмежене пересування і постійний вільний доступ до кормів. Кожна з тварин має спеціальний браслет за допомогою якого її можна ідентифікувати серед інших та визначити її

активність. Доять корів у спеціальній доїльній залі внутрішнього типу, у вигляді каруселі;

-ЗАТ"Консюмерс-Скло-Зоря" випускає ексклюзивну склотару європейського рівня. Основними замовниками ЗАТ "Консюмерс-Скло-Зоря" в Україні є провідні виробники алкогольних та безалкогольних напоїв компанії "Союз-Віктан", "Nemiroff", "Олімп" та ін. В сукупності, частка названих підприємств на українському ринку лікєро-горілочної продукції становить приблизно п'ятдесят відсотків.

Крім того, склозавод продовжує виробляти і консервну склотару - пляшки та банки, що їх замовляють такі лідери у виробництві консервів, кетчупів та майонезів в Україні як компанії "Чумак", "Фоззі", "Грін Рей", "Торчин". Хоча головним ринком збуту продукції ЗАТ "Консюмерс-Скло-Зоря" є і буде Україна (близько шістдесят відсотків виробленої склотари лишається в Україні), частина продукції іде на експорт. Склозавод посідає перше місце серед українських підприємств-експортерів склотари;

-Рівненська митниця- студенти ознайомились з діяльністю, структурою та організацією роботи ;

-«Епіцентр», «Метро», «Комфі» найбільші торгові сучасні підприємства Рівного, де студенти ознайомились з прийманням , правилами продажу асортиментом товарів , організацією комерційної структури .

На цих заняттях студенти побачили і отримали інформацію про сировину, технологічні процеси виробництва, методи перевірки якості, умови зберігання, транспортування, продаж та ринок збуту багатьох товарів народного споживання, які виготовляє та продає Рівненщина.

Лекції-екскурсії набувають вагомого корекційного значення, оскільки навіть майстерне слово чи найяскравіша наочність не замінить живого споглядання. Враження, отримані під час екскурсій, стимулюють студентів до свідомого засвоєння матеріалу, породжують їхню допитливість та активність. Якщо викладач залучає до проведення екскурсії спеціаліста (технолога, головного інженера, менеджера з продажу чи збуту, адміністратора), завчасно домовляється з ним про зміст і форму пояснень про задачі, які стоять перед студентами.

Світлана Петріщева

викладач, Кам'янський медичний коледж, extrasveta@bk.ru

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З УРАХУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

*Живе лиш той, хто не живе для себе,
Хто для других виборює життя.*

Василь Симоненко

Сьогодні прогресивний викладач із особливою відповідальністю мусить дбати про формування людини, котра здатна приймати відповідальні рішення,

критично мислити, творчо вирішувати проблеми, самореалізовуватися, бути господарем свого життя та життя нації, одним словом – компетентної особистості. Ці слова видатного українського поета можуть слугувати епіграфом на будь-якому занятті майбутніх медичних працівників. Викладачі української та зарубіжної літератури Кам'янського медичного коледжу згадують їх повсякчасно.

Для таких студентів надзвичайно важливо усвідомлювати винятковість свого призначення з самого початку навчання. Вони приходять навчатися до коледжу на базі 9 класів, опановують тут шкільні дисципліни з метою отримання повної середньої освіти. Задача викладача – не тільки подати знання згідно з програмою, а й актуалізувати їх з урахуванням специфіки медичної галузі. Так, на заняттях з української та зарубіжної літератури викладач прагне віднайти зв'язок художнього твору чи біографії митця з медициною. Показовими є приклади Остапа Вишні, А. П. Чехова, М. Булгакова, новела М. Коцюбинського «Intermezzo» та ін.

В історії української культури й літератури різних періодів розвитку особливе місце займають письменники-лікарі, які своєю творчістю й культурно-громадською діяльністю стали прикладом мужності й людяності для наступних поколінь, вписали в історію самотню й неповторну сторінку служіння своєму народу й Батьківщині. Адже медицина й література – це насамперед людинознавство. Лікарі, маючи знання з медицини, позбавляють людину від страждань. О. Герцен підкреслював: «Література не лікар, а біль». Саме література пробуджує й виховує в людині людяне, глибоку душевність і духовність, високі моральні якості. Для медика, як і для літератора, необхідна гармонія розуму й серця. Слово для медика, за Гіппократом, є найнеобхіднішим для пізнання людини. Тому він і радив звертатися насамперед до того лікаря, який разом із іншими засобами допомагає словом.

Дослідниками вже давно вивчається проблема активного залучення лікарів до художньої творчості. Юрій Щербак пише з цього приводу: «Практично кожна країна має одного або декілька видатних письменників-лікарів. Участь представників найбільш гуманної професії у літературному процесі стала звичним, таким, що розуміється само собою...». Л. Пиріг використовує визначення «персоніфікований зв'язок медицини і культури».

І в історико-медичних, і у літературознавчих працях наводяться біографії найвідоміших у світовій літературі лікарів-письменників, аналізується зміст їх творів. Практично жодна така стаття не обходиться без згадки імені М.О.Булгакова. Тож не дивно, що на заняттях зарубіжної літератури Кам'янського медичного коледжу викладач акцентує увагу студентів на професії письменника, на досвіді його роботи, тим самим спонукаючи читати твори, не передбачені програмою, позааудиторно («Нотатки юного лікаря», «Собаке серце» та ін.).

Вивчаючи життя і творчість Лесі Українки, студенти захоплюються мужністю цієї тендітної жінки, яка вела «тридцятилітню війну» з невиліковною на той час хворобою. Окремі групи здійснюють пошукову роботу, з'ясовують діагноз, симптоми, наслідки, можливі шляхи лікування, роблять висновки про те, як сучасна медицина крокує вперед.

Так само, читаючи твір А. Камю «Чума», першокурсники готують випереджаючі повідомлення про виникнення епідемії чуми, особливостей перебігу хвороби та наслідків. Таким чином їм краще вдається зрозуміти й символічність образу чуми, і мотивацію вчинків героїв.

Комедія «Хазяїн» І. Карпенка-Карого також дає матеріал для роздумів. Студенти шукають відповіді на запитання: що послужило причиною смерті Терентія Гавриловича Пузиря? Жадоба? Відмова від платних послуг лікаря? З точки зору медицини можливо було його врятувати? З яких позицій можна розглядати актуальність твору?

Говорячи про лікування, як же не згадати про лікування душі? Тут показовою є новела М. Коцюбинського «Intermezzo». *Депресія. Вона викликана великою душевною втомою ліричного героя, який перебуває в конфлікті з самим собою.* Михайло Коцюбинський показує людину, захоплену виром історичних подій, поставлену у ситуацію морального і громадянського вибору. Психічний злам, що під впливом цих подій відбувається в душі героя, змінює його ціннісні орієнтації, руйнує внутрішню рівновагу, призводить до роздвоєння особистості, стає основою психологічної драми. Одужання настає після «природотерапії». Тут матеріал для обговорення: чи насправді душевний стан людини так тісно пов'язаний з фізичним здоров'ям? Чи правильно зробив герой, прагнучи відірватися від «залізної руки города»? А що б ви йому порадили?

Непересічні особистості дарують особливі приклади. У цьому аспекті розглядаємо постать А. П. Чехова, лікаря за освітою, а головне – за покликанням. Його сучасники згадували, як самовіддано він надавав допомогу людям, незалежно від їхнього соціального чи матеріального статусу, часто безкоштовно, навіть у збиток собі. Так само чинив і Остап Вишня, демонструючи тим самим приклад високого гуманізму й безкорисливості.

З метою реалізації комунікативної компетентності застосовуються інтерактивні технології групового навчання. Це технології колективно-групового навчання («Мікрофон», «Незакінчене речення», «Мозковий штурм», «Дерево рішень», «Аналіз ситуацій», тощо), технології ситуативного моделювання (рольові ігри), технології опрацювання дискусійних питань («Доведи позицію», «Займи позицію», «Метод ПРЕС», дискусії, тощо). Дані форми роботи забезпечують побудову, реалізацію та рефлексію навчання інноваційної особистості в умовах профілізації.

Таким чином, використання компетентнісного підходу до викладання літератури в умовах профілізації є ефективним засобом підвищення якості освіти майбутніх медичних працівників, розвитку здібностей та інтересів студентів відповідно до обраного фаху, їх пізнавальної активності, а головне – засобом самореалізації. Результат освітнього процесу – компетентний випускник, який адекватно реагує на зміни в навколишньому світі, спроможний вирішувати проблеми буття, приймати нестандартні рішення і нести за них відповідальність, будувати власний життєвий проект.

Отже, компетентнісний підхід до викладання української і зарубіжної літератури в умовах профілізації відіграє вирішальну роль у створенні проектно-життєвого простору гуманітарного виміру сучасної освіти, утворює

перехідну ланку від навчального процесу до професійної діяльності майбутніх медичних працівників.

Список використаних джерел

1. Куцінко О. Г. Професійний довідник учителя літератури. – Х. : Вид. група «Основа», 2012, - 381 с.
2. Лікарі-письменники: діяльність та творчість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: superstudent.com.ua/ukrainska-literatura

Ilona Palaguta

English Teacher Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
ilonapalaguta@i.ua

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ENGLISH TEACHERS IN GREAT BRITAIN

Tasks for the future teachers' professional training in Great Britain are the formation of a scientific world view, an appropriate system of knowledge and skills of creativity, professionalism. Solving these problems applies directly to the training of future English teachers.

The problems of higher education in Great Britain are dedicated to scientific researches of G. Agapov, G. Andreeva, A. Gluzman, I. Zadorozhna, V. Kornienko, T. Moiseenko, A. Sergeeva, A. Sitnik, and others. However, organizational peculiarities of future English teachers at universities of Great Britain are not the object of special researchers.

The professional training of future English teachers has two basic models: "consistent" when the future teacher gets the qualification of Bachelor of Arts in English Philology and later he specializes in teaching of English and "coherent" when a student specializes in the academic discipline of specialty - English language and its teaching methodology. As a result, he will get the qualification of Bachelor of Arts in English Philology and a diploma of English teacher. For the Bachelor of English Philology, it is possible to get a qualification of an English teacher immediately, working at school under the guidance of an experienced teacher.

The concept of a continuous pedagogical education in Great Britain is based on the following key points of future teachers' training:

- a fundamental pedagogical education is provided during the training in pedagogical colleges or universities;
- young teachers' professional development should be under the guidance of experienced teachers;
- teachers should practice their skills by undergoing special training at universities and specialized training institutions, teachers centers and organizations;
- teachers should prove their self-education, working at libraries, consulting with more experienced colleagues, exchanging views at seminars and conferences[4].

Professional training of future English teachers is carried out in colleges and universities. But today there is a tendency of transition to the academic model of teacher education. A significant factor in the professional training of future English teachers in Great Britain is a high level of the professional competence.

Questions, what knowledge, abilities, skills and other qualities, which should have the future English teacher during his professional training, it is the subject of many scientists' discussion. Most of them think that training programs should form students:

- fundamental knowledge of philosophy, history, sociology of education and educational psychology;
- substantive competence;
- the ability to apply an appropriate educational technology, methods, techniques, technology training, to evaluate educational students' achievements;
- experience of the pedagogical activity.

Suitable future professionals' features are formed in the learning process, on lessons, organization of an independent work, students' practice. In the practice of future English teachers' training, the group and micro groups lectures and seminars forms of training, individual counseling, workshops, and various practices are dominated at British universities.

At the first lesson of the particular discipline, the teacher introduces students requirements for the particular discipline, offers " a discipline's description": a list of the main topics of the study in the course of the discipline; forms of the knowledge control; an evaluation criteria, requirements for the performing oral and written tasks; deadlines for independent written works; recommended literature and teacher's data (name, position, phone and e-mail).

Much time is given to students in performing independent tasks, mostly written, oral presentations, organizing consultative sessions, teachers' individual work with their students, as well as the implementation of tests.

The efficiency of future English teachers' professional competence is growing in the process of realization innovative approaches to organize lectures, including problematic lectures, lectures with premeditated errors, lectures-press conferences, lectures-debates and so on. According to the organization of interdisciplinary, problematic, thematic workshops, promotes the interdisciplinary approach to the process of foreign language's professional competence of future English teachers in the course of their trainings. The aim of these workshops is to analyze the problem under the studying, from the position of various sciences, the formation of students' analytical and critical thinking, skills of the comprehensive assessment of scientific problems. Applying these kinds of workshops in the educational process, promotes students' motivation to study new aspects of the problem, productive learning of the material.

"Consistent" and "coherent" models of future English teachers' professional training in Great Britain prefer active teaching methods in the classroom, aimed at the integration of theoretical knowledge with practice: the individual and group projects, organized presentations, didactic games, discussions, various trainings.

Trainings and presentations are mostly held in larger students' groups. As for the didactic games, they are used in small students' groups. "Brainstorming" proved its effectiveness, working in both small and large educational groups.

"Business games" are widely used in the experience of future English teachers' training in Great Britain: for modeling different situations of future professional activity, applying appropriate theoretical knowledge in practice, studying the

realization of certain technological processes, making assessment of the effectiveness of action's mechanisms. All teaching methods are implemented into the preparation of "business games": explanatory- illustrative, reproductive, method of a problem exposition, exploratory. "Business games" are characterized by high students' motivation and emotionality, although in many cases - the lack of students' preparation to use this method of learning [1; 2].

The problem of the relationship between theoretical and practical components of future English teachers' professional training in Great Britain was always a subject of different discussions. At present, the curricula of certain faculties and schools include theoretical and practical components but the second is given special attention. Pedagogical practice reflects a consistent system of students' adaptation to the school terms, "immersion" in professional activity. The professional training of future English teachers in Great Britain proposes students to pass several practices: trial, "serial practice" – educational practice without a distance from the educational process in high school, "block practice" - educational practice at a distance from the educational process in high school. The organization of practice is performed on two dominant models: "school" and "academic".

Participants of the pedagogical practice for both models are: a coordinator, an instructor, a supervisor- head of a practice and students. Functions of a coordinator of the pedagogical practice: the implementation of a general control of students' practical training, determining students' place of practice. The duty of the coordinator is also to appoint supervisors on students' place of practice. He meets with the instructor and supervisor, coordinates their work. Actually, the coordinator provides students with some information about different places of student practice, needs and purpose of their practical preparation.

The instructor of students' pedagogical practice for both models, manages the process of planning students their individual programs of practice, analyzes the content of students' documentation, forms of assessment practice results, summarizes students' success in practice and achievements of its objectives, evaluates the students' professional training.

The instructor of students' pedagogical practice for the "school" model meets with students once or twice a week. The difference in the instructor's activity of the "school" model of practice is that it directs the work of students, which have practice at school in their place of work. This instructor is exactly informed with the specifics of the institution, works closely with a coordinator-supervisor of the practice, as well as being constantly present in the institution of the practice, and often has the opportunity to meet with students.

The supervisor of students' pedagogical practice should work closely with the instructor towards the effectiveness of the process of students practice; inform him about the availability of resources for students in order to achieve the purpose of the practice. There is a close cooperation and a feedback between the instructor and the supervisor of students' pedagogical practice if they work in the same institution. They will have the opportunity to meet more often to find appropriate resources, assessment for students' activity, to develop strategies of the process of students' practice. This factor affects the efficiency of the practical component of future

English teachers professional training in Great Britain and distinguishes the "school" model of organization of students' pedagogical practice to the "academic".

After the professional training according to the certain educational qualification level, the university monitors graduates' professional activity at school for at least one year [3].

Thus, it should be noted that the benefits of using active learning methods in the practice of future English teachers' professional training in Great Britain determine the orientation of teachers' and students' cooperation, active students' participation in the learning process, increase their interest in activities and problems, which are discussing on these lessons, creative approach to training at school, rise students' objectivity in their independent researches, increase their motivation in the relation to the learning and mastering new information and new knowledge.

References

1. Mykytenko N.O. Peculiarities of the formation of students' professional competence in the US, Canada and UK / N. O. Mykytenko // Scientific Notes of the National University "Ostrog Academy". A series of "Psychology and Pedagogy". - 2010 – Vol. 15 – P. 316–326.

2. Oganessian N.T. Pedagogical psychology. The system of multilevel tasks: Textbook / N.T. Oganessian. – M., 2006. – 328 p.

3. Skorobogatova M.R. Teacing practice as a main component in a future teacher's formation / M.R. Skorobohatova. [Electronic resource]. – Access: 23.02.2012: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/NiO/2011_6/2_rozd/Skor.htm.

4. British inform department of education // Teacher and employee education sphere. – 2010. – N. 1. – P. 3–5.

Вікторія Сліпенко

викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, viktoria.slipenko@mail.ru

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ

Перехід до різнорівневої системи підготовки на сучасному етапі диктує необхідність зміни підходів до змісту освітнього процесу, створення нових форм його методичного забезпечення, так само як і усвідомлення ролі викладача в інноваційній парадигмі особистісно-орієнтованого, творчого навчання. Різноманіття методів і способів оволодіння англійською мовою у вищому навчальному закладі призводить до необхідності раціонального вибору одного з них або оптимального поєднання взаємодоповнюючих методів та технологій, що спричиняє узагальнення знань про методи і прийоми організації іншомовного спілкування.

На даний момент інтенсивне навчання іноземних мов, зокрема англійської, реалізується в різних розвинених і діючих методичних системах. Це обумовлено різноманіттям конкретних цілей навчання іноземної мови, різного контингенту учнів, а також різноманіттям умов навчання. Лінгвосціокультурний підхід притаманний практично всім закордонним

мовним школам. Комунікативним підходом керуються британські та американські мовні школи Bell International, OISE, St. Giles International, Rennert Bilingual, NESE. Інтенсивний метод призначений для ділових людей, які передбачають за короткий термін опанувати конкретні мовні навички. Найчастіше інтенсивного курсу достатньо для використання мови у професійній області: в діловому листуванні, при проведенні презентацій і телефонних переговорів, складанні комерційних пропозицій. “Прямий” (Direct) метод відомий як метод Берліца, основний принцип полягає в повному виключенні рідної мови студента з процесу навчання, мета – навчити студента думати англійською мовою. Діловий (діяльнісний) підхід передбачає вивчення іноземної мови в поєднанні з практикою спілкування в професійній області. таку можливість надають мовні школи Нью-Йорка, Лондона, Сан-Франциско, Торонто та інших світових бізнес-центрів [1].

Формування певного рівня іншомовної професійної комунікативної компетенції – актуальна і дієва основа для подальшого іншомовного професійно орієнтованого спілкування випускників вузу. Однак необхідно враховувати, що при навчанні англійської мови за професійним спрямуванням різні функції мови та способи її застосування не можуть мати рівнозначну цінність. Поряд з інструментальною (проста передача інформації), регулятивною (регулювання діяльності), особисто-емоційною та художньою (рольові ігри образність мови) найбільшу цінність мають евристична (вираження свого розуміння), соціальна (спілкування поза свого вузького кола) й інформаційно-наукова, аналітична, довідкова функції мови.

Метод кейсів, який завоював провідні позиції в сучасній практиці навчання за кордоном, розвиваючи володіння цими мовними функціями, дає можливість опановувати знаннями спеціальності на іноземній (англійській) мові, підвищувати рівень своєї професійної компетентності та самооцінки. При цьому раніше використані в методиці цілі навчання: комунікативна установка, мовна мета, ментальна і виховна цілі та ін., залишаються актуальними. Провідна роль в теоретичній розробці методу і практичному його застосуванні належить П. Даффу (P. Duff), С. Фолтісу (C. Faltis) Дж. Хіпу (J. Heap) [2].

“Метод кейсів” (англ. Case method, кейс-метод, кейс-стаді Case-study, метод конкретних ситуацій), – техніка навчання, що використовує опис реальних (економічних, соціальних і бізнес ситуацій). Застосування кейс-методу на заняттях з англійської мови у професійній середовищі переслідує дві взаємодоповнюючі мети, а саме: подальше вдосконалення комунікативної компетенції (лінгвістичної і соціокультурної) та формування професійних якостей учнів. Знайомство з кейсом (читання професійно спрямованого тексту, в якому сформульована задача за фахом, в оригіналі або з невеликими скороченнями і незначною адаптацією, і подальший переказ), самостійний пошук рішення (внутрішнє монологічне мовлення англійською мовою), процес аналізу ситуації під час заняття (монологічне і діалогічне мовлення, підготовлене та спонтанне, також англійською мовою) – все це приклади комунікативних завдань.

Аудиторне спілкування, пов'язане з роботою над кейсом, якому притаманні суперечка, дискусія, аргументація, опис, порівняння, переконання і

інші мовні акти, тренує навик вироблення правильної стратегії мовної поведінки, дотримання норм і правил англomовного спілкування. Коментарі студентів за змістом кейса оцінюються викладачем по наступним навичкам: аналітичний, управлінський, навик прийняття рішення, навик міжособистісного спілкування, творчий підхід, навик усного та письмового спілкування англійською мовою (лексико-граматичний аспект). Тому метод кейсів включає одночасно і особливий вид навчального матеріалу і особливі способи його використання в навчальній практиці англійської мови.

Кейс-метод на заняттях з англійської мови рекомендується застосовувати в групах, що мають певний запас знань за фахом і достатній рівень володіння іноземною мовою. Крім того, будучи складним і ефективним методом навчання, кейс-метод не є універсальним і ефективним тільки в поєднанні з іншими методами навчання іноземних мов, тому що сам по собі не закладає обов'язкового нормативного знання мови. Проте використання кейс-методу у вивченні англійської мови підвищує рівень знання іноземної мови в цілому. До того ж, метод розвиває творче мислення; навички проведення презентації; вміння вести дискусію, аргументувати відповіді; удосконалює навички професійного читання іноземною мовою і обробки інформації; вчить працювати в команді та виробляти колективне рішення. В умовах інтерактивного навчання у студентів посилюється почуття особистісної включеності в освітній процес і формується відповідальність за власні освітні результати. Дискусія, аналіз реальних ситуацій, мозковий штурм, ділова гра, проектне завдання ведуть до створення сприятливої психологічної атмосфери на занятті, до посилення мовної та інтелектуальної активності учнів, підвищують їх почуття впевненості в собі і створюють смисловий контекст комунікацій.

Отже, педагогічний потенціал інноваційного методу кейсів значно продуктивніший педагогічного потенціалу традиційних методів навчання. Метод кейсів – виключно ефективний інструмент, що дозволяє застосовувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань. Проблема впровадження методу кейсів в практику вищої професійної освіти нині є досить актуальною, що зумовлено загальною спрямованістю розвитку освіти, орієнтацією не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості.

Список використаних джерел

1. Patricia A. Case study research in applied linguistics / A. Patricia // N. Y.: Lawrence Erlbaum. – 2008. – 233 p.
2. Faltis C. Case study methods in researching language and education / C. Faltis // Encyclopedia of Language and Education.: Research Methods in Language and Education N.H. Hornberger, D. Corson (Eds.). Dordrecht. – Boston; London: Kluwer Academic Publishers. – 1997. – Vol. 8 – P. 125–127.

Юлія Стрижак

викладач англійської мови, спеціаліст, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yulia_botsvin@mail.ru

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

В умовах суспільної трансформації, що їх спостерігаємо зараз в Україні, формується більш уважне, ніж раніше, але й вимогливіше ставлення до особистості, нове розуміння соціального та психологічного благополуччя, самореалізації, становлення особистості. Наш час вимагає від кожного активності, вміння актуалізувати здібності та реалізувати себе як особистість у різних сферах діяльності та спілкування.

Сучасне технологічне суспільство з одного боку відкрило безліч нових можливостей для реалізації творчого потенціалу особистості, самореалізації у професійній сфері, досягнення високого суспільного та матеріального рівня, а з іншого - викликало безліч проблем у взаємодії особистостей.

Із позицій комплексного підходу висвітлити особливості самореалізації в сучасних умовах, маємо виявити загальні закономірності та індивідуально-особистісні ознаки професійної самореалізації, показати взаємозв'язок між комунікативною компетентністю, особистісними рисами та успішністю професійної самореалізації особистості [1, 55].

На думку В. Г. Костомарова та Є. М. Верещагіна, поняття «комунікативна компетенція» визначається через його протиставлення поняттю «мовна компетенція». Під мовною компетенцією розуміється здатність мовця створити при допомозі запропонованих йому правил ряд граматично правильних фраз, а під комунікативною компетенцією — сукупність соціальних, національних, культурних правил, оцінок та цінностей, які визначають як прийнятну форму, так і допустимий зміст мовлення мовою, яка вивчається. Феномен володіння іноземною мовою досліджується в різних аспектах: у методичному — в контексті комунікативної методики навчання; в психолінгвістичному (Є. А. Аршавська, І. А. Зимня); в аспекті лінгводидактичного тестування (Ж. Л. Вітлін). Слід зазначити, що в спеціальній літературі поряд із терміном «комунікативна компетенція» зустрічаються й інші терміни, наприклад: «мовна компетенція» (language competence), «мовленнєва компетенція» (competence performance), «мовна здатність» (language ability) та ін [2, 57].

Труднощі самореалізації у професійній сфері залежать як від зовнішнього фактора (соціального), так і внутрішнього (рівня самоповаги і самосприйняття, особливостей ціннісно-мотиваційної сфери, комунікативних, емоційно-вольових характеристик). Найвагомішим фактором, що стимулює продуктивну професійну реалізацію в умовах професійної кризи, виступає саме другий, особистісний - як комплекс особистісно-індивідуальних та мотиваційних психологічних характеристик особистості відповідальної, перш за все за своє життєзвершення, здатної швидко адаптуватися до соціальних змін і конструктивної самореалізації в професійній сфері.

Особистість засвоює соціальний досвід (етнічні, класові, групові, професійні та інші соціальні стереотипи і стандарти, сформовані суспільством)

шляхом входження до системи існуючих соціальних зв'язків. Водночас через природну активність вона зберігає і розвиває тенденцію до автономії, незалежності, свободи, формування власної позиції, неповторної індивідуальності. Саме ця тенденція і забезпечує розвиток та перетворення не тільки особистості, а й суспільства [1, 21].

Наука соціально-економічних проблем дещо знівелювала розвиток комунікативної компетентності людини. Значна частина українського суспільства виявляє інтерес до реалізації комунікативних ситуацій лише тому, що цього вимагає кар'єра. Причина цього явища найчастіше криється у тому, чи вміє особистість виявляти комунікативні вміння та навички у спілкуванні з іншими, чи сприймає комунікативну ситуацію в цілому, які внутрішні установки та особистісний зміст вбачає у взаємодії з суспільним оточенням, наскільки багате є її морально-духовне буття.

Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої та опосередкованої взаємодії особистості із світом духовності. Тому зміст професійного самовизначення особистості на етапі її професійного навчання у вищому закладі освіти окреслюється формуванням ставлення до себе як до суб'єкта власної професійної діяльності. Саме цей період є найбільш важливим як із точки зору основних механізмів і динаміки професійного становлення особистості, так і з погляду педагогічного впливу на її подальшу долю. У цьому процесі розвивається активне входження особистості в систему «людина - професія», що до цього часу визначалося лише уявленнями суб'єкта про обрану професію.

Участь у цій діяльності, з одного боку, сприяє розвитку адекватних уявлень про професію, з іншої – формує операційну та мотиваційну основи професійного самовизначення [3, 33].

Основними джерелами набуття комунікативної компетенції є:

- соціонормативний досвід народної культури;
- знання мов спілкування, які використовують народи різних культур;
- досвід міжособистісного спілкування в різних сферах.

Соціонормативний досвід — це основа когнітивного компонента комунікативної компетентності особистості як суб'єкта спілкування. Водночас реальне існування різних форм спілкування, що найчастіше ґрунтується на соціонормативному конгломераті (довільній суміші норм спілкування, запозичених із різних національних культур), вводить особистість у стан когнітивного дисонансу. А це, у свою чергу, створює протиріччя між знанням норм спілкування в різних формах спілкування і тим способом, що пропонує ситуація конкретної взаємодії. Дисонанс — джерело індивідуально - психологічного гальмування активності особистості в спілкуванні, при якому особистість «вилучається» з кола спілкування. Виникає поле внутрішньої психологічної напруги, що створює бар'єри на шляху людського взаєморозуміння.

Досвід спілкування займає особливе місце в структурі комунікативної компетентності особистості. З одного боку, він соціальний і включає інтеріоризовані норми і цінності культури, а з іншого — індивідуальний, оскільки ґрунтується на індивідуальних комунікативних здібностях і

психологічних подіях, пов'язаних зі спілкуванням у житті особистості. Динамічний аспект цього досвіду складають процеси соціалізації й індивідуалізації, реалізовані в спілкуванні, що забезпечують соціальний розвиток людини, а також адекватність її реакцій на ситуацію спілкування.

Регулятором цих зв'язків є соціальні норми, що існують у певному середовищі, тобто зразок, який регламентує поведінку людей. Діапазон соціальних норм дуже широкий.

Отже, виникнення поняття «комунікативна компетенція» зумовлене осмисленням соціальної функції мови та комунікативності мовленнєвої діяльності людини. Соціальна функція мови виражається в тому, що мова є засобом спілкування і кожна мовна одиниця має своє комунікативне призначення. Соціолінгвістичні та психологічні дослідження проблем функціонування мови дозволили визначити компоненти, що складають структуру спілкування та механізми їх взаємодії, а також описати одиницю спілкування - мовленнєву дію і довести, що спілкування є таким же системним явищем, як і мова.

Комунікативна компетенція є суто індивідуальним явищем, а отже, може різнитися в однієї людини в окремих видах мовленнєвої діяльності. У зв'язку з цим, можна виділити комунікативну компетенцію читання, говоріння, письма, аудіювання. Оскільки рівень комунікативної компетенції змінюється протягом життя людини в результаті розширення і зростання її соціально - комунікативної діяльності, то виокремлюють такі три її рівні: початковий, середній та високий. Підвищення рівня комунікативної компетенції становить нагальну проблему, оскільки недостатній рівень володіння компетенцією створює проблеми у спілкуванні. Володіння належним рівнем компетенції сприятиме попередженню психологічного та комунікативного дисонансу.

Список використаних джерел

1. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку / И. А. Зимняя. – М., 1989. – 156 с.
2. Петрашук О. П. Комунікативна компетенція як об'єкт тестового контролю / О. П. Петрашук // Методика викладання іноземних мов: науково - методичний збірник. – Київ: Ленвіт, 1996. – Вип. 25. – С. 57-63.
3. Толок В., Васильєва О. Професійна орієнтація молоді: проблеми та умови / В. Толок, О. Васильєва // Новий колегіум. – 2003. – №2. – С. 33.

Лариса Сухорукова

*викладач, голова циклової методичної комісії загальноосвітніх дисциплін,
Кам'янський медичний коледж, l.suhorukova@inbox.ru*

МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство ставить перед випускниками медичних ВНЗ особливі вимоги, серед яких важливе місце посідають високий професіоналізм, активність, уміння співчувати, навички спілкування на основі взаєморозуміння, знання медичної етики та деонтології. Процес вдосконалення підготовки

майбутніх фахівців медицини достатньо складний і обумовлений багатьма чинниками. Одним з яких є вступ до ВНЗ й усвідомлення значення отримуваної медичної професії.

Вступ до вищого навчального закладу – це важливий етап формування спрямованості особистості, зокрема й на шляху самоствердження її в суспільстві як спеціаліста. На сьогодні нестабільність соціально-економічної ситуації може вплинути на емоційно-вольову сферу студента, дезорієнтувати його у процесі здобуття вищої освіти, кваліфікації, адже вибір майбутньої професії найчастіше чи не перший самостійний крок кожної людини назустріч суспільно значущій діяльності. З огляду на це проблема мотивації навчання є однією з центральних не тільки в педагогіці, а й загалом у сучасному соціумі.

В.І.Ковальов, досліджуючи проблему мотивів вибору професії, вказує, що формування професійних мотивів позитивно впливає на успішність професійної підготовки у ВНЗ. «Більш успішно, наголошує вчений, вчать ті студенти, у яких бажання вибрати певну професію виникло за довго до вступу у ВНЗ».

Прагнення до особистісно-професійного розвитку майбутніх медичних працівників, засвоєння ними медичної діяльності, усвідомлення її соціальної значущості, осмислення навчальної активності визначаються професійною мотивацією студентів-медиків.

Одним із важливих чинників розвитку професійної спрямованості майбутніх медичних працівників є зміст і характер організації педагогічного процесу у вищому навчальному закладі, який має забезпечувати не тільки засвоєння професійних знань і вмінь, але й стимулювати розвиток професійної мотивації студентів, їхньої професійної ідентичності та ціннісного ставлення до навчання. Навчальна діяльність поступово має трансформуватись у професійну з відповідною перебудовою потреб, мотивів, цілей, дій, засобів та результатів.

Студенти першого курсу до певного моменту продовжують відчувати себе школярами, у них зберігаються певні шкільні звички. Викладачам, які працюють з першокурсниками, необхідно дотримуватись спеціальної методики викладання: варто звертати увагу студентів на прийоми слухання лекції, запису її змісту, особливостей конспектування, детально роз'яснювати методику підготовки до семінарських і практичних занять.

Лише наприкінці I курсу студент повною мірою відчуває себе студентом вищого медичного закладу. Під час навчання у ВНЗ, під впливом комбінованих, семінарських, практичних занять, у студентів формується професійна ідентичність, самостійність.

Грунтовне вивчення наукових джерел засвідчило значну увагу науковців до проблеми формування мотивації у навчально-виховному процесі. У психологічних дослідженнях її широко розглядали Л. Божович, Є. Ільїн, Г.С. Костюк, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, П. Якобсон.

Науковці справедливо виділяють чинники, що сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації щодо процесу здобуття освіти: усвідомлення цілей навчання, розуміння теоретичного й практичного значення засвоєваних знань, професійна спрямованість навчальної діяльності,

вибір завдань, що створюють проблемні ситуації, наявність допитливості й пізнавального психологічного клімату у групі.

Мотивація навчальної діяльності – це рушійна сила, яка спонукає студента-медика до активного оволодіння знаннями, уміннями, навичками.

У підготовці майбутнього фахівця виділяють два аспекти: професійний та особистісний, які настільки взаємообумовлені та взаємопов'язані, що утворюють єдину проблематику професійно-особистісного проектування та становлення функціональної особистості спеціаліста. Виділення професійного та особистісного аспектів самореалізації представлене акмеологічним підходом до дослідження даного феномену і відображене у працях А.А.Бодальова, А.А.Деркача, В.Г.Зазикіна, Н.В.Кузьміної, А.А.Реана.

Залежно від ракурсу вивчення питання можна перерахувати низку мотивів вступу до медичних навчальних закладів: суспільне значення професії, широка сфера її застосування, відповідність професії інтересам і здібностям, реалізація високих моральних якостей, можливість лікування близьких, самореалізація тощо.

З метою з'ясування мотивів вступу до навчального закладу та ставлення до навчання для студентів першого курсу база 9 класів було проведено опитування.

Результати опитування студентів:

Мотиви вступу на навчання у ВНЗ	так	ні
1. Не хочу повертатись у школу	78%	21%
2. Вчитись вмію і люблю	75%	25%
3. Стараюсь навчатись, бо соромно перед батьками	61%	39%
4. Професію в медицині обрав(ла) сам(а)	75%	25%
5. Навчальний заклад де я навчаюсь, - престижний	89%	11%
6. Зацікавлюють викладачі	89%	11%
7. Хочу надалі продовжити навчання	93%	7%
8. Чи покращилась ваша успішність у порівнянні зі школою	61%	39%

Отже, студенти першого курсу бази 9 класів у своїй більшості самі обрали медичну професію, навчальний заклад, де навчаються, вважають престижним, люблять і вміють вчитись, мріють продовжити навчання.

З метою вивчення мотивації навчальної діяльності студентів першого року навчання бази 11 класів також було проведено опитування. Студентам було запропоновано із 16 питань обрати 5 найважливіших, та визначити пріоритет.

Результати опитування студентів:

	Мотивація навчальної діяльності першокурсників.	%	місце.
1.	Стати висококваліфікованим спеціалістом	90%	I
2.	Отримати диплом	13%	
3.	Набути глибокі та міцні знання	69%	II
4.	Отримати схвалення батьків та оточуючих	15%	
5.	Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності	62%	III

6.	Успішно навчатися, складати іспити на «добре» та «відмінно»	44%	IV
7.	Досягти поваги викладачів	13%	
8.	Отримувати стипендію	18%	
9.	Отримувати інтелектуальне задоволення	18%	
10.	Не запускати вивчення дисциплін навчального циклу	15%	
11.	Бути постійно готовими до наступних занять	8%	
12.	Не відставати від одногрупників	5%	
13.	Виконувати педагогічні вимоги	5%	
14.	Уникнути осуду та покарання за неякісне навчання	5%	
15.	Хочу продовжити навчання	39%	VI
16.	Професія буде потрібна в будь-якій-іншій країні	41%	V

Зрозуміло, що викликати інтерес до навчальної дисципліни, її змісту повинен викладач. Тому викладачам необхідно спрямовувати свою діяльність на опанування студентами знань, на формування у студентів, потреб і мотивів до самостійної роботи, розвиток пізнавального інтересу до предмета. Куратори груп I курсу спрямовують свою роботу на підвищення ефективності навчально-виховного процесу через психологічну адаптацію студентів, оптимізацію міжособистісних стосунків та сприяння розвитку особистісного та інтелектуального потенціалу студентів. Діяльність, що має у своїй основі глибокий інтерес не лише до результату, а й до її процесуальних компонентів, найпродуктивніша. Студент у цьому разі сам знаходитиме час для глибокого вивчення предмета, який йому сподобався.

Психологи не оминають і гендерні відмінності у визначенні пріоритетних мотивів. Так, на думку дослідників, дівчата частіше відзначають суспільне значення професії медичної сестри, її жіночість. Юнаки ж указують, що обраний фах відповідає їх інтересам, а також посиляються на сімейні традиції.

Отже, прагнення до особистісно-професійного розвитку майбутніх медичних працівників, засвоєння ними медичної діяльності, усвідомлення її соціальної значущості, осмислення навчальної активності визначаються професійною мотивацією студентів-медиків.

Список використаних джерел

1. Вершинська О. Б. Проблеми формування навчальної мотивації студентів ВНЗ / О. Б. Вершинська // tme.umo.edu.ua.
2. Дубовицкая Т. Д. Диагностика уровня профессио-нальной направленности студентов / Т. Д. Дубовицкая // Психологическая наука и образование. – 2004. – № 2. – С. 82–86.
3. Шилова В. І. Мотиваційна основа управління в кредитно-модульній системі навчання [Електронний ресурс] / В. І. Шилова. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc>

Зоя Токаленко

викладач психології, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, tokalenkozoya@ukr.net

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»

Багатопланові питання професійної діяльності неможливо успішно вирішувати без інтелектуальної, духовної, моральної особистості, підвищення її психологічної готовності до роботи в сучасних умовах.

Психологічні знання допомагають людині формуватись самодостатньою особистістю, розвинутою індивідуальністю, в професійній діяльності знайти ефективні способи впливу на іншу людину, пізнати її індивідуальні психологічні особливості, адаптуватись в колективі, уникати конфліктні ситуації.

Психологія як дисципліна вивчається в Брацлавському агроекономічному коледжі ВНАУ студентами II курсу.

Метою дисципліни є озброєння майбутніх фахівців знаннями та уміннями використання психологічних знань в процесі здійснення професійної діяльності, розуміння взаємозв'язку психології з майбутньою професією, значення теоретичних знань для формування психологічної культури.

Основними завданнями дисципліни є: засвоєння студентами знань про засади психології; формування уявлень про цілісність людської психіки, її рушійні сили; обґрунтування методичних порад щодо формування психологічних умінь та навичок самоаналізу, самоосвіти, самовиховання; розвиток та удосконалення професійно важливих якостей та здібностей; озброєння навичками психологічного забезпечення вирішення проблем в трудовій діяльності (проблеми кадрів, ділового спілкування, подолання конфліктів, створення відповідного іміджу).

Предметом вивчення дисципліни є: факти, закономірності, механізми психічного життя людини; психіка як складова сигнальної системи; психічні процеси, стани, властивості особистості.

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- природу психіки людини, основні психічні функції та їх фізіологічні механізми;
- роль свідомості та самосвідомості у поведінці, діяльності, формуванні особистості людини;
- історичні витоки та теоретико-методологічні принципи психологічної науки;
- основні наукові напрямки та сучасні погляди на природу та розвиток особистості, як об'єкта та суб'єкта професійної діяльності;
- систему методів психологічного дослідження і впливу на об'єкти економічної діяльності;
- характеристику основних категорій психології, закономірностей їх функціонування;
- основи міжособистісної культури спілкування;

- основи професійної діяльності, психологію ринкових відносин, управлінської діяльності;
- психологічні проблеми груп і колективів та психологічний клімат у них.

Уміти:

- здійснювати психологічний аналіз структури особистості, проводити діагностику її розвитку;
- інтерпретувати власні психічні стани, усвідомлювати закономірності міжособистісних стосунків у побуті та колективі;
- застосувати теоретичні знання до вирішення практичних проблем виробництва, управління та адміністрування;
- здійснювати психологічний аналіз виробничої діяльності, вирішувати трудові конфлікти.

Викладач дисципліни «Психологія», обговорюючи робочий навчальний план на засіданні циклової комісії, визначає обсяг самостійної роботи, її доцільність, терміни її виконання, форми контролю та самоконтролю.

Основними формами організації самостійної роботи при вивченні дисципліни «Психологія» є робота з підручником, науковими джерелами, робота зі словником, довідником та заповнення робочого зошита «Для самостійного вивчення матеріалу»; відповідь на запропоновані запитання; підготовка рефератів, доповідей, розв'язання ситуативних задач і вправ, підготовка та захист проектів.

Розробляючи завдання для самоконтролю, ми керуємося рівнем знань, який повинен отримати студент з того чи іншого питання самостійного вивчення.

Згідно з навчальним планом, загальний обсяг годин 54, з них на самостійне вивчення дисципліни відводиться 22 години. Тому дуже важливо правильно організувати самостійну роботу студентів.

Для організації і проведення самостійної роботи студентів використовуються:

1. Робоча навчальна програма;
2. Методичні рекомендації, де вказується тема і мета самостійної роботи, обґрунтовується її важливість, подані навчально-пізнавальні задачі, практичні ситуації, контрольні питання і завдання для самоконтролю, тести для перевірки знань;
3. Робочий зошит «Для самостійного вивчення матеріалу», де вказується тема, завдання, контрольні питання і завдання для самоконтролю, тести для перевірки знань;
4. Зошит «Для лекційного вивчення матеріалу», де вказується тема і мета аудиторної роботи, обґрунтовується її важливість, контрольні питання і завдання для самоконтролю, тести для перевірки знань.

Мета робочого зошита: сприяти інтенсифікації навчального процесу, активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищенню продуктивності підготовки студентів під час аудиторної і поза-аудиторної самостійної роботи, оптимізувати проведення аудиторних занять .

У ході організації самостійного вивчення дисципліни «Психологія» викладач допомагає студентам цілком ясно уявити собі мету самостійної роботи, її задачі, форми та методи, навчитися самоконтролювати результати роботи.

Головною метою самостійної роботи є самостійне вивчення і засвоєння матеріалу.

При вивченні дисципліни «Психологія» самостійна робота поділяється на аудиторну та поза-аудиторну. Самостійна робота студентів при вивченні психології складається з двох етапів і на кожному з них реалізуються свої завдання.

I етап. Самостійна робота студента має репродуктивний характер. На цьому етапі здійснюється формування умінь, навичок самостійної роботи під безпосереднім керівництвом викладача, мають місце такі процеси:

- формування пізнавальної активності та позитивної мотивації до самостійного оволодіння знаннями, уміннями і навичками;
- формування умінь працювати з літературними та джерелами;
- формування інтелектуальних умінь (аналізувати, узагальнювати, порівнювати, виділяти головне тощо) у процесі роботи з посібниками;
- формування творчих умінь при розв'язанні проблемних задач;
- формування критичного мислення, ораторських здібностей, а також здатності ведення дискусії на основі підготовки та виступу з доповідями.

Форми навчання:

1. Письмова робота.
2. Реферат.
3. Розв'язування тестових завдань.

II етап. Самостійна робота студентів має проблемний характер. На цьому етапі відбувається реалізація продуктивної діяльності студентів за участю викладача, а також на цьому етапі здійснюється формування умінь, навичок самостійної роботи студентів у співробітництві з викладачем, причому мають місце такі процеси:

- розвиток пізнавальної активності та позитивної мотивації до самостійного оволодіння знаннями, вміннями і навичками;
- розвиток пошукової активності в роботі з першоджерелами;
- розвиток інтелектуальних умінь (аналізувати, порівнювати, узагальнювати, виділяти головне) на основі обробленої літератури;
- розвиток творчих умінь через розв'язання виробничих ситуацій, творчих завдань;
- розвиток критичного мислення, ораторських здібностей, а також здатності ведення дискусії на основі підготовки та виступу з доповідями;

Форми навчання:

1. Вирішення виробничих ситуацій.
2. Виступи студентів із доповідями.
3. Вирішення творчих завдань.
4. Створення проектів.

На підставі аналізу організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Психологія» можна зробити висновок, що:

- виконання позааудиторної роботи дає змогу систематизувати та закріпити теоретичні знання та практичні навички, сформувати вміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних питань, розвивати творчу ініціативу, самостійність, відповідальність;

- на другому етапі позааудиторна самостійна робота практичного характеру переконує студента не тільки опрацювати теоретичний матеріал, але й набувати практичні навички з даної дисципліни, що може стати в нагоді в майбутній професійній діяльності.

В організації самостійної роботи студентів у першу чергу треба дотримуватись наступних принципів: доступності навчання, зв'язку теорії з практикою; свідомості та активності; міцності засвоєння знань; індивідуального підходу; самостійності та активності; позитивного емоційного фону навчання; цілеспрямованості педагогічного процесу навчання на високому рівні труднощів.

Головною метою самостійної роботи студентів є самостійне вивчення і засвоєння матеріалу, що дає змогу систематизувати та закріпити теоретичні знання та практичні навички, сформувати вміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних питань, розвивати творчу ініціативу, самостійність, відповідальність.

Поза-аудиторна самостійна робота практичного характеру переконує студента не тільки опрацювати теоретичний матеріал, але й набувати практичні навички з даної дисципліни, що може стати в нагоді в майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. «Про вищу освіту: закон України». Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум вид-во, 2001. – 11 – 38 с.
2. Буряк В. П. Керування самостійною роботою студентів: / Володимир Буряк // Вища школа. – 2001. – № 4-5. – С. 48-52.
3. Луценко В.В. Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання: автореф. дис. канд. пед. наук.: (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) / Луценко Вікторія Вікторівна; Харк. держ. пед. унів. ім. Г.С. Сковороди. – Харків – 2002. – 24 с.

Ігор Фурсов

*викладач природничих дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж
Полтавської державної аграрної академії, ic-24@mail.ru*

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Одне з актуальних завдань сучасної освіти – пошук оптимальних шляхів зацікавлення дітей навчанням, підвищення їхньої розумової активності, спонування до творчості, виховання студента як життєво й соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях, вироблення вмінь практичного і творчого застосування набутих знань. Це означає, що наставник

має орієнтуватися на використання таких педагогічних технологій, з допомогою яких не просто поповнювалися б знання й уміння з навчального предмета, а й розвивалися такі якості як пізнавальна активність, самостійність, уміння творчо виконувати завдання [1].

Використання елементів інтерактивного навчання в українській школі вперше було запропоновано А. Рівіном у 1918 році, подальшій розробці інтерактивного навчання присвячені праці В. Сухомлинського, творчість вчителів-новаторів 70-80 рр. XX ст. Ш. Амонашвілі, Є. Ільїна, С. Лисенкової, В. Шаталова та ін., у теорії розвивального навчання [2]. Інтерактивні технології навчання розглядали С. Архипова, С. Крамаренко, С. Панченков, Л. Пироженко, О. Пометун, Т. Ремех [3].

Інтерактивне навчання – це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу [4]. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень і вчитель є рівноправними суб'єктами навчального процесу, розуміють, що вони роблять. Безпосередньо, сама організація інтерактивного навчання передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання рольових ігор. Усі інтерактивні технології поділяються на чотири групи: фронтальні технології, технології колективно-групового навчання, ситуативного навчання та навчання у дискусії [4]. Серед інтерактивних методів широко використовуються такі як: мозковий штурм, мікрофон, коло ідей, робота в малих групах, займи позицію, пресс-метод, акваріум, подорож рольові ігри та інші [2].

Для чіткого розуміння важливості інтерактивного навчання педагоги порівнюють його з відомими та раніше пасивним й активним навчанням [1]. Якщо пасивне навчання – це репродуктивний метод, це вимога слухати та дивитись, активне – це безпосередня участь дитини у викладі матеріалу, то інтерактивне – це рівноправна взаємодія вчителя й учня. Якщо порівняти ці моделі, то можна зробити висновки про те, що за наявності певних недоліків остання модель досить ефективна.

Інтерактивні методи мають за мету створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Застосування інтерактивних технологій при вивченні хімії спрямовано на вдосконалення сучасних технологій навчання. Вони вносять у відомі методи навчання специфічність за рахунок посилення дослідних, інформаційно-пошукових і аналітичних методів роботи з інформацією. Використання засобів інтерактивних технологій розширює стандартні методи навчання.

Заняття мають захоплювати студентів, будити в них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість значною мірою залежить від умінь та стилю роботи наставника.

Застосування педагогом інтерактивних технологій навчання змінює звичну для студентів ситуацію навчання, характер його діяльності, ставить його в іншу позицію: студент стає активним учасником навчання [3].

На практиці буває важко визначити чіткі межі між різними методами навчання: вони перетинаються, доповнюють один одного, складаються в комплексний "пакет", систему прийомів, за допомогою яких педагог і учні реалізують поставлені цілі.

У процесі навчання найбільш доцільне використання, в першу чергу, тих методів, при яких [2]:

- в студентів розвивається бажання до творчої, продуктивної праці;
- студенти прагнуть до активних дій, досягають успіхів і мотивують власну поведінку;
- відпрацьовуються моделі поведінки, необхідні для успішної професійної чи підприємницької діяльності.

Цим вимогам найбільш відповідають інтерактивні та інформаційно-комунікаційні методи навчання.

Набагато важливіше навчити, ніж просто розповісти. Процес навчання не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову студента. Він потребує напруженої розумової роботи дитини і її власної активної участі в цьому процесі.

На заняттях з хімії для розвитку різноманітних навичок учнів, критичного мислення, підтримання цікавості до предмету та формування у них різноманітних компетенцій ми вважаємо за доцільне використання наступних інтерактивних методів та прийомів навчання [1,4]:

Уроки ділової гри. Гра є одним із ефективних способів активізації пізнавальної діяльності. Гра сприяє розвитку мислення, волі, емоцій, навчальних інтересів учнів. К.Д. Ушинський стверджував, що для дитини гра – це дійсність, і дійсність значно цікавіша, ніж та, яка її оточує. Цікава вона тому, що зрозуміла, а зрозуміла тому, що частково є її власним творінням. Рольова гра є найбільш ефективним засобом організації проблемного навчання. Саме активна, дійова позиція учня на занятті допомагає максимально засвоїти та використовувати знання, стимулювати розвиток мислення та уяви, викликати зацікавленість та позитивне ставлення до навчання.

На заняттях з хімії застосовують ігри "суд над хімічними елементами або речовинами", гра у фізиків і хіміків, на якій учні діляться на 2 групи і визначають і обговорюють відповідно фізичні і хімічні властивості речовин, хімічне доміно (співставлення назв і формул сполук) та ін.

Мозковий штурм – це ефективний метод колективного обговорення, пошуку рішень шляхом вільного висловлювання думок усіх учасників. Як показує практика, шляхом «мозкового штурму» всього за кілька хвилин можна визначити десятки ідей. На занятті називаємо тему дискусії й запрошуємо студентів взяти участь у її обговоренні шляхом штурму.

Залучати до роботи всіх студентів допомагає метод «Мікрофон».

Мікрофон. Метод мікрофон – це різновид групового обговорення певної проблеми, що дає можливість кожному висловитися у порядку черги, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку. Часто ми використовуємо метод мікрофон у дидактичних іграх "Закінчи речення", "Ланцюжок" тощо. Наприклад ланцюжок класів хімічних речовин, один учень

називає будь-яку сполуку, інший одразу за ним повинен назвати речовину, яку можна за одну реакцію отримати з попередньої.

На основі цього методу ми вчимо дітей дотримуватися певних правил:

- говорити лише тоді, коли отримуєш уявний мікрофон;
- говорити швидко і стисло;
- не оцінювати висловлювання товаришів.

Робота в малих групах передбачає виконання завдань в малих групах або парах. Ця форма організації корисна для формування навичок участі в дискусії. Більшості студентів легше висловитися в невеликій групі, до того ж цей метод дає можливість заощадити час, бо відпадає потреба вислуховувати кожену дитину у великій групі. Заняття в малих групах дає змогу набути навичок, необхідних для спілкування та співпраці. Дискусії малими групами стимулюють роботу в команді, розвивають почуття терпимості та поваги до думки інших. Формуємо невеликі групи (5 – 7 осіб), об'єднуємо їх різними способами, але найчастіше об'єднуємо із сусідом або сусідкою по парті.

Ще одна форма групової роботи, яка подобається студентам, "один проти одного" коли кожна пара готує завдання для іншої пари. Під час вивчення теми «Генетичний зв'язок неорганічних речовин» можна запропонувати одній групі скласти ланцюжок реакцій для іншої групи із запропонованого набору речовин (Mg , MgO , $\text{Mg}(\text{OH})_2$, MgCl_2) або (S , SO_2 , SO_3 , H_2SO_4 , CaSO_4), після чого групи, одержавши генетичний ланцюжок, повинні написати рівняння реакцій.

Займи позицію. Цей метод допомагає вести обговорення дискусійного питання в групі. Використовуємо його з метою надання студентам можливості висловитися та попрактикуватися в навичках спілкування. Після оголошення дискусійного питання чи тези "кислота – шкідлива речовина" звертаємося до студентів із завданням – зайняти певну позицію щодо дискусійного питання: так, ні або не визначився. Пропонуємо залежно від зайнятих позицій зібратися біля таблиць, які розвішані на стінах у аудиторії. Просимо студентів обґрунтувати свою позицію.

Метод Прес використовують у випадках, коли виникають суперечливі думки з певної проблеми і потрібно зайняти й аргументувати чітко визначену позицію щодо суспільної проблеми, яка обговорюється. Метод надає можливість навчитися аргументовано, в чіткій і стислій формі формулювати та висловлювати свою думку з дискусійного питання.

Ажурна пилка. Технологія використовується для створення на занятті ситуації, яка дає змогу студентам працювати разом для засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу. Цей метод заохочує студентів допомагати один одному вчитися навчаючи. Наприклад, під час проведення заняття на тему: «Розчини», використовується цей метод таким чином.

I етап: студенти об'єднуються у чотири групи. Кожен отримує кружечок певного кольору. Кожна група отримує свою частину інформації, опрацьовує її та робить опорний конспект. Група I – "Поняття розчину", Група II – "Способи приготування розчинів", Група III – "Теорія електролітичної дисоціації", Група IV – «Використання розчинів у побуті та промисловості».

II етап: студенти об'єднуються в експертні групи таким чином, щоб до групи входили студенти, які мають певний колір. Кожен учасник інформує

решту про діяльність своєї домашньої групи. Набуту інформацію студенти записують у зошит у вигляді опорного конспекту.

III етап: кожен студент повертається до своєї домашньої групи з повною інформацією. Інформація коригується та узагальнюється.

Метод **розв'язання проблем** або **дерево рішень** містить декілька етапів. Спочатку треба обрати проблему, яка не має однозначного розв'язання (ситуації з життя, епізоди казок), скажімо: "Як утилізувати хімічні відходи с/г?". Потім розглядаємо схему – "дерево рішень", у якій стовбур дерева – квадрат позначає цю проблему, гілки – прямі лінії – шляхи її розв'язання, а листочки – кружечки – її рішення. Пропонуємо студентам, розбившись на підгрупи і спілкуючись між собою, знайти рішення обраної проблеми. Студенти, досягнувши взаємної домовленості шляхом обговорення, знаходять своє рішення і малюють його на аркуші паперу: спалити, закопати, переробити хімічно чи фізично, зменшити обсяги забруднень тощо. Після цього кожна підгрупа розміщує свій малюнок на дереві рішень і презентує його. Треба вислуховувати кожного, хто хоче висловитись. Оцінюємо діяльність студентів лише позитивно. При оцінюванні ми не вживаємо слово правильно, а кажемо: цікаво, незвичайно, добре, чудово, оригінально, що стимулює дітей до подальших висловлювань[2].

Ігрові методи. Загальновідомо, що ігри допомагають дітям упоратися з величезним потоком інформації, яка необхідна для уміння орієнтуватися у навколишньому світі. Особливу увагу приділяємо іграм, які спрямовані на розвиток зв'язного мовлення, формування вмінь комунікативної діяльності у цілому та за допомогою невербальних засобів зокрема.

Гра. Ланцюжок. Перший студент називає елемент, речовину, другий – його (її) властивості, третій – нову речовину з тими самими властивостями. Наприклад: Сульфідна кислота; кислота, слаба, не взаємодіє з металами після (H_2), неорганічна кислота, сульфідна кислота.

Знайди помилку! Викладач дає студентам певний матеріал і просить зайти у викладі помилки (можна навіть вказати їх кількість). Звичайно, серед таких помилок є 2-3 очевидні, ще 2-3 типові, інші помилки малопомітні. І тільки одну помилку може виявити навіть не кожен спеціаліст. Знайдення такої помилки може означати справді глибоке знання предмета[2].

Рекламна пауза. Для узагальнення і систематизації знань за кожною темою можна дати студентам завдання виготовити рекламний щит, буклет, афішу, листівку тощо. Наприклад, прорекламуйте добриво Аміачну селітру, сульфатну кислоту, вкажіть її переваги над іншими подібними речовинами.

Вірю – не вірю. Викладач складає опитувальник і зачитує його. Кожне запитання починається словами: "Чи вірите ви, що ...?". Студенти мають або погодитись з твердженням або ні. Приклад: чи вірите ви, що розведена хлоридна кислота не взаємодіє з Аргентумом? Чи вірите ви, що мило роблять із жирів?

Ці та багато інших інтерактивних методів допомагають викладачу в педагогічній діяльності. Не на всіх заняттях ми повинні використати такі форми діяльності. Найголовніше, щоб за допомогою інтерактивного в поєднанні з традиційним навчанням була створена така атмосфера у групі, яка б сприяла співробітництву, розумінню і доброзичливості й підвищувала інтерес студентів

до предмета, посилювала у них прагнення здобувати знання самостійно, використовуючи викладача як консультанта і організатора цього процесу. Інтерактивна модель навчання дає можливість створювати комфортні умови для навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Таким чином, використання інтерактивних та інформаційно-комунікативних методів навчання дає чудову можливість для гармонійного розвитку особистості, розширення її світогляду, ґрунтовного засвоєння знань, умінь і навичок, а також дає змогу розвиватися викладачеві, змушує його кожного разу придумувати щось нове, зацікавлювати студентів та розвивати їхні здібності різноманітними вправами і завданнями. Інтерактивні методи дають можливість перетворити студента із статичного слухача на активного учасника подій в аудиторії, мати свою роль і активно виконувати її, розуміти свою важливість на занятті і у житті взагалі.

Список використаних джерел

1. Єльнікова О. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій / О. Єльнікова // Імідж сучасного педагога. – 2001. – №3-4. – С. 73–75.
2. Кашлев С.С. Интерактивные методы обучения: [учебно-методическое пособие] / С.С.Кашлев. – Минск: ТетраСистемс, 2013. – 224 с.
3. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко // Відкритий урок. – 2003. – №3–4. – С. 19–31.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. / Г.К. Селевко. – Т.1. – М.: НИИ Школьных технологий, 2006. – 816 с.; Т. 2. – 816 с.

Валентин Циганок

*викладач суспільних дисциплін, Кам'янський медичний коледж,
tsiganvale1988@yandex.ru.*

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Стало очевидним, що сьогодні удосконалювати зміст освіти не можна без вивчення і орієнтації його на розвиток потреб студента. Як підвищити реальний рівень навчальних досягнень студентів, розвинути їх ключові та предметні компетентності й здатність до самореалізації, як у процесі навчання, так і в житті?

Для розуміння сутності і змісту будь-якої науки треба чітко визначити її об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт – це явище, предмет, на які спрямована певна діяльність, увага та «педагогічний простір», область, в межах якої знаходиться, міститься те, що буде вивчатись.

Слово «методика» походить від давньогрецького слова «methodike», що означає «шлях дослідження», «спосіб пізнання». Метод – спосіб досягнення мети, розв'язання конкретного завдання, система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства і мислення. У педагогіці

під методом розуміють спосіб практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями розглядуваного об'єкта.

Сукупність методів, спрямованих на досягнення певної мети, є методикою. З навчальної точки зору, методика – це вчення про методи викладання певної науки, предмета. За визначенням методика – це галузь педагогічної науки, яка досліджує закономірності вивчення певного навчального предмета. Ефективність і якість навчання історії залежить від того, наскільки викладач володіє методами навчання і застосовує їх на практиці.

Якісні зміни у процесі пізнання історії й пізнавальній діяльності студентів на заняттях і повинні спиратись на внутрішні закономірності історії, як навчального предмета. Розвиток методичної науки в Україні покликаний забезпечити вдосконалення процесу навчання, його змісту, організації та підготовки викладачів до викладання предмета саме в цьому.

Предметом методики навчання виступає конкретна сторона, сфера, частина об'єкта дослідження, тобто певна система навчання історії, що містить взаємопов'язані компоненти (зміст, організацію, результати навчання тощо) і закономірні зовнішні і внутрішні зв'язки цієї системи, які обумовлюють її функціонування. Можна сказати, що предметом історико-методичної науки є взаємозв'язки між: основними компонентами процесу навчання історії, які змінюються під впливом зовнішнього середовища. Це зв'язки між такими компонентами:

- 1) соціально значущими цілями шкільної історичної освіти;
- 2) змістом навчання;
- 3) організацією навчального процесу;
- 4) пізнавальними можливостями учнів;
- 5) результатами навчання.

Варто зазначити, що навчально-виховний процес складається з наступних компонентів: викладача, використовуваних ним методи, прийоми і засоби навчання, студента, який працює під керівництвом викладача в аудиторії або самостійно вдома, забезпечення навчального процесу наочністю й технічними засобами. Навчання як один з видів суспільної діяльності складається з двох взаємопов'язаних процесів – викладання й навчання. Викладання – упорядкована діяльність викладача в процесі навчання, спрямована на реалізацію цілей навчання (освітніх завдань); забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, формування майбутніх фахівців. Навчання – цілеспрямований процес засвоєння студентами знань, оволодіння вміннями і навичками, у ході якого на основі пізнання, практичних вправ та набутого досвіду формуються якості спеціаліста у різних сферах суспільства. Власне процес навчання – це динамічна взаємодія (співробітництво, партнерство) викладача та студентів, у ході якого здійснюється стимулювання і організація активної навчально-пізнавальної діяльності студентів з метою засвоєння системи наукових знань, умінь, навичок, розвитку особистості. Процес навчання формують тісно пов'язані між собою компоненти: цільовий, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регулюючий, оцінно-результативний. Цільовий компонент передбачає постановку конкретної мети вивчення навчального матеріалу на занятті,

вивчення основ навчальних дисциплін, досягнення освітньої мети вищого навчального закладу. Стимуляційно-мотиваційний – передбачає створення умов, які спонукають студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності, формують у них позитивну мотивацію цієї діяльності. Змістовий компонент передбачає оптимальний відбір предметів навчального плану, змістовність навчальних програм і підручників, продуманість змісту кожного навчального заняття. Операційно-діяльнісний – означає вдалий відбір методів, прийомів і організаційних форм навчання, оптимальне поєднання різноманітних форм роботи щодо засвоєння студентами змісту навчального матеріалу, вироблення в них відповідних умінь та навичок. Контрольно-регулюючий компонент передбачає контроль за засвоєнням студентами знань, набуттям умінь і навичок, внесення необхідних коректив до змісту і методики навчання з метою підвищення ефективності процесу навчання. Оцінно-результативний компонент означає виявлення рівня знань, умінь і навичок кожного студента, визначення причин неуспішності в кожному конкретному випадку і відповідна робота щодо їх усунення.

Для викладача найдоцільнішою є послідовність принципів, яка відповідає логіці його діяльності щодо підготовки до процесу навчання: визначення завдань навчального заняття, засобів мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів, змісту навчального матеріалу, методів, форм, засобів здійснення контролю. Сучасні принципи зумовлюють вимоги до всіх компонентів процесу навчання – цільового, стимуляційно-мотиваційного, змістового, операційно-діялісного, контрольно-регулювального й оцінно-результативного. Вони утворюють певну структуру основних положень організації навчального процесу. Насамперед, слід охарактеризувати загальнонаукові принципи викладання, із зазначенням відповідних їм правил навчання, спираючись на які необхідне і при навчанні історії. Зокрема, принцип спрямованості навчання на реалізацію мети освіти, який полягає у тому, що навчання обумовлене потребами суспільства у всебічному і гармонійному розвитку особистості. У психології та педагогіці аргументовано доведена закономірність єдності навчання, розвитку і виховання. Зважаючи на це, необхідно так проектувати завдання на кожному занятті, щоб в єдності реалізовувались навчальна, розвивальна і виховна функції навчання; принцип спрямованості навчання на реалізацію мети освіти, а також принципи науковості, зв'язку теорії з практикою, принцип наочності, свідомості й активності, принцип доступності, принцип систематичності й послідовності, принцип міцності та інші. Варто підкреслити, що у цілому, сучасна методика викладання повинна спиратися не на засвоєння давновідомих істин, а на створення такої атмосфери навчання, за якої студент під керівництвом викладача прагне: опанувати факти, дати, образи, події історії; вміти інтерпретувати історичний матеріал (діалог з історичним фактом); самостійно здобувати додаткові історичні знання; робити з історичного матеріалу висновки морального характеру, які б безпосередньо стосувалися його життя. Доцільно розрізняти два таких фундаментальних поняття як „навчальний історичний матеріал” та „історичні знання студентів”. Навчальний історичний матеріал – це об'єктивна складова історичної освіти. Це та інформація, яка викладена на

сторінках підручників, навчальних посібників або повідомлена викладачем в аудиторії.

Знання – це перевірені суспільно-історичною практикою результати процесу пізнання, а історичні знання – це сукупність відкритих історичних наукових фактів та сформованих на їх основі уявлень, понять, суджень, умовиводів, концепцій та теорій. Спеціально відібрані відповідно до вікових особливостей і завдань навчання історичні знання в методиці навчання отримали назву навчального історичного матеріалу. Історичні знання мають дві сторони – змістовну та процесуальну. До складу змістовної сторони історичних знань входять уявлення і поняття. Процесуальна сторона складається з суджень та умовиводів. Саме завдяки судженням і умовиводам навчальний історичний матеріал перетворюється на історичні знання. На відміну від навчальної інформації, факти і поняття, які входять до складу історичних знань, повинні бути належним чином осмислені, тобто суб'єктивізовані за допомогою суджень та умовиводів. Необхідно охарактеризувати ще одну важливу складову частину історичних знань студентів – історичні образи, специфіка яких полягає у тому, що органами чуття студенти повинні сприймати історичне минуле. Зробити це звичайним шляхом, тобто так, як це має місце в інших навчальних дисциплінах, абсолютно неможливо. Тому в процесі навчання історії діяльність викладача повинна бути спрямована, насамперед, на створення історичних образів. Важливо назвати і охарактеризувати наступні рівні знань: репродуктивний, конструктивний і творчий. Розрізняють певні якості знань: правильність, повнота, усвідомленість, дієвість, системність, міцність. Необхідно зазначити, що історичний матеріал розподіляють на фактичний та теоретичний. Основу фактичного матеріалу складають безпосередньо факти, які систематизуються та узагальнюються в подіях, явищах і процесах. *Історичний факт* – найдрібніша одиниця історичних знань, знання про минуле, достовірність якого доведена історичною наукою. Специфікою історичного факту є його неповторність і невідтворюваність. *Історична подія* – сукупність взаємопов'язаних історичних фактів, що характеризують обмежений у просторі й часі логічно завершений фрагмент минулого. Розрізняють прості і складні події. *Історичне явище* – комплекс ознак аналогічних історичних фактів, які мали місце на певній території протягом історичного періоду і певною мірою його характеризують. *Історичний процес* – ланцюг взаємопов'язаних у часі причинами і наслідками подій. Історичним процесом є національно-визвольна війна.

Важливо також зазначити, що у методиці визначають головні та неголовні факти і вказати, на що повинен звертати увагу викладач при доборі фактів. На основі ознайомлення з фактами у студентів виникають уявлення. Уявлення – це чуттєвий образ історичної дійсності. Вони утворюються опосередкованим шляхом: через наочні образи та слова (усно – виклад викладачем навчального матеріалу або писемно – текст підручника, історичного джерела тощо). Одним з провідних способів формування уявлень вважається виклад викладачем навчального історичного матеріалу, який здійснюється за допомогою розповіді та опису. Необхідно вказати, що розрізняють чотири види розповіді: сюжетну, образну, конспективну та

інформативну. Розкриваючи другу складову історичного матеріалу, слід зазначити, що теоретичний матеріал – це вид історичних знань, загальноприйнятих в історичній науці, поняття, судження, умовиводи, оцінки та висновки. Теоретичний матеріал засвоюється двома шляхами: засвоєння теоретичних положень у готовому вигляді і самостійне здобуття теоретичних знань за допомогою сформованих умінь. Перший шлях реалізується за допомогою прийомів: пояснення, доведення, розмірковування, порівняльної та узагальнювальної характеристики. Необхідно їх охарактеризувати. Важливо зазначити, що напрямком роботи викладача історичних дисциплін є формування історичних понять, які є відтворенням історичних подій, явищ і процесів у їх найістотніших зв'язках і відношеннях. За змістом історичного матеріалу розрізняють наступні поняття: економічні, суспільні, політичні, духовно-культурні. За ступенем узагальнення розрізняють поняття: частковоісторичні, загальноісторичні, соціологічні. Варто розкрити індуктивний та дедуктивний шляхи формування понять у методиці викладання історії. Доцільно назвати головні умови успішного формування понять у методиці навчання історії.

Методика викладання історії у ВНЗ має свої особливості і відмінності від методики викладання історії у середній школі. Необхідно виділити і охарактеризувати дві групи особливостей цього предмету:

1) відмінності методики навчання історії від методик навчання інших предметів, що вивчаються у вищій школі;

2) особливості методики навчання історії у вищій школі порівняно з загальноосвітньою.

Перша група відмінностей впливає із специфіки історичних знань, яка виявляється у тому, що: на відмінну від природничих наук, в яких факти встановлюються дослідним шляхом, в історії повторення історичного факту виключено, тому вони (факти) встановлюються за різноманітними свідченнями про них (історичні джерела), і тому вони є завжди суб'єктивними, частковими за своєю повнотою і відносними за своєю вірогідністю. Друга група особливостей полягає у відмінності між історією у вищій і середній школах, які впливають з того, що історія з однієї сторони є дослідницькою наукою, а з другої – навчальною (дидактичною) продукцією. Вони мають різне тлумачення: наукова історія, якої навчають у вищій школі, покликана реконструювати минуле наближаючи нас до істини, а шкільна історія – на основі знань про минуле – виховати законослухняного і лояльного громадянина. Через це в історичній науці та шкільній історії існують дещо різні підходи й акценти: в історичній науці факти визначаються за історичними джерелами, вони піддаються критиці й аналізу. Історія у вищій школі, де матеріал подається, враховуючи різні погляди на проблему та інтерпретації подій, шкільна історія має справу вже з виваженим матеріалом, за яким у суспільстві досягнуто консенсусу. Крім специфіки історичних знань, якими опановують студенти у ВНЗ, своєрідність методики навчання історії вищої школи полягає в тому, що вона має озброїти молодих людей методами наукового пізнання (загальнонауковими, специфічно- історичними та міждисциплінарними).

Отже, методика викладання історії у ВНЗ – процес педагогічної взаємодії між викладачем та студентом спрямований на формування особистості, розвитку особистості студента із засобами історії.

Список використаних джерел

- 1.Баханов К.О. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії. – Харків, 2008.
- 2.Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі: Навчальний посібник. – Харків : ФОП Шейніна О.В., 2009. – С. 100–133.
- 3.Пометун О. Методика навчання історії в школі /О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. – Київ, 2006.

Юлія Чайка

*студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
chayka_1999@mail.ru*

УКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Термінологічна лексика посідає важливе місце у словниковому складі української літературної мови. Саме вона є показником рівня розвитку наукової мови в суспільстві. Термінологічна лексика є тим своєрідним барометром, який визначає й рівень професійної освіти в державі [1].

Слово та словосполучення, що означають або називають предмети, явища, дію тощо у специфічній науковій, публіцистичній чи діловій сфері, називаються термінами. Терміни мають точне, конкретне значення, тому позбавлені суб'єктивно-оцінних відтінків. Термінологія не постає відразу, загальновідомо, що на формування термінології впливають, як мовні чинники, зумовлені рівнем розвитку лексичної системи, так і позамовні фактори, які залежать від рівня розвитку науки й техніки. Крім того, постійне виникнення нових понять створює проблему й нових номінацій, які творять спеціалісти і, отже, певним чином надають терміну суб'єктивного характеру. Термінологічна лексика будь-якої професійної галузі знань, що є назвами різноманітних наукових понять, утворює складну систему найменувань. Специфіка терміна помітно відрізняється від загальнонавчальної лексики. Кожна галузь науки, техніки, виробництва, мистецтва має свою термінологію [3].

За сферою функціонування терміни поділяють на загальнонаукові, міжгалузеві та вузькоспеціальні.

Загальнонаукові терміни – це терміни, що поширені в усіх сучасних галузях наукових знань, як-от: *аналіз, синтез, функція, аргумент, аналогія, категорія, класифікація, варіант, метод, суб'єкт, об'єкт* та ін. Такі терміни мають міжпредметний характер і високий ступінь абстрактності.

Міжгалузеві терміни позначають поняття суміжних наукових і науково-прикладних дисциплін. Є чимало таких понять, що відомі з тим самим значенням у багатьох суміжних галузях, наприклад: *атом, речовина, валентність, ядерно-магнітний резонанс* – у фізиці й хімії, *стиль* – у літературі, музиці, мовознавстві, архітектурі тощо. Такі терміни можуть

функціонувати в різних галузевих терміносистемах, практично не змінюючи при цьому свого значення. Лише в складі термінологічних словосполучень вони можуть звужувати й конкретизувати своє значення.

Вузькоспеціальні терміни – це слова чи словосполучення, які позначають поняття, що відображають специфіку конкретної галузі. Для цих термінів характерна семантична конкретність, однозначність.

Екологічні терміни – слова чи словосполучення, що є елементами екологічної терміносистеми, називають спеціальне галузеве поняття й потребують конкретного визначення. Як наука біологічного циклу, екологія часто користується простими за структурою термінами, що обслуговують термінологічні поля суміжних природничих наук [6].

Українська екологічна термінологія формується як на основі питомої лексики, так і шляхом прямих та опосередкованих лексичних значень. Мовами-джерелами запозичень в екологічній термінології виступають: грецька (*абісаль, бріобіонт, ебоніт, мізофобія*), латинська (*агрегація, адаптація, ареал, резерват, селекція*), англійська (*кліринг, моніторинг, полютант*), німецька (*дюкер, штрек, штам*), французька (*жеода, кадастр, рафінування*), голландська (*дамба, польдери, шторм*), італійська (*лава, лагуна*) тощо [4].

Творення екологічних термінів відбувається за допомогою традиційних способів словотвору української літературної мови. Це, своєю чергою, передбачає поділ термінів за структурними особливостями на терміни-слова і терміни-словосполучення. Терміни-слова є неоднорідними за своєю будовою. Сюди належать непохідні терміни (*забруднення, довкілля, очищення*), терміни – складні слова (*азотобактерії, життєздатність, бета-розпад*) та аббревіатури (*ГДК – гранично допустима концентрація, ЕМР – екологічні мікрорезервації, МНС – моніторинг навколишнього середовища*). Залежно від кількості компонентів, які беруть участь у творенні терміна-словосполучення, розрізняємо двокомпонентні (*гігієнічний норматив, навколишнє середовище*) та багатокомпонентні терміноодиниці (*особливо небезпечна речовина, середовище життя людини, комплексний показник забруднення атмосфери*). Терміни – слова, що утворюються за допомогою морфологічного способу (афіксація, осново- та словоскладання, аббревіація), терміни-словосполучення – синтаксичного способу. Лексико-семантичний спосіб є характерним як для творення екологічних термінів-слів, так і для окремих компонентів термінів-словосполучень [7]. Словотворче упорядкування екологічних терміноодиниць відбувається з урахуванням практичних потреб використання лексики, що виявляється у різній продуктивності та регулярності використання певних словотвірних моделей, спеціалізації словотвірних засобів для найменування окремих екологічних понять тощо [2].

Екологічна терміносистема сучасної української мови є чітко організованою, семантично та структурно впорядкованою цілісністю взаємопов'язаних терміноодиниць. У складі екологічної термінології виділено дев'ять тематичних груп, у межах яких найчастотнішими є терміноодиниці, які позначають дії та процеси (близько 2000 термінів) [7].

Сучасна мова науки й техніки висуває до термінів певні вимоги:

1. Системність.

Це є однією з найважливіших умов існування терміна. Слово як термін існує лише в певній системі понять. Належність терміна до певної системи, тобто до певного термінополя, є його суттєвою ознакою, що відрізняє термін від звичайного слова.

2. Однозначність.

Термін має назвати тільки одне наукове або технічне поняття, а поняттю має відповідати тільки один термін.

3. Мотивованість.

Це така мовна форма терміна, яка допомагає зрозуміти поняття, яке він позначає, без звертання до тлумачного термінологічного словника. Ця вимога не відіграє головну роль, проте вона сприяє кращому усвідомленню та запам'ятовуванню терміна [3].

Перелічивши лише день свого життя, можна побачити, що прості екологічні терміни використовуються дуже часто. Взявши за мету простежити, скільки разів на день я чую екологічні терміни, результат мене здивував, адже загальна кількість термінів перевищила 100.

1. Слухаючи лекцію «Екологія, як наука», я нарахувала 14 термінів (*агроекологія, агробіоценоз, гемеробія, мімікрія, сінекологія, біогеоценологія та ін.*).

2. Йдучи з подругою з університету – 8 термінів (*віруси, гормони, мікроби, отрута, біомаса, ландшафт, навколишнє середовище, ланцюг живлення*).

3. Дивлячись телевізор близько двох годин – 45 термінів (*автомобільний транспорт, аборигени, геном, ера, жири, екологічна катастрофа, паразити, пестициди, утилізація та ін.*).

4. Читаючи сучасну літературу – 9 термінів (*грунт, йод, орган, турбуленція, цунамі, родючість, флора, фауна, популяція*).

5. Сидячи на звичайному підлітковому форумі – 7 термінів (*аерозоль, клімат, допінг, імунітет, стихійне лихо, радіація*).

Лише за один день я почула 113 термінів. Це свідчить про широку вживаність простих екологічних термінів.

У словниковому складі сучасної української літературної мови велике місце належить термінологічній лексиці. Уміння нею володіти та правильно використовувати показує високий професійний рівень майбутнього фахівця [1].

Список використаних джерел

1. Паламар Л.М. Мова ділових паперів: навчальний посібник / Л.М. Паламар, Г.М. Кацавець. – К.:Либідь, 1993. – 192 с.

2. Власенко Л.А. Фахова українська мова: навч. посібн. / Власенко Л.А., Дубічинський В.В., Кримець О.М. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.

3. Панько Т.І. Українське термінознавство: підруч. для студ. гуманітар. спец. вищ. навч. закл. / Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. – Львів: Світ, 1994. – 216 с.

4. Екологічне управління / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкіна, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.

5. Мольчак Я.О. Екологічний довідник / Мольчак Я.О., Іванців В.В., Білецька М.Г. – Луцьк: Вежа, 1994. – 104 с.
6. Федоренко О.І. Основи екології: підручник / Федоренко О.І., Бондар О.І., Кудін А.В. – К.: Знання, 2006. – 544 с.
7. Овсейчик С.В. Формування української екологічної термінології. – Рукопис.

Юрій Шерстньов

студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,

yurasw1@gmail.com

ДОСКОНАЛЕ ВОЛОДІННЯ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИМ, НАУКОВИМ ТА РОЗМОВНИМ СТИЛЕМ – ЗАПОРУКА ОПАНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОВОЮ

Високоосвічену людину визначає рівень культури її мови. Літературна мова – це оброблена, унормована форма національної мови, вона є дуже важливою в сучасному суспільстві, оскільки обслуговує всі сфери діяльності людини. Через те, що мова є досить багатофункціональною, розрізняють декілька стилів, які використовуються згідно з потребами суспільства. «Власне, стиль літературної мови – це різновид мови (її функціональна підсистема), що характеризується відбором таких засобів із багатоманітних мовних ресурсів, які найліпше відповідають завданням спілкування між людьми в даних умовах. Це своєрідне мистецтво добору й ефективного використання системи мовних засобів із певною метою в конкретних умовах й обставинах [1]». Д. Свіфт влучно зауважив, що стиль – це власне слова на власному місці. Кожен стиль має певні характеристики, що його визначають; сферу, де він застосовується; мовні засоби, що їх відрізняють. Ці складові конкретизують, оберігають, певною, мірою обмежують, унормовують кожний стиль і роблять його досить стійким різновидом літературної мови. Оскільки стилістична норма є частиною літературної, вона не забезпечує останню, а лише використовує слова чи форми в певному стилі чи з певним стилістичним значенням. Наприклад, в офіційних документах нераціонально використовувати художній стиль, оскільки в ньому переважає велика кількість епітетів та метафор, що не є необхідним у донесенні конкретної інформації.

На нашу думку, у сучасному світі необхідним є володіння професійною мовою за своєю спеціальністю, адже саме висококваліфікованого працівника можна пізнати за вдалим володінням лексикою та її застосуванням у своїй сфері діяльності. Основною рисою професійної мови є наявність термінології, притаманної лише для певної професії. Важливим завданням мови професійного рівня є забезпечення високої ефективності професійної діяльності. Адже порозуміння між спеціалістами одного фаху може забезпечити лише вдале використання всіх необхідних термінів та професіоналізмів. І хоча кожній професії підпорядковується в більшості випадків тільки властивий їй лексикон, загальні норми та вимоги до правильної професійної мови залишаються незмінними. До них відносять абстрагованість,

логічність, точність, ясність та об'єктивність. Ними можна охарактеризувати всю специфіку професійної мови.

Розмовний стиль у професійній мові забезпечує комунікативність між роботодавцем та працівником, начальником та підлеглим, колегами на наукових конференціях щодо важливих питань у певній професійній сфері тощо. Культура мовлення вимагає від мовців загальної культури, інтелігентності, увічливості, знання й використання норм літературної мови. Функціонує цей стиль переважно в усній формі, послуговуються нею як в офіційних, так і неофіційних умовах спілкування. Без сумніву, досить важливою рисою кожного представника професії є комунікативна компетенція, тобто вміння говорити й чітко висловлювати свою думку, уміти ставити й відповідати на питання, розгорнуто пояснювати кожен свій крок у будь-якій ситуації. У професійній сфері розмовний стиль регламентований за формою та змістом. На відміну від звичайного спілкування, «ділові контакти передбачають їх попередню ретельну підготовку, визначення змісту, мети, прогнозування, можливих висновків, результатів [1]». Отже, розмовний стиль є досить важливою складовою мови професійного рівня, він є її невід'ємною частиною, якою не можна нехтувати при підготовці висококваліфікованих кадрів.

Науковий стиль, як відомо, використовується в наукових працях, для викладення результатів науково-дослідницької діяльності. Основним завданням наукового стилю є донесення конкретної мети, послідовно та чітко докладаючи конкретну інформацію, роблячи підсумок усього вищесказаного. Оскільки науковому стилю притаманна висока насиченість текстів науковими термінами та узагальнюючими родовими найменуваннями, реченнями, ускладненими складними синтаксичними конструкціями, то можна впевнено сказати, що науковий стиль закладає основу, якою користуються представники кожної з професій. Необхідним для професійної діяльності є також вміння «аналізувати наукові тексти на лексичному, лексико-семантичному, стилістичному і граматичному рівнях [2]». Незважаючи на те, що науковий стиль мови є досить складним для розуміння, останнім часом можна помітити тенденцію популяризації наукової літератури для широкого загалу читачів. Завдяки цьому інтерес до професій, пов'язаних із наукою зростає швидкими темпами. Отже, науковий стиль формує основу професійної мови, що визначає напрямки її подальшого розвитку та сьогоденного застосування в професійній діяльності.

Будь-яку професійну діяльність неможливо також уявити без офіційно-ділового стилю. Уже на етапі працевлаштування необхідно вміти складати резюме, писати електронні повідомлення й листи, заповнювати бланки. Згодом потрібними стають знання: як правильно оформляти ділову документацію, укладати угоди. Адже без наявності навіть базових знань правил офіційно-ділового стилю досить легко припуститися помилок. Це пов'язано передусім з тим, що такий стиль мови обмежується доволі суворими правилами, незнання яких може негативно вплинути на подальшу професійну діяльність працівника. «Суттєвим фактором ділового спілкування, що впливає на характер управлінської інформації, є повторність дій і ситуацій... Як наслідок цього повторність управлінської інформації приводить до регулярності використовування весь час однакових мовних засобів [1]». Офіційно-діловий

стиль представлений у професійній мові переважно документами, що регулюють та організовують діяльність підприємств та наукових установ. Правилами офіційно-ділового стилю зазначено регламент проведення ділових конференцій, зустрічей, норми складання та підписання контрактів, договорів. Зважаючи на все це, важливість офіційно-ділового стилю в професійній мові не може бути недооціненою. Отже, як ми бачимо, професійна мова значною мірою послуговується лексиконом офіційно-ділового стилю.

Культура мови є свідченням культури думки та загальної вихованості людини, вона виражає її прагнення знайти найкращу форму для висловлювання думок, яке ґрунтується на бездоганному знанні мовних норм. Як і в мові літературній, у професійній також є певна культура мови. Оскільки було доведено приналежність розмовного, наукового та офіційно-ділового стилів мовлення до професійної мови, то можна стверджувати, що знаючи ці три стилі, можна опанувати професійну мову, тобто культурою професійної мови можна назвати досконале володіння цими стилями. Отже, професійна мова репрезентує офіційно-діловий і науковий стилі в єдності спільних мовних засобів та цілей.

Список використаних джерел

1. <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/dilovodstvo/24233/>
2. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – 4-те видання. – К. : Алерта, 2014. – 696 с.

Секція 5. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу

Наталія Кононець

кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Аграрний коледж управління
і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Інформаційно-освітнє середовище (ІОС) розглядається як педагогічна система, що об'єднує в собі інформаційні освітні ресурси, комп'ютерну техніку, засоби управління навчальним процесом, педагогічні прийоми, методи та технології, спрямовані на формування інтелектуально розвиненої соціально-значущої творчої особистості, яка має необхідний рівень професійних знань, умінь і навичок [1].

Інформаційна система (ІС) розробки електронних освітніх ресурсів (ЕОР) є важливою складовою ІОС будь-якого навчального закладу. ІС розробки ЕОР повинна підтримувати можливість організації навчального процесу за ознаками індивідуально-орієнтованої та ресурсно-орієнтованої моделей навчання, а саме: гнучкий графік навчання, подача навчального матеріалу з використанням технологій, що близькі студенту, мобільність, доступність, можливість вибору, а також бути *економічно вигідною*. ІС, що створюється відповідно до цих принципів, дозволяє комплексно, якісно й ефективно організувати навчальний процес і процеси управління в навчальному закладі.

Зазначимо, що в аграрному коледжі, як і в будь-якому навчальному закладі, ІС розробки ЕОР займає ключову роль в системі управління, навчально-виховному процесі та надає освітнім менеджерам (адміністрації), викладачам і методистам ефективний інструмент для вирішення повсякденних завдань за багатьма напрямками. Слід наголосити, що викладач теж є менеджером освітнього процесу у навчальному закладі. Отже, ІС розробки ЕОР в аграрному коледжі можна зобразити за допомогою схеми на рисунку 1 [4]:

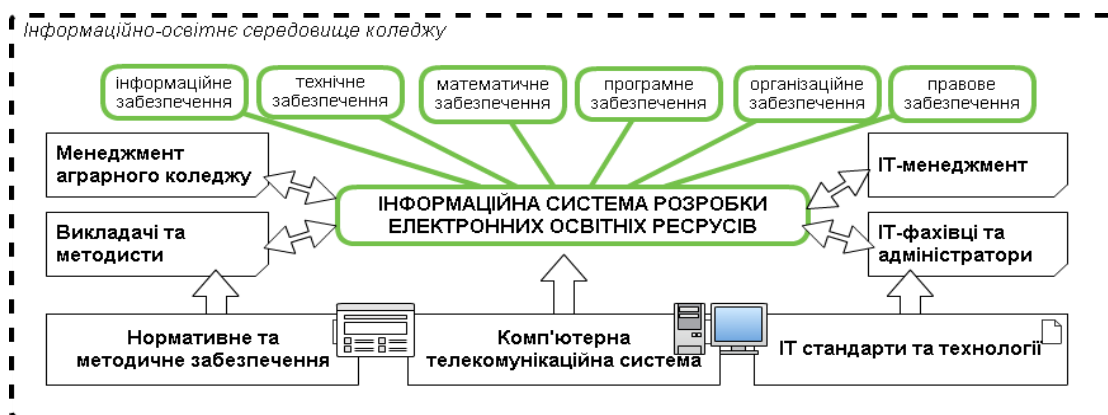

Рис. 1. ІС розробки ЕОР в аграрному коледжі

Поняття ЕОР визначено у концепції ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу [3]. Питання класифікації ЕОР, їх проектування та створення досліджували багато вітчизняних і зарубіжних учених, таких як В. Ю. Биков, В. П. Волинський, В. А. Вуль, О. О. Гайша, В. В. Гура, Р. С. Гуревич, Ю. О. Дорошенко, О. А. Козлов, Л. А. Карташова, О. С. Красовський, В. В. Лапінський, С. О. Сисоєва, О. В. Співаковський, С. А. Христочевський, А. В. Хуторської, О. В. Черноус тощо [2]. Аналізуючи визначення різних видів ЕОР, можна зробити висновок про те, що фактично кожен із зазначених ЕОР є *інформаційною системою*, яка забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання, що дає можливість у діалоговому режимі, як правило, самостійно освоїти навчальний курс або його розділ за допомогою комп'ютера та будується за модульним принципом із відкритою архітектурою [4].

Часто в аграрних коледжах зустрічається поняття *електронного навчального ресурсу*, під яким розуміють різновид ЕОР – навчальні матеріали в електронній формі, призначені для вивчення певної дисципліни. Це дидактично доцільно, оскільки не кожен ЕОР є навчальним ресурсом. Наприклад, освітній портал Львівщини <http://www.osvitportal.lviv.ua/> однозначно можна назвати ЕОР, але суто навчальної інформації для вивчення конкретних дисциплін у ньому немає.

Отже, до ЕОР, якими користуються та розробляють в аграрних коледжах, відносяться: електронні підручники й посібники, лабораторні практикуми, бібліотеки, електронні навчально-методичні комплекси, зокрема ті, що створені в Інтернеті, персональні веб-сайти викладачів, дистанційні курси, веб-сторінки навчального змісту в соціальних мережах, хмарні ресурси тощо. Процес розробки усіх видів ЕОР сприяє формуванню та розвитку ІОС аграрного коледжу.

Розвиток ІОС Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії нині відбувається з урахуванням світових тенденцій, а саме, формування відкритого навчального середовища: створення персональних веб-сайтів викладачів, дистанційних курсів для розширення можливостей у комунікаціях викладачів і студентів та дисемінації педагогічного досвіду педагогів. Так, у 2016-2017 н.р. педагогічним колективом коледжу було створено дистанційні курси з усіх дисциплін, які вивчаються у коледжі. Цьому процесу сприяли ґрунтовна пропедевтична підготовка педагогів, яку здійснювали викладачі циклової комісії математики, комп'ютерних технологій та інформаційної діяльності к.пед.н. Кононець Н. В., Балюк В. О., Худолія І. І.: виступи на педагогічних та методичних радах, семінари, майстер-класи, індивідуальні консультації. Викладачами були розроблені практичні рекомендації щодо розробки дистанційних курсів та платформі GoogleSites та організації зручного й доступного інтерактиву зі студентською спільнотою: «Створення дистанційного курсу на платформі GoogleSites» (Кононець Н. В.), «Створення групи в Google» (Балюк В. О.). З ними можна ознайомитися на офіційному сайті коледжу за посиланням http://acup.poltava.ua/?page_id=1959.

Переглянути зміст дистанційних курсів можна зі сторінки «Дистанційні курси» (підрозділ «Студенту») офіційного сайту коледжу (рис. 2).

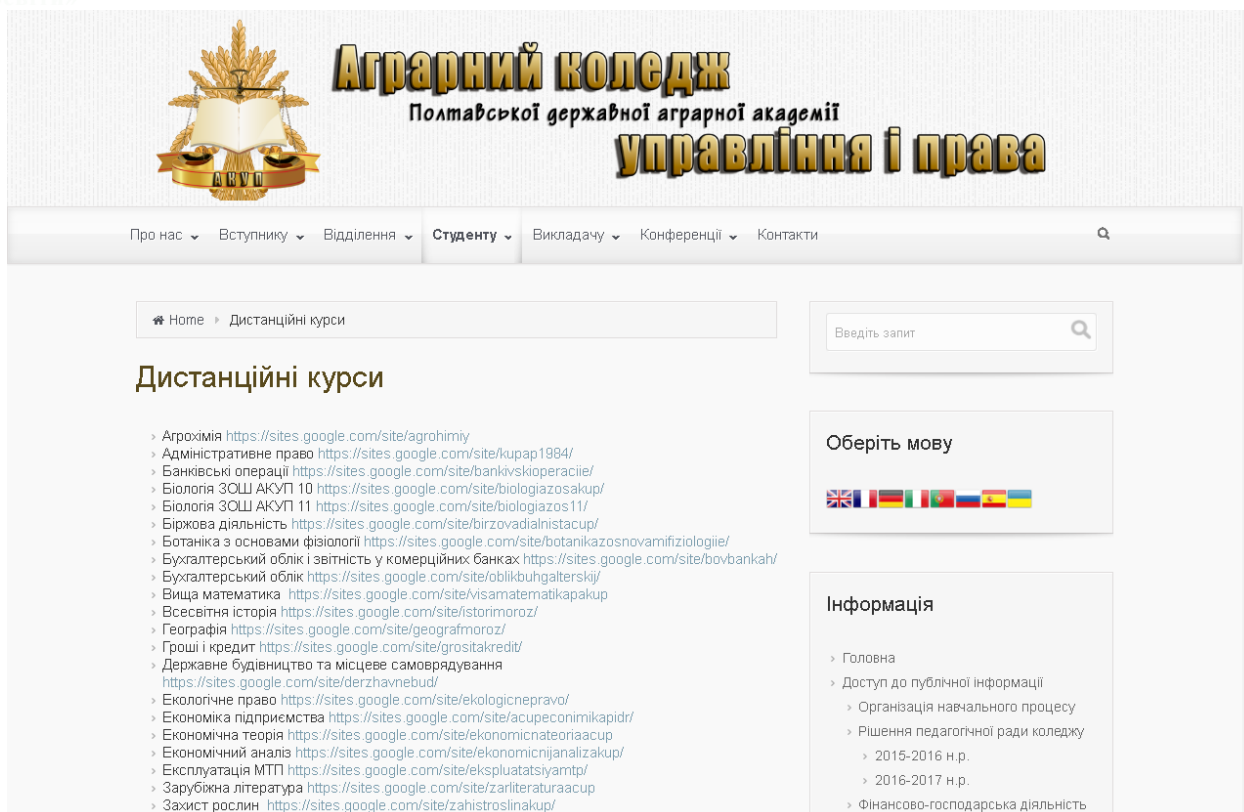

Рис. 2. Дистанційні курси Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії

Приклад дистанційного курсу «Інформатика (цикл загальноосвітньої школи)» зображено на рисунку 3.

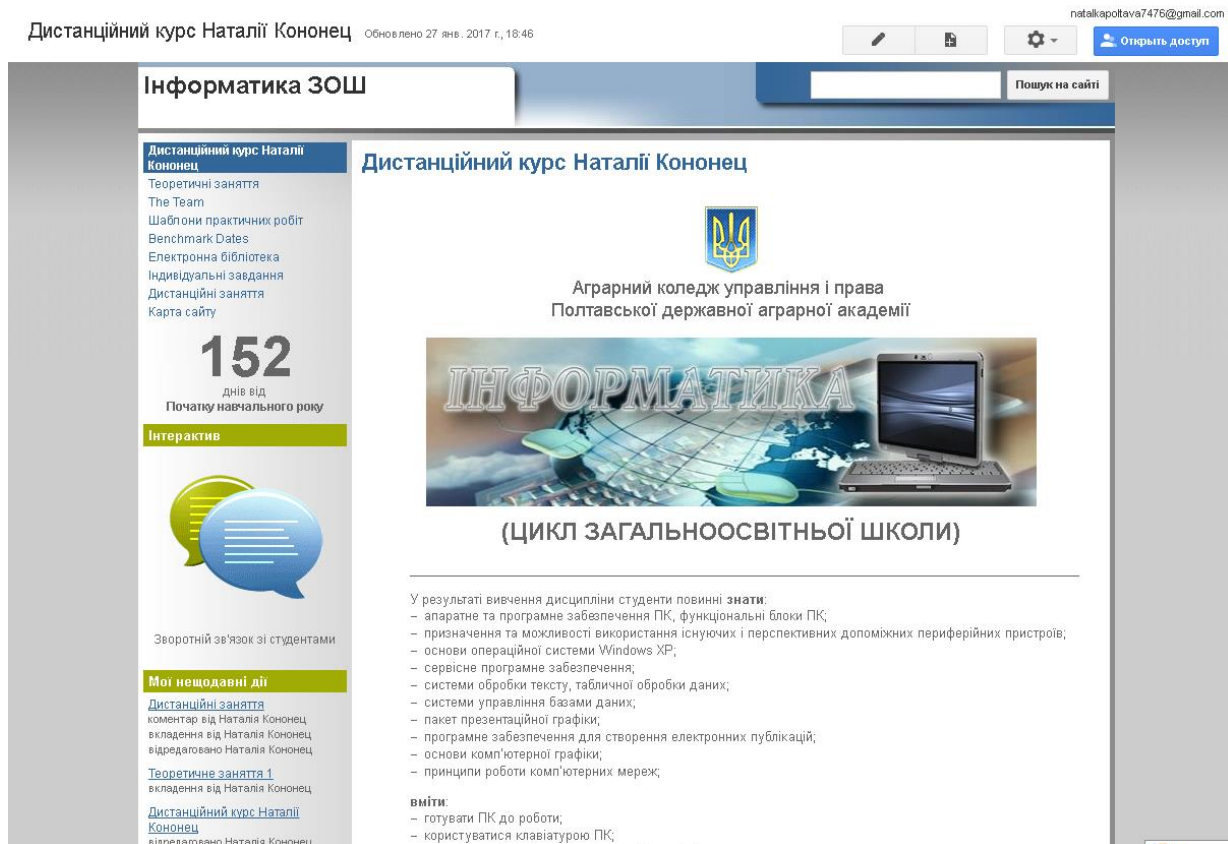

Рис. 3. Дистанційний курс «Інформатика (цикл загальноосвітньої школи)»

Такі дистанційні курси можна розглядати як ІС комплексного призначення, що забезпечує реалізацію дидактичних можливостей засобів ІКТ та інтернет-технологій у всіх ланках дидактичного циклу процесу навчання: постановку пізнавального завдання; представлення змісту навчального матеріалу; організацію застосування первинних отриманих знань (організацію діяльності з виконання окремих завдань, у результаті якої відбувається формування наукових знань); зворотній зв'язок, контроль навчальної діяльності; організацію підготовки до подальшої навчальної діяльності (завдання орієнтирів для самоосвіти). З іншого боку, їх активна розробка та впровадження в освітній процес сприяє розвитку ІОС навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Інформаційно-освітнє середовище як дидактична основа для ресурсно-орієнтованого навчання студентів в аграрному коледжі / Наталя Кононец // Витоки пед. майстерності: зб. наук. праць. – Вип. 12. – Полтава, 2013. – С. 129–135.
2. Кононец Н. В. Как создать электронный учебник: пособие по созданию электронных учебников для ресурсно-ориентированного обучения / Наталия Кононец. – Saarbrücken, Deutschland : Palmarium Academic Publishing, 2014. – 128 с.
3. Кононец Н. В. Концепція ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу [Електронний ресурс] / Н. В. Кононец // Матеріали Всеукр.наук.-практ. Інтернет-конференції [«Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи»], (Полтава, 22–26 лютого 2016 р.) ; укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2016. – С. 9–21. – Режим доступу: <http://rblacup.ukrainianforum.net/f1p100-forum>
4. Кононец Н. В. Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів) : монографія / Н. В. Кононец. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 506 с.

Олексій Муковіз

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання, докторант, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, alexsmukovoz@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Інформаційно-освітнє середовище Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини – УДПУ (<http://dls.udpu.org.ua>), представлене у вигляді web-сайту, відображає категорії курсів – розрахованих на певну аудиторію користувачів, призначене для аналізу, обробки, доставки інформації та надання доступу до відповідних дистанційних курсів на основі персоналізації за допомогою будь-якого пристрою, підключеного до мережі Інтернет (рис. 1).

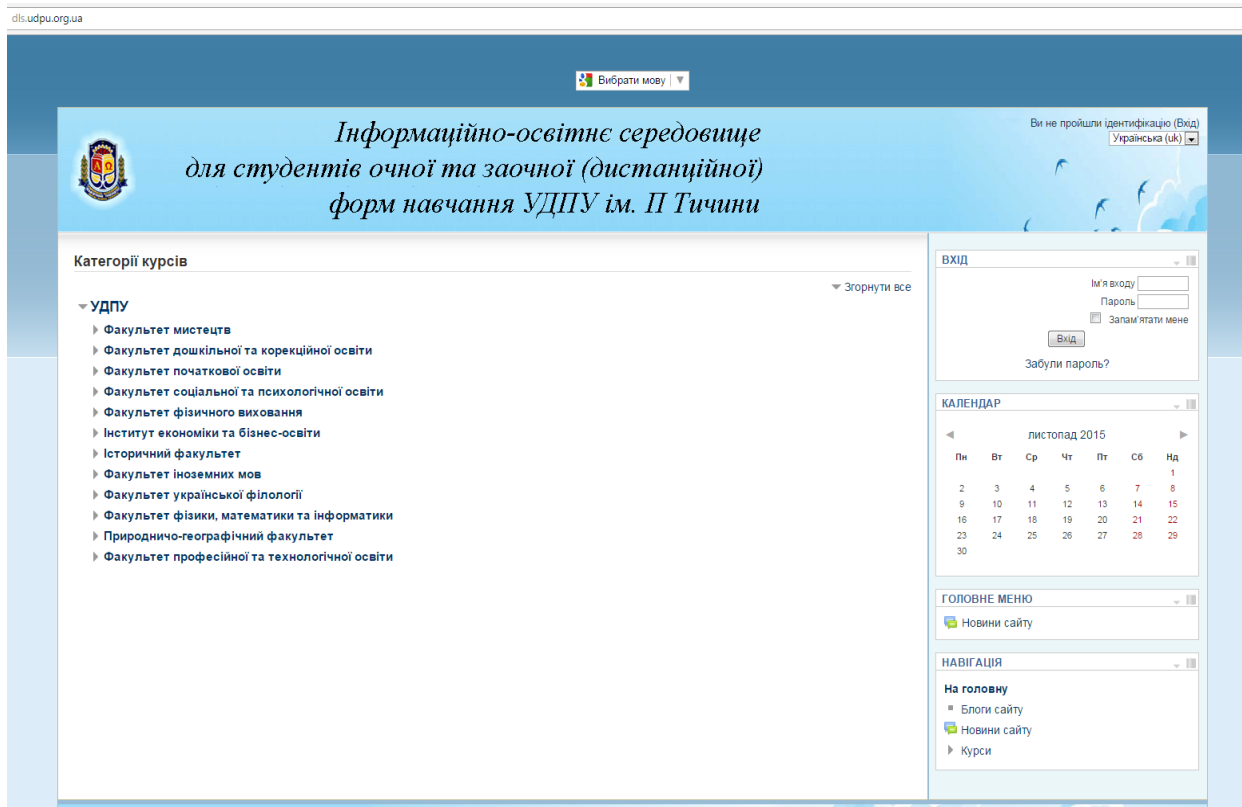

Рис. 1. Головна сторінка Інформаційно-освітнього середовища УДПУ

В Інформаційно-освітньому середовищі УДПУ притаманні відповідні ролі користувачам:

- адміністратор здійснює будь-які зміни на сайті та відповідає за належне функціонування системи, її налаштування і коректність даних, що знаходяться на сайті. Також однією з головних функцій адміністратора є реєстрація користувачів;

- викладачі-тьютори — це штатні викладачі ВНЗ, так і особи, які мають інші професії та які залучаються на умовах сумісництва або погодинної оплати праці. В умовах ДН основним завданням викладачів-тьюторів є управління самостійною пізнавальною діяльністю студентів (вчителів початкової школи), що передбачає виконання ними таких функцій: формування мотивів для навчання; постановка цілей і завдань; передавання досвіду; організаційна діяльність; організація взаємодії між слухачами; контроль процесу навчання. В Інформаційно-освітньому середовищі УДПУ викладачі-тьютори мають повний доступ до дистанційних курсів, які ними викладаються;

- вчителі та студенти — особи, які навчаються або здійснюють підвищення свого фахового рівня у ВНЗ. В Інформаційно-освітньому середовищі УДПУ мають обмежений доступ до курсів, які їм викладаються за відповідним навчальним планом.

Для удосконалення системи неперервної освіти вчителів початкової школи велике значення мають “хмарні” технології, які є новим етапом розвитку освіти та економічно вигідним, ефективним і гнучким способом задоволення потреб тих, хто навчається, у здобутті нових знань. За допомогою цих технологій та їх інструментарію можна, наприклад, створити “хмару” ВНЗ, щоб використовувати її ресурси у відповідності до сучасних вимог освіти.

“Хмарні” технології – динамічно масштабований вільний спосіб доступу до зовнішніх обчислювальних інформаційних ресурсів у вигляді сервісів, що надаються за допомогою мережі Інтернет. Компанія Microsoft зробила свою першу презентацію PaaS під назвою “Azure Services Platform” на Конференції з професійного розвитку 2008 року (Professional Developer’s Conferens – PDC), що стало суттєвим поштовхом до розвитку “хмарних” технологій.

Для нас ці технології набувають все більшого значення. Пояснюють це, перш за все, новими можливостями для представлення динамічних та актуальних електронних додатків для системи неперервної освіти вчителів початкової школи, що базуються на інтернет-технологіях.

Кращим прикладом такого рішення є OneDrive від Microsoft – безкоштовне сховище для файлів в Інтернеті, до яких можна отримувати доступ із будь-якого комп’ютера. Також за допомогою класичної програми OneDrive можна автоматично синхронізувати файли між пристроями та “хмарою”.

Завдяки цій технології можна відкривати й редагувати офісні документи, надавати спільний доступ до файлів іншим користувачам та працювати разом із ними.

Сьогодні OneDrive дозволяє безкоштовно зберігати до 30 Гб, ресурсів для цього необхідно лише створити обліковий запис на сайті <https://onedrive.live.com>.

Також в системі неперервної освіти вчителів початкової школи було використано ще одну технологію від Microsoft – Padlet – це інтуїтивний, зручний та багатофункціональний сервіс для розміщення на онлайн стіні будь-яких ресурсів. У ньому можна працювати не реєструючись, а зареєстровані користувачі автоматично повідомляються про нові об’єкти на стіні та можуть вносити відповідні зміни до них. Для реєстрації на <http://padlet.com> достатньо мати один із аккаунтів Microsoft або Google. Сервіс безкоштовний, має російськомовний інтерфейс та простий у використанні.

Система неперервної освіти вчителів початкової школи складається (<http://sno.udpu.org.ua>) з програмної та методичної частин. Програмна частина має такі основні модулі: модуль реєстрації, модуль “профіль”, модуль керування, модуль розробки курсу, модуль організації навчальної та науково-методичної діяльності (рис. 2).

Для того, щоб отримати доступ до сайту системи неперервної освіти вчителів початкової школи необхідно зв’язатися з адміністратором на E-mail (alexsmukovoz@gmail.com), який потім здійснює реєстрацію користувачів. Після реєстрації користувачеві буде надіслано на електронну пошту або на телефон повідомлення з адресом сайту, ім’ям входу та паролем.

Сайт системи неперервної освіти вчителів початкової школи складається з таких сторінок:

I. “Головна сторінка” висвітлює загальну інформацію про сайт системи неперервної освіти вчителів початкової школи та новини УДПУ.

II. “Дистанційне навчання” доступна зареєстрованим користувачам. Після здійснення активації (введення ім’я входу та пароля) користувачу відкривається сторінка Інформаційно-освітнього середовища УДПУ із відповідним вмістом та можливостями роботи з дистанційними курсами.

III. “Науково-методична робота” передбачає організацію та проведення науково-практичних інтернет-конференцій (див. рис. 2.15 або <http://sno.udpu.org.ua/forum/>). Результати цих наукових заходів відображено на цій сторінці.

IV. “Бібліотека” складається із трьох додаткових сторінок.

Рис. 2. Головна сторінка сайту

Отже, створення системи неперервної освіти вчителів початкової школи є відповіддю сучасної освітньої системи на потреби інформаційного суспільства при підготовці фахівців. Успішне використання системи неперервної освіти вчителів початкової школи залежить від їх рівня володіння інформаційними технологіями навчання, засобами дистанційної підтримки та від методичних рекомендацій для роботи з нею. Перспективним у подальшому нашому дослідженні є розробка методики дистанційного навчання в системі неперервної освіти вчителів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Муковіз О. П. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи: теорія та методика : монографія / О. П. Муковіз. – Умань : Видавець “Сочінський М. М.”, 2016. – 393 с.

Сергій Новописьменний

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри біології та основ здоров'я людини, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, novui_serik@mail.ru

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ВИПУСКАЮЧОЇ КАФЕДРИ ПО ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Важливою в організації навчально-виховного процесу, особливо у формуванні базових компетентностей майбутніх учителів основ здоров'я

(МУОЗ), є загальноуніверситетська атмосфера, яку створюють традиції педагогічного ВНЗ, мікроклімат колективів викладачів та студентських академічних груп, відносини доброзичливості та взаємної відповідальності між всіма суб'єктами педагогічного процесу.

Професійно орієнтоване освітнє середовище (ПООС) випускаючої кафедри по підготовці МУОЗ – це сукупність факторів, що визначають навчання і розвиток МУОЗ, впливають на навчально-виховний процес, характер інформаційних та міжособистісних відносин, формування базових компетентностей МУОЗ, розширена за рахунок інформаційно-освітнього середовища (ІОС) педагогічного ВНЗ.

Факторами (рушійною силою процесу формування базових компетентностей МУОЗ), що визначають навчання і розвиток МУОЗ, є:

- підтримка індивідуальності студента-МУОЗ (індивідуальна освітня траєкторія+індивідуальна оздоровча система);
- створення сприятливих умов для задоволення його освітніх, культурних потреб, для вибору змісту, методів і засобів навчання (навчальна, виховна, методична позанавчальна робота, культурно-дозвіллева діяльність, міжвузівська співпраця з іншими ВНЗ та соціальними інституціями);
- навчання у контексті майбутньої професійної діяльності (акцент на «Педагогічну практику в школі» та «Навчальну валеодіагностичну практику»);
- заохочуючий, стимулюючий характер взаємодії науково-педагогічних кадрів випускаючої кафедри і студента-МУОЗ;
- сприяння розвитку способів самореалізації та саморегуляції особистості МУОЗ.

ПООС випускаючої кафедри по підготовці МУОЗ – це поєднання наступних складових:

навчальної,
виховної,
методичної,
позанавчальної (позааудиторної) роботи,
культурно-дозвіллевої діяльності,
міжвузівської співпраці з ВНЗ,

співпраці з соціальними інституціями та ІОС навчального закладу, які базуються на принципах гуманістичної спрямованості, практичної спрямованості навчання, усвідомленої перспективи, науковості, наочності, інтеграції навчання, інтерактивності, ініціативності, саморегуляційності (принцип М. Гриньової), індивідуалізації навчання.

ПООС випускаючої кафедри по підготовці МУОЗ можна зобразити за допомогою схеми (рис. 1). Зазначимо, що ПООС випускаючої кафедри по підготовці МУОЗ створюється за допомогою спілкування та взаємодії студентів-МУОЗ з науково-педагогічними кадрами кафедри у процесі діяльності усіх складових ПООС.

Рис. 1. ПООС випускаючої кафедри по підготовці МУОЗ

Сьогодні створення ПООС – основна риса методики професійної освіти, яка забезпечує підготовку МУОЗ до педагогічної та здоров'язбережувальної діяльності, формування базових компетентностей МУОЗ. Таке середовище має стати, з одного боку, засобом інтеграції навчальної, методичної й комунікативної діяльності суб'єктів педагогічного процесу у педагогічних ВНЗ, а з іншого – педагогічною умовою, здатною забезпечити формування базових компетентностей МУОЗ, високу ефективність самоосвіти та фахового самовдосконалення МУОЗ у період навчання у ВНЗ. ПООС зміщує акценти із взаємодії викладача та студента на взаємодію МУОЗ із освітнім середовищем.

Список використаних джерел

1. Новописьменний С. А. Формування базових компетентностей майбутніх учителів з основ здоров'я у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Новописьменний Сергій Анатолійович. – Кіровоград, 2016. – 302 с.

Іван Береза

викладач, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», Star-Fire@yandex.ru

ЕТИЧНІ, ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ

Освітнє середовище вищого навчального закладу (далі - ВНЗ) ХХІ ст. характеризується своєю інноваційністю, різноманітністю, динамічністю. Але, окрім цього, інтеграційністю, підвищеним ступенем незахищеності, вразливістю та іншого роду ризиками. Інформаційна епоха, про яку так детально пише М. Кастельс, захлиснула і сферу освіти, наділяючи її дещо іншими нетиповими для ХХ ст. рисами [1].

Інформаційно-освітнє середовище ВНЗ (далі ІОС ВНЗ) представляє собою складну розгалужену систему із відповідними складовими. Серед необхідних ресурсів сучасного ВНЗ необхідно назвати, передусім, цифрові бібліотечні та кафедральні фонди, електронні підручники і посібники, спеціалізована інформація на дискових накопичувачах тощо. Окрему цінність представляють навчально-методичні посібники та викладацькі розробки, тестові завдання, демо-версії та повноцінні версії спеціалізованих програм. Усі ці ресурси, як і уся корпоративна інформаційна система ВНЗ можуть у будь-який момент зупинитися під загрозою із різних на те причин.

Інновації в управлінні ВНЗ, зокрема в частині інформаційних технологій є ключовим механізмом, який дозволяє створювати власні переваги в конкурентному середовищі. Потужний електронний фонд ВНЗ, як і його цілісна корпоративна інформаційна мережа становлять неабиякий інтерес із позиції етичних, правових та методологічних міркувань захисту інформаційно-освітнього середовища.

Проблематика приватності захисту інформаційного середовища турбувала вчених у різні часи. Варто відмітити такі прізвища, як Нобер Вінер, Джеймс Мур, Дебора Джонсон, предметом дослідження яких були питання етики застосування ІТ-технологій, як в особистісному аспекті, так і у використанні їх суспільством. Етичний бік проблеми у контексті інформаційно-освітнього середовища навчального закладу вивчали і сучасні українські дослідники, серед яких Т.В. Бондаренко, М.Ю. Кадемія, К.І. Ярошук.

Ряд науковців не оминули і проблему правового захисту інформаційного середовища освітнього закладу. Правовий бік проблеми вивчали Ю. М. Атаманчук, В. В. Гуменюк, Л. М. Петренко, зосереджуючи увагу на тому, що повноцінному розвитку інформаційно-освітнього середовища необхідне якісне нормативно-правове поле. Всі видозміни в інформаційно-освітній діяльності навчальних закладів повинні спиратися перш на все на законодавче та нормативно-правове поле. Особливо це стосується забезпечення якісного доступу не тільки до вітчизняних електронних ресурсів, а і до світових бібліотечних фондів.

Методологічні аспекти захисту інформаційного поля сучасного ВНЗ містять у собі ряд важливих питань, без яких не можливо створити

повноцінний захист цифрової інформації. Очевидно, що доступ до інформації відбувається із різних середовищ (внутрішнього та зовнішнього). І тут постає питання щодо використання спеціалізованих програмних і технічних засобів із метою захисту корпоративного інформаційно-освітнього середовища ВНЗ. Дане питання, особливо на сьогоднішній день, досить гостро стоїть та є предметом наукових дискусій. Адже, доступ до інформації можна здійснювати по суті просто із будь-якого мобільного пристрою. Ці питання турбують як фахівців ІТ-сфери ВНЗ, так і розробників сучасного ПЗ, зокрема можливостей створення інноваційних систем захисту. Так, рядом науковців, серед яких А. О. Білощицький, П.П. Лізунов, О. М. Привалов та ін. вивчені головні тенденції та протиріччя у структурі сучасного інформаційно-освітнього середовища, виділено в окремий блок організаційно-економічний механізм.

Варто зауважити, що повноцінна робота інформаційно-освітнього середовища ВНЗ не можлива без створення відповідного етичного кодексу, в якому були б прописані важливі принципи, а також відповідні правові регламентації відносин суб'єктів (управлінський персонал ВНЗ, викладацький корпус, абітурієнти, студенти, аспіранти). Адже, кожен із суб'єктів має взяти на себе певну міру відповідальності та ряд зобов'язань. Це, звісно, стосується таких неетичних моментів, як:

- вироблення несанкціонованих копій, здійснення несанкціонованих доступів, тобто порушення визнаних норм авторського права;
- використання програмних і технічних засобів, які можуть зашкодити повноцінній роботі інформаційної системи;
- порушення конфіденційності повідомлень;
- отримання прибутку (створення копій) від розповсюдження цифрового продукту тощо.

В цілому, якщо говорити про коло проблем захисту інформаційно-освітнього середовища ВНЗ, то тут варто сказати про такі небезпечні діяння, як намагання несанкціонованого адміністрування БД, доступ до програм з аудіювання мереж, видалення файлових бібліотек, інсталяція ігрових програм, інсталяція вірусів, особливо небезпечних троянів. Також слід до переліку додати спроби злому автоматизованої системи керування «ВНЗ», несанкціонований видобуток неліцензійного софту та його інсталяція на робочі станції, пошук прогалин в ОС та Проху-серверах, сканування портів тощо.

Звісно, варто сказати про таке поняття, як наявність самосвідомості кожного користувача інформаційно-освітньої системи. І тут важливо виробити певне ставлення суспільства до того чи іншого порушення, способу соціального впливу у разі відхилення від встановлених етичних норм.

Окрім цього, взаємодія у межах інформаційно-освітнього середовища ВНЗ відбувається у процесі публікації (оцифровування) учбово-методичного контенту, доставки цього контенту студентам. Також має місце система обміну інформацією між управлінським персоналом, викладачами, студентами. Окремо слід сказати і про роботу сервісу новин та об'яв ВНЗ, веб-камер тощо.

Кожна складова, як і кожен мікрокомпонент інформаційно-освітнього середовища ВНЗ відноситься до певного середовища (внутрішнього), яке забезпечує студенту (аспіранту) здійснення повноцінної навчально-

професійної діяльності, саморозвиток, самовдосконалення. поповнення багажу знань. Кожен із компонентів, який входить до системи цього середовища також розширює і можливості викладачів здійснювати більш глибоке навчальний процес, додаючи інтеграційності, мультимедійності та презентаційності своїм розробкам. Створені спеціалізовані тестові оболонки здатні значно підвищити ступінь оцінювання знань, скоротити час на статистичну обробку інформації, складання звітів тощо. Таким чином, викладач може більш ефективно керувати освітнім процесом, використовувати власні навчально-методичні цифрові ресурси, які недосяжні в традиційній освіті, полегшити студенту чи аспіранту оволодіння певним обсягом інформації, забезпечити успішний професійно-особистісний саморозвиток [2].

На сьогоднішній день в нашій країні вже зроблено ряд кроків щодо правового захисту інформаційно-освітнього середовища навчального закладу. Це, передусім, Закон України «Про освіту», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про авторське право і суміжні права», КУпАП, Кримінальний Кодекс тощо.

Але, існує ряд проблем на рівні кожного ВНЗ, які так чи інакше можуть бути створені користувачами інформації. Так, юридичний бік питання може стосуватися ряду питань, серед них:

- фізична невідчужуваність (процедура передачі інформації не завжди супроводжується передачею на неї прав, що стосується передусім її несанкціонованого подальшого використання);
- здатність до тиражування (процедура, яка стосується «ламання» паролів доступів та незаконного отримання прибутку);
- дуалізм права власності на інформацію (власність ВНЗ чи власність розробника-працівника ВНЗ) тощо.

Можна зробити припущення, що із розвитком інформаційних систем, поширення каналів доступу до інформації, плинність користувачів цією інформацією (стосується студентів, аспірантів) - все це буде створювати додаткові загрози для ВНЗ із позиції збереження її цілісності та неушкодженості.

Тож, переходячи безпосередньо до такої важливої частини, як методологія захисту інформаційно-освітнього середовища ВНЗ, варто враховувати наступні неподільні один від одного (у комплексі) рівні: технічний, інженерний, криптографічний та організаційний. Тут треба розуміти важливість недопущення «витікання» інформації, як і її ушкодження. Саме тому, мова має йти про забезпечення системи сучасними антивірусними програмами, маршрутизаторами, мереженими екранами, смарт-картами; відповідними програмами розмежування доступу тощо.

Передусім, необхідний системний аналіз інформаційних загроз, які доцільно розбити по блоках, таких як: класифікація небезпечних об'єктів за їх рівнем важливості; з'ясування ступеню зацікавленості об'єктів із позиції потенційного хакера; встановлення кола можливих небезпек та каналів доступу; здійснення комплексної оцінки існуючих заходів безпеки; встановлення меж вразливостей в аспекті підбору способу їх нейтралізації;

оцінка можливих збитків від ситуації реалізації атаки, можливої відмови системи захисту, збоїв антивірусів тощо.

Таким чином, резюмуючи зазначимо, що сучасний ВНЗ містить персональні дані кожного із студентів та викладачів, а також вкрай цінну інформацію, яка становить комерційну таємницю, власні прогресивні методи навчання. Все це говорить тільки про цінність такої інформації та необхідність удосконалення власних механізмів її захисту. Кожен заклад має ліцензійне ПЗ, крадіжка якого призведе цілий колапс у діяльності закладу. Але, проблему підсилює так званий доступ «any device». Саме тому, на рівні ВНЗ із метою забезпечення цілісності інформаційно-освітнього середовища необхідно забезпечити ряд заходів:

- унеможливити будь-яке несанкціоноване підключення наступних мережених пристроїв: стаціонарних комп'ютерів, ноутбуків, планшетів, інших гаджетів, мережених принтерів до мережі ВНЗ;
- забезпечити дотримання вимог і рекомендацій діючої у ВНЗ політики ІБ, а також дотримання етичних вимог користування ІС;
- організувати логічний розподіл навантаження мережі ВНЗ на комфортні зони безпеки із обмеженням доступу пристроїв-гаджетів користувачів (ОС Android, iOS).

Якщо говорити на перспективу, то подальший розвиток інформаційно-освітнього середовища ВНЗ буде рухатися по траєкторії створення нових навчальних продуктів, обміну інформацією із провідними навчальними закладами країн ЄС, до євроінтеграції. Добре кероване середовище має стати двигуном і підтримкою інформаційного прогресу. Тому, супровід ІОС ВНЗ має на меті здатність його адаптуватися під зміни контингенту користувачів.

Список використаних джерел

1. Кастельс, М. Галактика Інтернет : размышления об Интернете, бизнесе и о-ве / Мануэль Кастельс ; [пер. с англ. А. Матвеева под ред. В. Харитоновой]. – Екатеринбург : У-Фактория : Изд-во Гуманитарного ун-та, 2004. – 327 с.
2. Привалов О. М. Системний підхід до організації безпечного інформаційно-освітнього середовища ВНЗ / О. М. Привалов, Ю.І. Богатирьова, В. О. Романов // Науковий вісник НГУ, 2016, № 4 . – С. 99 – 106.

Людмила Пилипенко

викладач математики, спеціаліст вищої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії,

puras.lyuda@gmail.com

Оксана Шестопад

викладач математики, спеціаліст, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, oksanashestopalpl@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНІ КУРСИ З МАТЕМАТИКИ ЯК СКЛADOVA ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ

Інформаційно-освітнє середовище (ІОС) як дидактична основа ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі є

багатоаспектною, цілісною, соціально-психологічною реальністю, що забезпечує сукупність необхідних психолого-педагогічних умов, сучасних технологій і програмно-методичних засобів навчання, побудованих на основі сучасних ІКТ, що надають необхідне забезпечення пізнавальної діяльності та доступу до інформаційних ресурсів [2].

Формуванню ІОС Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії сприяв той факт, що викладачі розробляють і впроваджують *дистанційні курси* – комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному навчальному середовищі для організації дистанційного навчання на основі ІКТ. Основними елементами дистанційного курсу, як наголошує Н. Кононець, є: комплекс електронних навчально-методичних матеріалів та система освітніх послуг, які доступні будь-якому студенту з Інтернету. Для забезпечення дистанційного навчання викладачами розробляються та використовуються дистанційні курси у якості спеціально підготовлених платформ на базі <https://sites.google.com/> [3].

Пропонуємо ознайомитися з дистанційними курсами для вивчення дисциплін математичного циклу в коледжі «Математика (цикл загальноосвітньої школи)», «Вища математика», підготовлені та створені викладачами О. В. Шестопад та Л. О. Пилипенко.

Дистанційний курс для вивчення предмета «Математика (цикл загальноосвітньої школи)» в коледжі розміщено за адресою: <https://sites.google.com/site/matematikapakup/home> (рис. 1).

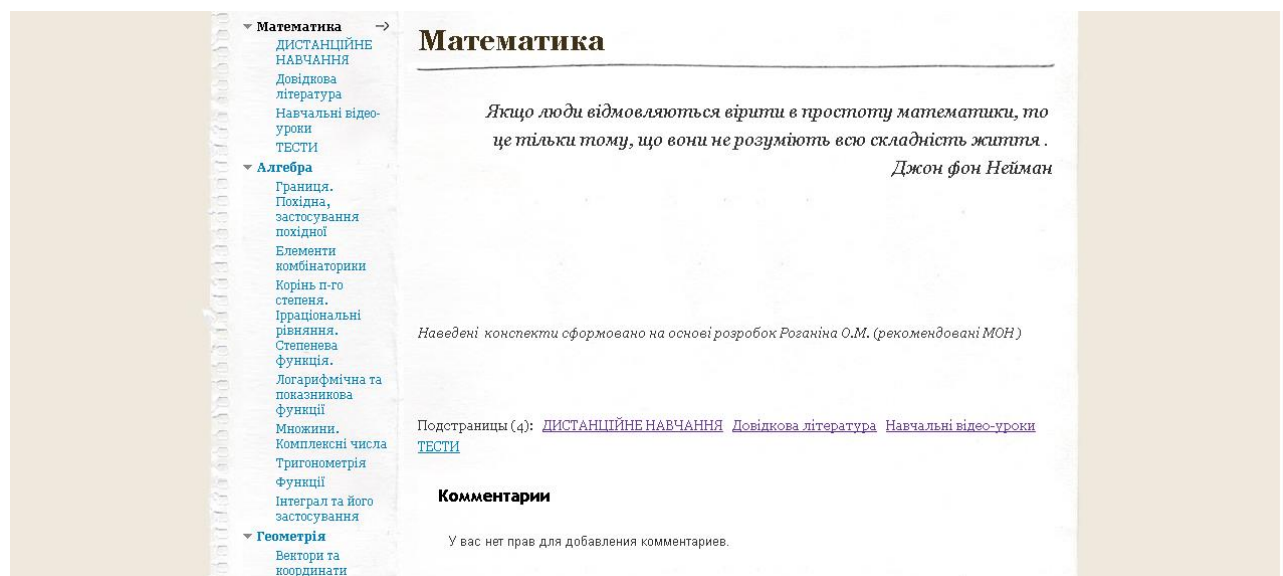

Рис. 1. Дистанційний курс «Математика (цикл загальноосвітньої школи)»

Дистанційний курс для вивчення дисципліни «Вища математика» в коледжі розміщено за адресою: <https://sites.google.com/site/visamatematikapakup/home> (рис. 2).

Рис. 2. Дистанційний курс для дисципліни «Вища математика»

Створення цих дистанційних курсів здійснювалося з використанням так званих портальних технологій. Використання портальних технологій в освіті створює реальну можливість здійснювати процес навчання математики на якісно новому рівні, сприяє інтеграції традиційної системи навчання з новими технологіями, використовуючи багаточисельні канали передавання інформації, способи засвоєння нових знань, забезпечення і розширення ролі самостійного навчання, всебічного використання додаткових освітніх ресурсів [1].

На нашу думку, серед основних напрямів роботи адміністрації і всього колективу коледжу, що значно сприятимуть формуванню і розвитку ІОС слід виділити: 1) організацію систематичного підвищення кваліфікації викладачів у галузі ІКТ (майстер-класи, методичні ради); 2) проведення інтегрованих та бінарних занять з використанням ІКТ в навчальному процесі; 3) удосконалення матеріально-технічних ресурсів коледжу (обладнання автоматизованих робочих місць викладачів); 4) участь в освітніх проектах в мережі Інтернет (Інтернет-олімпіади, вебінари, тренінги); 5) створення власних веб-сайтів викладачів, адміністрації, циклових комісій, дистанційних курсів і їх розміщення на сайті коледжу тощо.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – 309 с.

2. Кононец Н. В. Інформаційно-освітнє середовище як дидактична основа для ресурсно-орієнтованого навчання студентів в аграрному коледжі /

Наталія Кононець // Витоки пед. майстерності: зб. наук. праць. – Вип. 12. – Полтава, 2013. – С. 129–135.

3. Кононець Н. В. Створення дистанційних курсів для ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі [Електронний ресурс] / Н. В. Кононець // Матеріали Міжнар. Інтернет-конференції [«Неперервна освіта в педагогічних ВНЗ: стан, проблеми, перспективи»], (Умань, 24 квітня 2015 р.). – Умань, 2015. – Режим доступу: http://sno.udpu.org.ua/forum/viewthread.php?thread_id=216

Секція 6. Ресурсний підхід до виховного процесу у вищій школі

Лідія Попович

*науковий співробітник відділу економіки та управління загальною
середньою освітою, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних
наук України, popovih1959@gmail.com*

ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА ЯК АКТИВНА СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА

Запровадження моделі громадсько-активної школи у навчальних закладах Київської та Житомирської областей забезпечує активізацію і розвиток громадянської освіти, спричинює подальший розвиток громади через гуманізацію суспільно-економічних відносин і формування нових установок особистості як громадянина країни і «Малої Батьківщини».

Громадсько-активна школа – це навчальний заклад, який ставить за мету не тільки надання якісних освітніх послуг учням, але й прагне до широкого залучення наявних ресурсів місцевої громади, залучення батьків та жителів територіальної громади до вирішення соціально-культурних, організаційно-виховних, управлінських проблем, які постають перед школою, громадою, країною, ГАН є навчальним закладом, який стратегічно зорієнтований на розвиток громадянського суспільства.

Теоретичний аналіз наукових джерел дає можливість стверджувати, що вітчизняні вчені значну увагу надають дослідженню проблем розвитку громадянського суспільства, громадсько-державного управління освітою, інформаційно-комунікаційним основам громадсько-державного управління освітою та загальноосвітнім навчальним закладом : Л. М. Гриневич, Л. М. Калініна, В. Г. Кремень, О. М. Онаць, Н. М. Островерхова, О. В. Пастовенський, Л. І. Паращенко, С. В. Королюк та інші. Концептуальні засади організаційно-економічних механізмів і технологій реалізації громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом у сучасних умовах розкрито у наукових дослідженнях Л. М. Калініної, О. М. Онаць.

З огляду на зазначене вище, ставиться завдання висвітлити практику управління громадсько-активними школами як активними соціально-педагогічними системами.

Сьогодні в Україні узагальнено досвід роботи громадсько-активних шкіл Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», створена он-лайн база громадсько-активних шкіл, модель громадсько-активної школи, де особлива увага надається роботі з місцевою громадою, працівниками школи та мешканцями; видано посібник «Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій», посібник зі створення та управління громадсько-активною школою; навчально-методичні

посібники: «Навчання упродовж усього життя», «Шкільна культура», «Розвиток громади», «Волонтерство», «Лідерство», «Партнерство», «Соціальна інклюзія», «Послуги», «Залучення батьків» та інші.

Теоретичний аналіз праць дає підстави стверджувати, що серед основних напрямів діяльності громадсько-активної школи виділяються три основні: демократизація школи, волонтерство, партнерство школи і місцевої громади, проте недостатньо досліджень з проблеми «Громадсько-активна школа як активна соціально-педагогічна система».

У результаті проведеного нами дослідження підтверджено, що діяльність громадсько-активних шкіл позитивно впливає на розвиток активності членів громади, школа стає невід'ємною частиною демократичного суспільства, а демократичні цінності інтегруються в шкільне життя та місцевої громади, формує лідерські якості учнів та педагогічних працівників, навчальні заклади стають конкурентоспроможними, а досвід роботи громадсько-активних шкіл набуває поширення. ГАШ є однією з ефективних моделей навчального закладу.

Упровадження експериментальними навчальними закладами моделі громадсько-активної школи, як активної соціально-педагогічної системи, сприяє розвитку громадянської активності всіх членів громади, не тільки надавати якісні освітні послуги учням, але й розвивати громаду, залучати батьків і мешканців громади до вирішення соціальних та інших проблем громади.

Прикладом сучасної педагогічної технології є впровадження системного загальношкільного підходу у навчальному закладі по програмі «Класна школа», що реалізується польською неурядовою організацією «Центр Громадянської Освіти». У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіонал, керівник як лідер і учитель з активною громадянською позицією.

Розвиток сучасної освіти робить все більш актуальним вирішення проблеми оцінки професіоналізму керівника навчального закладу, рівня його професійної компетентності, перспектив зростання. У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіоналізм керівника навчального закладу, учителя та їх громадянська позиція.

У системі вітчизняної післядипломної педагогічної освіти керівники навчальних закладів та педагогічні працівники підвищують свою професійну майстерність у різних професійних об'єднаннях, особистого самонавчання та самовдосконалення, які є важливими в силу специфіки педагогічної діяльності. В умовах створення територіальних громад необхідні нові підходи до організації науково-методичної роботи та самоосвіти керівника навчального закладу та вчителя: створення умов для підвищення активності і ініціативи педагогів, використання інноваційних форм роботи, серед таких ефективних форм роботи, які використовують учителі з педагогічними працівниками «Класної школи» є робота в командах, що є однією з теорій удосконалення педагогічної майстерності вчителів. Професійний розвиток учителя відбувається швидше, якщо він працює у команді, де усі відкрито розповідають про свою роботу, як стверджує польська дослідниця Гражина Четвертинська.

«Згадаймо! Docendo discimus! Навчаючи інших, ми самі вчимося! Саме в цій максимі велика істина про професію вчителя. Звичайно, я не маю на увазі навчання предмету, а лише навчання професії. Вчителі, які хочуть підвищити власну ефективність в класі, обов'язково повинні бути в змозі швидко і точно оцінити свою роботу, реалії, в яких вони працюють, а потім підібрати до них відповідний метод, оскільки не існує одного найкращого рецепту для ефективного навчання та освіти...

Від команди ми повинні розраховувати на підтримку, добру пораду або доброзичливу, приятельську критику. Кожен з нас вчиться на своїх помилках і запам'ятовує правильні рішення. Шлях до кращої освіти можна скоротити, якщо збирати та аналізувати як власний досвід, так і досвід колег в учительській» [1, с. 2].

Є різні форми науково-методичної роботи з керівниками загальноосвітніх навчальних закладів, учителями, що сприяють підвищенню їх професійної та методичної компетентності – це насамперед, засідання творчих груп, педагогічні тренінги, вебінари, дискусії, що дозволяє використовувати передовий педагогічний досвід колег, напрацьовувати ефективні підходи до творчої діяльності в навчальному процесі.

Саме досвід роботи шкіл за проектом «Класна школа», формування робочих груп, які спільно несуть відповідальність за якісну діяльність школи, має стати прикладом для вдосконалення роботи вчительського колективу та створення простору для їх професійного розвитку. Учасникам важливо, щоб діяльність школи була близька шкільній громаді, щоб учителі, які працюють разом, включали у співпрацю батьків та учнів.

Важливо, на думку, Гражини Четвертинської, щоб школа була спільною справою для всіх, бо саме включення учнів у процес виконання завдання – є гарним способом для школи навчати жити з людьми та світом. І можна цього досягти не тільки завдяки самостійній реалізації учнівських проектів або відстеження учнями поточної ситуації у світі.

Дослідниця переконана, що у кожному завданні є елементи, реалізація яких може бути спільною відповідальністю учнів та батьків, протягом усієї акції, вони повинні знати, що проходить і відчувати, що все відбувається не тільки для них, але і з ними.

Принципи праці робочої групи є важливими для успішної співпраці, а усі елементи – розподіл влади і завдань для окремих осіб, графік, спосіб відстеження результатів та звітування за виконану роботу, спосіб надання інформації шкільній громаді про те, що відбувається, мають бути визначені наперед. Лідер команди має можливість регулярно коригувати діяльність, реагувати на інформацію, яку він отримує. Рішення в команді мають прийматися шляхом узгодження, ніж голосування. Інших учасників робочої групи краще переконувати у своїй пропозиції, ніж нав'язувати її. Зустрічі робочої групи повинні починатися вчасно, відбуватися згідно з планом і закінчуватися у визначений час.

Директори навчальних закладів Обухівського району Київської області та Житомирської областей переконані, що заклади освіти, особливо гімназія, є осередком науки, культури, освіти в громаді. Автономію загальноосвітнього

навчального закладу розуміють як отримання конституційних гарантій, реального фінансового забезпечення і можливість ним розпоряджатися і реалізувати освітні плани.

Германівська гімназія Обухівської районної ради Київської області (Д. М. Трофименко, директор) є експериментальним навчальним закладом відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України із науково - дослідної роботи «Теорія і технологія управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами», науковий керівник Л. М. Калініна, доктор педагогічних наук, професор відділу економіки та управління загальною середньою освітою. Науково-методичний супровід науково-дослідної роботи навчального закладу здійснюється спільно з комунальним вищим навчальним закладом Київської обласної ради «Академія неперервної освіти», ректор, доктор педагогічних наук І. Г. Осадчий, районним методичним кабінетом відділу освіти Обухівської районної державної адміністрації (В. П. Ленда, завідувач районним методичним кабінетом).

Багатогранна і результативна діяльність колективу гімназії викликає інтерес громадськості не лише на рівні делегацій області: голови сільських рад Обухівського, Білоцерківського та Васильківського районів Київської області, а й зарубіжних делегацій з Китаю, Австралії, Німеччини, США та інші.

Учні гімназії є постійними переможцями та призерами Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін, Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів різних рівнів, а випускники – кращими студентами столичних вишів. Має досягнення Германівська гімназія не лише науковими, а й спортивними та музичними талантами, так команда КВК «Звичайні люди» виборола III призове місце на обласному турі, а в 2016 козацький рій «Герменич» виборов п'яте місце на II (обласному) етапі Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокил» («Джура»).

У Германівській гімназії організовуються зустрічі і заходи з державними діячами України, видатними письменниками, вітчизняними і зарубіжними вченими і філософами, цікавими людьми. За останнє десятиліття гімназію відвідали Л. М. Кравчук (екс-Президент України), Б. М. Жебровський (екс - заступник Міністра освіти і науки України), Б. С. Ступка (екс-Міністр культури і туризму), І. Ф. Драч (письменник, лауреат Шевченківської премії), М. Гоян – (професор Альбертського університету в Канаді), Джун Пі (філософ, радник Президента США Дж. Буша) та ін.

Чоповицький ЗНВК Малинського району Житомирської області (В. П. Перегуда, директор) є експериментальним навчальним закладом відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України з науково-дослідної роботи, керівник Л. М. Калініна, доктор педагогічних наук, професор.

Гімназія також є дослідно-експериментальним майданчиком з впровадження допрофільної та профільної освіти, кожного року передовий педагогічний досвід учителів гімназії презентувався під час конкурсів «Краща сільська школа», «Учитель року», на Малинській районній та Житомирській обласній виставках передового педагогічного досвіду.

Науково-методична робота ЗНВК, супровід якою здійснює заступник директора з наукової роботи З. Ю. Дученко, спрямована на ефективну реалізацію основних напрямків інноваційної діяльності, росту професійної майстерності керівника, вчителів, підвищенню творчого потенціалу, забезпечення подальшого розвитку навчального закладу, зокрема шляхом вирішення науково-методичної проблеми: «Формування в учнів активної життєвої позиції та забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом впровадження сучасних освітніх технологій у навчально-виховний процес».

Як наслідок систематичної та цілеспрямованої управлінської та методичної роботи Чоповицька гімназія протягом останніх років була одним із лідерів в рейтингу загальноосвітніх закладів Малинського району Житомирської області. Високий професійний рівень керівника інноваційного навчального закладу В. П. Перегуди, педагогічних працівників, сучасне комп'ютерне забезпечення, збалансований навчальний план, участь педагогів та учнів у чисельних конкурсах, олімпіадах, проектах, комплексна програма виховної роботи сприяє розвитку творчих здібностей учнів, робить навчання цікавим і змістовним, забезпечує високий рівень знань.

Навчально-виховний процес гімназії забезпечують креативні вчителі та вихователі: Л. В. Мирутенко, Н. С. Гриневич, зарубіжної літератури Н. В. Кириченко, математики Г. І. Кузьменко, В. М. Лещенко, Л. О. Писаренко, історії В. П. Ходаківський, В. П. Перегуда, вчитель географії В. М. Ходаковський, фізики та інформатики С. М. Прокопенко В. П. Іваненко, ЗНВК працює як активна соціально-педагогічна система. В умовах децентралізації влади та створення Чоповицької територіальної громади, із січня 2017 року навчальний заклад розпочав працювати автономно.

Отже, важлива роль належить управлінню громадсько-активною школою як активною соціально-педагогічною системою, школа стає активною частиною демократичного суспільства, демократичні цінності інтегруються в кожний аспект шкільного життя та місцевої громади у школах Київської, Житомирської областей, значна увага надається налагодженню партнерських стосунків між школою та всіма ресурсами, що існують у громаді.

Список використаних джерел

1. Гражина Четвертинська Фрагменти тексту: Чому в командах, чому разом ? № 50 на додаток № 253, видання від 29/10/2002, с. 2.
2. Онаць О. М. Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами : посібник / О. М. Онаць; за наук. ред. Л. М. Калініної. – К. 2015. – 109 с.
3. Попович Л. М. Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл. / Л.М.Попович // Stav, problemu a perspektivy pedagogickeno studia a socialneg hrace, Vysoka skola Danubius Fakulta socialnych studii, Sladkovicovo, Slovenska republika. – 2016. – С. 232-235.

Леонід Бабанов

студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,

babanov99@mail.ua

КУЛЬТУРА ТА ЕТИКА УСНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

Офіційно-діловий стиль (ОДС) – функціональний різновид мови, який слугує для спілкування в державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю. Належить до виразно-об'єктивних стилів; виділяється найвищою мірою літературності. Основне призначення – регулювати ділові стосунки в зазначених вище сферах та обслуговувати громадянські потреби людей у типових ситуаціях [4].

Усне ділове мовлення тісно пов'язане з науковим та розмовним стилями мови, а той факт, що більшість людей функціонує в науково-виробничій сфері, призвів до виникнення такого різновиду мови як розмовно-офіційний (професійний), тобто мови, якою спілкуються не в побуті, а у виробничій, освітній, науковій та інших сферах.

Мовленню у сфері управління притаманна низка специфічних особливостей. Учасниками ділового спілкування є органи та ланки управління – організації, заклади, підприємства, посадові особи, працівники. Характер і зміст інформаційних зв'язків, у яких вони можуть бути задіяні, залежать від місця установи в ієрархії органів управління, її компетенції, функціонального змісту діяльності. Ці стосунки стабільні й регламентуються чинними правовими нормами.

Усне ділове мовлення налаштоване на відносити двох чи більше осіб, які спілкуються за конкретною темою роботи, бізнесу, укладання документів, домовленість про продаж, обмін та ін. ОДС, маючи певні вимоги до формування висловлювання у писемній формі, накладає на офіційно-ділову лексику вид документа. Тобто змушує дотримуватися певних правил висловлювання думки, а саме стислість, чіткість, офіційність, послідовність, документальність, суворе регламентація тексту та використання певних установлених нормативних висловів.

Так як усне ділове мовлення зумовлює взаємовідносини людей, то воно має певні правила до культури спілкування й застосовується у ділових нарадах публічних виступах, телефонних розмовах тощо. Усі ці види взаємозв'язку людей несуть діловий характер, а тому конфлікти та непорозуміння мають уникатися.

Науковці розробили *основні постулати безконфліктного спілкування*: постулат семантичного зв'язку (наявність загальної теми); новизна інформації у викладі точок зору; уникання зайвої деталізації; постулат детермінізму (знання причинно-наслідкових відношень, явищ, подій); постулат тотожності (наявність спільного вихідного погляду для обох співрозмовників); обізнаність із минулим; прогнозування майбутнього; істинність у словах і діях, словах і реаліях.

Дотримуючись цих постулатів ділового спілкування та норм літературної мови, співрозмовники завжди дійдуть згоди й порозуміються [1].

Ділові відносити несуть у собі ціль швидкого да правильного рішення. Тому, другим правилом культури ділової розмови можна назвати стислість та ясність інформації, яка доноситься мовцем до аудиторії, будь то ділова нарада чи публічний виступ. Коротка підготовлена промова зі знанням теми, без зайвої "води" у виступі, зводить нерозуміння аудиторії до мінімуму та не дає зайвих приводів до дискусій. Питання до виступу також мусять нести в собі лаконічність та чіткість заради запобігання конфліктам. Той, хто виступає, мусить не тільки вносити ясність у тему, яка обговорюється, а й дотримуватися таких правил, як:

1. Повага до слухачів та ставлення до них, як до рівних собі.
2. Відсутність емоційно-експресивної лексики.
3. Донесення інформації загальною термінологією, без використання складних зворотів, заради запобігання непорозумінням.
4. Увага до аудиторії та відповіді на питання слухачів.
5. Доцільність інформації.
6. Знання мови й мовна грамотність.
7. Самостійне безшаблонне мислення.
8. Обмін інформацією з аудиторією для якомога кращого розв'язання проблеми.

9. Чесність та подібні моральні аспекти.

Велику роль відіграє не тільки вербальне, а й невербальне спілкування. Жестикуляція, застосування допоміжних засобів, графіків, документів, – усе це додає бесіді характеру офіційності й допомагає якомога краще аудиторії зрозуміти поставлену тему та ідею, яку мовець намагається донести. Використання будь-яких допоміжних засобів під час ділових нарад, офіційних зборів тощо більш ніж допустиме – воно необхідне.

Список використаних джерел

1. Зубков М.Г. Сучасна українська ділова мова / Зубков М.Г. – Харків: Торсінг, 2003. – С. 238 – 251.
2. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: навчальний посібник / Шевчук С.В. – Київ: Алерта, 2008. – С.10 – 12.
3. Глушик С.В. Сучасні ділові папери / Глушик С.В. – Севастополь: Севастопольський національний технічний університет, 2010. – С.11–30.
4. <https://ru.wikipedia.org/>

Владислав Бабич

*студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
nice.yellow@mail.ru*

ПОШИРЕННЯ ВЖИВАННЯ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ СЕРЕД МОЛОДІ

На сучасному етапі, коли відбувається трансформація суспільного життя України, змінюються пріоритети діяльності й розвитку особистості, особливого

значення набуває культура спілкування. Криміналізація суспільства, поява в мовленні значної кількості сленгів, жаргонів, використовуваних різними групами, змушує нас серйозно замислитися над проблемою чистоти мови. Ця проблема є ключовою з погляду національної культури, зокрема й мовної. Саме тому проблема культури мови була, є і ще тривалий час буде знаходитися в центрі уваги громадськості.

Аналізуючи досліджувану проблему, ми можемо зробити висновок, що слова книжно-писемної мови доречні в жанрах наукової статті, доповіді й мало вживаються в побутових ситуаціях спілкування й навпаки.

Поняття про культуру мови містить два ступені засвоєння літературної мови: правильність мови, тобто дотримання літературних норм, сприйнятих як «ідеал» або загальноприйнятий, традиційний звичай, та мовна майстерність, тобто не тільки дотримання норм літературної мови, але й уміння дібрати зі співіснуючих варіантів найбільш точний у значеннєвому відношенні, стилістично й ситуативно доречний, виразний [1].

Центральним поняттям теорії культури мови є норма мови. У «Лінгвістичному енциклопедичному словнику» за редакцією В. Ярцевої мовна норма розглядається як «сукупність найбільш стійких традиційних у реалізації мовної системи, відображених і закріплених у процесі суспільної комунікації [1, с. 331]».

У кожній соціальній групі існують свої норми літературної мови, способи вираження форм мовних засобів, що є своєрідним еталоном спілкування. Певною мірою культура мови є виявом соціального життя людей і несе на собі печатку національної своєрідності.

Сьогодні мова ЗМІ розглядається як нормотворчий фактор, що впливає на формування норм сучасної літературної мови, а також на рівень мовної культури. Ми не можемо не відзначити масове введення сленгових маніфестацій розмовного мовлення, результатом якого є зниження мовної культури і, навпаки, зростання експресивності, посилення «особистісного» початку [2].

Ще одна причина, яка на наш погляд, сприяє поширенню ненормативної лексики – демократизація мовної культури. У даному випадку ми маємо кримінальну «вульгарну» лексику, яка поширюється в молодіжному середовищі. Присутність кримінального жаргону в мовленні молоді, на думку Г. Нещименко, свідчить про теперішнє «нездоров'я соціального організму етносу, зокрема про його криміналізацію [2, с. 107]».

Зниженню мовної норми у сфері публічної комунікації сприяє зменшення прошарку інтелігенції, що є потенційним носієм і користувачем літературної мови. Ця обставина негативно відбивається на рівні мовної культури суспільства.

Уживання сленгів найчастіше диктується певним комунікативним наміром, тобто є актуалізованим, функціонально обумовленим, а отже, котрольованою автоцензурою. Наведемо приклади таких сленгових включень: «кинути», «замочити», «навалом», «повний привіт», «таким макарон», «лажу», «жратва», «кумекати», «закидон», «вішати локшину на вуха», «тягтися», «балдеть», «відтягатися», «на стрьомі».

Кримінальний жаргон згодом розчиняється в молодіжному сленгу й іде на периферію мови, і тільки окремі компоненти зберігаються, виконуючи чисту експресивну функцію. Іноді особи з високим рівнем мовної компетенції навмисно допускають мовні вільності, які виконують певну значеннєву чи стилістичну функцію. Для створення атмосфери довіри, симпатії до співрозмовника журналісти останнім часом усе частіше використовують емоційно експресивну лексику. Телебачення й радіо також сприяють поширенню вживання ненормативної лексики.

Негативний вплив на стан мовної культури молоді здійснює прогресуюче зниження якості друкованої продукції. Звичайно, слід звернути увагу й на ступінь освіченості населення. Найчастіше наявність вищої освіти є лише формальним показником і не гарантує володіння нормами літературної мови. Підтвердженням цього слугує зниження чисельності реальних носіїв літературної норми порівняно зі зростанням кількості користувачів мовного феномена. Фактом є й те, що для активного володіння усною літературною мовою необхідний досить високий рівень мовної компетенції.

Ще однією причиною поширення ненормативної лексики серед молоді є виховання в неблагонадійній родині. У процесі формування особистості родина відіграє провідну роль. Тут дитина здобуває уміння й навички спілкування та людського взаєморозуміння, тут закладаються моральні основи та відбувається професійне самовизначення [3]. Дитина копіює й відображає особливості життя оточуючих дорослих людей. Отже, несприятливе середовище, де відсутня система життєвих цінностей, оточує дитину й впливає на неї, тому стає зрозумілим, що вона вбирає в себе усі його недоліки. Соціальна позиція підлітка визначається бажанням бути схожим на своїх батьків. Цим обумовлюється більш лояльне ставлення до вживання ненормативних лексичних одиниць у мовній поведінці підлітків у спілкуванні з однолітками. Часто саме в такий спосіб підлітки намагаються привернути до себе увагу, здаватися дорослішими, демонструвати силу й перевагу над іншими [4].

Отже, молодіжне мовлення останнього десятиліття відрізняється особливою різкістю, брутальністю. Ці прояви мовної вольності характерні для кризових періодів розвитку суспільства. Уживання жаргонів, сленгу стало нормою. З ненормативної лексики майже остаточно знято табу, хоча останнім часом спостерігається зворотна тенденція. Ми вважаємо за доцільне привернути увагу громадської думки до проблеми поширення вживання ненормативної лексики серед молоді та спонукати до дискусії з питання введення лінгвістичної цензури.

Список використаних джерел

1. Лінгвістичний енциклопедичний словник / за ред. В.Н. Ярцева. – М.: Радянська енциклопедія, 1990. – 685 с.
2. Немищенко Г.П. Питання мовнознавства / Г.П. Нецименко // Динаміка мовного стандарту сучасної публічної вербальної комунікації: проблема тенденції розвитку. – 2001. – №1. – С. 98–131.
3. Безносова Т.П. Особливості розвитку дитини в неблагополучній родині / Т.П. Безносова // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – №1. – С. 39–41.

4. Рання профілактика відхилення учнів: посібник для вчителя / за ред. В.А. Татенко, Т.М. Тітаренко. – К. : Рад. школа, 1989. – 128 с.

Анастасія Баранська

*студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
patrik_a@list.ru*

МОВА-ОДНА З ІСТОТНИХ ОЗНАК НАЦІЇ

У науці сьогодні усталеною є теза про те, що найвищою формою організації суспільства, яку виробило людство на шляху поступу, є нація.

Що ж є змістом і сутністю нації? На це питання однозначної відповіді немає. Одні вважають, що націю творить силове поле землі – її фізичні явища, клімат, ліси, поля, гори – уся навколишня рідна природа. Виходячи з цього, сутністю нації є те, що існує поза свідомістю, що притаманне тому чи іншому етносу споконвічно. Є така думка, що нація – це «...щось з великої літери. Щось містичне, яке є в людині, яке є споконвічно в національній душі. Воно може бути в будь-якій формі. Воно може реалізувати себе в будь-яких ознаках. І найперше реалізує себе в тій ознаці, яка породжує почуття окремішності, неподібності до інших [2]».

Інші у визначенні нації віддають перевагу психіці, яка, на їх думку, є тим глибинним, недосяжним корінням, що живить і оберігає націю від будь-якої асиміляції. Цікаві спостереження про особливості української психічної структури подали вчені-психологи. Так, Олександр Кульчицький у книзі «Світовідчуття українця» визначив найважливіші риси характеру українського народу.

І все ж у кожному з поглядів на зміст і сутність нації є частина правди. Попри всі розходження їх авторів, об'єднує загальноприйнята теза про те, що однією з істотних ознак нації (поряд із психікою, культурою, ментальністю) є мова.

Якщо мова як явище людського суспільства взагалі виконує свою найголовнішу функцію – функцію спілкування (ми можемо це зробити за допомогою будь-якої мови, якою володіємо на стільки, щоб задовольнити цю потребу), то функції рідної мови значно ширше: у ній закодована своєрідна національно-культурна інформація, яку ми сприймаємо підсвідомо й інтуїтивно. З цього погляду її цілком правомірно слід поцінювати як скарбницю національної культури. Вона й національний символ, і засіб формування й вираження національної психіки, національного мислення, національного самоусвідомлення, надбання та збереження культурної спадщини, засіб національної консолідації тощо.

Крім того, мова – це і світобачення чи, іншими словами, фактор національної свідомості.

Оскільки народ витворює свою мову впродовж віків, вона є духовною сутністю народу, колективною пам'яттю. Пам'ять, як відомо, глибинніша, об'ємніша за знання. Помічено, що думати на іншій мові легше, ніж переживати, бо думання поверхове, переживання ж глибинне. Кожна мова має

свої відмітні риси, як їх має етнос – носій мови. Кожний етнос наділений своїми (крім загальнолюдських) характерними рисами, що включає національний побут, повір'я, обряди, спосіб виробництва, національний тип мовленнєвого мислення, національну мову, яка може бути схожа на інші, але й ні на що, окрім як на саму себе.

Як відомо, мова народилася в устах людини в процесі праці. Свідомо залишаючи осторонь виникнення здатності людини до членороздільної мови, як і феномен виникнення людини розумної, слід підкреслити, що вчені підтвердили геніальний здогад В. Гумбольдта, висловлений ним ще у 18ст., що мова у вигляді коду існує в нейроклітинах людського мозку й генетично передається від батьків до дітей. Вивчення мови дитиною йде як розшифрування коду. Тому цілком природно, що саме мова точно, глибинно відображає і справжній характер, і дух народу.

Рідна мова – надійний ідентифікатор, вона єднає між собою представників певної нації в часі та просторі. Якщо будь-яка мова виконує лише комунікативну функцію, то функції рідної мови значно ширші. Вона – і всенародний символ, і формування національного мислення, культурної спадщини, консолідації, соціальної ізоляції, виокремлення тощо. Мова є також засобом формування національної психіки та самоусвідомлення. Тому коли йдеться про нашу народну ідентичність, про самотність духовної культури, перевага перш за все надається мові як своєрідному коду нації. Її значення в людському житті універсальне.

Оскільки народ витворює свою мову впродовж віків, вона є не лише його духовною сутністю, а й колективною пам'яттю.

Як становий хребет всенародної культури, національна мова повинна виконувати всі суспільні функції, зокрема бути й мовою науки. Рівень науки впливає на інтелектуальний рівень суспільства.

Спостерігаючи мовну неохайність окремих представників офіційних рівнів, констатуємо, що проглядаються речі дуже серйозні – духовний нігілізм, інертність мислення, верхоглядство у питаннях національно-мовного будівництва.

Унаслідок явища інтерференції, нерівноправної двомовності або й мовної дискримінації, витворюється своєрідна макаронічна мова, яка на українському ґрунті має назву «суржик». Суржик за своєю природою є деструктивним явищем, він і є саме стадією своєрідного розпаду.

Отже, якщо ми хочемо бути цивілізованою нацією, маємо дбати про свою мову. Бо цілком справедливою є думка про те, що провінція починається там, де цураються рідної мови. І від того, як ми дбатимемо про мову, а отже, й про збереження й розвиток нашої культури, традицій, залежить наша доля – будемо провінційним додатком до іншого народу, чи станемо народом самотнім, збережемо свою сутність як нація цивілізована. Бо мова – це душа і гордість нації.

Люди мають дбати про рідну мову, а значить, і про збереження та розвиток національної культури, традицій, духовності. Лише за такої умови збережемо свою сутність як нація цивілізована.

Уряд має на державному рівні створити спеціальні науково-дослідні інститути для розв'язання соціолінгвістичних проблем, зарадити справі може і створення відповідних серйозних програм, велика державна підтримка відродження національно-культурної спадщини.

Сприйняття світу і його осмислення залежить від інтелектуального розвитку людини. Мовленнєвий її рівень сприймається тільки на тлі суспільного розвитку, з урахуванням того загального психічного закону, згідно з яким людина найлегше засвоює те, до чого підготовлена вихованням, суспільним становищем, освітою.

Духовна культура – це мораль і віра, література й наука, філософія та народна творчість, мистецтво, спосіб поведінки людей. Мова є першоосновою духовної культури, носієм її національної самобутності.

Список використаних джерел

1. Явір В. Мова і нація. Методичні рекомендації із спецкурсу для студентів-філологів / Валентина Явір. – Кривий Ріг, 1995. – 54 с.
2. Мороз В. Мова і нація / В. Мороз // Народна газета. – 1992. – №1,2.

Андрій Барило

студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,

andrew.barilo2015@gmail.com

МОВНИЙ ЕТИКЕТ І МОВНА ЕТИКЕТНА ПОВЕДІНКА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Життя людини в суспільстві регламентоване системою різних правил, законів. Правила соціальної поведінки людини, які виробилися впродовж усієї культурної еволюції людства й ураховують його соціально-історичний досвід, становлять зміст поняття «етикет» [1].

Етикет (від франц. *etiquette*, від флам. *steeken* – встромляти) – вироблені суспільством норми поведінки. За ступенем ритуалізації поведінки виділяють різні види етикету:

1. Повсякденний. 2. Оказіональний. 3. Святковий.

Етикет має багаторівневу будову:

- вербальний (словесний) рівень (етикетні вислови привітання, прощання, подяки, вибачення тощо);
- паралінгвістичний рівень (темп мовлення, гучність, інтонація);
- кінетичний рівень (жести, міміка, пози);
- проксемічний рівень (стандартні дистанції спілкування, почесне місце для гостей тощо).

Мовленнєвий етикет – це національно-специфічні правила мовленнєвої поведінки, які реалізуються в системі стійких формул і висловів, що рекомендуються для висловлення подяки, прощання тощо в різних ситуаціях увічливого контакту зі співбесідником, зокрема, під час привітання, знайомства, звертання тощо [1].

Нині, у період активної розбудови української державності, до майбутніх фахівців висуваються високі вимоги, які полягають не лише в досконалому

знанні фаху, а й у високому рівні володіння українською мовою, вільному користуванні нею в усіх галузях, особливо в науковому та офіційно-діловому стилях. Знання правил мовленнєвого етикету виступає не тільки показником зовнішньої культури людини, але й має безпосередній вплив на формування її особистості, на виховання високої моралі, духовності.

За умовами та змістом ситуації спілкування в системі українського мовленнєвого етикету розрізняють 15 видів стійких мовних висловів:

1. Звертання. 2. Вітання. 3. Знайомство. 4. Запрошення. 5. Прохання. 6. Вибачення. 7. Згода. 8. Незгода. 9. Скарга. 10. Втішання. 11. Комплімент. 12. Несхвалення. 13. Побажання. 14. Вдячність. 15. Прощання.

У європейському культурному ареалі виділяють п'ять видів тональностей спілкування:

1. Висока. 2. Нейтральна. 3. Звичайна. 4. Фамільярна. 5. Вульгарна.

Висока тональність спілкування характерна для зустрічей на найвищому рівні (урочисті збори, засідання, презентації, ювілейні заходи, прес-конференції, брифінги тощо); нейтральна тональність панує у сфері офіційних установ під час спілкування з колегами, співробітниками; звичайна тональність реалізується в сфері побуту (магазин, майстерня, пошта, транспорт тощо); фамільярна – у сім'ї, дружньому товаристві; вульгарна – у соціально неконтрольованих ситуаціях і перебуває за межею літературної мови [1].

Мовний етикет залежить від соціального статусу суб'єкта й адресата спілкування, їх фаху, віку, статі, характеру, віросповідання. Мовний етикет – це своєрідний механізм, за допомогою якого може відбутися ефективне спілкування.

Якщо ми під час розповіді уживаємо професіоналізми, терміни, які не розуміють слухачі, то це порушення мовленнєвого етикету, а не мовного. Мовленнєвий етикет – поняття ширше, ніж мовний етикет, і має індивідуальний характер. Мовець вибирає із системи словесних формул найбільш потрібну, зважаючи на її цінність [3].

Для кожної стандартної ситуації професійного спілкування існує впорядкована сукупність знаків уваги, вираження шаноби (тобто парадигма). Феномен людського спілкування є явищем складним, санкритичним. У ньому тісно переплетені соціальні, психологічні та мовні чинники. В офіційному спілкуванні особливе значення мають ті види мовленнєвого етикету, які представляють категорію ввічливості, а саме: звертання, вітання, прощання, подяка, вибачення, прохання [2].

Найголовніші вимоги мовного етикету – увічливість, чемність, уважність і стриманість. Більшість правил є неписаними, але їх слід дотримуватися: невимушене, доброзичливе, уважне повсякденне ставлення до інших, незалежно від їх посад чи службового становища, увага до жінок, повага до старших.

Уміння спілкуватися мовою професійного спілкування сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність праці, допомагає орієнтуватися в професійній діяльності та ділових контактах. Досконале спілкування спроможне стати ключем до успіху в суспільстві та на етапах досягнення професійної кар'єри, тоді як неправильність його є причиною

багатьох конфліктів між людьми. Подолати перепони на шляху до взаєморозуміння та визнання допомагає ретельне дотримання правил лінгвоетикету [1].

Список використаних джерел

1. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. посібник / Зоряна Мацюк, Ніна Станкевич. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2007. – 352 с.
2. Бутенко Л.В. Мовлення ділових людей на нарадах, засіданнях, зборах: навч. посіб. / Бутенко Л.В. – 2-е вид., доп. і випр. – Алчевськ : ДГМІ, 2003. – 253с.
3. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – 2-ге вид., виправ і доп. – К. : Алерта, 2011. – 696 с.

Юлія Бойко

викладач хімії та біології, спеціаліст вищої категорії, Кам'янський медичний коледж

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ВАГОМИХ МОТИВІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Питання мотивації навчальної діяльності студентів, формування та розвитку їх пізнавальних інтересів розробляється в дослідженнях видатних вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів Б.Г.Ананьєва, Л.І.Божович, О.М.Леонтьєва, А.К.Маркової, С.Л.Рубінштейна, Г.І.Щукіної, Дж.Аткінсона, Дж.Брофі, М.Ксізентміхалі, Д.Макклелланда, А.Маслоу, М.Форда та інших. [1]

У психології мотив розглядається як спонукання до дії потребою. Мотивація – сукупність взаємопов'язаних мотивів, які визначають спрямованість поведінки, впливають на емоції, прагнення, переживання та установки. Мотивація – винятково важливий компонент не лише навчання, але й будь-якої людської діяльності взагалі. Узагальненими інтегровними проявами внутрішньої мотивації, за якими можна судити про її розвиток, є пізнавальний інтерес та позитивне ставлення до навчання.

Найважливішими факторами, які впливають на формування внутрішньої мотивації навчання, пізнавальних інтересів виступають: створення умов для прояву студентами активності, самостійності, ініціативи; достатня різноманітність і посилення трудності завдань у тому числі проблемного і творчого характеру; емоційність викладу матеріалу викладачем; задоволення від процесу діяльності; усвідомлення студентами особистісної та суспільної значимості її результатів

Першою необхідною умовою виникнення зацікавленості, спонукання до діяльності є **наявність переживання потреби**, яке відбиває об'єктивний стан потреби людини в чомусь.

Потрібно особливо підкреслити роль **суспільної оцінки діяльності людини** в формуванні у неї нових мотивів. Все, що людина робить, має звичайно якесь відношення до інших людей і викликає певну реакцію з їх боку.

Тому дії людини майже завжди пов'язані з прагненням одержати суспільне схвалення, визнання або уникнути осуду, зауваження, догани. Таке прагнення виникає вже в ранньому дитячому віці на базі розвитку взаємовідносин дитини з дорослими. Цим і пояснюється бажання студентів одержувати хороші оцінки, які виражають суспільне схвалення їх діяльності. Однак оцінка, похвала, нагорода не повинні перетворитися для студентів в самоціль, бо це формує у них негативні, інколи егоїстичні риси характеру. Тому необхідно схвалення успіхів студентів ставити у зв'язок з виконанням ними своїх обов'язків перед колективом. Тоді діти будуть переживати це схвалення не лише як власний успіх, але і як успіх свого колективу.

Другою умовою перетворення цілі на мотив дії є набуття новим мотивом високої значущості для подальшої професійної діяльності студента.

Так наприклад, для того, щоб у студента-медика з'явилося бажання розв'язувати задачі з хімії заради засвоєння знань з хімії, а не лише заради хороших балів, необхідне розуміння ними ролі цих знань для життя, майбутньої професії, а також усвідомлення ними свого обов'язку вчитися, оволодівати знаннями. Таке розуміння ролі знань і своїх обов'язків виникає у студентів під впливом пояснень викладачів та на основі раніше сформованого у них прагнення до суспільно оцінюваної діяльності. Внаслідок цього навчальна діяльність студента-медика набуває для нього більш високої значимості і новий мотив одержує певну спонукальну силу [2].

Мною було проведено тестування студентів I курсу нового набору на предмет з'ясування, як вони ставляться до окремих предметів.

У опитуванні брало участь 40 студентів I курсу різних спеціальностей і різних форм навчання. Відповідати потрібно було "так" або "ні".

Отримано наступні результати:

Ставлення до предмету	Математика	Укр. мова та література	Хімія	Біологія	Іноз.мова
1. На занятті буває цікаво	15 чол. (37,5%)	17 чол. (42,5%)	10 чол. (25%)	20 чол. (50%)	8 чол. (20%)
2. Предмет корисний для життя	1 чол (2,5 %),	2 чол (5 %)	5 чол (12,5 %)	8 чол (20 %)	10 чол (25 %)
3. Вчу, бо це знадобиться у майбутній професії	5 чол (12,5%)	2 чол (5%)	5 чол (12,5%)	8 чол (20%)	5чол (12,5%)
4. Дізнаюся багато нового	1 чол, (2,5 %)	7 чол, (17,5 %)	8 чол, (20 %)	1 чол, (2,5 %)	5 чол, (12,5 %)
5. Навчаюся ,бо це мій обов'язок, але предмет не подобається	15 чол (37, 5%)	7 чол (17, 5%)	10 чол (25%)	2 чол (5%)	8 чол (20%)
6. Не розумію, про що предмет, вважаю його зайвим	3 чол (7,5 %)	5 чол (12,5 %)	2 чол (5 %)	1 чол (2,5 %)	4 чол (10 %)

Якщо надалі праця студента матиме успіх, підкріплюваний похвалою викладача, то бажання засвоїти знання перетвориться в безпосередній спонукальний мотив діяльності студента. Разом з тим, для зародження нового мотиву необхідно, щоб попередні мотиви дій студента, наприклад, бажання лише одержати хорошу оцінку або уникнути зауважень у викладача, втратили свою попередню велику значимість.

Зародження мотиву можна досягти наступними методами:

1. Вказати актуальність теми (є в плані НМК, оголосити її студентам).

2. Мотивувати навчальну діяльність:

а) при постановці цілей заняття;

б) при формуванні актуальності теми;

в) під час пояснення, коли застосовано приклади з медицини або використовуються задачі на матеріали з медицини;

г) доступне пояснення теоретичного матеріалу;

д) наукове обґрунтування супроводжується доступними, «простими» словами.

Внутрішні мотиви навчання чи навчально-пізнавальної діяльності щодо структури навчальних мотивів можна класифікувати за двома групами:

- пізнавальні мотиви, чи мотиви, які закладені в самій навчально-пізнавальній діяльності, ґрунтуються на інтересі студентів до змісту матеріалу, що вивчається, майбутньої професійної діяльності та самого процесу пізнавальних дій, які сприяють їх самоутвердженню у соціальному середовищі;

- мотиви досягнення, в основі яких – прагнення до успіху і уникнення невдач. Це можуть бути: широкі соціальні мотиви (мотиви обов'язку перед народом України, товаришами, батьками тощо); мотиви самовизначення (розуміння ролі професійних знань, навичок і умінь для майбутньої професійної діяльності та досягнення успіхів у ній тощо); мотиви вдосконалення (прикладі видатних фахівців в галузі медицини); корисливі мотиви: намагання отримати заохочення, високі оцінки (мотивація благополуччя), прагнення бути найкращим серед товаришів (мотивація престижу); негативні мотиви: намагання уникнути неприємних відносин з педагогами, товаришами (мотивація уникнення неприємностей) [3, 4].

Велике значення в процесі мотивації належить безумовно викладачу. Предмет «Хімія», який я викладаю, якраз є вкрай важким для засвоєння студентами за відсутності у них мотивації. Студенти вважають хімію найскладнішим предметом курсу, нецікавим, мало пов'язаним з їх подальшим життям. Починаючи вивчати хімію з 7 класу, вони поступово втрачали до неї інтерес. Так, за результатами психологічного тестування, на початку навчального року студенти не відносили хімію до цікавих предметів (майже 100%). За даними тесту, студенти навіть побоювались цього предмету (79%), вважають його зайвим (майже 80 %). Виникає замкнене коло: студент не розуміє предмету, тому не хоче вчити, побоюється відповідати, а це сприяє подальшому нерозумінню, а саме хемофобії.

Аналізуючи проблему я використовувала різні прийоми та методи навчання, які б допомогли розімкнути це коло.

Спираючись на наукові дослідження, я окреслила таку послідовність прояву мотивації:

- внутрішня мотивація
- пізнавальний інтерес
- позитивне ставлення до предмету

Викладачам КМК було для з'ясування їх методів роботи щодо мотивації студентів до навчання запропоновано відповісти на такі питання: (відповіді «так» або «ні»)

1. Я намагаюсь знайти спільну мову зі студентом.
2. Намагаюсь придумати щось цікаве на кожне заняття.
3. Мені байдуже, якщо оцінки студента погані, насильно не навчиш.
4. Одну і ту саму тему у кожній групі я викладаю по-різному.
5. Я вважаю, якщо студент погано вчився в школі, то і в нашому навчальному закладі у нього немає шансів.

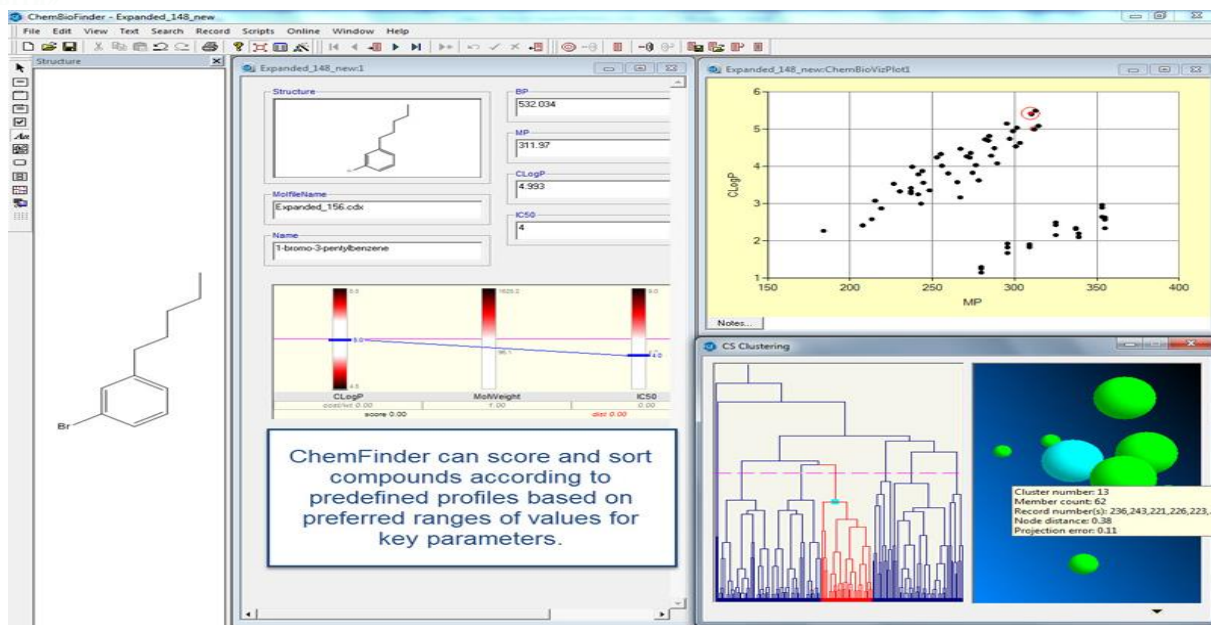
В опитуванні приймали участь 15 викладачів.

№ з/п	Так	Ні
1.	15 чол (100 %)	-
2.	1 чол (6,7%)	14 чол (93,3%)
3.	14 чол (93,3%)	1 чол (6,7%)
4.	15 чол (100 %)	-
5.	-	15 чол (100 %)

Таким чином, можна зробити висновок, що більшість викладачів добре усвідомлюють проблему мотивації студентів та віддають багато часу на її вирішення.

Окрему увагу хочу приділити предмету «Хімія». Початковим етапом повинно стати прагнення позбавити студента страху перед предметом, а, точніше, страху перед його незнанням, нерозумінням. Для цього можна на початку курсу запропонувати цікаві програми, які легко можна поставити навіть на телефон. Наприклад, віртуальна лабораторія: http://www.virtulab.net/index.php?option=com_content&view=category-&layout=blog&id=57&Itemid=108 [5]. Ця програма дає можливість студентам не тільки подивитися досліди, але й робити їх самостійно, навіть застосовуючи прекурсори.

Інша корисна програма – це ChemDraw <http://www.cambridgesoft.com/software/overview.aspx>, яка допомагає створювати просторові структурні формули органічних сполук. Це значно сприяє засвоєнню теорії будови органічних сполук:

Нарешті, програма PL Table (<https://pl-table.en.softonic.com>) – це багатофункціональна періодична система елементів, краща реалізація періодичної системи на РС, що дозволяє отримувати вичерпну інформацію про елементи.

Застосування таких програм спрямоване на виклик початкової зацікавленості предметом, а згодом, студенти зрозуміють, що хімія – наука майбутнього, яка повна несподіванок, новацій, відкриттів, та навчаться любити та розуміти її.

Список використаних джерел

1. Герберт Д. Организационная психология. Человек и организация. – Х.: Гуманитарный центр, 2006. – 624 с.
2. Гурняк І.А. Система практично зорієнтованих завдань і дослідів з теми «Хімічні явища». – Суми: РВВ СОІППО, 2008. – 60 с.
3. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О.І.Локшиної – К.: К.І.С., 2004. – 128 с.
4. Ford, M. Motivating humans: Goals, emotions, and personal agency beliefs. Newbury Park, CA: Sage. , 1992. – 145p.
5. Безручко В. Т., Масленников В. В. Комп'ютерні курси для безперервного вивчення хімії та спеціальних дисциплін // Міжнародна конференція-виставка "Інформаційні технології в безперервній освіті". Тез. докл. Петрозаводськ, 1995. С. 74.

Дарія Бондаренко

студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
dariyabondarenko@gmail.com

ЯВИЩЕ СУРЖИКУ В ТЕХНІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Суржик – це мовна суміш, яка формувалася на периферії міста й села, у тій адаптивній зоні, де процеси асиміляції населення відбувалися прискорено, де частина мешканців, яка хотіла пристосуватися до нової мови, до нової влади,

починала відтворювати суміш слів із двох мов. Національну й соціальну природу суржику відображає сам термін, запозичений із сільськогосподарської лексики, де суржик – це суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса; борошно з такої суміші. «Проте зовсім не зерново-борошняний фактор визначив біографію цього слова-поняття, а людський, той, що перебуває на периферії й не спливає негайно у свідомості при вимовлянні вголос слова", – писав Тарас Кознарський [1].

Мовні підвиди, що вживаються у спілкуванні на основі безладної суміші двох мов, мають назву мов-піджинів. Піджин – загальне найменування мов, що виникають в екстремальній ситуації міжетнічних контактів при гострій необхідності досягти взаєморозуміння. При утворенні піджина, як правило, контактують три мови й більше. Але Тарас Кознарський вважає: «Ні піджин, ні креол не дорівнюють суржикові, – пише він, – вони формуються здебільшого між істотно відмінними мовами й часто не зрозумілі носіям стандартної панівної мови даної території. Натомість носій суржику розуміє й українську, і російську мови. Суржик виникає не для розуміння, а для певних соціальних потреб, передусім відокремлення від села і перехід у міське суспільство з нормальною мовою [2]».

Суржик виникає в результаті системної інтерференції на фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному рівнях; він репрезентується лексемами – суржикізмами, які накладаються на українську або російську мовну основу; виявляється на базі регіональних різновидів української мови як мовний код у середовищі індивідів різних типів мовної компетенції, у різнотипних соціально-корпоративних і комунікативних сферах. Експерти Київського міжнародного інституту соціології стверджують, що суржилом спілкуються й пишуть від 11% до 18% українців (від 5 до 8 млн осіб). Здебільшого це жителі східних і центральних областей (21,7%), а найменше таких у Західній Україні (2,5%) [4].

Деякі характерні прояви суржику (порівняно з нормативною українською мовою):

- уживання русизмів замість нормативних українських відповідників: *даже (навіть), да (так), не (ні), када (коли), не нада (не потрібно), еле (ледве), щас/січас (зараз)* ;
- «українізовані» форми російських дієслів: *зделав (зробив), дівся (подівся), унаслідував (успадкував)*;
- «українізовані» форми російських числівників: *первий/перва, второй/втора*;
- змішування українських і російських форм невизначених займенників: *хто-то (хтось), що-то (щось), як-то (якось), які-то (якісь), який-то (якийсь), чого-то (чомусь, чогось), кой-шо(щось), кой-які (якісь)*;
- порушення дієслівного керування, уживання прийменників і відмінків за російським зразком: *по вулицям замість по вулицях, на російській мові замість російською мовою*.

Саме через суржик виникають проблеми зі складанням технічної літератури. В усному мовленні робітників технічної сфери суржик особливої шкоди не несе, але втрачаються краса та милозвучність нашої мови. Проблема

суржику в технічному мовленні ускладнює роботу фахівцям технічної сфери. Складнощі перекладу технічних термінів не дають можливості в повному обсязі виконувати конкретні завдання достовірно, адже саме через це виникають непорозуміння серед фахівців.

Технічний переклад включає технічні терміни, але насправді «технічний» точно позначає щось пов'язане з технікою та технічними текстами. Але той факт, що десь є спеціалізована термінологія, не означає, що це щось технічне. Під час обговорення технічного перекладу дуже важливо розрізняти спеціалізований та технічний переклад. Наприклад, у підручниках технічного напрямку підготовки в текстах дуже специфічна термінологія, стилі та документальна структура. У технічному перекладі все пов'язано з термінологією.

Існує три речі, які важливі для того, аби навчитися працювати з науковими та технічними текстами: знати структуру тексту у різних мовах; знати лінгвістичні особливості кожної сфери; знати предметну область.

Найбільш частими помилками в царині наголосу є:

- уживання неправильного наголосу під впливом місцевого діалекту;
- уживання допустимого варіанта як правильного.

Щоб грамотно перекласти літературу за спрямуванням або прочитати наукову статтю, треба знати термінологію своєї спеціальності. Тому, на сьогодні в молодого покоління фахівців технічної сфери виникають великі труднощі у використанні літературних норм мови. Суржик є небезпечним, шкідливим і загрозливим явищем, бо паразитує в українській мові та призводить до значних спотворень мовних норм. Кожному студентові треба боротися з двомовною хворобою, тому що це погіршує враження про фахівця, про його підготовку.

Видатний поет М. Рильський закликав "пильно й ненастанно" полоти мовний бур'ян. Але в наш час ми засмітили рідну мову, тому полоти доведеться довго. Мову треба зберігати й розвивати відповідно до потреб. І немає значення, де ти її використовуєш: удома, на вулиці, на підприємстві. Плекати мову – наше завдання, бо нація, у якої немає мови, – не є нацією.

Список використаних джерел

- 1.Словарь української мови: в 4-х тт. / за ред. Б. Грінченка. – К., 1907–1909. – Т.
- 2.Кознарський Т. Нотатки на берегах макабресок / Т. Кознарський // Критика. – 1998. – № 5.
- 3.<https://tsn.ua/ukrayina/bilshist-ukrayinciv-rozmovlyayut-surzhikom.html>

Анастасія Варава

*студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
nastjatiger@mail.ru*

СУРЖИК – СКАЛІЧЕНА МОВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Сучасне суспільство не може існувати без мови – найважливішого засобу спілкування, засобу вираження думок та передачі досвіду сучасникам і

нащадкам. Мова – наше національне багатство, тому на перший план постає питання культури мови. Усі здобутки культури в найрізноманітніших галузях науки, виробництва, мистецтва, народного господарства знаходять своє відображення в мові народу.

Невід’ємною ознакою освіченої, всебічно розвиненої людини є висока мовна культура, тобто вміння активно використовувати як знаряддя спілкування сучасну літературну мову з усіма багатствами виражальних засобів та властивими літературній мові нормами.

Мова здається нам чимось звичним і дуже простим, а насправді цей дивний людський феномен надзвичайно складний. Саме тому люди нерідко забувають: знати мову – не означає володіти нею. Звичайно, щоб «порозумітися», достатньо знати 3-5 тисяч слів. Але ж мова народу нараховує сотні тисяч слів (у найбільшому сучасному словникові зафіксовано близько 200 тисяч). Отже, багатство загальнонародної мови повинне виховувати прагнення до багатства індивідуального мовлення.

У словнику лінгвістичних термінів О. Ахматової подано таке визначення культури мови: «Культура мови – це ступінь відповідності нормам вимови, слововживання тощо, установленим для даної мови; здатність наслідувати кращі зразки в своєму індивідуальному мовленні».

Культура мови оцінюється щодо точності, ясності, виразності, стилістичної вправності, майстерності мовця у використанні лексичних, граматичних синонімів, у доборі варіантів висловлювання.

Висока культура мови означає володіння стилістичними багатствами мови, уникнення в мовній практиці газетних штамів, канцеляризмів, діалектизмів, досягнення усної й писемної форм спілкування, які б найповніше, найточніше передавали зміст думки. Мовні стереотипи, недбалість у висловленні – це бідність думки. Для більшості націй Європи літературна мова тією чи іншою мірою віддалена від реальної мовної практики. На регіональні особливості накладаються ще й жаргони різних суспільних і соціальних груп. Широко побутує явище диглосії – використання тим самим мовцем залежно від ситуації різних мов чи діалектів.

На жаль, суржик – давнє явище. Ще наприкінці XIX-XX ст. звучало застереження інтелігенції щодо поширення цієї скаліченої мови Україною як «збитку і згуби слов’янського добра». Характеристики суржику лише негативні: «мішана й ламана мова», «мовний покруч», «здеградована під тиском русифікації форма українського мовлення», «мовний безлад», «низька мова», «кровозмісне дитя двомовності», «бур’ян».

Причинами такого всеохоплюючого впливу однієї мови на іншу науковці вважають цілеспрямовану мовно-культурну політику, тобто мовний тиск однієї мови на іншу, а також велику зовнішню подібність і тісну спорідненість лексичного складу й граматичної системи української й російської мов. Наприкінці XX ст. українські мовознавці, відчувши загрозу тотального розмивання норм української мови, української літератури, розпочали рішучу боротьбу проти наступу суржику. Особливо потерпає від суржику українське мовлення, сфера вимови слів. На думку проф. Л. Масенко, 90% цієї змішаної

мови східних українців становлять російські слова, які вимовляють по-українськи.

Суржик – невпорядкована, безсистемна мова, яка руйнує українську мовну систему. Російські елементи входили в українське мовлення під впливом певних політичних, історичних і соціокультурних обставин. З плином часу сформувався різновид українського мовлення, що містить значну кількість російських форм, слів і словосполучень, зовнішньо оформлених нібито за нормами української мови.

Звичайно, процес взаємопроникнення слів із однієї мови в іншу – закономірний процес; значна частина з однієї мови засвоюється, підпорядковується нормам і стає повноправною лексикою іншої мови. Однак, коли слова з чужої мови вживаються бездумно, безсистемно, це засмічує мову.

Сьогодні слово «суржик» почали вживати й у широкому розумінні – як назву zdegradovanogo, ubogogo духовного світу людини, її відірваності від рідного, як назву для мішанини залишків давнього, батьківського із тим чужим, що нівелює особистість, національно-мовну свідомість... Скалічена мова отуплює людину, зводить її мислення до примітиву. Адже мова виражає не тільки думку. Слово стимулює свідомість, підпорядковує її собі, формує. Суржик в Україні є небезпечним і шкідливим, бо паразитує на мові, що формувалась упродовж віків, загрожує змінити мову.

Список використаних джерел

1. Андрусів С. Страх перед мовою як психоконфлікт сучасного українця / С. Андрусів // Сучасність. – 1995. – №7 – 8. – С.148.
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: посібник / за ред. Сербенської О. – Львів: Світ, 1994. – С.152.
3. Культура української мови: довідник / за ред. В. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – С.304.
4. Розмови про наболіле, або якби ми вчилися так, як треба.../ Погрібний А.Г. – К.: Просвіта, 2000. – С.319.
5. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націєтворення / Рябчук М. – К.: Критика, 2000. – С.181.

Марія Долінська

*викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Горохівський
коледж Львівського НАУ, maria_dolinska@ukr.net*

РОЗВИТОК ІНІЦІАТИВИ І ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Розвиток студента є основною складовою виховання та навчання. Кожна молода людина індивідуальна, талановита та особлива. Важливо лише створити передумови та надати їй можливість проявити свої природні задатки, набуті знання та сприяти їх розвитку та самореалізації.

Удосконалення особистості відбувається на основі набуття практичного досвіду, важливою складовою якого є розвиток навичок інтеграції і взаємодії із зовнішнім середовищем. Під час навчального процесу викладач велику увагу

приділяє вмінню студентів приймати самостійні рішення, умінню спілкуватися, діяти в нестандартних ситуаціях, мислити креативно та швидко.

Одним із методів розвитку та підготовки майбутнього конкурентно-спроможного спеціаліста є його участь у тренінгах. Саме тренінг є цікавим процесом пізнання себе та інших, формування професійного спілкування, ефективною формою опанування знань, інструментом для формування вмінь і навичок, формою розширення досвіду. Під час тренінгу створюється неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед студентами безліч варіантів розвитку та розв'язання проблеми. Як правило, учасники в захваті від тренінгових методів, тому що ці методи роблять процес навчання цікавим і необтяжливим. Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Тренінг орієнтований перш за все на запитання та пошук. У своїй діяльності наслідую А. Макаренка і вважаю, що під час тренінгу у групі повинен бути радісний, піднесений настрій, бадьорість, впевненість у собі, готовність до дії і, разом з тим, життя у спокійному, енергійному русі, створення ситуації успіху та задоволення від навчання. Серед типових труднощів у проведенні тренінгів є пасивність деяких учасників, перехід обговорення на особистість, а не на проблеми, відмова від виступів, прагнення деяких учасників до лідерства і т.д. Необхідно виявляти ці причини і визначати шляхи їх усунення, можливо це новизна дисципліни, незвичайність вправ, конфлікти з викладачем, боязнь публічного виступу, критики, сором'язливість, стриманість, зайва гарячковість окремих учасників тощо.

Одним із шляхів оновлення професійної підготовки майбутніх агентів комерційних послуг є трансформація традиційного навчального процесу у коледжі в інтерактивний, у якому студент визначається рівноправним суб'єктом навчальної взаємодії. Це створення атмосфери співробітництва, що зумовлює потребу діалогу як домінантної форми навчального спілкування, спонукає до обміну думками, враженнями, досвідом. В організації навчання відбувається використання окремих форм і методів навчання, що надають перевагу творчій ініціативі, конструювання «ситуації успіху», «ситуації вибору», самоаналізу, самооцінки, самопізнання, самовираження та самореалізації.

Ще К.Д.Ушинський відзначав, що «заохотити» людину до навчання більш гідне завдання, ніж поневолити. Викладач зобов'язаний не просто передавати свої знання студенту, а спонукати його активно шукати та набувати знання. Проектне навчання іноді розглядають як альтернативу аудиторній системі навчання. Однак, деякі науковці вважають, що його варто використовувати як доповнення до інших видів навчання. Проектні технології, до впровадження яких так активно закликають викладачів, спрямовані на стимулювання інтересу студентів до нових знань, на розвиток студента через вирішення проблем і використання цих знань у конкретній практичній діяльності. Особливо актуальним є застосування методу проектів сьогодні, коли сучасна освіта переорієнтовується на профільне навчання. Метою навчального проектування є створення педагогом таких умов під час освітнього процесу, за

яких його результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності студентів. Ефективно використовувати цей метод під час проведення підсумково-узагальнюючих занять на випускному курсі майбутніх спеціалістів комерційної справи. Адже навчальний процес повинен мати професійну спрямованість, що означає закріплювати позитивне ставлення та інтерес до майбутньої професії, прагнення усвідомлювати завдання виробництва, оптового і роздрібного продажу, надання послуг та престиж професії майбутнього спеціаліста. Під час підготовки і проведення таких занять студенти здійснюють дослідницьку роботу та залучаються до гурткової роботи. Результатом кінцевої діяльності є презентація і захист власних проєктів. Свої творчі роботи студенти представляють на конференціях обласного і міжнародного рівня. У творчого викладача зустрічаються творчі студенти, які займають призові місця. У процесі роботи над проєктом відбувається залучення студентів у реальну діяльність предметної галузі, з якої виникло саме завдання; набуття навичок самостійної роботи у процесі виконання проєкту; розвиток ініціативи та творчості. При виконанні проєктів дослідницька робота допомагає ознайомитися з досягненнями науки і техніки, реаліями перетворень в Україні та за її межами, розкрити творчі здібності та яскраву індивідуальність.

Проектне навчання іноді розглядають як одну із форм реалізації проблемного навчання. Дійсно, викладач тільки ставить задачу, діяльність із збиранням потрібної інформації, підбір методів дослідження й аналіз отриманих даних проводять студенти. Здійснення проектного навчання звичайно займає кілька занять, іноді цілий семестр. У цьому випадку основна робота над проєктом здійснюється в позаурочний час, викладач виступає в ролі консультанта. Студенти вчаться на власному досвіді й досвіді своїх товаришів, бачать результат своєї власної праці. Особливо цінним активізуючим стимулом діяльності є те, що проектне навчання не порушує принципу невимушеності, у міру виконання роботи зростає ступінь захопленості нею.

Отже, студенти мають можливість визначати, у якому порядку виконувати завдання, розподіляти свій час, робити вибір щодо допоміжних засобів для виконання завдань, вирішувати, працювати їм самостійно або спільно з іншими, визначати, де шукати потрібну інформацію. Студенти вчаться розпоряджатися наданою їм свободою, несуть відповідальність за прийняте рішення. Результатом цього є висока мотивація до участі в навчальному процесі. Провідна роль викладача зберігається: він керує, стимулює, контролює, навчає та проводить дискусію.

Навчальна дискусія є однією з найпопулярніших форм пізнання, однак викладачі неохоче використовують цей метод у своїй практиці, оскільки він вимагає: особливої підготовчої роботи; доброго знання предмета обговорення; уміння керувати ходом дискусії та залучати у процес обговорення неактивних студентів; прийняття викладачем неминучого пожвавлення студентів. Далеко не кожний педагог володіє технологією ведення дискусії. Однак у методі проєктів дискусія є обов'язковим і неминучим етапом.

Класик педагогічної майстерності К.Ушинський висловив думку, яку можна вважати девізом дискусії: «Не вміти добре виражати свої думки – недолік; але не мати самостійних думок – набагато більший; самостійні ж

думки впливають лише із самостійно набутих знань». Якщо навчальний діалог у взаємодіях викладача та студентів використовується регулярно, то в останніх формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, зникає страх висловити «неправильне» припущення (оскільки помилка не несе за собою негативної оцінки) та встановлюються довірливі стосунки з викладачем, який постійно спонукає до нестандартного мислення. Педагогічні труднощі даної форми організації групових занять пов'язані з тим, що викладач, який працює в інтерактивному режимі, повинен володіти навичками ведення дискусії.

Велике значення у представленні власних проектів має організація та проведення презентацій. В коледжі стало традицією проводити інтегровані заняття, проблемно-пошукові та імітаційні ігри, заняття колективної розумової діяльності. Такі заняття мають свої переваги у порівнянні із традиційними. Під час проведення таких занять існує взаємодія не двох викладачів, а викладачів усіх спеціальних дисциплін. Практикуються комплексні інтегровані заняття з циклу спеціальних дисциплін, захист звітів переддипломної практики та курсових робіт. Проведення цих занять дозволяє студентам глибше ознайомитися з навчальним матеріалом, максимально наблизити аудиторне навчання з практикою професійної діяльності, забезпечити міждисциплінарні зв'язки, а головне – розвиває у студентів інтелектуальні, творчі, комунікативні здібності та ініціативу.

Викладачу у своїй роботі слід використовувати нові педагогічні технології, проблемно-пошуковий та дослідницький підходи до виконання завдань, а саме виробничі та проблемні ситуації. Студентам пропонується інформація, яка має для них особисте значення. Їх навчають аналізувати, порівнювати, досліджувати, узагальнювати. Створюючи проблемні ситуації, викладач спрямовує діяльність студентів на їх розв'язання.

Найкращі результати дає поєднання різноманітних інновацій з уже випробуваними методами. Завдання викладача – це вдалий підбір методів роботи з студентами для того, щоб розвивати комунікативні здібності майбутніх фахівців, сприяти професійному розвитку й формуванню вмінь приймати оптимальні професійні рішення, спонукати до творчості та сприяти розвитку дослідницьких навичок студентів.

Вдосконалення навчально-виховного процесу є зміна технологій навчання шляхом включення у навчально-виховний процес ігрової діяльності, проектних технологій. Дослідження, пов'язані з розробкою і впровадженням нових технологій навчання, в основу яких покладено застосування ігор, проектів, свідчать про наявність у них значних можливостей щодо підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Ігрові програми є найпопулярнішими формами організації розвитку студентського дозвілля, а тому їх зміст має сприяти особистісному зростанню кожного учасника та глядача. Ігрова програма обмежена в часі (від 80 хвилин до години), а тому кожен її етап суворо регламентований дотриманням часових рамок, певних правил та умов. Це сприяє розвитку уваги, пам'яті, спостережливості, швидкості реакції, вихованню відповідальності, дисциплінованості. Участь у конкурсах-експромтах та іграх-змаганнях сприяє виявленню організаторських, пізнавальних, творчих, акторських здібностей,

розвитку творчої уяви та фантазії, ініціативи, спонукає до видумки, прийняття оригінальних, нестандартних, неочікуваних рішень. У ході конкурсно-ігрових програм активно використовують методи змагання, конкурсності, експромту, імпровізації, театралізації, що сприяє корекції знань, умінь, навичок, розвитку різноманітних здібностей (пізнавальних, творчих, естетичних, мовленнєвих, організаторських), створює умови для реалізації потенційних можливостей учасників, їх самопізнання, самоствердження, спонукає до самоосвіти та самовиховання.

Метою гри-змагання є порівняння знань, умінь, навичок, здібностей учасників, створення педагогічної ситуації для самовираження учасників. Тому ігрові програми є могутнім стимулом для розвитку та вдосконалення людини. Розвиватися можливо лише у порівнянні себе з іншими, а гра-змагання і є таким моментом порівняння, що й зумовлює педагогічний ефект ігрових програм. Таким чином, участь в ігровій програмі стимулює бажання студента бути першим, кращим, спонукає його до вдосконалення. У ході конкурсно-ігрових програм можна створити всі умови для формування адекватної самооцінки студента, розвитку його вольових якостей, значення у світі захоплень та професій. Так як в основі кожної ігрової програми лежить принцип суперництва, змагання, то в ході її проведення сповна реалізується корекційна функція ігрової діяльності. Кожна ігрова програма обов'язково передбачає активне спілкування її учасників, тому вона виконує комунікативну функцію. Процес підготовки та проведення конкурсно-ігрової програми уможливорює реалізацію комплексу освітньо-виховних завдань, застосування інтерактивних методів та форм виховної роботи, поєднання індивідуальних, групових та масових ігор, змагань, конкурсів-експромтів. Зазначене вище дає підставу стверджувати, що ігрова програма є комплексною формою організації ігрової діяльності студентів у позаурочний час.

Студенти завжди дуже радо приймають участь у інтелектуальних іграх і тому вони проходять дуже емоційно, жваво, енергійно. А. Франс говорив: «Вчитися треба лише весело. Щоб переварювати знання, їх потрібно поглинати з апетитом».

Прикладом розвитку ініціативи та творчості є участь у *конкурсах «Кращий за професією»*. Творчість – необхідна умова інтелектуального та духовного зростання людини і поступального руху суспільства. Проблема розвитку творчих здібностей студентів дуже важлива в наш час, адже майбутнє України залежить від того, кого ми виховаємо й навчимо. Сучасне життя потребує молодих людей з багатим інтелектом і великим творчим потенціалом. Під час проведення відкритих занять та виховних заходів різної тематики, застосовуючи інтерактивні технології навчально-виховної роботи формуємо у студентів такі особисті якості, задовольняємо потреби кожного студента в активності, ініціативності, самодіяльності, у спілкуванні із однолітками, що не завжди є можливим на заняттях. Студенти після відкритих виховних заходів своєю розкутістю, ініціативою, артистизмом, незалежністю поведінки, здатністю відчувати і творити прекрасне, почуттям гумору та наполегливістю завойовують собі славу.

Поза-аудиторні заходи дають змогу студентам виступати в нових соціальних амплуа, виконувати ролі, які відрізняються від ролі студента: це особлива сфера, де молоді люди можуть задовольнити особистісні потреби у самовираженні та позитивній самооцінці. До того ж такі заходи дозволяють розширити світогляд студентів, поглибити їх знання, зміцнити набуті на заняттях навички та вміння, розвинути творчі здібності, задовольнити різнобічні інтереси, сформувати їх самостійність, ініціативність, організувати практичну суспільно корисну діяльність, поглибити їх емоційне сприйняття життя.

Список використаних джерел

1. Бондарчук Н. В. Інноваційні технології в освіті [Електронний ресурс] / Н. В. Бондарчук, О. І. Булейко // Педагогічний альманах. – Вінниця – 2011. – Випуск 9. – С. 207 – 213с.

2. Стрілець С. І. Інноваційні технології і методи навчання у вищій освіті: проблеми та перспективи / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів : Видавничий відділ ЧДПУ, 2011. – Вип. 90 – С. 204–209.

Іван Кононенко

викладач-методист, голова циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін, методист, Аграрно-економічний коледж Полтавської державної аграрної академії, kiv2007p@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПІДХОДУ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В КОЛЕДЖАХ

Ресурсний підхід – це підхід до стратегічного аналізу діяльності навчального закладу, в рамках якого приділяється велика увага специфічним для закладу ресурсів і компетенцій в контексті її конкурентного оточення. Однією з сильних сторін ресурсного підходу є можливість за допомогою нього пояснити в доступних термінах причини успіху виховання в коледжах, застосування компетентнісного підходу на практиці і розробку конкурентних стратегій розвитку виховного процесу.

Ресурси особистості характеризуються певною діалектичною єдністю кількісних і якісних ознак; це складне соціальне явище, що має свою структуру, просторову і часову орієнтацію. Ресурси студента — це наявні засоби, властивості, якості особистості, якими він реально володіє.

Найтісніше пов'язана з процесом особистісно орієнтованого управління виховним процесом підсистема індивідуально-психологічних ресурсів.

Індивідуально-психологічні ресурси особистості — це система, що включає сукупність усіх індивідуальних психологічних властивостей особистості, що забезпечують можливість її розвитку і визначають унікальний шлях цього розвитку [5].

Аналіз праць, що присвячені різним аспектам індивідуальності [4; 7; 8; 10; 11; 12], дозволяє виділити такі компоненти, які є своєрідними «структурними одиницями» системи внутрішніх індивідуально-психологічних ресурсів особистості студента.

1. Професійно-кваліфікаційний компонент включає рівень прагнення студента до оволодіння ним професійними здібностями, рівень його вихованості, кваліфікаційну категорію. Від кваліфікаційних ресурсів залежить не тільки успішність роботи за своїм фахом, але і здатність до інноваційної діяльності, до саморозвитку.

2. Мотиваційний компонент включає особливості мотиваційно-потребнісної сфери особистості. Це найважливіший компонент у системі індивідуально-психологічних ресурсів студента, що суттєво впливає на інші компоненти. Від ступеня реалізації мотиваційних ресурсів багато в чому залежить ефективність використання ресурсів особистості в цілому.

3. Емоційно-вольовий компонент відбиває особливості емоційного реагування на прояви зовнішнього середовища і вольове регулювання; передбачає вміння студента оцінювати свої почуття й емоції в конкретному виховному процесі, управляти ними в процесі спілкування з старшими та товаришами.

4. Ціннісно-орієнтаційний компонент відбиває особливості системи цінностей особистості. Система ціннісних орієнтацій виступає в ролі центральної ланки свідомості особистості, яка полягає в її ставленні до світу і до самої себе. Цю систему розглядають як внутрішній ресурс, який визначає спрямованість діяльності студента, служить основою для вибору цілей і засобів отримання знань та оволодіння моральними якостями.

5. Рефлексивний компонент включає індивідуальні особливості здійснення рефлексивного аналізу своєї діяльності і поведінки. Особливості виховної рефлексії в підході до студента полягають не тільки в самоаналізі і самооцінці, а пов'язані з необхідністю аналізу й осмислення іншої людини. Для ефективного здійснення аналізу й контролю власних суджень, дій і станів, діяльності та розвитку студент має володіти здатністю до рефлексії [8; 9]. Рефлексія — це не просто усвідомлення того, що є в людині, але й перетворення самої людини, її індивідуальної свідомості, її особистості, здібностей до пізнання, до діяльності.

6. Творчий компонент складається з поєднання ерудиції, професійно-виховної компетентності, розвиненої уяви, нестереотипного, глибокого мислення, вибіркості, спостережливості. Рівень творчості у вихованні студента відбиває ступінь використання ним своїх можливостей для досягнення поставлених цілей [11].

Управління виховним процесом на засадах ресурсного підходу передбачає врахування ресурсів студентів і полягає в їх виявленні, ефективному використанні й забезпеченні умов для їх розвитку.

Управління розвитком ресурсів виховного процесу студентами — одна з найважливіших функцій управління студентським колективом.

Функція управління розвитком ресурсів студентів реалізується, зокрема:

- 1) у програмах розвитку професійно-виховної компетентності;
- 2) в удосконаленні професійної освіти, перепідготовки і підвищення виховного процесу;
- 3) у зміні змісту виховання, формах організації і мотивації;
- 4) в оптимізації форм і методів підбору, оцінки, виховання.

Зовнішні ресурси забезпечують організацію виховного процесу студентів коледжу у комфортних умовах, реалізацію валеологічних завдань інноваційного виховання, оптимальну динаміку працездатності, урахування рівня самопочуття студентів у виховному режимі навчального закладу. Виявлення індивідуальних ресурсів кожного студента, прогнозування їхніх змін і створення умов для реалізації індивідуальних можливостей має стати основою взаємодії викладацького складу і студентського колективу.

Зазначимо основні ідеї ресурсного підходу, які мають бути враховані в підготовці студентів до інноваційної діяльності:

- осмислене прагнення до правомірної поведінки та майбутньої професійної діяльності, яка більшості індивідів дає приємність; кожна особистість прагне зробити свій внесок у реалізацію виховного процесу, в розроблення яких бере участь увесь студентський колектив закладу;
- більшість індивідів здатні до професійної і навчальної самостійності, творчості, відповідальності, особистого самоконтролю під час формування і використання змістовно-методичного забезпечення освітнього процесу;
- першорядним завданням керівників виховного процесу закладів на різних рівнях організації виховного процесу є ефективне використання людських ресурсів; вихователі і куратори створюють таку обстановку, в якій кожний студент може максимально виявити свої здібності; студентське самоврядування навчального закладу своїми діями і заходами сприяє участі членів студентського колективу у вирішенні важливих проблем, постійно розширюючи самостійність і самоконтроль останніх;
- кожний студент завдяки інноваційній діяльності може підвищити свій статус, оскільки на особистісному самодіяльному рівні найбільш повно може використати зовнішні і внутрішні ресурси.

Ресурсний підхід у студентському колективі передбачає узгодження з індивідуальним підходом у межах суміщення інтересів навчального закладу і студентів; застосування елементів маркетингових технологій, результатів аналітичного вивчення потреб ринку праці.

Також ресурсний підхід визначає необхідність розроблення послідовної стратегії управління виховним процесом студентського колективу і людськими ресурсами навчального закладу в таких напрямках:

від вузької спеціалізації і чітко визначених груп компетенцій, об'єктивації професійної відповідальності — до широких професійних і посадових форматів;

від спланованого кар'єрного шляху — до інформованого і гнучкого вибору траєкторії професійного розвитку кожного учасника студентського колективу;

від відповідальності студентського складу за якість дотримання правопорядку — до відповідальності студентів за власний загальний і професійний розвиток;

від контролю за проблемами, з якими стикаються учасники виховного процесу, — до створення можливостей для всебічного професійного зростання кожної особистості, попередження виникнення проблемних ситуацій, які негативно впливають на якість професійної підготовки;

від закритого розгляду фактора успіху — до відкритого обговорення рівня компетентності студентів, а також – відкритого рейтингу успішності студентів [5].

Як відомо, суспільству потрібні люди з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом. Не менш важливими будуть такі якості особистості студента, як висока моральність, особистісна відповідальність, внутрішня свобода, прагнення максимальної самореалізації, розвиток здатності досягати високої мети раціональним шляхом і коректними засобами.

У інновації виховного процесу відповідно до ресурсного підходу утвердився такий алгоритм (у значенні послідовних операцій) впровадження нового:

- 1) вивчення завдань, передбачених нормативними документами;
- 2) аналіз освітньої практики і зіставлення отриманих у його процесі даних із соціальними вимогами, відповідного часу;
- 3) моделювання еталонних результатів, яких очікують після перетворювального виховного процесу;
- 4) пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені в масовий виховний процес;
- 5) розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності впровадження нового;
- 6) відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів (зовнішніх ресурсів);
- 7) теоретична, методична, психологічна підготовка учасників упровадження нового [12].

Розвиток закладів освіти потребує переходу у новий якісний стан через освоєння нововведень, інноваційний процес, який є складним за своєю структурою. У структурі інноваційних процесів виокремлюють такі два рівні:

- 1) предметно-технологічний мікрорівень, що поділяє нововведення на частини (стадії, етапи, цикли), аналізуючи їхній змістовий аспект;
- 2) макрорівень, на якому розглядають взаємодію окремих нововведень, визначають особливості їх поєднання, трансформацію тощо [2].

Джерелами ідей інноваційної діяльності у контексті ресурсного підходу можуть бути потреби держави, регіону, міста як соціальне замовлення; здійснення соціального замовлення у законах, директивах і нормативних документах регіонального та місцевого значення; передовий педагогічний досвід; інтуїція та творчість керівників і педагогів як шлях спроб і помилок; дослідно-експериментальна робота; закордонний досвід.

Все це свідчить про актуальність дослідження проблем реформування та модернізації виховного процесу в коледжах з позицій ресурсного підходу та розроблення сучасних стратегій життєвого успіху на основі інноваційної професійної діяльності. Ресурсний підхід у підготовці майбутніх спеціалістів до інноваційної діяльності сприяє найбільш ефективному використанню людських ресурсів для досягнення цілей організації і особистих цілей кожного з учасників виховного процесу.

Подальшого ретельного вивчення і наукового аналізу потребують питання екологічних і валеологічних чинників людських ресурсів в інноваційній діяльності в виховному процесі в коледжах.

Список використаних джерел

1. Акбашева Р.Ш. Проектный подход к личностному образованию. – Уфа: БГПИ, 1999. – 132 с.
2. Аллаяров З.А. Педагогические условия личностно-профессионального развития учителя в муниципальной системе образования: Дисс. ... канд. пед. наук. – Уфа, 2002. – 172 с.
3. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. – СПб.: Питер, 2002. – 288 с.
4. Весна Е.Б. Понятие «личность» и «индивидуальность» в понятийном пространстве, описывающем человека // Мир психологии. – 1999. – № 4(20). – С. 275 – 295.
5. Гершунский Б.С. Философия образования. – М.: Московский психолого-социальный институт, Флинта, 1998. – 430 с.
6. Гинецинский В.И. Индивидуальность как предмет педагогической антропологии // Советская педагогика. – 1991. – № 9. – С. 46 – 49.
7. Голубева Э.А. Индивидуальные особенности памяти человека. – М., 1980. – 152 с.
8. Голубева Э.А. Способности и индивидуальность. – М.: Прометей, 1993. – 305 с.
9. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: “А.П.Н.”, 1999. – 463 с.
10. Каган М.С. Системный подход и гуманитарное знание. – Л.: Изд-во Ленинград. Университета, 1991. – 384 с.
11. Климов Е.А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы. – Казань, 1969. – 320 с.
12. Коссов Б.Б. Личность: теория, диагностика и развитие: Учебно-методическое пособие для высших учебных заведений. – М.: Академический Проект, 2000. – 240 с.

Юлія Кононенко

*викладач вищої категорії, Аграрний коледж управління і права
Полтавської державної аграрної академії, Ladyyusua@gmail.com*

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІЗ МОЛОДИМИ ВИКЛАДАЧАМИ В СИСТЕМІ ВНЗ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Відомо, що закінчення вузу та отримання диплома не означає, що початківець уже є професіоналом. У вищих навчальних закладах розпочинають свою педагогічну діяльність не лише випускники педагогічних академій, а й магістри вузької спеціалізації. Молоді фахівці, як правило не мають педагогічного досвіду, і їм доводиться пройти певний шлях професійного становлення, первісною частиною якого є період психологічної адаптації – «вживання» в професію, перехід від студента до викладача. Тим часом,

молодий викладач одразу починає працювати нарівні зі своїми досвідченими колегами [1], тому надзвичайно важливо створити умови для швидкої і комфортної адаптації молодих спеціалістів, допомогти їм розкрити свій педагогічний і творчий потенціал.

Розуміючи необхідність трудової адаптації молодих викладачів у 2008 році було прийнято рішення щодо створення в Аграрному коледжі управління і права ПДАА Методичного об'єднання молодих викладачів (МОМВ). До його роботи залучаються викладачі із досвідом педагогічної роботи, що не перевищує 5 років. Голова методичного об'єднання – викладач вищої категорії Кононенко Ю.С.

Робота Методичного об'єднання молодих викладачів передбачає проведення щомісячних відкритих засідань учасників об'єднання у формі круглих столів, під час яких є можливість обговорити і отримати консультації, а також дієву допомогу з питань:

1. Оформлення навчальної документації (робочих програм, інструктивних карток, навчально-методичних комплексів), переглянути кращі зразки документації викладачів вищої категорії, викладачів-методистів.
2. Ознайомлення із досвідом викладачів вищої категорії і викладачів – методистів щодо організації і проведення різних видів навчальних занять. (Обмін досвідом відбувається у вигляді майстер-класів, коуч-тренінгів).
3. Проведення майстер-класів щодо практичного використання інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі.
4. Проведення теоретичних і практичних занять щодо створення електронних навчальних ресурсів (електронних підручників, посібників, комплексів методичного забезпечення, особистих сайтів викладача), розробку і застосування технологій ресурсно-орієнтованого навчання.
5. Проведення семінарів-тренінгів із конфліктології.
6. Обміну досвідом молодих викладачів.

Формою звіту щодо результатів роботи є щорічне проведення Тижня Методичного об'єднання молодих викладачів у квітні місяці. Традиційно участь у проведенні заходів в рамках Тижня МОМВ беруть не лише молоді за віком і стажем роботи, а і молоді душею досвідчені викладачі, а також активні і творчі особистості із числа студентів Аграрного коледжу управління і права ПДАА.

Метою проведення тижня Методичного об'єднання молодих викладачів є надати змогу молодим викладачам проявити свої педагогічні, творчі, організаторські здібності, поділитися досвідом використання новітніх освітніх технологій, відвідати відкриті заняття досвідчених викладачів вищої категорії, ближче познайомитися із колегами під час проведення виховних і неформальних заходів, проявити себе як особистість.

Яскравою особливістю тижня МОМВ у 2015 році став принципово новий підхід в організації і орієнтація заходів на найкращі приклади і традиції європейських систем освіти, спрямування на встановлення партнерських стосунків між викладачами і студентами, спільна робота всіх учасників навчально-виховного процесу на спільний результат – підготовку високоякісних, культурно і інтелектуально розвинених сучасних фахівців.

Саме ці особливості відмітив голова громадської організації «Команда Молоді», нагороджуючи учасників турніру із Брейн-рингу за участю студентських команд і команд викладачів коледжу. Втіленням європейських традицій у освіті стали і спільні виховні години, що присвячені історії старих полтавських вулиць «Невідома Полтава», і проведення як традиційних форм навчальних занять рамках методичного семінару і так сучасних ділових ігор (Ділова гра «Відкрите засідання суду», що відбулася на базі Апеляційного суду Полтавської області).

Поза аудиторна робота була представлена засіданнями груп поглибленого вивчення іноземної мови і виставкою цікавих студентських проєктів, щодо освіти в різних країнах. Окремої уваги заслуговує засідання Літературної студії «Молода Муза», під час якого студенти та викладачі АКУП могли презентувати свою поетичну творчість.

Не обійшли стороною молоді викладачі і практично-пізнавальний бік навчально-виховного процесу. Викладачами циклової комісії Технології і механізації с/г виробництва були організовані екскурсії до «ПАТ Автоагрегатний завод», Віварію ПДАА та облНЦУМ.

Багаторічний досвід роботи Методичного об'єднання молодих викладачів свідчить про необхідність і високу ефективність таких форм роботи із молодими спеціалістами. Відчуваючи підтримку досвідчених колег, молоді викладачі швидше адаптуються до нових умов, мають змогу розкрити свої педагогічні і творчі здібності, проявити активність. З іншого боку, викладачі із значним досвідом роботи черпають натхнення у креативності і прогресивності молодих кадрів. Як результат – поєднання ініціативності і свіжого нестандартного підходу молодих викладачів із досвідом досвідчених колег, що спрямоване на спільний результат – максимальну ефективність навчально-виховного процесу, його відповідність сучасним вимогам і світовим стандартам.

Список використаних джерел

1. Харсун.О. Адаптація молодого викладача в системі вищої школи. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1351>
2. Кононенко Ю.С. Основна умова творчої діяльності – інноваційний потенціал педагога. - Організація освітнього процесу в технікумах і коледжах. Випуск 20. 2016 р.

Ірина Ланова

*старший викладач, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
lanovaya@ukr.net*

КУЛЬТУРА МОВИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Володіння культурою мови – одна з головних і важливих характеристик професійності людей багатьох спеціальностей: юристів, гірників, інженерів, будівельників, державних службовців, викладачів, менеджерів тощо. Для багатьох із них, як вважає Л. Струганець [4], важливою складовою професійної

культури є культура мовлення, оскільки для низки професій мова – це основне знаряддя праці.

На думку Н. Бабич, культура мови залежить від уміння правильно й грамотно побудувати фразу, знайти потрібний відповідник і вимовити його відповідно до норми літературної вимови. Серед багатьох завдань культури мови можна виділити такі, як: вироблення в майбутніх фахівців навичок професійного спілкування, засвоєння літературних норм у слововживанні, під час граматичного, стилістичного оформлення мови, вимови та наголошування, неприйняття спотвореної мови або суржику [1].

Усім важливо володіти культурою мови незалежно від майбутньої посади, роду занять, усім, хто пов'язаний з людьми, хто вміє організувати та спрямувати їх роботу, хто виховує, навчає, дбає про здоров'я, надає людям різноманітні послуги [1].

Ми поділяємо думку Л. Струганець щодо правильності, яка вважається визначальною ознакою культури мовлення. Якщо добре засвоїти літературні норми, які діють у мовній системі, а саме: правильну вимову звуків, правила наголошування слів, лексико-фразеологічну, граматичну, стилістичну нормативність, уміння писати відповідно до правописних і пунктуаційних норм – то можна говорити про вільне володіння мовою [2].

Важливою складовою професійної мови є точність. Як уважає М. Пентилюк, точність мовлення залежить від багатьох чинників, зокрема інтелектуального рівня мовця, багатства його активного словникового запасу, ерудованості, уміння логічно й послідовно висловлювати думки, доречно їх використовувати, уміло володіти законами мовного вираження думки [3].

Якщо говорити про формування культури мови майбутнього фахівця, то слід відзначити, що він повинен: досконало володіти сучасною українською літературною мовою; уміло, професійно використовувати мовні стилі й жанри відповідно до місця, обставин, часу; уміти працювати з різними типами текстів; швидко орієнтуватися в потоці різноманітної інформації українською мовою на різних каналах її передавання; уміти знаходити, вибирати й відбирати, сприймати, аналізувати й доречно використовувати інформацію професійного спрямування; володіти інтерактивним спілкуванням, що передбачає миттєву відповідну реакцію на повідомлення чи інформацію, яка знаходиться в контексті попередніх повідомлень; вільно володіти основами риторики; уміти швидко оцінювати мовленнєву ситуацію, на високому професійному рівні приймати рішення та планувати певні комунікативні дії [4].

Мова, обслуговуючи потреби сучасного суспільства, відіграє важливу роль у спілкуванні та взаємодії людей у процесі їх спільної трудової діяльності та співпраці. Ось чому культура мови – це невід'ємна складова мовної особистості майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Л. : Світ, 1990. – 232с.
2. Струганець Л.В. Культура мови / Струганець Л.В. – Т., 2000. – С. 16.
3. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика / М.І. Пентилюк. – К., 1994. – С. 48.

4.Струганець Л.В. Теоретичні основи культури мови / Струганець Л.В. – Т., 1997. – С. 69.

Ганна Савко

*студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
lemone99@mail.ru*

СЛЕНГ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ

Молодь – це особливий різновид людей, який бачить цей світ не як контраст, а як те, що можна змінювати за власним смаком. Зміни сягнули й мови, адже в ній є так багато слів: милозвучних і таких, що важко вимовити, лаконічних і задовгих, веселих і серйозних, деякими словами користуєшся – ледве не щодня, тому останні хочеться зробити особливими, веселими та зручними. Так виникає молодіжний сленг.

У нашому розумінні сленг – це ненормативна, неформальна, стилістично знижена, функціонально обмежена мова. Але сленг – це не шкідливе утворення мови, а органічна та деякою мірою необхідна частина цієї системи. Сленг розвивається, змінюється дуже швидко. Це утворення, яке може як легко утворитися, так і зникнути.

Молодіжний сленг – динамічна за своєю природою субсистема, яка варіюється залежно від певних етномовних та культурних особливостей регіону. Він переважно формується й функціонує в містах, відповідно його носії – міські жителі молодого віку (14-27 років). Вичленувати молодіжні сленгізми як замкнену підсистему можна тільки умовно.

Молодіжний сленг – другорядна, функціонально додаткова форма існування мови, що характеризується специфічним набором лексико-фразеологічних засобів. Вивченню мови міста повинен передувати його соціологічний опис. У сучасному урбаністичному просторі магазини зазвичай мають власну назву, яку мешканці міста й уживають. Оскільки саме молоді притаманна гра словом, то назви магазинів обігруються в молодіжному середовищі. Наприклад, магазин «Адідас» – Адік. Неофіційні найменування дискотек, нічних клубів, кафе, ресторанів, актуальні передусім для молодіжного міського соціуму, мають такі сленгові варіанти: Макдональдс – Мак, піцерія «Челентано» – Челик, кінотеатр «Мультиплекс» – Мультик. Сленгові назви отримують також міські будівлі та вулиці, але найбільш цікаві, привабливі й художні. У нашому місті таким прикладом може бути багатоквартирний будинок «Муравейник», який знаходиться на вулиці Матесевича, або «Китайка» на мікрорайоні Ювілейному, вулиця Карла Маркса – «Карлуха».

Серед запозиченої лексики інших жаргонів виділені: кримінальний жаргон (КЖ), жаргон наркоманів (НАРК), шкільний і студентський жаргони (ШК, СТУД), професійно орієнтовані молодіжні жаргони – армійські (АРМ), музичний (МУЗ), комп'ютерний (КОМП); жаргон торгівців і бізнесменів (ТОРГ, БІЗН), автомобілістів (АВТО). Наприклад, ШК і СТУД органічні у структурі молодіжного сленгу, оскільки їх носіями є виключно представники

молодого покоління (відповідно, школярі й студенти), але одночасно в цій підсистемі виокремлено своєрідне «виробниче ядро» – навчання. Такими прикладами сленгу є: «істик» – інститут, «учила» – учитель, «дек» – декан, «українка» – учитель української мови. Лексика СТУД складається із загальностудентської жаргонної лексики, з одного боку, і лексики, характерної для ВНЗ певного регіону, факультету, спеціальності, – з іншого. Основою жаргону торгівців і бізнесменів є товари, гроші й відповідні дії: «зрубати бабло» – заробити грошей, «плюсанути» – дістати прибуток. Жаргонізми комп'ютерників: «вінд» – програма Windows, «лазер» – лазерний принтер, «комп» – комп'ютер. Найпоширенішими лексемами групи автомобілістів є назви різноманітних автомобільних деталей та іншого обладнання: «бублик» – кермо, «тачка» – автомобіль, «гума, скати» – шини. Власний сленг мають книголюби, газетярі, спортсмени та ін. До того ж у кожній з названих груп можна виділити підгрупи.

На молодіжний сленг впливає також іноземна мова. Англійська мова все більше й більше входить у наше життя та просто не може оминати таке явище, як молодіжний сленг, впливаючи на формування нових лексем. Лексеми, що утворилися від англійських слів, є результатом їх невдалої інтерпретації. Наприклад, слова «гирла» (дівчина), що пішло від перекрученого англійського *girl* (дівчина, дівчинка); щодо слова «хаза» (у значенні дім, будинок) можна розглянути два варіанти виникнення, а саме: англломовне походження – з'явилося на основі англійського *house* (будинок).

Уживання сленгів найчастіше диктується певним комунікативним наміром. Так, у мовленні окремих публічних політиків відбивається продумана популістична мовна стратегія, для того щоб вписатися в мовний стандарт певного соціального шару населення, бути в ньому комунікативно успішним і, як наслідок цього, – залучити його на свій бік. Наведемо приклади таких сленгових включень: «кинути», «навалом», «повний привіт», «таким макарром», «жратва», «кумекати», «закидон», «тягтися, «на стрьомі». Телебачення, радіо, художні фільми, журнали та газети також сприяють поширенню вживання ненормативної лексики. Шляхів до мовної досконалості безліч. Але всі вони починаються з любові до рідної мови, бажання майстерно володіти нею, з відчуттям власної відповідальності за рідну мову.

Можна зробити висновок, що практично кожна група людей, яких об'єднують спільні інтереси, має свій особливий тип мовлення, який реалізується в сленгових новоутвореннях і є притаманним лише цій групі. Це свідчить про те, що молодіжний сленг не є цілісною системою та включає загальномолодіжний жаргон, що характеризує мову певного покоління, і спеціальні молодіжні жаргони. Молодіжний сленг є неоднаковим відповідно до спілкування. Кожне з таких середовищ має свої відмінності, і сленг озвучує реалії життя саме в цьому оточенні.

Список використаних джерел

1. <http://uadocs.exdat.com/docs/index-24497.html>.
2. <http://ukrreferat.com/index.php?referat=31730&pg=4>.
3. lit.govuadocs.com.ua/docs/213/index.
4. <http://www.br.com.ua/referats/dysertacii ta autoreferaty/90704-13.html>.

5. <http://uchni.com.ua/kultura/155/index.html?page=4>.

Вікторія Черненко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, pnpu.chernenko@yandex.ru

Наталія Бєляєва

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, yanatalochka@mail.ru

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТВОРЧОГО СПАДКУ
ЛІТЕРАТУРНИХ ДІЯЧІВ ЯК ВИХОВНИЙ РЕСУРС**

Сучасний період розвитку людської цивілізації визначається процесами глобалізації та інтеграції майже всіх сфер суспільного життя. Ці процеси спрямовані на формування єдиного політико-економічного світового простору. Звісно, це стосується виховання й освіти, які в наш час розглядаються як провідні фактори світової інтеграції.

Суспільно-політичні та економічні процеси, що відбуваються в Україні, вимагають нового педагогічного бачення проблем виховання дитини в системі національної освіти. Важливим є завдання виховання гармонійно розвиненої, творчої особистості на засадах національної самобутності: громадянина незалежної держави, гуманіста, носія духовної культури нації.

Проблема виховання вирішується сьогодні відповідно до положень Конституції (Основного Закону) України, Законів України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про вищу освіту”, „Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти”, Концепції «Нова українська школа» (2016).

Проблема виховання та удосконалення виховного процесу присвячені роботи І. Беха, О. Бодальова, М. Боришевського, Н. Ганнусенко, О. Киричука, Г. Костюка, Е. Помиткіна, К. Чорної.

Методологічні засади ресурсного підходу вперше були сформульовані у класичних роботах з економічної теорії прибутку та конкуренції Д. Рикардо, Й. Шумпетера, Е. Пенроуз, М. Портера. Серед сучасних науковців важливу роль відіграють наукові пошуки та практична діяльність Н. Кононец, М. Мамардашвілі, С. Микитюк, В. Моляко.

Поняття ресурс тлумачиться як джерело, запас чого небудь (природні, енергетичні, матеріальні, трудові, фінансові ресурси) [2, с. 405].

Ресурси — все те, що може бути використано для забезпечення функціонування та розвитку школи.

Ресурси вчителя — це наявні засоби, властивості, якості особистості, якими педагог реально володіє [1].

Виховні ресурси протрактуємо як сукупність надбань людства, соціальної, побутової й історичної сфери та зусиль суб'єктів виховного впливу для досягнення педагогічної мети.

В. Сухомлинський відстоював думку, згідно з якою знання та почуття дітей завжди виступають у нерозривній єдності як ресурс вироблення їх способу життя. Оволодіння знаннями – це ідейно багате, багатогранне, емоційно насичене життя особистості. Пізнаючи і знаючи, людина хоче, прагне, любить, співчуває, гнівається, зневажає, ненавидить. Коли процес пізнання супроводжується емоційними переживаннями і збудженням почуттів людини, тоді знання набувають особистісної значущості, стають внутрішнім стимулом моральної поведінки. Отже, не слід відгороджувати дитину від хвилювань і тривоги, а, навпаки, створювати умови, за яких думка полонить серце, пробуджує почуття. Тільки за цієї умови, вважав автор, переконання здобуваються. Автором висловлюється думка, основною ідеєю якої є те, що у формуванні світоглядних переконань провідною ланкою виступає чуттєва сфера учнів: «Переконаність формується тоді, коли вихованець усвідомлює істину в процесі активної діяльності, проймається глибокими інтелектуальними, моральними, естетичними почуттями. Інтелектуальна та емоційна сфери духовного життя людини будь-якого віку взаємозв'язані й взаємозумовлені. Пізнавальні процеси завжди супроводжуються тими або іншими почуттями, але в кожному віці ця залежність проявляється своєрідно» [3, с. 251].

На нашу думку, значний виховний ресурс для розвитку моральних, духовних та громадянських якостей підростаючого покоління має творча літературна та педагогічна спадщина Лесі Українки.

Виховний ресурс літературних творів – це сукупність його художніх властивостей, які наділені величезним потенціалом естетичного, морального та духовного впливу на людину.

У доробку Лесі Українки ми виокремлюємо такі виховні ресурси:

- значущість рідної мови для збереження і розвитку нації. Ця ідея є провідною в творчості поетеси, її життєвих виборах загалом. Знаючи близько десяти іноземних мов, вона, однак, насамперед намагалася довести, що українська серед них є повноцінною, не менш гідною як за своїми виразними можливостями, так і відповідно до потенційного суспільного статусу, попри всі наявні утиски;

- вагомість українознавчого компоненту в вихованні. Рідна пісня, образи рідної природи, орнаменти вишивок, елементи побуту, традиції – все є чинниками національного виховання;

- сім'я, її традиції і цінності повинна розглядатися як незамінний чинник формування та функціонування особистості. Історія сім'ї Косачів-Драгоманових як середовища національного виховання, особистий внесок Лесі до збереження і розвитку родинних традицій, виховних цінностей відображені в її листах, спогадах рідних і сучасників, є безперечним цьому свідченням;

- наявність у соціумі кількох виховних ідеалів, що функціонують одночасно в різних виховних середовищах і різною мірою відображають суспільні запити. Виховний ідеал українця з педагогічних позицій Лесі Українки може розглядатися в трьох ракурсах: антиідеал як втілення якостей, негідних для людини, дитини свого часу і своєї нації; образ сучасника, наділеного гуманними, національно детермінованими якостями, що можуть і

повинні бути виховані в українця; ідеал виховання людини – борця, провісника суспільних змін, втілення якостей людини майбутнього суспільства;

– необхідність вдоволення матеріальних, методичних, кадрових запитів школи. Основні риси національної школи, як вони представлені в творчому спадку Лесі Українки, відображають її уявлення про особистість, яка повинна у цій школі формуватися, й утілюють мрію поетеси про створення середовища повноцінного розвитку дитини. Особлива роль при цьому відводиться постаті вчителя – людини гуманної, освіченої, здатної до творчої педагогічної діяльності. Проте в умовах кінця XIX – початку XX ст. таке відображення здійснювалось переважно за принципом „від протилежного”;

– вагомість у національному вихованні українця християнського чинника. Християнство визнавалось в цьому сенсі, хоча поцінювалось поетесою неоднозначно. Воно сприймалося нею насамперед як значущий культурний набуток людства, що, маючи вагоме значення для становлення і функціонування особистості, водночас може зумовлювати певні недоліки виховання. Критика Лесею Українкою християнства обумовлена для неї пріоритетом антропологічних цінностей. Вона надає перевагу виховному ідеалу людини як індивіда, незалежного від нав'язування йому суспільством способів життєдіяльності;

– людина має формуватися як свідомий творець власної долі. Вихована особистість – це, насамперед, та, що здатна взяти на себе відповідальність за свої гідні вибори протягом усього життєвого шляху, не скоритися перед несприятливими обставинами, зуміти вступити в боротьбу як із негідним оточенням, так і з власними слабкостями [4, с. 14].

Тож, актуальність цих педагогічних ідей не викликає сумнівів у контексті сучасних трансформацій української освіти та педагогічної теорії і практики та як виховний ресурс забезпечує: поєднання у змісті освіти національного та загальнолюдського; ствердження пріоритету гуманістичних цінностей загальнолюдського плану без приниження значення національних цінностей українського народу; визначення і педагогічне забезпечення змісту виховання молодого покоління українців; збереження й примноження культурного спадку українського народу у всіх сферах життя і діяльності людини; формування взаємин у сім'ї як виховному середовищі, що зорієнтоване на вирішення виховних завдань як власне родинного, так і суспільного характеру; виховання особистісних засад конструктивної життєтворчості особистості в умовах, які є для неї несприятливими з об'єктивних причин (хвороба, обмеженість соціальних можливостей тощо).

Список використаних джерел

1. Горбушина О.П. Психологический тренинг. Секреты проведения. – СПб.: Питер, 2007. – 167.: ил – (Серия «Практическая психология»).
2. Педагогічний словник / АПН; Інститут педагогіки / М.Д. Ярмаченко (відп. ред.), Н.Б. Копиленко (підгот.). — К. : Педагогічна думка, 2001. — 516 с.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. / В. О. Сухомлинський. — Т. 1. — К.: «Радянська школа», 1976. — 654 с.
4. Черненко В. О. Педагогічні ідеї про національну школу і виховання у творчій спадщині Лесі Українки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 /

В. О. Черненко ; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. — Кіровоград, 2011. — 20 с.

Ірина Чиж

*студентка магістратури «Управління інноваційною діяльністю»,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г Короленка*

ВНУТРІШНЬОШКІЛЬНІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Інноваційна діяльність навчальних закладів за роки незалежності України призвела до зміни цільових орієнтирів системи освіти, зокрема до її реформування в розвивальну через формування освітнього простору, який має забезпечити високоефективну систему послуг і умов, що відповідатимуть запитам усіх груп населення; становлення ефективної практики щодо соціалізації підростаючого покоління з урахуванням загальнолюдських цінностей і цінностей національної культури; зміни цілей управління навчальними закладами, що визначають їх розвиток, зміст діяльності суб'єктів управління, добір кадрів, методи та принципи управління.

В умовах інноваційного розвитку навчального закладу об'єктивно зумовлений і скоординований зміст діяльності суб'єктів управління набуває інноваційних ознак. Він позначається на підвищенні функціональної компетентності управлінців різних рівнів; застосуванні навчальним закладом інноваційних, конкурентних і партнерських стратегій щодо нарощування якості освітніх послуг і водночас збереження та підтримка внутрішньошкільних та загальних цінностей.

Загальні засади формування цінностей у підростаючого покоління викладено у важливих державних документах: законах України «Про загальну середню освіту» (2012 р.), «Про освіту» (1991 р.); Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) (1993 р.), Концепції середньої загальноосвітньої школи України (2001 р.), Програмі виховання дітей і учнівської молоді в Україні (2010 р.), «Білій книзі національної освіти України» (2009 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016) та ін [2; 4]. Майбутнє покоління буде працювати і жити в умовах ціннісного простору ХХІ століття, а формування індивідуальної системи цінностей сучасних школярів залежить, насамперед, від інститутів соціалізації, серед яких провідне місце займає навчальний заклад. Важливе значення вивченню проблеми розвитку ціннісних засад загальноосвітнього інноваційного навчального закладу надавали у своїх роботах такі вчені, як: І. Бех, В. Максакова, С. Подмазін, В. Сластьонін, І. Ісаєв, Є. Шиянов, Е. Юдін, І. Якиманська, С. Яценко та ін. Інноваційна педагогічна діяльність – заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, зорієнтована на зміну та розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики [1].

Інноваційний розвиток – комплексна діяльність, яка забезпечує створення (зародження, розробку), освоєння, використання та розповсюдження новації, що призводить до необхідних ефективних змін, появи якісного нового стану

системи [2]. Стратегічною метою діяльності інноваційного навчального закладу є забезпечення оптимального докладання фізичних і духовних сил всіх учасників освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства, а також формування внутрішньої інтелектуально-моральної свободи школярів [3, с. 57].

Інноваційний навчальний заклад може здійснювати свою діяльність за однією з моделей, розроблених у працях М. Поташника та А. Моїсєєва [5]. До таких можна віднести:

- 1) когнітивну модель, пріоритетом якої визначається навчання; учні опановують знання, вміння та навички за різнорівневою системою оцінювання;
- 2) емоційно-ціннісну модель: результати навчально-виховного процесу оцінюються за рівнем задоволеності дитиною взаємодією з іншими учасниками освітнього процесу;
- 3) модель особистісного самовизначення, згідно з якою пріоритетом обрано розвиток здатності учня самостійно обирати потребу в пізнанні у вигляді форм, методів, способів отримання освіти;
- 4) модель самореалізації особистості школяра, де пріоритетом є визначення рівня реалізованості здібностей і задатків школяра;
- 5) суб'єктна модель: результати навчально-виховного процесу оцінюються за ступенем реалізації функцій учня як суб'єкта власної освіти і розвитку, причому розвиток і виховання домінують над суто навчанням;
- 6) модель креативної освітньої практики: результати навчання оцінюються за рівнем здатності учня до креативної діяльності; головним завданням школяра є створення нових знань;
- 7) модель виховної освітньої практики: основним завданням є залучення учнів до цінностей суспільства, а виховання домінує над навчанням;
- 8) валеологічна модель: основна увага зосереджена на створенні належних медико-психологічних та психологічних умов фізичного та фізіологічного розвитку учнів [5, с. 140-141].

Зінківська спеціалізована школа І – ІІІ ступенів №2 поєднує у собі емоційно-ціннісну модель та модель креативної освітньої практики, тобто забезпечує навчально-виховний процес, який основним критерієм має задоволеність дитини взаємодією з іншими учасниками освітнього процесу, та спрямована на розвиток здатності учня до креативної діяльності з тим, щоб головним завданням школяра було створення нових знань.

Для досягнення цієї мети навчально-виховний процес у школі організовується відповідно до профілів. Профільне навчання спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти. Гармонійний розвиток учнів забезпечується педагогічним колективом, який постійно вдосконалює свою професійну компетентність. У школі діють такі методичні об'єднання: вчителів гуманітарного циклу; вчителів англійської мови; вчителів природничо-математичного циклу; вчителів суспільних дисциплін; вчителів початкових класів; вчителів художньо-естетичного циклу, фізичної культури і трудового навчання. Діяльність методичних об'єднань спрямована на втілення проблеми, над якою працює

школа: "Запровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес". Поглиблене вивчення предметів та робота з обдарованими учнями забезпечується діяльністю шкільного наукового товариства «Зміна».

Наукове товариство об'єднує обдарованих учнів 8-11 класів, які успішно оволодівають основами ведення наукових досліджень, впевнено засвоюють значний об'єм теоретичних знань, що виходить за рамки програмового матеріалу, навчаються кваліфіковано вести наукову дискусію, беруть участь у інтелектуальних конкурсах. Із кожним роком серед учнів зростає популярність інтелектуальних конкурсів. Окрім традиційних конкурсів «Кенгуру» і «Левеня» учні долучилися до участі у конкурсі з інформатики «Бобер», Всеукраїнській грі «Соняшник». Щороку старшокласники та їх наукові керівники представляють роботи у таких секціях МАН, як: українська література; фольклористика; літературна творчість; англійська мова; журналістика; хімія; екологія; ботаніка і зоологія; географія; історія України; етнологія; історичне краєзнавство; релігієзнавство та історія релігії. Таким чином, Зінківська спеціалізована школа І – ІІІ ступенів №2 стабільно утримує лідируючі позиції в районі за результативністю участі її учнів у ІІ і ІІІ етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін, наукових конкурсах та за показниками успішності школярів.

Список використаних джерел

1. Дмитренко М. Інновація як універсальна цінність суспільства / Микола Дмитренко // Освіта регіону. – 2010. – №1. – С.17–22.
2. Концепція інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/photo/koncepciya_innovaciynogo_rozvytku_ZNZ.pdf
3. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. В. Козак // Педагогічний процес: теорія та практика. – 2012. – №2 – С. 50-60.
4. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності : Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 7 листопада 2000 р. №522 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.irpin.com/viddil/v5/d109.htm>.
5. Поташник М. Качество образования в разных образовательных практиках / М. Поташник, А. Моисеев // Народное образование. – 1999. – №9. – С. 139–144.

Олена Харченко

директор, Департамент освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації, obluo@adm-pl.gov.ua

РОЗРОБКА ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

За твердженням І. Шмиголь, професійна компетентність вчителя – це складний комплекс, який включає професійні знання, вміння, навички, готовність до педагогічної діяльності, а також цілий ряд професійно важливих особистісних якостей вчителя, таких як: мобільність, креативність, толерантність,

урівноваженість, комунікабельність, чуйність, доброзичливість, прагнення до самопізнання, саморозвитку і самореалізації, саморефлексії тощо [2].

За Л. Карповою, структурними компонентами професійної компетентності є 3 сфери: *мотиваційна* (мотиви, настанови, орієнтації, спрямованість), яка забезпечує сформованість загальнокультурної, особистісно-мотиваційної та соціальної компетентності; *предметно-практична* (операційно-технологічна), що сприяє розвитку певних підвидів професійної компетентності (методологічної, практично-діяльнісної, дидактико-методичної, спеціально-наукової, економіко-правової, екологічної, інформаційної, управлінської, комунікативної); *саморегуляційна*, що розвиває психологічну компетентність та аутокомпетентність [1]. Уміння вчителя біології організовувати та проводити виховні заходи для своїх учнів, розробляти сценарії таких заходів, є невід'ємною частиною його професійної компетентності. Розробка та організація виховних заходів вчителем здійснюється у декілька етапів:

1. *Підготовчий* (вибір теми, складання плану та написання сценарію, підготовка доповідей вчителя та учнів, якщо передбачається доповіді учнів).
2. *Інформаційно-технологічний* (підбір цікавої, змістовної та корисної інформації у рамках теми виховного заходу, підготовка презентацій, відео тощо).
3. *Творчий* (якщо передбачено темою виховного заходу, здійснюється підготовка музичного супроводу: плейлист, музичні чи танцювальні номери).
4. *Реалізаційний* (безпосереднє проведення виховного заходу).

Пропонуємо розробку сценарію виховної години «**Молоко, яке тебе любить**», яку можна підготувати та провести разом зі старшокласниками.

План виховної години

1. Вступне слово вчителя.
2. Молоко – як продукт харчування.
3. Молочні продукти та історія їх виготовлення.
4. Кисломолочні продукти.
5. Хімічний склад молока і молокопродуктів.
6. Корова – годувальниця людини.
7. Масляна на Україні.
8. Молоко та молочні продукти в косметиці.
9. Заключне слово вчителя.
10. Топ-10 страв з молока.

Зазначимо, що доповіді вчителя та учнів доцільно проілюструвати на слайдах *презентації*, підібрано *відеоматеріал*.

Вчитель: Сьогодні ми поговоримо про продукт нам відомий і невідомий – молоко. На столі в людей воно займає не останнє місце. Недаром колядники колядували господарям:

*Щоб були у вас ковбаси,
Молоко і сало й м'ясо!*

Народжуючись, ми п'ємо молоко. І протягом усього життя вживаємо молочні продукти – масло, сир, сметану, кефір, йогурти.

*В кожній хаті на Україні
Вареники варять нині.
Це вареники знаменні
Як їх родичі пельмені*

Молоко тісно пов'язане з нашим життям. Це не лише продукт харчування, а й цілющі ліки, косметичний засіб.

Учень 1: Молоко – це біологічна рідина, секрет молочної залози ссавців. Воно забезпечує молодий ростучий організм всіма необхідними поживними, мінеральними і біологічно активними речовинами і є одним з основних продуктів харчування людини та сировиною для виробництва різних молочних продуктів.

Позитивні якості молока як продукту харчування людини високо оцінював видатний вчений-фізіолог І. П. Павлов. За його даними, між сортами людської їжі в надзвичайному положенні знаходиться молоко і це загальне визначення як побутового досвіду, так і медицини. Всіма й завжди молоко вважається найлегшою їжею. Це надзвичайне значення молока як їжі, виготовлене самою природою, тепер найвищою мірою усвідомлюється. Вчений вказував на три значні властивості, що характеризують молоко як цілком винятковий продукт харчування. Насамперед, це здатність легко засвоюватися при мінімальній секреторній роботі травних залоз організму. Потім – самостійна здатність збуджувати травний канал і далі – краща засвоюваність організмом азоту молока порівняно з азотом хліба.

Учень 2: Стародавні філософи, вчені називали молоко «криницею здоров'я», «соком життя», «білою кров'ю». Дійсно, в природі не існує, крім молока, іншого продукту, який містить в своєму складі таку кількість поживних, мінеральних, біологічно активних речовин, характеризується високою засвоюваністю, позитивно впливає на організм людини і тварини. Важливе значення молока пояснюється ще й тим, що в ньому міститься все необхідне для життя, росту і розвитку організму. Сучасна медицина визначає близько 60 факторів харчування, які людина повинна одержати з їжею. За своїм універсальним складом єдиний в природі харчовий продукт – доброякісне молоко – задовольняє потреби організму у цих факторах.

Учень 3: Встановлено, що молоко являє собою біологічну рідину, до складу якої входять вода, білки, жири, молочний цукор, фосфатиди, стерини Солі органічних кислот, мінеральні речовини, мікроелементи, вітаміни, ферменти, гормони, пігменти, імунні тіла, гази. Крім великої групи біологічно активних і бактерицидних речовин, у складі молока виділена оротова кислота, яка бере участь у процесах продовження життя, лактаційній діяльності та ферментативній рівновазі організму людини і тварини. У результаті наявності в складі молока великої кількості різних органічних, мінеральних і біологічно активних речовин та їх раціонального співвідношення створюються оптимальні умови для засвоювання як окремих його компонентів, так і в цілому молока і молочних продуктів. Останні відносять до дієтичних продуктів харчування з високою біологічною цінністю.

Учень 4: Кисломолочні продукти також характеризуються лікувально-профілактичними якостями. Вони засвоюються легше і швидше, ніж саме молоко. Лікувальні якості зумовлені не тільки наявністю в цих продуктах молочної кислоти, етилового спирту, великої кількості молочно-кислої мікрофлори, а й утворенням внаслідок життєдіяльності мікроорганізмів антибіотичних речовин. Так, кумис використовують при лікуванні туберкульозу. Важлива роль тут належить одержаним у результаті змішаного бродіння продуктам – молочній кислоті, спирту, вуглекислоті, антибіотикам.

Учень 5: Кисломолочні продукти поліпшують апетит, позитивно впливають на фізіологічні процеси організму людини й тварини, мають бактерицидні якості. Споживання молока, кефіру, кумису, йогурту, сиру та інших молочних продуктів має винятково важливе значення при профілактиці атеросклерозу. Відмічений також позитивний вплив молока при захворюваннях серцево-судинної системи, легень, нирок, печінки. Молоко добре впливає на процеси збудження і гальмування нервової системи, поліпшує кровообіг, позитивно впливає на обмінні процеси, нормалізує обмін білків та жирів. За ствердженням видатного вченого-біолога І.І.Мечнікова у фізіологічних механізмах довголіття важливу роль відіграють кисломолочні продукти, особливо ті, що виготовлені з використанням сильних кислоутворювачів із групи болгарської та ацидофільної паличок.

Учень 6: З молока виготовляють велику кількість різноманітних цінних харчових і технічних молочних продуктів. Це різні види питного молока, кисломолочних продуктів, вершків, сирів, масла, сухих молочних продуктів, молочних консервів, морозива. З побічної молочної сировини виготовляють молочний білок, харчовий та молочний кофеїн, молочний цукор, згущену молочну сироватку, заміник незбираного молока. Поживна цінність молока та молочних продуктів зумовлюється вмістом білків, жирів, вуглеводів, вітамінів та мінеральних речовин. Висока поживна якість молока визначається як вмістом різноманітних життєво необхідних речовин, сприятливим, раціональним з біологічної точки зору їх співвідношенням, так і специфічним складом та якостями окремих компонентів молока. Всі речовини молока знаходяться в легкозасвоюваній формі.

Учень 7: Враховуючи багатий історичний досвід та наукові дані щодо позитивного впливу на організм людини молока і молочних продуктів, їх високу біологічну цінність, дієтичне і лікувально-профілактичне значення, молочному харчуванню приділяють значної уваги. Інститутом харчування розроблені науково обґрунтовані норми споживання молока та молочних продуктів. Рекомендується такий раціон харчування, в складі якого молоко і молочні продукти становлять 1/3 добової потреби організму людини в енергії (1000 ккал) та основних поживних речовин. Згідно з нормами, кожна людина в середньому повинна споживати за рік 182 кг питного молока та дієтичних кисломолочних продуктів, 5,5 - вершкового масла та 6,5 кг сирів. За існуючими нормами харчування, здоровій людині віком 45 років і масою 70 кг необхідно вживати з їжею в добовому раціоні 3200 ккал енергії, в тому числі 100г білків, 100- жирів, 450 г вуглеводів, 800 г кальцію, 1600 – фосфору і 15 мг заліза.

Вчитель: Корову шанували як годувальницю людини, її любили, про неї турбувались, давали найкращий корм. У казках корова часто заміщала для сироти померлу матір, так само турбувалась і допомагала здолати труднощі. І це невипадково. Починаючи з Провідного понеділка, тобто через тиждень після Пасхи, і до самої зими корову виганяли на пасовище, адже “молоко в корови на язиці”. Коли корову виганяли вперше на пашу після зимівлі, на воротах запалювали багаття або клали сокиру. Корову кропили свяченою водою, підганяли освяченою вербовою гілкою. Цю гілку стромляли в стріху сараю, де ночувала скотина – це повинно було вберегти її від злих сил. Господарка казала: “Тей, сіра скотино, іди за густим молоком, за густою сметаною, де вчора ходила”.

Учень 1: Колись існувало повір'я: якщо господарка виносить сміття з хати підрешітком, то корова три роки не буде тільною. Коли корова була в охоті, господарка вела її до бика. Раніше село утримувало спільного бика, якого за плату порав хтось із селян. Ведучи корову на злучку, жінка одягалась у найкращий одяг, щоб люди задивлялись на неї й не зурочили корову. Телились корови переважно взимку, а тому напередодні уважно слідкували, щоб допомогти корові, щоб не замерзло теля. під час отелу молились: “господи, поможи теля зродить, як Бог велів”. Народжене телятко тричі переступали, примовляючи: “не знаю я, що ти таке чи бик, чи телиця? Щоб тебе не знали ні кров, ні вроки, ні перелогі”. Потім окреслювали ножом з роговою колодкою корову й теля. Примітили: теля буде гарно рости, якщо саме виссе молозиво. В холодну пору року теля забирали до хати, вкривали чоловічим одягом, давали в рот соломинку, “щоб пашею не перебирало”.

Учень 2: Коли господарка вперше йшла доїти корову після отелу, то здоювала з кожної дійки тричі через чоловічу сорочку молозиво в порожнє яйце, заривали його на покутті: “Оце тобі, нечиста сило, поживка, щоб моєї скотини не заїдав”; давала з'їсти великодню шишку, “щоб смирна була”. Подекуди корову обсипали маком з трьох маківок, які зацвіли першими і освячувались разом з паскою. Обсипали і казали: “Хто цей мак забере, то тоді в корови молоко відбере”. Просвердлювали ріг, насипали в нього такого самого маку і забивали отвір осиковим кілочком, “щоб на молоко добра була й відьма її не зіпсувала”. Від відьом корову оберігали й іншими способами: у сараї глибоко в землю забивали осикового кілка, до хвоста корови прив'язували мішечок з ладаном, печиною й сажею з кочерг.

Учень 3: Щоб у корови було багато молока, три дні після отелу її напували непочатою водою з буркуном, примовляли: “Святий Аврам на се зілля орав, з усіх дощів, з усіх блискавок росу збирав й моїй скотині молочко прибивляв”. У цей час нічого не можна віддавати з дому, “бо молоко піде”. Коли молоко псувалося, ставало водянистим, синім або з кров'ю, то це пов'язували з діями відьми. Знахарі в таких випадках діяли колись так: розколювали осиковий кілочок, виймали серцевину, потім попід вим'ям тричі проймали ніж і навхрест зістригали волосся. Серцевину й волосся ділили пополам, після чого волосся замотували в папір, давали корові з'їсти з хлібом, а серцевину на покутті клали й не дивились на неї дев'ять днів. Робили ще й так: видоювали молоко, виливали на тому ж місці, а корову підкурювали свяченим ладаном. Якщо нікому не розповідати про це, то, казали, причина обов'язково до весни минеться.

Учень 4: З коровою поводитись лагідно, її ніколи не били, не сварили. З різдвяного столу їй виносили хліба, а кидаючи доїти, давали хліба-солі – “одхідного”, так само, як і наймиту при розрахунку. Існують до цього часу народні повір'я, пов'язані з коровою. Так, наприклад, не можна лишати на землі молоко – його слід якнайшвидше прикидати землею. Здоївши корову, їй слід давати кусочок хліба з сіллю, але вломленого, а не зрізаного, “щоб молоко не урізалось”.

Учень 5: Всім, мабуть, знайома жартівлива пісня “А мій милий вареничків просить”. Але не всі знають, що раніше вареники подавались до недільного столу. Чоловіку захотілось поїсти вареників буденного дня, тому й доводилось довго

просити свою дружину їх приготувати. На різних торжествах вареники були обов'язковою стравою: їх готували на хрестини, на поминки, на храмове свято, для толоки і обжинок. Вареники приносили дружки молодій “снідати”, молодиці, йдучи до породіллі на родини, й бажали:” щоб ти повна була, як вареник”. Вареники з сиром, мащені сметаною, обов'язково слід їсти на Масниці, навіть більше від млинців та налисників.

(Виконується пісня “А мій милий вареничків хоче”).

Вчитель: Милі гості! Просим сісти.

*Вареники будем їсти
Вареники непогані
Вареники у сметані,
Вас чекають у макітрі
Вареники дуже ситні.
Білобокi, круглолиці,
З української тиєниці.
Їжте. їжте просим щиро
Вареники наші з сиром
Вареники непогані
Вареники у сметані.*

Зима має багато свят. Перед початком Великого посту були м'ясниці й пущення (рос. масляна). М'ясниці час забав і весіль. Пущення знане в цілому світі, як карнавал у християнських народів.

Учень 6: Останній тиждень перед Великим постом називається Масляною. Після неї вже починаються приготування до Пасхи. Не їли м'яса, зате споживали молоко, сир, рибу і обов'язково млинці, а в Україні - вареники з сиром, гречані млинці – гречаники. *Зустріч.* У цей день із соломи робили опудало Масляної, одягали на нього старий жіночий одяг, насаджували на палку й зі співами возили на санях по селу. Потім Масляну ставили на горі, з якої починалось масове катання на санях. *Заігриш.* З цього дня починалися розваги: катання на санях, народні гуляння, вистави. По вулицях ходили наряджені в різні костюми люди, експромтом влаштовували веселі домашні концерти. Великими компаніями катались по місту на тройках і на простих санях. було в пошані катання зі зледенілих гір. *Ласунка.* Пригощали в усіх домах млинцями, варениками, іншими наїдками. В кожній сім'ї накривали столи зі смачною їжею, пекли млинці, в селах варили пиво вскладчину. В торгівельних наметах продавали медові пряники, горіхи, медові напої. Прямо під відкритим небом можна було напитися чаю з самовара.

(Виконується пісня “Із сиром пироги”).

Учень 7: *Розгул.* Середина ігор і веселощів. Можливо, саме тоді проходили і палкі кулачні бої, кулачки, які ведуть свій початок з Давньої Русі. Битися можна було “стінка на стінку” (“колективні бої” або “сам на сам”). *Тещині Вечори.* Ціла низка звичаїв була спрямована на те, щоб прискорити весілля, сприяти неодруженим молодим знайти собі пару. Основне ж було – відвідання тещі зятями, для яких вона пекла млинці, варила вареники, влаштовувала справжній пир (якщо, звичайно, зять був до вподоби). *Зовищині Посиденьки.* молоді невістки приймали у себе рідних: готували багато смаженої їжі, щедро пригощали.

Як бачимо, кожний день цього щедрого тижня супроводжувався особливим застіллям, багатою і щедрою їжею, адже попереду був тривалий Великий піст.

Проводи, Прощений день, *Цілувальник*. Якщо протягом року люди образили один одного, то, зустрівшись у “прощену неділю”, вони обов’язково вітали один одного поцілунком і один із них говорив: ”Пробач мені, будь ласка!” Другий же відповідав: “Бог тебе пробачить!”. Образа була забута. У цей день ходили на цвинтар, залишали там млинці.

Учень 8: Прощання з Масляною. У неділю Масляного тижня пані масляну піднімали на сани, поряд ставили вродливу дівчину, а в сани впрягались троє молодих хлопців, які везли Масляну зимовими вулицями. За санями їхав цілий “поїзд”, що супроводжував Масляну. За окраїною влаштовували велике багаття. Давали опудалу Масляної млинець, і пані Масляну урочисто спалювали на вогнищі зі словами: ”Горить млинці, гори Масляна!”. Млинцями ніби ховали Масляну (здавна це символ поминання померлих), приносячи їх у жертву (млинці кидали у вогнище) як символ майбутньої родючості. Ритуальне спалювання опудала Масляної також мало давній язичницький зміст: знищення символу зими було необхідним для воскресіння його сили весною в зерні. У прощальних піснях Масляній дорікали, що вона все поїла і посадила їх на Великий Піст. Відзначали це свято зими, щоб подякувати їй за все хороше, що вона дала. В той же час холоди гнали геть, з нетерпінням чекаючи приходу весни.

Учень 9: Секрети молодості. Ще в Стародавньому Римі молоко ослиць вважалося кращим засобом від зморшок. Дружина Нерона – Помпея регулярно приймала молочні ванни, і в подорожах її супроводжували 500 ослиць. Такі ж ванни приймала відома цариця Клеопатра. Недаром багато масок готують на основі вершків і сметани. Ці рецепти і досі у честі у тих, хто надає перевагу натуральній косметичці. І правильно, адже молоко допоможе при багатьох бідах. При сонячних опіках робіть примочки із охолодженого молока на почервонілі місця. При пористій шкірі обличчя вранці і вечером вмивайтесь незбираним молоком або розведеним водою молоком. При вранішній припухлості повік потрібно покласти на закриті очі два тампони із вати, змочених в холодному молоці і тримати їх хвилин п’ять. Позбутися мішків під очима можна, прикладаючи до щелеп кубики замороженого молока. Шкарубка шкіра рук стане м’якою, якщо ви регулярно вечорами будете робити молочні ванночки для рук. При екземі та свербінні шкіри можна робити молочні обмивання і компреси.

Перегляд відеоматеріалів «Топ-10 страв з молока»:

Частина 1 <https://www.youtube.com/watch?v=NB3tZgjh4ck>,

Частина 2 <https://www.youtube.com/watch?v=rNENSxLeCu4>.

Список використаних джерел

1. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Лариса Георгіївна Карпова. – Харків, 2004. – 27 с
2. Шмиголь І. Сутність та структура професійної компетентності педагога / І. Шмиголь // Проблеми підготовки сучасного вчителя. - 2011. - № 4(1). - С. 197-204.

Вадим Сідоров

професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна, irtb@karazin.ua

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ У СИСТЕМІ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Позааудиторна робота у системі кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму розглядається як підсистема, що поєднує в собі мету, зміст, функції, методи й організаційно-педагогічні форми, спрямовані на розвиток активності, самодіяльності, толерантності, взаємодії студентів на принципах співробітництва й співтворчості.

Однією з організаційно-педагогічних форм позааудиторної роботи, яка буде ефективною у процесі формування кроскультурної компетентності майбутніх фахівців галузі туризму є *самостійна робота студентів з оригінальними джерелами інформації* (текстами за фахом, газетними статтями, кінофільмами тощо), підготовка рефератів, виступи з науковими доповідями на конференціях, що сприяє поглибленню й розширенню кроскультурних знань студентів, активізує пізнавальну діяльність, створює належні умови для самореалізації студента як особистості, що дозволяє йому самому визначити додаткові навчально-виховні цілі, спонукає його до подальшої систематичної роботи в позааудиторний час.

Ефективним буде використання *практико-орієнтованого підходу до кроскультурної підготовки студентів як основного засобу професіоналізації майбутніх фахівців галузі туризму*, що уможливило здійснити змістову переорієнтацію від «декларованих» (що) до «процедурних» (для чого і чому) знань через створення продуктивних ситуацій, що імітують професійні проблеми, та забезпечити інтеграцію теоретичних і практичних компонентів професійної підготовки з кроскультурною. Так, структура занять спецкурсу «Формування кроскультурної компетентності майбутніх фахівців галузі туризму» ґрунтується на викладанні теоретичного матеріалу в поєднанні з практичними вправами, елементами кроскультурних тренінгів, аналізом кроскультурних ситуацій, екскурсіями для іноземних гостей та студентів; конкурсами «Поліглот», «Туристичні марки», «Знавець іноземних мов та культур», «Географічні загадки», святом-грою «Світ туристичних пригод»; культурологічними та туристичними вікторинами, віртуальними подорожами країнами світу; зустрічами з цікавими людьми – представниками іншомовних країн, директорами та працівниками туристичних фірм; здійсненням пошукової роботи; стимулюванням кроскультурної комунікації з представниками інших культур шляхом участі студентів спеціальності «Туризм» у міжнародних фестивалях, міжнародних молодіжних конференціях, Skype-конференціях; відвідуванням виставок, музеїв; листуванням з представниками інших країн; відвідуванням тимблдінгів (team building) та подорожами країнами світу.

Павло Янченко

аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені

В. Г. Короленка, yanchenkopashaua@gmail.com

ПРИНЦИП ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Принцип фундаменталізації при формуванні правової культури майбутніх юристів у процесі фахової підготовки полягає у забезпеченні студентам достатньої теоретичної бази знань, якісної фахової підготовки, широти професійного і загального кругозору та належних умов проходження юридичної практики через розвиток міжвузівського співробітництва та співробітництва з правозахисними організаціями, юридичними фірмами, компаніями, судовими, правоохоронними органами, органами юстиції, державної влади і місцевого самоврядування тощо.

Згідно цього принципу, майбутній юрист повинен бути підготовлений до професійної діяльності відповідно до фундаментальної та спеціальної підготовки, а також до навчання в аспірантурі за своєю спеціальністю.

Аналіз наукових праць С. Гончаренка, Г. Дутки дав підстави для висновку, що фундаменталізація навчання у процесі фахової підготовки майбутніх юристів може розглядатися, по-перше, як акцентування уваги на засвоєнні найістотніших, фундаментальних, стійких і довготривалих знань, які лежать в основі цілісного сприйняття наукової картини сучасного світу, а по-друге, – як система умов проектування фундаментального інформаційно-освітнього простору ЗВО, здатного до саморозвитку. Продовжуючи позицію науковців, варто зазначити, що фундаменталізація фахової підготовки майбутніх юристів буде ефективною, якщо відкрите в науці фундаментальне знання засвоюватиметься студентом у процесі його НДРС і буде міцним підґрунтям для розвитку правової культури, а також його саморозвитку, творчої й професійної самореалізації [1].

Слід погодитися з думкою О. Котикової та В. Ледньова, які наголошують, що суть фундаменталізації полягає у тому, що кожна галузь знання є частиною усього комплексу пов'язаних з нею наук, передбачаючи їх інтеграцію. Виходячи із такого трактування фундаменталізації, стверджують дослідники, майбутньому юристу необхідне знання наук, що формують світоглядну основу майбутньої професії: юридична деонтологія, педагогіка, психологія, соціологія, юридична психологія, основи професійного спілкування, риторика, ораторське мистецтво, комп'ютерні технології в юридичній діяльності тощо, між якими мають існувати тісні міжпредметні зв'язки [2]. Імпонує позиція С. Бостана, О. Соколенко, які номінують фундаменталізацію як значне підвищення якості освітнього процесу в ЗВО, відповідно, й рівня фахової підготовки студентів шляхом вдосконалення змісту дисциплін, методології освітнього процесу [3]. Це дало нам можливість окреслити ключові напрями реалізації принципу фундаменталізації: зміна співвідношення між загальнокультурною та прагматичною складовими освіти майбутніх юристів, пріоритет – формування професійної й правової культури майбутніх юристів; зміна змісту, методології освітнього процесу, розроблення принципово нових навчальних курсів (спецкурсів, факультативів), орієнтованих на формування у студентів цілісних уявлень про наукову картину світу та

системного рівня її пізнання через призму формування правової культури; широке впровадження у процес фахової підготовки майбутніх юристів природно-правових підходів, які сприятимуть якісному становленню майбутнього юриста як особи, яка не лише знає право, а в першу чергу володіє праворозумінням, тобто розуміє зміст і суть права, які внутрішньо регулюють його професійну діяльність і є проявом його правової культури; створення спеціально організованого освітнього середовища, де студент зустрічається з реальною соціально-правовою проблематикою (юридична клініка, консультаційний центр, правозахисні організації тощо), досліджує її, формує власне бачення вирішення проблем, тим самим розвиваючи власну правову культуру; посилення теоретичної та практичної підготовки майбутніх юристів, що зумовлює використання навчальних практик, практик в юридичних фірмах, компаніях, участь у наукових семінарах, симпозіумах, конференціях, тренінгах тощо, а також тісна співпраця з практикуючими юристами.

Список використаних джерел

1. Дутка, Г. Я. (2011). Філософські передумови фундаменталізації змісту професійної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 28. С. 300–306.
2. Котикова, О. М. (2012). Принципи розроблення теорії та методики психолого-педагогічної підготовки майбутніх юристів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Вип. 2. С. 65–71.
3. Соколенко, О. Л. (2009). Юридична клініка в правоосвітній діяльності. *Вісник Академії митної служби України. Сер. Право*. № 1. С. 40–44.

Світлана Нестуля

*к.і.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, ВНЗ
Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
snestulya@gmail.com*

ДІЛОВІ ІГРИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Ділова гра – це моделювання реальної діяльності у спеціально створеній проблемній ситуації. Вона є засобом і методом підготовки та адаптації майбутніх бакалаврів з менеджменту до професійної діяльності і соціальних контактів, методом активного навчання, який сприяє досягненню конкретних завдань, структуруванню системи ділових стосунків учасників. Її конструктивні елементи – проектування реальності, активність учасників, відповідний психологічний клімат, міжособистісне та міжгрупове спілкування, вирішення сформульованих на початку гри проблем. У контексті професійної діяльності ділову гру ми розуміємо як метод навчання, що забезпечує досягнення навчальної мети через відтворення професійної діяльності менеджерів в умовах, що імітують реальні процеси і формують у студентів практичні уміння, професійне мислення та лідерську компетентність. Для досягнення поставлених навчальних цілей в діловій грі передбачають реалізацію п'яти психолого-педагогічних принципів: імітаційного моделювання; проблемності змісту

імітаційної моделі; рольової взаємодії у сумісній діяльності; діалогічного спілкування; двоплановості ігрової навчальної діяльності [1].

Ділові ігри розглядаються у контексті нашого дослідження як цілісна модель освітнього процесу в університеті. У процесі гри створюються умови для розкриття особистості студента. Студент входить в роль, яка спонукає його до імпровізаційності її виконання з максимальним використанням наданих можливостей, знань, і бере на себе певні обов'язки. Ефективність гри залежить від творчого підбору студента до своєї ролі, свободи в ігрових діях. Саме ділова гра розкриває потребу особистості в самовираженні, реалізації своїх можливостей, прояву лідерських якостей [1].

Безперечно, проведення ділових ігор потребує завчасної підготовки. Для ефективного проведення ігор необхідно подбати про наявність достатньої кількості матеріалу. Гру слід проводити в чотири етапи: підготовчий, моделювання ігрової ситуації, проведення гри та аналіз результатів гри.

Навчальний посібник «Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера» містить значну кількість ділових ігор, які доцільно використовувати у процесі фахової підготовки майбутніх бакалаврів з менеджменту, спрямованої на формування їх лідерської компетентності. На рисунку 1 зображено фрагмент посібника з прикладом ділової гри «Моя команда» [2].

«ДІЛОВА ГРА «МОЯ КОМАНДА»

Мета: усвідомлення учасниками групи єдиного підходу до проблеми функціонування команди.

Час: 15 хвилин.

Кількість учасників: довільна.

Хід вправи: група ділиться на команди. Кожна має обдумати аргументовані докази заданої позиції, щоб відстояти її при обговоренні. Різні команди можуть обрати тему гри на свій розсуд із пропонованих нижче варіантів.

Аргументи першої команди:

1. Одна людина не може нічого зробити, вона слаба.
2. Людині потрібна група, щоб відчувати себе потрібною.
3. Потрібно спеціально створювати групи людей, щоб вони могли підтримувати один одного і захищати свої інтереси.
4. Групи можна створювати будь-яким способом.

Аргументи другої команди:

1. Людина сама вибирає спосіб своїх дій.
2. Людина сама вибирає собі групу або команду, до якої вона може належати.
3. Людина може шукати свою команду.

Обговорення: не потребує.

*Команда: від роботи одного залежить результат усіх.
Лара Кернс*

Рис. 1. Фрагмент посібника

Застосування ділових ігор дає змогу максимально наблизити навчальний процес до практичної діяльності, приймати рішення в умовах різних, зокрема, конфліктних ситуацій, відстоювати свої пропозиції, розвивати в учасників гри відчуття команди та лідерську компетентність, отримати результати за обмежений час тощо.

Список використаних джерел

1. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
2. Нестуля С. І., Нестуля О. О., Карманенко В. В. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. К. : Знання, 2013. 287с.

Анастасія Тітова

*аспірантка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ім.
І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка, gordienkoasia@gmail.com*

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ

У методологічному плані важливим є *ресурсно-орієнтований підхід* до формування професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів із використанням веб-технологій (А. Захарова (2015), Н. Кононец (2016), О. Мінцер (2010), С. Хаджерут (2005, 2010)). Цей підхід базується на впровадженні ресурсно-орієнтованого навчання в освітній процес підготовки майбутніх сімейних лікарів, консолідації кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових, інформаційних ресурсів медичних ЗВО та передбачає: вдосконалення форм, методів та засобів ресурсно-орієнтованого навчання шляхом використання новітніх ІКТ, досягнень вітчизняної і зарубіжної педагогічної науки та практики, передового педагогічного досвіду з урахуванням тенденцій розвитку сімейної медицини, що сприятиме більш якісній підготовці майбутніх сімейних лікарів; розробку та вдосконалення науково-методичного забезпечення, електронних освітніх ресурсів на базі сучасних веб-технологій в медичних ЗВО; співпрацю з іншими ЗВО та мережеве співробітництво (проведення майстер-класів, круглих столів, семінарів-практикумів, тренінгів, вебінарів, Інтернет-конференцій тощо).

Зазначимо, що мережеве співробітництво медичних ЗВО потрактовується як система зв'язків, які дозволяють розробляти, апробувати і пропонувати професійній викладацькій спільноті інноваційні моделі змісту медичної освіти й управління нею; як спосіб діяльності щодо спільного використання навчальних ресурсів завдяки сучасним веб-технологіям [1; 2].

Нам імponує думка Н. Кононец, С. Хаджерута, що ресурсно-орієнтоване навчання – це, безперечно, веб-орієнтоване навчання, потенціал якого настільки великий, наскільки багата навчальними ресурсами Всесвітня павутина.

При розкритті суті ресурсно-орієнтованого підходу імponує позиція американських учених Б. Грін, С. Ланд, М. Батлер, згідно якого ресурсно-орієнтований підхід – це педагогічний підхід, в основі якого лежить проектно-орієнтоване навчання, при якому студенти працюють з широким спектром навчальних ресурсів. На думку педагогів-науковців, потенціал ресурсно-орієнтованого навчання надто потужний, адже навчання з використанням веб-технологій може бути ефективним не лише у науково-дослідницькій роботі (начальні проекти, курсові роботи тощо), при вирішенні складних навчальних та професійних проблем, але й у системі навчання студентів різних спеціальностей у вищій школі, особливо медичних [1].

Список використаних джерел

1. Кононец, Н. В. (2016). Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів. (Дис.

докт. пед. наук). Полтава. 473 с.

2. Кононець, Н. В., Гриньова, М. В. (2016). Мережеве співробітництво ВНЗ – шлях до якісної дистанційної освіти. Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. Умань : ФОП Жовтий. С. 53–57.

Василь Карманенко

старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук, директор офісу омбудсмана Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», vkarmanenko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Процеси модернізації освіти зобов'язують систематично оновлювати у закладах вищої освіти професійну підготовку фахівців економічних спеціальностей різного рівня. Студенти мають усвідомлювати і приймати лідерський тип поведінки, який передбачає використання таких методів взаємодії як мотивування та розвиток особистісних й професійних якостей підлеглих. Майбутній випускник поряд з професійними компетенціями повинен володіти цілим рядом лідерських характеристик і якостей. Вони стають конкурентною перевагою молодого фахівця та розкривають ряд особистісних та професійних можливостей: ефективна робота в команді, організація командної роботи, прийняття управлінських рішень, ефективна комунікація тощо.

Проблематиці лідерства, виявленню та формуванню лідерських якостей особистості, дослідженню особливостей розвитку лідерських якостей у студентської молоді присвячені дослідження М. Гаврилюка, О. Євтихова, Н. Жеребової, Л. Карамушки, В. Лозниці, Б. Паригіна, А. Уманського, О. Чернишова та інших). В зарубіжних наукових дослідженнях, ці питання знайшли відображення у працях Е. Богардуса, М. Вебера, В. Врума, М. Маскона, С. Сміта, Ф. Фідлера, П. Херсі та інших науковців. Поняття лідерських якостей студентів закладів вищої освіти та їх структуру розглядали у своїх наукових працях П. Бабочкіна, Б. Головешка, К. Демчука, І. Краснощок, А. Зоріна, Л.Казанцева, Н. Мараховська, Н. Семченко, Р. Сопівник та інші.

Невелика частина студентів демонструють високий рівень сформованості лідерських якостей. Для них характерні наполегливість, доведення розпочатої справи до кінця, стриманість почуттів та емоцій в критичних ситуаціях, вмінням володіти собою, контролювати власні дії. Ці студенти завжди самостійно пропонують свої ідеї, часто беруть на себе ініціативу у виконанні завдань, не чекаючи призначень куратора / викладача. Їх завжди цікавить, турбує соціальна, емоційна атмосфера в колективі, вони звертають увагу на поведінку членів групи, завжди пам'ятають про заплановані заходи, швидко реагують на ситуацію і приймають рішення, завжди можуть вивести групу зі стану конфлікту і відновити дружні відносини між членами колективу.

Майже половина студентів мають середній рівень сформованості лідерських якостей. Вони надають перевагу у спілкуванні з добре знайомими особами, неохоче йдуть на контакт з новими людьми, відчуваючи себе в їх товаристві незатишно. Ці студенти періодично беруть активну участь в житті колективу, виявляють інтерес до незначної кількості заходів, які відповідають їх особистим уподобанням. В них спостерігаються відмови від виконання завдання через труднощі соціального, професійного, емоційного характеру, періодичною втратою контролю над власними емоціями та поведінкою. Студенти майже не проявляють ініціативу, не завжди відстоюють свою точку зору, часто вагаються щодо правильності власних вчинків, не завжди можуть заручитися підтримкою колективу, слабо відчувають його настрій. Третина студентів мають низький рівень сформованості лідерських якостей. Вони мають вузький світогляд з різного роду питань, відмовляються брати участь у поза аудиторних заходах групи, не проявляють наполегливості, не доводять розпочату справу до кінця у разі виникнення труднощів, не можуть впоратися зі своїми емоціями, контроль за власною поведінкою відсутній. Студенти безініціативні, навіть якщо їм подобається якесь завдання, що відповідає їх інтересам, вони не запропонують свою кандидатуру. Вони швидко стомлюються, не здатні довго витримувати розумові та фізичні навантаження, часто відволікаються на сторонні справи. На цьому рівні студентів не цікавить життя колективу, причини і наслідки певних подій, змін у відносинах між членами колективу. Студенти швидко погоджуються з думкою інших людей, бояться приймати відповідальні рішення, надто обережні у своїх діях, довго думають, як вчинити, завжди вагаються щодо правильності власних вчинків, не можуть заручитися підтримкою людей, не здатні налагодити позитивний психологічний клімат в колективі, не знають, як діяти в ситуації групового конфлікту. Вони не застосовують творчий підхід та не помічають креативу й творчих рішень в інших людях, не готові до невизначених ситуацій, не розвивають в собі творчі здібності, бояться відійти від традицій і не бажають змін. У студентів економічних університетів не повною мірою сформоване розуміння лідерських якостей як поєднання індивідуальних особливостей людини з явищем групової діяльності й проявом відносин, що виникають у процесі цієї діяльності. Якостями, які потрібно коригувати у студентів, є: небажання досягати перемог, вчити (повчати, виховувати, давати поради) інших, проявляти ініціативу, вступати у дискусію, доведення власної думки, невміння приховувати свій настрій від оточуючих, швидко і якісно виконувати те, що вимагають викладачі чи батьки.

Було з'ясовано, що багатьом студентам не вистачає досвіду налагодження взаємодії з оточуючими, нездатність орієнтуватися на особистість інших студентів. Деякі, найбільш активні студенти бачать перед собою лише головну мету – виконати надане їх групі завдання, забуваючи при цьому про інтереси, погляди, бажання і потреби кожного учасника групи. Варто відзначити, що в тих групах, де були відсутні студенти з яскраво вираженими лідерськими якостями, робота проходить мляво, не викликаючи інтересу у членів групи, результати виконання завдання були низькі. Робота в групах, в складі яких були студенти-активісти, йде краще, помітний інтерес студентів до діяльності, група

показує високі результати. Як правило, позитивні результати є досягненням невеликої групи людей або однієї людини. Більш успішні і активні студенти відтісняли на задній план пасивних учасників, не надаючи їм можливості проявити себе. Студенти-активісти пояснюють свою командну й групову позицію тим, що їм простіше виконати основну роботу самостійно, ніж «пояснювати, допомагати і виправляти». Часто студенти-лідери, розподіляючи завдання між студентами своїх груп, не цікавилися у них, чи подобається їм це доручення, чи зможуть вони виконати його самостійно або потрібна їм допомога.

Спостереження за групами, в діяльності яких разом зі студентами брали участь викладачі (куратори), показали, що вплив власного прикладу педагога на студентів має велике значення для прояву лідерських якостей студентів. Активні, діяльні викладачі намагалися «запалити» своєю енергією студентів, стимулювали їх активність, заохочували найменші прояви ініціативності, рішучості. Викладачі / куратори, які стосуються цієї категорії, показали своє доброзичливе ставлення до студентів. Вони намагалися вибудовувати комунікації з ними на принципах партнерства і поваги. Відзначимо, що пасивні, байдужі студенти починали проявляти інтерес до спільної діяльності, багато з них ставали більш відкритими в спілкуванні. Пасивні куратори / викладачі байдуже ставляться до стану справ в групах, вони не могли здійснювати позитивного впливу на групу. Як правило, студенти в цих випадках говорять одне і теж: «ми нікому не потрібні, нам ніхто не допомагає, то й нам це все не потрібно». Куратори та викладачі, які прагнули організувати діяльність студента з позиції власної влади, часто домагалися своїх цілей, але в цих колективах був відзначений негативний психологічний клімат, невелика кількість лідерів (як правило, ситуативних).

Отримані дані свідчать про те, що необхідно визначити та експериментально перевірити педагогічні умови формування лідерських якостей студентів економічних університетів, що потребує подальшого вивчення та впровадження в системі вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Кричевский Р. Л. Психология лидерства / Р. Л. Кричевский. – М.: Статус, 2007. – 542 с.
2. Куриця А. І. Психолого-педагогічні умови розвитку лідерських якостей студентів / А. І. Куриця. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2014. – Випуск 26. – С. 353-363.
3. Нестуля О. О. Лідер вищого навчального закладу / О. О. Нестуля // Проблеми функціонування вищих навчальних закладів економічного профілю : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. – С. 165–167.
4. Основы лидерства : практикум для студентов / авт.-сост. Е. А. Левченко. Гомель : Учреждение образования «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации», 2007. – 60 с.

Наталія Шарлай

викладач кафедри фізіології, Українська медична стоматологічна академія, natasharlay38@gmail.com

ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕКСАНДРА БОГОМОЛЬЦЯ В НАУКОВИХ ЗАКЛАДАХ

Освіта, педагог визначають значною мірою майбутнє держави та суспільства, це доречно тому, що через його серце, душу проходить майбутнє нашої держави. Саме діяльність вчителя детермінує життєву долю людей, цивілізаційні і суспільні процеси. Серед найважливіших чинників особливу роль відіграє професійна підготовка вчителів, а саме психологопедагогічна та методична, їх особистісні та професійні якості.

Особистість педагога має великий вплив на учнів. Тих, хто навчався у Богомольця, передусім вражала його харизматичність. Викладач виділявся у всьому, а саме: приємній зовнішності, манері одягатися, стилі поведінки, спілкуванні з аудиторією тощо. Учень і послідовник О.О.Богомольця, П.Д. Горизонтов зазначав, що Олександр Олександрович залишив великий слід наукового мислення. Ідеї, які викладав були методологічною та методичною основою для критичного сприйняття експериментів та їх результатів.

Олександр Олександрович турботливо відносився до наукових співробітників і аспірантів. На перших учнях О.О. Богомольця була велика відповідальність за педагогічну і наукову діяльність кафедри. Працювали відповідально і цікаво. Ця інтенсивна праця надихала – молоде покоління, що прийшло повчитися.

У спогадах про О.О.Богомольця як вченого та педагога його учні підкреслювали могутній інтелект свого вчителя, сміливість думки, здатність захоплювати оточуючих любов'ю, відданістю науці, демократичність принципів і методів керівництва та організації наукової роботи, підбору і виховання наукових кадрів.

Олександр Олександрович з-поміж інших викладачів виділявся особливим ставленням до своїх учнів, турботою про них, був людиною принциповою одночасно поєднував в собі ділову вимогливість і душевну м'якість. До ціле направленої праці привчав і своїх учні.

Студенти О.О. Богомольця згадували такий факт із його педагогічної діяльності в університеті. Лекції визначалися багатством думок, логікою викладу, вміння пояснювати найскладніші явища простою і доступною мовою, що було зрозуміло і цікаво. Викладі матеріалу Олександр Олександрович розпочинав від зрозумілого до високо пояснювального. Пояснення завжди було чітким, вірна побудова речень, закінченні думи. До того часу, доки йшла мова про предмет, постановку цілей, завдань – усім усе було зрозуміло. Під час лекцій професор часто звертав увагу на те, що в науці багато проблем нібито – вирішені, а насправді чимало з них залишаються «білими плямами». Враховуючи те, що навчальний матеріал з курсу включає відомості для первинного ознайомлення з розділами й відповідними темами, що вивчатимуться на наступних заняттях, Олександр Олександрович визначав

структуру викладу інформації з використанням допоміжних засобів. Свою першу вступну лекцію, про завдання і методи загальної патології О.О. Богомолець професор кафедри загальної патології і бактеріології Саратовського університету – почав із положень щодо розвитку науки, її завдань і методів, якими вона користується. Лекція ілюструвалася прикладами з власної практики. Практичні заняття по бактеріології проводив сам, на кожне запитання давав чітке роз'яснення студентам. Студенти захоплювалися новими ідеями Олександра Олександровича, їх великим значенням для розвитку науки, чітким, доступним та зрозумілим викладом дуже складних питань, вони ставали свідками утворення нових галузей у медицині.

Едуард Бородай

*здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені
І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г.
Короленка, edborod@gmail.com*

САМОСТІЙНА РОБОТА СТАРШОКЛАСНИКІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У ШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У процесі формування військово-прикладних умінь і навичок під час вивчення курсу «Захист Вітчизни» особливе місце посідає самостійна робота старшокласників над матеріалом, що вивчається у змісті предмета, а також матеріалу для поглибленого вивчення.

Формування всебічно розвинутої особистості майбутнього захисника Вітчизни відбувається не тільки під впливом організованих навчально-виховних заходів, але й завдяки власним індивідуальним намаганням самих старшокласників. Відомо, що ніхто просто так не отримує певну сукупність знань, навичок і умінь, а може отримати тільки завдяки власним зусиллям [2].

Військово-дидактична практика свідчить про те, що найбільш ефективно здійснюється дидактичний процес у тих групах старшокласників, де він спирається на змістовну самостійну роботу учнів над матеріалом, що вивчається. Тому, як зазначає В. Ягупов, сучасна військова дидактика більше уваги має приділяти обґрунтуванню методики самостійного опанування об'єкта навчання теоретичних знань, військово-прикладних навичок та умінь [3].

Самостійна робота старшокласників - це сукупність різноманітних навчальних прийомів і дій, за допомогою яких вони самостійно закріплюють і поглиблюють раніше набуті теоретичні знання, практичні навички та уміння, а також оволодівають новими. Вона має надзвичайно важливе значення для формування і удосконалення військово-прикладних умінь і навичок.

Тому цей метод є внутрішньою основою будь-якого іншого методу навчання військово-прикладних умінь і навичок старшокласників і необхідною передумовою дидактичного зв'язку різних методів навчання між собою. Сучасні освітні процеси та інформаційно-комунікаційні технології роблять метод самостійної роботи старшокласників одним із головних методів навчання

предмета «Захист Вітчизни», який після закінчення школи має постійно займатися самовдосконаленням, особливо, якщо йде служити в армію.

У сучасних умовах вивчення курсу «Захист Вітчизни» існують сприятливі можливості для самоосвіти учнів 10-11 класів, які гарантовані розкладом школи. Тому від учителів предмета «Захист Вітчизни» вимагається вміння її організації і здійснення. Основними видами самостійної роботи старшокласників є:

робота з друкованими джерелами;

самостійне відпрацювання певних військово-прикладних умінь і навичок (комунікативного, здоров'язбережувального, соціально-громадянського, саморегуляційного, кроскультурного компонентів, певною мірою й операційно-діяльнісного);

самостійні тренування;

самостійний перегляд кінофільмів, телепередач, прослуховування радіопередач, подкастів тощо;

використання електронних засобів навчання тощо.

Для більш ефективної організації самостійної роботи старшокласників нами розроблено електронний посібник «Основи військової справи для старшокласників» (рис. 1).

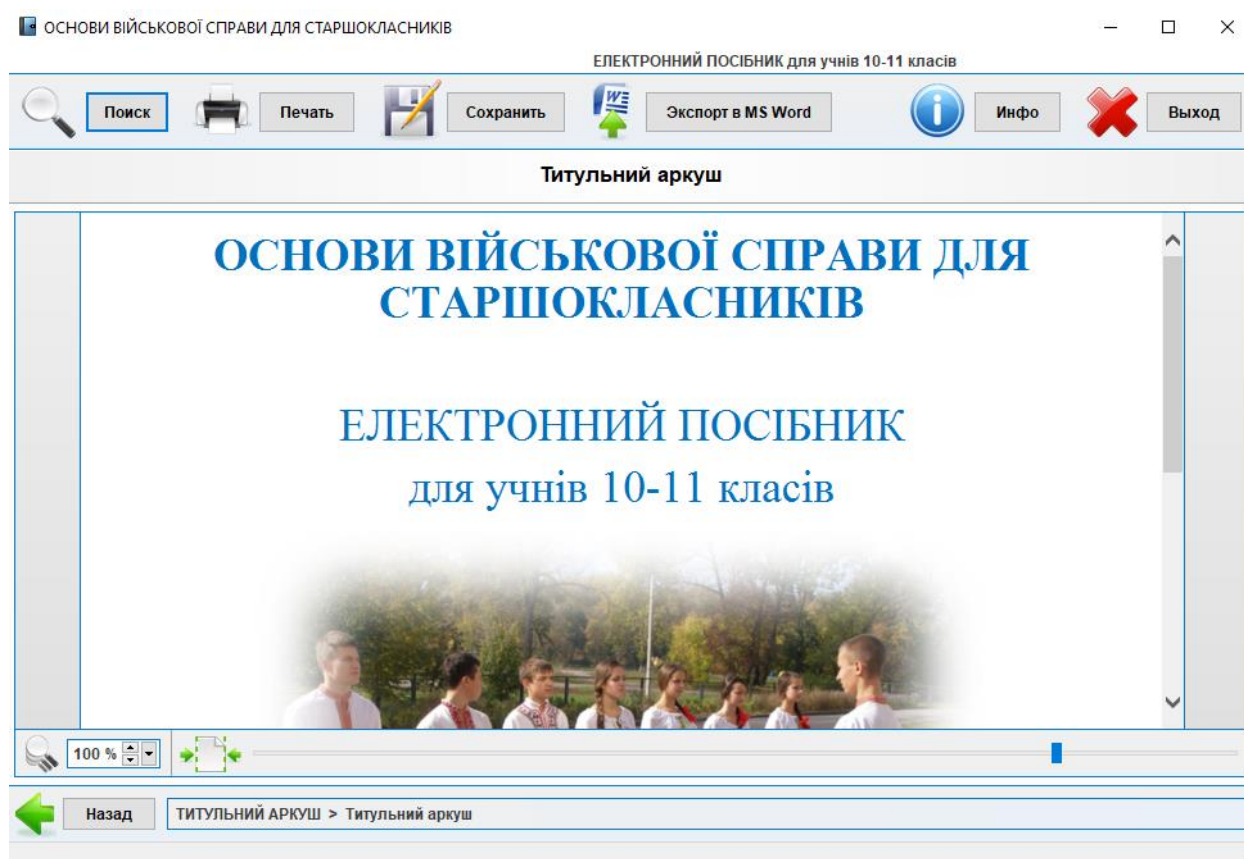

Рис. 1. Електронний посібник «Основи військової справи для старшокласників»

Електронний посібник «Основи військової справи для старшокласників» є електронною дидактичною системою комплексного призначення, що забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання, що

дає можливість у діалоговому режимі самостійно освоїти навчальний курс або його розділ за допомогою комп'ютера і будується за модульним принципом із відкритою архітектурою [1; 3].

Список використаних джерел

1. Балюк В. О. Електронний навчальний контент в аспекті вивчення дисциплін комп'ютерного циклу. *Інформаційне суспільство XXI століття: культура, освіта, цивілізація* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф., Полтава, 22–25 квітня 2014 р. Полтава : АКУП ПДАА, 2014. С. 13–16.
2. Кононець Н. В. Дидактичні засади розробки електронного підручника як засобу індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Кононець Наталія Василівна. 2010. 259 с.
3. Ягупов В.В. Основи військово-дидактичних знань: Навчальний посібник. К.: РВЦ “Київський університет”, 1999.

НАШІ АВТОРИ

Бабанов Леонід Олександрович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет», babanov99@mail.ua

Бабич Владислав Віталійович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Балюк Вікторія Олександрівна, магістр економічної кібернетики, спеціаліст другої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, baliuk.vika@gmail.com

Баранська Анастасія Сергіївна, студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Барило Андрій Сергійович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Береза Іван Сергійович, викладач, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», Star-Fire@yandex.ru

Беркут Карина Василівна, викладач іноземної мови, Кам'янський медичний коледж, berkut_karina@mail.ru

Беляєва Наталія В'ячеславівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, yanatalochka@mail.ru.

Білик Олександр Вікторович, викладач, Кременчуцький коледж Національного університету імені Михайла Остроградського, aleck.bilik@mail.ru

Бойко Юлія Володимирівна, викладач хімії та біології, спеціаліст вищої категорії, Кам'янський медичний коледж

Бондаренко Дарія Олександрівна, студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет», dariyabondarenco@gmail.com

Boichevska Ilona, The candidate of pedagogical sciences, associate professor Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, boy_ilona@mail.ru

Бровко Лариса Василівна, викладач економічних дисциплін, викладач методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, brovko-larisa@ukr.net

Бородай Едуард Миколайович, здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, edborod@gmail.com

Варава Анастасія Юріївна, студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет», nastjatiger@mail.ru

Варданян Анаїт Оганесівна, викладач іноземної мови, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», anaitvardanian@gmail.com

Вишневецька Лариса Євгенівна, викладач математики, викладач-методист, ВСП «Ногайський коледж Таврійський державний агротехнологічний університет», vishneveckaja.07@rambler.ru

Галашевська Вікторія Михайлівна, викладач інформатики, Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради

«Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж»,
Galashevskaya@gmail.com

Горда Тетяна Михайлівна, викладач фізики, спеціаліст вищої категорії, Полтавський політехнічний коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», tanya_gtm@mail.ru

Грибок Євген Олександрович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет», greebok19901@mail.ru

Гриньова Марина Вікторівна, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, grinovamv@gmail.com

Грубська Юлія Віталіївна, викладач української мови та літератури, Вищий державний навчальний заклад І рівня акредитації «Бердичівський коледж промисловості, економіки та права», grubskaya.yulya@mail.ru

Гук Інна Павлівна, викладач іноземної мови, викладач-методист, Медичний коледж Харківського національного медичного університету, hukinna@ukr.net

Гусарова Оксана Василівна, викладач, Кременчуцький льотний коледж Національного авіаційного університету, o_gusarova@inbox.ru

Гуч Оксана Володимирівна, студентка 42-3 групи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

Джурківський Роман Олександрович, студент 41-3 групи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

Долінська Марія Олександрівна, викладач економічних дисциплін, викладач-методист, Горохівський коледж Львівського НАУ, maria_dolinska@ukr.net

Дронь Вікторія Василівна, голова циклової комісії математичної та природничо-наукової підготовки, викладач природничих дисциплін, Прилуцький агротехнічний коледж, viktoriya.dron13@gmail.com

Дудник Сергій Анатолійович, студент, Хмельницький національний університет

Дяченко Валентина Борисівна, викладач німецької мови, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, valentynadiachenko@gmail.com

Єгорова Катерина Ігорівна, викладач клінічних дисциплін, Кам'янський медичний коледж, superliv.no@gmail.com

Єкименкова Ольга Валентинівна, студентка фізико-математичного факультету, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olya.ekimenkova@gmail.com

Єременко Наталія Степанівна, викладач природничих дисциплін, викладач-методист, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії

Іванчук Галина, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Ivanchuck@meta.ua

Кальник Олександра Іванівна, викладач англійської мови, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, 9kalnik9@gmail.com

Канівець Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики, логіки та фізики, Полтавська державна аграрна академія, ira.gorda@rambler.ru

Карманенко Василь Васильович, старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук, директор офісу омбудсмана Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», vkarmanenko@gmail.com

Качановський Олег Ігорович, заступник директора з виробничої роботи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», myzvk2014@gmail.com

Клименкова Світлана Валеріївна, викладач фармакології та медичної рецептури, Кам'янський медичний коледж, klimsv@gmail.com

Кобеляцький Даниїл Віталійович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет», gbughagha@mail.ru

Коберник Галина Іванівна, кандидат педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, kaf.tpn@gmail.com

Комар Ольга Сергіївна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, zelenkoolga87@ukr.net

Комісаренко Тетяна Михайлівна, викладач, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, komisarenko.tanya@yandex.ru

Кононенко Іван Володимирович, викладач-методист, голова циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін, методист, Аграрно-економічний коледж Полтавської державної аграрної академії, kiv2007p@mail.ru

Кононенко Юлія Сергіївна, викладач вищої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, Ladyyusua@gmail.com

Кононець Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, natalkapoltava@ukr.net

Кривошапка Едуард Анатолійович, викладач-методист електротехнічних дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, eak65@mail.ru

Куцевол Оксана Петрівна, викладач, Кам'янський медичний коледж, oxana.kutsevol@ukr.net

Лавецька Олена Володимирівна, викладач історії, спеціаліст першої категорії, Кам'янський медичний коледж, elenalaveckaya@mail.ru

Ланова Ірина Вікторівна, старший викладач, ДВНЗ «Криворізький національний університет», lanovaya@ukr.net

Лоюк Оксана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, lov1207@ukr.net

Лютко Микола Григорович, викладач циклової комісії землевпорядних дисциплін, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», kolya_lyutko@mail.ru

Мартиненко Тетяна Юріївна, викладач, Кам'янський медичний коледж, tanaj1983@ukr.net

Мартинова Ірина Миколаївна, завідувач економічним відділенням, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», martynova0903@yandex.ru

Мельник Віктор Іванович, викладач медсестринства у внутрішній медицині вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», doc.art@ukr.net

Муковіз Олексій Павлович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання, докторант, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, alexsmukovoz@gmail.com

Нестуля Світлана Іванівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», snestulya@gmail.com

Новописьменний Сергій Анатолійович, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри біології та основ здоров'я людини, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, novui_serik@mail.ru

Оленець Світлана Юріївна, викладач кафедри медичної інформатики, медичної та біологічної фізики, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», aira20aira@gmail.com

Онищенко Ірина Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти, доцент, ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет», irina_onischenko@ukr.net

Павлюченко Лариса Сергіївна, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри освіти дорослих факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації, Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова, laura2@bigmir.net

Парацій Олександр Вікторович, магістрант, Хмельницький національний університет

Palaguta Iona Vasylivna, English Teacher Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, ilonapalaguta@i.ua

Пастушенко Дмитро Ігорович, студент, ДВНЗ "Криворізький національний університет", 11f8d209b@vkmessenger.com

Петріщева Світлана Андріївна, викладач, Кам'янський медичний коледж, extraveta@bk.ru

Петровський Віталій Григорович, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії vitaliy.petrovskiy.2012@mail.ru

Пилипенко Людмила Олександрівна, викладач математики, спеціаліст вищої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, puras.lyuda@gmail.com

Попович Лідія Миколаївна, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, popovih1959@gmail.com

Почтовюк Світлана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та вищої математики, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, vsegda22@yandex.ru

Рибачук Юрій Михайлович, студент, Хмельницький національний університет

Рудик Олександр Юхимович, кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин, Хмельницький національний університет, arudyk@rambler.ru

Савко Ганна Сергіївна, студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Саєнко Марина Сергіївна, старший лаборант кафедри медичної інформатики, медичної та біологічної фізики, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», Saenko_marina@rambler.ru

Сідоров Вадим Ігоревич, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна, irtb@karazin.ua

Сліпенко Вікторія Олександрівна, викладач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, viktoria.slipenko@mail.ru

Солошич Ірина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри екологічної безпеки та організації природокористування, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, solo_ira@mail.ru

Стегній Тетяна Миколаївна, викладач технологічних дисциплін, спеціаліст першої категорії, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, tanuta82@gmail.com

Стрижак Юлія Олегівна, викладач англійської мови, спеціаліст, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yulia_botsvin@mail.ru

Сухорукова Лариса Анатоліївна, викладач, голова циклової методичної комісії загальноосвітніх дисциплін, Кам'янський медичний коледж, l.suhorukova@inbox.ru

Тітова Анастасія В'ячеславівна, аспірантка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ім. І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, gordienkoasia@gmail.com

Токаленко Зоя Василівна, викладач психології, Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету, tokalenkozoya@ukr.net

Трифоновна Олена Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики та методики її викладання, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, olena_trifonova@mail.ru

Трофименко Ольга Лукашівна, викладач внутрішньої медицини вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», tr.yur51@gmail.com

Фурсов Ігор Сергійович, викладач природничих дисциплін, Хорольський агропромисловий коледж Полтавської державної аграрної академії, ic-24@mail.ru

Харченко Олена Вікторівна, директор, Департамент освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації, obluko@adm-pl.gov.ua

Худолій Іван Іванович, викладач фізики, астрономії, інформаційних систем, викладач-методист, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, hudoliy.ivan@gmail.com

Циганок Валентин Олександрович, викладач суспільних дисциплін, Кам'янський медичний коледж, tsiganvale1988@yandex.ru

Чайка Юлія Олександрівна, студентка, ДВНЗ «Криворізький національний університет», chayka_1999@mail.ru

Черненко Вікторія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, pnpu.chernenko@yandex.ru

Чиж Ірина Петрівна, студентка магістратури «Управління інноваційною діяльністю», Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Чирук Олена Георгіївна, викладач догляду за хворими та основ медсестринства, спеціаліст, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», Chiruk.olena@mail.ru

Чусько Борис Віталійович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет», boris222245@gmail.com

Шандрук Юлія Олександрівна, студентка 41-3 групи, ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», rnp cz@ukr.net

Шарлай Наталія Миколаївна, викладач кафедри фізіології, Українська медична стоматологічна академія, natasharlay38@gmail.com

Шевченко Тетяна Сергіївна, викладач внутрішньої медицини другої категорії, завідувач практикою, КВНЗ «Ковельський медичний коледж», tania08021970@gmail.com

Шевчук Лариса Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, sh_l_m@ukr.net

Шерстньов Юрій Володимирович, студент, ДВНЗ «Криворізький національний університет», yurasw1@gmail.com

Шестопа Оксана Василівна, викладач математики, спеціаліст, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, oksanashestopalpl@gmail.com

Шитикова Тетяна Володимирівна, викладач клінічних дисциплін вищої категорії, Кам'янський медичний коледж, shitikova9@gmail.com

Шуляк Ірина Вікторівна, викладач правових дисциплін, викладач-методист, Коледж Сумського національного аграрного університету

Янченко Павло Володимирович, аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, yanchenkopashaua@gmail.com

УДК 378.026.016:004

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2017. – 324 с.

**«РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ,
ДІАЛОГ, ДИНАМІКА»**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції,
20-24 лютого 2017 року

В авторській редакції

Дизайн обкладинки: Балюк В.О.